

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Richardi Arsdekin Soc. Iesu S. Theol. Professoris
Theologia Tripartita Sive Resolutiones Polemicæ,
Speculativæ, Practicæ, Controversiarum, & Quæstionum,
etiam recentissimarum, quæ in Schola, & ...**

Missionarijs, & alijs animarum Curatoribus, & Theol. studiosis solerter
accommodatæ ...

De Controversijs Polemicis, & Scholasticis, etiam modernis

Archdekin, Richard

Antverpiæ, 1682

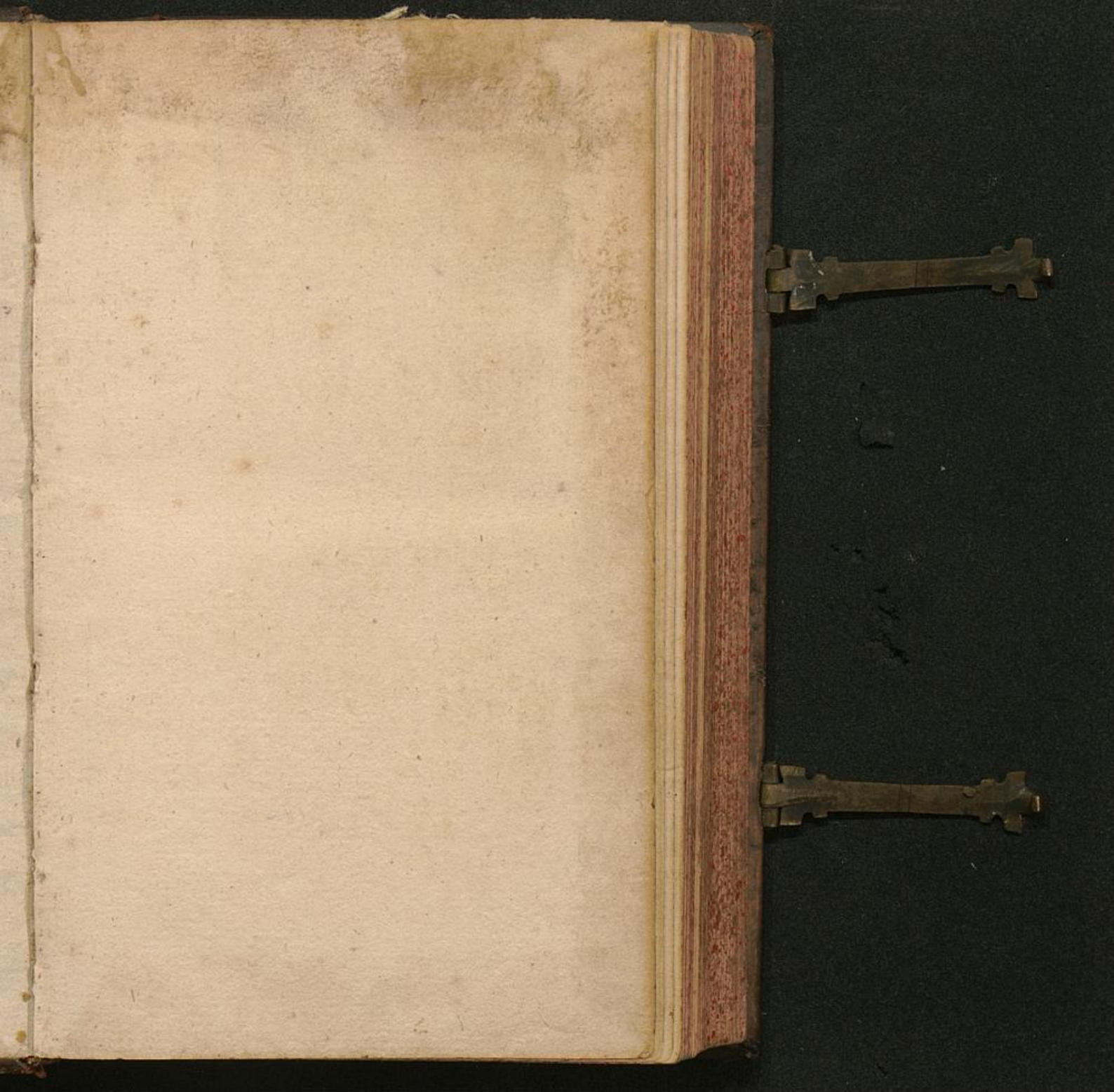
urn:nbn:de:hbz:466:1-40853

Th. 1205.

G III. 48.
20.

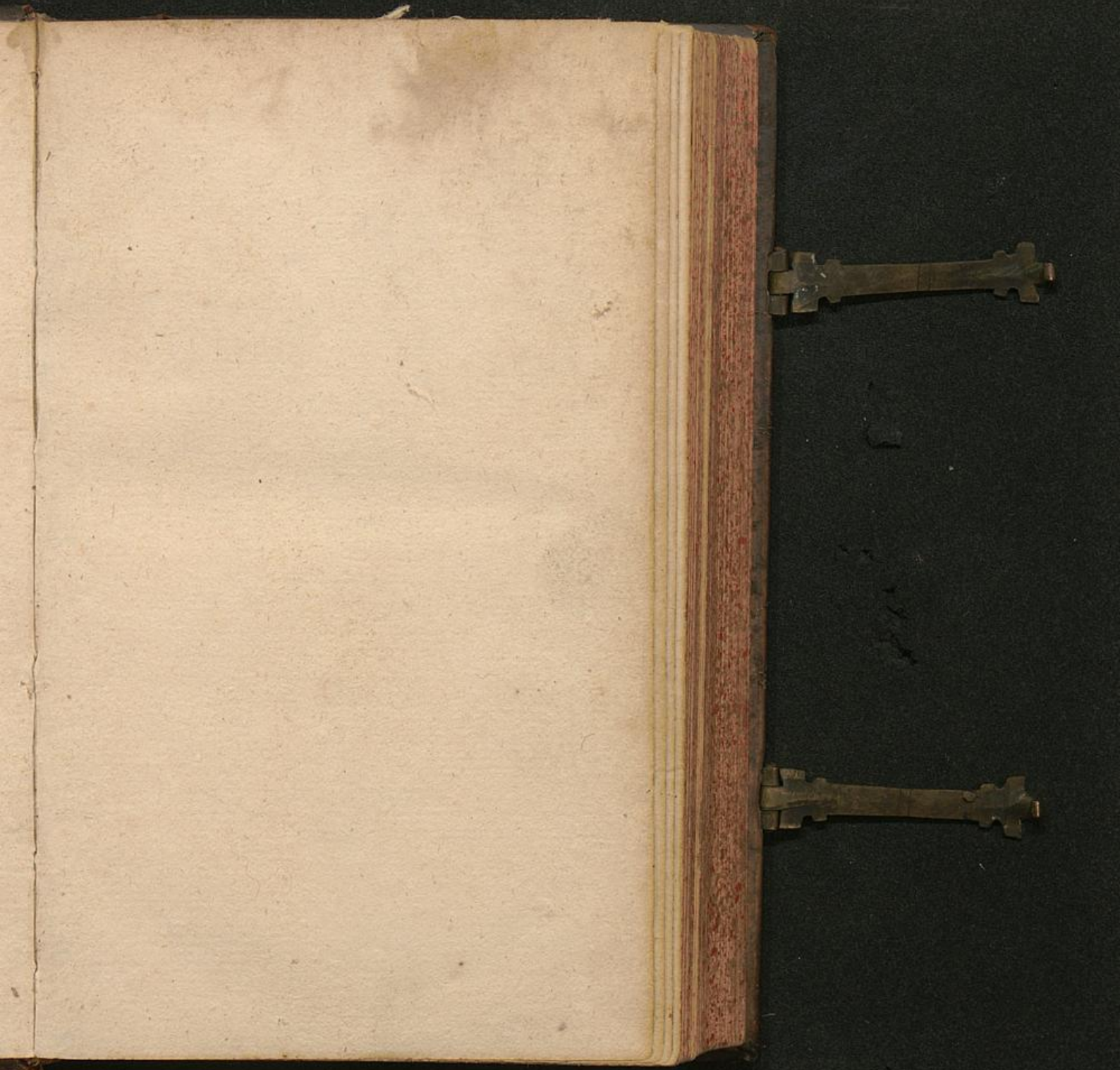

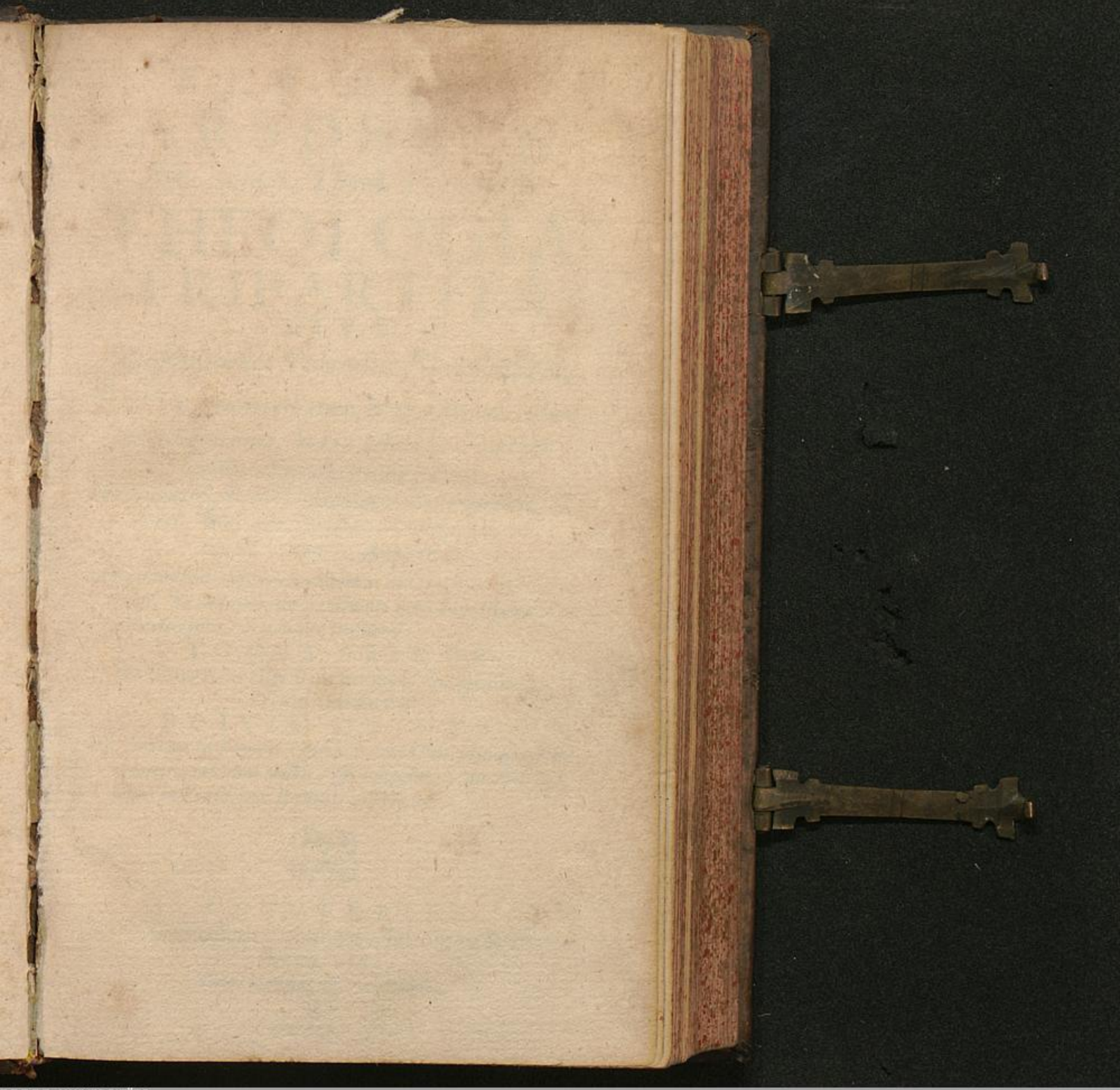

R. P. RICHARDI
ARS DE KIN
Soc. Iesu S. Theol. Professoris
THEOLOGIA
TRIPARTITA
SIVE

*Resolutiones Polemicæ, Speculativæ,
Præctica, Controversiarum, & Questionum, etiam
recentissimarum, quæ in Schola, & Praxi per
omnia usum præcipuum habent.*

*Missionarijs, & alijs animarum Curatoribus, &
Theol. studiosis solerter accommodatæ.*

Cum novo Apparatu

*Ad quamlibet Doctrinam Sacram in Concione, & Cate-
chesi, Et ad qualibet Sacerdotis erga Proximum Mi-
nisteria copiosè ac eruditè tractanda.*

TOMUS PRIMUS

*De Controversijs Polemicis, & Scholasticis,
etiam modernis.*

EDITIO QUINTA

*Ab Authore in singulis Partibus, cum recentibus etiam
Decretis, multùm aucta, & emendata: quorum Syl-
labus in Præfatione sequenti exhibetur.*

ANTVERPIÆ,

Apud Michaellem Knobbaert, sub signo S. Petri.

Anno 1682.

Cum Gratia, & Privilegio.

soctis Jesu

P R Æ F A T I O

PRIORIS ET HUIUS EDITIONIS

A D

B E N E V O L U M

L E C T O R E M.

Laboravi non ita pridem in Academia Lovaniensi, quantum sinebat Docendi cura assidua, Opus aliquod Theologicum, tam Missionariis Apostolicis, quam aliis passim oportuno, cuius mille ferme exemplaria paucorum mensium spatio distracta fuerunt, & plura etiamnum desiderata. Postea plusculum hic nactus otii, non sine aliis impedimentis ultra Præfecturæ studiorum, conatus sum in eo genere Opus aliquod perfectum, & omnibus commune absolvere. Sic ut existimem in hoc opere nihil desiderari ad Resolutiones sive practicas, sive speculativas, in quæstionibus etiam hoc tempore maximè expetitis; vel ad Doctrinam sacram in quovis Sacerdotis munere facile ac eruditè tractandam. Quæ omnia, cum tota operis materia, methodo, ac symmetria, ut facilius & copiosius sub unum aspectum cadant, plurimum opto, ut studiosus Lector sequentem Indicem singulorum Titulorum ac Capitum attentè percurrat, ubi forte plura non parum exquisita, & suis usibus apta reperiet.

* 2

Cum

P R Æ F A T I O

Cum autem in Librorum delectu nihil gratius accidere soleat, quàm si in eodem Opere simul concurrat succincta brevitatis, scribendi claritas, rerum novitas, materiae varietas, & ad omnem Temporis usum expedita utilitas, ita, nisi fallor, hujus Operis partes singulae sunt digestae ac locupletatae, ut haec omnia singulari cum delectu, & in mole non magna, facile & expeditè ad manum habeantur.

Quinimo ad minuendam Libri molem, nobis non parum curae fuit ipsos typos, & formam chartae talem, & tam commodam adhibere, ut non permetteret Operis quantitatem, pro materiae quam continet magnitudine, in ampliorem formam excrefcere, ut sic paginae paucæ materiam multam, & simul ad omnem usum portatu facilem continerent.

Notanda porrò est singularum inter se partium symmetria, & ad mutuam subsidium mutua connexio, quæ sic studiosè instituta est, ut una pars possit ad alterius partis usum aptè accommodari. Si enim in prima parte ex Polemicis controversiam aliquam tractes, plurimum ad eam illustrandam conducere possunt quæstiones Theologicae tam speculativæ quam practicae, quæ in 2. & 3. parte continentur. Si è converso, in his quæstio aliqua agitur, datur in eodem genere ad Controversias recursus. Si ex *Apparatu* Doctrinam sacram, aut Christianam populo sagaciori proponas, facile potes, ubi res requirit, fidei Controversias, aut Quæstiones Theologicas ex aliis partibus inducere. Ceteris quoque Sacerdotis ministeriis eadem poterit praxis accommodari: prout singula in Operis decursu notata, & digesta reperiuntur.

A D L E C T O R E M.

peries : cum ea ut spero cautela ut non facile aut temerè ullius hominis persona , sed sola doctrina quâ decet moderatione attingatur.

Insuper , ad conciliandum gratam Materiae varietatem , plurimùm conducunt quæstiones in omni genere singulares & exquisitæ , cuilibet Functioni servientes , quæ in singulis Partibus suo loco tractantur , ut sunt , Nova Sectariorum argumenta , & effugia : Pontificum & Conciliorum series , decreta , et autoritas quoad singulas , etiam juris et facti quæstiones : Errores moderni sive Novatorum , sive aliorum in modernis quæstionibus suis locis exhibiti : Opinionum variarum probabilitas tam in genere , quàm in specie discussa : Resolutiones Particulares ad quoscunque Missionarios , Curatores animarum , et ad partes Hæreticorum in quavis materia pertinentes.

Sic denique totum Opus institutum , atque ordinatum est , ut Curatori animarum copiosè sit prospectum , ad singula sua Munia facile et eruditè peragenda. Sive enim in Controversiis fidei cum Sectario congregiaris , sive moderna inter doctiores dogmata tractes , sive populo fidei Sacramenta administres , sive in conscientiae Tribunali sententiam feras , sive præ Rostris populum grandiorum erudias , sive tenello gregi Doctrinæ Christianæ mysteria ex officio exponas , sive singulos hominum status privatim instituas ; inuentes in his , cæterisque Sacerdotis Apostolici ministeriis uberem hic rerum copiam , cum accuratis ad praxim documentis , et singula suis locis ex professo tractari. Quæ cum legendò attentè exploraveris , facile deprehendes , quæcunque ferè subsidia ex

P R Æ F A T I O

Theologia universa aut aliunde desiderare possis, hic in decursu totius Operis facili methodo digesta, et propriis usibus singulari studio accommodata reperiri.

Demum hæc *postrema Editio*, eo consilio in Tres Tomos ex variorum voto divisa est, ut in ea forma redderetur portatu facilior, tam pro aliis, quam pro Curatoribus animarum qui ad varia loca discurrunt, ut illam partem habeant ad manum, quæ ad præsentem eorum usum maximè accommodata videbitur. Idque commodum habet speciale in editione separata Tomi Tertii qui continet Apparatum pro Doctrina Sacra in Concione, et Catechesi tradenda: pro Assistentia ægris et sanis præstanda: et pro quovis alio Sacerdotis ministerio, quovis loco tractando.

Quæ in hac Quinta Editione præcipuè addita aut præstita sunt; ut promptius et distinctius innotescant, in sequenti Syllabo sub unum aspectum breviter subjiciuntur.

Syllabus

Syllabus Præstitorum

*In singulis partibus hujus Quintæ Editionis
multo auctioris.*

Quamvis hujus Operis priores quatuor Editiones absque doctrinæ offensione prodierint : in hac tamen, quæ hic postrema est, multa sunt aptius disposita, multa magis deducta & elucidata, multa lectori commodissima in singulis Partibus variis locis adjuncta : quæ ut facilius inveniantur, hic præcipua notatis singulorum paginis subjiciantur, minutioribus prætermisissis.

In hac Parte sive Tomo primo, Ad priorem Libri Dedicacionem Missionariis Apostolicis, additur in calce, Prosecutio ejusdem Viris Apostolicis recenter in Germania, Anglia, et Hibernia mortem gloriose perpessis, post paginam 464.

Ad paginam 391. Annotatio oportuna, de facientibus quod in se est ex solis viribus naturæ.

Pagina 292. Apponuntur Dogmata quæ sunt Calvinò propria, et alia dogmata illi cum Luthero communia.

Pagina 295. Annotatio singularis de verè modernæ Hæresis motivo.

Pag. 309. Proponitur Idæa miseranda moderni sectarii, ut statum suum clarè advertens, veræ Ecclesiæ se adjungat.

Pag. 311. Ex Bulla dogmatica Leonis X. distin-

P R A E F A T I O

stinctæ series Errorum Martini Lutheri et sequacium, cum eorum damnatione, censuris et poenis annexis: adduntur Errores Wiclefi.

Pag. 465. Ad Diploma Alexandri VII. contra 5. propositiones Jansenii, additur ejusdem Constitutio de iis abjurandis, in sensu ab Authore intento: cum Conclusionem notatu digno.

In fine Part. 1. In Prosecutione Dedicationis exponitur Vita et Mors gloriosa Primatis Hiberniæ, & Archiepiscopi Dublinensis, & aliorum in Anglia, & Germania recenter obita. *pag. 471. & 476.*

In Tomo 2. Tract. 1. circa Principia practica. *Pag. 5.* additur, de conscientia proplexa et scrupulosa. *Pag. 9.* deducitur ulterius, quomodo dubitanti faveat possessio. *Pag. 17.* Principia alia opportuna, de Legis et Præcepti obligatione. *Pag. 18.* De iis quæ ex Metu fiunt quomodo resolvendum.

Pagina 23. Apponuntur Regulæ de Deliberatione intellectus, et Consensu voluntatis ad mortale aut veniale requisitis.

Pag. 28. Deducitur ex ipsa natura rei operatio licita ex opinione probabili.

Pag. 30. Elucidatur norma, et securitas conscientiae practicæ certæ. Et *pag. 35.* de usu probabilitatis in administratione Sacramentorum. Et *pag. 44.* Totus tenor utriusque Decreti Alexandri VII. suppletis omissis.

Pagina 51. Inferitur novum Decretum Innocentii XI. contra 65. Propositiones ibidem expressas, de quibus fere singulis in Operis decursu agitur.

Pagina 66. Elucidatur accuratè quomodo possit esse operatio prudens & licita ex sententia

AD LECTOREM.

tentia minus probabili, minusque in speciem tuta.

Pag. 80. & seq. Solvuntur novæ quædam Objectiones in oppositum: cum utili observatione in modernis.

Pag. 103. Explicatur propositio 13. inter prohibitas, de optante alterius mortem naturalem. Et pag. 111. &c. De obligatione restituendi in eo qui per modica furta ad summam notabilem pervenit. Et pag. 119. De inducente alium in ebrietatem qui decrevit grande aliquod malum patrare.

Pagina 147. Ulterius declaratur non dari præceptum omnem actionem deliberatam referendi in Deum ex motivo charitatis benevolæ.

Pag. 161. Inferitur tenor Decreti Alexandri VII. vetantis censurari sententiam de sufficientia Attritionis, & alteram de necessitate Dilectionis in Sacram. poenitentiae.

Pag. 193. Deductio ulterior facultatum Pastoralium tam in sua Ecclesia, quam extra illam.

Pagina 195. Quæstiones aliæ circa Munia & Beneficia Ecclesiastica, quoad electionem dignioris, valorem collationis Beneficii, condiciones ad eam requisitas, & modos quibus ea amittantur, aut etiam permutentur.

Pag. 221. Expositio percommoda singulorum Casuum Episcopis reservatorum. Casus illi pro subsidio memoriæ paucis versiculis aptè expressi, pag. 220.

Pag. 238. Annotatio de potestate Episcoporum circa casus Pontificios.

Pag. 253. Summula Casuum à quibus etiam Pri-

P R Æ F A T I O

Privilegiati absolvere nequeunt.

Pag. 255. Casus quos Regularium Superiores sibi reservare possint.

Pag. 329. Observatio de Theologis Recentioribus deducta. Item *P. Matthai de Moya* ex opere recenti resolutiones variae, pag. 370. pag. 305. pag. 364. pag. 458. pag. 530. & alibi.

Pagina 300. De Indulgentiis maximi momenti Decretum modernum anni 1678. totum inferitur, ex quo Indulgentiæ abrogatæ, à veris & non abrogatis discernantur.

Pag. 390. Inducuntur & explicantur Irregularitates singulæ, & quomodo Sacros Ordines, aliaque impediunt: & omnes ad paucos versiculos memoriæ causa reducuntur.

Pag. 419. Propraxi et forma Dispensationis ex Pœnitentiaria Romana &c. addita quædam notabilia.

Pag. 428. Additur de præcepto Charitatis Dei & proximi, cum novarum controversiarum resolutione, actibus internis, externis &c.

Pag. 444. De juramento, & pag. 464. de jejunio varia magis deducta. Et pag. 460. quaestio singularis de observatione festorum, qualiter peccet Herus habens tres servos, qui in die festo assignat singulis successivè laborem unius horæ.

Pag. 478. An & qualiter peccent Parentes filiam aut filium ad Religiosum statum cogentes, aut ab ea retrahentes.

Pag. 491. Discutitur accuratè, an qui alteri damnum intulit ignoranter, aut non liberè, teneatur ad damnum illud reparandum.

Pag.

A D L E C T O R E M.

Pag. 530. An, & quomodo fieri possit compensatio pro debito tantum probabili.

Pag. 531. Appendix singularis, Quando teneatur ad restitutionem Judex, Advocatus, & Testis: cum propositionibus recenter prohibitis ad hanc materiam pertinentibus.

Pag. 605. In fine hujus Tomi 2. accedit Tractatus novus, prorsus singularis, operosus, & utilissimus, qui est, Idea scientifica Theologiae universae, & Scientiarum illi annexarum, complectens juris Canonici, juris Civilis, scientiae Philosophiae cum annexis, Principia, Regulas, Axiomata, Authores, Partium singularum Ordinem & Materiam: nec non Fori Ecclesiastici notitiam & normam, multiplicem: singula brevi methodo exposita per Capita plura.

In Tomo Tertio. Ad Apparatum Materiae pro Doctrina sacra per totum alphabetum, Accedit ad singulos titulos, Annotatio locorum ex ipso etiam Breviario Romano ex quibus possit materia Dictionis in promptu haberi pag. 1.

Praxis varia, ac selectissima assistendi cuiusvis Proximo in quovis statu aut necessitate: per tria Capita. pag. 395.

Caput primum. Remedia & documenta contra singula Peccata in particulari: per 5. titulos, pag. 396.

Caput secundum Praxis Conversationis & Instructionis pro quovis hominum Statu: pag. 401. per 14. titulos: ut pro Haereticis convertendis: pro obstinatis peccatoribus emolliendis: pro Convetudinariis ad seriam poenitentiam, & emendationem vitae perducendis: pro inimicis reconciliandis: pro afflictis ex morte amici, aut

P R A E F A T I O

jactura bonorum consolandis : pro assistentia aptè præstanda incarceratis , & extremo supplicio afficiendis : & pluribus aliis , *ibidem circa finem tomi 3. p. 407.*

Caput tertium. Ritus necessarij pro administratione singulorum Sacramentorum ; pro Curatore animarum : per 6. titulos , in calce Tomi tertii , uti ibi possint semper in promptu haberi quaecumque Curator animarum cum illa pervenerit.

Præter hæc , plurima sunt alia in hac Editione sparsim adjecta , & magis perfecta , correctæ , aut ordinata : Collatâ etiam ad hoc ipsius Censoris operâ admodum benignâ , & accuratâ , sic ut merito confidamus nihil in hoc genere ad perfectionem desiderari. Quod si de hoc Opere , nondum sic locupletato , in Præfatione Editionis partim Colonienfis partim Pragensis palam testatum extet , Opus illud verè esse Iliadem mirâ arte in Nuce contentam : quovis oblato pretio illic questum : variorum manibus capium describi : optandum ut ad omnes Ubique terrarum perveniat : copiosam esse Bibliothecam Vini Apostolici , uti ipsis ad frontem præfigere benignè placuit. Quanto magis hæc postrema Editio tam multiplici doctrinâ , etiam recentissimorum Decretorum , de novo instructa , & in formam tam commodam redacta , utilitatem Lectori adferet singularem , ad Dei gloriam , & salutem animarum copiosè procurandam : quod unicuique laboris nostri præmium desideramus.

Anno-

Annotatio.

AD maiorem notitiam & usum hujus Operis
juvat hic seorsim quædam adnotare, quæ
inter rigidiores Theologiæ considerationes,
possint legentis animum, ubi lubet, pie oble-
ctare: sive ratione styli amœnius excurrentis,
sive notitiæ historiciæ, sive alicujus incidentiæ
singularis: quorum aliqua, ut magis in promp-
tu sint, hic cum sua pagina quædam obiter
indicantur.

*In Dedications ante paginam primam ad Operis
ingressum, Describuntur exquisitè variæ Missiones, ea-
rumque officia, & gesta illustria.*

*Agitantur pressè & amandè hominum Libertinorum
circa Religionem inania effugia. pag. 18.*

*Dilemmata argutè sectariis proponenda, pag.
107.*

*Discutitur diffusè origo, & defensio 5. propositionum
Iansenii, pag. 193.*

*Vulgi errores à vera Fide retrahentes graphicè repri-
muntur. Et Genius fallax Novatorum depingitur.
pag. 252.*

*Calumniæ quædam insignes Sectariorum, de cultu I-
maginum, signo Crucis, Ioanna Papissa &c. non ille-
pidè retorte, pag. 275.*

*Status miserandus duorum Apostatarum recentium
graphicè exponitur, pag. 286.*

*Dogmata particularia, & exotica recentium Secta-
riorum accuratè expressa, pag. 294.*

*Hortatio brevis ad promptam obedientiam Constitu-
tionibus Pontificiis. pag. 468.*

Ex-

A N N O T A T I O.

Exponitur fusiori stylo mors gloriosa variorum fidei Pugilum recenter in Anglia, & alibi. pag. 471.

De origine disputationis, & licito usu opinionis probabilis circa recentiores objectiones diffusius disceptatur. Tomi 2. pag. 75. Vti & disputationis de Attritione, pag. 136.

Annotatio singularis de SS. Patribus, & Theologis recentioribus, pag. 327.

Constantia Hibernia per 12. secula inter perpetuas persecutiones, ordine temporum diffusè deducta. Tom. 3. pag. 313.

Meditationes varia appositè deducta pro perfectione vite, & singularum functionum viri Ecclesiastici: Tom. 3. pag. 365.

Hæc ex variis pauca poterunt etiam subinde locum Tibi tam spiritualis, quàm historici cum scientia & oblectatione supplere.

INDEX

I N D E X

Capitum & Titulorum Tomi Primi.

P A R S P R I M A

Resolutiones Theologiae Polemicae,

De Modernis Controversiis & Quaestionibus, facili methodo decis.

T R A C T A T U S P R I M U S.

*Methodus clara quemvis adducendi ad
veram Ecclesiam.*

Caput Primum.

- V** *Era Ecclesia commonstratur horum temporum
Libertinis. Pagina 1*
*Articulus 1. Rationes ex rebus creatis ad
Creatoris fidem & cultum convincentes.
pag. 3. & seq. per 5. paragraphos.*
*Articulus 2. Eneruantur varia Argumenta, & effugia
contra hac à Libertinis opponenda. 18*
*Articulus 3. Ex admissa Dei existentia, facili metho-
do demonstratur progressus ad divina Attributa, a-
lia Mysteria, & fidei nostra Analysim. p. 24. per 4. §§*
*Caput 2. Ostenditur quemlibet, etiam Christianum,
non posse in sua fide & Secta salvari. 32*
*Articulus 1. Status Controversiae, & Argumenta pro-
ponuntur. 32*
Articulus

INDEX CAPITUM.

<i>Articulus 2. Occurritur novo errori Sectariorum, maximè Protestantium, dividendum Articulos fidei in Essentiales, & Accidentales, siue ad salutem non necessarios.</i>	38
<i>Articulus 3. Ostenditur Protestantes, aliasque Sectas in articulis etiam Fundamentalibus non convenire.</i>	42
<i>Articulus 4. Potest vera Religio à falsis Sectis facile discerni, neque excusabilis est Sectarius qui eam non investigat.</i>	46
<i>Caput 3. Argumenta qua evincunt, solam Ecclesiam Romanam esse veram Christi Ecclesiam, in qua salus possit obtineri.</i>	52
<i>Argumentum 1. Sola ostendit se potestatem suam à Christo derivare.</i>	52
<i>Argumentum 2. Ecclesia Christi est antiqua, omnes moderna Secta sunt nova.</i>	56
<i>Argumentum 3. Alia omnes Secta docent Hareses in primitiva Ecclesia damnatas.</i>	58
<i>Argumentum 4. Communis omnium Gentium consensus pro fide Romana.</i>	60
<i>Argumentum 5. Nulla est certa Ecclesia Christi in mundo, si non sit Romana.</i>	62
<i>Argumentum 6. Si Ecclesia Romana non sit vera, vel perierunt in aeternum maiores nostri, Martyres, Confessores &c. per 12. Saecula ante Lutherum; vel certa est fides Romana Ecclesiae.</i>	64
<i>Argumentum 7. In sola Ecclesia Romana persistit gloria Miraculorum à Christo vera Ecclesiae promissa.</i>	66.
<i>Argumentum 8. Sola Ecclesia Romana habet infallibilem fidei Regulam, & decisionem Controversiarum.</i>	72
<i>Caput 4. Ostenditur solam Scripturam non esse Regulam fidei, aut Iudicem controversiarum.</i>	73
<i>Caput 5. Pracluditur effugium asserentium Scripturam per se claram esse & apertam.</i>	76
<i>Caput</i>	

INDEX CAPITUM.

Caput 6. Frustra recurritur ad internum Spiritus privati testimonium.	79
Caput 7. Ostenditur Traditiones necessario esse admit- tendas.	82
Caput 8. Ostenditur Ecclesiam Romanam cum suo Ca- pite esse Regulam animatam & Iudicem infallibi- lem controversiarum fidei.	87
§. 1. Probatur illa infallibilitas ex Scripturis.	87
§. 2. Eadem infallibilitas Ratione manifesta compro- batur.	89
§. 3. Vltcrius infertur, contra Sectarios, Pontificis in fidei controversiis suprema & irrefragabilis au- thoritas	91
§. 4. Objectiones aliqua breviter dissolvuntur.	93
Caput 9. Methodus brevis ex pradiictis refutandi Sec- tarium in quavis fidei Controversia.	96
Caput 10. Quaedam Dilemmata formantur, Sectario breviter proponenda, & in illius principiis insolu- bilia.	107

CONTROVERSIAE RECENTIORES.

De autoritate Pontificis & Conciliorum.

Quaestio 1. An autoritas Concilij Generalis sit supra autoritatem Pontificis?	113
Quaestio 2. An Pontificis Definitiones sint infallibiles absque assensu Concilij generalis.	118
Quaestio 3. An Pontificis in definiendo autoritas in- fallibilis extendat se ad omnes tam Iuris, quam Facti quaestiones?	124
Quaestio 4. An possit error cadere in Ecclesia, aut Pon- tificis definitionem de sensu Scripturae Canonicae, aut de doctrina alicujus Libri Catholici.	128
Quaestio 5. An possit Ecclesiae aut Pontificis definitio esse erronea de sensu Libri haeretici, cuius doctrinam condemnat?	132
Quaestio	

INDEX CAPITUM.

- Quaestio 6. An Pontifex sit infabilis in materia Mo-
rum, Canonizatione Sanctorum &c.* 138
- Quaestio 7. Quae sint aliae Pontificis Romani Praroga-
tiva.* 144
- Ordo Successionis Romanorum Pontificum. Item
Scriptorum Ecclesiae sex primis seculis. Ac Re-
rum in Ecclesia magis memorabilium postremis
annis ferè ducentis.* 149

Quaestiones Reliquae.

- De Conciliis Generalibus, ac Particularibus, cum varia
eorundem notitia.* 159
- §. 1. Spectantia ad convocationem, normam, ac potesta-
tem Concilij generalis.* 159
- §. 2. Pertinentia ad Concilium Provinciale ac Diace-
sanum.* 163
- §. 3. Exponitur Series & Gesta omnium Conciliorum
Generalium quae pro legitimis, aut illegitimis haberi
debent.* 166

TRACTATUS SECUNDUS.

DE CONTROVERSIIS PARTICULARIBUS MODERNIS, ET V. JANSENIANIS.

- Caput 1. Explicatur methodus in sequentibus Contro-
versis praecipuè observanda.* 182
- Caput 2. De Fide, Operibus, Gratia, & Praedestina-
tione.* 186
- §. 1. Sectarij refelluntur.* 186
- §. 2. De Gratia Christi, Operibus, Libero arbitrio
Controversiae Recentiores,* 191
- Prima*

INDEX CAPITUM.

<i>Prima Iansenij Propositio cum censura Pont. verbis Au-</i> <i>thoris &c.</i>	193
<i>Secunda ejusdem Propositio.</i>	197
<i>Tertia Propositio,</i>	200
<i>Quarta Propositio,</i>	204
<i>Quinta Propositio.</i>	207
Caput 3. <i>De Christi praesentia in Sacramento Eucha-</i> <i>ristiae.</i>	211
Caput 4. <i>De impanatione Lutherana, & praesentia</i> <i>Christi in solo usu.</i>	216
Caput 5. <i>De Sacrificio Missae, & Communione sub</i> <i>utraque specie.</i>	219
Caput 6. <i>De Confessione Sacramentali.</i>	224
Caput 7. <i>De Purgatorio.</i>	227
Caput 8. <i>De cultu, & invocatione Sanctorum.</i>	231
<i>Appendix. De cultu virginis Deiparae quadam mo-</i> <i>derna refelluntur.</i>	234
Caput 9. <i>De Veneratione Imaginum Christi, & Sanc-</i> <i>torum.</i>	237
Caput 10. <i>De sacris Reliquiis.</i>	240
Caput 11. <i>De numero Sacramentorum,</i>	243
§. 1. <i>De Confirmatione.</i>	244
§. 2. <i>De Extrema Unctione.</i>	245
§. 3. <i>De Ordine.</i>	247
<i>Conclusio. Adversus Modernos vulgi errores à vera</i> <i>Fide retrahentes.</i>	249
<i>Genius fallax Novatorum quomodo cavendus.</i>	252

TRAC.

INDEX CAPITUM.
TRACTATUS TERTIUS.
*Notæ Manifestæ falsæ Ecclesiæ in
Sectis Modernis.*

<i>Articulus 1. Proferuntur varia loca Scriptura sacra à Sectarijs fraudulenter depravata.</i>	257
<i>Articulus 2. Exhibentur insignes Antilogiæ quibus Lu- therus & alij in sua doctrina sibi contradicunt.</i>	261
<i>Et quomodo Angliæ secta nova repugnet antiquæ,</i>	267
<i>Articulus 3. Confusio & Discordia sectarum quæ ex Lu- theranismo & alijs prodierunt.</i>	268
<i>Articulus 4. Calumniæ quædam apertæ contra doctrinam Ecclesiæ Romanæ à Novatoribus confictæ.</i>	275
<i>Calumniæ 1. In cultu Imaginum.</i>	275
<i>Calumniæ 2. De signo Crucis.</i>	277
<i>Calumniæ 3. De quadam Ioanna Papissa luculentè re- futatur.</i>	279
<i>Referuntur calumniæ quædam apertæ à Ministris præfer- tim in Angliæ confictæ.</i>	282
<i>Ostenditur impostura iniquissima Antonij Egani de questu simoniaco Ecclesiæ Romanæ per Apostolicos Missionarios.</i>	283
<i>Contra fatuam Conclusionem Andreæ Sall pro secta Protestantium suscipienda.</i>	287
<i>Articulus 5. Novarum sectarum dogmata particularia Proponuntur.</i>	291
<i>Hereses Calvinii cum Luthero communes.</i>	291
<i>Dogmata Calvino propria his addita.</i>	292
<i>Hæresis Anglicana Protestantium, Puritanorum, Indepen- dentium.</i>	294
<i>Annotatio particularis ad sectam Anglicanam, aliasque modernas.</i>	295
	<i>Secta</i>

INDEX CAPITUM.

<i>Seeta nova, Tremblantium dicta.</i>	297
<i>Seeta Anabaptistarum, & Mennonistarum</i>	299
<i>Heresis Gummari, & Arminij.</i>	301
<i>Seeta, & Errores precipui Turcarum sive Mahometano- rum.</i>	302
<i>Græcorum Schisma, & Errores propositi, & refutati.</i>	305
<i>Ex dictis, proponitur Idæa miseranda modernis Seetarijs.</i>	309.
<i>Bulla dogmatica Leonis X. In qua distincte exprimun- tur, & damnantur, errores Lutheri & sequacium, cum Censuris & Penis annexis.</i>	311
<i>Articuli particulares in Ioanne Wiclefo à Martino V. damnati.</i>	320

PARS SECUNDA.

RESOLUTIONES THEOLOGICÆ IN SCHOLIS CONTROVERSÆ.

<i>Controversia 1. De varia in Deo Scientia, ac præ- scientia futurorum.</i>	322
§. 1. <i>Notio, ac divisio Scientiæ Divinæ.</i>	322
§. 2. <i>De scientiæ Mediæ, controversiæ status, & origo breviter exponitur,</i>	325
§. 3. <i>Explicatur, & probatur necessitas scientiæ Me- diæ.</i>	328
§. 4. <i>Dissolvuntur breviter variorum argumenta contra scientiam Dei Mediæ.</i>	335
<i>Controversia 2. An detur Prædeterminatio physica à Deo ad omnes actiones creaturarum.</i>	346
§. 1. <i>Status, & Historia hujus Controversiæ.</i>	346
§. 2. <i>Ostenditur Prædeterminationem physicam non esse</i>	

INDEX CAPITUM.

<i>esse admittendam ad causas siue necessarias , siue liberas.</i>	349
Controversia 3. An Prædestinatio absoluta ad glo- riam facta fuerit ante prævisa hominum me- rita , & Reprobatio ante prævisa demerita ?	359.
§. 1. Exponitur status Controversiæ , & de ea varia Scholarum sententia.	359
§. 2. Ostenditur Electionem ad gloriam factam fuisse post prævisa Electorum merita.	363
§. 3. Rejicitur Electio ante prævisa merita ut est con- juncta cum Reprobatione non electorum.	370
Controversia 4. De Gratia Divina.	373
§. 1. Quid sit, & quotuplex Gratia Actualis , & quales de ea errores Pelagij &c	373
§. 2. An possibile sit hominem condi in statu pura Naturæ absque dono supernaturali Gratia.	377
Controversia 5. An , & qualis detur Gratia Suffi- ciens.	380
§. 1. Exponitur status Controversiæ.	380
§. 2. Admittenda est Gratia merè Sufficiens.	382
§. 3. An detur Gratia Sufficiens omnibus , etiam ob- duratis , excacatis , & facientibus quod in se est viribus Naturæ ? Cum additione ex D. Angelico.	385.
Controversia 6. De viribus Naturæ sine adjutorio Gratiæ Divinæ.	392
§. 1. Quid possit homo præstare absque Gratia in servanda lege naturæ , & tentatione superanda ?	392.
§. 2. An homo possit habere aliquot Actus moraliter bonos absque Gratia supernaturali.	395
§. 3. An solis Naturæ viribus possit elici Amor Dei super omnia ?	398
	Con-

INDEX CAPITUM.

Controversia 7. De gratia Efficaci , & in quo illa
consistat , variorum sententia discutiuntur.
401.

Controversia 8. De Iustificatione , & gratia Habi-
tuali. 411

Controversia 9. De Merito bonorum operum. 414

Controversia 10. De Ecclesia , Pontifice, Concilio.
420.

Controversia alia , in reliqua Theologia , brevi
methodo resoluta, ex Censuris , Decretis , aut
Definitionibus Ecclesiae, aut Summorum Pon-
tificum. 421

§. 1. De operibus, gratia, & meritis tam Hominum,
quam Angelorum. 421

§. 2. De peccato Actuali, & Originali. 423

§. 3. De Fide, Spe, & Charitate. 426

§. 4. De Iure & Injuria. 428

§. 5. De Christo, & Verbi Incarnatione. 430

§. 6. De Sacramentis, & eorum effectu. 435

§. 7. Alia Puncta doctrina Moderna ad Penitentiam
spectantia. 437

Punct. 1. Necessitas Dilectionis Dei. 438

P. 2. Dolor ex Metu gehennae. 439

P. 3. Attritio in Sacramento. 439

P. 4. Satisfactio ante Absolutionem. 440

P. 5. Confessionis institutio. 440

P. 6. Dilatio Absolutionis. 441

P. 7. Consuetudo peccandi. 442

P. 8. Timor relapsus. 442

P. 9. Emendatio pro tempore notabili. 443

P. 10. Observatio Remediorum. 444

P. 11. Dilatio absolutionis pro quovis mortali. 445

P. 12. Ab-

INDEX CAPITUM.

P. 12. Absolutio, & confessio Venialium.	445
Exemplar Diplomatum Pontificiorum contra Propositiones Bajanæ. Et contra Doctrinam Iansenij.	
447.	
Constitutio Alexandri VII. De sensu ab Authore intento, cum Annotatione.	465
Prosecutio Dedicationis hujus Theologiæ Tripartita, natus Patronis ac Missionarij verè Apostolicis Germaniæ, Angliæ, & Hiberniæ, qui pro Deo & Proximo vitam aut sanguinem recenter profuderunt.	471

EPISTO.

EPISTOLA
DEDICATORIA
MISSIONARIIS
APOSTOLICIS,

*Et præsertim Provinciæ Flandrobelgi-
cæ Societatis Iesus.*

Cum nova Prosecutione, pag. 471.

Ipsa frons prima huius Operis non
obscurè prodit, quos sibi Patro-
nos designet. Vos (Missionarii
Apostolici) vos militantis Eccle-
siæ lectissimos Pugiles cum Hære-
si, cum Vitiis, cum inimicis Crucis Christi ubi-
que depræliantes, suos sibi Mecænates ambit,
& me tacente deposcit. Si Germaniam qua
patet universam, si amplissima Angliæ, & Hi-
bernæ Regna, si multiplices Belgarum Pro-
vincias latè circumspiciamus, habet sanè ætas
nostra ex omnibus Ecclesiæ membris strenui-
simos Fidei Defensores, ac veros Machabæos,
de quorum laboribus, præliis, ac trophæis me-
ritò sibi possit gratulari. Atque inter hos om-
nes Operis huius Patronos, Vobis imprimis,
Missionis Flandrobelgicæ Socii, illud singula-
ri quodam jure deberi, nemo nisi injurius infi-
ciabitur. Etenim si quid est in Authore facul-
tatis, si quid scientiæ, id omne à primis reli-
giosæ

**

giosæ

EPISTOLA DEDICATORIA.

giosæ viræ incunabulis Provinciæ hujus institutioni sanctissimæ se acceptum referre nunquam satis testabitur. Accedit ejusdem Provinciæ in provehendis undique Missionibus Apostolicis ardor perpetuus, labor immensus, industria singularis, & nullis limitibus circumscripta. Quæ scilicet una, præter amplissimas Missiones, Batavicas, Navales, Castrenses, & alias quas suo sinu domi complectitur, ad remotissimas etiam Gentes longè, latèque suos Socios, ac labores extendit.

Atque imprimis, laboris vestri primordia circumspicienti, occurrit ille Provinciarum confæderatarum status ab hominum memoria longè deploratissimus, quando unà cum avita Fide, pulsus undique fidei Præconibus, nihil aliud superesse videbatur, quàm perpetuum Religionis Romanæ, ac pristinæ Pietatis exilium. Sollicitavit Sociorum animos vicina illa Patriæ calamitas, ex quibus viri lectissimi, spretis hostium insidiis, vinculis, ac carceribus, pro communi salute caput & vitam ultro offerre non dubitarunt. Duces huic expeditioni sese præbuerunt Guilielmus Leonius & Cornelius Duystius, qui multa clam, multa palam perpessi, Apostolico ritu Provincias undique lustrantes, palabundas Catholici nominis reliquias in unum congregarunt, infirmos in fide roborarunt, atque innumeros lapsos ac devios in viam salutis revocarunt. Horum inter undas Batavicas primus ardor, in absentium quoque Sociorum pectoribus novas flammæ excitavit. Secuti sunt in eandem palæstram ex universa Provincia Athletæ fortissimi, qui rebus Religionis ubique inclinatis Athlanticos humeros supposuerunt. Atque inter primos Frisiam

EPISTOLA DEDICATORIA.

fiam ad ortum occasumque lustravit, firmavitque Joannes Bargius: Zelandiæ insulas unus eo tempore excoluit Nicolaus Romæus, qui verbo & scripto Sectariorum audaciam repressit, & Calvinum, detractâ larvâ, suis adumbratum coloribus repræsentavit. His in messem nimis amplam, sed ea tempestate operariis vacuum, oportune alii atque alii Sociorum manipuli succedere, ac venturis postliminio ex Clero tam regulari quam sæculari auxiliaribus copiis, quâ licuit industriâ, ampliorem laboris campum aperuere.

Neque defuit in hodiernum usque diem primævus ille Sociorum ardor. Ad vos, viri Apostolici, qui eandem vineam etiamnum excolitis, amplo cum fanore transierunt illi priorum temporum labores, prælia, pericula, sed & conjuncta periculis gloria. Nullus hic mihi calamus describet, quot vobis decurrant in cura animarum noctes insomnes, quot subeunda cum fidei hostibus certamina, quot declinandæ insidiæ, quot sustinendi carceres ac vincula, & graviora vinculis discrimina. Sed vel sic cum Apostolo palam facitis, verbum Dei non esse alligatum. Non tantum sonat in pulpitis, auditur etiam in ergastulis ac vinculis, per rura, & campos, & naves, & privata summorum infirmorumque domicilia vestra vox, labor, & prædicatio decurrit. Multos quidem heroes è Societate Belgica quotannis, per octoginta & amplius annos, labor hic improbus immaturo funere conficit ac consumit. At nunquam defunt novi Athletæ, qui priorum casu animati potius quam territi, in palæstra tam nobili & vitam & sanguinem profunderè ultrò exardescunt.

* * 2

Vobis

EPISTOLA DEDICATORIA.

Vobis igitur (viri lectissimi) qui Vineam istam Hodie immenso labore, nec minori cum gloria constanter excolitis: Vobis, inquam, novam hanc Operis hujus Editionem novo jure dedicamus, utpote in quibus præclara Majorum in ea Missione decora, novo semper incremento reflorescunt.

Sed ecce ad remotiora dum rapior, domestica prætereo. Habet Societas Flandrica in Missione Batavica suas Indias, sed habet etiam in ipsa Flandria suam Bataviam. Vix unum est hujus Provinciæ Collegium, ex quo viri Apostolici ad arduas è propinquo Missiones non excurrant. Quas ego si singulas pro merito recenserem, mihi quoque longius excurrendum foret.

Ad vos igitur (sacrae Militiæ affectas) demum venerabundus accedo, qui missioni Castrensi inter mille mortis discrimina sanguinem & vitam aut consecratis, aut pridem consecratis. De vestra virtute, infractis animis, ac laboribus immensis, meritò sibi Societas Flandrica gratulatur, quibus Belgium, præ ceteris Gentibus, continuum panè Martis domicilium, perpetuum aperit gloriæ theatrum. Nec nova vobis, nec obscura est hæc laudis, ac laboris palæstra. Primus hujus militiæ Ductor Thomas Saillius, à Principe Parmensi in conscientia suæ arbitrum adscitus, gregariis quoque militibus in cunctis laboribus ac periculis invicto animi robore, diu noctuque præsto fuit. Princeps ex ardore tam generoso præcelsum Thomæ animum velut ex ungue leonem admiratus, plures hujusmodi Belgicos leones Castreis suis adjungi peroptavit. Et quamvis eo tempore vix par laboribus Sociorum numerus

Colle-

EPISTOLA DEDICATORIA.

Collegia incoheret, oblatis sunt Principi Patres duodecim, quos ille primum in familiam suam adscivit, deinde more militari Libris Regis inscribi, & in Missionem perpetuam firmari voluit. Quantus hic exercendae virtutis tam propriae quam alienae campus patefcat, quanti per annos plusquam octoginta exanthlati labores, non tantum rerum in hoc Martio campo gestarum multitudine, sed etiam plurimorum Patrum sanguine consignatum habemus. Versatur adhuc in hominum atque annalium memoria Nicolaus Montanus, dictus per excellentiam, Burgundionum Apostolus, qui ad S. Quintini sanum multo vulnere confossus interiit. Et ut alios praeteream: in pugna Neoportana, inclinata belli fortunâ, cum Patres Castrenses inter laceros miserorum artus & cadavera aures adhuc spirantibus praebent, Petrus Buzelinus ab hoste haeretico comprehensus, & glande trajectus fuit. Sed & Laurentium Everardi, hostili cuneo immixtum, & pro Societatis homine agnitum, Calviniana crudelitas interemit. Aliam huic victimam, Othonem Campensem, pro aliena salute laborantem, eadem perfidorum rabies adjunxit. Cetera si persequar his similia, iliadem conficiam. Infinitum quippe foret enarrare hujus Missionis casus & pericula, quae in urbium obsidionibus, cruentis congressibus, ac praeliis, sequentia deinceps tempora peperere.

Sed à Martis regno ad Neptunum transeamus: hujus quoque imperium amplissimum Flandro-Belgicae Provinciae navalis Missio pervadit, soli Belgio propria, & à Principibus Austriacis solenni diplomate Societati demandata. Arduum sanè munus, & illis tantum desti-

EPISTOLA DEDICATORIA.

destinari solitum, quibus animus est insigni robore septus, & vires animo pares. Hic nullus timori, nullus fugæ locus: quamvis & tonet cælum, & fremant procellæ, & totus ex imo commoveatur oceanus, immoto tamen animo persistendum est, qui nec conspectâ morte paveſcat, nec alios pavere patiatur. Ut nihil dicam de nausea marina, de morborum contagione, de nautarum militumque colluvie, quid magis arduum videtur, quam animos illos, ipſo oceano majores, unius lignei carceris ergaſtulo dies noctesque coarctari: donec his anguſtiis pariter cum corpore ſoluti, tumultum domicilio amplioſorem in medio æquore frequenter inveniant. Plures ſub hoc mare æquoreo ſepultos Apoſtolicos heroes promptum foret, ſed prolixum, ex hujus Provinciæ monumentis enumerare.

Pergite illuſtres animæ, terras à tergo relinquite, immenſa maris ſpatia peragrate, non ut vellus aureum è Colchide, ſed ut animas pretioſo Chriſti ſanguine redemptas è barathri faucibus eripiat. Sæviant procellæ, affurgant undæ, dehifcat abyſſus: ſed nec undæ aut procellæ, nec abyſſus tota, nec omnes oceani fluctus charitatis veſtræ ardorem hætenus extinguere valuerunt. Hæc immenſa Apoſtolici pectoris decora non levibus tantum operis noſtri foliis, ſed monumentis perpetuò duraturis poſteritas celebrabit.

Sed alio me abripit Miſſionum Apoſtolicarum multitudo, priuſquam vel unius magnitudinem poſſim dicendo exæquare. Terras, Maria, Caſtra, Navigia momento præterveſtus, ad ipſa Libitinæ regna tandem pervenio. Hic in limine primo occurrit Lues peſtifera, lethalia

EPISTOLA DEDICATORIA.

thalia ulcera, & gemitus cum morte luctantes. Inter hos quot ego Sociorum alacres vultus, & vivida inter languentes obsequia conspicio. Horum alii morientes ad extremam luctam disponunt, alii vivis necessaria subministrant, alii tam animorum quam corporum plagas omni studio lenire contendunt. Verum nec ipsi satis exempti: innumerae in hoc obsequio charitatis victimae intra Belgarum fines cecidere. Quorum ut plerosque sparsim extinctos praeteream, in solo Antverpiae nobili Emporio, Patres, Fratresque viginti quatuor non magno intervallo pro civibus contagione afflatis, animas aliquando posuere, quorum numerum Andreas Schottus Consul Antverpiani filius suo funere nobilitavit. Quin & Gandavi annus hujus saeculi trigesimus in obsequio infectorum undecim socios è vivis abstulit. Atque eadem contagione ad alias urbes, Bruxellas, Hallas, Cortracum, Belliolum latius progrediente, harum singulis binas ternasue hostias par charitas immolavit. Piget forte lectorem inter tot heroum funera diutius immorari. At non ignoro viris Apostolicis jucundum esse, non tantum majorum suorum gesta, sed etiam sepulchra ac monumenta intruere.

Haecenus intra Belgii fines versamur. Non potest ille Belgicus ardor unius Gentis aut Provinciae limitibus coarctari. Per immensa totius oceani spatia ad Japones, ad Indos, ad ultimos terrarum Chineses suam opem, & nova sociorum subsidia transmittit.

Prolixus forem si praeteritorum temporum colonias, cum Gaspere Barzaeo, aliisque Belgis ex hac Provincia in alterum orbem traductas, recensendo memorarem. Quorum laboribus

EPISTOLA DEDICATORIA.

boribus non tota Ormusia, aliaque regna inter Indos, Japoneseque suffecere. Adeo ut magni Xaverii votum perpetuum fuerit, Belgarum quam plurimos in sui societatem laboris adipisci, quorum nempe zelum, genium, & industriam ad infidelium conversionem præ ceteris natam & accommodatam censebat, ut suis ipse litteris testatur. Et ut antiquiora præteream: Vidi, ipse vidi, cum duodecim simul lectissimi Patres, magnis Provinciæ sumptibus, & supellectili sacra instructi, hinc in Hispaniam enavigarent ad animarum subsidium, si daretur aditus, in novum orbem perrecturi. Vidi & ante hos P. Cornelium Beudin, qui eodem profectus, & à barbaris fidei causâ trucidatus, præclaram martyrii palmam obtinuit. Notus quoque mihi & familiaris fuit Ferdinandus Verbiest, qui magno ambitu cum aliis ejusdem Provinciæ Sociis Chinesem Missionem impetravit, jamque pluribus annis, in immenso illo Sinarum imperio Christianæ fidei negotium promovere pergit, idque tanto successu & autoritate, ut in ipsa Imperatoris Aula summam illam Mandarinum dignitatem etiamnum obtineat. Quin & ex illis, quos ipse nuper in Scholis auditores habui, Lovanio ad novi Orbis subsidium non pauci se contulere, multoque plures Missionem illam summis votis ambiere. Nec mihi ignota sunt paria plurium desideria, qui etiamnum ad eandem gloriæ palæstram magno animi ardore aspirant.

Has ego Belgicas Missiones, ut magis mihi notas, dum recenseo, simul in eandem gloriæ societatem suo jure advoco, omnes omnium ordinum Apostolicos viros, qui ubivis gentium in pari causa pares animos ac labores impen-

EPISTOLA DEDICATORIA.

pendunt. Et vos imprimis, Missionarii verè Apostolici, qui per amplissima Angliæ & Hiberniæ regna contra Hæresim sceptro, ferroque armatam, inter mille vitæ discrimina assiduò dimicatis. In hac arena sanguinolenta quot ego Campianos, quot Walpolos, quot Garnettos, Uritos, Colinos, hodieque conspicio, quibus ad parem martyrii gloriam par animus exæstuat. Testantur hunc animi ardorem tot præclari heroes, qui & priorum pericula secuti, & palmam consecuti fuerunt. Ex his longum foret enumerare ingentem seriem virorum illustrium, qui à tempore Henrici VIII. in hodiernum usque diem, & dira tribumalia, & carceres, & vincula, & feralia pegmata sua morte ac sanguine nobilitarunt. Dabit hæc longo ordine, aliæque illustriota, Provinciæ Anglicanæ per P. Henricum Morum felici calamo conscripta historia.

Utinam hic quoque liceret, in Missione Hibernica exanthlato tot annis Sociorum labores in publicam lucem proferre. Si exhiberentur oculis prima istius Missionis ab ipso S. Ignatio constituta feliciter exordia: Si inter varias deinceps temporum procellas & persequentium machinas invicta constantia: si Virorum in omni facultate illustrium domi forisque eximia decora: si paucorum hominum docendo, prædicando, scholas erigendo, toto regno diffusa industria: si tolerata non ita pridem dominante Cromvello bonorum rapina, & vincula, & carceres, & longinqua etiam ad barbaros exilia: denique si post extremam ruinam, instaurati, velut ex cineribus, pristini labores, aliæque his similia, sub modio hæctenus latentia, in lucem prodirent, stuperet sanè posteritas.

EPISTOLA DEDICATORIA.

steritas, res orbis theatro dignissimas, intra silentii ac modestiæ cortinas tot annorum lustris potuisse contineri. Magis scilicet hæctenus intenti fuerunt illi, ut scribenda patrarent, quam ut patrata conscriberent.

His quoque inter Operis hujus Patronos suo jure accedunt ex sacra S. Dominici, ac S. Francisci Familia, viri illi verè Apostolici, qui in excolenda Hiberniæ vinea tot annis strenuè defudarunt. Prius ego Stellas cæli, quam hos Abrahæ filios, & tantis filiis digna facinora valeam recensendo numerare. Quis enim ignorat quantum illi impendant studii, & industriæ, etiam inter exterarum gentes, Romæ, Prægæ, Lovanii, & in aliis doctorum Lycæis, pro formandis alendisque operariis in hanc Vineam perpetuò successuris. Quanti etiam domi sustinendi labores, ut cum reliquo Clero, Romanæ sedis, ac Religionis decus toto Regno integram inviolatamque conservent. Adeo ut quod olim, in fulcienda Lateranensi Basilica, præstare visus est Seraphici Ordinis Patriarcha, id nunc in sustinenda Ecclesiæ Hibernicæ ruina ejus Soboles, aliis sociata, perficiat.

Jungite igitur ubique gentium felices dexterarum vos omnes fidei Pugiles, qui sub purpureo Christi vexillo per Missiones Apostolicas toto orbe diffusi militatis. Bellum quod Lucifero, ejusque affeculis pro Deo, & Ecclesia pridem indixistis, ad extremum usque spiritum indefessi sustinete. Non vos frangat tyrannorum potentia, perumpetis; non domesticorum hostium invidia, superabitis: charitatem alii in otio, & umbra prædicent, vos illam in sole, & sudore, & orbis utriusque conspectu palam exercete. State, cum Gentium Apostolo,
succin-

EPISTOLA DEDICATORIA.

,succincti lumbos vestros in veritate, & induti
loricam iustitiæ, & calceati pedes in præpara-
tione Evangelii pacis: in omnibus sumentes
scutum fidei, & galeam salutis assumite, &
gladium spiritus, quod est Verbum Dei. Hoc
ego verbum, hunc ego gladium in hoc opuscu-
lo quasi in vagina reconditum, ad vestras aras
supplex appendo. Magnum operæ pretium me
retulisse arbitror, si hæc arma litteraria, non
levi à me studio fabricata, ad militiæ vestræ
usum, ac supremi Ducis gloriam aliquando sub-
serviant.

Prosecutio nova hujus Dedicationis infra pag. 471.

Et quia pro hac quinta Editione auctiori, ac-
cessit etiam auctior numerus Patronorum A-
postolicorum in *Germania, Anglia, Hibernia*,
qui recenter vitam & sanguinem pro Deo &
Religione gloriose profuderunt, de eorum bea-
ta morte, & rebus præclare gestis, novam hu-
jus Dedicationis Prosecutionem, nullo modo à
Lectorem prætereundam, in calce hujus Tomi
latius deductam instituimus, ne hic in primo
Operis limine remora ei prolixior iniiciatur.

Viri Apostolici

Humillimus noster Cliens
RICHARDUS ARCHDEKIN.
Soc. Iesu Hib. Kilken. An. 1682.

FACUL-

FACULTAS R.P. PROVINCIALIS.

Ego infra scriptus Præpositus Provincialis Provinciæ Flandro-Belgiæ Societatis Jesu, ex potestate mihi facta à R. Patre nostro Joanne Paulo Oliva ejusdem Societatis Præposito Generali, concedo facultatem D. Michaeli Knobbartio Typographo Antverpiensi, imprimendi Librum cui titulus. *Theologia Tripartita &c. compositum à R. P. Richardo Ardekin ejusdem Societatis sacre Theologiæ Professore, & à Deputatis Societatis nostræ Theologis examinatum, & approbatum.* In quorum fidem has propriâ manu subscriptas, & officii mei sigillo munitas dedi Antverpiæ, 2. Octobris 1677.

Ignatius Dietius.

APPROBATIO CENSORIS.

Liber cui Titulus est. *Theologia Tripartita &c. à R. P. Richardo Ardekin Societatis Jesu sacre Theologiæ Professore compositus, continet non solidè tantum & orthodoxè, sed admodum clarè & nervosè per totum, illud cuius argumentum proponit non obscurè in principio; ut proinde typis iteratis ad communem tam Missionariorum quam aliorum passim utilitatem merito evulgetur.* Ita, attenta lectione præviâ, iudico infra scriptus Librorum Censor, nil dubius, quin Opus hoc, notabiliter jam auctum atque emendatum, futurum omnino sit ex voto plurimorum. Author de cetero, quantâcunque Scientiâ præditus, suam hic modestiam religiosam singulariter probat, pariter & integritatem; etenim sollicita cum moderatione cohibet à scriptione acerba calumum, charitati non minus quam veritati consecratum. Faxit omnipotens & misericors Deus, ut ille laboris fructus in studio Lectoris, quos speravit, reporter abundanter: desiderio huic innixus, dabam præsentem perlubenter censuram, Antverpiæ 5. Octobris, 1677.

Antonius Hoesflach Ecclesiæ Cathedralis
Canonicus Graduat.

SUMMA PRIVILEGII.

Caroli II. Hispaniarum & Indiarum &c. Regis Catholici, ac Serenissimi Belgarum Principis auctoritate cautum est, ne quis Librum cui titulus, *Theologia Tripartita, sive Resolutiones polemicæ &c.* qui prodit auctior & emendatior, Authore *R. P. Richardo Ardekin Soc. Jesu Sacre Theologiæ professore.* præter voluntatem Michaelis Knobbaert Typographi, in totum vel in partem proximo novennio intra has ditiones inferioris Germaniæ recudere audeat, vel alibi recusum in eas inferre aut divendere. Qui secus faxit præter exemplarium confiscationem, gravi pænâ mulctabitur; uti latius patet in Litteris datus Bruxellæ, 20. Augusti 1677.

Signat.

Loyens.

PARS

PARS PRIMA
RESOLUTIONES
THEOLOGICÆ POLEMICÆ

De Modernis Controversijs & Quæstio-
nibus, facili methodo decilis.

TRACTATUS PRIMUS

Methodus clara quemvis adducendi ad
veram Ecclesiam.

CAPUT PRIMUM.

*Vera Religio demonstratur horum
temporum Libertinis.*

Prima ad salutem remora est effræ-
nata vitæ licentia : hæc uti Mentem
cæco impetu convertit ad amorem
creaturarum, ita eam penitus aver-
tit à notitia, & cultu Creatoris : fa-
cile enim error excæcat, quos libido dementat.
Hinc fit ut nostro ævo plurimi passim reperian-
tur non tam Hæretici, quàm Libertini, qui Re-
ligionis omnis expertes, & rerum creatarum
idolis affixi, nullam alterius vitæ curam admi-
t-
A tun-

tunt. Serpit hæc dira contagio, non tantum inter humiles casasignaræ plebis, sed vel maxime homines in speciem politos, populique duces, & ipsas Principum aulas pedetentim invadit: ubi à multis Deus vix colitur, nisi purpuratus; cura omnis in Curia versatur; multa de statu publico, nulla de privata salute cogitatio. Fortunæ tantum litare, viros principes ut Semideos colere, & ab aliis toli, plurimis summa, aut unica Religio est. Hominibus sic affectis, ut sopor ille lethargicus excutiat, ante omnia necesse est, ut vivâ summi Numinis, æternique iudicii cognitione percellantur. Habenda igitur in promptu argumenta, quibus per res creatas ad agnitionem Creatoris, & per sensuum experimenta ad rerum à sensu remotarum fidem, amoremque traducantur: frustra enim hos, Catholicos reddere contendes, nisi prius veri nominis Christiani efficiantur. Quin & experientia docet, quoscunque Sectarios, imo & Catholicos in fide languidiores, ex hac vivaci supremi Numinis, rerumque æternarum demonstratione, ad veræ Religionis investigandæ desiderium, firmamque in suscepta fide constantiam vehementer incitari.

ARTICULUS PRIMUS

Rationes ex rebus creatis ad Creatoris fidem, & cultum convincentes.

§. I.

Dico Primò; *Ex serie, dependentia creaturarum colligitur necessaria Dei existentia, & Religio illi debita.*

Quia sicut mihi manifestum est meipsum, qui aliquando non eram, in hac rerum natura nunc existere, vivere, operari; ita mihi certò innotescit existere aliquam Causam primam & supremam, cui ego quod sim, aut vivam acceptum referre debeo. Non enim potuit hæc quæ consto corporis moles, nullo procreante, repente ex nihilo profilire: multò minus ego primus illius artifex esse potui, ac meipsum è spatiis imaginariis in hoc orbis theatrum inducere: sic enim existere deberem antequàm existerem, & creare antequàm essem creatus; quod fieri penitus, aut intelligi nequit. Neque possum existendi exordium ab alia causa v. g. à meo parente derivare, nisi ille pari modo suam originem ab alio hauserit, & hic ab alio, perpetuâ serie progrediendo; donec tandem deveniatur ad causam primam & necessariam, à qua & primus hominum parens, & ego, & omnes creaturæ principium aliquod existendi acceperunt.

Frustra autem, ne ad Causam primam deveniatur, finget Atheus seriem infinitam causa-

A 2

rupa

rum à se mutuo dependentium, in qua nihil primum, aut supremum reperitur. Nam contra, aut rem obscuram claro exemplo expediam. Tamen si in Catenâ ferrea ex alto protensa concipias seriem infinitam annulorum se mutuo sustentantium, necessariò tamen vel intra, vel extra illam seriem dabitur aliquid à nullo sustentante dependens, à quo annulorum omnium gravitas sustentari debeat, cum nullus in tota catena annulus possit seipsum sustentare. Sic etsi admitteretur possibilis series causarum infinita, necessariò tamen si non intra, saltem extra illam seriem existeret causa aliqua prima, ac suprema, à qua sic procedunt ac procreantur universa, ut ipsa per se existens, à nullo debeat originis suæ primordia derivare.

Unde sequitur me huic supremo rerum omnium Conditori, ac meo primævo Parenti, ipso creationis jure, sinceram fidem, cultumque debere; ac proinde si hunc præstare omittam, debito supplicio ejus arbitrio plectendum esse.

2. Neque tibi in mentem veniat, totam hujus Universi machinam, sine alio principio, mole tantum suâ ab æterno substituisse, nec nisi ex varia corpusculorum mixtura, motu, symmetria, novas rerum species componi potius, quam ab aliqua causa produci. Apage inane figmentum. Si enim Mundus hic adeò longævus foret, satis sanè ætatis haberet, ut ipso pro se loqueretur, & illius æternæ, ac venerandæ antiquitatis testimonium aliquod exhiberet. Iam verò, si omnes mundi Annales consulamus, sic inter se consentiunt universi, ut ultra sex millia annorum, nulla anteriorum temporum mentio reperitur. Quin potius & novas artes, & scientias, & regiones priscis sæculis incomptas, non

non ita pridem inventas esse Annalium monumenta consignant, & nostra etiamnum ætas testatur. Quod si ante hæc tempora, infinita sæculorum millia effluxissent, quo pacto immensa illa annorum æternorum retroacta series artibus his excogitandis, aut regionibus invenendis non suffecisset?

Neque dicas, has artes, aut anteriorum sæculorum memoriam intercidisse ex aliqua priscorum hominum incuria, quasi prætermiserint illi priorum temporum gesta ac monumenta posteritati consecrare. Mirandum sanè foret, in re tanta, tam publica, tam naturæ consentanea, commune illud, & plusquam Pythagoricum totius orbis silentium. Nihil enim hominibus magis jucundum, & à natura insitum esse solet, quàm sua, majorumque suorum decora, monumentis perpetuo duraturis, toti posteritati celebranda transmittere. Idque nimis manifestum est ex singularum Gentium annalibus antiquissimis, & Virorum illustrium præclaris facinoribus, non tantum in scriptis historiis, sed etiam in vivis marmoribus, ac mausolæis omni studio ab oblivione vindicatis. Quod si ante præteritorum temporum memoriam ultimam, per immensi temporis durationem, cum mundo homines extitissent, illos quoque idem ardor, eadem antiquitatis explorandæ cupido rapuisset. De his verò ultra primum Adami ævum silent omnium gentium historiæ, omnia priorum sæculorum monumenta conticescunt. Neque potest, contra æternam mundi durationem, insonare clarius testimonium, quàm altissimum istud totius æternitatis silentium.

3. Frustra autem, ut hujus argumenti vim eludas, cum Machiavelli asseclis, confugies ad ingen-

ingentes aquarum eluviones, & varia orbis incendia, quibus pretendas omnia prioris ævi vestigia ante Adamum consumpta fuisse. Hæc enim commenta, cum nullâ fide, aut historiâ fultantur, ad fabulas & chimæras facillè relegantur.

Sed age, ut rem pressius urgeamus, quaro, Ex his eluvionibus & incendiis, aut hominum aliqui, aut nulli superfuere? Si aliqui; poterant illi rerum præteritarum memoriam in posteris conservare. Si nulli, dic quæso, quo modo ad te, nullo qui referret superstite, harum eluvionum notitia pervenit? An non vides bellum istud esse, commentum omni teste ac præsidio orbatum? Tuo igitur testimonio machinæ istius æternæ tota moles incumbit. Faciamus porrò tecum, per huiusmodi eluviones, & orbis universi conflagrationes, omne genus hominum absumptum aliquando fuisse, nullo superstite qui anterioris ætatis notitiam propagaret. Sed hoc admissio, ulterius inquiri, quo pacto potuerint homines aliqui post communem interitum, sine parente, sine conditore, in hoc orbe terrarum denuò comparere? Vis ut more Deucalionis novum genus hominum ex saxis reparatum, aut potius ex orbe lunari delapsum credamus? Minimè, inquis, sed ex commixtione, elementorum, ac calore solis, instar glirum aut ranarum, novi iterum homines è terra profilière. Si & hoc generis nostri probrum, potius quam Deum illius authorem admittere non reformides: Dic quæso, Cur non & hoc tempore repellantur homines aliqui terrigenæ, more ranarum aut murium in campis, aut paludibus, ex eadem corpusculorum mixtura profeminati? Adest non minor quam olim influxus solis ac siderum

derum, præsto est eadem natura ac symmetria corporum sublunarium: hæc omnia modis innumeris assidue miscentur, & agitantur: neque tamen hætenus unum nobis masculum, aut embrionem in orbe universo, extra atheorum cerebrum, protulisse memorantur.

En quo tandem evanescent dementes impiorum cogitationes! Quantumvis illi oblivione æternâ omnia involvant, & hominum genus ad ranarum aut pulicum sortem abjiciant, & mundum ipsum flammis & undis poenè evertant, ne sic quidem supremum universi Conditorem effugiunt.

Cum igitur hætenus ostensum sit, nec mundum, nec homines ab æterno extitisse; neque potuisse in tempore à seipsis, nec ab alio principio in infinitum procreari, manifestè conficitur, à prima rerum omnium causa ac conditore originis suæ primordia obtinere, cui proinde sincera fides, ac Religio debeat.

§. 2.

Dico Secundò, *Ex ipsa Hominis conscientia, & rerum cæterarum Ordine perfectissimo, supremi Moderatoris providentia omnibus adoranda & colenda elucescit.*

4. **A**C primò quidem, hanc supremi Numinis agnitionem intimis hominum pectoribus ab ipsa natura insculptam esse deprehendimus, ex stimulis *Conscientia*, sive tacita formidine, quâ, admissio gravi flagitio v.g. homicidio, homines etiam ethnici concutiuntur, quantumvis illud in vasta solitudine, absque omni arbi-

A 4

tro

tro aut teste patratum fuerit. Quæro enim, quem potest ille homicida violatæ legis vindicem formidare? Non primò seipsum, nullum enim à seipso supplicium pertimescit. Non alium hominem, qui crimen testetur, aut puniat: certus enim est, nullum mortalium sceleris sui consciū fuisse: & tamen tacitus illum tremor, & sollicitus pavor exagitat. Deum igitur ubique præsentem, Deum omnia etiam occulta inspectantem trepidando metuit, & metuendo agnoscit, ad quem nempe, ut authorem naturæ pertinet, violatam naturæ legem in præsentī, aut futuro sæculo vindicare.

Hinc igitur agnosco, me in ipso mentis meæ tribunali adeo vivum circumferre supremi Numinis testimonium, ut si debitam illi fidem & obsequium non exhibeam, non tantum Deum Iudicem, sed etiam meam conscientiam habere debeam contra me vindicem, testem, accusatorem.

5. Secundò: Si transfero oculos à meipso, in hunc *Orbem aspectabilem*, occurrit imprimis hæc, in qua consisto, Terræ, & Maris ingens machina, in medio Aëre, nullo sustentante, librata. Hinc ascendo ad amplissimum globum Lunæ & Solis, qui constanti tot seculorum cursu orbem universum illuminat. Pergo hinc ulterius ad reliquas Stellas, multitudine innumera- biles, splendore eximias, miro & immutabili ordine in firmamento collocatas. Considero denique ipsius Firmamenti amplitudinem immensam, & motum præcipitem, tot tamen millibus annorum, absque errore minimo, in suo cursu ac tramite persistentem.

Horum singula si cum Astrologis penitus contemplemur, comperiemus magnitudinem
Solis

Solis plusquam centies & quadragies totius Terræ globum superare. Terræ autem totius ambitus prope ad viginti duo leucarum millia porrigitur. Stellas in firmamento nocte serenâ conspicuas quis poterit numerando recensere, quæ ad constellationes mille viginti duas reducuntur? Et tamen inter has, plures stellæ quæ dicuntur primæ magnitudinis, totam Terram plusquam quadragies excedunt. Distantiam autem immensam Fixarum à Terra inde conjicies, quod ipse sol, multò nobis viciniôr, distet ultra quatuor milliones miliarium, Luna verò ultra septuagies mille miliaria Belgica. Moventur autem Astra Firmamenti singula velocitate tam stupendâ, ut singulis horis multos leucarum milliones conficiant, cum & ipse sol in circuitu multò inferiori, non minus quam millionem leucarum in horas singulas decurrat. Quæ omnia ad ampliorem longè numerum extendi censet Ricciolus, & ex parte G. Hesius, alique viri accuratissimi.

Nunc inquirò, à quo tandem possunt existerè, & ordinari hæc, quæ recensui universa? Non eo pertingit Hominis industria, quæ vel in unitus familiæ gubernatione mirum quantum defudat: nec opus est Angelicæ virtutis & intelligentiæ, angustis nempe spatiis, ac limitibus circumscriptæ. Non igitur existunt illa nisi à supremo, & perfectissimæ mentis Artifice, qui singula cum nondum essent, ex nihilo produxit, producta inter se aptissimo ordine disposuit, & sic disposita in eodem tenore ad hunc usque diem continet, ac conservat. Non enim potuit ingens illa rerum machina per se, absque supremæ causæ adminiculo, ex nihilo emergere, ut in §. 1. ostendi; multoque minus absque ejus-

dein dispositione ac consilio in eam, quam descripsi, formam ordinemque fortuito confurgere. Ut si in vasta solitudine occurreret Palatium amplissimum, optimo singularum partium ordine constitutum, nemo est hominum, qui illico non agnosceret, talem fabricam non casu fortuito, sed ab artifice mente & ratione predito in talem ordinem formamque coäluisse.

Eodem modo ulterius investigandum, quonam moderante dirigatur *Motus solis* perpetuus in suo accessu, & recessu, ad certos fines & usus rerum sublunarium, ut ver hyemi, veri aestas, aestati autumnus, ordine ac lege nunquam aberrante succedat? Non possunt sanè hæc omnia ab alio principio promanare, quam à supremo, ac sapientissimo rerum omnium Moderatore, cui curæ est tam vario solis motu, ac temporum alternatione, hominum genus, resque cæteras ab interitu conservare. Sol enim, cum sit mentis & rationis expers, neque rerum sublunarium exigentias intelligere, neque cursum suum certâ lege ad eorum usum, utilitatemque flectere, aut ordinare potest. Cernimus enim verò, nec cymbam unam, utpote ratione carentem, absque nauclero, nec currum unicum absque auriga, ad destinatum locum motu se proprio, consilioque dirigere. Multo minus potuit tam varius, tam diuturnus solis, syderumque motus, sine supremo moderatore, per sex millia annorum, ad fines adeo admirandos cæco impetu inflecti, nullo consilio dirigi, nullâ providentia gubernari. Inops ipse est mentis qui hæc sine mente perfectissima fieri posse arbitrat.

Qui ergo creaturas etiam irracionales ad fines suos tam accuratè dirigit, quomodo patietur homi-

hominem ratione præditum, ab ultimo suo fine, qui est ipse Deus, impunè recedere, & ab ejus fide, & obedientia spontè aberrare?

S. 3.

Dico Tertiò, *Spiritus à corporeo sensu separati, uti & Miracula vim naturæ exuperantia, ad divinæ Potentiæ notitiā, cultumque manifestè adducunt.*

6. **P**rimò quidem, Extra creaturas in hoc mundo aspectabiles, occurrunt etiam *Spiritus invisibiles* à materia, sensuque separati, ut sunt Angeli, ac Dæmones, qui in obsessis hominum corporibus sese produnt per operationes admirandas, quæ à nullo hominum possunt exerceri. Nihil enim certius est, quam dari artem Magicam, & occulta cum dæmonibus pacta & commercia, ex quibus cogimur admittere *Spiritus corporis expertes*, maximā agilitate, intelligentiā, ac potentiā præditos, quā producuntur effectus qui omnem potestatem naturæ visibilis longissimè transcendunt. Sicut ergo inficiari non possumus existere hos *Spiritus*, qui sub aspectum non cadunt, à rebus corporeis separatos; ita necesse est agnoscere *Spiritum* aliquem supremum, ac potentissimum, qui occultā virtute cœtera omnia moderatur, quem Deum vocamus, etsi illum nec visu, nec alio sensu percipiamus.

Secundò, supremi Numinis Majestatem nobis produnt, innumera omni ævo Miracula, quæ cum omnes naturæ vires excedant, à solo Deo provenire necesse est; qualia sunt tot manifesti

favores sinceris Dei cultoribus concessi; tot poenae sacrilegis ac, perjuris repente irrogatae.

Quæro enim, A qua virtute aut potestate prodierunt supra vim naturæ tot portenta olim patrata, dum divisus instar muri hinc & hinc oceani fluctibus populus Israeliticus, duce Moyse, profundum maris alveum sicco vestigio transmissit: aut dum Josue, invocato Numinis auxilio, in medio æthere præcipitem solis cursum ex templò frenavit. Et ut propinquiora memorem, quo autore Christus coram multis testibus Lazarum è monumento, filium viduæ è feretro, & plures alios luce orbatos ad vitam repente suscitavit? Quâ vi, aut potentiâ plures alii Dei cultores, omni ævo ad nostra usque tempora, paria superioribus prodigia orbi palam spectanda exhibuerunt? Potuerunt scilicet homines, potuerunt elementa, potuit vis occulta naturæ ad hujusmodi prodigia sufficere, quæ omnem naturæ potestatem manifestè transcendunt. Diu sanè multumque universæ Naturæ opem implorabis, antequam eâ opitulante unius digiti vulnus momento obducas.

Sed ne tam potenti argumento ad præstandum Numini fidem cultumque adigaris, hæc omnia ut historias falsas, aut oculorum ludibria, cum Machiavello; dicere non erubescas. Verùm non advertis te pariter infano ausu omnium historiarum fidem, & humanum commercium è mundo relegare? Gesta Regum, aut Cæsarum unde nobis nisi ex conscriptis majorum monumentis recensēbis? At, si tecum insanire velim, repudiabo universa. Proferes testes ac tabulas plurimorum Authorum fide, ac testimonio ad posteritatem transmissa. Dicam illico, falsas historias, fictas tabulas, omnia homi-

hominum astu & fraude odornata. Nulla ergo deinceps in tabulis, nulla in testibus, nulla in hominum dictis aut factis fides residebit. Quod aliud non est, quàm necessarium vitæ humanæ commercium, & omnem probandæ veritatis viam penitus intercludere. En quo devēnit ista hominum vesania, quæ dum tentat è mundo tollere fidem divinam, omnem pariter destruit fidem humanam.

§. 4.

Dico Quartò, *Ex prædictis apertè evincitur; quemlibet Dei agnitionem, cultumque libere aversantem, rectè inter homines fatuum, aut amentem reputari.*

7. **H**oc ut demonstrem, assumo principium à Philosopho traditum jo. Ethicorum, & ab omnibus summo consensu receptum: Quod universis videtur, id verum esse debet. Hoc enim principio sublato, facile negabo, bonum esse vivere, malum mori; mel dicendum dulce, fel amarum. De hoc autem si dubitavero, fatuus illico appellabor, quia hoc & universis videtur, & natura ipsa loquitur, mel scilicet dulce, fel verò amarum esse: Nam ut verissimè Tullius, de quo omnium natura consentit id verum esse necesse est. Nunc ulterius subsumo: Atqui universis mente sanâ præditis semper videtur, semperque visum est, dari in mundo aliquod Numen debitâ religione colendum. Constat enim ex omnium gentium historiis, etsi inventæ fuerint nationes quæ vitam duxerint sine domibus, sine vestibus, aliisque hominum com-
modo

modo ac naturæ consentaneis; nusquam tamen extare gentem, aut urbem, cui nullus sit Deus, nulli ritus, nulla sacrificia. Adeò ut inter regiones postremo sæculo in novo quasi orbe repertas, nulla sine religione aliqua vixerit, quamvis in cæteris vix à belluis differre viderentur. Neque potest communis ille hominum sensus ac consensus ab alia causa enasci, quam à quadam luce, ac communi dictamine ab Authore naturæ omnibus impresso, ut illum tanquam primum originis suæ principium sibi querendum ac colendum agnoscerent. Quod autem à natura duce, & ingenita omnibus luce proficiscitur, id absque dubitatione verum certumque à quovis ratione prædito judicari necesse est. Adeò ut si quis præfractè obluetur, aliud existimari nequeat, quam hominem illum læso turbatoque cerebro, vim judicandi amisisse, quâ solet verum à falso discerni.

Atque hinc ulterius conficio, contra curam debitam inquirendæ Religionis, ab autoritate Libertinorum nullum posse prætendi argumentum, quos hic in delirantium numerum redigendos esse jam demonstravi. Nulla sanè fatuitas est sine aliquo similis cerebri patrono, neque tamen rebus communi orbis judicio receptis, quidquam derogare solent dissona paucorum deliria. Communis certusque est hominum sensus, vitam suam cuilibet æstimandam, & tamen inventi sunt aliqui, qui violentas manus sibi intulerunt. Quid magis certum, quam nos aliquid certi cognoscere, id tamen à Scepticis præfractè negatur. Veritas est lumine naturæ nota, me non posse simul scribere, & non scribere, sed & hoc à Parmenide pro falso habetur. Nulla denique veritas adeo lucida est, ut ad eam proter-

va

va quorundam ingenia non caligent : quod si ad obducendam veritati caliginem , illa paucorum cæcitas sufficeret , jam pridem omnis è mundo veritas exularet. Hoc interea ex dictis liquet , in nullo rationis dictamine , communem , orbis universi sensum magis convenire , quam in admittendo aliquo Numine ac Religione , quam quisque ex sola naturæ luce ac magisterio sibi colendam esse decernit. Unde demum conficitur , nihil posse obtendi quo minus inter fatuos , aut emotæ mentis homines esse censeantur , qui contra veritatem adeò apertam paucos sequuntur Libertinos , quos in hoc iudicii impotes esse , & in media luce cæcutire , jam palam fecimus , & pluribus infra confirmandum erit.

S. 5.

Dico Quintò; *Ex argumentis hætenus allatis certò concluditur , ex neglectu Fidei , cultusque divini , sequi penam ignis æterni.*

Primò, Quia communi orbis consensu ex his , & sequentibus argumentis , omnes non modò Christiani , sed etiam Judæi , Turcæ , ac pleræque Gentes Barbaræ omni ævø hanc indubitatam intulere sententiam : *Qui negligit Deum in hac vita dignè colere , in altera vita condignè punietur.* Sicut ergo violatæ fidelitatis erga Regiam Majestatem condigna pœna est , ferri , aut flammæ tortura , definito tempore duratura , ita neglectus fidei debitæ Regi æterno , condignum supplicium est cruciatus ignis æterni. Quia Dei Majestas & excellentia cujuslibet Principis dignitatem infinitis gradibus antecellit.

Hoc

Hoc cum ita sit, quo modo potero ego ad hanc totius Universi vocem obfurdere, aut in hoc præ omnibus vitæ negotiis curam & cogitationem non intendere, ut divinæ Majestati debitam fidem cultumque persolvam. Si enim in periculis vitæ præsentis brevi finiendæ, omni studio remedia quærentur tutissima, quanto magis id agendum est in præcavenda jactura vitæ æternæ, & vitandis pænis perpetuò duraturis.

Secundò. Præter hanc totius naturæ vocem, Deus ipse per voces Prophetarum hanc doctrinam omni ævo hominibus propalavit, & novissimè locutus est nobis in *Christo* Filio suo, qui in testimonium *Hujus veritatis* à se revelatæ, in publica orbis luce, cæcis à nativitate visum, claudis incessum, mortuis plurimis vitam momento restituit. Qui in dæmones, in elementa, in morbos omnes, solâ voce aut nutu, absolutissimum exercuit imperium. In cujus morte supra omnem naturæ ordinem, orbis universus densâ caligine obductus est, & tota terræ machina horrendo tremore concussa, petris scissis, & mortuorum sepulchris divinâ virtute refferatis. Qui denique post mortem redivivus, pluribus palam spectandus & palpandus apparuit: ac demum divinâ luce refulgens, coram multis testibus, in cælum propriâ virtute conscendit.

Quæ omnia, pariter cum sua Doctrina probatissimis *divinarum Scripturarum* monumentis, & innumeris per Evangelii præcones *Miraculis* confirmatâ, adeo omnibus manifesta reliquit, ut maxima pars orbis, non vi aut armis, sed aperta veritatis luce adacta, ejus doctrinam quantumvis arduam accipere, & suo sanguine consignare

signare non dubitaverit. Doctrinæ autem à Christo traditæ *Primum Principium* hoc est, Deum debitâ fide, & cultu agnoscere recusantibus, paratum esse post hanc vitam supplicium ignis æterni. Sic enim loquitur Christus *Matthæi 15. v. 41.* Ite maledicti in ignem æternum, & *v. 46.* Ibunt hi in supplicium æternum, justi autem in vitam æternam.

Dura, inquires, hæc sententia est. At omnium sententiâ est. Nulla Ecclesia, nulla inter Christianos Secta umquam dubitavit, sine verâ fide impossibile esse Deo placere, aut ignis æterni pœnas evadere, si quis eam ritè propositam suâ culpâ admittere recuset.

Nunc igitur animum collige, & apud teipsum expende, quantum hæcenus curæ adhibueris in deligenda illa Fide ac Religione, in qua possis Deo placere, & ignis æterni tormenta effugere. Quis viator sine ullo examine ingreditur quamlibet viam primò occurrentem, nisi sponte velit in errorem, & interitum incidere? Non ideo via ad salutem recta est, quia lata, quia jucunda, cum ipsa veritas moneat *Matth. 7. v. 14.* Angusta est via quæ ducit ad vitam, & pauci sunt qui inveniunt eam. Quia nempe viam veræ fidei pauci seriò investigant, sed illam ingrediuntur ad quam vel commodum vitæ, vel lucrum, vel officium, vel amicorum exemplum invitat. Et tamen in altera vita, nec officium, nec lucrum, nec amici ulli, sed Fides vera & sincera poterit te ab ignis æterni pœna præservare.

Interroga igitur teipsum iis verbis quibus à Christo interrogaris *Matth. 17. v. 26.* Quid prodest homini si universum mundum lucretur, animæ verò suæ detrimentum patiatur? Cras fortè

fortè stabis ante tribunal supremi Judicis, Fidei tuæ rationem redditurus, ubi in momento accipies extremam sententiam, unde pendet tota Aeternitas. Adhibe ergo nunc in inquirenda veritatis via illam curam ac studium, quod serò à te adhibitum non fuisse, serò lugebis: in hoc enim puncto ad vitæ finem ultrò errare, aliud non est quam aeternum perire.

ARTICULUS SECUNDUS

Enervantur varia Argumenta & effugia contra hæc à Libertinis opponenda.

Respondebunt pro sua, suorumque errorum defensione, atheorum more, horum temporum Libertini: Hominem ex jure & dignitate naturæ suæ in res sublunares liberum dominatum, usumque obtinere. Durum proinde videri, à superiori aliquo Numine, nullo cogente, tot legum divinarum vincula subire, quæ naturali hominis libertati ac felicitati in creaturarum usu maximè præjudicant: ideoque nolle se ex doctrina sibi incerta, de libertatis suæ certa possessione deturbari.

Sed ut tuo etiam, Libertine, commodo consulamus, abs te quæro: An non tibi multò durius videatur eam de Deo, ejusque legibus doctrinam abjicere, quæ si vera sit, absque ullo in futurum remedio, tibi allatura est calamitatem perpetuo duraturam, si verò falsa, nihil eam profitenti in hac, aut altera vita nocitura est? Si enim nullum existat numen, nullus quoque erit hominum qui post hanc vitam, tuum tibi in colendo Numine errorem exprobrabit: illo
autem

autem existente, unâ cum spreto Numinis ultione, consurget adversum te tota hominum multitudo, quæ ab orbe condito Deum ritè coluit, tuæque vesaniæ, quod à communi orbis sensu ultrò aberraveris, meritisimo jure insultabit. Secutum igitur te reddit Numinis veneratio à gravissima pæna atheis perpetuò formidanda, atque insuper spem parit ingentis præmii sinceris Dei cultoribus, communi orbis judicio, in perpetuum destinati. Et quamvis (quod fieri nequit) tuum de existentia Numinis judicium cum communi orbis consensu falleretur, per hoc præsentis vitæ conditionem nihilo reddes deteriore. Amens ergo sis si doctrinam omnibus adeo compertam amplecti recuses, quæ te pæna securum, ac perpetuò fælicem reddere potest, miserum non potest.

At, inquires, quo modo in totius vitæ decursu possum esse non miserrimus, si in omni actione vindicem supremi Numinis manum mihi perpetuò imminentem agnoscam, à quo dum in libero rerum creaturarum usu, aut abusu futura supplicia pertimesco, statum præsentis vitæ ego mihi fabrico quovis gehennæ periculo deteriore?

Pones facile hanc miseriæ formidinem, quam præsentium illecebrarum spectra injiciunt, si haud minorem esse hominis Christiani quam Athei, etiam in præsentis vitæ, fælicitatem, mecum æquâ lance expendas. Vita hominis Athei, sive Libertini divinum cultum aspèrantis, perpetuam patitur cum vera ratione luctam ac dissidium, dum advertit se, in repudiando Numinis obsequio, à communi orbis sensu dissidere. Nullum habet in Dei providentia solatium aut asylum, ad cujus præsidium in adversis

versis confugiat : nullum illi intercedit cum veris Dei cultoribus Religionis vinculum aut commercium : omnium in hac vitâ odium & opprobrium incurrit : ac post mortem nullam alterius vitæ felicitatem expectat. His autem solatiis ac gaudiis homo Christianus in præsentî vitâ iucundè perfruitur, iisque intra conscientiæ finem suavissimè oblectatur. Liberum verò rerum creatarum usum si spectes , hic quoque usus in homine Christiano , quantum necesse est ad beatèque vivendum, nulla ex parte desideratur. Præstò illi abundè sunt oblectationes innumerae divinâ lege concessæ , quæ tanto suavius ac securius mentem explent , quantò magis defæcatae sunt à belluinis cupiditatum illecebris , à quibus ipsa natura , & ratio abhorret. Non arcet illum sua in Deum Religio à communibus fortunæ donis , à publicis in republicâ honoribus , ab opibus legitimè acquirendis , à clari nominis fama ad posteritatem transmittenda , in nulla denique parte felicitatis humanæ Christianus Atheo aut Libertino concedit : in hoc semper dispares , quod homo Libertinus habeat plurimum quod post hanc vitam timeat , nihil omnino quod sperare possit.

Si forte dicas , Onus tibi maximum, & quavis Æternâ gravius apparere ; captivum tradere intellectum ad obsequium fidei , in rebus capti difficillimis , quæ omnem intelligentiæ tuæ lucem effugiant : ut est Deus unus & trinus , Animæ immortalitas , & alia non minus ardua fidei mysteria. At quid si ego palam fecero, dum onus hoc amoliris , & te nihil absque sensuum experimento credere profiteris , assumpsisse te onus credendi mysteria multo magis abstrusa , & ab omni sensu & ratione remota , quam
quæ

quæ tibi per atheismum excussisse vidêris ?

Age imprimis : homo Christianus credit existere Deum , qui sub ejus sensum aut aspectum non cadit ; Atheus verò , ut Dei demonstrationem enervet , admittit seriem causarum infinitam , aut occultas atomos , ex quarum fortuito concursu omnia coalescant : hanc autem seriem infinitam , has atomos occultas , hunc concursum tam affabrè , & tamen fortuito omnia formantem , nec illi visus , nec sensus , nec ratio ulla unquam spectandum exhibuit. Secundò , Christianæ fidei professor Animam hominis , quam nunquam spectavit , immortalem agnoscit : Atheus animam post mortem in nihilum abire profitetur , quam tamen nunquam suis oculis in nihilum evanescere conspexit. Christianus asserit omnia in hoc orbe supremâ Dei sapientiâ disponi : Atheus è contra sustinet res universas à solo Fato gubernari ; neque tamen arbitror ipsum ullo hæcenus sensu Fatum magis , quàm Deum percepisse. An non advertis , Libertine , quam recondita , & ab omni sensu aliena dogmata cum Atheo admittas , qui tamen profitetur , se nihil agnoscere velle , nisi quod aperto sensuum testimonio comprobatur. Quod si in his figmentis tam abstrusis , non dubitat captivum tradere intellectum , quid illum in admittenda Numinis existentia remoratur ? Quam ratio demonstrat , quam Doctorum auctoritas probat , quam Gentium pæne omnium consensus apertè testatur.

Nunc tandem , ut te propius conveniam , quæro ; An hanc doctrinam pro tua agnoscas ; Veritas omnem vitæ humanæ ordinem , justitiam , honestatem pervertit : Falsitas optimum in mundo ordinem , justitiam , honestatem inducit.

ducit. Haud dubito, malefanum hoc doctrinae monstrum confestim averfaberis. Efficiam tamen paucis ut hoc naturae immane monstrum, mentis Deum averfantis fatum esse agnoscas. Si enim verum est hoc quod supponit Atheus, Non est Deus, non est providentia, non est Religio quae ulla hominum flagitia prohibeat aut puniat; liberum erit sine scelere etiam innocentem trucidare, aliena bona rapere, alterius thorum violare, per nocturna furtiva aut incendia quascunque domos & urbes devastare, quidquid furor, quidquid libido suggererit, absque ullo crimine aut Numinis metu patrabitur. Sublato enim Deo tollitur lex divina, sublata autem lege, omne flagitium legi contrarium, & constituta flagitio poena penitus evanescit. Quinimò si Numen è mundo tollas, jam blasphemiam, perjurium, impietas, virtus erit maxima, ac laude dignissima, utpote conformis primae atheorum veritati, qui divinum Numen nihil nisi commentum aliquod vanum, ac chimaericum arbitrantur.

Ex adverso, quidquid in rerum natura honestum, quidquid rectè ordinatum conspiciamus, si atheo credis, Falsitatis beneficio acceptum referamus oportet. Supponit enim Atheus dogma esse falsissimum, *Deus existit*. Et tamen ex Dei existentia ab hominibus credita profluunt actiones honestissimae, ut fides in verbis, fidelitas in pactis, amor justitiae, obedientia legum, denique odium omnis flagitii, quod agnoscunt homines à Deo justo iudice severè puniendum; uti credunt ab eodem amore aequitatis, & omnis actionis honestae aeterno praemio remunerandum.

Quid autem magis distortum fingi aut cogitari

tas potest, quam rectissimam bene agendi normam ex errore falsissimo enasci, primam omnis æquitatis regulam, iniquissimo ficti Numinis cultu contineri: denique optimum in rebus humanis ordinem, pessimo totius naturæ monstro deberi? An non apertè vides, quo pacto ex inverso cerebri tui iudicio, totius universi ordo evertatur.

Neque dicas, sepositâ cognitione, ac lege divinâ, ipsi Naturæ humanæ innatum esse hunc æqui, rectique amorem, ut sponte sua actiones cum flagitio conjunctas aversetur, eamque esse legem quandam non aliunde acceptam, sed ipsi naturæ per se impressam.

Nam ego ex adverso demonstro, illam rectè agendi legem non posse naturæ inesse, nisi eam aliunde ex perfectiori principio inditam fuisse agnoscas. Memineris enim te, qui Deum naturæ conditorem inficiaris, Animam quoque homini incorpoream atque immortalem negare: teque totam hominis machinam, & quidquid in ea continetur ex fortuito quarundam atomorum concursu fabricare.

Quæro igitur nunc, quo pacto ex fortuita illa corpusculorum congerie, quibus ex natura sua nihil rationis inditum est, provenire possint illa perfectissimæ rationis principia, quæ etiam quandoque reluctante naturâ singulos homines docent, *Suum cuique tribuendum: Parentes honorandos: Alteri non faciendum quod tibi nolles fieri, &c.* Ea enim vis insita non est corporibus ex se stupidis & ratione carentibus, ut in unam molem conflata, talia conferant rationis lumina, quibus ipsa penitus destituuntur. Certissimum namque totius naturæ axioma est, Nullam causam posse producere effectum seipsâ perfectio-

fectionem. Quomodo ergo suprema illa rationis principia, & nulli errori obnoxia, poterunt provenire à sola symmetriâ, motuque corporum elementarium, quibus nihil magis proprium ac congenitum est, quam casus, error, & ignorantia? Sicut igitur à Magistro inanis cerebri, ac nullis artibus imbuto, nemo scientiam hauserit indubitam, & omnis erroris expertem, ita necessarium erit deficere ac vacillare prima illa rationis principia, quæ pro certissimis habentur, nisi à supremâ ac perfectissimâ quadam intelligentiâ deriventur, qualem extra hanc quam cernimus corporum congeriem inquiras necesse est.

Atque hinc ut arbitror satis manifestè deprehendis, ipsam naturæ vim, in qua effugium quaerebas, te ad supremum ac perfectissimæ intelligentiæ Numen sua sponte adducere, dum invictè demonstrat, hæc ipsa rationis principia, quæ naturæ attribuis, non posse homini inexistere, nisi Deum, qui illa Animæ incorporeæ impres-
sit, ut primum primæ veritatis fontem & authorem agnoscas.

ARTICULUS TERTIUS.

Ex admissa Dei existentia, facili methodo demonstratur progressus ad divina Attributa, & ex his ad reliqua Mystéria fidei, ejusque Analysim.

V Ti ex commonstratis scientiarum principiis, conclusiones quædam obscuriores facile elucescunt, ita ex demonstrata supremi Numinis existentia, mirum quanta menti humanæ lux oboariatur, ut per solida rationis prin-
cipia

cipia ad reliqua fidei myſteria , facili compen-
dio , gradum promoveat , ac tandem ad ſolici-
ſſimam fidei noſtræ Analyſim perveniat.

§. I.

Dico igitur Primò , Ex eo quod *Exiſtat Deus*
rerum omnium prima cauſa & origo , ne-
ceſſariò ſequitur illum eſſe , *Ens à ſe* , hoc eſt , à
nulla cauſa dependens , ſed vi naturæ ſuæ in ſe
ab æterno ſubſiſtens. Quia apertè implicat il-
lum eſſe rerum omnium primam cauſam , &
ſimul exiſtere aliquam cauſam naturâ priorem
à qua ipſe dependeat , ſic enim eſſet prima , &
non prima.

Dico Secundò , Ex eo quod Deus in exiſten-
do à nulla cauſa productiva dependeat , ſequi-
tur eſſe , *Ens in ſua eſſentia Summè perfectum*.
Quia limites perfectionis in re quavis oriuntur à
voluntate , aut naturali diſpoſitione cauſæ , quæ
non poteſt communicare effectui perfectionem
ampliorem , quàm ipſa in ſe contineat. Cum ergo
Deus à nulla cauſa habeat quod exiſtat , nihil
omnino eſt quod ipſi perfectionis ſuæ limites
circumſcribat ; ac proinde ultra omnem quæ
mente concipi poteſt entis creati ſpeciem ac
perfectionem ſine fine protuberat. Præſertim
cum ipſe Deus manifeſtè revelaverit hanc ſibi
perfectionem in eſſe ; nihil autem enti à ſe , &
nullius egenti , prodeſſe poteſt mendacium.

Dico Tertiò , Ex hac *Naturæ divinæ Perfectione*
illimitata , ac nullis terminis definita conficitur ,
alia quoque ejus *Attributa* debere eſſe ſine fine
perfecta , ut ſapientiam , potentiam , juſtitiam
&c. Quia hæ Proprietates debent adæquari na-
turæ à qua eas emanare concipimus , quæ cum
B ſine

fine careat, non potest proprietates ex se profluere ullo fine coarctare. Secundò, Cum hæc Dei attributa non sint res aliqua ipsius naturæ superaddita, sed ipsa Dei essentia cum ordine ad varias quas producere potest operationes à nobis considerata, non possunt singula attributa minus continere perfectionis, quam ipsa Dei essentia, cum qua attributa illa reapte in unam, ac penitus indivisam entitatem coalescunt.

Dico Quartò, Ex Attributis Dei omni ex parte illimitatis & infinitis apertè concludimus, illum esse *Omnis boni & Perfectionis* primævum fontem & oceanum, in quo bonitas universa quam in creaturis cognoscimus & amamus, infinitis gradibus eminentiùs, atque excellentiùs continetur.

Hinc in Deo necessariò agnoscimus ac veneramur *Summam Sapientiam*, per quam in ejus mente ab æterno in æternum immensa cum claritate relucet, non tantum omnes creaturæ quovis tempore existentes, sed etiam aliæ rerum species sine fine perfectiores, quas solo voluntatis nutu creare potest. Nulla est veritas tam recondita, nulla in mente humana cogitatio aut machinatio tam abstrusa, quæ possit omnia perferutantem Dei cognitionem momento latere.

Huic Sapientiæ, ut perfectissima sit, respondet divina *Omnipotentia*, per quam in quantavis multitudine ac perfectione producere potest quidquid veri entis extra Deum mens humana aut angelica concipere queat. Ex hac Dei potentia tanquam primævo fonte profluit omnis vigor & virtus agendi in causis creatis. Quidquid ingenitæ virtutis miramur in astris, in terra,

ra, in mari, in metallis, plantis, animalibus, tenuis quædam participatio est illius potentiae, quam Deus in se nullis limitibus terminatam complectitur. Hæc est potestas illa suprema, quæ in homines impios perpetuò armata, illis gehennæ pœnas numquam terminandas infligit; hæc eadem est ad cuius præsidium quisquis cum fiducia recurrit, nihil habet unde in præsentia, aut futura vita, omnes hominum, demonumque insidias pertimescat.

Hanc omnipotentiam comitatur thesaurus *Bonitatis* in omni genere entis infinitus, sic ut nunquam desit copia inexhausta cælestium donorum, quæ possit ac velit in omnes, suos præsertim cultores, largâ manu perpetuò dispensare. Quidquid cogitatur in creaturis amabile, inanis est larva, aut deformis umbra, si cum purissimo bonorum omnium fonte, & liquidissima ejus voluptate conferatur. Ex hoc amplissimo divinæ bonitatis thesauro proveniunt omnia illa naturæ, & gratiæ dona, quibus Homo ad beatum finem adjuvatur. Hac bonitate sibi innatâ adactus, creavit Deus ad hominis usum ingentes cælorum orbes, eosque variâ astrorum luce ad stuporem adornavit. Totius terræ, oceanique commoda, ac divitias, sustentandæ hominum vitæ destinavit. Quos non tantum ad necessitatem, sed etiam usque ad delicias adamavit, dum tantâ volucrum, piscium, fructuum, florum, metallorum, gemmarum, omniumque rerum varietate totum hunc orbem hominis causâ locupletavit. Ac demum in tot amoris irritamentis hoc unum sibi ab æterno propositum habuit, hominem ad sui agnitionem, cultumque adducere, eumque suo in cælis complexu in perpetuum beare.

His ita constitutis, Dico ulterius quintò, Ut sapientia Dei perfectissima hominem ad hunc ultimum, beatissimumque finem per congrua media dirigeret, necesse fuit Deum cum hominibus *Commercium* habere, & locutione quadam externâ aliqua mentis suæ consilia illis communicare. Frustra enim foret hominem condere rationis lumine donatum, nisi eo fine ut conditori suo cultum idoneum persolveret. Ut verò noverit homo quem à se cultum conditor deponat, cum nequeat per se divinæ mentis arcana intueri, necesse erat per medium aliquod sensibile Deum hominibus loqui, & mentis suæ consilia manifestare. Ne verò hoc *Commercium* errori obnoxium foret, necessarium insuper erat, divinæ locutioni signa quadam Deo propria adjungi, ex quibus securè ac prudenter colligi possit, illam à solo Deo provenire.

Hunc cum hominibus loquendi modum instituit Deus ab initio per oracula Moysis, aliorumque *Prophetarum*, quæ cælestibus prodigiis, ac signis tam admirandis illustravit, ut non potuerint homines prudenter dubitare, quin doctrina iis oraculis expressa, à Deo inspirata fuerit.

Secundò, Mentem suam, Legemque propagavit per monumenta *Scripturarum*, quas ipse scriptoribus sacris dictavit tanquam publica instrumenta, in quibus voluit consilia sua ac decreta hominibus consignata remanere.

Tertiò, In progressu sæculorum, Fidem suam doctrinamque manifestavit per *Christum*, ejusque

ejusque *Ecclesiam*, quam non tantum ipsius Christi miraculis, sed etiam deinceps omni ævo tot testimoniis, ac prodigiis suam esse comprobavit, ut in ea Deum sibi loquentem totus pæne orbis agnoscere non dubitaverit.

§. 3.

Dico Sextò, His fundamentis hætenus stabilitis innititur tota Fidei divinæ veritas certa & inconcussa. Præstat enim fidei nostræ certitudinem falli nesciam revelatio divina, quâ Deus hominibus mentis suæ sensa manifestat. Nititur autem ipsa revelatio Dei revelantis Sapientiæ infinitæ, quæ non potest falli, cum nullius rei veritas eam possit latere, ac simul Bonitatis voluntatis divinæ, quæ neminem potest fallere, & ultrò in errorem inducere: hoc enim summam Dei bonitatem dedecere facile agnoscimus, quod ab homine probo sine crimine fieri non potest. Ad hæc igitur firmissima principia omnia fidei nostræ mysteria reducuntur, ex his in singulis quos predicamus articulis, ultima credendi ratio peti debet, quod jam in praxi demonstrabitur.

§. 4.

Dico Septimò; Intellectus noster his fundamentis five motivis instructus, facile pertingit ad *Analysim* fidei, quâ omnium articulorum, quos credit, rationem ultimam ac solidissimam reddere valeat.

De quovis enim *Articulo* fidei, ut ad solida principia reducatur, quæri potest hoc modo:

Cur credis fidem divinâ v. g. Deum esse trinum

B 3

in

in personis ? Ideo hoc credò quia Deus hominibus revelavit , se in personis trinum esse : Scio autem Deum non posse falli , cum sit præditus summâ sapientiâ , neque velle homines fallere , cum sit infinitè bonus. Sed quomodo constat Tibi Deum revelasse , se trinum esse in personis , cum nunquam Dei loquentis vocem audiveris ? Audiui sanè , dum Ecclesiam percepi Dei nomine affirmantem , Deum esse trinum in personis. At unde nosti Ecclesiam non errare , dum affirmat se Dei nomine docere Trinitatem personarum ? Non errare mihi certum est ex eo , quod ipse Deus Ecclesiam hoc affirmantem afficiat notis ac signis soli Deo propriis , quibus testatur illam suo nomine , & se authore id hominibus annunciare , quod aliud non est , quam ipsum Deum per Ecclesiam hominibus loqui , & de re quam illa proponit mentem suam manifestare. Deus autem sive per se , sive per alium loquens errare non potest. Unde patet , singula fidei nostræ mysteria non nisi testimonio tantum humano , sed in ipsa Dei loquentis auctoritate fundari , & ad eam per hanc claram facilemque fidei analysim revocandam esse.

Si quæras , Quenam sint signa , quibus Deus Ecclesiam suo nomine loqui declarat ? Sunt illa in primis , prodigia cælestia , vaticinia rerum futurarum , Ecclesiæ docentis Unitas , & Sanctitas , & omnis generis miracula vim naturæ penitus exsuperantia , à Christo , ab Apostolis , aliisque Ecclesiæ membris omni ævo exhibita , ad comprobendam Ecclesiæ Dei nomine loquentis auctoritatem : de quibus tractat pereruditè P. Cornelius Hazart in Triumpho Rel. flandricè edito. Si verò Ecclesia Dei nomine loquens , & tot notis soli Deo propriis insignita , esset errori obnoxia,

noxia, hoc ipso adimeret Deus omnem sibi authoritatem & facultatem hominibus loquendi, sive per externa signa mentem illis suam sine erroris suspitione propalandi. Si enim liceat mihi suspicari hanc Dei locutionem, adjunctasque illi notas tam multas, tamque admirandas non esse à Deo, sed ab alia quapiam causa profectas, idem licebit pariter mihi suspicari de quavis alia ipsius locutione quibuscumque libet notis ac prodigiis insignita. Cum ergo ad Dei perfectionem pertineat, sic posse hominibus loqui, ut certi sint ipsum esse qui loquitur, eique teneantur fidem adhibere, spectat quoque ad necessariam ipsius providentiam, ne permittat illis suo nomine proponi doctrinam talibus notis insignitam, nisi per eam velit suam mentem palam indicare. Ex quibus demum aperte concluditur tantam esse certitudinem ac firmitatem Fidei divinæ per veram ejus Ecclesiam propositæ, ut si illa vacillaret, necesse foret in agendo cum creaturis ipsam Dei potentiam, bonitatem, ac sapientiam deficere.

In quo autem Cætu hominum inveniat illa Ecclesia per quam Deus mentem suam, fidemque ad salutem necessariam mundo manifestare decrevit, deinceps accuratè investigandum suscipimus

CAPUT SECUNDUM

Ostenditur quemlibet, etiam Christianum, non posse in sua Fide & Secta salvari.

ARTICULUS PRIMUS

Status controversia, & Argumenta proponuntur.

Post Libertinos ante omnes expugnanda est secta Indifferentium, quorum errores mirum quantum hoc ævo invalescunt. Postquam hi allatis supra rationibus adducti Religionis erga Deum, ac porro fidei Christianæ necessitatem agnovère, nihil sibi ulterius investigandum rati, in qualibet Secta, quam illis vel locus, vel tempus, vel quæstus accommodat, securi conquiescunt. His sanè validò docentis hortatu, ac forti eleboro opus est, ut lethalis iste veternus excutiat. In hujus verò erroris barathrum duo potissimum hominum genera absorbentur. Primò, homines plebæi, qui solo Religionis nomine contenti, tam facile Fidem, quam domicilium commutant, eamque sibi sectam arripiunt, quam dominatam reperiunt. Alterum genus est hominum politicis simulandi artibus apprime imbutum, quos non tam Error abducit, quam propria Cupiditas excæcat; his mollior vita, investigandi labor, fallax securitas, spes honoris, favoris umbra,

bra, omnem Religionis veræ, falsæque differentiam obliterat, non minus paratis, si res ferat, aliam sectam, quam novam vestem assumere.

Ut verò in foveam adeo latam plures precipitentur, post Serranum, & plures præsertim in Hollandia, & Germania, non dubitavit nuper in Anglia Thomas Hobbesius in Elementis Philosophicis, ad hunc errorem temerario ausu habenas laxare. Contra hos, atque alios hujus temeritatis authores.

Dico primò, Non potest quivis, qui se Christianum profitetur, in qualibet horum temporum Secta salvari.

Probatum primò hæc veritas, autoritate Sacrarum litterarum, quas pro certissimo Dei verbo Sectarii omnes admittunt. Sic autem loquitur Apostolus *ad Ephesos cap. 4.* Unus Dominus, una Fides, unum Baptisma: & *ad Hebraeos cap. 13.* Doctrinis variis & peregrinis nolite abduci. Ex quibus verbis hoc formabis argumentum. In Ecclesia Christi sicut unus est Dominus, ita unica est Fides, à qua prohibemur abduci. Sed diversarum Sectarum non una est Fides, nunquam enim agnoscet Lutheranus se habere eandem penitus fidem cum Calvinista communem. Ergo non omnes illæ Sectæ sunt in Ecclesia Christi. Sed in confesso est extra Ecclesiam Christi non posse obtineri salutem. Ergo non possunt omnes in sua fide, aut Secta salvari.

Declaratur Secundo evidenti Ratione. Qui enim asserit quemlibet credentem in Christum posse in sua fide salvari, admittit etiam Hæreticos olim à primitiva Ecclesia damnatos potuisse in sua fide ad salutem pervenire. Nam ex illis plerique agnoscebant Christum Filium Dei

mundi Redemptorem, & alia ad ejus personam spectantia. Salvari itaque poterunt in sua secta Pelagiani à primæva Ecclesia reprobati, quia negabant peccatum originale, & necessitatem gratiæ internæ; Christum verò ejusque divinitatem semper admiserunt. Neque à salute excludi poterunt Nestoriani, qui Christum ut Deum, & hominem, & salvatorem colebant, sed duas in illo personas constituebant. Neque damnandi sunt Macedoniani, qui in Christum per omnia credebant, sed Spiritum Sanctum Filio minorem esse volebant. Neque reprobandi erunt Novatiani, qui de Christo rectè senserunt, sed tantum lapsos ad pœnitentiam admittendos pernegabant. Hoc autem admittere aliud non foret, quam veram & primævam Christi Ecclesiam, ac totius antiquitatis consensum erroris arguere. Si enim illi in sua fide salvari potuerunt, cur tanto molimine contra eos congregati sunt ex toto orbe Patres, & Concilia? Cur toties anathemate à Christi Ecclesia separati? Cur maluerunt omni ævo Christiani potius exilia tormenta, & ipsam mortem tolerare, quam eorum doctrinam, aut Sectam profiteri?

Statuamus etiam hoc tempore, aliquem ex iis qui in Christum credunt, negare infernum damnatis omnibus esse constitutum, aut asserere dæmones aliquando ad cœlum perventuros. Neminem credo reperies, qui admittet talem Sectarium ad salutem posse pervenire. Quantumvis profiteatur se alia Christianæ Fidei dogmata retinere.

Dico Secundò, Non sufficit etiam ad salutem admittere fidei articulos in Symbolo Apostolorum comprehensos, nisi paratus sis recipere reliqua à Deo revelata, dum legitimè proponuntur.

Pro-

Probat, ex aperto primæ Ecclesiæ testimoni-
monio, cui nulla potest Secta refragari. Sic au-
tem pronunciat S. Augustinus contra Faustum
lib. 13. cap. 3. Qui in Evangelio quod vultis credi-
tis, quod vultis non creditis, vobis potius quam
Evangelio creditis. Consentit S. Athanasius in
suo Symbolo: Quicumque (inquit) vult salvus
esse, ante omnia opus est ut teneat Catholicam
fidem, quam nisi quisque *Integram*, inviolatam-
que servaverit, absque dubio in æternum peri-
bit. Atqui symbolum fidei quod recitat Athana-
sius, & Evangelium cui integrè credendum asse-
rit Augustinus, præter fidem in Christum, pluri-
mos continet alios fidei articulos ad salutem
necessarios: Ergo qui credit in Christum, &
alia fidei mysteria repellit, absque ulla dubita-
tione æternæ salutis, iacturam incurrit.

Et verò si solis Symboli articulis fidei Chri-
stianæ limites circumscribuntur, quorsum Apo-
stolus Gentium propter fidem circumcisionis
tam acerbâ sententiâ Galatas percellit, & à sa-
lute per Christum obtinenda penitus excludit?
Nullum illi Symboli apicem refecabant, totam
Christi fidem legemque prono assensu suscepe-
runt. Hoc unum illis obstabat, quod insuper cre-
derent cum fide Christi circumcisionem sibi ad
salutem esse necessariam. Et tamen illis divino
spiritu Paulus testatur ad Galatas primo: *Quo-
niam si circumcidamini Christus vobis nihil proderit.*
Ergo admittit Symboli doctrinâ, unicus error
circa alios fidei articulos à Christo penitus res-
cindit, & instar modici fermenti, ut ibidem lo-
quitur Apostolus, totam fidei massam corrup-
pit.

Hujus ratio cuiusvis consideranti manifesta,
hæc est. Ideo admittis necessarium esse ad salu-

tem credere in Christum, aut ea quæ in Symbolo Apostolico continentur, quia illa sunt à Deo hominibus revelata: Divina enim autoritas & revelatio unicum fidei fundamentum est. Sed alia quæ in Scripturis continentur, sunt etiam à Deo hominibus revelata, utpote in verbo Dei hominibus proposita. Ergo necessarium est ad salutem credere etiam alia quæ in Scripturis sacris continentur, cum illa æquè sint à Deo asserta, ejusque autoritate infallibili nitantur. Sicut enim ille qui legem aliquam à Principe latam negligit, aut contemnit, hoc ipso spernit autoritatem legislatoris, sic qui libere negat aut rejicit unum articulum à Deo revelatum, hoc ipso violat primam ac supremam Dei revelantis autoritatem.

Ex quo ulterius deducitur, cum qui existimat sibi satis esse tali modo in Christum credere, nequidem credere in Christum fide divinâ. Si enim Christi personam reciperet ex motivo revelationis, & autoritatis divinæ, admitteret etiam alios articulos, qui sub eodem motivo in Dei verbo, & Ecclesiâ ritè proponuntur. Hos autem qui non admittit, neque verâ fide Christo adhæret, neque divinæ autoritati acquiescit, sed suæ voluntati; ac lubentia, per quam fideli articulos sibi cudit, ac recudit, format ac reformat, eamque sectam eligit, quam suo genio, ac commodò magis conformem esse deprehendit.

Dices, Christus Patrem cælestem sic alloquitur Joan. 17. v. 3. *Hæc est vita æterna, ut cognoscant te solum Deum verum; & quem misisti Iesum Christum.* Ergo si hæc duo agnoscas, nihil ad vitam æternam refert, cui porro doctrinæ, aut Sectæ adhæreas.

Respon-

Respondeo, ex illo argumento sequi, ne quidem esse necessarium ad salutem, ut credas in Spiritum Sanctum, cum in allegata sententia tantum Patris & Filii mentio habeatur. Unde satis ostenditur alia ad salutem requiri, quam quæ ibi explicitè memorantur. De cætero, methodum generalem respondendi ad alias hujusmodi Scripturas in hac & sequentibus controversiis, vide infra. cap. 9. methodo 2. 3. 4.

Ad extremum hujus infausti dogmatis Architectos, atque affectas paucis interrogo: Si cuivis sectæ sub Christiano nomine militanti pateat communis ad salutem via, Quorsum intra ipsa Sectariorum castra tanta exardescunt Religionis dissidia, ac cruenta certamina? Ut alia taceam externa, cur in Anglia Puritani damnant Protestantes, cur hos invadunt Independentes? Cur à paucis annis pro sua utrimque religione armati, legitimi Principis nece, ac mutuo sanguine, velut Cadmæi fratres, sua tela cruentarunt? Poterant, te arbitro, sectæ illæ suâ quæque semitâ ad eandem salutis metam pertingere; quid igitur tanta animorum, atque armorum contentione, ad aliam credendi normam adigenda fuerunt? An non vides (Adiaphorista) Sectas ipsas, quas tueri prætendis, suo tibi facto, ac iudicio adversari: reque causam tam infelicem suscepisse, ut neminem ex omnibus habeas patronum, qui cupis singulis patrocinari?

Verùm in hoc dogmate fabricando, de aliis parum te sollicitum existimo, tua te intus causa & conscientia remordet, qui dum advertis, è comodo tuo non esse, Sectam cui adhæres in meliorem commutare, hoc demum agis, ut potius tibi Ecclesiam, quam te Ecclesiæ accommodes, eamque ad tua vota ultra suos limites sic

in

in immensum extendas, ut si non intra veram, saltem non extra imaginariam Ecclesiam te constitutum credas: at cave quæso ne imaginaria quam fingis Ecclesia, te ad Gehennam veram, æternamque abducat.

ARTICULUS SECUNDUS

Occurritur novo errori Sectariorum, maxime Protestantium, dividendium articulos fidei in Essentiales, & Accidentales, sive ad salutem non necessarios.

DUm Sectarii his argumentis ad angustias rediguntur, ex quibus nulla patet elabendi via, ut rimam sibi aliquam aperiant, novum fingunt discrimen inter articulos fidei divinam credendos, ut alii sint qui substantiam fidei constituent, alii verò sint accidentales sive levioris momenti, quos liberum sit admittere, vel repudiare salvâ fidei integritate. Hanc autem distinctionem moliuntur eo consilio, ut persuadeant, dissidia inter varias sectas Protestantium, aliorumque Novatorum, non tollere necessariam unitatem veræ Ecclesiæ, nec consistere in fidei fundamentis, quæ cuilibet ad salutem sufficiant. Hunc labyrinthum ingressus est cum plerisque sectariis recentioribus Antonius de Dominis Apostata lib. 7. de repub. Ecclesiastica cap. 9. & 10. cujus hodie vestigiis ferme insistit in Anglia Stillinquetus, & in Hollandia passim moderni novatores. Hos ut ex suis latibulis, in claram veritatis lucem educamus.

Dico primò, Hæc distinctio circa articulos fidei, nullâ veritatis specie defendi potest.

Pro-

Probatur, Quia, Omnia quæ Deus loquitur & hominibus proponit sunt æqualiter vera & certa: Quia infinita Dei revelantis autoritate nituntur. Atqui omnes articuli nostræ fidei, quos vocas accidentales, Dei loquentis autoritate proponuntur: hoc enim si neges jam frustra supponis illos inter articulos fidei ullo modo numerari. Ergo articuli quos vocas accidentales, æqualem cum fundamentalibus veritatem, certitudinem, ac Dei revelantis auctoritatem sortiuntur. Ergo sine ullo dogmatum discrimine Deo revelanti injurius, & æternæ damnationi obnoxius esse convincitur, qui vel unum articulum, quem cognoscit à Deo revelatum, admittere recusat. Neque minus erit Deo rebellis qui animas à Purgatorii panis, quam qui Sanctos à cælesti gloria excluderit.

Quin & ulterius assero, Prorsus impossibile esse, ut Deus velit aut possit nos eximere ab obligatione, firmissimâ fide credendi quemvis articulum, quantumvis exiguum, quem constat ab illo nobis fuisse propositum ac revelatum. Hæc enim duo aperte repugnant: Deum homini aliquid asserere, & hominem sine gravi injuria rem à Deo assertam rejicere ac repudiare. En quo deducit futilis illa & chimerica distinctio, quâ volunt Novatores omnium sectarum colluviem in unam Christi Ecclesiam aggregare.

At inquires, integra foret fides Christiana, etsi multa levioris momenti dogmata in sacris litteris revelata non fuissent. Quid enim attinet fide divinâ credere, quis fuerit numerus Apostolorum, quod Martha fuerit soror Magdalene, & alia his similia in sacris litteris exarata? Ergo nihil fidei præjudicat si quis pro arbitrio ejusmodi doctrinam rejiciat, aut admittat.

At

At quæro abs te, quid attinet credere Christum passum esse sub Pontio Pilato, quod tamen in Symbolo, inter articulos fidei fundamentales admittis?

Respondeo igitur, ineptam esse argumenti sequelam: Quamvis enim sua Fidei constaret integritas, etsi ista leviora non fuissent à Deo dictata; postquam tamen constat illa in verbo Dei contineri, eaque nobis ab infinita Dei sapientia asseri, tradi, proponi; fieri non potest ut patiatur sine gravi offensa ulli penitus articulo à se revelato fidem denegari. Hoc enim tantumdem est, ac si diceretur, Deum in rebus minoris momenti falli, aut mentiri, quamvis in rebus gravioribus nolit homines in errorem inducere. At non advertis tam immani errore totam fidei fabricam labefactari? Si enim vel in minimo liceat divinam auctoritatem repellere, aut in dubium revocare, jam nulla in cæteris Deo fides, nulla fidei nostræ firmitas aut constantia permanebit: omnia enim à Deo nobis tradita eodem divinæ revelationis fundamento nituntur. Atque ita dum articulos tantum fundamentales firmare satagis, totius Religionis fundamentum penitus evertis.

Dico ulterius Secundò: Etsi gratis admitteretur ista distinctio inter articulos fidei fundamentales & non fundamentales, impossibile adhuc foret sectario discernere, quinam articuli dici deberent fundamentales, quorum assensus, cæteris exclusis, ad salutem sufficeret.

Probatum primò, Quia quisvis sectarius, ut sit veri nominis Christianus, habet hunc assensum, *Credo omnibus quæ Deus revelavit*: ergo non potest ullum articulum quem constat in scripturis contineri à sua fide excludere; alias profiteretur

tur

tur se omnia à Deo revelata amplecti, & simul aliquid à Deo in scripturis revelatum repudiet. Hæc autem esset fides fatua & plane chimerica; non minus quam si admitteret, omnes homines esse mortales, & simul se, aut alios designaret à moriendi necessitate eximendos.

Secundò, ut sectarius articulos fundamentales à cæteris discernat, necesse est ut aliquam discernendi Regulam in promptu habeat. Non Scripturam: quia etsi hanc centies volvas, ac revolvās nusquam numerum aut nomen articulorum fundamentalium definitum reperies. Non Ecclesiam: hanc enim cupis ex omnibus sectis conflata, quæ nunquam hactenus in sensu Scripturarum, & præcipuis fidei articulis convenere, ut latius infra ostendam. Superest igitur ut pro constituendo dogmatum fundamentalium catalogo ad cerebri tui inanem conjecturam Phanicorum more confugas: aliam regulam erroris expertem pro illo quod fingis articulorum discrimine non assequeris.

Hinc mirum videri possit hoc tempore in Anglia Bramhallum, & Stillingfletum, qui se præ cæteris lynceos arbitrantur, adeo in suis scriptis halucinari, ut in hunc errorem plusquam trabalem ultro impingant: dum libere asserunt Religionis suæ articulos fundamentales ac necessarios in quavis orbis Ecclesia, etiam Romana, comprobari. Unde manifestè infero, Religionem Protestantium, quam ipsi profitentur, in quantum Ecclesiæ Romanæ opponitur, & ab ea præcisè distinguitur, nullum habere Fidei suæ articulum fundamentalem, & ad salutem necessarium. Et hinc ulterius conficitur illam, per se consideratam, nomine & essentiâ Ecclesiæ penitus orbatam esse, cum illa prout à cæteris

con-

condistincta, tantum profiteatur dogmata quædam inferioris momenti, quam sint articuli fundamentales, qui ad constituendam veram Ecclesiæ essentiam requiruntur, Tales sunt articuli Protestantium purè negativi, Non est Missa, non est Purgatorium, Sancti non sunt colendi, & aliæ ejusdem farinae assertiones, extra fidei substantiam constitutæ, in quibus Protestantium Religio, Romanæ fidei opponitur.

Itaque nunc (viri pereruditi) ex doctrina vestra manifestè concludo, Protestantium Cætui, ab Ecclesia Romana cæterisque sejuncto, nihil omnino aliud superesse, nisi imaginariam Ecclesiæ umbram, scilicet articulos inferioris, adeoque incertæ veritatis, dogmata à fidei fundamentis divulgata, doctrinam adiaphoram, articulos ad salutem non necessarios, uti illos vos ipsi nuncupari non recusatis. Et tamen interea ex his paleis ac stipulis (si superis placet) Vos novam, & necessariam, & orbis Christiani reformatricem Ecclesiam instauratis: quæ vestro etiamnum judicio propriis fundamentis destituta, in has tandem incertæ doctrinæ auras, & fumose evanescit.

ARTICULUS TERTIUS

Ostenditur Protestantes, aliasque Sectas, in articulis etiam Fundamentalibus non convenire.

Dico primò, Lutherani non consentiunt Calvinistis in Articulis quos ipsi nuncupant fundamentales.

Probatum primò; in confesso est nullos articulos magis ad fidei fundamenta pertinere, quam

quam illos qui in Apostolorum symbolo continentur, inter quos enumeratur, Descensus Christi ad inferos. Affirmant autem Calviniani hunc descensum aliud non esse, quam Christum in cruce inferni angustias ac dolores perpeßum fuisse; idque docet Calvinus *Lib. 2. instit. cap. 16. §. 10.* & Beza *in cap. 26. Matthæi v. 37.* At ex adverso Lutherani asserunt ipsam Christi animam verè ad inferos descendisse, teste etiam Danæo Lutherano *in Respons. ad Osiandrum*, & Epimio *in psal. 16. alijsque.*

Secundò, Ad fidei Christianæ substantiam, quid potest magis requiri, quam doctrina quæ circa Baptismi Sacramentum versatur? Fatentur Lutherani Baptismum omnibus etiam infantibus ad salutem esse necessarium. Credunt verò firmiter Calviniani, fidelium parentum liberos ante Baptismum justos ac sanctos esse, filiis verò infidelium Baptismum nihil prodesse, eumque illis esse negandum: ita docet ipse Calvinus *in Antidoto Conc. Tridentini sess. 6. cap. 5.*

Tertiò, A Sacramento Eucharistiæ animæ vitam ac salutem dependere pronunciat Christus *Ioan. 6. v. 33. Nisi manducaveritis carnem filii hominis, & biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis.* De hoc autem Sacramento immanis utrimque discordia. In eo cum Calvino *Lib. 4. instit. cap. 17.* pernegant Calvinistæ Christi corpus aut sanguinem contineri, solâ ejus figurâ contenti. Quantum verò in hoc palmari articulo ab his dissentiant Lutherani, locuples est testis ipse Lutherus contra articul. Lovaniensium *Theßi 2. Anno 1545. Hereticos (inquit) seriò censemus & alienos ab Ecclesia Dei Zuinglianos, & omnes Sacramentarios, qui negant corpus & sanguinem Christi ore carnali sumi in venerabili Eucharistia.*

Ex

Ex his concludo indeclinabili argumento :
Tantum alienus est ab Ecclesia Dei , qui negat
articulum fidei fundamentalem, ut ipsi asserunt
adversarii. Atqui alienus est ab Ecclesia Dei qui
negat corpus & sanguinem Christi sumi in Eu-
charistia , ut apertè loquitur Lutherus : Ergo
doctrina de præsentia Christi in veneranda Eu-
charistia, in qua sectæ illæ dissentiant , est arti-
culus fidei fundamentalis. Prius igitur noctem
diei conjunges , quàm has sectas in fundamentis
fidei consociabis.

Dico secundò, Protestantes in Anglia, etsi Cal-
vinistis in Cæna Domini, & pluribus adhæreant,
in aliis tamè fidei fundamentis ab iisdè recedunt.

Probatur hic dissensus, primò , in articulis de
vero descensu Christi ad inferos , & Baptismo
parvulorum omnibus necessario , quos supra
ostendimus esse fundamentales : in his autem
Angliæ Protestantes se à Calvinistis Geneven-
sibus , ac Puritanis dissentire apertè profitentur.

Secundò , Quid potest ad substantiam veræ
Fidei magis spectare , quam doctrina de ipso
Capite visibili veræ Ecclesiæ ? De hoc verò ne-
gant Calvinistæ Genevenses , posse ullo pacto
Regem aliquem, ac multo minus Reginam, mili-
tantis Ecclesiæ Caput constitui, ut testatur Beza
in confessione fidei nomine Genevensium ab ip-
so edita Cap. 5. §. 15. At è contra Anglo-Calvini-
stæ sive Protestantes firmiter credunt ac tuen-
tur, Regem sive etiam Reginā in suo regno jure
divino supremum Ecclesiæ principatum tenere.

Tertiò, Anglo-Calvinistæ profitentur à Chri-
sto Corpus Ecclesiæ còagmentatum esse ex E-
piscopis, Archiepiscopis , Decanis , Archidiacon-
is , aliisque gradibus Ecclesiasticæ hierarchiæ.
At reliqui Calvinistæ Genevenses, Gallici, Bel-
gici,

gici, Germani, his gradibus ab Ecclesia sua penitus exclusis, sola cum Ministris seniorum Confistoria admittunt.

Quid reliqua inter hos dogmatum dissidia commemorem? Cum neque in Ecclesiae suae Capite, neque in Corpore conveniant, quo pacto in necessariis fidei fundamentis coalescent? Dissident igitur toto caelo Anglo-Calvinistae à cæteris Calvinii asseclis, atque interim cunctis persuasum volunt, se cum his, atque omnibus orbis Christiani Ecclesiis in punctis ad salutem necessariis Fidem communem profiteri. Romanos Catholicos, quod imagines colant, idololatras esse non dubitant: Pontificem credunt Antichristum: Papicolas, ac nonnunquam Anabaptistas, aliasque sectas ferro & igne persequuntur: cum his tamen omnibus in tota fidei substantia ad salutem requisita, usque ad minimum apicem firmissimo fœdere copulari non recusant. Ad hunc nempe vertiginis spiritum tandem Protestantes adegit sectarum sibi similitum confusa multitudo, inter quas perpetuo fluctuantes, cum nullam reperiant Ecclesiam firmam, facile, uti in naufragio, quamlibet tabulam arripiunt, maluntque videri cum omnibus esse, quam nullibi tutò consistere.

Hanc quoque in Belgio suo dogmatum, Doctorumque inconstantiam modernam, pugnantemque innumeras, graphicè describit, & acerbè deplorat D. Samuel Maresius in suo Tractatu, de afflicto statu studii Theologici in Belgio confederato pag. 10. Quæ (inquit) Theologia nostra tot monstrosis opinionibus adeò deturpata est, ut si Pastores & Doctores, qui denati sunt in Belgio à triginta annis, ad nos reverterentur (Riveri, Polyandri, Thyssij, Spanhemij, Triglandi, Demasij,

Demasij, Schotani, Amefij) putarent se in alterum orbem tempestate delatos, cujus idioma non assequerentur &c. Vide igitur (mi Sectarie) ex oraculo etiam tui doctissimi Marelij, quam perduto loco tua secta, & salus consistat.

ARTICULUS QUARTUS

*Potest vera Religio à falsis Sectis facile discerni,
neque excusabilis est Sectarius qui eam
non investigat.*

Sed ex ipsa Sectarum pugna, ac multitudine, plurimi hoc ævo sibi conficiunt speciosum sui erroris præsidium, aut potius desidæ latibulum. In tanta, inquit, Religionum inter se dissidentium colluvie, non ego talis sum Ædipus, ut possim certò divinare, quænam præ cæteris omnibus integram fidei veritatem obtineat. Si enim id proprio examine & experimento velim investigare, non eâ sum tinctus literaturâ, aut eo præditus ingenii acumine, ut possim cunctas sectarum differentias ad trutinam revocare, & omnium argumentorum pugnas dirimere. Quinimo prius me cum mente vitæ deficeret, quàm dispersas toto orbe sectas convenirem, ac singularum causas, originem; & coherentiam sine erroris periculo compertam haberem. Si verò velis mihi non meo, sed Doctorum judicio standum esse: Nescio ego cui Doctorum concessum sit filium veritatis adeo implexum ita evolvere, ut me ex multiplici tot sectarum labyrintho citra erroris periculum, ad apertam veræ Ecclesiæ lucem educat. Sunt enim in qualibet secta plures qui Doctores

tores appellantur : ut ego inter hos omnes Doctorem præ cæteris veracem seligere possim, Doctor ipse maximus esse deberem. Quid ergo superest, quàm ut ego meæ sectæ inhæream, cui à teneris innutritus sum, quam parentes aut amici colunt, pro qua in dubio tam implexo stat apud me diuturni temporis possessio : ne veritatis incertus, dum charybdim vitare cupio, in scyllam deteriorem incidam. Contra hunc prætextum pluribus communem, eoque fallaciorum quo magis fucatâ veritatis specie depingitur.

Dico primò ; Admissâ Dei providentiâ, vera Religio iis notis insignita esse debet, ut à quovis intellectu benè disposito facilè discernatur.

Probatur primò, si Deus mundum gubernat, evidens est illum Religionem veram instituisse, quâ ab hominibus coli debeat, ut supra initio demonstravi. Frustra autem illam instituisset, si non ordinasset signa & argumenta idonea quibus facilè vera illa Religio à sectis falsis discernatur: frivolum enim foret proponere finem, & nihil certi statuere de mediis quibus ad illum pervenire oporteat. Hoc autem fieret si pro denotanda vera Religione non extarent signa multo illustriora, quàm quæ possint pro quacunque falsa exhiberi. Nam si signa illa ullo modo permanerent æqualia, nullum superesset medium quo possit vera Religio à falsa discerni, atque adeo hominum errores ex hac parte in ipsum Deum referendi essent, quod de perfectissima, ac humanæ salutis moderatrice Dei sapientia existimare impium foret.

Probatur secundò, ex obligatione certa quæ quemvis obstringit, ad veram Religionem præ falsa amplectendam. Hæc autem obligatio nulla
pror-

prorsus foret, si vera Religio non esset præ Sec-
tis falsis satis explorata. Sicut in aliis Dei præ-
ceptis, exempli causâ, ut testimonium perhi-
beam veritati, nunquam teneor iuramentum
assumere, dum rei veritas manet dubia, aut
tantum probabilis, ne faciliè contingat Deum à
me in falsitatis testem adhiberi. Unde conficitur
infinitam Dei sapientiam sibi manifestè contra-
dicere, si veram Religionem hominibus præci-
peret, & interea illius præ cæteris signa satis
explorata non exhiberet.

Hanc autem calumniam divinæ sapientiæ
nemo faciliè importabit, qui studiosè adverteret
tam in veteri, quam novo Testamento, insur-
gente quovis Religionum conflictu, ut in Moy-
se, Daniele, & Apostolis, Deum veræ Ecclesiæ
ea signa præbuisse, quæ faciliè omnem adversæ
partis probabilitatem elidere potuerunt.

Hic proinde non admitto ex notis sive moti-
vis tantum probabiliioribus, sine ulteriori inve-
stigatione, licitum esse aliquam præ cæteris
Religionem suscipere, aut jam susceptam in
aliam commutare. Quamvis enim sola proba-
biliras plerumque in aliis operationibus valere
possit, non idè in suscipienda quoque novâ
Religione sufficere debet. Quia in negotio fidei
error etiam materialis in ordine ad actiones sa-
lulares gravissimè nocere solet: neque deest
homini non oscitanti modus, quo diligenti in-
vestigatione faciliè ad verè Ecclesiæ notas mora-
liter evidentes devenire possit, qualis adipiscen-
dæ certitudinis via in aliis hominum actionibus
constituta non reperitur.

Quærent hoc tempore aliqui: An ad assen-
sum præbendum articulis fidei, requiratur evi-
dentiâ etiam omnimoda revelationis divinæ?

Ref-

Respondeo, Ad assensum fidei debitum, necessarium non esse cognitionem absolute evidentem revelationis divinæ. Quia evidentia omnimoda aut metaphysica revelationis ab omnibus in hoc statu haberi nequit, ergo non potest illa omnibus ad assentiendum articulis nostræ fidei esse necessaria. Quod adeo certum est, respectu hominum præsertim rudiorum, ut hoc de fide esse affirmet Suarez hic, disp. 3. sect. 8. n. 5. Dum enim rudiores articulis fidei assensum præbent, non apparet quo modo, aut medio autoritas Dei loquentis illis evidenter proponatur: quinimo paucis doctiorum contingit ad absolutam revelationis evidentiam ratiocinando penetrare.

Sed quæstio esse potest, An assensus fidei omni ex parte evidens, possit dici supernaturalis? De hoc variæ sunt, & liberæ Theologorum sententiæ. Negant aliqui esse supernaturalem, quia actus fidei evidens, non est liber, neque obscurus, sive argumentum non apparentium, ut ipsi volunt, & requirunt ad actum proprium fidei divinæ. Probabilius tamen assensum illum esse supernaturalem docent communius Thomistæ, ut recenter tradit Gonet disp. 1. art. 7. n. 201. & pro eadem sententia Scotum citat Di Castillio, quos sequitur Herinx ex Scotistis Author recens & eruditus, nec non ex Carmelitis Bonæ spei, & ex Nostris Vasques, Ariaga, Ripalda, & plures alii: Quia nulla ratio satis probat habitum fidei non posse influere in assensum evidentem, cum inter evidentiam & supernaturalitatem nulla ostendatur repugnantia, ut patet in actu visionis Beatificæ, qui simul evidens est & supernaturalis. Potest igitur cum assensu fidei divinæ stare evidentia revelationis,

C

sed

sed perperam asseritur, hanc ad fidem nostram esse necessariam.

Sufficit igitur articulos fidei proponi cum notis, quæ de veritate revelationis divinæ ita nos certificant, ut non possimus de ea prudenter dubitare. Ad assensum huiusmodi præstandum nulla modernarum Sectarum sufficientes rationes aut notas exhibere valet.

Dico igitur Secundò, Neque Protestantes, neque alii horum temporum Sectarum possunt in sua conscientia, aut divino tribunali excusari, quamdiu certiores, veræ Ecclesiæ notas non inquirunt.

Probatur, Non potest aliquis excusari, aut bona fide in ea secta permanere, in qua nequit exhibere veræ Ecclesiæ signa certiora, quam habeant aliæ sectæ, quas ipse devias & falsas esse agnoscit. Atqui neque Protestantes, neque alii Sectarum possunt in suo Cætu ostendere ulla signa aut fundamenta certiora veræ Ecclesiæ, quam habeant aliæ sectæ tam modernæ, quam antiquæ, quas ipsi pro falsis reprobant, & à sua communione rejiciunt. Quinimo à Protestantium confessione de Primatu Ecclesiæ in Regibus, de Hierarchia & potestate Prælatorum, & pluribus fidei punctis communi iudicio gravissimis, reliquæ totius orbis Ecclesiæ dissentiant. Quo igitur modo poterit horum aliquis sine ulteriori examine in sua secta securus conquirere, quam facile advertit, præ cæteris sectis à se reprobatis, nullo speciali Dei testimonio, nullo exploratæ veritatis fundamento subniti?

Atque ut hoc argumentum in brevi dilemmate fortius inhareat: Quæro ex quovis Protestantium Ministro; An reliquas horum temporum sectas veras judicet, an falsas? Si dicat veras;

veras ; jam Ecclesiam suam agnoscit falsam , utpote quæ à cæteris Ecclesiis , quas pro veris habet, ut falsa rejicitur. Si verò reliquas sectas falsitatis arguat ; suam quoque inter falsas numeret necesse est , cum nullum prorsus exhibere possit speciale signum , aut apertum Dei testimonium, quo Ecclesiam suam, præ cæteris à se reprobatis, melioris conditionis esse demonstraret.

Ex his quæ hæcenus deduximus apertè confititur , quemlibet suæ salutis prospicere volentem, debere Religionem veram , & unicam sedulo investigare , neque posse sine summa imprudentia ac temeritate hanc curam negligere in negotio totius vitæ gravissimo, quale est jactura salutis æternæ, quæ sine vera fide obtineri non potest. Ut enim à salute aberres , perinde est an tuâ culpâ falsam Fidem , an nullam profitearis.

Ut autem vera , & unica Religio , in qua voluit Deus salutem æternam obtineri , à sectis falsis securè discernatur, Argumenta sequentia, sepositis partium studiis, sincero propriæ salutis ac veritatis desiderio , expendenda erunt.

CAPUT III.

Argumenta quæ evincunt, Solam Ecclesiam Romanam esse veram Christi Ecclesiam, in qua salus possit obtineri.

ARGUMENTUM PRIMUM

Sola ostendit se potestatem suam à Christo derivare.

1. **I**lla sola est vera Christi Ecclesia, quæ ostendit se doctrinam & potestatem suam à Christo accepisse, & per continuam successionem ad nostra usque tempora perduxisse. Hac enim successionem omnis vera & legitima possessio, ac potestas firmissimè probari, & sine dubitatione constare solet. Si quis autem illam destitutus, de possessione aut jure contendat cum eo, qui hanc successionem exhibere potest, non minùs explodetur, quam si quis hodie compareat homo peregrinus, qui se legitimum Anglicæ Coronæ Successorem proclamet, contra illam Familiam quæ continuam successionem se in legitima Regni hæreditate perennare demonstrat.

Hanc autem continuam à Christo & Apostolis ad nostra usque tempora successionem quo pacto reperiēs in Sectis illis, quæ à centum circiter annis emerferunt, ac sibi veræ Ecclesiæ nomen

nomen vindicarunt ? Quo modo in aliqua Ecclesia potestatem à Christo derivatam ostendes, quæ seipsam per mille quingentos post Christum annos Orbi ostendere non potuit ?

Cum igitur hæc successione aperte careant Congregationes modernæ, solâ Lutheri, Calvini, aliorumque Recentiorum autoritate institutæ; carent etiam necessario eorum Ministri *Iurisdictione* à Christo derivatâ in gubernanda ejus Ecclesia, carent ejus *Ordine* pro administratione Sacramentorum, carent ejus *Missione* pro Verbi Divini prædicatione, quam aperte requirit Apostolus ad Rom. 10. *Quomodo predicabunt nisi mittantur.* Nunquam enim ostendet ullus ex Sectis modò nominatis quâ autoritate, aut quo modo primum missus fuerit Lutherus, aut Calvinus ad prædicandam doctrinam oppositam Ecclesiæ Romanæ, à qua sua tantum sponte defecerunt; aut ubi, aut quando potestatem illam à Christo acceperint.

2. Si dicant, se accepisse à Christo potestatem *extraordinariam* ad reformandam veterem, & instituendam novam Ecclesiam: Respondeo nulli prudenti posse sufficere, quòd Lutherus aut Calvinus id de se affirmet: omnes enim antiqui hæresiarchæ idem de se dudum testati sunt, nec ideò minùs hæretici fuerunt, & pro talibus etiam hoc tempore damnantur. Neceffe est igitur suæ missionis clarum & apertum testimonium adducant: sine legitimo enim testimonio, ne quidem domum tuam alteri resignabis, quanto minùs Ecclesiam Dei, quam Christus à tot sæculis aliis possidendam & gubernandam consignavit. Nec ipsi Apostoli pro Dei Ministris ab initio admissi sunt, nisi per apertum testimonium signorum ac miraculorum, quibus se à Christo missos

missos esse toti orbi manifestè comprobant. An igitur ego cum salutis æternæ discrimine sine alio signo, aut testimonio, hos ut Ecclesiæ antiquæ reformatores, & animæ meæ in æternitatis itinere duces admittam, quos à Deo missos non fuisse clarâ ratione deprehendo?

3. Ex his ritè expensis hoc necessarium deducitur argumentum. Sola illa est Christi Ecclesiæ, quæ potest ostendere, se Christo & Apostolis ad hæc usque tempora continuò successisse. Sed sola superest Ecclesiæ Romana in qua possit illa successio ostendi: ergo &c. Iam enim probatum est, alias Sectas illâ successione penitus esse destitutas.

At in Romana Ecclesiæ, Presbyteri suum Ordinem, jurisdictionem, ac missionem accipiunt immediatè à suis Episcopis præsentibus, hi ab Episcopo sive Pontifice Romano, qui per continuam præcedentium Pontificum seriem, suam in Sede Petri successionem toti orbi apertè demonstrat. Hæc enim in publicis, & ubique patentibus temporum Annalibus tam luculentè omni ævo consignata exhibetur, quam ullum Regum jure successionis Regni sui thronum possidere. Imò illa Pontificum successio præ cæteris tantò majori pollet evidentiâ, quantò frequentiori omnium Gentium curâ ac studio universalis Ecclesiæ historia à tot tantisque Auctoribus, ac SS. Patribus conscripta, & ad posteritatem continuò transmissa reperitur. Nullus itaque est Ecclesiæ Romanæ Minister, qui Fidem populo & Sacramenta administrat, qui non possit potestatem, ac missionem suam continuâ serie ad Apostolos, ac Christum reducere, tanquam ad primum authorem ac fontem à quo illam derivavit. Sola igitur Romana potest esse vera & indubitata Christi Ecclesiæ.

4. Hoc

4. Hoc argumento veram Ecclesiam à Sectis alienis ipsi primitivæ Ecclesiæ Patres discernabant, ac imprimis S. Augustinus contra Epist. fundamenti: "Tener me in Ecclesia Catholica, ab ipsa Sede Petri Apostoli usque ad presentem Episcopum successio Sacerdotum. Accedit S. Hieron. epist. 2. ad Damasum. Hic inter tres partes scissa Ecclesia ad se rapere me festinat, ego interim clamo, qui Cathedræ Petri jungitur mens est. Idem disput. contra Luciferianos: "Brevem tibi apertumque animi mei sensum proferam, in illa permanendum esse Ecclesia, quæ ab Apostolis fundata usque in hanc diem perdurat.

Dilemmate inde confecto, modernum sectarium hoc modo premet. Argumentum illud S. Augustini, S. Hieronymi, & primorum Ecclesiæ Patrum contra hæreticos sui temporis, ex successione perpetua Prælatorum in sola Ecclesia Romana; vel rectè probat illos antiquos fuisse veros hæreticos, vel non. Si id non probat, errant ergo primi, summi que Doctores primitivæ Ecclesiæ; quod tamen ipsi Sectarii non admittunt. Si verò rectè probat illos fuisse hæreticos, idem prorsus convincit de sectariis nostri temporis, qui non magis possunt in sua secta ostendere perpetuam Prælatorum successionem, quam illi Hæretici, contra quos primi Patres hoc argumentum intorquebant.

Hujus successionis defectus Angliæ Ministros gravissimè remordet, qui sæpius postulati de legitima ordinatione Parkeri, qui primus post hæresim tanquam Archiepiscopus Cantuariensem Sedem occupavit; nec testes, nec tabulas, nec ullum derivati à Christo Ordinis, aut potestatis iudicium legitimum unquam proferre potuerunt.

tuerunt. Quorum unus haud ita pridem quasi collabenti Ecclesiae humeros suppositurus, non antiquas tabulas, sed novas fabulas evulgavit, de Parkerō in quadam taberna per aliquos Romanæ Ecclesiae Episcopos in Præfulem consecrato. Sed non defuit author Catholicus, Dublinensis nunc Præsul illustrissimus, qui calamo suâ eruditione digno commentum illud apertè dissolvit, & ad vivum refecuit, uti attingemus infra tra. 3. c. ult.

ARGUMENTUM II.

*Ecclesia Christi est antiqua, omnes moderna
Secta sunt nova.*

I. **E**cclesia Christi est antiqua, quia ab annis plusquam mille & sexcentis à Christo fundata est, & sic in omne tempus futurum stabilita, ut promiserit portas inferi contra eam nunquam prævalituras. Sed Ecclesia Lutheri & Calvini est nova; Ergo hæc non potest esse vera Christi Ecclesia. Minor clarè probatur. Quia possumus assignare ipsum locum, & tempus, quo recenter exorta est hæresis Lutherana, ante centum circiter annos, tempore Caroli V. Imperatoris, & Leonis X. Pontificis; & ostendere primum ejus authorem Martinum Lutherum, qui post quindecim sæcula à constituta Christi Ecclesia comparuit, & ab antiqua Ecclesia sua spontè defecit, & Sectam Lutheranam, de qua nihil unquam antea auditum fuit, in Germania inchoavit. Sed hæc sunt manifesta novitatis indicia, quæ apertè demonstrant Sectam Lutheranam (& idem est de aliis novis) non posse dici

dicere veram Christi Ecclesiam. Repugnat enim illam Sectam, quæ est nova, esse Ecclesiam Christi quæ est antiqua; originem habuisse à Luthero postremo sæculo, & tamen ante annos mille sexcentos à Christo institutam fuisse.

2. Si quis fortè prætendat Ecclesiam Lutheranam olim quidem extitisse, sed hætenus per 1500. annos ante Lutherum *occultam* latuisse. Responsio illa per se frivola hoc *Dilemmate* clarè refutatur. Religio Lutherana vel extitit ante Lutherum, vel non extitit. Si ante Lutherum extitit occulta, ut affirmas, non potuit esse vera Christi Ecclesia, quæ debuit semper esse conspicua, sicut civitas supra montem posita, sicut lucerna, sicut publicum tribunal ad quod jubemur confugere Matth. 23. *Si autem noluerit te audire, dic Ecclesia*; his enim Christus Ecclesiam suam similem esse declaravit. Si verò dicas ante Lutherum non extitisse, ergo est Religio novitia, ac proinde non potest esse Religio Christi, quam constat esse antiquam.

3. Sola itaque superest *Ecclesia Romana*, quæ initium Romæ sumpsit ab ipso Petro, cujus Sedem per suos Successores continuò possidet, cujus recens institutio, aut novus author nullo unquam loco, aut tempore post Petrum assignari potest, quæ sunt antiquæ & veræ Christi Ecclesiæ manifesta argumenta.

4. Hoc argumentum approbare coactus est ipse Lutherus, dum Zuinglianos recenter emergentes oppugnaret in epist. ad Ducem Borussiae, & habetur in ejus tom. 2. impresso Wittenbergæ fol. 362. *Periculosum, inquit, & terribile est audire aliquid aut credere contra concors testimonium, fidem, & doctrinam totius sanctæ Christi Ecclesiæ, quæ jam supra mille quingen-*

380 annos per universum orbem concorditer statuit &c." Telum hoc ab antiquitate desumptum, quod fortissimum agnoscit, quis non videt contra ipsum Lutherum, aliosque horum temporum Sectarios validissimè retorqueri? Quomodò igitur ego salutem æternam, quæ solum in antiqua Christi Ecclesia obtineri potest, inter novos horum temporum Sectarios sperare potero? Hoc si expendas benè, non poteris malè concludere.

ARGUMENTUM III.

Alia omnes Sectæ docent Hæreses in primitiva Ecclesia damnatas.

I. **O**mnis illa Religio falsa est quæ continet hæreses à Catholica & primitiva Ecclesia olim damnatas. Atqui modernæ Sectæ Lutheri, & Calvini &c. continent hæreses à Catholica & primitiva Ecclesia olim damnatas. Ergò eorum Religio debet esse falsa, & primitivæ Ecclesiæ contraria.

Minor huius argumenti probatur primò: Quia tam Lutherus quàm Calvinus docet, Bona opera non esse ad salutem necessaria, sed solam fidem sufficere. Atqui hæc eadem fuit olim hæresis Simonis Magi teste antiquissimo S. Irenæo l. 2. cap. 20. & Eunomianorum olim ab Ecclesia damnatorum circa annum Domini 360. teste S. Augustino Hæresi 54.

2. Lutheri, & Calvini doctrina est, Traditiones esse rejiciendas, & solam Scripturam recipiendam. Eadem hæresis à primitiva Ecclesia damnata est in Ario, Nestorio, Eutychete, & Dioscoro,

Dioscuro, uti patet ex S. August. lib. 1. contra Maximum cap. 2. item ex Synodo 7. actione 1.

3. Tam Lutherus quam Calvinus negat Sacramentum Poenitentiae, & Confirmationis. Doctrina hæc tanquam hæretica in Novatianis olim ab Ecclesia proscripita est, teste antiquissimo Cypriano lib. 4. epist. 2.

4. Docet Lutherus & Calvinus Ecclesiam olim visibilem postea periisse, & illam in suo tantum coetu existere. Fuit hæc quoque hæresis Donatistarum contra primitivam Ecclesiam, uti testatur August. lib. de unitate Ecclesiae cap. 12.

5. Afferit uterque, venerationem Reliquiarum, Imaginum Christi, aut Sanctorum esse idololatriam. Idem asseruit Vigilantius hæreticus teste Hieronymo, & olim Iconomachi ab Ecclesia damnati, teste Cedreno & Nicephoro de Iconomachis.

6. Negat cum Lutero Calvinus, orandum esse pro defunctis, observandum jejunium Quadragesimale, aut aliud ab Ecclesia præscriptum. Idem negarunt olim Aëtiani hæretici, teste Epiphanio & August. de hæresib. cap. 33.

Quid igitur manifestius quam hæreses olim ab Ecclesia Christi damnatas, à Lutero & Calvino doceri, ac renovari? Et quidem plerasque ante tempora S. Augustini. Cum tamen ipsi fateantur veram & primævam Christi Ecclesiam, quæ eas hæreses damnavit, ab omni erroris suspitione immunem fuisse. Illas autem hæreses dum reprobavit, necessariò omnes Sectas eandem doctrinam profitentes hæreticas esse declaravit.

Ex his autem cæterisque articulis à primitiva Ecclesia olim damnatis nullum omninò recipit Ecclesia Romana, aut unquam admisit, & quem-

vis admittere volentem à suo corpore rescuit. Depositum Fidei à Christo & Apostolis sibi traditum tam firmum & inviolatum semper retinuit, ut maluerit tam ab antiquis, quàm ab horum temporum Sectariis gravissima bella, rapinas bonorum, exilia, & mortem ipsam sustinere, quàm vel unicum articulum à primitiva Ecclesia damnatum admittere: uti hodie in Angliæ, Hollandiæ, & maxime in antiquissimis Hiberniæ Catholicis, tot calamitatibus hactenus laceratis, ante oculos videmus.

Ad hanc rationem vel unicam, si serio lubeat reflectere, fieri non potest, quin hodiernas Sectas à vera Christi Ecclesia facile discernas. Quæcunque enim Secta deprehenditur hæresim vel unicam à vera Ecclesia olim damnatam admittere, tam implicat illam esse Ecclesiam Christi, quàm falsum esse verum, aut album esse nigrum. Sicut enim contra debitam Regi fidelitatem in uno puncto cum hoste conspirans, hoc ipso fit Regi rebellis, sic cum damnatis Hæreticis unico in errore consentiens, Deo fit inimicus ac perduellis, & extra salutis tramitem exul aberrat.

ARGUMENTUM IV.

*Communis omnium Gentium consensus pro
Fide Romana.*

Illa judicanda est vera Christi Ecclesia, quæ
1. per totum orbem recepta, & omnium gentium testimonio & consensu comprobata est, potius quàm illa, quæ exiguo spatio circumscripta, & à paucis admissa fuit. Quivis enim
aquis

æquus iudex non dubitabit adjudicare litem illi parti, quæ præ alia habet testes multò plures, & inter se omni tempore, & loco convenientes.

2. Atqui omnium gentium commune testimonium stat pro una & sola *Ecclesia Romana*, quæ proinde *Catholica* & universalis toto orbe nominatur. Nam quoad priora tempora, nullum est toto orbe regnum, nulla natio nobis cognita, in qua aliquando propagata & recepta non fuerit, aut propagari inceperit. Quin imò hoc tempore apud gentes de novo repertas publica extat Religionis Romanæ professio, templa, altaria, Missæ, cultus Imaginum &c. plerisque etiam locis in regnis Turcarum Catholici aliqui reperiuntur. In Europa Religionem Romanam publicè tuentur ac profitentur universa regna Hispaniæ, regnum Galliæ amplissimum, tota pœnè Germania, Polonia, Italia, maxima ex parte Belgicæ, neque exiguo fidelium numero per Angliam, & multò majori per Hiberniam, aliasque plures orbis partes disseminata reperiuntur. Cum his si comparentur pauci Europæ anguli, qui Sectam Lutheranam, aut Calvinianam profitentur, unum pro millibus testem vix reperies. Solum enim regnum Britanniæ, cum Dania, Suecia, Hollandia, & aliquâ Germaniæ parte Sectam Lutheranam vel Calvinianam, eamque pluribus aliis Sectis immixtam complectitur. Quid exiguus ille numerus cum tota Europa comparatus? Quid cum Asia, Africa, America? Quarum incolæ, uti & regionum nunc in Europa infectarum, Religionem Romanam aliquando receperunt, & per multa sæcula suo testimonio, & sanguine comprobarunt.

3. Si igitur multitudinem testium eorum, qui in Religione Romana, toto orbe vixerunt, per

sedecima

sedecim secula, conferam cum exiguo manipulo Lutheranorum vel Calvinianorum, qui tantum unius seculi spatio emerferunt in paucis Europæ Regionibus, non possum salvâ æquitate pro altera, quàm Religione Romanâ, ferre sententiam. Neque poterit supremus Iudex in extremo iudicio aliud pronunciare, quàm me iustè ac sapienter egisse, quod communem & constantem orbis poenè universi consensum, paucorum, ac malè inter se cohærentium hominum iudicio, à reliquo orbe repudiato, prætulerim.

Vim hujus argumenti ipsâ experientiâ comprobari videmus, in integris legionibus ex militia, & nobilitate Anglicana, quorum plerique, dum ex domesticis errorum tenebris prodeunt ad publicam lucem Catholicæ Ecclesiæ in Belgio, Gallia, Hispania, facillè veram Romanæ Ecclesiæ Fidem agnoscunt, & profitentur. Uti non ita pridem apparuit in viris summo ingenio & iudicio præditis, Comite de Bristol, Barone de Inchequin, & aliis nobilitate & famâ notissimis.

ARGUMENTUM V.

Nulla est certa Ecclesia Christi in mundo, si non sit Romana.

1. **C**ertum est veram Christi Ecclesiam in mundo reperiri, ut omnes fatemur: Atqui hoc certum non esset, si vera foret fides Sectæ Lutheranae aut Calvinianæ. Ergo illa est à veritate prorsus aliena.

2. Minor patet ex eo, quod Secta tam Lutherana, quàm Calviniana doceat veram Ecclesiam

fiam à Christo institutam potuisse deficere, & eam in Ecclesia Romana quæ ab initio fuit vera, actu defecisse, & nunc penes Sectam v. g. Lutheranam veram Ecclesiam permanere. Quod si verum est, posse deficere veram Christi Ecclesiam: Et tu asseras tuam Calvinianam, vel Lutheranam esse veram Christi Ecclesiam: ergo potuit etiam tua Lutherana & Calviniana deficere; ergo certum non est aliquam veram Christi Ecclesiam in mundo reperiri. Sicut enim asseris defecisse olim veram Christi Ecclesiam, ita nunc deficere potuit tua, neque certus esse potes quod actu non defecerit: nulla enim promissio Lutheranae vel Calvinianæ Ecclesiæ facta est, aut fieri potuit, supra veram Christi Ecclesiam.

Quod si dicas, tantum posse deficere Ecclesiam Christi *visibilem*. Infero, ergo tibi non constat, an Ecclesia Calviniana vel Lutherana visibilis, quam profiteris, sit vera Christi Ecclesia.

3. Hic igitur aliud dici non potest, quàm Sectam Lutheranam, & Calvinianam manifestè falsam esse, & se evertere; dum docet Ecclesiam olim à Christo institutam potuisse aliquando deficere. Undè clare sequitur Ecclesiam Romanam, quam ipsi Sectarii admittunt primis 4. vel 5. sæculis, fuisse veram Christi Ecclesiam, non potuisse errare, & à vera fide deficere: alias enim jam non constaret, ullam in mundo existere veram Christi Ecclesiam.

ARGU

ARGUMENTUM VI.

Si Ecclesia Romana non sit vera, vel perierunt in æternum Majores nostri, Martyres, Confessores &c. qui ante Lutherum per 12. sæcula vixerunt; vel certa est Fides Romanæ Ecclesiæ.

1. **S**I Secta Lutherana vel Calviniana vera esset Christi Religio, sequerentur ea quæ quivis, etiam Lutheranus vel Calvinianus, horret admittere. Ergo fateri debes Sectas illas tuo etiam judicio veritati repugnare.

2. Sequeretur enim ex doctrina Lutherana & Calviniana, Ecclesiam Romanam à vera Fide aberrare, adeòque impiam & sacrilegam esse. Ac proinde Christianos, qui vixerunt à tempore, quo aiunt defecisse Ecclesiam, nempe per integra duodecim sæcula ante Lutherum, in æternum periisse, ac omnes nostros, vestrosque Majores, qui per tot sæcula Ecclesiam tantum Romanam agnoverunt à vera Fide & salute æterna excidisse. Nisi quis impiè fingat Christum permisisse, suam Ecclesiam visibilem per 12. sæcula invincibili veræ Fidei ignorantia altè sopitam jacere.

An ergò à Fide & salute aberrarunt passim omnes illi qui pro divino cultu in tota Europa, & reliquo orbe Christiano, tot Tempia, tot Cœnobita, tot Collegia, tot pietatis monumenta per duodecim sæcula summâ pietate, ac studio erexerunt? Qui sua bona, ac seipsos totâ vitâ divino obsequio manciparunt? Perierunt quotquot eo tempore vixerunt viri sanctitate ^{et} ac mira-

miraculis toto orbe celebrati, Benedictus, Patricius, Bernardus, Dominicus, Franciscus, alique Sancti innumeri, quorum virtus, & vita tot cœlestibus prodigiis comprobata fuit. Perierunt tot milliones Martyrum, qui pro tuenda Religione Romana contra tyrannos decertarunt, suumque sanguinem ac vitam profuderunt, nisi forte aliquos invincibilis ignorantia excusaverit? Hi enim non aliam quam Ecclesiam Romanam agnoverunt, quam Lutherani & Calviniani impiam & sacrilegam esse profitentur.

3. Hinc sequeretur ulterius, Christum Ecclesiam suam tanto labore & amore institutam, per duodecim sæcula deferuisse; cui tamen dixit: *Ego vobiscum sum usque ad consummationem sæculi*: Reliquisse illam sub impietate, & potestate Satanæ, cui tamen promisit; *Porta inferi non pravelebunt adversus eam*.

Frustrà igitur duodecim illis sæculis à Romana Ecclesia prædicatum est toto orbe Christi Evangelium: Frustrà tot Gentes à Paganismo ad Ecclesiam Romanam conversæ: Frustrà fuere tot sæculis Sacramenta, & alia salutis media à Christo instituta: Frustrà fuit ipsa Christi Passio, Mors, & Redemptio, donec tandem Lutherus Ecclesiæ Romanæ Sacerdotium, & cœlibatum deseruit, & ad connubia, omnemque carnis libertatem provolvit, atque ita Ecclesiam prolapsum restauravit, & viam cœli, quam Christus dixit angustam, verbo & exemplo laxam, & spatiosam fecit. Quis ratione præditus hæc non ludicra, non insana, non merissima figmenta judicabit?

4. Quòd si tandem dicas, Hæc nullo modo admittenda esse, ac potuisse semper Majores nostros etiam in Religione Romana salutem adipisci;

56 Cap. 3. Arg. 7. Methodus declarandi
ci; necessarium erit te hoc modo ulterius ratio-
cinari:

Omnes omnino tam Catholici, quam Sectarii
fatentur, in Ecclesia Romana posse salutem ob-
tineri: Omnes autem Catholici qui sunt maxi-
ma pars omnium Christianorum, omni tempo-
pore, & uno ore affirmant, me in Secta Luthe-
rana vel Calviniana non posse salvari. Ergo, si
volo esse certus & securus de salute aeterna, de-
beo eligere Ecclesiam Romanam, in qua omnes
fatentur, me posse salvari, non verò Lutheranam
aut aliam, in qua maxima pars orbis Christiani
absolutè negat salutem posse obtineri. Hoc ar-
gumento Henricus IV. Galliarum Rex, post-
quam apud suos Ministros rem Fidei diligenter
examinasset, professus est, se ad Ecclesiam Ro-
manam fuisse conversum, uti videre est apud
Historiæ Gallicæ Scriptores.

ARGUMENTUM VII.

*In sola Ecclesia Romana persistit gloria Miraculo-
rum à Christo veræ Ecclesiæ promissa.*

Miraculis Ecclesiæ Romanæ quasi conjura-
tione factâ novum bellum nuper indixit
Stillington in Anglia, Zuickerus in Hollandia,
Danhaverus in Germania. Sed eorum imperum
validè repressit, fregit, protrivit ex Anglia noster
Worslaeus, ex Germania Cornæus, alique ger-
manæ fidei pugiles strenuissimi. Hic autem pro
invicto miraculorum testimonio brevi methodo
sic argumentaberis.

1. Christus eodem modo contulit veræ Eccle-
siæ potestatem prædicandi Fidem, & operandi
Mira-

Miracula Mar. 16. v. 15. *Euntes in mundum universum prædicato Evangelium omni creatura. Et statim subdit: Signa autem eos qui crediderint, hæc sequentur, in nomine meo dæmonia ejicient.... super agros manus imponent, & benè habebunt &c.* Sed in Ecclesia Christi hoc tempore perseverat potestas prædicandi fidem: Ergo etiam virtus operandi miracula. Cum enim absque ulla temporis limitatione fuerit hoc privilegium veræ Ecclesiæ concessum, sine ratione asseritur illi jam ereptum esse, cum nullo modo ostendi possit quo modo, aut quo tempore fuerit revocatum, imò assidua tot miraculorum experientia comprobet, potestatem illam adhuc in Ecclesia Christi perseverare.

2. Ex his porro conficitur hoc argumentum cuius sanæ mentis homini manifestum. Miracula ab initio indicarunt veram Christi Ecclesiam, & Christus promisit ea in sua Ecclesia permanere, ut jam ostensum est. Atqui miracula in sola cernuntur Ecclesia Romana: Ergo hæc sola est vera Ecclesia Christi. Aliàs nulla in terris dabitur Christi Ecclesia: cum nulla prorsus alia Secta possit illam miraculorum gloriam sibi vindicare.

3. Frustrà autem ex odio Religionis Romanæ cum Sectariis illis, hanc miraculorum gloriam non Deo, sed dæmoni adscribes: sic enim Judæi olim Christi miracula calumniabantur; in *Beelzebub Principe dæmoniorum ejicit dæmonia*; quæ tamen constat fuisse vera miracula, & signa Fidei certissima. Deindè innumera Ecclesiæ Romanæ miracula omnem dæmonis potestatem longissime excedunt, ut mortuos ad vitam excitare, morbos incurabiles momentò curare, cæcis visum, surdis auditum, claudis incessum restitueret.

stituerè. Uti non ita pridem coram multis testibus factum constat Casaraugustæ in Ioanne Pellicero Aragonio viro notissimo, cui integra tibia dudum amputata divinâ virtute subito restituta est. Mortuos à S. Martino, & à S. Dominico tres, à S. Xaverio supra viginti, ab aliis nostro ævo plurimos vitæ restitutos, iis testimoniis comprobatum invenies, quibus nihil potest esse in rebus humanis certius aut evidentius. Teste autem D. Augustino l. 22. de Civit. c. 5. miraculum vel unicum, quod constat à Deo factum, ad certissimum veræ Fidei testimonium sufficere debet.

Ad hæc frivola prorsus sunt Doctoris Stillingfleti responsa, Miracula scilicet hæc esse longinqua, intervallo temporum, & locorum multas cudi fabulas, multos crescere rumores, multa hominibus credulis imponi. Et ad tibiam illam Joanni Pellicero, publico prodigio restitutam, sufficit illi per ludibrium reponere, Isto intervallo loci, & temporis quo fama hujus prætensi miraculi ex Hispania in Angliam transibat, facile potuisse Pelliceri stipitem ligneum in tibiam excrescere. At si liceat hujusmodi facta publica, & severo iudicio subjecta, & juratis testibus comprobata, unius Stillingfleti inani ludibrio in figmenta convertere, videat quæso, ne suum quoque nomen, & personam, & titulum, ut inanes fabulas, & popularis auræ fumos posteris transmittat. Quæro enim, si illius iudicio insistas, quis hominum post pauculos annos credet extitisse Doctorem Stillinfletum, in Academia Cantabrigensi studuisse, legitimè examinatum fuisse, Doctoris lauream consecutum esse? Dicam ego, dicent posterius, hunc Doctorem gradum, quamvis publicis tabulis & testi-

bus

bus consignatum, solo populi rumore Stillingfleet accrevisse. At, inquis, testimonium de patratō miraculo res est supra naturam posita. Erras, mi Doctor; miraculum quidem ipsum naturæ vires excedit, prodigium verò jam patratum oculis intueri, manibus palpare, juramento testari, autoritate publicâ & indubitatâ consignare, hæc nihil habent præter consuetas naturæ leges, & normam communem, quâ solent res gestæ certâ fide comprobari. Mirum in re tam aperta halucinari hominem, qui cupit in Doctorum numero celebrari. Sed illi novum non est, pro solidis argumentis, inanes jocos, & facetias venditare.

Ne verò ad labefactandum hæc miracula ad Dæmonis opem iterum confugiat Adversarius, illum breviter interrogo: Si ad fallendos homines Dæmon operetur miracula in Ecclesia Romana; an id faciat potestate divinâ, an virtute propriâ? Non potestate divinâ, quia si Religio Romana sit falsa, non potest Deus illam miraculorum testimonio tamquam suo sigillo comprobare: Hoc enim esset Deum falsæ doctrinæ subscribere, atque ita homines in fraudem inducere. Non etiam propriâ dæmonis virtute ad homines fallendos: quia sic dæmon multò magis operaretur miracula pro Secta Turcarum & Judæorum, ut in eam magno suo lucro homines induceret. Ergò miraculorum gloria in sola Romana Ecclesia perseverans à solo Deo procedere potest, ut hoc signo & testimonio, uti olim, ita hoc tempore, veram Ecclesiam hominibus demonstraret.

5. Et verò ut in ea invenienda homines essent inexcusabiles, extare voluit quædam miracula publica, & perpetua, & omnibus faciliè conspicua,

spicua, si Angli, & Batavi eâ curâ, quâ opes, & merces peregrinas, veræ Fidei testimonium inquirerent. Reperirent in Italia, & in ipso Religionis Romanæ gremio domus Lauretanæ miraculum publicum, & omnibus scire volentibus perpetuò conspicuum. Neapoli ampullam sanguinis S. Januarii Martyris, qui in præsentia Corporis constitutus miraculosè ebullit. Compostellæ in Hispania reliquias S. Jacobi ob probatissima in dies miracula à toto orbe Christiano frequentatas. Ut præteream in Belgio Virginem Aspricollensem, Hallensem, & alia ejusmodi loca manifestis Dei miraculis continuò illustrata, ex quibus Ecclesiæ Romanæ Adversarii redduntur prorsus inexcusabiles.

Postremò, quantum ponderis habeant Miracula ad demonstrandum veram Ecclesiam, ipsi Adversarii suo calculo sæpius comprobant. Quid enim? Si nostri, aut superioris ævi miraculis nihil tribuendum, quid Lutheri artes, quid Calvinii fraudes in illis fabricandis tanto studio insudarunt?

Nota est apud Staphylum, qui actioni interfuit, & testatam reliquit, *Libro* qui inscribitur *Absoluta responsio*, historia Lutheri, qui ut à miraculi testimonio, Prophetæ à Deo missi sibi nomen usurparet, faminam à dæmone possessam Dei nomine à se liberandam multò apparatu suscepit. Sed post ingeminatos clamores, & irrita conamina, tandem ipse à dæmone in eas angustias redactus fuit, ut ab eo congressu validiorem dæmonis insultum vix vivus evaserit.

Tantam tamen in miraculis vim agnovit, ut non dubitaverit ab illis iterum, iterumque aliquod suæ doctrinæ præsidium emendicare, de tota Ecclesia suo judicio triumphaturus, si vel
unicum

unicum impetrasset. Itaque teste Cochlaeo in
vita Lutheri, dum quendam nomine Nefenum
in Albi submersum comperisset, spei plenus ac-
currit, preces prolixas ingeminat, sed nihil pro-
ficit, sacra carmina de mortui auribus infusur-
rat, sed & hæc furdo canit. Denique cum nihil
intentatum relinqueret, ut cadaveri vocem ali-
quam aut motum extunderet, non aliud quam
spectantium risum, & opprobria impetravit,
qui in hoc Martini facinore, nullum nisi teme-
ritatis, & audaciæ prodigium spectavere.

Alia his similia, nec dissimili euentu, tentarunt
alii Lutheri asseclæ apud Cochlaeum ad annum
1533. qui ut se veridicos Prophetas populo pro-
barent, diem extremi iudicii à se designatum
præ foribus adesse prænuñciarunt. His Prophetis
creduli nimis agricolæ serere & arare desierunt,
sed & vivere brevi desissent, nisi inani expecta-
tione tandem edocti, in ministris suis vanos va-
tes agnovissent.

Neque his cedunt artes & machinamenta
Calvini, qui in hoc erat sedulò intentus, ut ali-
quo patrati miraculi testimonio doctrinæ suæ
fidem conciliaret. Rem sic aggressus est, teste
Bolsco in vita Calvini cap. 13. Vir inops Bru-
laus nomine cum uxore Ostuno Genevam de-
migrat, à Calvino inopiæ suæ subsidium postu-
lat, annuit perbenigne, si illi vicissim in ador-
nanda quadam miraculi specie operam suam, &
fidem commodarent. Brulaus, ut jubetur, mor-
bum simulat, Ministri pro concione agrum po-
puli precibus commendant. Paulo post miser
ille, ut prius ægri, ita nunc defuncti personam
induit. Monetur Calvinus, & quasi rei ignarus
cum amicorum caterua ad defuncti domum di-
vertit, ubi cum Brulaei uxor ploratu ac lachrymis
sceni-

scenicum hoc funus egregiè adornasset, Calvinus in genua provolutus, & fufis ad Deum precibus rogat, in testimonium suæ doctrinæ defunctum hunc ad vitam suscitari; atque apprehensâ ejus manu, altâ voce iterum iterumque imperat ut sese erigat, & ad vitam redeat. At ecce novum miraculi genus, qui se mortuum simulavit, jam verè mortuus reperitur, quo viso uxor attonita, & in serias lachrymas & querelas effusa, infauftas Calvinus technas omnibus ex ordine reseravit. Interea remansit mulier infelix sine viro, & Calvinus infeliciores sine miraculo.

ARGUMENTUM VIII.

Sola Ecclesia Romana habet infallibilem Fidei Regulam, & decisionem controversiarum.

1. **V**era Christi Ecclesia debet habere infallibilem fidei suæ Regulam, quâ possit dirimere controversias in Negotio Religionis frequenter emergentes, ac sententiæ à se prolatae rationem, ac fundamentum assignare, in quo possit intellectus certò & securè acquiescere. Nam sine tali Regula & Judice controversiarum omnia erunt incerta, ac plena litibus interminatis: adeoque talis Religio non erit vera Religio, quæ debet esse rerum omnium certissima.

2. Atqui Ecclesia Lutherana & Calviniana nullam possunt talem suæ fidei Regulam exhibere, potest autem Ecclesia Romana. Ergo hæc sola potest esse vera Christi Ecclesia.

3. Minor probatur, quia talis Regula non potest

test esse sola Scriptura, aut Spiritus privatus, aut alia, quæ à modernis sectariis prætenduntur, ut de singulis, in sequentibus ostendemus: hic enim agitur de ipso veræ Ecclesiæ fundamento, sine quo ejus fidem nutare, ac corruere necesse est.

Atque eadem operâ dissolventur objectiones & effugia, quibus sectarii contra claram veritatis lucem hactenus demonstratam se miserè involvi patiuntur.

CAPUT IV.

Ostenditur solam Scripturam non esse Regulam Fidei, aut judicem controversiarum.

1. **P** Robatur primò: Si sola Scriptura sufficeret pro Regula fidei & iudice controversiarum, sic pronuntiaret sententiam decisivam, ut litigantes clarè intelligerent pro qua parte stet Scripturæ sententia, ejusque iudicio acquiescerent: Sed hoc sola Scriptura præstare non potest: Ergo non est sufficiens regula aut iudex pro dirimendis fidei controversiis.

Minor apertè patet vel ex eo, quod ipsi Lutherani & Calvinistæ de variis fidei articulis, ut de reali Christi præsentia, de Baptismo parvulorum &c. multis annis inter se contendunt, & ad mentem Scripturæ magno studio utrimque recurrant. Et tamen hactenus neutra pars sententiam decisivam contra se latam esse agnoscit, sed pergunt adhuc eo, quo caperunt, ardore & incertitudine auctoritatem Scripturæ sibi utrimque vindicare, & pergent usque in diem iudicii, si pro declarando Scripturæ sensu, de

D

quo

quo utrimque litigatur, alium iudicem non admittant. Scriptura enim omnem, quam latura est, sententiam jam dudum pronuntiavit.

Rem exemplo illustremus : Scriptura refert Christi verba in ultima cæna, *Comedite & bibite ex hoc omnes* : & eodem loco Christus dicit, *Et vos debetis alter alterius lavare pedes*. Unde quæso sciemus, quod priora verba contineant præceptum sumendi Eucharistiam, & posteriora non contineant simile præceptum lavandi pedes ? cum in his magis expresse per modum præcipientis Christus dicat, *& vos debetis* &c. Certè hoc non ex verbis Scripturæ, sed ex iudicio, & consuetudine Ecclesiæ constare potest. Et si quis modò contenderet posteriora verba imponere præceptum lotionis pedum, nunquam posset lis illa ex sola Scriptura decidi.

2. Secundò. Aliquæ sunt fidei controversiæ, quarum in Scripturis nulla pœnè mentio habetur : Ergo in his dirimendis extra Scripturas alius omninò iudex est necessarius. Controversia olim erat, An baptizati ab hæreticis sint baptizandi. Affirmavit S. Cyprianus, negavit S. Augustinus : suam tamen sententiam quamvis sit vera & dogma fidei, non potuit Augustinus sufficienter ex Scripturis probare ; Sic enim scribit lib. 5. de Bapt. contra Donat. cap. 23. *Consuetudo illa, quæ opponebatur Cypriano, ab Apostolorum traditione exordium sumpsisse credenda est.*

Ulteriùs quæro, Quo loco Scriptura statuit, ut forma Baptismi pronuntietur linguâ patriâ, ut faciunt Novatores ? Ut infanti in Baptismo Nomen imponatur ? Ut mersio trina adhibeatur ? Aut ut Christiani non Sabbathum, sed diem Dominicum colere debeant ? Alia sunt hujusmodi plurima extra Scripturas decisa aut constituta,

tuta, quorum aliqua non nisi admodum obscure, alia nullo modo in sacris Paginis commemorantur: Et tamen ea apud ipsos Sectarios pro decisio & certis habentur: ergo illorum decisio extra Scripturas haberi debet.

3. Tertiò, In Republica Civili non sufficiunt Codices legum, sed requiritur alius Judex qui sententiam ferat inter partes litigantes. Ergo in republica Ecclesiastica non sufficiunt Codices Scripturarum sine alio Judice qui exorientes de Fide controversias decidat. Nam sicut in repub. Civili sæpè lis est de ipsa legum interpretatione, ita in Ecclesia sæpè controversia est de ipso sensu & explicatione Scripturarum, uti assidue videmus. Sicut igitur lex, quando de ejus mente dubitatur, non per se litem derimere, ita neque Scriptura potest de seipsa sententiam ferre sine alio Judice, quem Deus ordinare debuit, ne aliàs Ecclesiam suam relinqueret in perpetuis controversiis, à nullo prorsus visibili Judice determinandis.

4. Neque refert primò, quod *Ioan. 5.* & alibi jubeamur ad inquirendam veritatem legere & scrutari Scripturas. Nam Judices debent etiam legum studio incumbere: non ideò tamen in omni judicio solæ leges sine Judicis sententia sufficiunt.

4. Neque refert 2. quòd Scriptura fit Regula, & norma veritatis. Nam licet in se sit norma veritatis, ubi tamen de ejus sensu litigatur, non semper constat hominibus ex qua parte flet illa veritas. Ideò necessaria est alia veritatis regula sive Judex, qui id certò declaret. Hanc autem declarandi potestatem infallibilem, & Spiritus sancti assistentiam, promissam & collatam esse à Christo suæ Ecclesiæ infra cap. 8. probandum erit.

D 2

C A.

CAPUT V.

Præcluditur effugium asserentium Scripturam per se claram esse & apertam.

1. **P**robatur enim contrarium, primò ex ipsius Scripturæ testimonio. Nam Actor. 10. Eunuchus, interrogatus à Philippo, Putasne intelligis quæ legis? Respondit, & quomodo possum, nisi aliquis ostenderit mihi? Et 2. Petri cap. ult. asserit S. Petrus quædam contineri in epistolis D. Pauli *Difficilia intellectu, quæ indocti & instabiles depravant.*

2. Neque dicas difficilia esse solis improbis & indoctis. Nam S. Augustinus, quem certè nemo improbum aut indoctum judicabit, lib. de fide & operib. cap. 15. disertè fatetur sibi intellectu difficillimum esse locum illum 1. ad Cor. 3. *Si quis superadificat super fundamentum hoc aurum, argentum, lapides preciosos, ligna, fœnum stipulam, uniuscujusque opus manifestum erit.*

3. Qui autem aliter sentire præsumit, interrogandus est in particulari, An ipse, & alii ejusdem Sectæ clarè intelligant hunc locum Eccli. 44. *Melior est iniquitas viri, quàm mulier benefaciens.* Et 1. ad Cor. c. 15. *Quid facient qui baptizantur pro mortuis, si mortui omnino non resurgunt?* Item quomodò consistit id quod Iacob dicit Gen. 5. *Vidi Deum facie ad faciem, cum eo quod dicit Dominus Exod. 33. Non videbit me homo, & vivet.* Et Psalmo 1. *Non resurgent impii in judicio cum eo quod habetur 1. ad Cor. 15. Omnes quidem resurgemus.* Et Luc. 23. dicitur Christus crucifixus horâ sextâ, cum tamen scribatur Marci 15. v. 25. *fuisse horam tertiam*

tertiam quando crucifixerunt eum. Denique scriptum invenies Proverb. 24. v. 4. *Ne respondeas stulto juxta stultitiam suam, cum tamen postea in eodem capite legatur, Responde stulto juxta stultitiam suam.* Et alia hujusmodi : quæ si adversario proponas, Scripturam per se non esse claram, præsentis experimento deprehendes. Nam ad id quod clarum est, & clarè, & sine hæsitantia respondemus.

4. Probatur secundò ratione. Ille liber non potest esse per omnia clarus, cujus materia, & modus scribendi sæpè est obscurus. In Scriptura autem, tam materia, quam modus scribendi frequenter est obscurus : ergo &c. Patet primò quoad materiam. Continet enim mysteria supra naturam posita, & ab hominum sensibus maxime remota, ut, de Deo trino & uno & de Incarnatione Verbi Divini, de Sacramentis, eorumque invisibili operatione, & gratiâ internâ, de æterna prædestinatione ac reprobatione, aliisque Decretis divinis maxime reconditis, de quibus verè dicitur : *Judicia Dei abyssus multa.*

Secundò, Modus, quo res illæ reconditæ in Scripturis proponuntur, multos habet tropos, qui solent esse difficiles ; multos hebraismos & modos loquendi hoc tempore obsoletos & incomptos, plurima etiam continet Prophetarum vaticinia & apocalypses, tantum symbolicè, & quasi sub ænigmate explicatas. Hæc autem ex natura sua in quovis scripto magnam pariunt intelligendi obscuritatem. Quâ ergo præfidentia potest quisquam affirmare, hæc prorsus omnia in tota Scriptura sibi esse facillima, sensum illius omnem sibi esse certissimum, nusquam occurrere dubium, aut controversiam ?

5. Probatur tertio eadem obscuritas, ex tot

Commentariis sanctorum Patrum & Doctorum, qui ab exordio Ecclesiae ad nostra usque tempora Scripturis explicandis infudarunt, quod minimè opus erat, si per se sint clarae & aperta. Certè aliud sensit S. Hieron. in epist. ad Algasia qu. 8. *Omnis, inquit, epistola ad Romanos nimis obscuritatibus involuta est.* Et candidè de se fatetur D. August. ad Januarium: *In ipsis sacris Scripturis nescio multò plura, quàm scio.* Qui modò contrarium de se affirmat, necesse est admittat, aut se supra Augustinum sapere, aut id falsò præsumere.

6. Idem apertè confirmant tot Controversiae Sectariorum omni tempore tam inter se mutuò, quàm cum Ecclesia Romana de vero Scripturae sensu. Quinimò de ipsa vera Christi Ecclesia, quod est punctum Fidei primarium, & ad salutem maximè necessarium, tot annis ex Scripturis strenuè disputant inter se ipsi Sectarii, qui omnes dicunt, Verbum Dei sibi esse clarum & apertum. Quod minimè fieret, si Scripturae sensus de vera Ecclesia ipsis esset manifestus, cum omnes se veram Scripturam recipere & venerari profiteantur. Proprio igitur ore, facto, scripto seipsos condemnant.

7. Frustrà autem pro Scripturae claritate adferunt Psalmum 118. *Lucerna pedibus meis Verbum tuum,* aut Psalmum 13. *Præceptum Domini lucidum illuminans oculos.* Nam neque hæc de tota penitus Scriptura dicuntur: neque aliud important quam Scripturam, quando cognita & intellecta est, esse lucernam, quâ viæ, & operationes hominum rectè diriguntur.

8. Frustrà etiam fingunt Scripturam claram esse prædestinatis, solis autem reprobis obscuram. Nam sic vel maximè clarus Scripturae sensus

sus manet hominibus perpetuò obscurus : cum nulli constet quinam homines in particulari sint reprobi, quinam electi. Neque admittent, ut arbitror, reprobum esse S. Augustinum, aut S. Hieronymum, qui Scripturas sibi obscuras esse profitentur, ut supra ostendimus.

CAPUT VI.

Frustrà recurritur ad internum Spiritus privati testimonium.

1. **D**Um ex argumentis hæcenus allatis evincitur, sectarios, qui Ecclesiæ Romanæ auctoritatem rejiciunt, destitutos esse sufficienti regula fidei & judice controversiarum, eumque extra Scripturas quærendum esse : recurrere demum coguntur ad latebras Spiritus privati, cujus testimonio dicunt se interius in anima divinitus edoceri, ut possint singuli de vero Scripturæ sensu judicare, & reliquas fidei controversias decidere.

2. Sed contra, Vanum & fictitium esse illud spiritus privati testimonium, certissimis argumentis hoc modo demonstrabis.

Primò, Internum Spiritus Sancti testimonium non potest sibi contradicere. Sed sibi contradiceret, si illud haberent nostri temporis sectarii. Ergo Spiritus interni testimonium, quod prætendunt, est vanum & merè fictitium.

Minor probatur, Lutherani ex interno Spiritus testimonio dicunt Epistolam D. Iacobi non esse veram Scripturam, sed potius inanem & stramineam, ut loquitur Lutherus : Calvinistæ autem ex eodem Spiritus instinctu affirmant

D 4

eam

eam Epistolam esse Scripturam verè divinam. Iterum, Lutherani aiunt per hæc Scripturæ verba, *Hoc est Corpus meum*, significari realem Christi præsentiam; Calvinistæ contrà per eadem verba intelligunt solam figuram Corporis Christi. Hæc autem est manifesta contradictio, pro qua tamen utraque pars æquè strenuè allegat internum Spiritus privati testimonium.

3. Cum verò in omni contradictione, alterutra pars necessariò debeat esse falsa, sequeretur primò, Spiritum Sanctum esse authorem falsitatis, quod est prorsus impium. Sequeretur secundò, nullum à Christo relictum esse modum convincendi aut judicandi hæreses, quas tamen ipse prævidit necessariò emerfuras. Nam quivis Hæreticus non minus facillè affirmabit se habere internum Spiritus testimonium quam quivis alius Sanctus & fidelis. Si interim extra Scripturam, Spiritum privatum, nullum admittas judicem in controversiis fidei, nullus omninò supererit modus hæreses judicandi, aut convincendi. Poterunt enim semper prætereundere se habere internum & arcanum Spiritus Sancti dictamen, quod nunquam per alium Spiritum privatum æquè arcanum & obscurum debite refelletur, nunquam enim potest aliquid incertum aut ignotum, per aliud æquè ignotum refutari.

4. Quando itaque Sectarius articulum aliquem suæ fidei, aut verum Scripturæ sensum probat ex Spiritu privato hoc modo. Quod procedit ex interno Spiritus Sancti testimonio debet esse verum. Sed mea Fides & interpretatio procedit ex interno Spiritus Sancti testimonio, ergo mea Fides & interpretatio debet esse vera.

Contra argumentaberis in eadem forma. Quod procedit ex interno Spiritus Sancti testimonio

monio debet esse verum ; sed mea Fides & interpretatio procedit ex interno Spiritus Sancti testimonio : ergo mea debet esse vera. Quid jam restat Sectario, quo veritatem suæ fidei mihi declaret, aut ulli sapienti, qui de ea edoceri cupit ? Et tamen Scriptura 1. Petri 3. monet Fideles quod debeant esse ; *Parati semper ad satisfaciendum omni poscanti vos rationem de ea quæ in vobis est spe.*

5. Quod si dicat, se potius quam me possidere internum Spiritus Sancti testimonium, quia scilicet est in vera Ecclesia, vel quia est prædestinatus, vel quia Scriptura id testatur. Respondetur hoc ipsum nunc esse in quæstione, ac proinde idem probat per idem, ac merum circulum committit. Quæritur enim, unde constet te habere veram Ecclesiam, aut verum Scripturæ sensum. Respondes te id scire ex interno Spiritus testimonio. Dum autem inquitur, unde cognosci possit, te potius quam me habere illud internum Spiritus testimonium. Respondes quia sum in vera Ecclesia. Ubi vides te circulo inextricabili bellè inclusum, neque per Spiritum privatum illum tibi, aut fidei controversiis exitum reperire.

His etiam argumentis manifestè convellitur nova Secta Tremblantium, qui sibi persuadent se interno quodam Spiritus Sancti enthusiasmo edoceri, atque omnia ex arcano ejus impulsu operari. Quamvis his Medico magis opus opus est quam Argumento, ut sanato cerebro, vanesant illa emotæ mentis deliria.

CAPUT VII.

Ostenditur Traditiones necessario esse admittendas.

Existimant Sectarii omnem doctrinam ad salutem necessariam tam quoad fidem, quam quoad mores in Verbo Dei scripto contineri, ideo Verbum Dei non scriptum, sive Traditiones, omni conatu rejiciunt. E contra Traditiones necessario admitti debere, & ad fidei Regulam pertinere, omnes Catholici docent, & demonstrant.

Primò: Quia multa sunt puncta fidei, quæ ex scripturis cognosci non possunt, sed ex sola Ecclesiæ traditione. Ergo Traditiones sunt necessariae ut habeatur Regula fidei adæquata. Assumptum probatur, ex eo quod punctum sit fidei, extare Scripturas Divinas. Hoc autem ex ipsis Scripturis non potest certò constare. Quamvis enim Scriptura asserat se esse Divinam, non ideo certò constabit illam esse talem, nisi prius habeatur motivum credendi. Fidei divinæ ipsam Scripturam, quæ hoc affirmat, esse Verbum Dei quod errare non potest. Sicut etiam si in Alcorano Mahometi sæpè asseratur, ipsum Alcorani librum à Deo coelitus missum esse, non ideo tamen illi credimus, aut tanquam à Deo missum recipimus. Ergo hoc punctum fidei quo credimus extare Sacras Scripturas, non potest haberi absque perpetua Ecclesiæ traditione, quæ testatur hos libros ab initio à Deo inspiratos & dictatos fuisse.

Secundò, Punctum fidei est etiam inter Sectarios receptum, diem Dominicum non Sabbatum

thum esse colendum : Baptizatos ab hæreticis
non esse rebaptizandos : & apud I.utheranos
infantes dum baptizantur , per usum rationis ,
internum fidei actum elicere, &c. De his tamen
Scriptura nihil omnino decernit. Ergo necessa-
rium est admittere aliquod Verbum Dei non
scriptum quo hæc credenda proponuntur.

Tertiò , Traditionum necessitas multiplici
Scripturarum testimonio comprobatur : &
præcipue ex S. Pauli Epist. 2. ad Thessal. cap. 2.
*Itaque fratres tenete Traditiones, quas accepistis sive per
Sermonem, sive per Epistolam nostram.* Ubi clarè in-
dicat Apostolus , se multa tradidisse per solum
sermonem, quæ à Fidelibus non minus observari
velit, quam quæ per epistolam scriptam expo-
suit. Solo autem sermone ea se tradidisse offen-
dit, cum sermonem suum ab epistola scripta di-
stinguat , apertè dicens *sive per sermonem, sive
per epistolam.* Ex hoc loco manifestè probari
Ecclesiæ Traditiones fide recipiendas docet S.
Chrysost. in eundem Apostoli locum. Hic pater
(inquit) quod non omnia per epistolas tradide-
rint , sed multa etiam sine litteris , eadem vero
fide digna sunt tam ista , quam illa. Quid cla-
rius ? Eodem prorsus modo de mente Apostoli
loquitur S. Basilius, Oecumenius, Theophilactus,
Damasceus.

Quartò, Idem est de Traditionum necessitate
cæterorum Patrum ab ipso Ecclesiæ exordio
consensus. S. Dionysius Areopagita Pauli Apo-
stoli Discipulus , Ecclesiasticæ Hierar. cap. 1.
Primi , inquit , illi Sacerdotalis muneris Duces,
summa illa & substantialia partim scriptis ,
partim non scriptis institutionibus nobis tradi-
derunt.

S. Basilius cognomento Magnus anno post
D 6 Chris-

Christum 369. Doctrinam hanc apertissimè exponit lib. de Spiritu Sancto cap. 29. Dogmata, inquit, quæ in Ecclesia servantur ac prædicantur, partim ex conscripta doctrina habemus, partim ex Apostolorum traditione in mysterio ad nos delata, quæ utraque eandem ad pietatem vim habent, & nemo his contradicit, qui vel mediocrem saltem Ecclesiasticorum jurium experientiam habet. Ac plures ibidem traditiones non scriptas continuò subjungit, ut Symbolum esse Apostolorum, Uctionem in Sacramento Confirmationis adhibendam, aliaque quæ in Scripturis non memorantur.

S. Cyprianus, qui in Ecclesia Latina vixit secundo post Christum sæculo lib. 2. epist. 3. Admonitos, inquit, nos scias ut in Calice offerendo Dominica traditio servetur, nempe ut mixtus aqua offeratur. De aqua in Calice miscenda, certè nusquam in Scripturis admonemur.

S. Hieronymus traditiones apertè agnoscit in epist. ad Marcellam de erroribus Montani. Nos, inquit, unam Quadragesimam ex Apostolica Traditione tempore nobis congruo jejunamus. Alios Patres eandem doctrinam uno ore profitentes brevitate studio prætermitto, qui dum hæc, aliaque ex traditione agenda proponunt, hoc ipso requirunt ut credamus ita agendum esse.

Augustinum tamen qui suo tempore Ecclesiæ primitivæ Conciliis interfuit, plurimasque hæreses debellavit, pro indubitata Traditionum autoritate sententiam ferentem audiamus in epist. 118. Illa, inquit, non scripta sed tradita custoditur, quæ quidem toto terrarum orbe observantur, dantur intelligi ea vel ab ipsis Apostolis, vel plenariis Conciliis, quorum est in Ecclesia saluberrima auctoritas, commendata atque statuta retineri, sicut quod Dominica Passio, & Resurrectio, & Ascensio in Cælum, & Adventus

Adventus Spiritus sancti Anniversariâ Solemnitate celebrantur. Et ne quis hoc loco dicat hanc traditionem non esse legem necessariam, postea distinguit illam contra observationes quasdam particulares, & non necessarias, dum subjungit, Alia verò quæ per loca terrarum Regionumque variantur liberas habent observationes.

Ex hoc Augustini loco colligitur Traditiones in Ecclesia alias esse *Apostolicas*, quæ ab Apostolicum Spiritus sancti assistentia institutæ sunt, & alias immediatè à Christo per Apostolos traditas, & ideò *Divinæ* nuncupantur. Alias denique esse *Ecclesiasticas*, quæ usu & autoritate Ecclesiæ in Conciliis aut aliter vim legis obtinuerunt: nam in omni repub. rectè instituta non minorem vim habent consuetudines legitimè approbatæ, quàm leges conscriptæ. De harum autoritate ibidem sic pronunciat Augustinus, *Insolentissima insania est disputare, an faciendum sit, quod tota per orbem frequentat Ecclesia.*

Ad cognoscendum autem quænam Apostolicæ Traditionis vim obtineant, hanc Regulam tradit idem August. lib. 4. de Baptismo *cap. 24.* Quod (inquit) universa tenet Ecclesia, nec in Conciliis institutum, sed semper retentum est, non nisi autoritate Apostolicâ traditum rectissime creditur.

Doctrinam hæcenus traditam tenuit semper universa Christi Ecclesia in Conciliis Oecumenicis congregata, & contraria expresso anathemate damnatur in Concilio Nicæno 11. t. 4. art. 7. Si quis traditionem Ecclesiæ sive scripto sive consuetudine valentem non curaverit, anathema sit. Et Trident. primitivæ Ecclesiæ doctrinæ insistens Sess. 4. post decretum de *Scripturis Canonicis* sic declarat; Traditiones
tām

tam ad fidem quam ad mores perrinentes, tanquam vel ore tenus à Christo, vel à Spiritu sancto per Apostolos dictatas, pari pietatis affectu ac reverentiâ sancta Synodus) veneratur.

His opponunt Sectarii aliqua Scripturæ loca, ut Isaïæ 29. *In vanum colunt me docentes mandata & doctrinas hominum.* Et Matth. 15. *Irritum fecistis mandatum Dei propter traditionem vestram.* Denique 1. Petri 1. *Redempti estis de vana conversatione vestra paternæ traditionis.* Sed hæc omnia frustra adducuntur, cum nullo modo agant de traditionibus novi Testamenti, quæ nondum in mundo erant, dum ista scriberentur. Ad solos autem Judæos illa verba diriguntur, quod ipsi præter Traditiones Divinas per Moysen acceptas, alias inducerent Legi Divinæ contrarias. Malè inde concludes, Id fecerunt Judæi, ergo idem facit Ecclesia Christiana.

Ex his patet, semper Ecclesiam Christi præter Scripturas etiam veras Traditiones ad Regulam Fidei necessario admisisse, sine quibus nequidem constare posset aliquas Scripturas à Deo dictatas esse, aut has quæ in manibus versantur & non alias esse Divinas, aut plura alia Fidei dogmata in sola Traditione fundata.

Non sufficiunt tamen ad Regulam Fidei adequatam Traditiones & Scriptura sacra, sine ulteriori Judice controversiarum, quem in Ecclesia Romana infallibilem esse in cap. sequenti demonstrabitur.

CAPUT VIII.

Ostenditur Ecclesiam Romanam cum suo Capite
esse Regulam animatam, & Iudicem infalli-
bilem controversiarum Fidei.

Veram Christi Ecclesiam (quam solam esse
Romanam supra ostendimus) non posse
subsistere sine Regula & Iudice visibili contro-
versiarum fidei, quo Sectarii omnes destituun-
tur, probatum est c. 3. 4. & deinceps. Nunc in ea-
dem Ecclesia cum suo Capite reperiri Iudicem
controversiarum fidei infallibilem paucis argu-
mentis ostendemus.

§. I. Probatur illa infallibilitas ex Scripturis.

Illa debet esse infallibilis fidei Regula, cui
Christus suam assistentiam promisit, ne possit
in rebus fidei definiendis errare. Sed suæ Eccle-
siæ in Petro ejusque Successoribus talem assi-
stentiam promisit. Ergo Ecclesia tam in Petro
quàm in ejus Successoribus debet esse Regula
fidei infallibilis.

Probatur minor ex verbis Christi Matth. 16.
*Tu es Petrus & super hanc Petram edificabo Ecclesiam
meam.* Promittit igitur Christus se ædificaturum
Ecclesiam supra fundamentum omninò firmissi-
mum, quod labi & deficere non potest: defice-
ret autem si definiendo res fidei aliquando erra-
ret, tota enim Ecclesiæ integritas in integra fi-
dei veritate consistit: hanc veritatem semel defi-
ciente, ipsam Ecclesiam deficere necesse est.
Promissionem hanc pergit urgentissimis verbis
iterum

iterum confirmare : *Et porta inferi non prevalebunt adversus eam.* Prævaleret autem potestas inferorum adversus Ecclesiam , si ullo unquam tempore in decernendis fidei controversiis in hæresim incideret , quod nunquam eventurum Christus aperte pollicetur.

Ex quibus manifestè sequitur , vel Christum in promittendo fallacem fuisse , quod impossibile est , vel Ecclesiam ab eo visibiliter fundatam nunquam in fide defecturam. Promisit enim fundamentum Ecclesiæ futurum stabile , & tamē fuisset labile , promisit portas inferi contra eam non prævalituras , & tamen de ea in errorem & hæresim prolapsa infernus triumpharet.

Hanc Ecclesiæ visibilis infallibilitatem ex his Christi promissis clarè intellexit , & declaravit Apostolus 1. ad Timoth. 3. *Vt scias quomodo te oporteat conversari in Domo Dei, quæ est Ecclesia Dei vivi, columna & firmamentum veritatis.* Si Ecclesia in qua oportet conversari est columna firma , imò ipsum firmamentum veritatis , quomodo potest in docendo à veritate fidei deflectere ? Si enim errori semel succumberet , hoc ipso lapsa & prostrata jaceret ; quam tamen ipsa Veritas, Petram fidei, ab inferis invincibilem, ipsam columnam, ipsum firmamentum veritatis appellat.

Ex his pari evidentiâ conficiuntur , Ecclesiam Christi semper fuisse *visibilem*. Nam eadem Ecclesia contra quam portæ inferi nunquam prævalebunt, diserte dicitur Petra, columna, firmamentum, quæ rem maxime visibilem ac sensibilem designant. Eadem à Christo comparatur Sagenæ pisces tam bonos , quam malos congreganti : ac Lucernæ super candelabrum , & Civitati supra montem positæ, Mat. 5. quibus nihil potest esse magis visibile. Ita intellexit , ita sen-

fit,

fit, ita loquitur primævæ doctrinæ testis August.
de unit. Eccles. cap. 16. * Non est Ecclesia o-
perta, quia non est sub modio, sed super can-
delabrum ut luceat omnibus qui in domo
sunt; sed Donatistis velut operata est qui au-
diunt tam lucida testimonia, quæ illam toto
orbe demonstrant; & malunt clausis oculis
offendere in montem, quàm in eum ascen-
dere.

**S. II. Eadem infallibilitas Ratione manifesta
comprobatur.**

Hæc ratio imprimis, independentè à Scrip-
turis, hoc modo formatur. Ex miraculis &
signis, quæ in Apostolis apparuerunt, certò
constabat doctrinam quam proponebant fuisse
certam & infallibilem, & ab omnibus meritò
recipiendam, ut ipsi Sectarii admittunt.

Sed in nullo Apostolorum apparuerunt signa
plura aut illustriora quàm ea, quæ supra cap. 3.
demonstravimus de continuis miraculis, anti-
quitate, amplitudine, unitate, perpetuâ succe-
ssione Ecclesiæ Catholicæ Romanæ. Ergo ex his
signis ac testimoniis certò constat doctrinam,
quam Ecclesia illa credendam proponit, certam
esse & infallibilem. Ac proinde in materia fidei
ejus doctrinam ac sententiam decisivam non
posse sine scelere repudiari.

Idem sic ulteriùs demonstro, Deus non tan-
tùm verbis, sed etiam aliis signis ac miraculis ho-
minibus loquitur, ac suam mentem manifestat;
uti patet ex illis signis ac prodigiis, quibus Apo-
stolos in novo, Moysen in veteri Testamento
veræ fidei præcones esse declaravit. Jam verò
Deus

Deus vult, aut permittit sciens & prudens Ecclesiam Romanam suo nomine hominibus proponi, ut veram & in rebus fidei infallibilem, cum iis notis, miraculis, ac signis perpetuis, ex quibus homines debeant prudenter judicare, illam à Deo, tanquam veram & infallibilem designari. Nam illa signa pro Divino testimonio communi iudicio viri prudentes & probi toto orbe omni ævo admiscere, & ex illis se obligari ad recipiendam Christi Ecclesiam tanquam infallibilem agnovere. Debet autem illud judicari prudens motivum ex quo homines pii ac prudentes passim judicant se debere assensum præstare. Atqui non potest Deus Ecclesiam illam proponere sub illis signis, quibus homines debeant ad credendum prudenter induci, nisi per hæc velit mentem suam pro ea verè manifestare. Quod enim modò potest de re aliqua mentem suam hominibus declarare, nisi exhibendo signa ex quibus homines prudenter intelligant, rem illam à Deo sibi proponi, & revelari? Nam talia signa & miracula, quibus solitus est Deus res veras declarare, apponere rei falsæ, aliud non esset quàm homines ultro in errorem inducere, quod in Deum cadere non potest.

Declaratur vis huius argumenti in simili. Si Rex aliquis sciens & prudens permetteret mandatum aliquod aut diploma suo nomine, & sigillo consueto muniri, & coram suis subditis, se præsentante & inspectante publicè promulgari: sine dubio deberent omnes prudenter judicare hoc esse mandatum Regis, eumque velle id subditis significare. Quod multò magis in Deo locum habet, qui semper posset impedire miracula, aliasque notas, ex quibus tanquam proprio Dei sigillo judicant homines Ecclesiam Romanam

nam tanquam infallibilem Dei nomine, & divina authoritate proponi. Quod si Ecclesia sic proposita esset falsa & fallibilis, ulterius sequeretur Deum sibi esse contrarium. Vellet enim per talia signa homines obligari ad eam recipiendam, ut jam ostensum est, & nollet eos obligari, si Ecclesia illa sit falsa.

Denique, si Ecclesia illa visibilis non esset infallibilis, nihil omnino in fide aut nostra, aut Lutherana esset infallibile. Unde enim nobis constaret, ipsas Scripturas ex quibus fidei articulos habemus, verè esse divinas, & ab errore immunes? aut Evangelium Matthæi esse Verbum Dei, & non Evangelium Nicodemi, quod olim conscripsit? Hoc certè non aliunde quam ex Ecclesiæ testimonio accipimus, ut ipsi Lutherani fateri debent, qui ipsas Scripturas non aliunde quam ab Ecclesia Romana acceperunt. Ergo si Ecclesiæ authoritas esset obnoxia errori, incerta planè & dubia esset omnis nostra fides, utpote fallibili nixa testimonio.

S. II I. *Uterius infertur contra Sectarios Pontificis in fidei controversiis suprema & irrefragabilis authoritas.*

Demonstratâ tam evidentibus argumentis Ecclesiæ hujus infallibilitate, facile declaratur Pontificis Romani authoritas irrefragabilis in definiendis fidei controversiis, sic enim ulterius argumentandum.

Ecclesia Christi visibilis in articulis fidei non potest errare, ut jam ostensum est. Sed illa pro articulo fidei semper agnoscit & docet, Pontificem Romanum esse Vicarium Christi, & in defini-

definiendis fidei controversiis infallibilem. Ergo de fide est Pontificem Romanum esse Vicarium Christi, & in definiendis fidei controversiis falli non posse.

Id porro ex declaratione Ecclesiae probant superius allata Scripturae Sacrae testimonia, Matth. 16. *Tu es Petrus & super hanc Petram aedificabo Ecclesiam meam &c.* Quod necessario intelligendum est de Petro cum suis Successoribus, cum noluerit Christus Ecclesiam cum Petri vita extingui, sed per successionem Monarchicam perpetuo gubernari in ea forma, qua illam ab initio fundavit.

Quod autem Christus Petro cum Successoribus (supra) in vita promisit, id repetitis verbis post Resurrectionem suam coram universo Apostolorum Collegio confirmavit Ioan. ult. *Pasce Agnos meos, pasce Oves meas.* Ubi sine exceptione totus Christi grex Petro, ejusque Successoribus verae doctrinae pabulo nutriendus traditur, omniumque Pastor universalis instituitur.

Denique ex perpetua Ecclesiae etiam primitivae praxi & consuetudine aperte constat, plurimas Haereses à Romano Pontifice, etiam sine Concilio generali, damnatas esse, ut Pelagii, Priscilliani, Ioviniani, Vigilantii, aliorumque multorum, quas hoc ipso pro certissimis Haeresibus tota Ecclesia rejecit, quod à Romano Pontifice damnatae essent, Testatur id disertè S. Augustinus de Haeresi Pelagiana scribens Serm. 2. de verbis Apostoli: *Iam, inquit, de hac causa duo Concilia (particularia) missa sunt ad Sedem Apostolicam, inde etiam rescripta venerunt, causa finita est, utinam aliquando finiretur error.* Concilia autem eo tempore alia habita non fuisse quam particularia,

laria, notat cum cæteris *Sinnichius in Goliathismo* cap. 21. Audiatur quoque coævus Augustino S. Cyprianus lib. 2. epist. 3. *Non aliunde Hæreses orta, aut nata sunt Schismata, quàm inde, quod Sacerdoti Dei non obtemperatur, nec Unus in Ecclesia ad tempus Sacerdos, & ad tempus Index vice Christi cogitatur.*

s. I V. *Objectiones aliqua breviter dissolvuntur.*

Objiciunt Sectarii primò : Homines possunt errare, uti dicitur ad Rom. 3. *Omnis homo mendax.* Sed Pontifex est homo. Ergo Pontifex in rebus fidei potest errare.

Respondeo primò, retorquendo in adversarios argumentum. Homines possunt errare : Sed Lutherus est homo : ergo Lutherus potuit errare, deferendo Romanam Ecclesiam in qua baptizatus & professus fuit, & novam sibi Sectam fabricando. Imò eodem modo probarent Apostolos & Evangelistas, cum essent homines, in tradenda Ecclesiæ doctrina errori obnoxios fuisse : atque ita adversarii incautè illam primitivæ Ecclesiæ navem perforant, in qua ipsi se navigare gloriantur.

Respondeo igitur secundò, disting. consequens, Pontifex in rebus fidei potest errare, sine assistentia divina, concedo : cum assistentia divina, nego ; hanc autem in gubernanda Ecclesia Christus illi promisit, ut ostensum est supra §. 3.

Objc. secundò, Aliqui Pontifices de facto aliquando errarunt : ergo non sunt ab omni errore immunes.

Resp. disting. antecedens : Errarunt aliquando tanquam personæ privatae, & in rebus quas è
Cathe-

Cathedra non definiverunt, Concedo. Errarunt tanquam Pontifices sive Christi Vicarii aliquid è Cathedra docendo, aut definiendo pro universa Ecclesia, Nego. Christus enim nec ipsi Petro, nec Apostolis cæteris tanquam personis privatis immunitatem ab omni errore promisit, sed tantum in Actibus, quibus tanquam Apostoli Ecclesiam docebant.

Obijc. tertio: Summus olim Pontifex cum Synagoga Judæorum à vera fide aberravit, quando Christum ejusque doctrinam repudiavit. Ergo Pontifex Romanus cum sua Ecclesia à vera fide aberrare potest.

Resp. negando sequelam. Nuspiam enim apertè reperitur ea promissio facta Pontifici & Synagogæ Judæorum, quam Christus Petro ejusque Successoribus confirmavit Matth. 16. v. 18. *Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam, & porta inferi non prævalerunt adversus eam &c.*

Obijc. 4. Quando Christus dixit, *Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam*, non intellexit Ecclesiam stabiliendam supra Petri personam, sed tantum supra Fidem quam profitebatur. Ergo Christus per illa verba, Petro, ejusque Successoribus infallibilem in definiendo authoritatem non promisit.

Resp. negando antecedens. Quia sic Christus, promissis tam amplis, nullam prærogativam dedisset Petro, magis quàm cuivis Apostolorum & Fidelium, quibus Fides Petri communis erat. Negari autem non potest quin per illa verba ad solam Petri personam directæ, concedatur illi in stabilienda Ecclesia peculiaris potestas, aliis non communicata. Soli enim Petro, & non ejus Fidei cum cæteris communi, dici potuit, *Tu es Petrus:*

Petrus : Tibi dabo Claves regni cœlorum :
Quodcumque solveris super terram erit solutum
& in cœlis &c. Cùm autem Petrus esset mortalis,
& Ecclesia semper duratura, debuit potestas
illi concessa, ad Pontifices ejus Successores derivari.

Obijc. 5. Sola Christi persona est verum Ecclesie fundamentum. Ergo non potuit Ecclesie infallibilitas supra Petrum ejusque Successores edificari.

Resp. Solam Christi personam esse fundamentum Ecclesie primum, personam verò Petri esse fundamentum Ecclesie secundarium, cum potestate vicaria à Christo tanquam primo & principali fundamento derivata. Huic enim innititur firma illa & infallibilis autoritas quam in Petro ejusque Successoribus stabilitam, ab ipso Ecclesie exordio tota semper antiquitas agnovit.

Hæc igitur est Via regia quam tenuerunt Patres nostri, hæc Petra immobilis cui in omni controversia firmiter adhæserunt, hæc Regula certissima cui nunquam se, moresque suos conformare dubitarunt. Quid ergo mirum horum temporum Sectarios per tot errorum labyrinthos continuò circumagi? Respuunt Fidei Regulam, deserunt firmam Petram, Viam regiam declinant, devias ingrediuntur semitas, quas non noverunt Patres eorum, quarum novissima ad interitum ducunt sempiternum.

CAPUT IX.

*Methodus brevis ex praedictis refutandi Sectarium
in quavis Fidei controversia.*

Methodus prima.

IN primo Disputationis ingressu, interrogandus est Adversarius, qui se profitetur esse Reformatæ religionis, per quam Regulam & normam infallibilem velit meam fidem in aliquo Puncto reformare, & erroneam declarare.

Respondere certò debet, se velle meum errorem reformare per purum Dei Verbum in Scripturis sacris contentum. Est enim articulus primarius Religionis Reformatæ, solam Scripturam esse Regulam fidei, & judicem controversiarum, seponendo auctoritatem Ecclesiæ, Traditiones, Concilia, ac proinde præter purum Dei Verbum nihil omnino esse audiendum.

Sed contrà oppones hoc modo. Si meum errorem velis reformare per purum Dei Verbum: Quæro abs te primò: in qua Editione Scripturæ contineatur purum & incorruptum Dei Verbum: An in Anglicana, aut Genevensi, quam amplectitur tua Ecclesia Reformatæ, an verò in editione Vulgata quam admittit Ecclesia Romana, nam illæ Scripturæ in multis differunt.

Respondebit, in Anglicana aut Genevensi, non verò in Romana. At contrà, Peto mihi ostendi, ubinam habeatur in Scriptura, Editionem Anglicanam esse purum & incorruptum Dei Verbum, potiùs quàm Romanam? Si dicat id declaratum esse à Parlamento Anglicano, vel

vel à Statibus Hollandiæ, vel quid simile. Peto iterum ubinam legatur in Scriptura Editionem, quæ declaratur à Parlamento Anglicano, vel Statibus illis, esse purum Dei Verbum? Hæc cum in Scripturis ostendere prorsus nequeas, nullo modo potes meum errorem ex solo & puro Dei Verbo reformare, quod jam suscepisti, & præstare teneris. Quod ni feceris, tua Religio reformata, quæ id profitetur, convincitur esse erronea. Hæc primâ methodo, si rectè urgeatur, necessariò constrictus tenetur adversarius absque ulteriori progressu.

Secunda Methodus.

Sed ut ulteriùs procedamus, per me jam licet, ex Editione & versione v.g. Anglicana clare ostendatur me errare credendo cum Ecclesia Romana, verbi causâ, Realem Christi præsentiam, & perseverantiam in Eucharistia, aut Confessionem Sacramentalem, aut alium quemcunque fidei Romanæ articulum.

Quando adversarius aliquem Scripturæ textum contrâ protulerit, hoc modo urgendus erit.

Scripturæ textum à te prolatum aliter intelligunt & explicant Catholici Romani pro sua fide, quam à te intelligatur & exponatur pro tua doctrina illi contraria.

Ergo ut tuam mentem sequar, rejecta Ecclesiâ Romanâ tam amplâ & antiquâ, debes mihi ostendere, ubinam dicatur in Scriptura, tuo sensui & explicationi esse adharendum, eamque præ cæteris tanquam infallibilem eligi debere. Hoc enim est punctum fidei quod jam disputamus, v. g. an tua explicatio de Reali præsentia sit vera, nostra autem falsa; omnia autem puncta

E

puncta

puncta fidei debent ex sola Scriptura constare, uti ipse doces & profiteris. At nusquam in tota Scriptura dictum reperies, quod tua, aut tuæ Sectæ explicatio sit infallibilis, Romanæ autem Ecclesiæ, & omnis Sectæ tibi contrariæ explicatio sit erronea. Ergo ex tua confessione habeo, me non debere, nec salvâ fide posse tuæ doctrinæ aut Sectæ adhærere; cum tua fides doceat, nullum fidei articulum esse recipiendum, qui in puro Dei Verbo scriptus non reperitur.

Quòd si dicat, se allatum Scripturæ textum non per suam interpretationem, sed per alium Scripturæ locum explicare. De illa Scriptura redibit eadem quæstio, & idem argumentum quod jam de primo textu attulimus; cum illam adversarius pro sua doctrina, alii pro sua illi contraria stare intelligant.

Quòd si extra Scripturæ verba, aliquam glossam apponat, aut spiritum suum privatum pretendat. Contra hæc omnia pari ratione valebit idem argumentum. Nihil credendum quod in Scriptura expressum non continetur. Sed tuam glossam, aut tuum spiritum esse divinum, aliorum verò erroneum, nusquam in Scriptura contineri ostendis. Ergo non licet tuæ glossæ, aut spiritui fidem adhibere.

Tertia Methodus.

Postquam Sectarius coactus est fateri, Scripturas nullibi in terminis asserere suam mentem & explicationem cuius alteri esse præferendam; restat tantum ut dicat sibi constare ex ipsis verbis Scripturæ per *claram consequentiam* suum sensum esse verum, aliorum falsum. Exem-
pli

pli gratiâ contra Realem præsentiam sic argumentabitur. Christus accipiens panem benedixit, ac fregit dicens, *Hoc est Corpus meum*. Sed non potest illic esse Corpus Christi realiter, inquit Calvinus, neque extra actualem communionem, inquit Lutherus. Ergo Scriptura dicit Corpus Christi ibi tantum esse figurativè, vel ut infert Lutherus, tantum in actuali sumptione. Item in alio exemplo Scriptura dicit *Ioan. 6.* Nisi manducaveritis Carnem Filii hominis, & biberitis ejus Sanguinem, non habebitis vitam in vobis. Ergo communio sub utraque specie est necessaria, per legitimam consequentiam.

Sed quæro ex Adversario, an non sciat multas consequentias deduci ex Scriptura, quæ videntur in speciem apertæ, sed reipsâ sunt falsæ, Ex hac consequentia in speciem aperta: *Pater major me est*: Ergo Verbum divinum est minus Patre, in hæresim inductus est cum multis milibus Arius, ac eodem modo per malas consequentias ex Scriptura per errorem deductas inciderunt plures alii in hæreses innumeras.

Peto igitur ut ostendat mihi in Scripturis dici, *Omnem consequentiam quam ipse ex Scripturis deducet esse infallibilem & divinam*. Aliàs enim veller me credere aliquid errori obnoxium, & in Scripturis non contentum, quod ipse tamen nefas esse contendit. Manifestum autem est hoc nunquam ostensurum, cum nulli privato homini in Scriptura promissum sit, omnes ejus consequentias fore infallibiles.

Itaque Adversarii fidem non esse divinam, sed merè humanam, & ambiguæ veritatis sic ostendo. Nullus articulus innixus motivo fallibili, vel authoritati humanæ est articulus fidei divinæ. Sed omnis articulus quem Adversarius

per solas consequentias deducit ex Scriptura, nititur motivo fallibili, vel authoritati humanae. Ergo nullus articulus quem sic deducit ex Scriptura est articulus fidei divinae. Ac proinde non divinam Scripturam, sed suam Dialecticam, non Verbum Dei, sed verbum Aristotelis Regulam fidei ultimam constituit. Nullibi enim Scriptura definit omnem Adversarii ex Scripturis argumentationem fore legitimam, & ab omni erroris periculo immunem.

Si dicat primò, sæpè consequentiam esse bonam & certam, etsi id in Scripturis non asseratur.

Sed contrà, sæpè etiam contingit esse malam & incertam, fides autem omnino certa esse debet.

Et ut contingeret veram esse & legitimam, aliud prorsus est consequentiam esse legitimam, aliud esse Verbum Dei: multa enim sunt vera & certa ex ratione naturali, v. g. me esse hominem, non ideò sunt Verbum Dei. Atqui nihil est de fide, nisi quod creditur propter solum Dei Verbum, nihil autem est Verbum Dei, nisi quod in Scriptura continetur, secundum adversarium: sed jam habemus nusquam in Scriptura contineri quodammodo consequentia, quam adversarius deducit, sit bona & infallibilis. Ergo ista consequentia, & doctrina quæ illi innititur, non constituit articulum fidei divinae.

Si dicat secundò, multa apud Catholicos esse fidei, quæ tantum deducunt ex Verbo Dei per legitimam consequentiam, v. g. me esse conceptum in peccato originali, vel, hunc hominem esse verum Pontificem. Ergo potest etiam Adversarius fidei suæ articulos per consequentias ex Scripturis declarare.

Respon-

Respondetur negando consequentiam. Quamvis enim Catholicus sic procederet, per hoc suae fidei non contradiceret, prout contradicit Adversarius. Non enim habent Catholici pro fidei suae articulo, quod sola Scriptura sit tota Regula fidei, cum admittant traditiones, & definitiones Ecclesiae, ad ejus infallibile judicium referunt suas consequentias, ne à veritate aberrarent, neque solà earum bonitate in credendo nituntur. Sectarii autem docent sistendum esse in sola Scriptura, & tamen ulterius pergunt ad consequentias à se formatas & errori obnoxias. Neque consequentias à se fabricatas referunt ad limam Ecclesiae, cui Christus in judicando infallibilitatem promisit, ut supra cap. 8. ostendimus.

Sic dicat tertio, Christum aliquando articulos fidei ex Scripturis per consequentias deduxisse, ac proinde se posse in negotio fidei per consequentias sine erroris periculo procedere.

Respondetur, consequentiam hanc nullam esse, & vel hinc apparere, quàm facilè sit in deducenda consequentia errare. Nam hoc ipso quo Christi infinita sapientia consequentiam aliquam deducebat, infallibile erat eam rectè deduci. An hanc Christi sapientiam infallibilem habet noster Adversarius? Secundo, independentè ab omni consequentia, quidquid Christus affirmabat etiam extra Scripturas, hoc ipso erat fidei divinae, quod de se, uti spero, noster Adversarius praesumere non audebit: eoque minùs quod sibi ex professo ademerit potestatem agendi per consequentias, sed in solo Dei Verbo sistendum esse profiteatur, quod nunquam legitur Christus fecisse.

Restat ergo ut Adversarius fateatur primo,
Fidei

Fidei nostræ articulos non posse ex sola Scriptura judicari, aut reformari. Secundò, Sectam suam esse erroneam, quæ hoc tanquam fidei punctum profitetur. Tertiò, in controversiis fidei, & ipsius Scripturæ, necessario recurrendum esse ad iudicium Ecclesiæ, quam testatur ipsa Scriptura à Christo constitutam esse iudicem in rebus fidei. Audi D. Augustinum de hac re primitivæ Ecclesiæ sensum tibi clarissimè exponentem lib. 1. contra Crescon. cap. 33. Scripturarum à nobis tenetur veritas, cum id facimus, quod universæ jam placuit Ecclesiæ, quam ipsarum Scripturarum commendat auctoritas: & quoniam sancta Scriptura fallere non potest, quisquis falli metuit, hujus obscuritate quæstionis, Ecclesiam de illa consulat, quam sine ulla ambiguitate sancta Scriptura demonstrat.

Methodus quarta.

Possunt & aliâ viâ infringi argumenta syllogistica, quæ Sectarii in quavis fidei controversia Catholicis opponunt: sive ostendendo totum syllogismum qui proponitur ad rem non pertinere; sive singulas argumenti propositiones negando, propter vitium quod patebit omnibus Sectariorum syllogismis in materia fidei esse commune. Horum singula in ipsa disputationis praxi hic breviter deducemus.

Hoc itaque aut simili modo argumentabitur Sectarius, v. g. contra præsentiam Christi in Sacramento Eucharistiæ: Si verba Christi, Hoc est Corpus meum, statuerent Christum præsentem in Eucharistia, Corpus Christi esset simul in Cælo & in terra. Sed idem Corpus non potest esse

esse simul in caelo, & in terra. Ergo verba Christi, Hoc est Corpus meum, non statuunt Christum praesentem in Eucharistia.

Item, contra cultum Imaginum. Committit idololatriam, qui facit sibi sculpsile, ut adoret illud, *Dent. 4.* Sed Catholici adorant statuas, & imagines Sanctorum. Ergo Catholici committunt idololatriam per cultum imaginum.

Item, contra Absolutionem Sacramentalem. Fides docet solum Deum posse peccata remittere. Sed Catholici credunt peccata remitti per sacerdotes in Confessione Sacramentali. Ergo Catholici (id docendo) à vera fide aberrant. Et sic de caeteris syllogismis qui possint in aliis controversiis ab hæreticis formari.

Cavebit hic Catholicus (nisi insigniter eruditus) more scholastico ad singulas propositiones respondere, aliàs prolixâ nimis disputatione se intricabit, & faciliè Adversario aliquam elabendi viam relinquet. Hanc ut præcludat, & adversarium breviter, & clare constringat.

Respondebit ad syllogismum propositum hoc modo: Transeat major, minor, & conclusio. Sive uno verbo, *Transeat totum.* Quia nihil facit ad rem: Nusquam enim in Scriptura legitur in terminis hæc conclusio tui syllogismi: Verba Christi, Hoc est Corpus meum, non statuunt Christum praesentem in Eucharistia. Ut verò sit articulus fidei, debet apertè in Scriptura contineri, juxta Sectarios. De hoc autem disputamus, an ille sit articulus fidei. Ergo conclusio tui syllogismi non infert id de quo est controversia, quod tamen fieri debet in legitima argumentatione. Pari modo, nihil ad rem facit hæc conclusio secundi syllogismi; Ergo Catholici committunt idololatriam per cultum imaginum.

num: Neque tertii syllogismi, Ergo Catholici errant contra fidem.

Secundò, responderi potest ad eundem, vel alium quemlibet Sectarii syllogismum, hoc modo: Transeat totum: Nihil ad rem de qua disputatur. Non enim potes tuum syllogismum, sive totam ejus formam mihi in Scriptura exhibere, cum tamen ex integra & legitima ejus forma dependeat veritas tuæ conclusionis, quam vis esse de fide. Memineris autem, juxta Religionis tuæ fundamenta, nihil esse de fide quod non potest expressè in Scripturis exhiberi.

Tertiò, retundi potest quodlibet Sectarii argumentum cujus singulæ partes in Scriptura non continentur, Respondendo (si velis) ad singulas propositiones hoc modo: *Nego majorem, secundum Scripturas*, hoc est, sive Major sit vera, sive falsa parum refert, quia illa non est veritas fidei, cum apertè in Scripturis non contineatur, quod ad omnem veritatem fidei requirunt Sectarii. Eadem ratione procedendo, *Nego minorem, Nego consequentiam secundum Scripturas*. Quia nec Minor, nec Consequens, nec legitima ejus ex Antecedente illatio in Verbo Dei expressè revelatur.

Si clamet Adversarius, Majorem, Minorem, aut Consequentiam esse claram, esse legitimam &c. Responde, Est clara Tibi, transeat; Est clara Scripturis, nego: Ego autem in negotio Fidei non debeo Tibi, sed Scripturis fidem adhibere, cum in quæstione fidei sola Scriptura sit judex & regula infallibilis, uti ipse profiteris.

Si forte Adversarius ulterius contendat, Majorem, & minorem posse ostendi, ex Scripturis; de hoc ne litem intricatam moveas, Responde, sed quomodo probas Scripturam cogitasse de illa

illa conclusione inde inferenda, cum illa in Scripturis non legatur, imo nec ullus SS. Patrum in terminis eam conclusionem ex illis præmissis intulerit. Ergo tu mihi pro articulo fidei obtrudis unam conclusionem ex tuo tantum cerebro fabricatam, quam non scimus aut Scripturæ, aut ulli Patrum unquam in mentem venisse. An non vides quam longè à tuo proposito & scopo aberras, dum conaris tua somnia, & illationes extra Scripturam formatas, pro puro Dei verbo nobis venditare?

Si urgeat, Conclusionem, quæ infertur ex Majori & Minori revelata, habendam esse pro articulo fidei. Responde: Prius probandum, esset ex puro Dei verbo tuam conclusionem ex duabus præmissis revelatis *in debita forma* à Te illatam esse; hoc autem *in Scriptura* non ostendes.

Secundò, Quæro abs te, Amice, an ignores hoc ipsum inter optimos Theologos incertissimum esse, An Conclusio quatenus deducitur ex duabus præmissis revelatis pro articulo fidei haberi debeat. Negant disertè Valencia, Lorca, Molina, Turrianus, Comptonus & alii complures in Philosophia & Theologia versatissimi. Quia inquit, sola revelatio & autoritas divina non movet ad assensum istius conclusionis: illi enim assentimur ex parte propter formam syllogisticam, sive formalem connexionem præmissarum cum conclusione, quæ tamen forma & connexio non est in Scripturis revelata. Hinc opinio probabilis est multorum Theologorum cum Caietano, Suare, Vega, Cano, Comptono &c. Fidem non esse discursivam, sed immediatè, & simplici actu credi revelationem divinam & mysterium revelatum, v.g. revelatam.

E.

5

velatam esse in Scripturis Verbi incarnationem, absque eo quod illud credatur propter discursum & formam syllogisticam; quia hæc fundatur tantum in hoc principio merè naturali, Quæcunque sunt eadem uni tertio sunt eadem inter se: atque ita fides nostra, ex vi hujus motivi, non esset certior quâvis scientiâ naturali.

Cum igitur hæc sit quæstio incerta, & inter Theologos disputata, & in Scripturis non contenta aut decisa, debet Adversarius exhibere Articulum de quo disputatur, non in consequentia à se formata, sed in claro & aperto Scripturæ sacræ testimonio, de quo nemo possit dubitare. Tale autem testimonium pro Articulo fidei Catholicæ contrario nunquam proferre poterit.

Scio quidem Bellarminum, & plures alios contra hæreticos per consequentias procedere, & in dissolvendis eorum syllogismis singulas propositiones diffusè examinare. Sed quia illa via prolixior est, & iis qui scholas non multum triverunt nimis intricata, hanc ego aperio Artem disputandi Compendiosam, facilem, & iis quibus hæc scribo magis aliquando accommodatam. Et hos iterum moneo, ne ullo modo permittant Adversarium extra hanc formam divagari, cum Sectarius qui extra Scripturas nihil se credere profitetur, illam disputandi formam admittere teneatur, vel primum illud fidei suæ principium abjurare. Hanc vero respondendi viam si Catholicus firmiter teneat, nec patietur se ad alia perarga abduci, facile Adversario, responsione inexpectatâ perculso, os occludet, & paucis verbis apertam de eo victoriam reportabit.

CAPUT X.

Quaedam Dilemmata Sectario breviter proponenda.

V Aldè usitatum est Hæreticis, quando cum Catholicis conversantur, variis de fide quæstionibus ex improvîso eos lacerare, quas ut refellere possint, methodum suprà tradidimus. Hic juvat ex altera parte breves quasdam interrogationes per modum dilemmatis Catholico subministrare, quibus insultantem adversarium facile compescat, & ex quovis responso constructum teneat, cumque adigat, ut sine ambage affirmando, vel negando præcisè respondeat, hoc modo.

Dilemma I.

1. Quæro, An tua Ecclesia v. g. Lutherana, sit antiqua, an nova? Si respondeat est antiqua. Quæro igitur, ubi fuit, aut quis antiquorum ejus unquam meminit per 1500. annos à Christo usque ad Lutherum? Si dicat esse novam; Infer, ergo non est Ecclesia Christi, quæ antiqua est, ante mille sexcentos annos ab eo constituta.

Dil. II.

2. Quæro. Vera Christi Ecclesia estne fallibilis, an infallibilis? Si respondeat, est infallibilis. Quomodo ergo falsa est Ecclesia Romana quæ ab initio fuit vera Christi Ecclesia, ut ipsi Sectarii admittunt. Si dicat, esse fallibilem. Quomodo ergo tibi constat tuam Ecclesiam Lutheranam non esse hodie falsam, si vera Ecclesia possit esse fallibilis, & à fide deficere.

E. 6.

Dil.

3. Quæro, Vel homines possunt salvari in Ecclesia Romana, vel non possunt? Si non possunt, ergo totus mundus damnatus est à primis Ecclesiæ temporibus per 1500. annos usque ad Lutherum, quo tempore nulla alia nota fuit hominibus Ecclesia Christi nisi Romana. Si possint in Romana salvari, cur Lutherus & ejus Sectarii eam deseruerunt?

Item, Religio Romana in Anglia ante Lutherum fuit vera, vel nunquam in Anglia fuit vera Christi Religio. Nam Anglia suscepit Christi fidem ab Ecclesia Romana sæculo 6. per Augustinum Anglorum Apostolum, vera autem Christi fides prius defecit in Ecclesia Romana sæculo quinto, secundum adversarios. ergo Anglia nunquam habuit veram Christi fidem, si vera est Sectariorum doctrina. En quanto dedecore Sectarii suam Patriam improvido errore afficiant.

4. Quæro, Ecclesia Lutherana, si fuit in mundo ante Lutherum, vel erat visibilis, vel invisibilis. Si asseras fuisse visibilem, dic quæso quis eam vidit, quis de ea unquam scripsit, aut mentionem fecit. Si autem dicas fuisse invisibilem, idem eodem jure de sua Ecclesia dicent Turcæ, dicent Anabaptistæ, dicent novi Tremblantes, an ideo illis credemus?

5. Quær. Vestra Ecclesia si fuit in mundo ante Lutherum, vel fuit sancta, vel non sancta. Si fuit sancta, assigna aliquem ex Sanctis Lutheranis, ejusque vitam, aut miracula in ulla Historia sacra, aut profana à tempore Christi usque ad Lutherum. Si non fuit sancta, ergo non fuit Ecclesia

Ecclesia Christi, quæ sancta esse debet, & semper ab initio tot habuit sanctos Apostolos, Martyres, Confessores.

Dil. V I.

6. Quær. Scriptura sacra non est nata cum Luthero, sed eam accepit ab Ecclesia Romana à centum citciter annis quando ab ea defecit. Quærò igitur hoc modo. Ecclesia Romana, à qua Lutherus accepit Scripturas sacras, vel fuit tunc temporis vera, vel falsa Ecclesia. Si dicas fuisse veram: damnandus est Lutherus & omnes ejus affectæ, qui Ecclesiam veram deseruerunt. Si autem respondes fuisse falsam, quomodo ergo constat Lutherum & Lutheranos non habere falsam Scripturam, cum illam acceperit à falsa Ecclesia, quæ multò facilius potuit occultè Scripturam, quàm publicè veram fidem paulatim corrumpere. Quomodo ergo potest Lutheranus gloriari se puro Dei Verbo credere & adhærere.

Dil. V I I.

7. Quær. Religio Lutherana quæ talis consistit ex articulis purè negativis v. g. Non est Purgatorium; Non est Papa; Non est Missa &c. Quærò igitur. An articuli illi continentur in Scriptura, an non? Si affirmas, ostende mihi locum ubi Scriptura dicat, non datur Purgatorium &c. Si negas posse in Scriptura assignari. Ergo Lutheranismus quæ talis constat ex articulis in Scriptura non contentis: ergo non nititur Verbo Dei.

Si respondeas illos non esse Lutheranismi articulos essentialis, sed tantum accidentales. Quærò iterum, An illi articuli, quos vocas accidentales, contineantur in Scriptura, an non? Si contineantur in Scriptura, non minùs essentialiter
sunt

sunt articuli à Deo revelati, quam quivis alius in Scriptura contentus: omnia enim quæ divina veritas in Scriptura proponit, æquè sunt Verbum Dei, & æqualiter participant infinitam Dei revelantis auctoritatem, ac proindè necessarium est æqualiter esse credenda. Si autem dicas in Scriptura non reperiri, ergo jam cogaris admittere articulos tuæ fidei esse extra fidem, hoc est, extra Scripturam, in qua solo profite- ris tuam fidem contineri. Ergo corrui tota fa- brica Lutheranismi in illis fidei articulis quos si- bi de novo fabricavit, & in quibus dissidet ab Ecclesia Romana.

Dil. VIII.

8. Quær. Afferis Ecclesiam Romanam defe- cisse à vera fide circa annum Christi quingente- simum, hoc enim docent Sectarii. Quærò, an defecerit illa tota simul, an successivè per par- tes. Non tota *simul*. Quia hoc tantundem esset, ac si omnes qui toto orbe sunt in Ecclesia Ro- mana hodie decumberent Romani, & cras surgerent Lutherani. O figmentum! dic quæso, quænam historia rem tam prodigiosam comme- morat?

Neque dici potest quod Ecclesia Romana de- fecit *successivè*, hoc est, una pars ceperit ne- gare aliquem articulum fidei, quem Ecclesia eatenus affirmavit. Nam omnes qui id fecerunt à reliquo Ecclesiæ corpore tanquam hæretici semper separati fuerunt. Ergo non potuit ip- sum corpus Ecclesiæ Romanæ à vera fide suc- cessivè deficere. Exemplum sit in Berengario, quando circa annum Christi millesimum capit negare in Eucharistia realem Christi præsen- tiam, statim reliqua Ecclesia se illi opposuit, illumque uti hæreticum damnavit, uti fuscè tra- dit

dit Historia Ecclesiastica, quæ omnia Ecclesiæ dissidia ac schismata semper accuratè commemorat. Ante Berengarium autem nullus omnino in ulla historia reperitur in Eucharistia realem Christi præsentiam negasse. Ergo tota semper Ecclesia usque ad Berengarium illam affirmavit, adeoque manifestè ostenditur primitivam Ecclesiam realem Christi præsentiam credidisse, & ab ea fide nunquam successivè defecisse. Hujus dilemmatis evidentiâ convictus traditur in Gallia Comes Turrenius Generalis armorum celeberrimus, & primaria olim Sectariorum columna, qui non ita pridem tot bellica trophæa publicâ Romanæ fidei professione coronavit.

Dil. IX.

9. Quæro. Donum Miraculorum vel est certum signum veræ Ecclesiæ, vel non est certum ejus signum. Si dicas non esse certum signum veræ Ecclesiæ; jam accusas Christum fraudis & imposturæ, qui miracula pro signo certo & indubitato veræ Ecclesiæ proposuit *Matthæi 11*. Cæci vident, claudi ambulant &c. & *Marci 16*. Signa autem eos qui crediderint hæc sequentur, in nomine meo demonia ejicient &c. & per hæc signa Judæos & Gentiles ad suam Ecclesiam adduxit.

Si autem admittas donum Miraculorum esse certum signum veræ Ecclesiæ; jam clarum est Ecclesiam Romanam esse veram, in qua sola, etiam hoc ævo, miracula priscis similia reperiuntur.

Dil. X.

1. Quæro, ex moderno Sectario; An agnoscat antiquos Hæresiarchas, verbi gratia, Arium esse verè hæreticum & ritè condemnatum, an vero

vero id neget. Si negat Arium verè esse hæreticum, jam condemnat primævam Ecclesiam quæ Arium ut hæreticum proscripsit. Si verò agnoscat Arium verè esse hæreticum, idem de Luthero, & moderno quovis Sectario, admittere debet. Uterque enim eodem modo ab universa Ecclesia Romana damnatus & separatus fuit; & ideo toto orbe pro hæreticis habiti. Nam sicut hoc tempore dicit Lutherus Ecclesiam Romanam errare, ita in primis sæculis idem asseruit Arius, & tamen apud omnes est hæreticus. Sicut Lutherus citat pro se Scripturas, ita multò magis urgentes pro suo errore citavit Arius, ut probaret Filium in divinis esse Patre minorem: Pater major me est. *Ioan. 14.* Et ubi Scripturæ dicunt Patrem & Filium unum esse, Arius explicat de metaphorica & morali unitate voluntatis. Denique quidquid pro se prætendit Lutherus, eodem jure pro se dicet, aut olim dixit Arius. Ergo necesse est (Lutherane &c.) ut vel Arium hæreticum esse neges, vel te hæreticum admittas.

CONTRORSIÆ
RECENTIORES
DE AUTHORITY
PONTIFICIS ET CONCILIORUM

Quoniam authoritas Ecclesiæ docentis; quam supra stabilivimus, exire solet in Actum per definitiones Pontificum, aut Conciliorum, necessarium est difficultates modernas quæ de his moveri solent latius explanare, ut Curatores animarum in quavis particulari questione sanam Ecclesiæ doctrinam discernere, ac tueri valeant.

QUÆSTIO PRIMA.

An authoritas Concilii generalis sit supra authoritatem Pontificis?

Affirmativam partem sustinuerunt aliqui Doctores Catholici, qui licet contra hæreticos agnoscant Pontificem esse supremum in terris Caput universæ Ecclesiæ, id tamen intelligunt de Ecclesia ut est singillatim ac sparsim sumpta, non verò ut collecta, & in unum Corpus legitimè congregata. Ita docuit Gerson lib. de potestate Papæ, Almainus de author. Ecclesiæ, Tostatus defensorii part. 2. cap. 72. & aliqui ex Sorbonicis, contra quos.

Dicen-

Dicendum est, Pontifici competere auctoritatem Concilio generali maiorem. Est hæc communis Theologorum doctrina, quam plures dicunt fidei proximam, & oppositam sententiam erroneam appellant, ac fusè eam oppugnant, cum Bellarmino de Concil. *Lib. 2. cap. 15.* Cajetano, aliisque.

1. Ut clarius hoc breviusque probetur, assumo id primò, quod adversarii ultro concedunt. Pontifex Romanus est Caput, ac Pastor universalis singularum Ecclesiarum ut sunt sparsæ ac sejunctæ; Ergo est etiam Caput ac Pastor omnium Ecclesiarum ut sunt in unum conjunctæ ac congregatæ in Concilio generali. Patet consequentia, quia per collectionem in unum gregem, sive in Corpus Concilii, Ecclesiæ particulares non desinunt esse oves Christi, quas diserte ac sine exceptione Christus ipse suo in terris Vicario subjecit, dum dixit Petro, *Pasce oves meas: Confirma fratres tuos.* Non enim desinunt esse oves, aut degenerant à natura fratrum per mutuum conjunctionem inter se, & cum suo Capite in Concilio generali.

Ex quo ulterius patet, Concilio nullam immediate à Christo collatam esse auctoritatem, sed omnem quam habet potestatem à Pontifice derivare, cum Christus nulli præter Petrum reperiatur gubernandæ Ecclesiæ auctoritatem concessisse.

2. Probatur secundò hæc doctrina, ex ipsa Conciliorum Generalium solemnī ac legitima declaratione, quā summi Pastoris auctoritatem Concilio maiorem agnoscunt. Atque imprimis Concilium Florentinum, ex Patribus tam Græcis quàm Latinis conflatum, summo consensu sic decernit P. 2. Collat. 22. *Definimus Sanctam*
Apostol-

Apostolicam Sedem, & Romanum Pontificem successorem esse B. Petri Verticis Apostolorum, & verum Christi Vicarium, ET TOTIUS ECCLESIAE CAPUT, & omnium Christianorum Patrem, ac DOCTOREM existere, & in universum orbem tenere primatum, & in B. Petro pascendi, regendi & gubernandi universalem Ecclesiam à Domino nostro Iesu Christo plenam potestatem traditam esse. En decretum legitimi Concilii, & à Pontifice confirmati, declarat Christi Vicarium totius Ecclesiae Caput: & in universum orbem tenere Primatum: pars autem orbis est Ecclesia in Concilio congregata: non poterit ergo Pontificis auctoritati se subducere, nisi forte ultrà universum orbem ad spatia ignota se extendat.

Accedit altera definitio generalis Concilii Lateranensis ultimi, sub Leone X. sess. 11. ubi postquam declaratum est decreta Concilii Basileensis contra Pontificis auctoritatem, nullius esse roboris, ita subiungitur: *Solum Romanum Pontificem pro tempore existentem, tamquam AUTHORITY SUPRA OMNIA CONCILIA HABENTEM, Conciliorum indicendorum, transferendorum, ac dissolvendorum plenum jus ac potestatem habere, nedum ex sacra Scriptura testimonio, dictis Sanctorum Patrum, ac aliorum Romanorum Pontificum etiam praedecessorum nostrorum, sacrorumque Canonum decretis, sed propria etiam eorundem Conciliorum confessione manifestè constat.* Facit horum Conciliorum in propria causa tam luculenta confessio, ut supervacaneum putem prolixiora eam in rem argumenta coacervare, quibus facile est tractatus integros implere.

3. Opponunt aliqui primò, Decreta Concilii Constantiensis sess. 4. & Conc. Basileensis sess. 2. quae videntur Concilio generali asserere auctoritatem Pontifice maiorem.

Ref.

Respondeo, Concilia ista quoad hoc confirmata non fuisse, ideoque in hoc nullum robur obtinere, ut constat ex Bulla Leonis X. in Concilio generali Lateranensi, in qua declaratur, utrumque Concilium in hoc negotio errasse, ipsumque Concilium Basileense Conciliabulum appellatur, quod fusius ostendit hic Bellarminus, ac Turrecremata qui tunc vixit, alique.

Oppones secundò, In primo Concilio ab Apostolis Hierosolymis celebrato, non Petrus, sed totum Concilium dixit; visum est Spiritui Sancto, & nobis &c. Et decreta istius Concilii auctoritate Ecclesiae propria, non Petri nomine, ad fideles Antiochiam transmissa fuere.

Respondeo, hæc quidem gesta fuisse auctoritate totius Concilii, sed non excluso Petro ejus Capite, à quo decreta illa vim & robur accipere, sicut dum modo decreta Conc. Tridentini proponuntur fidelibus nomine Concilii, id omnes intelligunt de Concilio prout in eo Pontifex includitur.

Oppones tertio, *Matthæi 18.* Christus dixit ipsi Petro, Si peccaverit in te frater tuus, dic Ecclesiae. Ergo ipsa Ecclesia in Concilio congregata, potestatem judicandi immediatè à Christo accepit.

Respondeo, præceptum illud non intelligendum de Ecclesia in universali Concilio congregata, aliàs enim impleri non posset trecentis annis post Christum, quo tempore nullum in Ecclesia fuit Concilium generale. Per Ecclesiam igitur Christus hic aliud non designat, quam quemlibet Superiorem, aut Congregationem, quæ in Ecclesia legitimum iudicium exercet, rectè enim dicitur fieri ab Ecclesia, quod fit à persona publicam in ea habente potestatem.

4. Postre-

4. Postremo, hic extorquendum est telum quibusdam, qui hoc tempore in Partibus hæreticorum se vocant Missionarios Apostolicos, nec dubitant tamen, ut evehant potestatem Principum sæcularium, Apostolicæ sedis auctoritatem infra Concilium deprimere: ac confidenter asserere, hanc esse Ecclesiæ Gallicanæ certam, & indubitatam doctrinam.

Verum in hoc produnt crassam rerum Gallicarum ignorantiam, dum suam, & paucorum labem, omnibus Galliæ Theologis affricare nituntur. Testatur id mecum celebris scholæ Sorbonicæ Doctor Andræas Duvallius agens de ea sententia quæ asserit Pontificem esse supra Concilium generale Tract. de Rom. Pont. potestate P. 4. q. 7. *Totus (inquit) orbis, exceptis pauculis Doctoribus, eam (Sententiam) amplectitur; & rationibus validissimis, cum ex Scriptura, Conciliis, & Patribus, tum ex Principiis Theologiæ petitis confirmatur.* Atque idem Doctor luculenter ostendit in Anteloquio §. *quo pacto.* Concilium Basileense, in hoc puncto Pontificiæ auctoritati inimicum, ab universa Ecclesia explosum semper rejectumque fuisse, nec aliam in hoc esse fidem Galliæ, quam universalis Ecclesiæ.

Hujus rei præclarum præbuere argumentum Episcopi Galliæ, & Doctores Sorbonæ, quando Parisiis anno 1611. prodiit libellus Anonymus de Ecclesiastica & politica potestate, qui cum in hac quæstione videretur Pontificis auctoritati adversari, Cardinalis Perronius, unâ cum Episcopis provinciæ Senonensis, & postea Aquensis provinciæ Antistites, gravi censura libellum notarunt, ac suo decreto condemnarunt. Quorum sententiam ipse Author libelli postea amplexus est, suumque errorem debite retractavit.

Abeant

Abeant jam inanes fabellæ, de Ecclesia Gallicana universa in hoc dogmate Pontifici contraria : faceffat quoque credula nimis talium Missionariorum imprudentia , qui , ut cupiditatibus suis velificentur , à veritate auditum avertunt, & ad tales fabulas convertuntur.

QUÆSTIO SECUNDA.

An Pontificis definitiones sint infallibiles absque assensu Concilii generalis.

1. **R** Espondeo, & dico Pontificem Romanum infallibilem habere auctoritatem in definiendis rebus fidei pro universa Ecclesia , etiam absque Concilio generali. Hæc doctrina communis est inter omnes melioris notæ Theologos : Contra Gersonem, & Almainum in lib. de potestate Ecclesiæ, Alphonsum de Castro , & Tostatium defensorii p. 2. c. 30. Adrianum VI. antequam esset Pontifex *quaest. ult. de Confirmatione*, & *quodlib. 2. q. 1.* cum quibus sensisse videtur Baius , uti patet ex ejus Epist. ad Doct. Gravium data an. 1572. & aliqui Sorbonici , qui tamen non negant definitioni Pontificis etsi fallibili obtemperandum esse , Sed istorum sententia ab aliis Theologis variâ censurâ notatur , adeò ut Bellarminus hanc etiam dicat erroneam, & hæresi proximam , & plures recentiores absolutè hæreticam.

Probatur hæc doctrina primò , illis argumentis quibus supra ostendi Pontificem esse supra Concilium, & nulli omnino à Christo , præterquam Petro, immediatè collatam esse auctoritatem infallibilem regendi, & docendi universam Eccle-

Ecclesiam, dum soli Petro cum successoribus determinatè, & in singulari dixit Lucæ 22. Ego rogavi pro Te ut non deficiat fides tua, & Tu aliquando conversus confirma Fratres tuos. Et Joan. 21. Petre amas me? Pisce oves meas. Et Matth. 16. Tu es Petrus & super hanc Petram adificabo Ecclesiam meam.

Sed ne quis ulterius dicat, soli quidem Petro & successoribus collatam fuisse potestatem immediatam docendi universam Ecclesiam; potuisse tamen Christum requirere assensum Concilii generalis, tanquam conditionem sine qua spiritus Sanctus Pontificis definitioni non assisteret. Contrarium evincunt verba Christi superius allata, quæ cum sint absoluta, non patiuntur ullam huiusmodi conditionem apponi, præsertim cum illa gratiam ac Privilegium contineant, quod nunquam ultra Principis verba restringendum judicatur. Et verò parum Ecclesiæ usibus consentanea fuisset in Pontifice hæc docendi & docendi & definiendi autoritas, si non esset ab erroris periculo libera absque Concilio generali, quod nunquam sine ingenti labore ac molimine, imo aliquando, obsistentibus Principum dissidiis, ex toto orbe Christiano nullo modo cogi potest, Hunc igitur Ecclesiæ universæ Cætum requirere ad decidendum quamlibet fidei controversiam, ne quidem prudentiæ est humanæ, multò minus providentiæ divinæ.

2. Sed age, Si lubeat Ecclesiam universam tot itineribus toties fatigare. Demus jam grandævos illos Concilii Patres per mille viarum discrimina ab extremis oris in unum cætum, locumque cum suo Capite convenisse. Proponitur congregatis nova quæpiam fidei controversia, itur in suffragia. Sed ecce, ut sæpe factum, aliud sentiunt Patres, aliud Pontifex. Cujus hic sententiæ standum erit?

erit ? Non solius Concilii , cum fatearis hujus assensum tantum requiri per modum conditionis, ut Pontificis definitio sit infallibilis. Neque admittas standum esse sententiæ definitivæ solius Pontificis. Quid ergo Ecclesiæ in hoc Concilio consilii erit ? Si tuæ innitatur sententiæ , re infectâ iter remetiendum , & de controversiis fidei decidendis desperandum erit.

3. At ne id unquam eventurum formidemus : Probatur secundo nostra assertio, ex testimonio Conciliorum generalium , quæ in Pontifice res fidei per se definiente hanc autoritatem erroris expertem ultro agnoscunt. Illam in Leone I. lubens admisit Synodus Calcedonensis IV. Nam priusquam Synodus illa Calcedone congregata fuisset , Leo Pontifex damnaverat Eutichetem Epistolâ Flaviano Constantinopolitano inscriptâ , quæ verius encyclica sive universalis fuit. Hæc cum Concilio lecta esset actio 2. Patres acclamarunt ; *Anathema qui ita non credit , Petrus per Leonem locutus est.* Hanc itaque Leonis Epistolam ac sententiam definitivam , tanquam certissimam fidei regulam acceperunt, eique Actione quartâ in Concilio subscripserunt. Quinimo postquam aliqui Episcopi Aegyptii , qui prius in reprobando Eutichete tergiversati fuerunt, tandem dixissent, *Anathema Euticheti, & credentibus ei,* nondum acquievêre Patres , sed judicantes rem ex sola Pontificis sententiâ decernendam, denuò inclamarunt, *Subscribant Epistola Leonis , qui non ei subscribit hæreticus est.* Usque ad eò , ex sola Pontificis decisione , negotium fidei contra Eutichetem non amplius à Concilio judicandum, sed ex Pontificis immobili sententiâ , jam judicatum esse pronunciarunt, ita ut quemlibet ei obfistentem pro hæretico haberent. Denique tota Synodus

us communibus votis Actione 16. à Leone postulavit, ut suâ confirmatione decretis Concilii firmum robur adiceret: satis in hoc aperte professus, inconcussam Decretorum firmitatem à sola Pontificis autoritate dependere.

4. Neque alia cæterorum Conciliorum mens & sententia fuit: patuit ea in Constantinopolitano II. Actione 4. erga Pontificem Agapetum in causa Anthimi: nec minus in Synodo VI. actione 18. erga Agathonem, de cujus ibi litteris tota Synodus ait. *Quas, ut à summo Apostolorum vertice divinitus conscriptas, agnoscimus*. Dein in Synodo VIII. erga Adrianum II. ac Nicolaum I. ubi actione 5. de sententia Photii sic denunciatur: *Neque nos sanè novam de illo iudicii sententiam ferimus, sed jam olim à Sanctissimo Papa Nicolao, & successore illius Adriano pronunciatam, quam nequaquam possumus immutare*. Si synodus Pontificis sententiam immutare non potuit, ergo agnoscit eam immutabilis esse veritatis. Sed ne in proferendis aliorum Conciliorum monumentis sim prolixior, tantum adjungo brevem Concilii Tridentini confessionem de Baptismo sess. 7. can. 3. *Ecclesia Romana autem non nisi ratione Pontificis est Magistra cæterarum*. Quid verò aliud hoc est, quam soli Pontifici competere infallibile in docenda Ecclesia magisterium.

At, inquires, quædam Pontificum definitiones inter se pugnare videntur. Repono breviter, non pauciores in Conciliis, imo in Sacris litteris antilogias in speciem apparere: an ideo his, aut illis sua concidit autoritas? Solvit illas facile Bellar. & Amicus tom. 4. disp. 7. sect. 2.

Postremò, vim habet insuperabilem constans Ecclesiæ toto orbe diffusæ consensus in acceptandis omni ævo Pontificum decretis, quibus

graviores quaedam haereses profligatae fuerunt, etsi ea nullius fuerint generalis Concilii assensu corroborata. Constat enim primò, jam inde à temporum Apostolorum, nullum in Ecclesia coactum fuisse Concilium generale usque ad Nicaenum I. sub Sylvestro Papa, quarto demum post Christum saeculo: & tamen primi Pontifices ante Sylvestrum, contra emergentes haereses plurimas fidei, morumque controversias irrefragabili autoritate definiverunt. Damnarunt enim illi; & haereticos declararunt Caraphrygas, Montanistas, Marcionistas, Novatianos, ac Sabellianos, eosque ab Ecclesiae corpore separarunt.

Post tempora Concilii Nicæni, quis ignorat quam graves in Ecclesia haereses suscitaverunt Pelagiani, Semipelagiani, Priscillianistae, Berengarius, Petrus Oxoniensis, alique, quorum errores soli Pontifices absque Concilio generali proscripserunt, atque horum decreta omnes toto orbe fideles inviolabili fide sibi suscipienda esse non dubitarunt. Ac in Pelagiana quidem haeresi profliganda suum, sui que ævi sensum ac sententiam apertè depromit Gelasius Papa *Epistola 5*. Quid, inquit, tendimus ultra definita majorum: aut cur nobis non sufficiunt? an forte nescitis hanc haeresim de qua loquimur, ab Apostolica dudum sede per beatæ memoriæ Innocentium, ac deinde Zozimum, Bonifacium, Cælestinum, Sixtum, continuis ac incessabilibus sententiis fuisse prostratam.

His superiori saeculo succedere Leonis X. decreta contra Lutheri errores sancita, & ante coactum Tridentinum magno omnium, praeterquam Lutheranorum, consensu recepta. Subierunt & nostro ævo, contra Jansenii dogma-

ta, Urbani VIII. aliorumque Pontificum Innocentii X. & Alexandri VII. nota satis orbi Christiano Diplomata, de quibus tamen cogimur, si Ecclesiae filii esse velimus, ut Gelasius, pronunciare: Quid tendimus ultra definita Majorum? aut cur nobis non sufficiunt? an forte nescitis hanc haeresim (de qua loquimur) ab Apostolica dudum sede per beatæ memoriæ *Vrbani*, ac deinde *Innocentium*, & *Alexandrum* continuis ac incessabilibus sententiis fuisse prostratam. Hæc illius primævi & aurei sæculi, aurea vox, & doctrina fuit: nescio quid ferreum, ac priscis incognitum subinde minatur nostra ætas, dum contra supremi Pastoris vocem obdurefcit. Deficere non potuit in Romanis Pontificibus pristina illa, & à Deo promissa in docendo auctoritas, defecit ergo in obliquantibus primæva observantia.

Admittunt more majorum melioris notæ Doctores Catholici, pontificis etiam absque Concilio auctoritatem erroris expertem, quam supra asserui: & hanc extendunt ad decisionem indubitatam omnium controversiarum, in quibus è Cathedra alterutram partem pro universa Ecclesia definit.

Emerferunt tamen recentiores quidam Theologi, qui huic amplitudini pontificiæ potestatis novos limites apponere moluntur. Quamvis enim admittant Pontificem in definienda Juris quæstione errare non posse, volunt tamen in Quæstione Facti, etiam quando Ecclesiam universam è Cathedra docet, errori obnoxium esse. Et ut securi sint ne ab hac doctrina validiori fræno cohibeantur, negant etiam Concilio generali auctoritatem indubitatam in *Facti* quæstiones concedendam. Hinc si quando de alicujus

Personæ erroribus, defensu Libri, de mente Authoris, & aliis huiusmodi, controversia nova oboritur, ut sententiam sibi metuendam declinent, liberum pandunt ad Facti quæstiones effugium, hoc se clypeo contra Pontificum ac Conciliorum decreta, & anathemata tutos arbitrantur.

Sed levius ferendum foret, si hujus doctrinæ lues iis tantum quibus nata est finibus contineretur. Latè nimium illa serpit, dum trans oceanum ad Apostolicos quoque Missionarios penetravit, quorum aliqui cum Carono suis etiam Scriptis hoc contagiosum virus insperferunt. Nec dubitarunt, in alio genere causæ ac controversiæ, contra Pontificum decreta ac censuras, hanc Facti quæstionem obtendere; & ipsos etiam Sectarios, hoc prætextu, Pontificiæ potestati in multis subducere. Ne igitur alii hoc nixi medio apud ignaros aditum sibi ulteriorem aperiant, hic brevem hujus controversiæ expositionem illis opportunè objiciendam judicavi.

QUÆSTIO TERTIA.

An Pontificis in Definiendo authoritas infallibilis extendat sed ad omnes tam Iuris, quam Facti quæstiones?

R Espondeo & dico, Nullum errorem cadere posse in doctrinam quam Pontifex autoritate summâ definit, & proponit universæ Ecclesiæ, sive illa Iuris, sive Facti quæstionem contineat.

Nolo probare hanc assertionem argumentis prolixioribus. Ex unico principio jam stabilitore

rem hanc dilucidè breviterque conficiam.

Certum est fide divinâ omnibus Catholicis, Ecclesiam universam, cujus caput est Romanus Pontifex, non posse in credendo errare; quod supra contra Sectarios firmavi. Atqui si definitio Pontificis in doctrina Facti esset obnoxia errori, in eundem errorem traheretur universa Ecclesia. Ergo in proponenda Ecclesiæ hujusmodi doctrina non potest Pontifex errare.

Minor probatur. Quia de facto Pontifex summâ potestate aliquid definiens in quaestione facti, districtè, & sub anathemate mandat id credi & recipi ab universa Ecclesia, eo tenore quo procedit in quaestione juris; & tota Ecclesia tenetur ejus mandato obtemperare. Ergo si Pontifex in definienda Facti quaestione esset fallibilis, absolutè posset, imo deberet universa Ecclesia in eundem errorem induci.

En quo pertingat immanis error! qui dum in Facti quaestione Pontificis auctoritatem convellit, eâdem ruinâ involvit universam Ecclesiam, ipsam columnam, & firmamentum veritatis.

2. Hanc verò in Pontifice circa Facti quaestiones inviolabilem potestatem ab Ecclesia agnitam semper receptamque fuisse, ex suis ipsa monumentis testabitur, ex quibus sufficiet pauca, & eaque recentiora proferre.

Sunt hæc Facti quaestiones: An cum corpore Christi remaneat panis substantia in Sacramento Eucharistiæ: An Christus aquam vino miscuerit in ultima cæna: An per Baptismum & Confirmationem imprimatur character Sacramentalis: An Ecclesia antiquissimis temporibus usâ fuerit Indulgentiis: An Deipara semper virgo permanserit: An eadem per totam vitam

F 3

ex

ex speciali privilegio vitaverit omnia peccata etiam venialia &c. Has verò quaestiones Leo X. Pontifex per suam Bullam contra modernos haereticos resolvit, ac definivit, suamque definitionem universae Ecclesiae sub anathemate credendam proposuit, idemque postea in Concilio Tridentino praestitum fuit. Contra hanc Pontificis definitionem nemo orthodoxus excepit, nemo ad Facti latebras confugit, nemo in his quaestionibus sine erroris periculo decidendis, praeter Sectarios, summi Pastoris auctoritatem in dubium revocavit.

3. Hanc igitur semitam in aliis Facti controversiis teneat necesse est, qui non cupit novo exemplo à priscis Patrum vestigiis, & veritate deviare: quod ni faciat nullum fidei controversiis, nec in Romana quidem Ecclesia, exitum inveniet. Faciamus enim, insurgente nova adversariorum oppugnatione, Pontificem aut Ecclesiam pro fidelium pace aliquid definire, exempli gratia, Deiparam nunquam actu peccasse: nunquam contraxisse maculam originalem: Lutherum non fuisse à Deo missum. Quam facile foret omnem hujus definitionis vim evertere opponendo, hic involvi quaestionem Facti, hanc non esse materiam fidei, Pontificem in his summam auctoritatem decidendis potestatis suae limites excessisse. Saepè enim, an quaestio aliqua factum involvat, à sola nominis lite dependet. Quisquis igitur non inanes lites, sed potius expeditam fidei semitam inquirat, huic Regulæ insistat necesse est: Pontifex aliquid definivit, & Ecclesiae credendum proposuit; ergo id potuit definire. Parum enim utilis foret Spiritus veritatis in Ecclesia perpetuò mansurus, si permitteret Christi Vicarium suo nomine, & summam auctoritatem

thoritate aliquid universæ Ecclesiæ proponere, quod per suam assistentiam ab erroris periculo non vindicaret.

4. Neque huic doctrinæ adversatur Bellarminus Lib. 4. de Pont. c. 2. aut Doctores alii, qui tradunt Pontificem, etiam ut Pontificem, & cum Concilio generali errare posse in controversiis facti particularibus, quæ ex informatione testimoniisque hominum præcipuè dependent. Non enim admittunt illi quod Pontifex summâ potestate pro universa Ecclesia aliquid definiens possit esse obnoxius errori: sed tantum docent, Pontificem etiam ut Pontificem, per modum judicis privati, errare posse in controversiis facti particularibus, uti dum aliquem excommunicat, suspendit, damnat, aut absolvit, potest fieri ut innocentem damnet, aut nocentem absolvat: quia in hujusmodi iudicio non exercet officium Pastoris universalis, neque in his, si erret, tota Ecclesia in errorem inducitur, quia veritas talis sententiæ non proponitur definitivè tanquam ab universa Ecclesia sub præcepto recipienda. Dicitur tamen actus illos exercere, tanquam Pontifex, quia robur suum habent à Pontificia potestate, à cuius sententia ad aliud tribunal appellari non potest. Hoc igitur sensu intelligendus est Bellarminus, nec non Baronius, & Spondanus, dum in historia Honorii admittunt Pontificem & Concilia in quæstione facti errare posse. Et de Bellarmino quidem satis id apertè colligitur ex verbis, quæ loco supra citato præmittit, ubi tradit sententias Pontificum interdum *Versari in rebus particularibus quæ ad paucos pertinent, quales ferè sunt omnes controversiæ facti, ut an talis sit promovendus ad Episcopatum, an jure fuerit promotus, an videatur deponendus &c.* Harum enim quæstionum

F. 4.

decisio

decisio ex informatione testimoniisque hominum præcipuè dependet, non ex Spiritus sancti assistentia, quæ tantum Pontifici definienti, & universam Ecclesiam docenti, promittitur.

Ex dictis hæctenus dilucidè sequitur, nunquam fieri, aut sperari posse, ut aliqua eadem propositio sive in materia juris, sive facti, semel ab Ecclesia aut Pontifice damnata, postea definiatur ut vera, vel contra, ut præclare deducit P. Bruno Neusser vir eximiè doctus, in suo Prodomo Velitari p. 1. cap. 3.

QUÆSTIO QUARTA,

An possit error cadere in Ecclesia, aut Pontificis definitionem de sensu Scripturæ Canonice, aut de doctrina alicujus libri Catholici?

1. **D**ico primò; De fide est Ecclesiam, aut Pontificem non posse errare, dum alicujus Scripturæ sensum definit, & universis fidelibus recipiendum proponit.

Probatur, ex ipsa Scriptura, & ratione manifesta, quibus supra Cap. 8. contra Sectarios, ostendimus Ecclesiam & Pontificem, esse judicem infallibilem controversiarum in materia fidei. Sed quæstio quæ oboritur de legitimo sensu Scripturæ sacræ, manifestè versatur in materia fidei: verus enim Scripturarum sensus nititur Dei revelantis autoritate, estque primum totius fidei fundamentum. Ergo in declarando necessarium est sententiam Ecclesie aut Pontificis ab omni errore immunem esse. Aliàs nulla superesset via, quâ possint hæreses

contra

contra verum Scripturæ sensum exortæ ex comperta veritatis luce dissipari.

Et verò si prisca patrum vestigia relegamus, hac autoritate nixi Pontifices & Concilia profligarunt Arium, Macedonium, Nestorium, Euticherem, quos de vero Scripturæ sensu sibi præfidentes, per legitimam verbi Dei interpretationem summa potestate declaratam ab Ecclesia segregarunt. Nec alio telo Patres Tridentini confixerunt hæreticos contra veram Christi in Eucharistia præsentiam sese efferentes, quam interpositâ suâ autoritate, quâ declararunt, illos contra Scripturæ sensum aberrare, qui Christi verba, Hoc est Corpus meum &c. *Ad fictitios & imaginarios tropos, quibus veritas carnis & sanguinis Christi negatur, contra universæ Ecclesiæ sensum detorquerent.* Si quis igitur hoc interpretandi magisterium infallibile Ecclesiæ deneget, is nondum convictos Lutheri errores, nondum prostratam Calvini hæresim fateatur necesse est. De quo ne quis fidelium possit dubitare, aperte declarat Tridentinum *sess. 4.* Ecclesiæ esse, judicare de vero sensu & interpretatione Scripturarum. Neque existimo hanc doctrinam, ab aliis quam apertis Ecclesiæ hostibus in dubium posse revocari.

2. Dico secundò : Falli nequit iudicium Ecclesiæ aut Pontificis, autoritate summâ approbantis alicujus Libri doctrinam ut veram, & Catholicam.

Probatum primò : Negari non potest quin Ecclesia & Pontifex sit infallibilis in aperiendo sensu Scripturæ sacræ, uti jam inter orthodoxos compertum esse demonstravi : ergo eadem polleant facultate in approbando alterius libri doctrina ut Catholicâ, & absque erroris periculo

recipiendâ. Eandem utrobique rationem militare sic ostendo. Sensus ille quem Canonicus Scriptor suis verbis expressit, potest ab alio Authore dissimili verborum ordine & apparatu consignari, sic ut nullum subsit nisi in idiomate, & verbis discrimen. Quid quæso causæ est, cur sensum verum sub novo verborum apparatu latentem non possit Ecclesia deprehendere, si valeat eundem sub priori scribendi forma dignoscere? Certè ad fidelium institutionem, & ad dirimendas controversias omnino facit, veritatem fidei non tantum in sacris Litteris, sed etiam in quovis Libro, de quo lis oritur, sine errore designare.

Probat^{ur} Secundò; Si Pontifex, aut legitimum Ecclesiæ Concilium possit errare in approbando alicujus libri doctrina, ut vera & Catholica, jam ferè omnes Ecclesiæ definitiones suum robur amittent. Doctrina enim in illis definita plerumque à particulari quapiam persona conscripta & concinnata fuit, ac postea Pontificis aut Concilii judicio subjecta. Quod si in judicando de istius scriptionis sensu, Pontifex aut Ecclesia infallibilis non fuit, jam corrumpunt istæ definitiones ab universis fidelibus pridem receptæ. Exemplo sint Canones illi duodecim, quos Ephesinos vocant, quibus anathema dicitur doctrinæ Nestorii; conscripti fuerunt Canones illi primum à Cyrillo in una ex synodicis epistolis, quos demum ut Catholicos Ephesina synodus approbavit, uti apertè patet Actione 4. in initio Conc. Calcedonensis. Hæc autem approbatio nullius esset roboris, si non possit synodus illa sine periculo erroris judicare de Catholico sensu scriptionis à Cyrillo confectæ. Non enim de solis verbis, ac vocibus judicat Ecclesia, sed
de

de sensu quem verba illa conficere debent.

3. Probatur tertio : Et argumentum desumo ex mente eorum qui hanc doctrinam præcipue oppugnant. Fatentur illi libenter Pontificem infallibilem esse in approbandis S. Augustini libris, in ea præsertim parte quâ Pelagianos ac Semipelagianos confutavit. De probatissima horum librorum veritate vel minimum hæsitare summi piaculi loco habent : ipsum proinde S. Augustinum Patrem Patrum, Doctorem Doctorum, post Canonicos Scriptores primum de prædicare non dubitant. Hominem tamen fuisse S. Augustinum, & in scribendis libris errori obnoxium nemo est qui inficiabitur. Unde ergo istis S. Augustini Scriptis autoritas tanta accessit, ut ab omnibus veneratione summâ instar oraculi suscipi debeant ? In promptu ratio est, quia scripta illa plures Pontifices aut Concilia approbavere : illis exploratæ veritatis testimonium apposuit Conc. Constantinopolitanum II. Gelasius Pontifex in Synodo Romana; ac postea Celestinus, Hormisdas, Joannes Papa, eadem contra Pelagii errores amplectenda esse declaravit. Certa igitur tibi est summa & inconcussa autoritas Pontificum, ac Conciliorum in approbanda S. Augustini doctrina vera ac Catholica; neque subit vereri ne hic vel ex questione facti, vel ex alia quapiam causa aliquod erroris periculum intervenerit. Quid igitur, dum de aliorum Authorum Scriptis sententiam Pontifices ferunt, lapsum illis aut errorem reformidas ? Non tantum ad penetrandum S. Augustini sensum divinus Spiritus Ecclesiæ assistit, satis illi lucis est, ut ad alios ea sese diffundat; nec est cur lapsu temporis moderni Pontifices lucis hujus deliquum patiantur; Christus Iesus heri, & hodie, ipse & in sæcula.

QUÆSTIO QUINTA.

An possit Ecclesie aut Pontificis definitio esse erronea, de sensu Libri hæretico, cujus doctrinam condemnat?

I. Dico primò ; Non licet inter Catholicos dubitare de Ecclesie, aut pontificis auctoritate infallibili in iudicando de alicujus Libri sensu hæretico.

Probatur hæc assertio, ex doctrina jam à nobis in superiori §. stabilita. Sine ullo erroris periculo potest Ecclesia, aut Pontifex approbare alicujus libri doctrinam ut veram, & Catholicam. Ergo eodem modo potest condemnare alicujus libri doctrinam ut falsam, & hæreticam. Nulla hic dispar ratio, omnia utrinque eadem concurrunt. Si in iudicio de sensu libri Catholico, vel nulla est quæstio facti, vel ea definitioni infallibili minimè obsistat, idem omnino statuendum erit de sententia, quæ sensus libri hæreticus declaratur. Si pro conservanda fidei veritate necessaria est in Pontifice Romano auctoritas erroris experta ad discernendam in libris S. Augustini Catholicam veritatem, non minus eadem opus erit ad designandam in Pseudo-Augustino doctrinæ falsitatem. Si denique ad officium spectat summi Pastoris, cui Christus oves suas pascendas commisit, salutaris doctrinæ pascua illis demonstrare, non minus ad ejusdem munus pertinebit, herbas nocentes, id est, doctrinam non sanam absque errore designare, ut fideles à libris, in quibus illa continetur, sui Pastoris curâ & auctoritate arceantur.

Ad

2. Ad argumentum hoc à Pastoris officio desumptum, opponit *Simmichius in Goliatho*, sufficere ut pastor sciat se salutare tantum herbas, non autem venenatas Ovibus apponere, etsi interea ignoret in quo agro herbae illae creverint, aut quis fuerit agri cultor: atque eodem modo laborandum non esse, etsi summus Ecclesiae Pastor nequeat scire aut definire, ex quo libro, vel auctore doctrina sana, aut noxia desumpta fuerit, modò provideat ut oves sanæ non autem venenatae doctrinae pabulo nutriantur.

Displiceret non immeritò hæc responsio, nisi esset Scriptoris nostræ Patriæ, in qua cum venena non gignantur, minorem forte à pascuis venenatis noxam formidavit. Sed quia omnibus hæc scribimus, Quæro ego, quid magnòperè proficit Fidelium omnium Pastorem docere generatim, quid salubre sit, quid noxium, nisi fideles suos coërceat ab illis librorum pratis, & fontibus, in quibus noxia illa & venenata doctrina continentur? Quomodo autem arcebit, si non possit libros illos pestiferos absque errore designare? Hoc si Pastor præstare non valeat, quomodo oves pleraque, quæ minus acutum vident, poterunt pestiferæ doctrinae periculum evitare, dum ad volvendum noxios libros novitas invitat, auctor allicit, facundia demulcet, & cælestis doctrinae Ambrosia se potari existimant, dum venenum hauriunt mortiferum? Nihil igitur hic juvat deducta illa à quadrupedum Pastore nonnihil clauda similitudo, qui compactum in stabulo gregem selectis herbis securè pascit, licet pratum ignoret, unde demessum fuerat alimentum. Clauda, inquam, erit similitudo, nisi pariter doceas, quo pacto grex Christi toto orbe diffusus, alicujus stabuli repagulis sic compingatur, ut nequeat

nequeat libris noxiam doctrinam præbentibus liberar manus, aut oculos admove. Artem hanc meliori compendio docet Ecclesia, dum indubitata supremi Pastoris voce, & oraculo, ipsos potius libros pestiferæ doctrinæ feraces designat, ac designatos ad carceres illos condempnat, in quibus luci, & fidelium manibus perpetuo subducuntur.

3. Probatum invictè eadem veritas, ex perpetua consuetudine pontificum & Conciliorum in ferenda sententia de librorum sensu, aut doctrina perversa; & ex fidelium consensu in amplectenda illa Pontificum sententia. Clariora ex plurimis exempla summatim refero. Libros Berengarii damnavit Nicolaus II. Severi libros reprobavit Agapetus Pontifex, cujus jussu Justinianus Imperator eos flammis aboleri mandavit. Innocentius primus in epistola 26. ad Episcopos Africanos de Scriptis Pelagii sic rescribit: Librum sanè, qui ejus esse diceretur, nobis à Charitate vestra transmissum evolvimus, in quo multa blasphema, nihil quod placeret, nihil quod non penitus displiceret, à quovis dampnandum, atque calcandum. Hoc verò rescriptum de sensu libri Pelagiani, unum est ex illis de quo ipse Augustinus non dubitat pronunciare, Romæ rescripta venerunt, causa finita est. Divinum nempe aliquid & infallibile hujusmodi Pontificis sententiæ, præ cæteris omnibus, inesse agnovit.

Neque fuisse satis doctrinæ damnatæ, abstractendo ab Authore ejusque sensu, anathema dicere, uti volunt aliqui Jansenii fautores, constat ex processu habito in prima Synodo Nicæna. Ubi cum Eusebius Nicod. & Theognis Nicænus condemnationi errorum qui Arii dicebantur sub-

subscriberent, detrectabant tamen ipso Ario
ejusque doctrinæ anathema dicere. *Quod mini-
mè crederent eum qui erat accusatus, hominem ejus ge-
neris fuisse, qui eos errores doceret*: atque hoc unum
satis fuit, ut Synodus illos pro hæreticis haberet,
atque exilio mulctaret, uti memoriæ proditum
est in Socratis histor. Eccles. lib. I. cap. 10.

Palmare in hoc genere deducitur argumen-
tum ex actis Concilii Calcædonensis *actione* 8.
Ubi Synodus universa Theodoretum, post ab-
juratam Nestorianam hæresim, absolvere recu-
savit, nisi disertè diceret, *Anathema Nestorio, &
dogmatibus ejus*. Durum Theodoro non vide-
batur dogmata à Concilio damnata reprobare,
modò Nestorium, cui plurimum studebat, eo-
rum authorem non agnosceret. At Patres ex
adverso, quamdiu id apertis verbis fateri recu-
sabat, consonâ voce inclamarunt; *Ille hæreticus
est, Nestorianus est, hæreticum foras mitte*. Sed ubi
Theodoretus tandem absque ambage dixit, *Ana-
thema Nestorio, & dogmatibus ejus*: Tum demum
in Concilio Episcopi omnes pronunciarunt:
*Theodoretus dignus est sede Ecclesiæ, Orthodoxum Eccle-
sia Pastorem recipiat*. Mutato tantum nomine, aliis
in simili causa eandem sententiam quadrare,
consideranti manifestum est.

4. Non ignoravit hunc Ecclesiæ morem, & in
eo Pontificis potestatem Doctor olim in Belgio
celebris Michael Bajus, cujus cum sententiæ va-
riæ damnatæ essent à Pio V. & Gregorio XIII.
in rigore ac proprio verborum sensu ab asser-
toribus intento, nullo quæsito à Facti quæstione
præsidio, suam confessionem, ac damnatæ doc-
trinæ retractationem inter alia his verbis ex-
pressit. " *Fateor plurimas ex iisdem sententiis in non-
nullis libellis à me olim, & ante emanatam se-
dis*

dis Apostolicæ super iis censuram, conscriptis, & in lucem editis, contineri & defendi, *Etiam in eo sensu in quo reprobantur.* Denique declaro me in præsentiarum ab iis omnibus recedere, & damnationi à Sede Apostolica factæ acquiescere, neque post hac ullas docere, asserere aut defendere velle. Actum die 24. Maii 1580; quo tempore hæc etiam in Academicis Fastis conscripta fuere. Quin & ipse Jansenius nullam suis scriptis, contra Sedis Apostolicæ iudicium, superesse defensionem apertè proficitur in Proæm. ad tom. 2. cap. 29. *Quidquid, inquit, ab ista Petri Cathedra, ab isto Ecclesie universæ Capite moderatore, Pontifice præscriptum fuerit hoc teneo: quidquid improbatum improbo, damnatum damno, anathematizatum anathematizo.*

Hanc nisi supremo Pastori, majorum exemplo, auctoritatem erroris expertem concedimus, quid Calvinii, quid Lutheri libros à Sede Apostolica proscriptos execramur? Hæresim, inquit, libri illi continent manifestam. At negabit aliquis id sibi perspicuum esse, non enim omnes eâ pollent mentis acie, ut damnata dogmata in Lutheri libris ilico deprehendant. Cur ergo liberum non erit dicere, doctrinam omnem à Leone X. & Tridentino damnatam execror, Lutheri verò libros ut innocuos amplector. En ad qualia demum pascua devenimus, nisi Pastoris vocem salutiferam omni ambage remotâ sequamur.

3. Dico nunc ulterius secundò. Quæstio de alicujus libri doctrina hæretica, & in sensu authoris, vera est quæstio Juris, non Facti.

Quid enim est inquirere, An doctrina libri v.g. à Jansenio vel alio authore conscripti sit hæretica, quam quærere, spectato Jure & Legibus humani

humani sermonis, quem sensum conficiat contextus verborum quæ in illo libro continentur? Hoc autem spectat ad Legem quâ societas humana, verba aut scripta in certis circumstantiis usurpari & intelligi voluit, etsi interea contingeret Scriptorem velle aliquem sensum verbis suis difformem. Sicut fit in valore quem Rex, aut Respublica monetæ constituit, qui debet publicè usurpari, etsi is qui monetam profert cupiat illam aliter acceptari. Secundò, quærere, An sensus ille, quem verba communi lege conficiunt, sit hæreticus? Quæ etiam est quæstio clara juris divini: resolvi enim debet ex jure divino, quo inquiritur, an sensus illi repugnet eloquiis divinis, sive doctrinæ quam Deus pro revelata haberi voluit?

Sic jam subsumo: Atqui ea quæ conflatur ex duabus quæstionibus juris, necessario debet ad quæstionem Juris pertinere, Ergo quæstio illa, de alicujus libri doctrina hæretica, non Facti, sed Juris quæstionibus annumerari debet.

6. Ex quo patet talem hic de sensu libri hæretico subesse Juris quæstionem, qualis reperitur in aliis Articulis, extra ullius authoris librum, à Pontifice aut Concilio legitimè damnatis. Quando enim ab iis propositio aliqua ut hæretica declaratur v.g. hæc: *Mandata aliqua Dei sunt etiam iustis impossibilia*; non aliud docent quam doctrinam illis verbis comprehensam hæresim continere: quid verò hoc aliud est, quàm sensum illi sermoni subjectum hæreticum esse attentis Legibus quas homines communi institutione humano sermoni statuerunt. Sensus enim ab authore aliquo intentus, in arcano ejus pectore non occultatur, sed ille esse Scriptoris sensus intelligitur, quem verba quibus utitur in externe

terno tribunali, & communi hominum iudicio conficere solent. Hæc igitur manifesta juris quaestio est, de hac Ecclesia, de hac Pontifex, uti de illa priore, sine errore pronunciat.

En quocumque te verteris, sive ad Facti, sive ad juris quaestionem nullus datur effugio locus, lucidior est hæc veritas quam ut latebras patiatur. Hinc ne quis in ea recipienda vacillaret, sapienti consilio, ex Regis Christianissimi, & Episcoporum Galliae desiderio, Alexander VII. decrevit, ut universus ordo Ecclesiasticus huic Professioni cum iuramento subscriberet.

Ego N. Constitutioni Apostolicæ Innocentii X. datæ die 31. Maii 1653. & Constitutioni Alexandri VII. datæ 16. Octob. 1656. summorum Pontificum, me subicio, & quinque propositiones ex Cornelii Jansenii libro cui nomen Augustinus excerptas, & in sensu ab eodem auctore intento, prout illas per dictas Constitutiones sedes Apostolica damnavit, sincero animo rejicio, ac damno, & ita juro: sic me Deus adjuvet & hæc Sancta Dei Evangelia.

QUÆSTIO SEXTA.

An Pontifex sit infallibilis in materia Morum, Canonizatione Sanctorum &c.

Dico primò. Errare non potest Pontifex aliquid pro universa Ecclesia definiens circa Morum honestatem, vel inhonestatem; v. g. contractum quempiam esse licitum. Ita Bellar. de pont. l. 4. cap. 5. alique doctores Catholici.

1. Probat: Quia Pontifex non est obnoxius errori dum aliquid definit in materia fidei, ut jam

jam supra ostendimus. Atqui doctrina morum non est diversa à materia fidei, nisi in eo quod illa morum non sit doctrina purè speculativa, sed insuper dirigatur ad praxim, & usum actionum humanarum, quarum ordinatio spectat etiam ad regimen Ecclesiæ, ac supremi Pastoris officium. Ergo debet hic esse non tantum Fidei, sed etiam Morum regula infallibilis. Confirmatur id ex praxi Ecclesiæ, quæ contra eos anathema pronunciat, qui non credunt articulis in materia morum definitis: uti patet in Trident. Sess. 6. can. 31. *Si quis dixerit justificatum peccare, dum intuitu aternæ mercedis bene operatur, anathema sit.*

Hinc etiam sequitur, quando ab Ecclesia aut Pontifice religiosus Ordo approbatur, de fide esse, ejus Institutum non tantum esse conforme divinis præceptis, sed etiam viam præbere faciliorem ad perfectionem, quàm in ordinario Christianæ vitæ statu reperiatur, & ad Consilia Evangelica idonea media continere.

2. Dico secundò: Quoad præcepta quæ mores concernunt, quando Pontifex potestate summâ aliquid Ecclesiæ prohibet, certum est illud non esse ad salutem necessarium, aut multum utile; quando autem aliquid præcipit, certum est id esse honestum.

Probatur prima pars: Quia ad officium supremi Pastoris pertinet, pabulum valdè utile, aut necessarium gregi non subtrahere, quod ne eveniat debet Christus suo Vicario in rebus prohibendis assistere, cui dixit, *Pasce oves meas.*

Secunda pars de rei præceptæ honestate declaratur: Quia qui præcipit aliquid tanquam honestum, hoc ipso docet illud honestum esse. Ergo quando Pontifex in materia Morum proponit aliquid sub præcepto acceptandum ab universa

versa

versa Ecclesia, docet & definit illud honestè fieri, quæ definitio, cum sit in negotio pertinente ad salutem, debet esse à falsitate immunis, ne tota Ecclesia in errorem inducatur.

Dico tertio: dum Pontifices solemni ritu aliquem referunt in Canonem Sanctorum, sine erroris periculo definiunt, eum de facto frui cælesti gloriâ. Hæc doctrina apud Theologos adeo communis est, ut non dubitent oppositam graviter censurare: quamvis *Sinnichius* in suo *Saule* à §. 258. ad 299. contendat Pontifices non semper definire illum quem Sanctum declarant, de facto ad cælestem gloriam pervenisse.

3. Probatur contra eum nostra assertio: Quia quamvis vox *Sanctus* latè accepta, significet hominem mortuum in gratia, etsi nondum ad cælum pervenerit, uti patet in Elia nondum mortuo, qui Sanctus vocatur in Martyrologio Romano. Nihilominus in Bullis Pontificum strictius accipitur. *Sanctus*, pro illo solo qui de facto cælestem gloriam obtinuit. Patet hoc ex terminis quibus solent aliquem Sanctum declarare, ut in Bulla Leonis X. pro Canonizatione S. Francisci de Paula: *Decernimus & definimus S. Franciscum de Paula in Cælesti Hierusalem inter beatorum choros jam receptum, eternæque gloriâ donatum fuisse.* Et Pius II. definit, *Catharinam Senensem in cælesti gloria fuisse receptam, & æternæ gloriæ coronâ donatam.* Et eodem modo sonant verba quibus in Sanctorum Canonem refertur S. Antonius, S. Bernardinus, S. Raymundus, S. Edmundus Cantuariensis, S. Petrus de Alcantara, & complures alii.

Atqui nullâ veri specie sustineri potest, his actu decerni gloriam, idem verò de aliis Sanctis non constare, etsi eorum in Cælo præsens gloria,

ria, in Bullis Pontificum iisdem omnino verbis non astruatur : cum forma verborum quâ unus declaratur, Sanctus, censeatur cæteris esse communis qui eodem ritu in Sanctorum numerum referuntur. Quid enim causæ est cur in his, & illis vocem Sanctus æquivocè accipiamus, aut gloriæ cælestis possessionem indubitata uni potius quam alteri, contra communem fidelium sensum, astruamus? Quæro enim, An non omnes qui Sancti quâcunque formâ declarantur, etiam ut patroni & intercessores à fidelibus invocandi proponantur? non negat Sinnichius. Est autem omnino incertum, teste Bellarmino, an animæ in Purgatorio detentæ pro nobis intercedant. Quo igitur pacto patrocinium exhibebunt, si ipsæ cælo extorres, etiamnum pro suis delictis piaculari carcere detineantur? In eo sanè statu iustorum manes illic versantur, cui magis competit Fidelium suffragia exposcere, quam se pro iisdem advocatos præstare. Si igitur pro certo habeas omnes solemni ritu Sanctorum fastis adscriptos, nostros apud Deum patronos infallibili autoritate declarari, eadem ratione cogaris sine dubitatione affirmare, illos cælesti gloriâ donatos esse.

Ad hæc cum nulla sit in promptu idonea responsio, recurritur ad Joannem XXII. qui, cum existimaverit animas Sanctorum non visuras Deum ante extremum iudicii diem, & tres ipse solemni ritu in numerum Sanctorum retulerit, definire contra suam sententiam non potuit, Sanctos illos de facto ad Dei conspectum admissos fuisse.

Sed hic cavendum ne aberremus à recepto juris axiomate, Distinguenda esse tempora, ut concilientur jura. Ut demus, Joannem XXII. aliquando

aliquando de proroganda Sanctorum gloria ita sensisse, haud recte inferes, illum eandem opinionem tenuisse aut docuisse eo tempore quo Sanctos illos ritu solemni colendos proposuit. Hoc enim fecit in primo septennio sui Pontificatus, cum autem novemdecim annis Pontifex fuerit, potuit postremis tantum annis opinionem illam animo agitare, quod non obscure colligitur ex Annalibus Baronii, qui de illa Joannis sententia tantum meminit ad annum decimum sextum quo in pontificatu versatus fuit. Quinimo nihil repugnat, pontificem simul eam sententiam tenuisse, simul contrariam definivisse, non enim voluit definire juxta suum sensum aut judicium privatum, sed more majorum, & prout rei veritas in mente divina exigebat.

Frustra quoque pro remoranda Sanctorum gloria, aliquid praesidii ex sanctissimo doctore Augustino sperari potest, dum scilicet asserit multa corpora honorari in terris, quorum animae torquentur in inferis. Si enim de paenis inferorum S. Augustinum interpretari velimus, plus hinc conficietur, quam ipse Author oppositae sententiae inferri patiatur, qui non dubitat quemlibet ab Ecclesia in Sanctorum numerum relatum, in statu saltem gratiae, & paenae aeternae securum versari. Itaque Sanctus Doctor sententiam illam non profert de corporibus Sanctorum, sed virorum Principum, quorum animae quandoque dum in inferno torquentur, splendidis interea sepulturis eorum corpora in terris honorantur. Aut etiam de corporibus aliorum hominum intelligi potest, qui privato cultu per errorem à quibusdam pro Sanctis habentur, nunquam tamen ab Ecclesia Sanctorum numero ascripti fuerunt. Maneat ergo sine exceptione,

ne, omnibus solemnibus ritu in Sanctorum Canonem relatis, præsens & indubitata gloriæ possessio, nullâ facti, nullâ veri specie contra communem fidelium sensum protelanda.

4. Dico quartò; Quando Pontifex aut Ecclesia, solum declarat aliquem esse Beatum, non definit illum de facto in cælesti gloria versari, quamvis tali Beato præsentem gloriæ statum negare, temerarium foret.

Ratio est, Quia declaratio illa, non est decretum ultimò decisivum beatitudinis obtentæ, cum novum examen institui soleat antequam accedat definitio qua Beatus in Sanctorum numerum referatur, sed tantum est decretum permissivum, ut defunctus possit in Ecclesia vocari Beatus, & pingi cum radiis, cui aliquando accedit ut certò die, & loco, & à determinatis personis Officio, & Missâ coli possit. Ne autem hic cultus suos limites excedat varia sunt constituta in decreto sacre Congregationis Rituum, habitæ coram Sanct. Domino Alexandro VII. anno 1660.

Hinc ex vi solius Beatificationis, non semper conceditur simul potestas faciendi de Beato Missam aut Officium, nisi id disertè exprimatur. Et sic B. Aloysio Gonzaga prius concessum fuit nomen Beati, quàm Missa aut Officium, ut testatur Turrianus disp. 17. dub. 3.

Illæ etiam personæ, quibus conceditur certo anni die de Beato recitare Officium, non ideo possunt alio die celebrare de eodem Missam votivam, uti fit de Sanctis Canonizatis, ut habet idem Turrianus.

Quæres. Quis cultus sit licitus, aut prohibitus erga alium hominem cum opinione Sanctitatis defunctum, nondum tamen ab Ecclesia beatificatum?

Respon-

Respondeo, licitum esse talem colere cultu privato, quando prudenter judicatur illum frui cælesti gloriâ, ut docent Theologi communiter cum S. Antonino, & Sylvestro in Summa, verbo, *Canonizatio*. Illicitum autem est illi deferre cultum publicum, sine Sedis Apostolicæ facultate, ut est publica lectio Officii Canonici, aut precum solemnum.

Quædam etiam speciatim prohibita sunt ab Urbano VIII, anno 1625. in honorem hominis nondum beatificati, ut appendere anathemata in loco publico, accendere candelas, aut lucernas ad ejus sepulchrum, pingere illum cum radiis, aut aureolis, miracula ejus imprimere nisi approbata ab Ecclesia, aut ejus Reliquias venerationi exponere. Licitum tamen est tales Reliquias privatim venerari. Anathemata autem v.g. in testimonium miraculi, jubet Pontifex, cum Ordinarii approbatione, in loco secreto, non autem in templo, servari.

QUÆSTIO SEPTIMA.

Quæ sint alia Pontificis Romani prærogative.

Sunt alia actiones non pauca in Jure canonico expressæ, in solius Romani Pontificis potestate constitutæ, ex quibus tantum præcipuas referemus.

Primò, solus Pontifex potest per sententiam majoris Excommunicationis aliquem ab Ecclesiæ corpore segregare: & quem ipse anathemati subjicit, nemo alius potest isto vinculo, sine ejus facultate, liberare. Uti patet ex Cap. *Inferior*. dist. 21. Et cap. *Nuper*. de sent. excom.

2. Si

2. Si quem Pontifex sciens & prudens salutar, hoc ipso censetur ab omni interdicti, & anathematis vinculo solutus. Clement. *Si Summus*. de sent. excom.

3. Solus Pontifex potest plenarias peccatorum Indulgentias concedere. Ut consentiunt Doctores in C. *Cum ex eo*. de privileg.

4. Solus potest Pontifex novos Religiosorum Ordines approbare: uti patet in Concil. Later. sub Innoc. II. cap. *ult.* Quando verò Ordinem aliquem definitivè approbavit, de fide est Institutum illud nihil habere fidei, aut morum honestati contrarium: nihilque illi deesse perfectionis necessariae ad statum Religiosum ut est à Christo institutus, ut probatum est in quaestione superiori.

Solius Pontificis est authenticè interpretari quae dubia sunt in Jure canonico, vel divino. Item declarare quanam pertineant ad Sacramentorum materiam, formam, ministrum &c. Uti habetur ex Cap. *Majores*. De Baptismo, & quaest. 1. C. *Quoties*. &c.

5. Denique institutio Episcoporum, variorum Praelatorum, ac Beneficiorum, eorumque collatio soli Sedi Apostolicae reservantur, quorum plurima recensentur in Extravagante Joannis XXII. *Ex debito Pastoralis*. De Electione.

Quaestiones porro notanda de Pontificibus Romanis.

Quaeritur primò; Quot Pontifices Romani post S. Petrum continuato ordine successerint, usque ad Innocentium XI. qui nunc Ecclesiam gubernat?

Respondeo, successisse ducentos quadraginta quatuor calculo communiori: Et hi totidem

G

sunt

sunt testes, ac publici praecones potestatis à Christo derivatae, ac continuâ serie ad hodiernum Pontificem transmissa, quorum seriem infra dabimus.

Quæritur secundo; Quot ex his fuerint Martyres, aut Confessores?

Respondeo, Martyrio coronatos fuisse triginta duos pro Romanae fidei defensione. Inter sanctos Confessores numerantur triginta septem absque ulla controversia, alii plures recensent. Et hi veritatem perpetuam Religionis Romanae suo sanguine, doctrinâ, ac miraculis consignarunt.

Quæritur tertio; Quot fuerint Pontifices Romani ex Religiosis Ordinibus assumpti? Respondeo, assumptos fuisse quinquaginta duos, ut numerat Azorius, alios invenio qui facile ad septuaginta extendunt, quorum primus fuit Dionysius Monachus, sive ut alii Eremita, quos recenset eadem fide quâ computantur ab Azorio instit. mor. p. 2. nihil repugnans si forte alii suorum calculum in aliquo magis accuratum iniuerint.

Ex ordine S. Benedicti creatos octodecim Pontifices, tradit Trithemius in lib. de viris illustribus sui ordinis Benedictini, quorum primus fedit Gregorius istius nominis primus; alii, Pontifices huius Ordinis universim usque ad numerum trigesimum extendunt.

Ex ordine Canonorum Regularium numerantur etiam decem & octo Pontifices Romani, incipiendo à Leone II. Benedicto II. Sergio I. &c. usque ad Innocentium III. Et de aliquibus est contentio cum Benedictinis, utrius Ordinis fuerint.

Ex ordine Cluniacensium, quatuor ab Azorio referuntur Pontifices: Gregorius VII. Urbanus

banus H. Paschalis II. Urbanus V.

Ex ordine Cisterciensium creati duo : Eugenius III. & Benedictus XII.

Ex Familia S. Dominici tres assumpti : Innocentius V. anno 1276. postea Benedictus XI. & demum Pius V. anno 1566. nuper solemniter Beatorum fastis adscriptus.

Ex Instituto S. Francisci quatuor ad minimum, ad Pontificatum evecti fuere : Nicolaus IV. anno 1288. Alexander V. an 1409. Sixtus IV. anno 1471. & Sixtus V. anno 1585. ut habet satis recepta computatio, quibus alii plures adjungunt, qui habitum S. Francisci saltem in morte tulerunt. Prætermitto assumptos ex aliis Institutis minus notis.

Tantum hic observo, Ecclesiam gubernatam fuisse per annos quadraginta quinque continuos per Pontifices ex solis Religiosis assumptos ; Gregorium VII. Victorem III. Urbanum III. Paschalem II. & Gelasium II. raro deinceps exemplo.

Quæritur quartò ; Quinam fuerint ex variis Nationibus Pontifices electi ?

Respondeo, in Cathedra Petri sedisse Romæ Pontifices ex omni pæne natione quæ sub cælo est, ut vel inde videas solam Ecclesiam Romanam verè dici Catholicam, sive universalem.

Ex natione Gallica creati fuerunt Pontifices ad minimum numero quindecim, inchoando à Sylvestro II. ut illos recenset Azorius *inst. mor. p. 2. l. 5. c. 44.*

Ex Germania fuere quatuor : Gregorius V. ex Saxonia. Victor I. ex Suecia. Clemens II. etiam è Saxonia. Damasus II. ex Bavaria.

Ex Hispania etiam quatuor assumpti : Damasus I. & Joannes XXII. Lusitani. Callistus III.

& Alexander VI. Valentini, Aliqui etiam Melchiadem Pontificem Hispaniae vindicant.

Ex Anglia electus est Adrianus IV.

Ex Flandria unus euectus est ad summum Pontificatus fastigium Adrianus VI. Ultrajectinus.

Ex Gentibus remotioribus sufficiat summatim annotasse, ex Graecia ad Pontificatum delectos quindecim, initio ducto ab Anacleto. Ex Syria creati Pontifices septem, ab Evaristo inchoando usque ad Sergium I. Ex Africa numerantur tres, Victor I. Melchiades, & Gelasius I.

Ex Sardinia duo, Hilarius, & Symmachus. Duos quoque Pontifices sibi vindicat Sicilia, Agathonem, & Leonem II. sed horum patriam alii in controversiam vocant. Reliqui ex Italis assumpti fuerunt qui circiter 187. numerantur.

Morem Ecclesiae Romanae osculandi pedes summorum Pontificum insectantur nostri temporis haeretici, tanquam summum flagitium & Idololatriae proximum. Sed illorum in hoc impietatem ac fastum redarguit è toto orbe Christiano omni aëvo summorum Imperatorum, Regumque pia, ac prudens consuetudo, qui in Pontifice Romano non hominem intuentur, sed supremum in terris Christi Vicarium.

ORDO SUCCESSIONIS PONTIFICUM ROMANORUM

*Item Scriptorum sex primis sæculis primitiva Eccle-
sia. Item rerum in Ecclesia magis memorabi-
lium postremis annis ferè ducentis.*

Postremò, ne quid desit studioso Lectori,
præter prolixitatem instituto nostro contra-
rium. Hic attexemus seriem Summorum Pon-
tificum qui hactenus in Apostolica S. Petri Sede
successerunt: Item Patrum, ac Scriptorum pri-
mitivæ Ecclesiæ. Hic enim ordo tam Pontificum,
quam Scriptorum, Novatores maximè convin-
cit, & mirificè juvat nostram memoriam in ac-
curata rerum, ac temporum notitia. Quia verò
recordatio nostra ultra recentiora tempora sese
difficilius extendit, hoc loco addemus præcipue
ordinem temporum ac rerum gestarum per du-
centos ferè postremos annos usque ad hæc tem-
pora in quibus modo versamur.

Primo Sæculo.

Petrus Apostolus, Christi successor. Postea
Linus natione Tuscanus. Cletus Romanus. Cle-
mens I. etiam Romanus.

Inter *Scriptores* primi sæculi post Apostolos,
floruit præcipue S. Dionysius Areopagita. S. Ig-
natus martyr, S. Polycarpus. Scripta quæ dicun-
tur D. Clementis, & Hermetis non habentur pro
authenticis.

Secundo Sæculo.

Anacletus Græcus. Evaristus Græcus. Alex-
ander I. Rom. Xistus Rom. Telesphorus Græcus.
G 3 Higinus

Higinus Græcus. Pius I. Aquil. Anicetus Syrus. Soter Fundanus. Eleutherius Nicopolitanus.

Scriptores præcipui, S. Justinus martyr. S. Theophilus. S. Irenæus. Tertullianus. Hegesippus. Pantæus. Clemens Alexandrinus.

Tertio Sæculo.

Victor, Afric. Zepherinus Rom. Calixtus Rom. Urbanus I. Rom. Anterus Gr. Fabianus Rom. Cornelius Rom. Lucius.... Stephanus Rom. Sixtus II. Atheniensis. Dionysius Rom. Fælix I.... Eutichianus Tuscus. Cajus Dalmata.

Scriptores præcipui. Origenes. Ammonius. Julius Africanus. Minutius Fælix. S. Cyprianus. S. Hippolitus. S. Cornelius Pontifex, S. Gregorius Thaumaturgus. S. Victorinus. Scripta Lanctantii, Methodii, Arnobii habentur in quibusdam suspecta.

Quarto Sæculo.

Marcellus Rom. Marcellus alter. Eusebius Græcus. Melchias Afer. Sylvester Rom. Julius I. Rom. Liberius... Fælix II.... Damasus Hispanus.

Scriptores præcipui. S. Athanasius. S. Hilarius. Pictau. S. Ephrem. S. Optatus. S. Basilus. S. Gregorius Nazian. S. Gregorius Nyssenus. S. Theophilactus. S. Cyrillus Hierosol. S. Epiphanius. S. Chrysostomus. S. Ambrosius. S. Hieronymus. Scripta Ruffini, Palladii, Eusebii Cæsariensis, habentur in quibusdam suspecta.

Quinto Sæculo.

Syricus Rom. Anastasius I. Rom. Innocentius I. Alban. Zozimus Græcus. Bonifacius I. Rom. Celestinus I. Campan. Xistus III. Leo I. Tuscus. Hilarius Sardus. Simplicius Tiburtinus.

Scriptores præcipui. S. Augustinus Hippon. Episc. S. Cyrillus Alexandrinus. Orosius. Severus Sulpitius. S. Isidorus Pelusiota. S. Leo Maximus. S. Eu-

S. Eucherius. S. Sidonius. S. Hilarius Arelat. S. Vincentius Lirin. S. Chryſologus. S. Maximus. S. Paſchaſius. Salvianus, & Genadius. Scripta Caſſiani, & Fauſti Rhegienſis ſunt in aliquibus ſuſpecta.

Sexto & 7. ſæculo.

Fælix III... Gelafius Afer. Anaſtaſius II. Rom. Symmachus Græcus. Hormiſda Truſion. Ioannes I. Tuſcus. Fælix III. Samius. Bonifacius II. Rom. Joannes II. Agapitus I. Sylverius Campanus Viglius.... Pelagius I, Joannes III. Benedictus I... Pelagius II. Rom. Gregorius Magnus Rom. Sabinianus Tuſcus. Bonifacius III... Bonifacius IV... Deodatus... Bonifacius V. Campanus. Honorius I. Camp. Severinus I. Rom. Joannes IV. Dalmata. Theodorus Græcus. Martinus I. Tudet. Eugenius I. Rom. Vitalinus Camp. Adeodatus Rom. Domnus. Rom. Agatho Siculus.

Scriptores præcipui ſæculi Sexti. S. Fulgentius. S. Anaſtaſius. Sinaita. S. Victor Capuanus. Primaſius, S. Climacus Caſſiodorus. Heſichius. S. Gregorius Turonenſis. Fortunatus. S. Gregorius Magnus Pontifex.

Nota, Sectarios modernos docere, ſub hoc Pontifice Gregorio defeciſſe Eccleſiam Romanam à vera Chriſti doctrina. Hinc in Controverſiis fidei admittere debent authoritatem & teſtimonium anteriorum Scriptorum, cum illi potuerint, etiam ex Sectariorum confeſſione, teſtari de vera & incorrupta primæ Eccleſiæ doctrina: idcirco illos qui ſex primis ſæculis præcipue floruerunt ordine temporis hætenus annotavimus.

Octavo ſæculo.

Pontifex primus 8. ſæculi, Leo II. Siculus. Benedictus II.. Joannes V. Syrus. Conon Trax. Sergius I. Antiochenus. Joannes VI. Græcus. Joannes

annes VII. Græcus Sisinus Syrus. Constantinus I. Syrus. Gregorius II. Rom. Gregorius III. Syrus. Zacharias Græcus. Stephanus II. Rom. Paulus I. Rom. Constantinus II.... Constantinus III. Siculo. Adrianus I. Romanus.

Nono Seculo.

Leo III. Romanus. Stephanus IV... Pascalis Rom. Eugenius II. Rom. Valentinus Rom. Gregorius IV. Rom. Sergius II... Leo IV. Benedictus III. Rom. Nicolaus I. Rom. Adrianus II. Rom. Joannes VIII. Martinus II. Gallus.

Decimo Seculo.

Adrianus III. Rom. Stephanus V. Rom. Formosus Portuensis. Bonifacius VI. Tuscus. Stephanus VI. Rom. Romanus natione Hispanus. Theodorus II. Rom. Joannes IX. Rom. Benedictus IV. Rom. Leo V.... Christophorus... Sergius III... Anastasius III. Lando Rom. Joannes X. Rom. Leo VI... Stephanus VII. Joannes XI.. Leo VII.. Stephanus VIII. Germanus. Martinus III.. Agapetus I.. Joannes XII. Leo VIII. Joannes XIII. Benedictus V. Rom. Dominus II. Rom. Bonifacius VII. Benedictus VI. Rom. Joannes XIV. Joannes XV. Joannes XVI. Gregorius V. Joannes XVII. Sylvester II.

Undecimo Seculo.

Joannes XVIII. Joannes XIX. Sergius IV. Rom. Benedictus VII. Trullus. Joannes XX. Benedictus VIII. Sylvester II. Gregorius VI. Clemens II. Damasus II. Bavarus. Leo IX. Germanus. Victor II. Stephanus IX. Lotharingus. Benedictus IX. Campan. Nicolaus II. Sabaudus. Alexander II. Mediol. Gregorius VII. Hetruscus. Victor III. Urbanus II. Pascalis II.

Duodecimo Seculo.

Gelasius II. nat. Cajetanus. Callixtus II. Burgundus.

gundus. Honorius III. Immol. Innocentius II. Celestinus II. Tuscus. Lucius II. Bonon. Eugenius III. Pisanus, Anastasius IV. Rom. Adrianus IV. Anglus. Alexander III. Senonensis. Lucius III. Tuscus. Urbanus III. Mediol. Gregorius VIII. Beneventanus. Clemens. III. Rom. Celestinus III. Innocentius III.

Decimotertio Saeculo.

Honorius III. Rom. Gregorius IX. Celestinus IV. Mediol. Innocentius IX. Genuensis. Alexander IV. Campanus. Urbanus IV. Gallus. Clemens IV. Narbon. Gregorius X. Placent. Innocentius V. Burgundus. Adrianus V. Genuensis. Joannes XXI. Hispanus. Nicolaus III. Rom. Martinus IV. Gallus. Honorius II. Nicolaus IV. Longobardus. Celestinus V. Bonifacius VIII. Benedictus XI. Italus. Clemens V. Gallus Burdegalenensis.

Decimo-quarto Saeculo.

Joannes XXII. Benedictus XII. Clemens VI. Lemov. Innocentius VI. Urbanus V. Gregorius XI. Lemovicensis. Urbanus VI. Bonifacius IX. Innocentius VII. Sulmonensis.

Decimo-quinto Saeculo.

Gregorius XII. Alexander V. Joannes XXIII. Martinus V. Eugenius IV. Nicolaus V. Celestinus III. Hispanus. Pius II. Senensis. Paulus II. Venetus. Sixtus IV. Innocentius VIII. Genuensis. Alexander VI. Valentinus.

Decimo-sexto Saeculo.

Hic usque ad finem, addemus ad singulos Pontifices annotationem, & ordinem rerum praeipuarum eorum tempore occurrentium.

Pius III. Italus, patriâ Senensis, ex familia Piccolominia, cui respondet illud in prophetiâ S. Malachiae, *de parvo homine*. Sedit in Pontificatu

completo Christi anno 1500. post Petrum ordine successionis 211. Vix Saculum 16. in throno Pontificio inchoavit cum vitam hanc mortalem in eodem absolvit, 26. tantum diebus superstes, relicto successoribus, ne hoc culmen ambirent, brevis avi documento.

Julius II. Savonensis, dictus bellator, à bello quod junctus Imperatori & Regi Galliae contra Venetos gessit; & Venetis postea junctus contra ipsum Imperatorem. Sedem Petri tenuit annis 9. mensibus 3. diebus 21. Ejus tempore Imperator fuit Maximilianus I. In Hispania rexit Ferdinandus V. In Gallia Ludovicus XII. In Anglia Henricus VII. Catholicus.

Leo X. Florentinus de familia Medicea, Pontifex creatus anno 1514. dum tantum esset 30. circiter annorum. Sedit annis. 7. mensibus 10. Hujus tempore cepit Martinus Lutherus insurgere contra Indulgentias & Ecclesiam Romanam anno 1517. cujus Libros jussit Leo Romae comburi. Ob Lutherum libro edito impugnatum dedit Henrico VIII. postea apostatae, titulum Defensoris Fidei. Sub illo absolutum Conc. generale Lateranense quintum anno 1517. Dicitur obiisse ex vehementi gaudio de Gallorum expulsionem ex Ducatu Mediolanensi.

Adrianus VI. Belga Trajectensis, patre naupago, ut tradit Bibliotheca Belgica, Lovanii, Doctor, Professor, Decanus. Cardinalem unicuique creavit, nomine Gulielmum Belgam Campinensem. Divorum albo inscripsit Bennonem Episc. in Germania, & Antoninum Florentinum in Italia. Sedit tantum anno uno, mensibus 8. diebus 7. Circa hoc tempus Carolus V. electus Imperator: vixitque Erasmus Roterodamus, & Carolstadius anno 1522. De Adriano Malachias,

Leo

Leo Florentinus : fuit Florentii filius, & ejus insignia Leo.

Clemens VII. Florentinus, ex domo Medicea. Sedit annis fere undecim, vel ut alii, annis 9. 10. mensibus, diebus 7. Ejus tempore emerſerunt Anabaptistæ: prælio victus & captus Rex Galliae à Carolo V. Obsessa Vienna à Solimanno: habita Comitia Augustana anno 1526. Excommunicatus Angliæ Rex Henricus VIII.

Paulus III. Farnesius Romanus. Sedit annos 15. dies 28. Illo sedente Hæreticis accedit Bucerus, Osiander, Islebius &c. Contra emergentes Hæreses hoc tempore nata est Societas Iesu, & ejus Institutum primò approbatum à Paulo III. anno 1540. Datum quoque est initium Concilio Tridentino anno 1545. quod sæpius interruptum demum anno 1563. feliciter absolutum est.

Julius III. Aretinus. Sedit 5. circiter annis. Hujus temporis decursu prodiit Joannes Calvinus: habita Passaviensis transactio, Comitia Augustana, aliique conventus. De eo dictum S. Malachiae, *de corona Montana*: fuit ante Pontificatum vocatus Joannes Maria de Monte.

Marcellus II. Politianus. Vixit in Pontificatu tantum diebus viginti duobus, & à morte illius totidem diebus vacavit: vir tantæ integritatis ut consanguineis suis Curiae Apostolicæ ingressum interdixit.

Paulus IV. Neapolitanus, Episcopus Theatinus, & Ordinis Theatinorum author & alumnus fuit. Sedit annos 4. menses 3. dies 27. Carolus V. se abdicat Imperio 25. Jan. anno 1558. Succedit illi in imperio Ferdinandus Caroli frater; in regnis Philippus II. ejusdem filius. Incipit post Henricum VIII. (mortuâ Reg. Mariâ) Angliam regere & pervertere Elizabetha Regina.

gina. Sub hoc Pontifice in Belgio Antistitum Cathedræ ad quatuordecim extensæ fuerunt.

Pius IV. Mediolanensis. Sedit annos 5. & menses tres. Sub eo Concilium Tridentinum, ad annos 18. protractum, tandem finem & confirmationem accepit. Imperium adiit Maximilianus II.

Pius V. Italus prope Alexandriam. Ordinis prædicatorum. Sedit 6. annos, menses 4. Ejus tempore habita Comitia Augustana, & Spirensia, & victoria 10. Austriaci contra Turcas 7. Octob. anno 1571. Statuit in fine Missæ legi debere Evangelium S. Joannis. Beatus dictus à Clemente X. anno 1672.

Gregorius XIII. Bononiensis. Sedit circiter 12. annis. Rudolphus in Imperio succedit Maximiliano: promulgatur à Gregorio nova reformatio Calendarii juxta veterem Nicænæ Synodi rationem, anno 1582. ablatis è mense Decembris decem diebus, & pro æquinoctio verno deinceps assignato die 21. Martii; & Epactis ad designandum Lunæ mutationes in locum Aurei numeri substitutis.

Sixtus V. Italus ex Marchia Anconitana, patre villico, alii subulco, sed magnis dotibus præditus: Diem *Mercurii* mire faustum habuit, quo in lucem editus, ad Religionem admissus, Generalis electus, Episcopus consecratus, purpurâ donatus, & tandem ad Pontificatum evectus fuit B. Didacum minoritam in Canonem Sanctorum redegit. Et uti Pius V. S. Thomam, ita Sixtus V. S. Bonaventuram Ecclesiæ Doctoribus annumeravit. Sedit annis 5. mensib. 4. diebus 11. Hujus tempore à duce Parmensi Antverpia hæreticis erepta: sed infeliciter classis Hispana Angliam invadens à Draco profligata.

Urba

Urbanus VII. Romanus, post dies 12. ante coronationem obiit anno 1590. Gregorius XIV. Mediolanensis post menses 10. Innocentius IX. Bononiensis post menses 2. à folio Pontificio ad alteram vitam migrarunt. Atque ita 3. legitimi Pontifices intra unius anni curriculum vitam & Pontificatum absolverunt. Quam verè inanes spes Mortalium! & hoc nondum credunt. Hoc tempore Breda Regi Catholico stratagemate erepta est.

Clemens VIII. Florentinus. Sedit 12. annis, alii scribunt 13. Anno saculari 1600. Jubilæum solemnissimum celebravit. Sanctis annumeravit Raymundum & Hyacinthum, utrumque ex ordine Prædicatorum. Illo sedente bello Turcico in Hungaria urbes variæ Christianis ereptæ. Motus ab Hugonottis in Gallia. Ostenda post triennii obsidionem Baravis eripitur anno 1606. Philippus III. Rex Hispaniæ.

Leo XI. Florentinus Medicæus. Ad solium Pontificium vix ascendit, cum descendit ad sepulchrum post dies 27.

Paulus V. Romanus. Sedit 16. annis, minus mense & medio. Sanctis addidit Franciscam Romanam, & Carolum Boromæum. Composuit Controversiam celebrem de Gratia inter Patres Societatis & Dominicanos. Instituit Communionem generalem in tēplis Societatis. Illius tempore capti motus Bohemici. In Belgio iudiciæ factæ anno 1608. Bellum inter Danos & Suecos. Moritur Rudolphus II. Imperator anno 1612. succedit illi Matthias Rex Hungariæ & Bohemiæ. Moritur Matthias anno 1619. Coronatur Francofurti Imperator Ferdinandus II. Jubilæus Romæ indictus anno 1620. Philippus III. Rex Hisp. moritur: cui succedit Philippus IV. anno 1621. Gre-

Gregorius XV. Bononienſis. Creatus Pontifex anno 1622. Moritur 8. Junii biennio nondum expleto. Sanctorum faſtis adſcribitur S. Ignatius Loiola, Xaverius, Jſidorus, Tereſia, Phil. Neriſ.

Urbanus VIII. Florentinus dictus Maphæus Barberinus. Viginti & unum Annum & menſem unum in Pontificatu explevit, obiit anno 1644. Anno inſequenti in Anglia plexus capite Archiep. Cantuarienſis, & prorex Hiberniæ, & poſtea Rex ipſe Carolus primus anno 1649. Andream Corſinum Carmelitam Sanctis adſcripſit. Poſt S. Petrum 3. tantum Pontifices Urbano diutius ſederunt.

Innocentius X. Romanus, decem annis ſedens numerum ſui nominis explevit, electus Pontifex anno 1644. die 15. Sept. Editâ Conſtitutione anno 1655. Janſenii doctrinam damnavit, & iterum illius ſucceſſor

Alexander VII. Senenſis, anno 1655. Evec-tus ad Sedem Apoſt. eam tenuit 12. circiter annis. Franciſcum Saleſium Sanctis adſcripſit.

Clemens IX. Piſtorienſis dictus Roſpigliuſius, Pontificatum adiit menſe Junio anno 1667. in quo triennium non explevit. Sub illo Candia à Turcis capta eſt.

Clemens X. Romanus, antea Cardinalis Al-tieri, octogenario major creatus eſt Pontifex 29. Aprilis an. 1670. Sanctorum, faſtis adſcripſit Bertrandum, Cajetanum, Benitium, Roſam, Franc. Borgiam; ac poſtremo Pium V. Beatum declaravit Obiit anno 1676.

Innocentius XI. Mediolanenſis, antea Cardinalis nomine Odeſchalcus, creatus eſt Pontifex anno 1676. qui pergit Eccleſiam feliciter gubernare. Hæc poſtremorum Pontificum tempora, & res præcipuè in illis geſtæ facile adhuc recenti hominum memoriâ retinentur.

QUÆS.

QUÆSTIONES RELIQUÆ

De Conciliis Generalibus, ac Particularibus, cum varia eorundem notitia

§. I.

Speſtantia ad convocationem, normam, ac poteſtatem Concilii generalis.

Cum de Conciliis, eorumque poteſtate præraque Theologo neceſſaria hætenus traderimus, operæ pretium erit alia hic adjungere, quæ ad uberioſiorem eorum notitiam non tantum in Controverſiis fidei, ſed etiam in Theologicis, ac Canonicis reſolutionibus uſum frequentiffimum habere ſolent. Suppoſitus ergo aſſertionibus quos hætenus ſtabilivimus.

Dico ulterius primò; Ad Concilium generale legitimum requiritur imprimis, ut à Romano Pontifice, vel cum ejus aſſenſu convocetur, aut ſaltem ab ipſo ejus convocatio rata habeatur.

Quia ſi Chriſtus in terra conſpicuus ſuam Eccleſiam per ſe gubernaret, haud dubiè ad illum ſpectaret Concilia generalia convocare. Ergo Chriſto in cælum recepto, munus illud ad legitimum illius in terris Vicarium pertinere debet, non verò ad Imperatores, aut magiſtratus ſæculares, uti contendunt hæretici. Unde factum ut Concilia ab his abſque Pontificis conſenſu coacta, hætenus in Eccleſia pro illegitimis habita fuerint, niſi poſtea ſubſecuta ſit Pontificis approbatio.

Secundò

Secundò requiritur, ut per se, vel suos Legatos Pontifex Concilio præsideat, vel accedente ejus approbatione hic defectus postea suppleatur, uti in Synodo generali 2. & 5. factum constat.

Tertiò, necesse est ut convocentur ex orbe Christiano quantum fieri potest omnes Episcopi, sic ut nullus ex Episcopis, qui diæcesim habet, positivè excludatur, nisi per excommunicationem ab Ecclesia segregatus fuerit. Sufficit autem absolute ad integritatem Concilii, ut saltem ex potioribus orbis Christiani partibus Episcopi aliqui adveniant, qui possunt ex Pontificis assensu cæterorum vices, & vota supplere; uti docet Suar. *hic disp. 11. Sect. 2. n. 7.*

Obtinuit etiam consuetudo ut advocentur Cardinales, Generales Ordinum, ac nonnulli Abbates, qui omnes cum Episcopis exercent munus Judicis, & suffragium habent decisivum, ideòque cum illis signant, *Definiens subscripsi.* Alii verò Theologi qui advocantur ut consultores, tantum signant, *Consentiens subscripsi.* Adfunt etiam plerumque Imperatores, Reges, aut eorum Legati, tantum ut testes, & Concilii defensores: his positis.

Dico Secundò, ab omni erroris periculo immunes sunt definitiones Concilii generalis absente etiam Pontifice conceptæ, si postea à Pontifice approbatæ fuerint. Quæ doctrina ad Concilia etiam particularia extenditur, & inter Catholicos pro certa habetur.

Probatur primò, Quia approbatio Pontificia, de rebus à Concilio eo absente decisæ, æquivallet Pontificiæ definitioni. Atqui hactenus ostendimus Pontificias definitiones nulli errori obnoxias esse. Certa igitur est sequela.

Pro-

Probatur 2. Quia Concilium generale cum Pontifice sic approbante definiens repræsentat totam Ecclesiam; hæc autem, dum Dei nomine loquitur, & aliquid definit, errare non potest. Idque confirmatur ex eo quod Concilii Nicæni primi decretum à S. Cyrillo *lib. 1. de Trinit.* vocetur Sanctissimum & divinum oraculum: & S. Gregorius *cap. 1. Epist. 24.* dicat se quatuor Concilia generalia, quæ ipsum præcesserunt, suscipere ac venerari sicut quatuor Dei Evangelia.

Dico tertio, Concilium generale in suis definitionibus errare non potest, si neque Patres Concilii legatis Pontificiis repugnent, neque ipsi legati contradicant mandato & instructioni quam à Pontifice privatim acceperunt.

Nonnulli sunt Doctores Catholici qui hanc assertionem pro certa non admittunt, nisi Pontifex per se rem prius definierit. Bellarminus tamen *lib. 2. de Concil.* dicit assertionem nostram videri certam: & Suar. hic *disp. 5, Sect. 7. n. 10.* certam censet, & inter Authores communem. Ratio est quia hic concurrit totum quod requiritur ad Ecclesiam Dei nomine definientem; nempe universalis Concilii definitio simul cum instructione, assensu, & mandato Pontificis ut res summâ potestate decernatur, quæ videntur positivæ Pontificis approbationi æquivalere. Ergo nihil hic desideratur, quo minus Deus per totam Ecclesiam hoc modo legitimè congregatam & consentientem loqui censeatur Dico, *per totam Ecclesiam*, quia definitio Concilii particularis, cum tali Legatorum instructione, non debet necessariò censi ab omni erroris periculo immunis, cum Concilium particulare universam Ecclesiam non repræsentet.

Dico quarto; Concilium generale congregatum

tum absque authoritate Pontificis indubitati, potest in errorem prolabi. Certa est ex prædictis hæc conclusio.

Et probatur, Quia assistentia Dei excludens errorem promissa est soli Pontifici, & Ecclesiæ universæ. Sed Concilium sic congregatum, neque est Pontifex, neque Ecclesia universa, cum non includat authoritatem Pontificis, qui est Ecclesiæ Caput & pars præcipua.

Dico quintò, Si Concilium generale congregatum sit pro aliqua necessitate Ecclesiæ, Sede vacante, aut vivente tantum dubio Pontifice, suberit isti Concilio dubius Pontifex, eritque infallibile in iis quæ requiruntur, ut præsentī necessitati subveniat.

Quia nisi in hoc casu authoritas suprema & ab errore libera Concilio compereret, non satis prospexisset Christus gubernationi Ecclesiæ dum Sedes vacat, aut de remedio tollendi Schismatis, quando inter plures contententes de vero & indubitato Pontifice non constaret.

Dico sextò; Concilium generale, etsi authoritate Pontificis congregatum, errare potest, si neque Legatis suis, neque Concilio exposuerit Pontifex mentem suam de controversiis in unam partem decidendis, etiam si cum Episcopis Legati sincerè consenserint. Hæc est communior sententia Doctorum cum Bellarmino *Hic lib. 2. cap. 11. contra Bannez, Amicum &c.*

Quia in tali definitione deest Concilio authoritas Capitis simul docentis. Legati autem non ita repræsentant Pontificem, ut illis docentibus censeatur Pontifex idem docere, cum neque Pontifex per suam instructionem id mandaverit, neque necessaria gubernatio Ecclesiæ id requirat; pro rebus enim sic decisis postea Pontificis

ficis approbatio postulari potest. Non parum confirmatur hæc doctrina ex facto Concilii Calcedonensis act. 3. quod in epistola ad Leonem Pont. ubi postulat decretorum confirmationem, aperte fatetur se eam petere, quoniam præter decretum fidei contra Dioscorum, alia etiam quædam statuta erant sine expressa Pontificis sententia.

Neque refert, quod ante Pontificis confirmationem Concilia quosdam hæreseos damnaverint, ex eo quod suis decretis non obtemperassent, id enim factum est ex eo quod Decreta illa manifestè Scripturis sacris, aut priorum Conciliorum definitionibus conformia fuerint.

§. 2.

*Pertinentia ad Concilium Provinciale, ac
Diæcesanum.*

EX dictis etiam commodè intelligitur, quibus limitibus contineatur legitimus ordo, norma, & autoritas Concilii Provincialis, ac Diæcesani, quæ maxima ex parte. formam modumque Concilii generalis imitari solent; in quibus, præter ea quæ hætenus resolvimus,

Observandum primò, Metropolitanum teneri statutis temporibus celebrare Concilium provinciale, nisi ob legitimum impedimentum à summo Pontifice dispensationem obtineat.

Concilii verò hujus celebrandi tempus, causas, modumque præscribit Tridentinum *Sess. 24. de reformat. cap. 2.* Provincialia (inquit) Concilia pro moderandis moribus, corrigendis excessibus, controversiis componendis, aliisque ex
Sacris

Sacris Canonibus permisis, renoventur. Quare Metropolitani per seipsos, vel illis legitime impeditis, Coëpiscopus antiquior..... quolibet saltem Triennio post octavam Paschæ, seu alio commodiori tempore pro more Provinciæ, non prætermittat Synodum in provincia sua cogere. ita Trid. In India tamen, ob distantiam Episcoporum comprovincialium, hoc triennii tempus ad Concilium celebrandum usque ad sextum annum à Sede Apostolica prorogatur.

2. Concilio Provinciali tenentur interesse Episcopi omnes, & alii qui jurisdictionem Episcopalem obtinent, ut sunt aliqui Abbates, & Priores, & quicunque alias jure vel consuetudine interesse solent, nisi obstet itineris grave periculum. Possunt quoque ex deputatione Pontificis adesse aliqui Presbyteri, aut Diaconi, & simul definiendi jus habere, ut factum est in Synodo sub Symmacho Papa in Italia, in qua aliqui Presbyteri & Diaconi subscripserunt; est enim hic actus non ordinis, sed jurisdictionis, quæ vel consuetudine, vel alio modo obtineri potest. Alii verò exempti, ubi consuetudo contrarium non obtinuit, cogi non possunt à Metropolitano ut ad provinciale Concilium accedant.

Abbates commendatarii, & Capitulorum deputati obtinent vocem duntaxat consultivam, Episcoporum verò absentium procuratores possunt etiam habere vocem decisivam, si Concilio provinciali visum fuerit.

Quamvis etiam Capitula Ecclesiarum Cathedralium sint specialiter ad Concilium invitanda, & possint etiam justas ob causas Laici quidam admitti, in eo tamen votum sive suffragium merè consultivum habere possunt, uti diximus

mus

mus de Imperatore, aut Rege in Concilio generali.

3. Decreta quæ in Concilio provinciali conduntur, non debent inconsulto Pontifice Romano publicari.

4. Ad observationem decretorum Concilii provincialis obligantur omnes qui Episcopali jurisdictioni subduntur. Ad hanc tenentur etiam Exempti, ut sunt Regulares, in casibus quibus à jure communi, & Concilii decretis, specialiter Episcopis in eos potestas attributa est: & contra refractarios per juris remedia procedi potest.

Electio loci ad celebrandum Synodum provincialem posita est in arbitrio Metropolitanæ. Cessantibus tamen justis impedimentis, non esse relinquendam Ecclesiam Metropolitanam censuit Sacra Congregatio Concilii.

5. Synodum Diocesanam quotannis celebrandam statuit Tridentinum supra *Sess. 24. de reform. cap. 2.* Ad hanc tenentur convenire etiam Exempti, qui alias cessante exemptione interesse deberent, nec Capitulis generalibus subduntur. Ration. parochialium Ecclesiarum accedere debent omnes qui earum curam gerunt.

Quod si Episcopus fuerit legitimè impeditus, potest celebrare Synodum Diocesanam per procuratorem, aut suum Vicarium generalem sufficienti mandato instructum.

6. In Constitutionibus autem legitimè Sanctendis non requiritur consensus & approbatio Cleri, sed tantum assensus Capituli, sed neque hunc sequi necesse est, præterquam in quibusdam casibus à jure expressis.

*Exponitur series & gesta Conciliorum generalium,
quæ pro Legitimis aut Illegitimis haberi debent.*

Amplioris scientiæ causâ, peculiari studio hic in compendium contrahemus Seriem Conciliorum Generalium quæ hætenus in Ecclesia celebrata fuere, prout recensita reperiuntur cum notitia rerum in iis præcipuè gestarum; ubi & Concilia probata ab improbatis, ac legitima ab illegitimis, cum varia in iis observatione, secernemus. Mirum enim in modum hæc notitia conducet ad distinctionem temporum quibus singula celebrata sunt, ad variorum dogmatum decisionem, ad peritiam Ecclesiasticæ historiæ, ad resolutiones Controversiarum plurimarum, quæ ab accurata horum observatione dependent.

Quamquam in notando ordine, præsertim annorum, non contendimus omnia ad amussim sibi constare, cum in multis necesse sit sequi Chronologos, qui in signando tempore, ac numero non rarò discrepant.

*Concilia generalia quæ hætenus Legitima fuerunt
oëodecim numerantur.*

Primum est Concilium Nicænum, cui interfuerunt 318. Patres, inchoatum annò 327. & absolutum anno 330. uti cum communiori tradit Bellarminus, vel ut placet Baronio ac Binnio, anno 325. & coëptum, & absolutum. Præfides

fides hujus Concilii fuerunt Pontificis legati Osius Episcopus, Vitus & Vincentius Presbyteri, quorum proinde nomina ante omnes extant Concilio subscripta. Convocatum fuit Conc. Nicænum à S. Sylvestro Papa, & Constantino Imperatore, qui Concilium ingressus non nisi annuentibus Episcopis sedere voluit, dein habitâ ad eos oratione latinâ, professus est non esse deinceps suum, sed Episcoporum judicare, ac proinde, post omnes Episcopos subscripsit, uti refert Basilius Imperator sub fidem Synodi 8. Actione 20. Coactum fuit hoc Concilium præcipuè contra Arium, qui Christi divinitatem negabat, quæ in Concilio definita est, & alia circa diem paschatis controversia. Decreta hujus Concilii Romam perlata collectis Italiæ Episcopis à S. Sylvestro approbata fuere. De numero Sessionum hujus Concilii non liquet, cum non omnia ejus acta, sed tantum viginti Canones supersint.

Secundum generale Concilium numerari solet Constantinopolitanum primum, quamvis alii Sardicense præponant; Inchoatum fuit anno 383. ut tradit Bellarminus, vel biennio citius, ut placet Baronio. Non præfedit in hoc Concilio Damasus Pontifex per se, aut per suos Legatos. Sed ab eodem confirmatum fuit in his quæ fidem Catholicam concernunt, teste Photio in lib. de 7. Synodis. Septem tantum hujus Concilii Canones, nulla verò Acta à Binnio adferuntur. Interfuerunt Episcopi Catholici 150. ac præterea 36. Macedoniani sive Semi-Ariani, ut ex Socrate refert Baronius. Convocatū fuit à Theodosio seniore Imperatore ex mandato Damasi Pontificis, uti patet ex epistola Concilii ad Damasum apud Theodoretum lib. 5. hist. Eccles. cap.

cap. 9. apud Bellarminum & Baronium. Causa hujus Synodi convocandæ præcipua fuit, 1. ut fidem Concilii Nicæni confirmaret, 2. ut Gregorium Nazianzenum Constantinopoli Episcopum stabiliret: sed firmavit insuper Spiritus Sancti divinitatem contra Macedonium, qui eo tempore illam negabat.

Tertium est Conc. Ephesinum primum, in quo numerati Episcopi plusquam ducenti. Convocatum fuit anno 430. ut vult Baronius, vel 434. ut tradit Bellarminus: idque autoritate Cælestini Papæ, cujus vice præsedit Cyrillus Alexandrinus aliique Legati, & operâ Theodosii Imperatoris Junioris, qui Candidianum Comitem misit ad Synodi defensionem, eâ conditione ut non immisceret se negotiis fidei, & Ecclesiasticis, conditionem tamen non servavit Candidianus. Damnatus est à Synodo Nestorius, quem Pontifex non voluerat de novo subici examini, sed damnari juxta sententiam à se Anno præcedenti latam in Concilio Romano. Confirmata fuit, inquit Binnius, ut constat ex Epistola Cælestini 2. ad Synodum scripta, & ex actis Concilii in causa Nestorii Romæ habiti, utrobique etiam ob eandem causam hæresiarcha damnatus fuit.

Quartum est Chalcedonense 630. Episcoporum contra hæresim Dioscori, & Eutychetis Archimandritæ, qui unam tantum in Christo naturam asserbat, celebratum in suburbis Chalcedonensibus in templo S. Euphemiæ anno 451. juxta Baronium aliosque. Confirmavit Synodum id petentem, gesta que ejus, in sola tamen causa fidei, approbavit Leo, ut patet ex ejus Epistola ad synodum 59.

Quintum autem generale & legitimum Concilium

cilium (ut patet ex Niceno Secundo Actione prima) fuit Constantinopolitanum Secundum contra Originem, & tria Capitula, 255. Episcoporum, Inchoatum est anno 553. ut Bellarminus, Baronius, alique Calendis Maii, finitum quarto Non. Junii ejusdem anni, habitis collationibus octo. Convocatum fuit à Iustiniano Imperatore consensu quidem Vigili Papæ, sed non observatis à Vigilio præscriptis, cui, contra voluntatem suam convenienti, nec per se, nec per Legatos præfedit, morbum allegans, etsi in eadem civitate esset: sed præfedit non Imperator, non Mennas, sed Mennæ successor Eutiches Patriarcha Constantinopolitanus. Quod Synodum probare nollit in exilium missus Vigilius, inde tamen redux post medium annum eam probavit Epistolâ ad Eutichium, quæ antehac ignota, operâ Petri de Martha ex Regia Parisiensi bibliotheca desumpta, extat modò in 12. Tom. Conciliorum impressionis Parisiensis pag. 262.

Sextum est Constantinopolitanum tertium, contra Monothelitas, Episcoporum 289. Celebratum in Secretario quod vocatur Trullis anno 680. Inchoata est prima actio die 17. Novembris: ultima autem & 18. die 17. Septembris anni sequentis. Convocatum fuit Concilium consensu Agathonis Papæ ab Imperatore Constantino Pogonato, qui omnibus fere actionibus interfuit quidem, & eminentiori loco præfedit, sed non ut Iudex, verum ut propugnator. Reverâ enim præsiderunt Pontificis Legati Petrus & Georgius Presbyteri, & Ioannes Diaconus, qui ubique loquuntur primi, subscribunt primi, Imperator autem sententiam non tulit, & ultimo subscripsit. Acta ibi sunt omnia ex

H præ-

præsripto Agathonis. Confirmationem ab eo petiit Synodus : obtinuisse dicitur communiter à Leone Secundo , sed Epistola Leonis Confirmatoria quæ circumfertur Spuria videtur Baronio, Binnio, aliisque.

Septimum est Nycænum Secundum , contra Iconomachos , Episcoporum 350. Actio ejus prima habita anno 787. octavo Cal. Octob. 7. & ultima 3. idus Octob. Convocarunt illud Imperatores Constantinus & Irene ejus mater consensu Adriani 1. Papæ , cujus Legati Petrus Archipresbyter , & Petrus Abbas S. Sabbæ & præsederunt , & nominantur , & subscripserunt primi. Omnia ibi acta sunt ex præsripto Adriani qui Concilium deinde confirmavit teste Binnio.

Octavum est Constantinopolitanum quartum , in causa Photii per vim intrusi in Patriarchatum Constantinopolitanum, Episcoporum 383. vel ut alii 102. Actio prima habita anno 869. 3. Non. Octobris, 10. verò ultima Februarii sequentis. Convocatum est mandante Adriano Papa industriâ Basilii Imperatoris , qui interfuit quidem Concilio, sed in fine protestatus est non esse suum, nec ullius Laici Ecclesiasticis negotiis se immiscere. Tandemque post Patriarchas omnes ante Episcopos ita volentes subscripsit non definiens, sed Synodum suscipiens , protestansque se post Episcopos debuisse subscribere : primi autem subscripserunt qui præsederunt Legati Pontificii Donatus & Stephanus Episcopi, ac Marinus Diaconus. Synodus in principio Epistolæ ad Adrianum quæ exstat ad finem actionis decimæ, testatur nil statutum à se esse nisi quod jam ante à Nicolao decretum , & firmatum ab Adriano Pontificibus, petit Synodum recipi

cipi & confirmari, confirmatam autem esse testatur Baronius aliique cum Binnio, qui id in suis notis fulius ostendit.

Predicta Concilia in Oriente, sequentia in Occidente celebrata fuere.

Nonum itaque Concilium fuit Lateranense, 300. & amplius Episcoporum, convocante, presidente, & confirmante Callisto II. anno 1122. pro pace & concordia inter Ecclesiam & imperium, nec non pro terra Sancta à Saracenis recuperanda.

Decimum Lateranense secundum, Episcoporum fere mille, convocante, presidente, confirmante Innocentio 2. Papa anno 1139. celebratum contra Anacletum & Victorem anti-Papas, & Arnaldum de Brixia, ac pro reformatione morum. Hujus & præcedentis acta intercidisse dicuntur.

Undecimum, Lateranense tertium, Episcoporum amplius 300. convocante, presidente, confirmante Alexandro Papa anno 1179. contra Catharos (quos Waldenses & Albigeneses aliqui appellant) & Schismaticos ab anti-Papis ordinatos, ac pro morum reformatione. Acta ejus comprehenduntur cap. 27. apud Binnium ubi additur appendix actorum per partes 50. in alia capita distributa.

Duodecimum Lateranense quartum, Episcoporum ad minus 400. aliorum verò Patrum putata Abbatum, Priorum Conventualium 800. Convocante, presidente, confirmante Innocentio tertio anno 1215. contra hæreses Albigensum, ac errores Abbatis Ioachim, nec non pro recuperatione terræ Sanctæ &c. Acta exstant apud Binnium in capita 70. distincta.

Decimum tertium, Lugdunense primum, Episcoporum

H 2

copo-

coporum 140. convocante præfidente, confirmante Innocentio quarto anno 1245. causâ Frederici Imperatoris deponendi, expeditionis-que in terram Sanctam suscipiendæ. Tertiâ sessione depositus etiam Imperator, & condita decreta quæ refert Binnius.

Decimum quartum, Lugdunense secundum, Patrum, ut ait Bellarminus, fere mille, convocante, præfidente, confirmante Gregorio X. præfente Michael Paleologo Græcorum Imperatore anno 1274. contra errores Græcorum, & pro Recuperatione terræ Sanctæ; ubi facta est unio cum Græcis, maximè operâ S. Bonaventuræ.

Decimum quintum, Viennense in Gallia, Episcoporum 300. & amplius; convocante, præfidente, confirmante Clemente 5. anno 1311. contra Fratricellorum, Beguardorum, Beguinarum hæreses, extinctus in eo est Templariorum Ordo. Nec hujus, nec præcedentis acta refert Binnius, plurimæ eorum constitutiones exstant in Jure Canonico.

Secutum est anno 1414. Conc. Constantiense, & Basileense, de quibus infra inter Illegitima.

Decimum sextum, Florentinum anno 1438. rogatu Joannis Paleologi Græcorum Imperatoris, qui deinde interfuit, convocatum ab Eugenio IV. qui præfedit: Ferrariæ inchoatum. Inde habitis sessionibus 16. propter pestem translatum Florentiam, sed non finitum ibi anno 1429. ut plures putarunt, sed continuatum ibidem per tres alios annos, unde Florentiæ habitæ sunt plus quam octo sessiones illæ quæ præter relatas 16. reperiuntur solum apud Binnium; tum verò translatum Romam ubi duravit saltem

tem usque ad annum 1445. ut patet ex actis Florentinae Synodi, editis in lucem per Horatium Justinianum Oratoristam, postea Cardinalem. Ita Pallavicinus in actis Synodi Tridentinae lib. 6. cap. 11. De numero Patrum qui interfuerint non satis liquet, convocatum autem fuit contra errores Græcorum.

Decimum septimum, Lateranense V. anno 1512. inchoatum sub Julio 1. qui quinque primis sessionibus partim per se, partim per suum legatum præfedit. Sessio autem 6. habita præfide Leone X. successore Julii anno 1513. sub quo post habitas alias sex sessiones finita etiam anno 1517. Concilium confirmavit deinde Leo, habitum autem fuit ad tollendum schisma propagatum per Conciliabulum Pisanum anno 1511.

Decimum octavum, Tridentinum, cœptum anno 1545. sub Paulo 3. sub quo Octava sessio habita est Tridenti 11. Martii anno 1547. Inde Bononiam translatus, ubi celebrata eodem Anno sessio 9. & 10. Tum verò sub Julio 3. anno 1551. habita item Tridenti sessio 11. 12. 13. 14. & anno 1552. habita sessio 15. & 16. Tum verò sub Pio IV. anno 1562. ibidem sessio 17. 18. 19. 20. 21. 22. Anno 1563. sessio 23. 24. & 25. ultima. Non semper iidem præfedere Legati Pontificii tot Annorum spatio. Non semper iidem, aut æque multi interfuere Patres. In fine Concilio subscripsere Patres 255. Denique à Pio IV. anno 1563. 7. Cal. Februarii: confirmatum est hoc Concilium, quod est postremum œcumenicum, contra emergentes Lutheri, aliorumque hæreses, & pro morum reformatione, summo Ecclesiæ bono celebratum.

Concilia Septem generalia dicta, sed Illegitima.

Constantius Imperator Orientis anno 341. Antiochiam convocavit 90. vel amplius Episcopos ex Oriente, inter quos 36. Ariani, sed Arium, ut simulabant, abjurantes: finitæque dedicatione ab illis celebratum Concilium illud, quod dicitur Antiochenum, præfente Constantio, in quo ab Arianis damnatus est Athanasius, successorque ei statutus, & via patefacta ad everfionem Concilii Nicæni primi per 4. subdolas fidei formulas. Non apparet cur hoc Concilium debeat dici generale.

Secundum, Mediolanense plusquam 300. Episcoporum ferè Occidentalium, plerisque Orientalium impeditis. Anno scilicet 355. permissu Constantii Imperatoris generalem Synodum Mediolanum convocarat Liberius Papa, eoque miserat Luciferum Episcopum Calaritanum, Pancratium Presbyterum, & Hilarium Diaconum legatos. Inchoatum fuit Concilium in templo absente Imperatore, sed valens & Ursatius Ariani recusantes fidei Nicænæ subscribere, populumque veriti, simul cum aliis Arianis, imo & reliquis, ex templo aufugerunt ad Palatium Imperatoris, qui omnes Episcopos per vim cœgit subscribere damnationi Athanasii, ejus causa ut examinaretur indictum fuerat Concilium; & recusantes Legatos, & virgis prius cæsum Hilarium aliosque in exilium relegavit. Unde etsi Concilium hoc legitimè fuerit inchoatum, in progressu tamen & exitu omnino illegitimum fuit.

Tertium, Ariminense, Episcoporum 600. sub Constantio anno 372. ita Bellarminus. Verum Baro-

Baronius, Binnius, alique distinguunt duo Concilia Ariminensia, unum generale legitimum plus quam 400. Episcoporum, qui omnes fere Catholici & Occidentales anno 359. sub Liberio Papa, qui per Legatum suum Vincentium Episcopum Capuanum aliosque præfedit. Comprobata in illo est Communi Patrum decreto Nicæna fides, damnatique præsentis Ursatius, Valens, alique Arianæ, quo peracto finitum Concilium, Patribus ab Imperatore missionem petentibus.

Aliud verò Conciliabulum illegitimum & reprobatum post aliquot menses à dissolutione Concilii ibidem coactum, in quo fraude Arianorum præsertim Ursatii & Valentis ac minis Imperatoris paulatim omnes fere Episcopi Catholici, sed diutissimè resistente Servatio, subscribere formulæ fidei, in qua nomen homousios omisum est, quamque Arianam esse deinde jactarunt Arianæ. Unde illud Hieronymi, Inge-
muit orbis terrarum, & se Arianum esse miratus est.

Quartum, Ephesinum secundum anno 449. Episcoporum 128. convocatum inscio Pont. Leone ab Imperatore Theodosio, qui Præsidem Concilii constituit Dioscorum Alexandrinum, facultatemque ei dedit convocandi quos vellet Episcopos. Convocavit verò, qui Eutichetis sententiæ faverent, omisiss qui maximè resisterent. Citatus Papa non comparuit, sed Legatos misit Julianum Renatum, atque Hilarium, qui tamen non sunt permissi præsidere. Omnia vi & minis ibi acta; Eutiches absolutus, ejusque hæresis confirmata; occisus Flavianus Constantinopolitanus Episcopus; fugati Legati Pontificii. Unde prædatoria Synodus, & latrocinium merito

ritò vocatum fuit, & à Chalcedonenſi Concilio, cui illius acta inſerta ſunt, prorsus reprobata.

Quintum, Conſtantinopolitanum, fuit tempore Gregorii 2. & Leonis Iſaurici Iconomachi anno 730. contra ſacras imagines; ita Bellarminus: hujus tamen Concilii mentionem non facit Baronius, aut Binnius, nec videtur eſſe œcumenicum.

Sextum, Conſtantinopolitanum pſeuſepticum dictum, ſub Conſtantio Copronimo tempore Stephani 2. anno 754. Fuit 338. Episcoporum Iconomachorum Orientalium, qui damnarunt cultum ſacrarum imaginum. Reprobavit illud Stephanus, & deinde Synodus Œcumenica Nicæna 2. quæ fuit omnino legitima.

Septimum, Piſanum contra Julium 2. anno 1510. aut citius convocatum à Cardinalibus hæreticis, & Schismaticis, & paulò poſt in Lateranenſi V. Concilio reprobatum fuit.

Concilia generalia partim approbata, partim reprobata ſeptem enumerantur.

Primum Sardicenſe Episcoporum 376. anno 351. Sed notat Baron. aliique, duo fuiſſe Sardicenſia Concilia, unum generale & legitimum circa annum 347. Aliud particulare 76. Arianorum qui Concilium quod Philippopolim dilapſi ibidem celebrarunt, Sardicenſe vocarunt, ab omnibus Catholicis deinde rejectum, & nunquam pro Legitimo habitum fuit.

Secundum, Sirmienſe anno 356. vel ut Baronius 357. addens potius fuiſſe conventiculum ſatanæ convocatum à Conſtantio Imperatore, damnatus quidem in ea fuit Photius, & edita prima formula fidei, quam Hilarius Catholicam dixit,

dixit, cui tandem nimis cedens subscripsit Papa Liberius. Concilium hoc ponit Petavius potius anno 351.

Tertium, Concilium Quini-seximum Constantinopolitanum in Trullo celebratum anno 692. Petavio anno 707. Unde ejus Canones Trullani dicti. Convocatum fuit infcio Rom. Pontifice Sergio, qui ideo ei ne quidem per Legatos praesedit, sed illud statim reprobavit, teste Beda apud Birnium. Canones itaque nulli ex 102. quos condidit illa Synodus ex illa auctoritatem habent, admissis tamen à Catholicis aliquibus, quia per se sanæ erant doctrinæ.

Quartum, Francofordiense 300. circiter Episcoporum ex Italia, Gallia, Germania, & Britannia, praesentibus Legatis Papæ Adriani, qui illud convocari permiserat, à Carolo Magno Franc. Rege, qui deinde eidem interfuit. Verum Concilium hoc celebratum Anno 794. œcumenicum non est, cum nulli Orientales interfuerint, neque generale esse voluerit Pontifex, sed provinciale vel nationale fuisse dicunt Binnius, alique. Ea quæ de filiatione Christi naturali in eo definita reperiuntur, sine dubio ab Ecclesia sunt approbata. Dicitur autem à Bellarmino aliisque, per Ecclesiam reprobata esse damnatio Synodi Nicænæ secundæ quam fecisse fertur hoc Concilium, sed putat Binnius Concilium hoc nil statuisse contra Nicænam, eo quod alia pars decretorum illius, utpote particularis Concilii, approbata non fuisset.

Quintum, Pisanum Anno 1409. ad tollendum Schisma, Gregorio 12. & Benedictio 13. se pro Pontifice gerentibus, congregatum à Cardinalibus utriusque Obedientiæ praesentibus Episcopis 130. Abbatibus 900. à quibus omni-

bus sessione 15. depositus est uterque Antipapa. sess. 17. data facultas Cardinalibus eligendi Papam, qui post sessionem 19. elegerunt Alexandrum V. Huic demortuo successit deinde Joannes 23. Concilium hoc fuisse illegitimum volunt aliqui, Legitimum putat cum aliis Spondanus, sanè inter Pontifices veros computatur Alexander V, qui in eo electus fuit.

Sextum, Constantiense Anno 1414. ratione ejusdem Schismatis, & contra Hus & Wiclef, convocatum est rogatu Sigismundi Imp. à Joanne quem XXIII. communiter dicunt, qui 1. sessioni interfuit unâ cum Imperatore, & sessione 2. habita 2. Martii 1415. promisit, vovit, juravit se cessurum Papatu, quando Petrus de Luna Benedictus XIII. dictus, & Angelus de Corario Gregorius XII. dictus simpliciter cederent. Interim noctu 21. diem Martii præcedente prædictus Joannes clam aufugit, quare sessio 3. habita est 26. Martii absente Joanne, fugam suam per litteras excusante. Quarta sessione declaravit Synodus quod ipsa potestatem à Christo habeat immediate, cui quilibet cujuscunque status vel dignitatis etiam si Papalis existat, obedire teneatur in his quæ pertinent ad fidem & extirpationem dicti Schismatis, & reformationem dictæ Ecclesiæ in capite & in membris. Circa quam declarationem quoniam ab aliquibus perperam sustinetur.

Nota primò, ex Eugenio IV. in constitutione, Moyses &c. illam non esse accipiendam in sensum generalem, ita ut Concilium quandoque sit supra quemcumque Pontificem, sed ita ut illud Concilium esset supra Papam dubium, prout tunc erant illi tres de Pontificatu contentes. Nota secundò Concilium illud sess. 4. & 5. in

5. in qua declaratio allegata confirmata fuit, non fuisse Concilium generale, cum tantum interesset obedientia Joannis XXIII. Deinde declarationi illi nullus consensit Pontifex.

Sessione 8. ab iisdem damnatus Wiclef. Sessione 12. tandem Patrum sententia Pontificatu depositus Joannes XXIII. qui sententiam auditam approbavit, & reipsa cessit Pontificatu, quâ facta cessione Pontificatu omnino excidit.

Sessione 14. postquam sponte Papatu cessisset Gregorius XII. absens, Cardinales ipsius Obedientiae in Concilium admissi cum reliquis. sess. 15. damnatus praesens Joannes Hus, vivusque combustus

Sessione 37. tandem definitiva sententiâ Pontificatu depositus Benedictus 13. cedere nolens: & sess. 41. anno 1417. electus in Pontificem Martinus V. qui sess. 45. Concilium dimisit. Edicta autem constitutione quâ incipit, *Inter cunctas*, sacro approbante Concilio, solum approbavit quod gestum erat contra errores Wicleffi, aliorumque, non approbavit autem quâ sess. 4. & 5. declarata retuli, imo in eadem Constitutione statuit, inter alia interrogatoria de hæresi suspectis proponenda, etiam hoc, Utrum credat quod Papa canonicè electus qui pro tempore fuerit, sit successor B. Petri, habens supremam potestatem in Ecclesia Dei. Certum autem eam non habere si non sit major Concilio. Quod ergo sess. 4. statutum erat de Concilio supra Pontificem, nullo modo de Pontifice indubitato intelligi voluit.

Septimum, Basiliensè à Martino V. indictum, & sub Eugenio IV. legitimè inchoatum anno 1431. sed in progressu variæ inciderunt controversiæ de authoritate Papæ &c.

Prima sessio habita est 14. Decemb. presidente Juliano Cardinali Pontificio legato. Interim Eugenius, 18. Decemb. edito Romæ decreto, Concilium si quod Basileæ congregatum videretur dissolvit. Patres autem Basileæ congregati de hoc Eugenii decreto publicas ad universos fideles litteras dedere, quibus declarant decrevisse se Concilium Basileæ continuare, quod & fecerunt.

Sessione itaque secunda, quam celebrarunt 15. Cal. Martii anni sequentis, presidente etiam Juliano, confirmarunt in primis decreta sess. 4. Constantiensis, statueruntque Concilium esse supra Pontificem. Aliis deinde sessionibus Eugenium IV. citarunt, accusarunt contumacem declararunt. Sess. 16. litteræ Eugenii recitantur, in quibus pacis studio declarat, Concilium illud à prima inchoatione legitimum fuisse, & irritas jussit esse priores litteras Concilii dissolutivas. Notandum autem Eugenium non approbare illis litteris omnia quæ usque ad hanc sessionem à Concilio gesta sunt legitima esse, imo positivè reprobare ea omnia quæ contra ipsos Cardinales &c. decreta erant, ipsum Concilium tantum approbavit, jussitque legitimum esse.

Sessione autem 18. nullo Presidente Pontificio Legato, Concilium repetit iterum decretum Constantiense. Non constat quibus deinde sessionibus legati præfederint, constat ipsos decretis Concilii se opposcentes non fuisse auditos sess. 21. & 24. imo opus deinde fuisse Tarentino armis se tutari. Deinde à sessionis 31. tempore, id est anno 1438. Cal. Febr. dilapsus Basileæ Julianus, qui olim Concilio faverat, alique omnes Cardinales, uno excepto Arelateni, quem deinde Præsidentem Concilii crearunt. Hoc itaque

itaque Præsidente Concilium ita segregatum à Romano Pontifice, ut neque speciem Pontificiæ authoritatis præ se ferret, convocatis Presbyteris, quibus loco Episcoporum, paucissimi enim aderant, suffragii jus datum, & in manus datæ Sanctorum reliquæ sess. 33.

Sessione 34. Eugenium Pontificatu deponunt. Sess. 39. in anti-Papam eligunt Amadeum Ducem sabaudia, qui dictus fuit felix V. Quo deinde Pontificatu cedente Nicolaus V. Eugenii IV. successor dedit hoc novæ concordia, ut confirmaret acta quædam Basileensia ad beneficia Ecclesiastica, & censuras pertinentia. Præter hæc nihil omnino approbavit, ut ex ejus Bulla satis apparet. Ceterum non tantum Eugenius, sed & deinde Leo X. in Concilio Lateranensi sess. 11. decreta Basileensia damnarunt, ac proinde nullum possunt ab authoritate hujus Concilii robur habere.

TRAC-

TRACTATUS SECUNDUS
DE
CONTROVERSIIS
PARTICULARIBUS
MODERNIS ET V. IANSENIANIS

CAPUT PRIMUM

*Explicatur methodus in sequentibus controversiis
præcipuè observanda.*

Statuenda sunt hic quatuor Principia ab ipsis Sectariis communiter concessa, & necessariò admittenda : ex quibus singulas controversias in particulari ita deducemus, ut cogatur Sectarius veritatem Catholicam admittere, vel suis principiis contradicere, per viam argumentandi brevem, & cuius legenti apertam.

Primò, Admittunt nobiscum Sectarii Scripturæ sacræ auctoritatem esse infallibilem : ac proindè in quavis controversia ab ea parte stare victoriam, pro qua verus Scripturæ sensus declaratur.

Secundò, Docent ipsi ut fidei suæ dogma indubitatum, Ecclesiam primitivam, quæ duravit post Christum annis circiter quingentis, sanctam,

tam, incorruptam, & omnis erroris expertem fuisse: ac proinde verum Scripturæ sensum tenuisse, ac fideliter docuisse. Nam nisi admitterent Ecclesiam saltem primitivam non errasse, fateri deberent nunquam post Christum veram Ecclesiam in mundo fuisse, cum prorsus impossibile sit veram Ecclesiam sine vera fide existere: aliàs enim esset vera, & non vera, quod apertè repugnat.

Hinc tertio, Admittunt Patres primitivæ Ecclesiæ veram Christi fidem tenuisse & docuisse, atque in ea docenda verum Scripturæ sensum cognovisse. Undè sequitur illorum qui tunc vixerunt Patrum auctoritatem & communem consensum, in quavis fidei controversia recipiendum esse: quos & ipsi pro suis dogmatibus omni studio adducere conantur.

Et patet Primo, quia cum Patres illi fuerint primitivæ Ecclesiæ Pastores & Doctores, non potuerunt veram illius doctrinam ac sensum ignorare. Si enim ipsi Ecclesiæ Doctores ejus doctrinam ignorassent, multo magis aliis ignota fuisset: undè sequeretur nullam fuisse in primitiva Ecclesia legitimam Verbi Dei prædicationem, quam tamen ipsi Sectarii primariam veræ Ecclesiæ notam agnoscunt.

Patet secundo, Quia illorum Patrum scripta in primæva Ecclesia passim recepta, & perpetuo usu approbata fuerunt. In scriptis autem sic approbatis Ecclesiæ tunc approbantis auctoritatem, sensum, & testimonium possidemus. Præterea, eorum libri ad impugnandos errores & hæreses à primitiva Ecclesia perpetuò adhibiti fuerunt: hoc autem fieri non potuit, nisi doctrinam in iis contentam, veram, solidamque agnosceret; non enim potest, per doctrinam
quæ

quæ erronea est, error debite impugnari.

Patet denique, ex eo quod SS. Patres in primitiva Ecclesia pro Sanctis agniti fuerint, & ipsi Sectarii pro talibus eos agnoscant. Unde necessario sequitur eos veram & communem fidem profiteri debuisse; vera enim sanctitas sine vera & saltem communi fide nullo modo subsistere potest; quinimò docent Sectarii solam esse fidem, quæ per se hominem verè justum, & sanctum constituit.

Hi igitur primævæ Ecclesiæ Patres, in suis scriptis unanimi consensu posteritati traditis, sunt indubitati testes fidei, & doctrinæ quam olim profitebatur vera Christi Ecclesia, cujus ipsi ad populum præcipui interpretes, & Doctores fuerunt. Si enim horum testimonium & consensus non sufficiat, nulli prorsus Ecclesiæ primitivæ idonei testes adduci poterunt. Eoque magis quod illi modò sint arbitri maximè sinceri, & incorrupti, ut sententiam ferant de exitis hoc ævo controversiis, de quibus olim nihil audierunt, sed absque omni partium studio doctrinam à vera Ecclesia acceptam, solo veritatis amore, posteris suis puram, sinceramque tradiderunt.

Hoc quoque argumentum pro autoritate Patrum, qui se in primitiva Ecclesia antecesserunt, adducit ipse August. contra Iulianum hæreticum l. 2. c. ult. Nondum vobiscum apud illos Iudices (Patres) aliquid agebamus, & apud eos acta est causa nostra; nec vos, nec nos eis noti fueramus, & eorum pro nobis latas contra vos sententias citamus; nondum vobiscum certabamus, & eis pronunciantibus vicimus.

Quartò, Principium certum est etiam apud Secta-

Sectarios : Hæreticam esse eorum doctrinam , quos primitiva Ecclesia pro hæreticis damnavit. Nam si eorum doctrina erronea & hæretica non esset , vera & primitiva Ecclesia eam reprobando in fide errasset , & hoc ipso vera Christi Ecclesia non esset.

Ex his igitur principiis , quæ ipsi Sectarii pro manifestis agnoscere debent , procedemus ad doctrinam cum Ecclesia Romana controversam ipsis perspicuè demonstrandam, hoc modo :

Illa doctrina & sensus Scripturæ debet esse verus, quem tradidit primitiva Ecclesia per suos Patres & Doctores, qui veram Ecclesiæ fidem præ omnibus perspectam habuerunt , aliis prædicarunt, & librorum suorum monumentis posteritati consignarunt, uti pluribus ostensum est.

Atqui doctrina Ecclesiæ Romanæ , quam in sequentibus controversiis proferemus , est talis , ut in singulis ostendamus. Ergo Ecclesiæ Romanæ doctrina necessario debet esse vera.

Item , Ila doctrina necessario est falsa, quam in antiquis Hæreticis primitiva Ecclesia damnavit.

Atqui doctrina Romanæ fidei opposita est talis , uti infra patebit. Ergo illa necessario est falsa. Atque hæc argumentandi ratio ex propriis principiis desumpta , cuivis Sectario facilis esse debet, & eorum quibus hæc scribo captui , & utilitati maxime accommodata.

Quod si Adversarii hæc methodo convicti, contentur ad novas Scripturæ latebras declinare, adigendi erunt ad Methodum triplicem supra assignatam part. 1. cap. 9.

CAPUT II.

De Fide, Operibus, Gratia, & predestinatione.

§. I. Sectarii refelluntur.

I. **D**Ocent primò Catholici, Fidem, & bona Opera peccatorem disponere ad justificationem, & gratiam primam, quâ transfertur à statu peccati ad statum gratiæ, & filiorum Dei.

Docent secundò, Per Fidem, & bona opera justum mereri justificationem secundam, sive augmentum gratiæ, & justitiæ semel acquiritæ, adeòque digna esse mercede, mediante tamen semper gratiâ & meritis Christi, *Trid. sess. 6. cap. 8.*

Contrà docent tam Lutherani, quam Calvinistæ, solam Fidem ad salutem & justitiam sufficere. Bona opera ad salutem neque necessaria esse, neque utilia: Imò omnia justorum opera esse peccata, & illos tantum esse justos per justitiam Christi illis imputatam.

Visa est Voetio cum quibusdam modernis Sectariis, nimis cruda, ac rigida hæc suorum Prophetarum Lutheri, & Calvini oracula. Illa igitur ipsi novo Spiritus afflatu sic reformanda censuerunt, ut per bona Opera obtineatur aliqua justificatio, non quidem in hac vita, sed saltem in futura. Sed hoc ipsum ut nimis laxum contrario Spiritu damnat Samuel Maresius, & acerbè exprobrat Voetianis, *Illos plusquam mediam partem victoriæ Papistis concedere.* Ita loquitur in suis Diatribis de statu afflicto modernæ Theologiae

ologix apud Confederatos pag. 8.

Sed patent priora quæ retulimus dogmata, ex ipsis Calvinii verbis referentis tam suam, quam Lutheri doctrinam lib. 1. de libero arbitrio pag. 141. Peccare justos etiam in operibus bonis, & bona opera esse ex se mortalia peccata (ait) : nihil est in istis verbis quod non simpliciter, & citra ullam figuram verum sit. Item Lutherus, in confut. Latomi fol. 220. Omnis iustitia est immunda, omne opus bonum peccatum. Denique Calvinus in antidot pag. 291. In eo differt à Lege Evangelium, quia non sub conditione operum, sicut illa, sed ex fide vitam promittit. Et hæc est communis Sectariorum confessio, quæ juxta traditam cap. 1. Methodum clarè & solidè confutatur hoc argumento.

2. Illa doctrina est hæretica quæ adversatur Scripturis ex sensu primitivæ Ecclesiæ, uti omnes Sectarii admittunt. Sed hæc doctrina adversatur Scripturis ex sensu primitivæ Ecclesiæ : Ergo hæc doctrina est hæretica.

Scripturæ adversari ostenditur ex Evangelio, ubi præter Fidem requiritur observatio Mandatorum. Matth. 19. Si vis ad vitam ingredi serva mandata. Et de mercede dicitur Matth. 20. Voca operarios & redde illis mercedem. Et Matth. 5. v. 12. Gaudete & exultate quia merces vestra copiosa est in calis. Eodem modo de merito & mercede bonorum operum loquitur Apost. ad Rom. 2. v. 6. Deus, reddet unicuique secundum opera sua. Et 1. ad Cor. 3. v. 8. Unusquisque propriam mercedem accipiet secundum suum laborem. Frustrâ insuper diceretur 1. Ioan. 3. v. 14. Qui non diligit manet in morte, si sola fides ad vitam, & salutem sufficeret.

Denique Apostolus Jacobus suæ epist. c. 2. v. 20. apertè declarat, Fidem sine operibus mortuam esse

esse.... Et ex operibus justificari hominem, & non ex fide. Si dicat Sectarius Epistolam D. Jacobi Canonicam non esse, jubeatur id ex Scripturis probare, juxta methodum primam supra assignatam.

3. Si in oppositum adferat Apostolum Paulum *ad Rom. 2.* ubi dicit, nos gratis justificari, & sine operibus legis. Respondetur Apostolum agere de operibus legis ceremonialibus, quibus Judæi se coram Deo justos reddi, falsò existimabant. Nosram autem doctrinam apertè tradit idem Apostolus *ad Rom. 2. v. 13.* *Non enim auditores legis justi sunt apud Deum, sed factores legis justificabuntur.*

4. Sensum primitivæ Ecclesiæ circa has Scripturas Luthero & Calvino è diametro contrarium esse, ex testimoniis SS. Patrum, qui in primitiva Ecclesia floruerunt, nunc manifestè declaro.

S. Augustinus *lib. de fide & operibus cap. 14.* Jam, inquit, illud videamus quod excutiendum est à cordibus religiosis, ne malà securitate salutem suam perdant, si ad eam obtinendam solam fidem sufficere putaverint.

Idem in *epist. 105. ad Sixtum.* Sicut merito peccati tanquam stipendium redditur mors, ità merito justitiæ tanquam stipendium vita æterna.

S. Cyprianus *libro de unit. Eccles. circa medium.* Justitiæ opus est, ut promereri quis possit Deum, præceptis & monitis ejus obtemperandum est, ut accipiant merita nostra mercedem.

S. Ambrosius *lib. 1. de offic. cap. 35.* Nonne evidens est Meritorum aut præmia aut supplicia post mortem manere.

S. Basilii *Orat. in init. proverb.* Omnes qui viam Evangelicam incedimus mercatores sumus,

mus, per opera mandatorum nobis possessionem
caelestium comparantes.

S. Cyrillus lib. 10. in Ioan. c. 18. Quod autem
fides ad salutem non sufficiat, Christus etiam
discipulis ostendit, tu credis quia unus est Deus.

5. Ex his adeò manifestis hoc tantum modo
potes concludere. Vel Scriptura erravit cum
primitiva Ecclesia, vel uunc errat doctrina Lu-
theri & Calvini in terminis illis contraria. Sed
nec Scriptura, nec primitiva Ecclesia errarunt,
ut ipsi fatentur. Ergo erronea est hæc Lutheri
& Calvini doctrina, & consequenter tota eo-
rum secta, quæ huic doctrinæ adhæret.

6. His ita probatis, corruunt alii errores,
maximè Calvini indè consequentes, ut, 1. Ho-
mines independenter à suis operibus prædesti-
nari ad gloriam, vel reprobati ad pœnas æter-
nas.

2. Christum pro omnibus mortuum non esse,
sed pro solis electis & prædestinatis. Contra
apertam Scripturam 2. ad Cor. 5. v. 15. *Christus*
pro omnibus mortuus est.

3. Deum non omnibus dare gratiam, sed solis
prædestinatis. Contrà illud Apost. *Deus vult om-
nes homines salvos fieri, quantum est ex parte auxi-
lii divini.*

4. Hominem in statu naturæ lapsæ, perdidisse
libertatem arbitrii, sic ut concupiscentiæ, aut
gratiæ internæ non possit resistere. Cum tamen
Scriptura contrarium dicat Act. 7. v. 51. *Vos*
semper Spiritui sancto resistitis.

5. Deum hominibus præcipere impossibilia,
adeòque omnia mandata non posse servari.
Contra Apostolum ad Philip. 4. v. 13. *Omnia*
possum in eo qui me confortat.

Hæc autem omnia quid aliud docent, quam
omnem

omnem rectè vivendi curam abiicere, pietatem & bona opera pro nihilo habere, salutem suam aut damnationem inevitabili necessitati relinquere? Illam autem doctrinam tradit Calvinus *l. 3. instit. cap. 21. 22. 23.* & sæpius alibi.

Undè oritur illud hominum desperatorum dilemma. Vel ab æterno sum prædestinatus ad coelum, vel reprobatus ad infernum. Si prædestinatus, quidquid agam salvabor: si reprobatus, quidquid agam certò damnabor. Ergo non debeo de bona vel mala vita esse sollicitus.

Sed hujus dilemmatis fallacia dissolvitur hoc modo: Si sum prædestinatus, per media scilicet in mea potestate constituta, certò salvabor, si illa media adhibeam; damnabor si illa nolim adhibere. In mea autem libertate relictum est, illa media amplecti, ex quibus debeo esse prædestinatus, vel ea omittendo efficere ut sim reprobatus: quod satis unicuique rectè vivendi curam imponit. Ut patet in hac ægrotantis similitudine. Vel Deus ab æterno prævidit & decrevit te ex hoc morbo moriturum, vel non. Si prævidit moriturum, certò morieris, sin minùs, certò convalesces. An ideo omittes medicinam idoneam applicare ne mors obrepas? Quod si putas vitam corporis per medicinam conservari posse ne intereat, quomodò non credis te per Pœnitentiam, & bona Opera impedire posse ne mortem animæ æternam incurras.

Ut verò hi, aliique errores de Gratia divina, & Libertate humana accuratius refellantur, plures de iis horum temporum controversiæ in sequentibus explicandæ erunt.

De Gratia Christi, Operibus Libero arbitrio Controversia Recentiores.

Post hæreses Lutheri, & Calvinii de gratia Christi, & libertate humana, circa annum 1641. prodierunt errores comprehensi in libro qui Augustinus Jansenii inscribitur. Hos errores in primo ortu detexerunt Professores Societatis Jesu in Academia Lovaniensi, ac ne latius serperent, illos publicis Thesibus, ac validissimis argumentis oppugnarunt. Signum sustulerunt hæ Theses cæteris Europæ Academiis, & Provinciis, ut adversus dogmata fidei Catholicæ perniciofa omni ope & autoritate dimicarent. Id impigrè tam voce, quàm calamo præstiterunt omnium ordinum Viri celeberrimi, & imprimis Doctores Sorbonici, ac totius pænè Gallie Antistites. Horum omnino octoginta doctrinâ aut infulis eximii, cum Sorbonæ parte longè maxima, ac frequenti aliorum Ordinum assensu, ut gravissimum ab Ecclesia periculum averterent, rem totam ad supremum controversiarum judicem Pontificem Romanum suo nomine deferendam censuere.

Fuerunt quidem præcipuâ Jansenii dogmata pridem proscripta inter propositiones septuaginta novem Michaelis Baii per Constitutiones Pii V. & Gregorii XIII. quas postea confirmavit Urbanus VIII. ipsumque Jansenii librum tanquam damnata dogmata restaurantem omnibus sub anathemate interdixit. Sed cum non deessent qui vario ducti studio Pontificum Decretis

tis

192 *Tract. 2. cap. 2. De Gratia, Operibus &c.*
tis obstreperent, placuit Apostolicæ Sedi ad
novum, supremumque examen rem totam re-
vocare.

Itaque Innocentius X. summâ curâ ac studio
tam per se, quàm per viros doctissimos, excusso
Jansenii volumine, quinque ex eo propositio-
nes selegit, quæ præcipuam totius libri doctri-
nam continebant, easque sæpius examinatas, de
Apostolicæ potestatis plenitudine, gravibus cen-
suris confixit, & Constitutione in perpetuum
valiturâ condemnavit.

Ut verò aliqui ictum hunc fatalem novâ arte
à novi Authoris capite averterent, has quin-
que propositiones, quas antea ipsam esse Au-
gustini doctrinam defendebant, postea mutato
consilio easdem à Jansenii libro, ac mente lon-
gissimè abesse affirmarunt. Hos demum novo
diplomate compescendos censuit Alexander
VII. quo damnata dogmata, non tantum eâdem
quâ prædecessores censurâ, profligavit, sed
etiam ea in Jansenii libro eo quo damnata sunt
sensu contineri Apostolicâ autoritate definivit.

Ut igitur has quoque propositiones in con-
troverſiis polemicis de Gratia quâ capimus
Methodo, Missionario Apostolico breviter pro-
ponamus, primò singula dogmata cum censu-
ra illis iniusta proferemus, & quo loco ab au-
thore tradita sunt, prolatis etiam ipsius verbis,
demonstrabimus. Dein quo modo Scripturæ,
Conciliorum, Patrum, ac præsertim S. Augu-
stini authoritati adversentur, cum faciliiori ar-
gumentorum solutione, breviter, & dilucidè
exponemus.

Prima

Prima Iansenii Propositio.

Aliqua Dei praecepta hominibus iustis volentibus & conantibus, secundum praesentes quas habent vires, sunt impossibilia; deest quoque illis Gratia qua possibilia fiunt. Hanc doctrinam Innocentius X. & Alexander VII. ut temerariam, impiam, blasphemam, anathemate damnatam, & Haereticam declararunt ac damnarunt. Extat autem illa doctrina in libro Iansenii Tom. 3. lib. 3. cap. 13. col. 334. his terminis: Hae igitur omnia plenissime planissimeque demonstrant, nihil esse in S. Augustini doctrina certius ac fundatius, quam esse praecepta quaedam, quae hominibus non tantum infidelibus, excommunicatis, obduratis, sed fidelibus quoque & iustis volentibus, conantibus secundum praesentes quas habent vires, sunt impossibilia, deesse quoque gratiam, qua fiunt possibilia. Idem patet ex iis quae habentur eod. cap. col. 325. & 326.

Reprobatur illa doctrina primo ex Scripturis. Hae enim hortantur homines ad omnium mandatorum observationem, quod frustra fieret si ad hanc voluntati humanae vires deessent: quin & gratiam qua praecepta impleri possint eadem Scripturae diserte pollicentur 1. ad Corinth. 10. v. 13. Fidelis Deus, qui non patietur vos tentari, supra id quod potestis: Et Lucæ 19. v. 21. Regnum Dei intra vos est: ac Ioan. 5. v. 4. Mandata illius gravia non sunt. Quomodo vero gravia non essent, aut intra nostram potestatem constituta, si nec gratia, nec vires adessent, quibus per observationem mandatorum peccatum vitari possit?

Causam vero comminiscitur Iansenius Tom. 3. lib. 3. cap. 17. cor non frustra ad observationem

194 *Tract. 2. cap. 2. De Gratia, Operibus &c.*
nem mandatorum consilia, & monitiones adhibeantur: *Quia, inquit, habent usum significandi homini, ut si forte possit, faciat quod iubetur, si non possit, infirmitatem doleat, oretque pro viribus impetrandis.*

At quid juvant ista ad amovendam peccandi necessitatem, si dum tentatio urget, nec spatium, nec gratia ad orandum necessaria concedatur? Hanc autem quandoque deesse, disertè fatetur ipse Jansenius supra cap. 13. *Est, ait, quedam voluntatis infirmitas quæ non potest certas tentationes superare, nec adest gratia, quæ superentur, nec Spiritus orationis quo vires impetrentur.*

Reprobatur secundo, ex mente S. Augustini, quem frustra Jansenius doctrinæ suæ patronum gloriatur. Huic enim errori apertè refragatur, de peccatorum meritis & remiss. lib. 2. cap. 6. *Dubitare, inquit, non possum, nec Deum aliquid impossibile homini præcepisse, nec Deo ad opitulandum & adjuvandum, quo fiat quod jubet, impossibile aliquid esse, ac per hoc potest homo, si velit esse sine peccato adjutus à Deo. Quid dici potuit apertius? Sed audi fortius loquentem Sermone 191. de tempore: Execramur blasphemiam eorum, qui dicunt impossibile aliquid homini à Deo esse præceptum, & mandata Dei non à singulis, sed ab omnibus in communi posse servari. Quinto lib. de nat. & grat. cap. 67. pro evidenti principio statuit, neminem posse peccare in eo quod nullo modo caveri potest: peccatur autem præcepti violatione; ergo ea caveri potest.*

Ad hunc Scripturæ, ac S. Augustini sensum tam exploratum accedunt Canones Conciliorum, à quibus impium dogma diro anathemate confixum est. Sic enim primis illis Ecclesiæ temporibus de hac doctrina pronunciavit Concil.

cil. Arausicanum Can. 25. Hoc etiam secundum fidem Catholicam credimus, quod accepta per Baptismum gratia omnes Baptizati, Christo auxiliante & cooperante, quæ ad salutem pertinent possint & debeant, si fideliter laborare velint, adimplere. Et contra huius ævi Novatores novum hoc anathematis fulmen vibrat Tridentinum Sess. 6. Can. 18. Si quis dixerit Dei præcepta homini etiam iustificato & sub gratia constituto esse ad observandum impossibilia, anathema sit. Idemque Concilium, ad implenda Dei præcepta adesse iustis vires, nec abesse Dei adiutorium disertius inculcat, eadem Sess. 6. cap. 11. Deus impossibilia non iubet, sed iubendo monet, & facere quod possis, & petere quod non possis, & adjuvat ut possis.

Si quæras, quid ad hæc profligati dogmatis assertor? Argutias inanes obtendit, quæ potius facum, quam fidem faciant. Impotentiam implendi mandata ait talem esse, ut peccatores non desinerent ea implere, si vellet, velint enim, & mox ut voluerint, mandata implebunt. Aperta est hæc responsio, eamque tam facile capio, quam claudum posse ambulare, dummodo ambulet: istud verò non concipio, quid ista potentia ad ambulandum juvet, si quis incedere jubeatur, qui fractis cruribus non magis potest gressus formare, quam assumptis alis in cælum evolare. Neque magis concipi potest quo pacto peccator possit mandatis obtemperare, cui deest gratia & potentia requisita, ut per viam mandatorum progredi valeat.

At, inquit, posset peccator implere præcepta in alio statu, quando scilicet gratiæ victricis auxilium haberet, ac proinde dum peccat, est saltem remote potens ad non peccandum.

Sed quid juvat posse hominem in alia hypo-

thesi servare praecepta, si nunc dum mandatum illi incumbit ita constitutus sit, ut auxilium in promptu non habeat, quo possit praeceptum explere? Ut si quis in tenebricoso carcere conclusus jubeatur litteras perlegere, quis diceret illi nunc adesse obtemperandi potestatem, quamvis postea, si panderentur fenestrae, luce affulgente, legendi facultas non deesset. Nunquam sanè negavit Calvinus voluntatem humanam, quae violato praecepto in peccatum prolapsa est, potuisse à Deo per alia auxilia inflecti ad praecepti observationem; & tamen ejus doctrina ab Ecclesia reprobata est, eo quod asseruerit, in hoc statu homini justo aliqua Dei praecepta esse impossibilia. Hac igitur viâ nullum datur effugium, nisi lubeat Calvini vepribus inhaerere.

Alia tentatur via, sed loginqua: ad Adamum scilicet, & paradysum, & prima mundi exordia recurritur. Præten dit enim erroris author, peccatum quod à nobis propria voluntate admittitur, continuationem esse delicti ab Adamo in paradiso pridem commissi, ex quo in nos peccati fomes profluxit: atque ita docet ex utriusque peccato unum quodammodo actum consari, qui nobis hoc ipso totus sit liber, quo in Adamo liberè incepit.

En Machinam longè quæsitam, ex tot commentis bellè compactam. Quid enim à veritate longinquius fingi potest, quam peccatum ab uno homine propria voluntate hodie commissum, omnem quam habet libertatem derivare ab alieno delicto, quod à sex millibus annorum suæ tantum voluntatis arbitrio liberè incurrit? Aliud longè est de reatu peccati originalis, quem ut contrahamus, nullus omnino voluntatis nostræ actus requiritur.

Quod

Quod si possint actus à nobis elicti malitiam pœnâ aternâ plectendam contrahere, ex eo quod ab Adami peccato causam & ortum habuerint, cur etiam per amentiam, cæcitatem, & alias hujusmodi affectiones necessarias, peccati reatum non incurrimus, cum hæ quoque à primi parentis delicto in nos profluxerint?

Quinimo si responsum illud aliquid veritatis haberet, inde pariter conficerem, peccata hominis Baptizati omni prorsus culpâ carere. Cum enim, ut aiunt, suam libertatem ac formalem malitiam ea non habeant, nisi ut conjuncta cum peccato Adami, sublato jam in nobis per Baptismum primi parentis peccato, non possunt actus nostri, quibus præcepta transgredimur, formalem malitiam retinere, aut pœnâ à Deo justè infligendæ reatum incurrere. Denique si actus illi alienâ tantum libertate malitiam contraherent, nequidem poterunt à Deo sub reatu pœnâ aternæ hominibus prohiberi, sic enim in statu naturæ lapsæ homini imperare non potest ut careat concupiscentiâ, quamvis in Adamo liberum fuerit non peccando concupiscentiæ fomitem à posteris summovere. Ex quibus breviter, satis tamen manifestè apparet, hanc doctrinam ab Ecclesiâ meritò proscriptam, nullâ veritatis specie defendi.

Secunda Propositio.

Interiori gratia in statu naturæ lapsæ nunquam restituitur. Jansen. Tom. 3. lib. 2. cap. 5. col. 103. Nullum, inquit, adjutorium gratiæ, cujus usus ita ponitur in arbitrio voluntatis, ut illo utatur aut non utatur, ut illud amplectatur aut deferat, aut illi consentiat aut non consentiat se voluerit, ad medicinale adjutorium

Christi nullo modo pertinere potest. Idem patet ex eod. lib. cap. 24. col. 200. cap. 25. col. 202. & cap. 27. col. 210. Hanc propositionem Innoc. X. & Alexander VII. hæreticam declaravit, & talem damnavit.

Repugnat illa primò testimoniis Scripturarum, quæ docent hominem resistere vocationi divinæ, & sapius hortantur ut acceptæ gratiæ cooperetur: quod frustraneum foret, si gratia per se voluntatem humanam ad consensum ita raperet, ut nunquam ei dissentiendo resisteret. Sic autem loquitur Scriptura Proverb. 1. v. 24. *Vocavi & renuistis, extendi manum meam, & non erat qui aspiceret.* Et Matth. 20. v. 16. *Multi sunt vocati, pauci vero electi:* Item Matth. 23. v. 37. *Quoties volui congregare filios tuos, quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas, & noluisti.* Et Actor 7. v. 51. *Vos semper Spiritui Sancto resistitis.* Denique 2. ad Corinth. 6. v. 1. *Exhortamur ne in vacuum gratiam Dei recipiatis.* An non otiosa hæc ad gratiam recipiendam exhortatio, an non iniqua in resistentes exprobratio, si talis esset natura gratiæ divinæ ut à nulla possit voluntate repudiari?

Jam verò inspicimus de hoc dogmate quis fuerit primævæ Ecclesiæ sensus, ac imprimis S. Augustini lib. de Spir. & litt. cap. 34. *Misericordia Dei prævenit nos, consentire autem vocationi Dei aut ab ea dissentire, nostræ voluntatis est.* Eodem modo vim illam voluntatis, in repellenda gratia vocationis divinæ, exponit in Evangelio de vocatis ad nuptias, quorum aliqui noluerunt Christo vocanti obtemperare: *Ad illam canam, inquit, nec omnes qui vocati sunt venire voluerunt, neque illi qui venerant venire possent nisi vocarentur: itaque nec illi debent sibi tribuere qui venerunt, nec illi qui*

qui noluerunt venire, debent alteri tribuere, sed tantum sibi, Qui ut venirent vocati, erat in libera voluntate. S. Augustino testis accedat ejusdem Doctoris & ævi discipulus S. Prosper Lib. 2. de vocat. Gent. cap. 26. *Voluntas de sua habet mutabilitate si deficit, de gratia verò opitulatione si proficit: Et quod à multis refutatur gratia, ipsorum est nequitia, quod à multis recipitur, gratia divinæ est, & voluntatis humanæ.*

Perpetuum hunc Ecclesiæ sensum veneratur Tridentina Synodus, & oppositum contra Sectarios nostri temporis sub anathemate proscribit Sess. 6. Can. 4. *Si quis dixerit liberum hominis arbitrium à Deo motum & excitatum.... non posse dissentire, anathema sit.* Nec minus apertè Sess. eadem cap. 5. *Tangente Deo cor hominis... inspirationem illam recipiens, abicere potest.* Eodem veritatis spiritu afflatus idem enunciat Concil. Senonense anno 1528. Decreto fidei 15. *Non est tale trahentis gratiæ auxilium, cui resisti non possit.*

Si quæ igitur vis divinis eloquiis, si quæ veritas Sanctis Ecclesiæ Patribus, & Conciliis, ex his manifestum evadit, hanc esse doctrinam omni ævo in Ecclesia Christi comprobata: adeo ut quisquis adhuc veritati fidei tam luculentæ repugnat, hoc ipso satis ostendat, se divinæ gratiæ posse resistere.

Quibus verò modis & argumentis quidam moliantur huic veritati obsistere, & in operibus gratiæ voluntatem humanam ineluctabili necessitati subicere, in propositionis 3. refutatione ubi agitur de libertate ad meritum requisita, mox aperiemus.

Tertia Propositio.

AD merendum & demerendum in fana natura lapsa non requiritur in homine libertas à necessitate, sed sufficit libertas à coactione. Hanc propositionem Innoc. X. & Alex. VII. hæreticam declaravit, & ut talem damnavit. Eam verò docet & explicat fusè Jansenius lib. 6. de grat. Salvatoris cap. 6. & seqq. ubi declarat in ordine ad actionem meritoriam vel demeritoriam, nihil esse quod impediatur libertatem voluntatis, præter coactionem. Et breviter Tom. 3. lib. 6. cap. 12. col. 658. Sic pronunciat: *Nihil aliud libero generaliter repugnat, quàm necessitatis illius prementis, cogentisque violentia.* Et hinc asserit satis inesse libertatis ad meritum actui amoris quo Deus seipsem diligit, si Deus meriti capax esset.

Huic errori ad amissim quadrat hæresis Calviniana, qui disertè profitetur, se non aliam impugnare libertatem, quam eam quæ sita est in facultate voluntatis ad utramque partem expedita, quæ scilicet præbeat liberam agendi vel non agendi potestatem, quam libertatem indifferentiæ nuncupamus: sic enim loquitur ipse in Antidoto ad can. 5. Conc. Tridentini. *De verbo, inquit, ne moveamus rixam, sed quia per liberum arbitrium intelligunt (Catholici) eligendi facultatem, quæ sit in utramque partem libera & soluta, titulum sine re esse qui affirmant, Christum habent authorem.*

Quam verò longè abeat dogma hoc fatale à Scripturæ, Patrum, & Ecclesiæ sensu, testantur aperta veritatis oracula, quibus inimicum gratiæ & libertati humanæ commentum perpetuo aversantur,

Atque imprimis ex sacris litteris manifesta in-
torque-

torquetur sententia Genesis 4. v. 7. *Nonne si bene egeris recipies; sin autem malé, sub te erit appetitus tuus, & tu dominaberis illius.* Hanc expeditam ad utramque libertatem in homine iusto disertè agnoscit Ecclesiasticus cap. 31. v. 1. *Qui potuit transgredi & non est transgressus, facere mala & non fecit.* Nec minus humanam libertatem, ut subsistat, ab omni necessitate remotam requirit Gentium Apostolus 1. ad Corinth. 7. v. 31. *Qui statuit in corde suo firmus, non habens necessitatem, potestatem autem habens sue voluntatis.* Necessitatem à libertate sejungit Apostolus, illam cum libertate conjungit Jansenius: quis hic erravit, nisi qui errare potuit?

Sed, inquires, quid de Augustino? Sat nota ejus mens & sententia, si non ille Jansenii, sed Ecclesiae Augustinus audiatur. Paucis verbis decretoriam in hac controversia sententiam pronunciat Lib. de vera Relig. cap. 14. *Quoniam peccari non dubium est, nec hoc quidem dubitandum video, habere animas liberum voluntatis arbitrium: tales enim servos suos meliores esse Deo judicavit, si ei servirent liberaliter, quod nullo modo fieri posset, si non voluntate, sed necessitate servirent.* Audis S. Augustinum liberum arbitrium sic explicantem, ut nulla sit liberalitas, nulla libertas, si Deo non serviat eà voluntate quæ omni careat necessitate. An non hoc iterum inculcat lib. de Spir. & litt. cap. 34. *Consentire vocationi Dei vel ab ea dissentire, propria voluntatis est.* Iterumque de lib. arbit. lib. 3. cap. 18. *Ista est causa voluntatis, si non ei potest resisti, sine peccato ei ceditur, si autem potest, non ei ceditur, & non peccabitur.* Si quis Augustinum tam clara, tam sana suadentem audire nolit, videat ne ab eodem insania arguatur lib. de duab. Animabus cap. 12. *Dicere reum teneri*
I 5 quem

quempiam, quia non fecit quod facere non potuit, summa est iniquitatis, & insania.

Quid ergo mirum summos Pontifices divino Spiritu afflatos illam doctrinam abolere, quam Sacrarum litterarum, Sanctorumque Patrum consensus toties condemnat.

Consensum hunc testatur Concil. Senonense in decretis fidei decreto 15. ubi concludit, percurrenti Sacram Scripturam obvium esse quod liberum in utramvis partem hominis arbitrium asseveret. Horum denique vestigiis insistens Conc. Tridentinum Sess. 6. can. 4. sic tandem definit. *Si quis dixerit liberum hominis arbitrium à Deo motum & excitatum... Deo excitanti atque vocanti non posse dissentire, si velit, anathema sit.* Agit autem de potestate dissentendi, quæ consistit in libertate indifferentiæ ad merendum & demerendum necessaria. Si enim libertas ad meritum requisita stare posset cum necessitate ad unam partem determinante, parum Concilio laborandum fuisset, ut statueret de libertate per quam voluntas motioni præsentis & excitantis gratiæ possit dissentire, cum hæc alia esse non possit quam libertas in sensu composito expedita ad agendum vel non agendum, quæ cum necessitate ad unum adstringente componi non potuit.

Quid igitur in re tam clara reponunt istius dogmatis patroni? Aliquas excogitant subtiles remoras, quæ perspicuæ veritati tenebras offundant. Ajunt enim se admittere in voluntate libertatem sive indifferentiam potentiæ, non verò indifferentiam actionis: istam verò indifferentiam potentiæ dicunt sitam esse in mutabilitate, & flexibilitate humanæ voluntatis, quæ annexa est statui vitæ præsentis, in qua modò ad volendum, modò ad nolendum facile inflectimur,

mur, quamvis quod in particulari volumus, id necessarium velimus.

Sed quid hoc aliud est, quam voluntatem de uno actu necessario, in alium necessarium devolvi? cum quævis actio voluntatis suâ careat indifferentiâ, & eliciatur hic & nunc à potentia in actu primo ad illum determinata. Aut quam potest ipsa potentia habere indifferentiam, quando, sine potestate ad oppositum, ad hanc tantummodo actionem adstricta retinetur? Itaque tota quæ hic prætenditur voluntatis mutatio, alia non est, quam concatenata commutatio unius necessitatis in aliam: interea in quavis actione catenam semper ad unum astringentem subit voluntas, sive auream operis boni, sive ferream actionis pravi: optio verò catenæ quâ astringitur non est ipsius voluntatis, sed providentiæ gubernatricis, quæ sive delectationem justitiæ, sive concupiscentiæ pro arbitrio dispenset, debet illi voluntas humana inevitabili necessitate obsecundare. Hæc illa est insignis larva libertatis, quam neque Manichæi quos impugnat Augustinus, nec Astrologi factorum assertores, nec Wiclefus, aut Calvinus ab Ecclesia damnatus, suam esse recusarent; ac proinde, si huic sententiæ credimus, hæcetici illi totam admiserunt libertatem, quæ ad merendum & demerendum in naturæ lapsæ statu requiritur. Aliâ sanè libertate eget creatura ratione prædita, ut apud suum creatorem laudem vel vituperium, præmium vel penam mereatur: ut nempe cardo voluntatis in bonum vel malum ab ipsa inflectatur, & sic agat, ut quantum est ex parte omnium quæ actionem antecedunt possit ab agendo abstinere. Sine huiusmodi libertate nemo sui mancipii actionem moralem

Quarta Propositio.

Semipelagiani admittebant prævenientis gratia interioris necessitatem ad singulos actus, etiam ad initium fidei: & in hoc erant hæretici quod vellent eam gratiam talem esse cui posset humana voluntas resistere, vel obtemperare. Tradit hujus primam partem diffusè nominatus Author lib. 8. de hæresi Pelag. cap. 6: Secundam lib. 2. de grat. Salvat. cap. 4. &c. quam brevissimè stringit col. 215. dum adversarium suum perstringit his verbis. *Quanta audacia, post condemnatos jam à tot sæculis Massilienses, asserere quod quia in statu innocentie sufficiebat homini ad salutem gratia quâ poterat perseverare si vellet, etiam nunc sufficere.* Declarata vero est ab Innoc. X. & Alexandro VII. hæc 4. Propositio falsa & hæretica, & ut talis damnata.

Prima pars hujus propositionis, quæ facti quaestionem continet, falsa declaratur ex historia hæresis Pelagianæ in iis quæ apertè tradit S. Augustinus, Prosper, & Hilarius, qui contra hanc hæresim decertarunt. Refert verò Augustinus lib. de prædest. cap. 2. 3. 5. Semipelagianos gratiam interiorē ad singulos actus non admisisse, sed censuisse, *initium fidei esse ex nobis, tanquam si fides non à Deo nobis donetur.* Idem, *Fidem non esse donum Dei.* Item, *Eos agnovisse quædam merita sua, tanquam ipsi sibi ea fecissent, non gratia Dei.* Denique, & credere & perseverare ita nostrum esse, tanquam non à Domino nos accipiamus &c. Consentit fusè S. Prosper contra Collatorē, præsertim cap. 4. 6. 10. 13. 14. & deinceps, ubi disertè exprobrat, quod diceret hominem posse bene agere sine gratia; non incitatum

rum à Deo ; ante gratiam ; sine adjutorio Dei ; per vires tantummodò humanæ voluntatis, merito gratiam præveniente &c. Quæ omnia in illis adeo obvia sunt & manifesta, ut contrarium sustinere aliud non videatur esse, quam velle lectori oculos, & mentem eripere.

Secunda pars propositionis damnatæ asserit : *Hæresim esse Semipelagianam, talem admittere gratiam, cui possit humana voluntas resistere vel obtemperare.* Hæc autem assertio non videtur reipsâ dissidere à propositione secunda, quæ supra refutata est. Nempe, *interiori gratia in statu naturæ lapsæ nunquā resisti.* Potest verò utraque Propositio Calvino auctore pridem gloriari. Docet enim ille lib. 2. instit. cap. 5. §. 11. Errorem esse Scholasticorum, quod putarent in manu nostra esse respuere vel recipere oblatam Dei gratiam : & fuisse hunc errorem Pelagianorum, quos secuti sunt Semipelagiani ibidem Calvinus disertè asserit §. 23. *Audiamus, inquit, nunc Augustinum suis verbis loquentem, ne atatis nostra Pelagiani, hoc est Sorbonici Sophistæ, totam vetustatem nobis adversari pro suo errore criminentur, in quo scilicet patrem suum Pelagium imitantur, à quo in eandem arcam ipse Augustinus protractus est.*

Porro, ne in refellendo hoc errore ex Scriptura ac Patribus superiora repetamus, ex sola Tridentini definitione unum formemus argumentum nulli respuendum, qui orthodoxæ Ecclesiæ auctoritatem salvam velit. Tridentinum sic definit sess. 6. Can. 4. *Si quis dixerit liberum arbitrium à Deo motum & excitatum non posse dissentire si velit, anathema sit.* Censet igitur liberum arbitrium, hoc est, humanam voluntatem à Deo motam per internam gratiam, posse illi gratiæ dissentire sive resistere, vel consentire si velit, quod est obtem-

obtemperare. Atqui propositio damnata ex ad-
verso asserit, *Semipelagianum*, sive hæreticum, esse
admittere gratiam cui possit humana voluntas resistere
vel obtemperare. Ergo Semipelagiana & falsa est
definitio Tridentini, si vera est à Pontificibus
damnata Jansenii doctrina; quod salvâ fidei
Catholicæ veritate nemo admisit.

Frustra hinc quæritur effugium; nexus est
qui nec solvi, nec frangi potest. Frustra, in-
quam, cum quibusdam finges Concilium hic ad
potentiam remotam, vel ad sensum divisum res-
pexisse, dum dixit liberum arbitrium posse dis-
sentire *si velit*, posse autem velle dissentire pro
eo statu quo præsentis gratiæ impulsu carebit.
Quis enim credat Concilium in re maximè seria
nugas agere, aut linguam loqui quam nemo
capiat? Nemo nisi nugando dicet, pauperem
posse facere eleemosynam, si velit; si is media
requisita in promptu non habeat, aut potentiam
proximam ut ea acquirat. Neque dicetur ligatus
posse currere, si velit, si præter voluntatem non
adsit illi facultas quâ possit se vinculis expedire.
Ergo quando Tridentinum pronunciat, homi-
nem posse dissentire divinæ gratiæ si velit, ne-
cessariò definit adesse potentiam proximam &
expeditam, ut velit dissentire, aut tollere impe-
dimenta quæ faciunt, ne hic & nunc possit dis-
sensum elicere. Ergo necessarium est verba
Concilii gratiæ Jansenianæ voluntatem ad as-
sensum necessitanti è diametro adversari.

Atque hinc ulterius inferes à Concilio defini-
tum esse dari veri nominis gratiam merè suffi-
cientem, cui voluntas actu resistit, quamvis in
ejus potestate fuerit illi consentire & obtempe-
rare. Sed hoc infra inter controversias Schola-
sticas magis explicandum erit.

Quinta

Quinta Propositio.

S Emipelagianum est dicere, Christum pro omnibus omnino hominibus mortuum esse, aut sanguinem fuisse. Hanc conclusionem ex suis principiis infert idem Jansenius, quam S. Augustino imponere conatur, sic enim loquitur ille lib. 3. de gratia Salvat. cap. 21. col. 390. *Qua sanè (inquit) cum in Augustini doctrinâ, conspicua certaque sint, nullo modo principiis ejus consentaneum est, ut Christus Dominus, vel pro infidelium in infidelitate morientium, vel pro justorum non perseverantium aeterna salute mortuus esse, sanguinem fuisse, semetipsum redemptionem dedisse, Patrem errasse sentiatur.*

Contra hoc dogma fidelium auribus sanè acerbissimum, Ecclesia Romana, varia censurarum fulmina pridem detorsit: sic autem post alios Innoc. X. & Alexander VII. in diplomate gemino adversus propositionem quintam Jansenii, de ea doctrina pronunciavit: *Falsam, temerariam, scandalosam, & intellectam eo sensu, ut Christus pro salute duntaxat prædestinatorum mortuus sit, impiam, blasphemam, contumeliosam, divinæ pietati derogantem, & Hæreticam declaramus, & uti talem damnamus.*

Damnatur autem meritò hæc doctrina, quia apertè adversatur divinæ Scripturæ asserenti, Deum velle omnes homines salvos fieri, & Christum dedisse semetipsum redemptionem pro omnibus. Sic enim loquitur Apostolus 1. ad Timoth. cap. 2. *Obsecro igitur primum omnium fieri obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus, pro Regibus & omnibus qui in sublimitate sunt, ut quietam & tranquillam vitam agamus in omni pietate & castitate: hoc enim bonum est,*

est, & acceptū coram salvatore nostro Deo, QUI OMNES HOMINES VULT SALVOS FIERI, & ad agnitionem veritatis venire: unus enim Deus, unus & mediator Dei & hominum homo Christus Iesus, QUI DEDIT REDEMPTIONEM SEMETIPSUM PRO OMNIBUS. Ubi sine ulla exceptione Apostolus affirmat, Deum velle omnes homines salvos fieri, & mox rationem assignat *Vnus enim est Deus, unus & mediator Dei & hominum &c.* Atqui absolutē, & absque ulla limitatione, omnium hominum unus est Deus; ergo etiam, nullo excepto, omnium est mediator, pro omnibus mortuus est, & pro omnibus etiam reprobis in cruce sanguinem effudit. Quod vel ex eo confirmatur, quod Apostolus discretē affirmet Deum velle salvos fieri omnes pro quibus dicit orandum esse, cupit autem orationes fieri pro Regibus, & omnibus qui in sublimitate sunt, cum tamen eo tempore essent Reges gentiles ac reprobi; ergo non potest Apostolus intelligi de Christo mortuo pro solis prædestinatis.

In eundem sensum verba Apostoli intelligit S. Augustinus lib. de Spir. & litt. cap. 33. *Vult autem Deus omnes homines salvos fieri, & in agnitionem veritatis venire: non sic tamen ut eis adimat liberum arbitrium, quo vel bene, vel male utentes iustissime judicentur, &c.* Ubi admittit S. Doctor Deum ex parte sua velle omnibus salutem procurare, & illis etiam qui libero arbitrio male utentes incidunt in iudicium & damnationem.

Ut sententiam Augustini tam manifestam declinet Jansenius, persuadere conatur, illum loco citato non loqui ex suo sensu, sed Pelagianorum dogma recitare, postea refellendum. Sed inane est hoc effugium; hanc enim doctrinam minimē reprobatur, sed pergit tantum disputare contra Pelagianos, an fides ideo sit donum Dei, quia

quia provenit à libero arbitrio quod à Deo creatum est, demum addens, ideo fidem esse donum Dei, *Quia binis suasionibus agit Deus ut velimus & ut credamus, sive extrinsecus, per Evangelium, exhortationes &c. sive intrinsecus, ubi nemo habet in potestate quid ei veniat in mentem, sed consentire vel dissentire propria voluntatis est.* Quinimo iterum dictum suum de voluntate omnes salvandi tacitè approbat, dum asserit dari homini auxilium, cui consentire vel dissentire sit propriæ voluntatis. Ad quid enim porrigit tale auxilium cum quo possit aliquis dissentiendo perire, nisi velit ex parte sua etiam pereuntes salvos fieri?

Apostoli verò locum, quem in hac controversia lucidum ac decretorium omnis retrò agnovit antiquitas, nescio qua distinctionum caligine obnubilare potius quam elucidare contendit. Dum enim Apostolus sine exceptione ait, Deum velle omnes homines salvos fieri, Janse-
nius vult omnes homines in ea sententia sumi tantum generatim, pro generibus singulorum, non verò pro singulis generum, hoc est, Deum velle ex Judæis & gentibus, ex servis & liberis, ex principibus & privatis, & omni genere hominum aliquos salvari, non tamen velle, aut gratiæ suæ auxilia præbere, ut singuli homines in individuo salvi fiant. Cum enim absolutè negaret dari hominibus gratiam merè sufficientem, quam ut monstrosam & Molinisticam abolendam judicabat, sed doceret omnem gratiam esse suo modo victricem & efficacem, qualis reprobis ad perseverandum non conceditur, hinc illi inferendum fuit, Deum non velle reprobos per media congrua salvos fieri, neque Christum pro eorum salute sanguinem suum patri obtulisse.

Idem

Idem gratiæ merè sufficientis odium in Calvino, ut eundem peperit errorem, ita eandem expressit erroris defensionem. Etenim Calvinus de aterna Dei *prædest. pag. 706.* recitatis Apostoli verbis, de voluntate omnes salvandi, eandem distinctionem ita subjungit: *Quis non videt ordinum hic geri mentionem, potius quam singulorum hominum? nec verò ratione caret trita illa distinctio, non singulos generum, sed genera singulorum notari.* Et ne huic responso deesset assueta hæreticis præfidentia, idem graviori tono inculcat lib. de occulta Dei provid. pag. 737. Certo, inquit, certius est, Paulum illic non de singulis hominibus agere, sed intelligere ordines & genera vocationum. En pro malefido dogmate, quàm fida concordia.

Hinc sanè patet, quam longè novus Doctor ab Augustini mente ac sententia recesserit, cuius tamen se præ ceteris fidelem interpretem gloriatur. Peregrinum, ut existimo, illi Sancti Doctoris sensum reddidit, in ejus opere non satis observata distinctio voluntatis divinæ, in eam quàm vult absolutè & efficaciter homines actu ad salutem pervenire, quam certum est non ad omnes, sed solos electos pertingere, & in aliam, quàm Deus quantum est ex parte sua velit omnes ad salutem tendere, & ex vi meritum Christi omnibus præbere auxilia, quibus, si non obstat liberum hominis arbitrium, possint justitiam & gloriam adipisci. Et in hunc sensum doctrinam orthodoxam, atque adeo Augustino conformem exponit, firmatque Tridentinum sess. 6. cap. 3. *Etsi Christus, pro omnibus mortuus est, non omnes tamen mortis ejus beneficium recipiunt; sed id duntaxat quibus meritum passionis ejus communicatur.* Ubi manifestè mors Christi complectitur etiam eos qui ejus beneficio ad salutem non perveniunt. Ad

Ad extremum, de hoc nefario dogmate contra Sectarios agens, non immerito notat Malderus olim Lovanii Doctor, & Antverpiæ Episcopus, in suis *Antisynodicis* cap. 4. Vehementer esse formidandum, ne homines illi, qui negant Christum pro omnibus mortuum esse, eò tandem demerentia deveniant, ut cum Mahometanis sentiant, Christum pro nemine mortuum esse. Nec desunt qui testentur, plures Calvinii assecclas qui in primum hunc errorem inciderunt, postea in secundum se præcipitasse.

CAPUT III.

De Christi presentia in Sacramento Eucharistia.

1. **C**atholici omnes. affirmant in Sacramento Eucharistia, post panis & vini Consecrationem, Christum verè, ac realiter esse præsentem; ita ut virtute Consecrationis substantia panis mutetur in Corpus, & vinum in Sanguinem Domini, solis accidentibus panis & vini remanentibus.

Negant Calvinistæ per Consecrationem Christum constitui præsentem realiter, sed tantum figurativè, sic ut nihil adsit præter ipsum panem & vinum, tanquam figuram aut signum representans Corpus & Sanguinem Christi pro nobis oblatum. Et in hoc sunt contrarii ipsis Lutheranis, qui admittunt saltem in usu hujus Sacramenti realem Christi præsentiam, sed remanente simul panis & vini substantia.

2. Probatur Catholica veritas ex manifestis Christi verbis, Matthæi cap. 26. *Hoc est Corpus meum quod pro vobis tradetur. Hic est Sanguis meus*
qui

qui pro vobis effundetur, Atqui non figura Corporis Christi pro nobis tradenda erat, sed verum ipsius Corpus traditum, & verus ejus Sanguis effusus est. Ergo Christus illis verbis affirmat verum suum Corpus & Sanguinem in Sacramento contineri. Sic ut in sensu proprio & identico non possint illa verba aliud significare quam, Contentum sub hac specie panis est Corpus meum. Ut si Christus in Cana Galilææ, volens vi verborum aquam sibi præsentem in vinum convertere, dixisset, *Hoc est vinum quod vobis fundetur*. Si quis autem negaret illis verbis hoc posse præstari, non verborum proprietatem, sed Christi potentiam oppugnaret. Necessarium autem est Christum voluisse illis verbis se in Sacramento Eucharistiæ realiter constituere, vel Ecclesiam suam decipere, quod sic declaro:

Si aliquis Pater probus & prudens promitteret se filius relicturum auri summam, sicut Christus promisit se Corpus suum relicturum discipulis manducandum, & idem parens postea in ultimo testamento scrinium relinqueret cum his verbis, *Hoc est aurum quod vobis tradetur*, Quis hominum dubitaret illic verum aurum, & non tantum auri figuram aliquam contineri? Quod si quis tibi affereret, nihil in illo scrinio præter aliquam auri figuram deprehendi, an dubitares affirmare Patrem illum vel tunc delirasse, vel filios suos decipere voluisse? Hæc cum in Christi bonitatem & sapientiam infinitam cadere non possint, necessarium est illos errare aut delirare, qui Christi promissum, & testamentum figuratè tantum intelligunt.

3. Regula apud omnes certa est cum S. August. lib. 3. de doct. Christ. cap. 1. Quando verba Scripturæ sumi possunt propriè nunquam accipiendæ esse

esse figuratè, nisi aliundè constet id esse manifestè necessarium. Quod hic minimè constat, cum Christus non minùs potuerit se in Sacramento collocare verè, quàm figuratè, idque verbis illis propriè significare. Quòd si nolis hic eam regulam retinere, eodem jure poterunt Ariani explicare loca Scripturæ, in quibus dicitur Christus esse unus cum Patre æterno, de unitate aliquà improprie dicta. Ut cum dicit Christus Joan. 10. v. 30. *Ego & Pater unum sumus*, illud rectè intelliget Arianus de unitate metaphorica, sita in concordia voluntatum, non verò de unitate substantiæ propriè dicta. Neque unquam poteris ostendere ex Scripturis Arianos in hoc à vero Scripturæ sensu aberrare, nisi ad illam regulam illos adstringas, quæ requirit ut verba Scripturæ absque necessitate improprie non intelligantur.

4. Hunc Christi sensum, & realem ejus præsentiam declarat Apostolus Paulus 1. ad Cor. 10. *Calix benedictionis cui benedicimus, nonne communicatio Sanguinis Christi est? & panis quem frangimus nonne participatio Corporis Christi est?* Et iterum: *Quicumque manducaverit panem hunc vel biberit calicem indignè reus erit Corporis & Sanguinis Domini.* Quomodo reus erit Corporis Domini indignè manducati, si Corpus Domini non manducet, sed ejus figuram? Non admittet certè Calvinista eum, qui indignè tractat figuram aut imaginem Christi, reum esse culpe, cum Christum in sua imagine aut figura honorandum esse prorsus neget.

5. Nulla igitur hic apud Apostolum, nulla apud Evangelistas figuræ mentio, sed omnes eadem verba, *Hoc est Corpus meum quod pro vobis traditur*, eodem modo aperte & simpliciter proponunt:

ponunt : quod certè minimè fecissent ; si per Corpus Christi, figuram Corporis Christi intelligi voluissent ; quomodo enim illud intelligi vellent quod suis verbis toties repetitis non expresserunt ?

Quinimò Christus ipse Joan. 6. v. 56. dicens, *Caro mea verè est cibus & Sanguis meus verè est potus, & Panis quem ego dabo Caro mea est pro sæculi vita;* rem se miram ac novam declarasse ac promissile ostendit, subiungens, *Hic est panis qui de calo descendit, & qui manducat hunc panem vivet in æternum.* Quid autem miri aut novi, meram particulam panis in sui memoriam discipulis porrigere, aut quid habet hæc triticeæ panis buccella cur manna cælesti præferenda, & vitam æternam manducanti allatura dicatur ? Hæc autem omnia in ipsum Christum verè & realiter in Sacramento præsentem rectissimè quadrare intelliguntur.

6. Ad hæc omnia opponunt. Quando Christus dixit, *Ego sum vitis,* debet vitis intelligi figuratè, Ego quando dixit, *Hoc est Corpus meum,* Corpus Christi intelligendum est figuratè. Sed quis non videt ex illo argumento eodem modo posse sic inferri, Ego sum vitis, debet intelligi figuratè, ergo, Ego & Pater unum sumus debet intelligi figuratè & metaphoricè cum Arianis : atque ita eodem argumento evertes omnia quæ de Christo in Scripturis propriè dicuntur, quo realem ejus in Sacramento præsentiam auferre moliris. Verùm hæc, & similes ex Scripturis consequentiæ, per methodum tertiam superius assignatam retundi debent.

Nunc ulterius sic concludo. In cognoscendo Scripturæ sensu primitiva Ecclesia non potuit errare : sed illa agnovit realem Christi in Eucharistia

charistia præsentiam, non verò figuratam. Ergo fides de reali Christi præsentia non potest esse erronea.

7. Ad minorem probandam Patrum primitivæ Ecclesiæ manifesta adduco testimonia.

S. Cyprianus *sermone de coena Dom.* Panis iste quem Dominus discipulis suis porrigebat, non effigie, sed naturâ mutatus est, omnipotentia Verbi factus est caro. Quid quæso clariùs dici potest?

S. Hilarius *lib. 8. de Trin.* De veritate Carnis & Sanguinis non est relictus ambigendi locus.

S. Augustinus verba Christi in sensu literaliter agnoscit *Conc. 1. in Psal. 33. Ferebatur in manibus suis* Quomodo, inquit, hoc intelligatur in Davide secundum litteram non invenimus, in Christo autem invenimus; ferebatur enim Christus in manibus suis, quando commendans ipsum Corpus suum ait, hoc est Corpus meum, ferebat enim illud corpus in manibus suis.

S. Joan. Damasc. *de fide lib. 4. c. 14.* Dominus dixit, hoc est, non Corporis signum, sed corpus, non Sanguinis signum, sed Sanguis.

S. Epiphanius *in sept. Synodo act. 6.* Nunquam invenies neque Dominum, neque Apostolos, neque Patres incruentum illud Sacrificium quod à Sacerdote offertur, imaginem dixisse, sed ipsum Sanguinem.

Nonne hic audis, nonne vides Scripturam Christum, Apostolos, Ecclesiæ Patres realem Domini in Sacramento præsentiam uno ore aperte profiteri. Certè, nisi velis agnitæ veritati oculos occludere, necessarium est ut cum S. Hilario jam citato concludas, De veritate carnis & sanguinis non est relictus ambigendi locus.

Sic enim ad extremum argumentor. Si primitiva

tiva Ecclesia negasset realem Christi in Sacramento praesentiam, hi Patres, qui eam aperte docuerunt, fuissent olim haeretici, & ab Ecclesia separati. Sed hoc nemo unquam dixit aut cogitavit, imò fuerunt ipsi primitivæ Ecclesiæ præcipui Doctores ac defensores. Ergo manifestum est primitivam Ecclesiam nunquam negasse realem praesentiam, sed illam semper docuisse, & per suos Patres & Doctores posteris credendam proposuisse.

CAPUT IV.

De impanatione Lutherana, & praesentia Christi in solo usu.

1. **A**rgumenta quæ hactenus evincunt in Consecratione vi verborum panem mutari & converti in Christi Corpus, & vinum in Sanguinem, probant non fieri impanationem, id est, panem cum Corpore Christi in Eucharistia non permanere, uti contra Lutherum docet Ecclesia Catholica cum *Trident. sess. 13. cap. 4.* Non enim dici potest una substantia in aliam converti, nisi prima desierit, & altera in ejus locum succedat. Sic lignum non potest converti in ignem, nisi forma ignis introducta, forma ligni desierit: neque dici posset virga Moysis conversa in serpentem, si virga cum serpente permaneret.

2. Declarant autem hanc transubstantiationem testimonia Patrum supra allata, qui asserunt panem fieri Corpus Christi mutari, converti &c. Audi quæso in quarto sæculo primitivæ Ecclesiæ loquentem S. Cyrillum Hierosol. *Cathecesi 4. mystag.* Aquam olim in vinum convertit

in Cana Galilææ, & non erit dignus cui credatur quod vinum in sanguinem transmutaverit?

Idem eodem sæculo proficitur Gregorius Nyssen. *Orat. catech. cap. 37.* Rectè ergo nunc quoque Dei Verbo significatum panem, in Dei Verbi corpus credo transmutari.

Denique S. Ambrosius disertis verbis scribit de pane fieri corpus Christi *lib. 4. de Sacram. cap. 4.* Panis iste panis est ante verba Sacramentorum, ubi accesserit consecratio de pane fit corpus Christi. Ac pergit ibidem ostendere nihil hic esse creditu difficile: Si enim, inquit, creavit Deus cælum & terram quando non erant, quanto magis poterit panem & vinum, quæ jam existunt, in aliud commutare.

3. Altera controversia cum Lutheranis est, quod doceant Christum esse realiter præsentem in solo usu, & sumptione Eucharistiæ, sic ut in Hostia consecrata non perseveret dum exponitur in templo, servatur in pyxide, aut ad ægros deferitur.

Sed contra, Postquam Christus consecrationis verba protulit, Eucharistia aliquo temporis spatio in ejus, aut Discipulorum manibus versabatur, antequam singuli ex Discipulis illam manducarent; ergo si ante Communionem Christus erat sub speciebus Eucharisticis, non est ratio negandi quod postea extra usum sub iisdem perseveret. Vel peto à Lutheranis ut ostendant ubinam in Scripturis dicatur, quod statim post usum Christus recedat, & evanescat? Nul- lum certè in Sacris litteris exstat istius doctrinæ vestigium. Quinimò ex antiquissimo usu primitivæ Ecclesiæ constat Eucharistiam asservari, & ad ægros deferri consuevisse.

4. Probatur id primò ex Tertulliano, qui *lib. 2.*

K

ad

ad uxorem. testatur Christianos suo tempore consuevisse Eucharistiam ad suos domum deferre, ut cum opportuno tempore fumerent. Et in *serm. de lapsis*, narrat mulierem quandam cum arcam in qua Sanctum Domini fuerat indignis manibus aperire tentasset, igne inde surgente deteritam fuisse. En consuetudinem secundi post Christum sæculi, quo author ille vixit, etiam divino miraculo comprobata.

S. Justinus martyr ejusdem sæculi in *apolog. 2.* asserit post Sacra peracta Diaconos solitos fuisse deferre Eucharistiam ad fratres absentes.

S. Ambrosius in *orat. de obitu Satyri*, narrat Satyrum fratrem suum particulam Eucharistiæ ad collum suspendisse in naufragii periculo, & sic saluum evasisse.

S. Hieronymus in *epist. ad Rusticum*, refert S. Exuperium Tolosæ Episcopum, Christi Corpus in canistro vimineo comportasse.

Denique hæc Fides, Usus, & Consuetudo in primitiva Ecclesia adeò certa, & indubitata fuit, ut S. Cyrillus in *epist. ad Gallosyniam*, in terminis affirmare non dubitet eos insanire, qui asserunt Eucharistiam si in alterum diem aservetur vim suam amittere. Errare non potuit Fides, & Consuetudo primitivæ Ecclesiæ, aut qui eam sequuntur. Ergo errare necesse est eos qui solo Luthero duce illi adversantur.

CAPUT V.

De Sacrificio Missæ, & Communione sub
utraq; Specie.

DOcet Ecclesia Catholica contra Sectarios
Modernos, Christum in ultima cæna non
tantum Sacramentum, sed etiam Sacrificium
per Sacerdotes offerendum instituisse, per illa
verba, *Hoc facite in meam commemorationem &c.*
prout à vera & primitiva Ecclesia semper intel-
lecta fuerunt.

1. Probatur primò, ex Apostolo *ad Hebr. c. 7. v. 17.* ubi declarat de Christo verè dici, *Tu es Sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech.* Cum autem Sacerdotis proprium munus sit offerre Sacrificium, non potest Christi Sacerdotium in Ecclesiam esse in æternum sine perpetuo Sacrificio in Ecclesia offerendo. Atqui cruentum Crucis Sacrificium semel tantum offerri potuit, cum Christus sæpius mori, & immolari nequeat. Ergo tantum restat ut perpetuò offerat per suos Ministros incruentum Missæ Sacrificium, aliàs Apostoli verba erunt ab omni veritate aliena.

Sacrificium autem illud sub specie Panis & Vini offerendum esse indicant eadem Apostoli verba, dum asserit Sacerdotium Christi fore secundum ordinem Melchisedech, cujus Sacrificium consistebat in Panis & Vini oblatione, uti patet *Genes. 14. v. 18. Melchisedech Rex Salim proferens panem & vinum, erat enim Sacerdos Altissimi.*

2. Probatur secundò, ex eo quod Deus nullo unquam tempore reliquerit Ecclesiam suam sine
K 2 aliquo

aliquo Sacrificio, quod in signum supremæ majestatis illi offerri debebat. Nam in statu legis naturæ reperimus publicum Sacrificium Deo oblatum per Abelem, Noë, Abrahamum &c. In lege Mosaica plurima erant instituta sacrificia, holocausta, victimæ, libamina. Ergo nullo modo credibile est solam Ecclesiam Christi relictam esse omni vero & publico sacrificio destitutam, quo possit omni tempore Deum placare, laudis & impetrationis hostiam offerre, vitæ ac necis Dominum agnoscere, quod oblatione sacrificii propriè præstatur. Quod divino cultui adeò proprium est, ut nulla unquam gens Deum coluerit, quæ sacrificium aliquod aut victimam non obtulerit. Quomodò igitur cogitari potest Christum, qui voluit Ecclesiam suam toto orbe diffundi, non ordinasse sacrificium aliquod publicum, & suæ Ecclesiæ proprium, in quo omnes gentes convenirent, & cultu conformi Deum adorarent. Quo autem sacrificio poterat populus Christianus melius conjungi, ac designari, quam per oblationem corporis, & sanguinis Christi in sacrosancto Missæ sacrificio?

Ad hunc finem ab exordio Ecclesiæ Christianæ instituti sunt Sacerdotes, & erecta sunt Altaria. Ad quid enim serviunt Sacerdotes, & Altaria, nisi ut victimæ, & sacrificia offerantur, sine quibus totus ille apparatus inanis esset, & proprio usu destitutus.

3. Probatum tertiò, ex perpetuo usu Ecclesiæ Christianæ Missæ sacrificium offerendi, ad hæc usque tempora continuato: adeò ut mirum sit ab iis qui se primævam Ecclesiam venerari & sequi profitentur, aliud unquam fuisse cogitatum.

Sacrificium hoc jam inde à Christi temporibus

bus in Ecclesia ubique oblatum fuisse testis lo-
cuples est S. Irenæus, qui floruit secundo post
Christum sæculo, scribit enim *lib. 4. cap. 32.* Chri-
stum in cœna Apostolos novam novi testamen-
ti oblationem docuisse, quam Ecclesia, inquit,
ab Apostolis accipiens in universo mundo of-
fert Deo, juxta Malachiae vaticinium.

4. Eundem Ecclesiae primævæ usum prædit S.
Augustinus in *Psalm. 33.* Ipse Dominus, inquit,
de corpore & sanguine suo instituit sacrificium
secundum ordinem Melchisedech; undè & ipsi
Apostoli sacrificare leguntur. An ergo Aposto-
li à Christi doctrina aberrarunt?

Idem toto orbe Christiano sacrificium offerri
scribit iterum August. *de civit. Dei lib. 19. cap. 22.*
loquens de oblatione Melchisedechi, Ibi (inquit)
apparuit sacrificium quod nunc à Christianis of-
fertur Deo toto orbe terrarum. Et *l. 4. de Trinit.*
cap. 14. Quid gratius offerri aut suscipi possit
quam Caro Sacrificii nostri?

S. Ambrosius in *Luc. cap. 1.* Cùm sacrificamus,
Christus adest, Christus immolatur.

S. Hieronymus *super verba Malachiae*; In omni
loco, ait, offerri oblationem, nequaquam im-
mundam, ut à populo Israël, sed mundam, ut in
ceremoniis Christianorum.

Eusebius Emiffen. *ser. 5. de Paschate.* Melchise-
dech oblatione panis & vini, hoc nimirum quod
in Eucharistia celebratur, Christi Sacrificium fi-
guravit.

S. Justinus Martyr in *Dial. cum Triphone.* Omnia
Sacrificia quæ suo nomine facienda Jesus Chri-
stus tradidit, id est, in Eucharistia panis & po-
culi, quæ in omni loco à Christianis fiunt, præ-
occupatione usus Deus, sibi grata esse testatur.
En iterum S. Justinus secundi sæculi testis Sa-
crificium

crificiam Eucharisticum in omni loco à Christianis oblatum fuisse testatur. Ergo vel errarunt omni loco cum SS. Patribus Christiani primitivæ Ecclesiæ, vel aberrant hujus temporis Sectarij huic Sacrificio contrarij.

5. Quoad Laicorum communionem; docet Ecclesia Romana non esse necessarium præbere laicis communionem sub specie vini, contra plerosque Sectarios.

Primò, quia nullum in Scripturis extat præceptum administrandi laicis Eucharistiam sub specie vini, ut infra ostendam.

Secundò, Quia ipse Christus duobus discipulis in Emaus porrexit Eucharistiam sub sola specie panis, *Luc. 24. & cognoverunt eum in fractione panis*, uti eum locum explicat Hieronymus, Augustinus, Chrysostomus, & plures alii. Et tempore Apostolorum de fidelibus dicitur, *Act. 2. Erant autem perseverantes in doctrina Apostolorum, & communione fractionis panis*. Ubi nulla calicis fit mentio, uti nec *Act. 20. Vna autem Sabbathi cum convenissemus ad frangendum panem*.

Tertiò, quia de communione data sub unica specie sæpè memorant Patres primitivæ Ecclesiæ, ut infra patebit, quod sine errore fieri nunquam posset, si extaret præceptum Christi de communione sub utraque specie.

6. Contra hæc, præceptum à Christo latum esse de præbendo Laicis Calice probare conantur Sectarii primò, ex *Matth. 26. v. 27. Bibite ex eo omnes*. Verùm ea verba ad solos Apostolos pertinere declarat Marcus cum addit, *Et biberunt ex eo omnes*, scilicet Apostoli tunc in cæna præsentis.

Opponunt secundò, verba Christi *Ioan. 6. v. 53. Nisi manducaveritis carnem Filij hominis, & biberitis*

retis ejus Sanguinem non habebitis vitam in vobis. Ergo non habebit vitam qui non sumit Eucharistiam sub specie vini. Sed facile negatur consequentia, non enim requirit Scriptura ut omnes bibant Sanguinem sub specie vini, sed tantum ut bibant Sanguinem Christi quocumque modo id fiat: Jam verò sub specie panis necessè est totum Christi Corpus cum Sanguine conjungi, cum illic Corpus Christi non mortuum, sed integrum, gloriosum, & vivum prout modo in cælo existit, sub unica panis specie constituatur. Ergo hoc ipso quo aliquis Christi Corpus suscipit sub sola specie panis, Christi pariter Sanguine reficitur. Neque ullus Scripturæ locus plus requirit, quàm ut sumatur Sanguis Christi, non verò ut sub vini specie recipiatur.

7. Et sanè graves admodum erant causæ cur Christus noluerit præceptum sumendi calicis omnibus laicis imponi. Nam in quibusdam regionibus præsertim frigidis, & à vino, ac commercio remotis, aliquando moraliter impossibile foret vinum in ea quantitate procurare quæ toti populo sufficeret. Magnum quoque ac frequens adestet periculum effusionis, ac irreverentiæ, si deberet calix per omnes totius populi manus aut ora circumferri, toties impleri, toties detergi &c. Non negant tamen Catholici posse usum calicis ulli unquam laico concedi, sicut Regibus Galliæ concessus traditur, sed docent de illo omnibus concedendo nullum omninò præceptum divinum extare. Quod autem Sacerdotes debeant sub utraque specie communicare, non ideo id fit, quod hoc ad Sacramentum, sed quod ad sacrificium requiratur; ut per Sanguinem quasi seorsim sub specie vini sumptum, & oblatum, Mors & Passio Christi repræsentetur.

Nullum autem de præbendo laicis calice præceptum à Christo constitutum, aut à primitiva Ecclesia agnitum fuisse vel ex eo patet quod Paulinus presbyter in vita S. Ambrosii narret, dum jam S. Ambrosius esset à vita excessurus, Sacerdotem nomine Honoratum divinitus ter advocatum adfuisse, & S. Ambrosio dominicum Corpus obtulisse, sine ulla sanguinis mentione, quod, inquit, ubi accepit emisit Spiritum. Et ipse Dominus non tantum manducanti carnem & bibenti Sanguinem, sed etiam seipsum sub sola panis specie fumentis vitam æternam promisit, *Joan. 6. Qui manducat hunc panem vivet in æternum.*

CAPUT VI.

De Confessione Sacramentali.

1. **D**Ocent Catholici lapsis in peccatum mortale à Christo præceptam esse confessionem Sacramentalem, formaliter integram, & distinctam quoad speciem & numerum delictorum, coram Sacerdote ad hoc legitime deputato.

Hanc confessionem, quam auricularem vocant, negant passim Sæctarii, existimantes sufficere se coram Deo peccatorem agnoscere. Quamvis nec in hoc inter se omnes conveniant: constat enim Lutheranos multis locis in Germania etiam coram Ministro suo peccata saltem genericè confiteri. In hoc errore concordant Novatores nostri cum hæreticis Novarianis à primitiva Ecclesia damnatis, qui oris confessionem, & Sacerdotis Sacramentalem absolutionem penitus sustulerunt: uti tertio post Christum

flum saeculo testatur S. Cyprianus lib. 4. epist. 2. & S. August. de haeresibus Novatianorum. Fieri autem non potest ut doctrina illa nunc sit vera, quae in primitiva Ecclesia fuit haeretica.

2. Probatur doctrina Catholica ex Scripturis, quae hanc absolvendi potestatem Sacerdotibus aperte concedunt Matth. 18. *Quaecumque ligaveritis super terram erunt ligata & in calo, & quaecumque solveritis super terram erunt soluta & in calis.* Et Joan. 20. *Accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata remittuntur, & quorum retinueritis retenta sunt.* Item Jac. 5. v. 16. *Confitemini alterutrum peccata vestra.*

Itaque ex illis Christi verbis sic argumentor. In Ecclesia Christi, quae est perpetua, constituti sunt perpetui Iudices cum potestate ligandi, atque absolvendi peccata. Atqui Iudex non potest absolvere aut remittere peccata, nisi ad ipsius tribunal fuerint relata, & debite exposita. Ergo ad peccatorum absolutionem à Christo institutam necessarium est, illa a poenitente Sacerdoti debite exponi. Non enim potest Iudex absolvere à delictis sibi incognitis, Sacerdos autem nequit delicta cognoscere nisi illi à poenitente per Confessionem aperiantur, cui soli peccatorum suorum malitia solet esse manifesta.

Neque refert quod Christus Magdalenam, & quosdam alios sine particulari peccatorum confessione absolverit. Christus enim, cum esset Deus, a potestate habuit absolutam peccata contra suam legem commissam quocumque modo condonandi. At ministri Ecclesiae, cum à Christo constituti sint Iudices ad ligandum, aut solvendum juxta statum poenitentis, debent ejus statum & delicta expendere, antequam sententiam ferant: hunc autem poenitentis statum parus

homo absque distincta peccatorum confessione cognoscere nequit.

3. Atque ut apertè pateat hoc Pœnitentiæ tribunal eo quo diximus modo à Christo constitutum fuisse, & à primitiva Ecclesia perpetuò usurpatum, ipsam in suis Patribus loquentem audiamus.

S. Augustinus in *Hom. 49. cap. 3.* Nemo sibi dicat, occultè ago, apud Deum ago, novit Deus qui mihi ignoscit quid in corde ago: Ergo sine causa dictum est, *quæ solveritis in terra soluta erunt in calis*: ergo sine causa sunt claves datæ Ecclesiæ Dei. Frustraneum Evangelium, frustranea verba Christi, promittimus vobis quod ille negat. En quomodò nobiscum has Scripturas Augustinus intellexerit: & confessionem occultam soli Deo, non Ecclesiæ ministro sectam repro- baverit.

Audi iterum, & excorare tam apertum nostri temporis errorem. Aug. *lib. 2. de visit. infirm. cap.*

4. Sunt quidam, qui sibi ad salutem sufficere autumant, si soli Deo cui nihil occultum est sua confiteantur crimina: nolunt enim, aut erubescunt, sive dedignantur se ostendere Sacerdotibus, quos tamen inter lepram & lepram discernere per legislatorem Dominus constituit. Ergo ad te venire roges Sacerdotem, & fac illum consentiarum tuarum penitus participem. En quomodò penitus integram requirat fieri Sacerdoti peccatorum Confessionem. Audi por- rò quâ censurâ hanc omittentes ibidem perstringat. Non seducat te, inquit, illa somniantium superstitio, quæ in visitando confirmat, quasi salvet, Sacerdote inconsulto, ad Deum peccatorum Confessio.

Idem inculcat antiquissimus Athanasius *Serm.*

in illa verba. Invenietis pullum alligatum. Nondum, inquit, soluta sunt vincula, tradat teipsum discipulis Jesu, adfunt enim qui te solvant pro potestate ea quam à Salvatore acceperunt; quaecunque enim ligaveritis inquit in terra, erunt ligata & in caelis.

Idem docet S. Basilius *Interrog.* 288. Necessario iis peccata aperiri debent, quibus credita est dispensatio mysteriorum Dei.

Idem necessarium esse confirmat S. Chrys. *lib. de Sacerd.* Qui laborant Christiani, ultrò sibi persuadeant Sacerdotum curationi se submittere oportere.

S. Cyprianus tertio post Christum saeculo, *lib. de lapsis*, Confiteantur singuli delictum suum dum admitti ejus Confessio potest, per manus impositionem Episcopi, & Cleri jus Communicationis accipiant.

Innocentius I. quinto post Christum saeculo, in vita S. Ambrosii. De pondere aestimando delictorum Sacerdotis est judicare, sed quomodo nisi illi innotescant.

Ex his iterum aliud inferre non potes, quam falli Scripturas, errare Patres primitivæ Ecclesiae, aut certè illos à veritate deviare, qui sacramentalis Confessionis necessitatem non admittunt.

CAPUT VII.

De Purgatorio.

1. **D**octrina Catholica est, præter Infernum damnatorum, extare alium locum quem Purgatorium dicimus, in quo animæ justorum,

K 6

quæ

quæ in hac vita sufficienter expiata non fuerunt, in altera vita expurgantur antequam ad cælestem gloriam recipiantur. Negant hæc Lutherani & Calvinistæ: & olim negavit Aëtius orationes fidelium defunctis prodesse, cujus doctrinam inter hæreses reponit Epiphanius, & Augustinus de hæresibus Aëtii.

2. Probatur primò necessarium esse talem locum expiatorium superesse. Sæpè homo, qui peccavit mortaliter, liberatur à reatu culpæ, & pænæ æternæ, non tamen ab omni pænâ temporali. Sed homo discedens ex hac vita cum reatu pænæ temporalis non potest in cælum admitti: nihil enim inquinatum intrabit in regnum cælorum. Ergo debet superesse locus purgatorius in quo illa temporalis pænâ persolvatur.

Major probatur manifestis Scripturæ exemplis.

Primò, Moyses & Aaron propter peccatum incredulitatis, quod ipsis remissum erat, puniti sunt morte temporali à Deo illis constitutâ, ne ingrederentur terram promissionis, uti patet *Numer. 20. & Deuter. 33.*

2. David post impetratam veniam adulterii, & homicidii, punitus tamen fuit à Deo morte filii admodum dilecti ex adulteriò geniti. Nathan Prophetâ tam remissionem peccati, quam pænâ superstitem declarante 2. Reg. 12. *Transiit quicquid Dominus peccatum tuum, verumtamen parvulus qui tibi natus est morietur.* Idem patet in eodem Davide 2. Reg. 24. ubi iussus est unum ex tribus pestem, famem, vel bellum eligere in vindictam peccati ab eo humiliter agniti, & à Deo apertè condonati. Quando igitur contingit intervenire morte pænâ temporalem pro peccato

caro remisso restantem in hac vita non persolvi, manifestum est in altera vita debere expiari: at non in cælo, nec in inferno, ergo in purgatorio. Sicut etiam inter homines Rex aut Princeps condonat Reo crimen læsæ Majestatis, & pœnam capitis, jubet tamen aliquando aulâ abesse, aut carcere ad tempus detineri.

3. Probatur secundò dari hunc purgatorii locum Matth. 11. v. 32. *Qui dixerit contra Spiritum sanctum, non remittetur ei neque in hoc sæculo, neque in futuro.* Ex quo satis apertè colligitur aliquam esse peccatorum remissionem in sæculo futuro: quod ex eodem loco colligit etiam S. Augustinus lib. 21. de civit. Dei, cap. 24. Patet idem ex Apostolo 1. ad Cor. 3. v. 15. *Ipse autem salvus erit, sic tamen quasi per ignem.* Quod de igne purgatorii interpretatur idem Augustinus in Psal. 37. sub initium.

Denique disertissimis verbis id Scriptura declarat 2. Mach. 18. ubi Judas Machabæus maximis impensis jussit publicè Sacrificium offerri pro mortuis, qui in acie ceciderant, ut à peccatis solverentur: cujus factum ibidem his verbis approbatur. *Sancta igitur & salubris est cogitatio pro defunctis exorare ut à peccatis solvantur.* Quod factum tam publicum in luce totius populi, & testificatio tam aperta, etsi Scripturæ non foret, satis ostendit quis fuerit sensus & fides antiquissima istius Ecclesiæ ante Christum, de pœna temporali post mortem remanente, & de virtute orationis, & Sacrificii ad illam redimendam.

4. Hoc autem esse indubitatum Scripturæ testimonium, hanc esse praxim & consuetudinem in vera Christi Ecclesiâ, ut ne vel minimum hæreere possis, testabitur primitivæ Ecclesiæ Doctor & oraculum S. Augustinus lib. de cura pro mortuis

mortuis cap. 2. In Machabæorum (inquit) libro legimus oblatum pro mortuis Sacrificium : sed et si nusquam in Scripturis veteribus omnino legeretur, non parva est universæ Ecclesiæ, quæ in hac consuetudine claret authoritas, ubi in precibus Sacerdotis, quæ Domino Deo ad ejus altare funduntur, locum suum habet etiam commendatio mortuorum. Audi rursus, *ibidem cap. 4.* Non sunt prætermittendæ supplicationes pro spiritibus mortuorum, quas faciendas pro omnibus in Christiana & Catholica Societate defunctis suscepit Ecclesia.

En iterum & suam & Apostoli mentem inculcat & exponit August. *lib. 20. Homil. 16.* Qui temporalibus pænis digna gesserunt, per ignem quendam purgatorium transibunt, de quo Apostolus ait, salvus erit, sic tamen quasi per ignem.

5. Eandem Ecclesiæ fidem ante Augustini tempora consignat Tertullianus *lib. de corona militis cap. 3.* Oblationes pro defunctis annuâ die facimus.

Eandem declarat 4. sæculo Conc. Nicanum *Can. 63.* Nuncietur de morte Episcopi omnibus Ecclesiis, & Monasteriis illius Diocesis, ut fiat oratio pro eo. Et *Carthaginense 4. c. 79.* Pœnitentes, si casu in itinere vel in mari mortui fuerint, ut eis subveniri non possit, memoria eorum & orationibus & oblationibus commendetur.

Nec quisquam ferè est SS. Patrum, qui hanc materiam attigit, quem non possim hujus doctrinæ testem adducere. Quid enim singulis opus est cum iterum & apertè, & sine dubitatione *Aug. de verbis Apost. serm. 31.* testetur hanc esse fidem & suam, & Ecclesiæ universæ. Orationibus, inquit, sanctæ Ecclesiæ, & Sacrificio salutari, & eleëmofynis, quæ pro defunctorum spiritibus erogan-

erogantur, non est dubitandum mortuos adjuvari... Hæc enim à Patribus universa observat Ecclesia.

Qui hæc audit, & adhuc præfractè purgatorium negat, securus esse potest se nunquam ad Purgatorium perventurum.

CAPUT VIII.

De cultu, & invocatione Sanctorum.

1. **F**ides Catholica docet primò, cultum latriæ soli Deo tribuendum esse, nullamque creaturam posse adorari, nisi adorationem improprie accipias, uti ab Abrahamo dicitur Angelus adorari Gen. 18. v. 3. & alibi.

Docet secundò, solum Deum invocandum esse tanquam supremum rerum omnium Dominum, ac largitorem omnium donorum tam naturæ, quam gratiæ.

2. Admittit tamen Sanctos in cælo regnantes tanquam Dei amicos religioso cultu honorandos esse: & ut nostros apud Deum intercessores ac Patronos invocari posse. Utrumque negant omnes hujus temporis Sectarii: & ante illos varii pro hæreticis à primitiva Ecclesia damnati, ut Vigilantius apud S. Hieronymum cap. 3. adversus Vigilantium: & Manichæus apud S. Augustinum lib. 26. cap. 4. contra Faustum. His autem à primitiva Ecclesia reprobaris consentire, aliud esse non potest quam à veræ Ecclesiæ sensu aberrare.

3. Probatum porrò Catholica veritas primò, Quia ex Scripturis constat utile ac pium esse invocare homines sanctos in hac vita existentes. Ergo multò magis utile ac pium erit invocare Sanctos

Sanctos in cælesti gloria cum Christo regnantes, & in perfecto illius amore & favore in æternum constitutos.

Antecedens patet ex Apostolo 2. ad Theſſal. 3. *Fratres orate pro nobis ut sermo Dei currat & clarificetur, sicut & apud vos.* Et ad Colloſſen. 4. v. 2. *Orationi instare, orantes simul & pro nobis.* Et ad Rom. 15. v. 30. *Obsecro vos fratres per Charitatem sancti Spiritus ut adjuvetis me in orationibus pro me ad Deum, ut liberer ab infidelibus, qui sunt in Iudea.* Denique ad postulandum huiusmodi patrociniū hortatur ipse Deus, Iob cap. 42. v. 8. *Ite ad servum meum Iob & offerte holocaustum pro vobis; Iob autem servus meus orabit pro vobis, faciem ejus aspiciam, ut non vobis imputetur stultitia.*

4. Sanctos quoque in cælo existentes nobis patrocinari, & utiliter ac piè invocari, patet Danielis 3. v. 35. Ubi Azarias ita orat. *Ne auferas misericordiam tuam à nobis propter Abraham dilectum tuum, & Isaac servum tuum, & Israel sanctum tuum.* Et S. Petrus promittit se post obitum suum pro fidelibus frequenter oraturum 2. Petri 1. v. 15. *Dabo autem operam & frequenter habere vos post obitum meum, ut horum memoriam faciatis.* Et ipsa experientia ex frequentibus beneficiis ac miraculis per Sanctorum invocationem omni ævo obtentis, manifestè ostendunt hanc Deo gratam, ac nobis perutilem esse.

5. Nec ullam prorsus vim habent quæ contra Sanctorum invocationem à Sectariis opponuntur, hoc modo: Deus vult solus invocari; ergo non licet invocare Sanctos in cælo regnantes. Nam contra ipsos valet eadem consequentia: Deus vult solus invocari; ergo non licet invocare Sanctos in hac vita existentes, quod tamen falsum esse coguntur ipsi fateri ex apertis Scripturis n. 3. supra citatis.

Eodem

Eodem modo si bona est hæc quam formant consequentia : Solus Christus est mediator hominum ergo peccant Catholici invocando Sanctos in cælo existentes; Bona etiam erit hæc sequela : Solus Christus est mediator hominum: ergo peccant Sectarii invocando Sanctos in terra constitutos, quod tamen ex Scripturis admittunt licitum esse. Nam si velint ut particula *solus* universaliter accipiatur, æquè Sanctos vivos ac mortuos excludet.

Neque minùs frivolum est quod assumunt, Sanctos scilicet in cælo non posse preces nostras, & interna desideria cognoscere. Sed peto, an admittant Samuëlem cognovisse omnia quæ erant in corde Saülis, ut testatur Scriptura 1. Reg. 9. v. 19. Et Elifæum scivisse omnia quæ à Giezi absente gerebantur, & secreta consilia Regis Syriæ longè remoti. 4. Reg. cap. 5. v. 6. Et Danieli cognitum fuisse occultum somnium Nabuchodonosoris, ejusque interpretationem? Dicant ipsi quo modo potuerint hæc absentibus in terra revelari, & simul exponent quâ ratione possint Sancti in cælo preces nostras & desideria cognoscere.

6. Probatur autem secundo, hunc esse sensum Scripturarum, & primitivæ Ecclesiæ, ex consensu Sanctorum Patrum qui in ea cum eximia tam sanctitatis, quam veræ doctrinæ laude floruerunt.

Origines qui tertio post Christum sæculo vixit Homil. 23. in Numer. Quis, inquit, dubitat quod Sancti quique Patrum etiam orationibus nos juvent.

S. Hieronymus 4. sæculo contra Vigilantium cap. 3. si Apostoli & Martyres adhuc in corpore constituti possunt orare pro cæteris... quantò magis

gis

gis post victorias, coronas, & triumphos. Et *ibidem* affirmat Vigilantium hæreticum contrariam doctrinam de Barathro peccatoris sui tanquam cænosam spurcitiam evomere.

Audi S. Augustinum Catholicorum more pro se orantem *Medit. cap. 40.* S. Michael, S. Gabriel, S. Raphael, Sancti Chori Angelorum, atque Archangelorum per illum qui vos elegit, & de cujus contemplatione gaudetis, vos rogare præsumo, ut pro me culpabili Deum rogare dignemini.

S. Ambrosius quod in Ecclesia fieret, ac fieri debeat apertè docet *lib. de Viduis.* Obsecrandi sunt Angeli pro vobis, qui nobis ad præsidium dati sunt, Martyres obsecrandi sunt... possunt pro peccatis nostris rogare. Et *orat. 2. de præpar. Missæ.* Apostolorum intercessionem imploro, Martyrum preces deprecor, confessorum orationes exoptulo, talium Domine Deus preces nunquam spernis. Longior forem si eodem modo loquentem adducerem S. Chrysostomum *in Liturg. S. Cyprianum de Stella & magis.* Cyrillum Hierosol: *Catech. Mystag. 5.* Eusebium Alex. *Hom. de Sanctis,* & alios indubitatos primitivæ Ecclesiæ testes: ex quorum consensu quomodo nostri temporis Sectarii erroris convincantur jam supra tradidimus.

A P P E N D I X.

De cultu Virginis Deiparæ quædam moderna refelluntur.

Doctrina Catholica est primò, D. Virginem esse verè ac propriè Dei Matrem & Genetricem, contra Nestorium.

2. Ean-

2. Eandem semper Virginem permanisse ante partum, in partu, & post partum.

3. Illam supra omnes Angelos, & Sanctos cultu Hyperdulæ honorandum esse.

4. Virginem Deiparam nullo unquam peccato actuali inquinatam fuisse, definit Tridentinum.

5. Illam à labe originalis peccati semper immunem fuisse, communis est in Ecclesia sensus & sententia, non de fide.

6. Virginem Mariam esse omnium Fidelium apud Deum Mediaticem, Dominam, Advocatam, Cæli Terræque Reginam, Peccatorum Refugium, & Matrem Misericordiæ, dogmata sunt & Privilegia sine controversia à Christi Fidelibus semper recepta.

Contra hunc Ecclesiæ sensum nullam vim habent, *Monita quadam salutaria, B. Virginis ad Cultores suos indiscretos*, in libello quodam Anonymo in vulgus nuper sparso, cum magno Fidelium scandalo.

Primò, Quia libellum istum, & suspectam illius doctrinam, & loquendi modos, cum summa offensione & scandalo reiecit communis Fidelium consensus.

Secundò, Quia idem Libellus Sedis Apostolicæ decreto reprobatus, & prohibitus fuit.

Tertiò, Quia in Virginis cultu & invocatione carpit varias fidelium praxes, titulos, & encomia sensui Sanctorum Patrum maximè conformia, uti facile patebit ex paucis ipsorum testimoniis, quæ hic brevi methodo subiiciam.

Audi S. Bernardum, sermone de Nativ. Virginis, in communi sensu Fidelium, Mariam ut *Mediatricem*, ut *Spem*, ut *Fiduciam* nostram invocantem. "Exaudiet ubique Matrem Filius, exaudiet

audiet Filium Pater. Hæc Peccatorum scala,
hæc mea maxima Fiducia est, hæc tota ratio
spei meæ &c. Quâ verò ratione hæc de Virgi-
ne dicantur, idem explicat: Opus est, inquit,
Mediatore ad Mediatorem istum, nec alter no-
bis utilior, quàm Maria.

Idem argutè docet, & explicat Rupertus. Si-
cut Luna lucet & illuminat, luce non suâ, sed
ex Sole conceptâ: Sic tu, ô Beatissima, hoc ip-
sum quod tam lucida es non ex te habes, sed ex
gratia divina, gratiâ plena.... Quia sicut ex te
natum Dei Filium, solem verum, solem æter-
num adoramus & colimus ut Deum verum, sic
& Te honoramus atque veneramur ut veri
Dei Genitricem. Scientes (nota) quia totus
honor impensus Matri sine dubio redundat in
gloriam Filii.

Consonat his Doctor Seraphicus Sanctus Bo-
naventura in Speculo B. Virginis *cap. 5.* Abyf-
sus, inquit, est Maria in Bonitate & Misericor-
dia profundissima; unde etiam profundissimam
Misericordiam Filii sui pro nobis interpellat
quasi abyssus abyssum invocat.

Accedit S. Antoninus 3. part. tit. 15. cap. 22. §.
9. "Deus misericordiam nedum magnam, sed
Maximam fecit in Virgine pia, ut meritò no-
minetur Maria Mater Misericordiæ, & Regina
ejus... hanc (Misericordiam) qui petit sine ipsa
duce, sine pennis tentat volare.

Nec minora canit S. Ephrem. de laudibus Dei-
paræ. Ave, inquit, Dei & hominum Mediatrix
optima, Ave totius terrarum orbis Conciliatrix
efficacissima.

Huic doctrinæ innixus S. Basilius orat. de
Nativit. Deip. sic concludit: "de Virgine qui
omnia illustria, & gloriosa dixerit, nunquam is
à veri-

à veritatis scopo aberraverit.

Frustra igitur *Monitor* quicumque importunus, Fideles huic doctrinæ *insistens* carpere conetur, tanquam indiscretos Virginis Cultores. Poterit ex communi Patrum ac Fidelium mente & sententia ea facile intelligere & explicare, quæ in deteriore sensum invidiosè detorquet: quod qui porro tentabit, contra hanc Lunam frustra latrabit.

CAPUT IX.

De Veneratione Imaginum Christi & Sanctorum.

1. **H**onorandas esse Imagines Christi ac Sanctorum docet Ecclesia Catholica Romana, eo cultu qui à Tridentino exponitur sess. 25. de invoc. & vener. SS. ubi declarat Imagines Christi, Deiparæ Virginis, & aliorum Sanctorum in templis præsertim habendas & retinendas, iisque debitum honorem, & venerationem impertiendam. Non quod credatur inesse aliqua in iis dignitas vel virtus propter quam sint colendæ, vel quod ab eis aliquid sit petendum, vel quod fiducia in Imaginibus sit figenda, sicut olim fiebat à Gentilibus, qui in Idolis spem suam collocabant, sed quoniam honores qui illis exhibetur, refertur ad Prototypa quæ illa repræsentant; ita ut per Imagines quas osculamur, & coram quibus caput aperimus, & procumbimus, Christum adoremus, & Sanctos quorum illæ similitudines gerunt, veneremur.

2. Hanc doctrinam oppugnant moderni Sectarum: & eundem contra primitivam Ecclesiam impugnarunt hæretici ab ea olim damnati: nam

nam Manichæi docebant Imagines Christi non esse colendas, sed res esse phantasticas, ut testatur S. Augustinus contra Faustum lib. 20. c. 15. & postea ipsa Ecclesia in Conc. Niceno 2. congregata.

Idem 4. Sæculo tenebant Ariani hæretici, & hanc ob causam in Syn. Nicæna act. 6. Eusebius tanquam Arianus accusabatur. Ergo vel erravit primitiva Ecclesia hanc hæresim reprobando, vel errant moderni Sectarii eam amplectendo.

3. Probatum autem Catholica veritas primò, Quia in Scripturis aliquæ creaturæ rationis expertes dicuntur honorandæ, propter ordinem singularem quem habent ad Deum & res divinas, sicut habent Imagines ad Christum, & Sanctos. Nam de Arca testamenti dicitur *Psal. 98. Adorate scabellum pedum ejus quia Sanctum est.* Et Exodi 25. vers. 18. jussit Deus Moysen supra Arcam fœderis collocare duos Cherubinos aureos, quibus simul cum Arca honos deferabatur: *Facite duos Cherubin aureos, & productiles ex utraque parte oraculi.* Denique Num. 21. v. 8. Deus mandavit erigi statuam sive imaginem serpentis æneam, quæ populo in veneratione fuit, tum quia ex ejus aspectu à serpentum morfu sanabantur, tum quia figura erat Christi in Cruce pendentis. Ergo etiam si Imagines sint rationis expertes, potest illis deferri aliquis honor, qui ad ipsum Deum, Christum, aut Sanctos Dei amicos referratur.

4. Opponunt Sectarii, Catholicos honorando Imagines committere idololatriam, & peccare contra divinum præceptum *Deut. 4. Non facies tibi sculptile ut adores illud*, & alia hujusmodi loca quibus in Scripturis idololatria prohibetur. Sed hæc frustra, & malignè Catholicis objiciuntur, cum

cum aperte profiteantur se non facere sibi scul-
tile aut Imagines, ut illas adorent more genti-
lium. Illorum enim doctrina de cultu Imagi-
num initio hujus capituli ex Tridentino declara-
ta, à tali adoratione & cultu longissime remota
est. Quomodo ergo possunt exercere illum cul-
tum quem ipsi damnant ac detestantur? Aut
quâ fide possunt Ministri, qui hæc sciunt & le-
gunt, talem calumniam Catholicis affingere ut
eos populo reddant exosos. Vera certè fides nun-
quam per tales artes, ac fraudes propagata fuit.

5. Probatur secundo, ex perpetua Ecclesiæ
consuetudine jam inde à temporibus Apostolo-
rum depingendi, & prædicto modo colendi I-
magines Christi, & Sanctorum. Ipse enim S.
Lucas Evangelista venerationis ergo B. Virginis
Imaginem depinxit, ut testatur antiquissimus
Metaphrastes in vita S. Lucæ.

Secundi post Christum sæculi consuetudinem
refert Methodius *Orat. 2. de Resurrect.* Quas qui-
dem ex auro Imagines conflamus Angelorum,
ipsius principatus & potestates referentes, eas ad
honorem & gloriam Dei conficimus.

S. Athanasius tertio circiter sæculo, *ad Antioch.*
c. 38. Absit ut quemadmodum Græci faciunt,
nos Christiani tanquam Deos imagines adore-
mus, affectionem sumtaxat & charitatis nostræ
studium erga figuram personæ per imaginem
expressæ declaramus.

S. Chrysost. *tom. 5. in liturgia.* Sacerdos autem
egreditur... & conversus ad Christi Imaginem
inflexo capite cum exclamatione dicit oratio-
nem.

S. Augustinus *lib. 3. de doct. Christ. cap. 9.* dicit,
Signa utilia divinitus instituta veneranda esse,
quia honor eorum ad prototypum transit.

Deni-

Denique S. Ambrosius in *Orat. de obitu Theodosii*, laudat Helenæ sapientiam, quod Crucem Christi levaverit, & ipsis Regibus honorandum exposuerit.

Et ut silerent hi, aliiq̃ue primitivæ Ecclesiæ testes, satis loquuntur innumera miracula in Crucis, ac Imaginum religioso cultu fidelibus à Deo omni ævo concessa, quæ non possunt nisi in veritatis ac virtutis, non autem in erroris aut idololatriæ præmium concedi, nisi velis dicere Deum per miracula & beneficia homines ad idololatriam invitare.

CAPUT X.

De sacris Reliquiis.

1. **A**rgumenta suprâ allata pro Imaginum veneratione non parùm probant Sanctorum quoque corpora, reliquias, ac monumenta à fidelibus in honore pie, utiliterq̃ue habenda esse, prout docet *Trident. sess. 25. sub initium*.

Soli repugnant hujus temporis Sæctarii, cum antiquioribus hæreticis, quales erant secundo post Christum sæculo Marcionitæ, qui docebant Martyrum corpora esse abominabilia, ut refert *Magnes. lib. 4. contra Theostenem*: deindè post Diocletianum, & Julianum apostatam Vigilantius, qui nolebat reliquias coli, aut illis cereos accendi, cujus hæresim impugnat *S. Hier. lib. 2. contra Vigil.* Videant quæso & advertant nostri Sæctarii quales habeant primos suæ doctrinæ Patres, ac patronos.

2. Probatur porrò ex Scripturis corpora, & reliquias Sanctorum veneratione digna esse.
Nam

Nam lib. 4. Regum cap. 14. sic memoratur : Pro-
jecerunt cadaver in sepulchro Elisei, quod cum tetigisset
ossa Elisei revixit homo, & stetit supra pedes suos, Deus
tanto miraculo ostendit quanto in honore ha-
beat ossa Prophetæ, & tu illa honore indigna
esse affirmas.

Actorum 19. v. 12. narratur, quomodo sudaria
& semicinctia à corpore Pauli deferrentur ad
languidos, & recedebant ab eis languores, &
spiritus nequam egrediebantur. En ipse Deus
tot prodigiis ostendit se velle per reliquias Sanc-
torum beneficia hominibus conferre, morbos
curare, demones expellere, ergo satis declarat
se velle in illum finem reliquias illas in pretio, &
honore haberi; aliàs ipse talibus signis eas hono-
rando homines ultrò in errorem induceret.

Quinimò potius divina sapientia per hunc sa-
crarum reliquiarum cultum & æstimationem,
excitat homines ad imitandum Sanctorum vir-
tutes, & exempla, & corroborat in illis vivam
fidem de futura mortuorum resurrectione, dum
vident sanctorum hominum ossibus ac cineri-
bus tantam à Deo virtutem attribui, propter
conjunctionem quam habuerunt cum animabus
jam in gloria constitutis, uti loquitur Apostolus,
*Nescitis quia membra vestra templum sunt Spiritus
Sancti.* 1. ad Cor. 6.

3. Secundum argumentum quo hæc doctrina
demonstratur, est primitivæ Ecclesiæ usus & fi-
des indubitata; aut enim hæc penitus erravit,
quod nemo admiserit, vel errant illi, qui hono-
rem Sanctorum reliquiis exhibendum infician-
tur.

Clemens Romanus statim primo post Chri-
stum sæculo de honore Reliquiarum id testatur
lib. 6. constit. Apostol. c. 29. Eorum qui apud Deum
vivunt

vivunt ne Reliquiæ quidem corporum sunt in-
honoratæ : siquidem Elifæus Propheta post-
quam defunctus est mortuum suscitavit... quod
quidem nunquam accidisset nisi corpus Elifæi
sanctum esset.

S. Justinus Martyr qui secundo sæculo fidem
suam sanguine consignavit, hoc quoque attesta-
tur *quæst. 28.* Sanctorum corpora, & sepulchra
Martyrum dæmonum amoliuntur insidias, &
morborum ab arte medica comploratorum
conferunt sanationes.

Sed ne adducam plura quæ pervolvi Patrum,
& primitivæ Ecclesiæ monumenta. Instar om-
nium sit prolixum, & publicum S. Augustini
testimonium, qui primò *epist. 103.* sic scribit.
Reliquias beati Martyris Stephani non ignorat
Sanctitas vestra (sicut & nos fecimus) quam
convenienter honorare debeamus. Deinde *lib.*
22. de Civit. Dei cap. 8. fusè exponit miracula
facta per Reliquias S. Gervasii & Protasii Me-
diolani, & quo modo se præsentè cæcus fuerit
subitò illuminatus coram innumera populi mul-
titudine, adeò ut miraculum à nullo ibi potue-
rit ignorari.

Et enarratis aliis prodigiis, quibus ipse quoque
testis interfuit, declarat quomodo dum Episco-
pus nomine Projectus S. Stephani Martyris Re-
liquias publicè portaret, per flores qui Reliquias
attigerunt, oculis applicatos mulier à cæcitate
subitò liberata fuerit, populo universo Deum in
suis Sanctis collaudante.

Pergit eodem capite S. Doctor alia quoque
miracula, & beneficia exponere ex Sanctorum,
& Reliquiarum cultu à Deo impetrata, quæ te-
statur intra suam Dioccesim fuisse numero sep-
tuaginta.

4. Quis quæso his inspectis de hac fidei veritate dubitare audeat? Nisi Augustino, & toti antiquitati, & primitivæ Ecclesiæ diffidat, aut ipsi Deo qui per tot signa & prodigia hanc doctrinam Ecclesiæ suæ tam apertè testatam, & commendatam reddidit. Plura in hanc rem dedi Tractatu de Miraculis edito Lovanii anno 1667.

CAPUT XI.

De numero Sacramentorum.

Sacramentum apud Catholicos, est sensibile signum, & causa gratiæ sanctificantis. Numerum Sacramentorum docent esse septenarium cum *Trid. sess. 7. de Sacram. Can. 1.* Duo tantum propriè dicta novi Testamenti Sacramenta admittunt Sectarij, nempe Baptismum, & Eucharistiam sive Cœnam Domini: quamvis nec in hoc numero omnes inter se conveniant.

Sed hoc argumento unico satis redarguuntur: Nihil credunt esse de fide Sectarii moderni, quod in claro & aperto Dei Verbo non continetur. Sed nullibi in Verbo Dei claro & aperto continetur, duo tantum esse novi Testamenti Sacramenta. Ergo non est fide credendum duo tantum esse Sacramenta.

Si reponant, in Scripturis nullibi etiam apertè dici septem esse novæ Legis Sacramenta. Respondetur, Catholicos non credere ea tantum esse de fide, quæ in Scripturis clarè & disertè continentur; ut Sectarii, sed admittunt ad Regulam fidei præter Scripturam, quando obscura est, traditionem & definitionem Ecclesiæ necessariò pertinere, uti probavimus supra par. 1. cap. 7. & 8.

§. I. De Confirmatione.

Primò itaque Confirmationem verum esse Sacramentum ex Scriptura, cum primitivæ Ecclesiæ traditione conveniente probamus. Nam *Act. cap. 8.* narratur quod cùm audissent Apostoli quòd Samaritani recepissent Verbum Dei, & baptizati essent in nomine Domini Jesu : *Tunc imponebant manus super illos & accipiebant Spiritum sanctum.* Atqui illa impositio manuum post Baptismum erat signum sensibile vi cuius conferebatur Spiritus sanctificans. Ergo erat Sacramentum distinctum à Baptismo, quod Ecclesia ab initio Confirmationis Sacramentum appellare consuevit. Nihil enim aliud ad propriam Sacramenti rationem requiritur, quam ut sit signum sensibile, à Deo constitutum, ad conferendum gratiam sanctificantem, sine qua Spiritus sanctus accipi non potest. Quæ institutio iterum *Act 19. v. 6.* declaratur, ubi narratur, quomodò Paulus postquam in nomine Jesu baptizavit, *imposuit illis manus, & venit super eos Spiritus sanctus*; cum aliis donis externis, quæ illi erant annexa.

Hic autem Scripturæ sensus ex traditione, & consensu primitivæ Ecclesiæ aperte colligitur. Nam *Clemens I. epist. 4.* primo sæculo ab initio Ecclesiæ illius usum his verbis declarat. Omnibus festinandum est sine mora renasci Deo, & demum consignari ob Episcopo, septriformem Spiritus sancti gratiam percipere... quia aliter esse perfectus Christianus nequaquam potest... ut à B. Petro accepimus, & ceteri sancti Apostoli præcipiente Domino docuerunt. Quid quæso in rem hanc clariùs, quid antiquius potest

potè ap ipso Petro, cæterisque Apostolis continuo per manus acceptum.

In tertio sæculo *Fabianus epist. 2.* Sancti Chris-
matis confectio per singulos annos est agenda...
quia novum *Sacramentum* est.

Melchiades Papa, qui quarto post Christum
sæculo Ecclesiam gubernavit *ad Episcopos Hispania*
sic scribit. Quæsitis utrum majus esset Sacra-
mentum manus impositio Episcoporum, quam
Baptismus? Scitote utrumque magnum esse Sa-
cramentum: & sicut unum à Majoribus fit, id est,
à summis Pontificibus, quod à minoribus perfici
non potest, ita & majori veneratione veneran-
dum & tenendum est.

S. August. lib. 2. contra litteras *Petilianæ c. 104.*
In hoc, inquit, unguento *Sacramentum* Chrisma-
tis vult interpretari, quod quidem in genere vi-
sibile signaculorum sacrosanctum est, sicut
ipse Baptismus. Alios primitivæ Ecclesiæ testes
præterea plurimos: quia ex his manifestum est
aut primævam Ecclesiam errasse, aut Ecclesiam
Romanam Confirmationis *Sacramentum* ritè u-
surpare.

§. II. De Extræma Vnctione.

Sacramentum extrêmæ Vnctionis fundatur in
Scripturis *Marci 6.* Ubi de Apostolis dicitur.
"Et exeuntes prædicabant ut pænitentiam age-
rent, & dæmonia multa ejiciebant, & unge-
bant oleo multos ægros, & sanabant. Materia
autem, forma, & effectus hujus Sacramenti di-
stinctius declaratur *Iacob. 5.* *Infirmatur quis in*
vobis, inducat Presbyteros Ecclesiæ, & orent super eum
ungentes eum oleo in nomine Domini, & oratio fidei
salvabit infirmum, & si in peccatis sit remittentur ei.

L. 3

Ex

Ex his argumentandum est ut supra : Signum sensibile ex institutione divina , à Presbyteris Ecclesiæ, ægris conferendum, quo causatur gratia remissiva peccatorum, necessariò est verum Sacramentum; nam ut ipse Baptismus sit verum Sacramentum, nihil aliud requiritur. Atqui extrema Unctio est tale signum, uti patet ex Scripturis jam allegatis. Ergo Extrema Unctio est verum Sacramentum.

Accedit usus & declaratio primitivæ Ecclesiæ, quæ non potest à vero scripturæ sensu discrepare, aliàs aut ipsa, aut Scriptura falsitatis arguenda esset.

S. Augustinus *lib. 2. de Visit. infr. cap. 4.* olei sacra-
crati delibatio intelligitur Spiritus Sancti typi-
calis unctio. Et *tract. de rectit. Cath. conver.* Quo-
ties aliqua infirmitas occurrerit alicui... oleum
benedictum fideliter ab Ecclesia petat, unde
Corpus suum ungatur, & secundum Apostolum
oratio fidei salvabit infirmum, & alleviabit eum
Dominus, non solum Corporis, sed & animæ
sanitatem accipiet. Ubi vides D. Augustinum
hanc Jacobi Apostoli Scripturam, cum Ecclesia
Romana, de extremæ Unctionis Sacramento ad-
mittere, & explicare.

Denique universæ Ecclesiæ primitivæ ea de
re praxim & consensum disce ex *Conc. Nicano 1.*
Can. 69. Transacto, inquit, anno debet Sacer-
dos benedicere aquam & oleum, non sicut fit in
Baptismo, neque sicut benedicitur Chrisma, sed
sicut oleum infirmorum.

Ex his, dilemmate sæpius formato, facilè o-
stendes circa hoc Sacramentum vel primitivam
Ecclesiam, vel modernos sectarios errare.

§. III. De Ordine.

Sacramentum Ordinis quo Ministri in Ecclesia ad functiones sacras assumuntur, & consecrantur, patet ex scripturis 1. ad Tim. 4. Noli, inquit, negligere gratiam quæ data est tibi per Prophetiam, cum impositione manuum presbyteri.

Cum enim ad exercenda ministeria divina opus sit aliquâ Dei vocatione, ut declarat Apostolus ad Heb. 5. *Omnis Pontifex ex hominibus assumptus est; non enim quisquam sibi assumit honorem sed qui vocatur à Deo*: hinc necesse est signo aliquo sensibili à Deo instituto hanc vocationem innotescere, quod exprimit Apostolus per impositionem manûs, qua confertur gratia, & potestas sacra ministeria exercendi, nec amplius ad veram Sacramenti rationem requiritur.

Et quidem primò post Christum sæculo Clemens Romanus lib. 3. *constit. Apost. c. 27.* Ordinem Ecclesiasticum per gradus distinguit in Episcopos, Sacerdotes, Diaconos, Lectores, Cantores, Janitores, subdens, Hic est Ecclesiasticus Ordo & Conventus.

S. Cyprianus sæculo tertio docet, Ordinem esse Sacramentum quod iterari non potest, æque ac baptisma, in libro de Cardinal. Christi operibus cap. de lotionem pedum, sic scribit; docemur quæ sit Baptismi & aliorum Sacramentorum stabilitas; nam Baptismum repeti Ecclesiasticæ prohibent regulæ... & nemo sacros Ordines semel datos iterum renovat.

S. Augustinus contra Epistol. Parmeniani cap. 13. Ostendens ab Episcopis hæreticis ordinatos, non esse iterum in Ecclesia Christi ordinandos, Ordine

nem esse Sacramentum non minùs quam Baptis-
mum apertè declarat. Si (inquit) nos malè faci-
mus, ipsi explicent quomodo & Sacramentum
Baptismi non possit amitti, & Sacramentum Or-
dinati possit amitti... si enim utrumque Sacra-
mentum est, quod nemo dubitat, cur illud non
amittitur, & illud amittitur? neutri Sacramen-
to injuria facienda est. Et iterum *lib. 1. de Baptis-
mo contra Donatistas cap. 1.* Sacramentum Baptis-
mi est, quod habet qui baptizatur, Sacramentum
dandi Baptismi est, quod habet qui ordinatur.
En quoties Ordo in ratione Sacramenti Baptis-
mo æquiparatur ab indubitato teste, & Docto-
re istius primævi temporis, quod ab ipsis Secta-
riis inter aurea Ecclesiæ sæcula candido lapillo
notatur.

Sed in hoc saltem cum Ecclesia Romana con-
veniunt Anglicanæ Ecclesiæ Protestantes, quod
admittant in vera Christi Ecclesia necessarios
esse Episcopos, & Ministros, qui ab ipsa Ordinem
suum, & jurisdictionem accipiunt, quamvis ne-
gent esse Sacramentum. Nam absque Ordine
non magis eorum Episcopis & Ministris quam
cuius de plebe propria esset potestas baptizan-
di, conficiendi Eucharistiam, aut exercendi alia
Ecclesiæ ministeria.

Verùm hinc summa emergit difficultas, quo-
modo Ecclesia Anglicana, postquam à Romana
defecit, possit ostendere se habere veros Epif-
copos, & consequenter veros Ministros, qui per
legitimam Ordinationem potestatem suam à
Christo participarunt. Nam sine legitima or-
dinatione non potest esse verus Episcopatus, sine
vero Episcopatu, non potest esse verus Clerus,
sine vero Clero nequit subsistere vera Christi
Ecclesia.

Porro

Porro in Anglia ultimum, qui Episcopalem Ordinem suscepit, fuisse Polum Archiepiscopum Cantuariensem apertè ostendit Stapletonus, Hardingus, Bristo, Reynold, alique Catholici Doctores, qui circa ea tempora scripserunt, & ad respondendum huic difficultati adversarios frustra provocarunt. Et hinc solidè demonstrant neque Parkerum, qui post Polum Archiepiscopi Cantuariensis nomen in hæresi primus usurpavit, neque ullum ex cæteris Angliæ Prælati ab ullis unquam Episcopis fuisse ordinatos. Adversarii autem de hac re toties postulati ut per tabulas, aut testes declararent à quibus Episcopis, quando, quo loco fuerint consecrati, nunquam spatio quinquaginta annorum potuerunt legitimæ ordinationis argumentum, aut testimonium proferre. Quod doctissimè probatum invenies in Tractatu ea de re edito anno 1659. ab Illustrissimo Præsule qui modò Dublinensem Ecclesiam legitimâ Ordinis potestate foeliciter gubernat, cui plurimos annos voveo.

Quæstiones alia de Sacramentis, & de Praxi Hæreticos Ecclesia reconciliandi, traduntur infra in Resolutionibus Theologicis part. 3. in fine, &c.

CONCLUSIO.

Adversus modernos vulgi errores à vera fide retrahentes.

HÆc quicumque legis, quicumque audis, aperi tandem oculos, tuaque foelicitati gratulare; quod semotis popularium errorum tumultibus, licuerit in veritatis Sacrarium intrepere, & ex sinceris primitivæ Ecclesiæ suffragiis ancipitem

tem animæ tuæ litem dirimere, ex qua pendet Regni nunquam perituri secunda possessio. Acquiesce illis Judicibus, quos ipse erroris expertes esse agnoscis: sequere illos Duces quos non dubitas per rectam Fidei semitam ad salutis æternæ metam pervenisse. Atque ex adverso obliquam crede Novatorum viam, quam Patrum consensus condemnat, quam antiquitas ignorat, quam sacrarum Litterarum oracula refellunt, quam ratio ipsa tot modis deviam & præcipitem esse demonstrat. Ubi tot Tibi veritatis testes ad viam salutis facem præferunt, nullum superest erroris periculum, nullum ignorantia patrociniū.

At, inquires, longè alia Ministri nostri, quàm Patrum libri, declamant. Quid indè? Veritas non est clamor, nec Ministri sunt Patres Ecclesiæ. Clamitant fortissimè circumforanei dum merces adulterinas commendant; tuum verò est, ne decipiaris, clamorem à veritate discernere. Ministri tui ad buccinandam Lutheri doctrinam contra Ecclesiam Romanam magno stipendio, & amplis Ecclesiæ spoliis conducti sunt; hæc arte familiam sustentant, uxores ornant, filias elocant, pro domo sua, non pro salute tua negotiantur: hujus tibi curam relinquunt, qui brevi stabis ante tribunal Christi, pro teipso rationem redditurus.

Confugies fortè ad populare argumentum. Vivimus sælices, aspirat cælum, omnibus fortunæ donis cumulamur; jacent passim in tenebris & inopia Romanæ Religionis cultores; manifestis igitur cæli favoribus Lutherana religio comprobatur. At vide quæso, quantum tibi fortunæ splendor mentis aciem obnubilet. Vivit foelix
impe-

imperium Turcarum, maximâ orbis parte dominatur, ad extremum mundi angulum relegatus est Lutherus, si cum Mahomete conferatur. Manifestis igitur cæli documentis præ cæteris omnibus Mahometi religio commendatur. Si igitur fortunam non colis, sed Christum, ipsum audi longè alias Ecclesiæ suæ notas ingerentem. *Ioan. 16. v. 20.* Vos contristabimini, Mundus autem gaudebit. Et *v. 33.* Vos quidem in mundo pressuram habebitis, sed confidite quia ego vici mundum. Vera Christi Ecclesia in stabulo & pauperie caput, in pressuris tyrannorum crevit, per Crucem & inopiam adolevit. Aliam ad cælum viam tuus Tibi genius, non Christus commendat.

Sed quomodo, inquires, fieri potest ut tot viri graves, vitâ & virtutibus in Repub. Lutherana conspicui, à veritate & salute aberrant? Virtutem si à Fide sejungas, nil nisi virtutis inane simulacrum ostentas. Veritas & virtus comites sunt individuae: absque veritatis consortio nulla virtus adeò speciosa est, ut in Dei conspectum admitti possit, teste Apostolo; *Sine Fide impossibile est placere Deo.* Notæ tibi sunt Reipub. olim Romanæ virtutes eximiae, mira prudentia, clementia singularis, decantata toto orbe iustitia. Tanto virtutum comitatu, verâ fide destituto, orbis quidem imperium, sed non cælum obtinuit. Perierunt Cæsares, ardent Catones, cruciantur graves illi reip. Patres, olim ostro splendidi, nunc in flammis nunquam extinguendis purpurati.

Non igitur te detineat inanis illa virtutum umbra, quâ nihil fallacius. Non aura fluctuantis populi, quâ nihil incertius. Non speciosa fortunæ crepundia, quibus nihil in vita fugacius. Non

voluptatum blandæ Syrenes, quæ te à recto veritatis cursu in errorum syrtes abducant. Periculosa est omnis ad salutem remora. Præterit vita, festinat mors, judicium præ foribus expectat: dum tempus finit viam tutam amplectere. Nulla enim satis magna est securitas, ubi periclitatur Æternitas.

Genius fallax Novatorum quomodo cavendus.

Commune vitium est naturæ lapsæ, Antiqua fastidire, ad Nova semper anhelare: Semper, inquit Seneca, præsentibus est infesta levitas, & proprium est ægri animi, nihil diu pati: Hinc passim nova videndi, delibandi, audiendi, summa cupido. At quoniam Veritas, & Virtus perstat, semper immutabilis, & novitatis nescia, hinc Novatorum commune studium est, novitatem falsæ doctrinæ, Veritatis, ac Virtutis fūco convestire. Suos igitur errores his artibus, ac pigmentis decoratos, tanquam Patrum antiquorum, S. Augustini, & ipsius Scripturæ oracula, incautis proponunt. His accedit proponentis gratia, frons blanda, lepor styli, & ciliatrix animorum facundia, quibus simpliciores copi necesse est, nisi sæpius recolant necessarium illud Christi monitum: Venient ad vos in vestimentis ovium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces.

Illi verò Novatores ex adverso, ne lupinam hanc animas perdendi Rabiem detegas, blandum illi Charitatis nomen imponunt: Miseret illos tui erroris, dolent te à Pontifice & ejus affectis in fraudem induci, tuum statum miserum

serum & infelicem altè ingemiscunt. Sed si ad fucatam hanc Charitatis speciem ritè attendas, facile deprehendes illam in solo vocis sonitu consistere, nec omne aurum esse quod lucet. Bractea quædam Charitatis tibi ostenditur, ut de tuo lapsu nimis credulo novitatis Authores triumphum agant. Hac arte fraudulentæ Charitatis grassati sunt omnium temporum Novatores, quorum blanditias, ac favores, & ipsa dona ut suspecta habeas cautè monet de singulis S. Augustinus lib. 2. de Symbolo cap. 13. Lupus est, agnoscite; serpens est, ejus capita conquassate: Blanditur, sed fallit; multa promittit, sed decipit. Venite, inquit, defendam: si necessitas est, pascam: si nuditas, vestiam. O lupe male! ô Serpens inique! Vestis nudum, ut expolies intus Christo vestitum. Pascis esurientem, ut animæ auferas cibum cælestem.

Sed nec ab una mentitæ Charitatis specie cavendum: novit id genus hominum, ut aptius fallat, reliquas etiam Virtutes adulterare. Ut tibi cautus videaris, ne oculis etiam tuis nimium credas, dum primâ fronte externa probitatis, & modestiæ species ostentatur. In vase etiam aureo venenum non rarò propinatur. Est, inquit *Origines*, quædam etiam diaboli castitas; est etiam diaboli modestia, gravitas, demissio. Hinc rectè monet S. *Ambrosius* lib. 7. in *Luc.* cap. 10. Cave versutæ disputationis venena, animam petunt, guttur invadunt, vitalibus vulnus infligunt... Nec vos moveat quod formam prætere videntur humanam, etsi foris homo cernitur, intus bestia fremit.

Usque adeo potens est in propinandis erroribus forma ista clementiæ virtutis, ut non rarò

viris

viris etiam perspicacissimis fucum fecerit. Apollinarem hæresiarcham pestiferos olim errores disseminasse, nemo est etiam Sectarius qui modo non agnoscit. Ille ipse non exiguo tempore fallaci specie simulatæ virtutis, viris maximis illudere potuit. Hoc de se, aliisque fatentem audi *Epiphanium*, Hæreti 77. Egregius ille, ac venerabilis senex, quem nos & beatæ memoriæ Papa Athanasius, imo vero Catholici omnes unice dileximus Apollinarius Laodiceus, hujus dogmatis author & propugnator extitit, neque nos verosimile putabamus à tanto viro errorem istiusmodi profectum. Nec minus Pelagij specie gravi, & modestâ captus fuit S. Paulinus, & alii viri doctrinâ conspicui. Nestorij severa frons, & ostentata in publico macies, ac continentia, quàm multos in ipsius errores induxerit, nobis describit *Theodoretus* lib. 4. c. 12. ubi sic concludit. Hoc habitu, & hac simulatione populum inescans, magnam ætatis partem transegit, Christianus videri potius, quàm esse studens.

Hanc artem à priscis illis quis non videt quam bellè hauserint plurimi nostri temporis Sectarii, in tradenda dogmatum novitate ad morum severitatem, ad doctrinæ rigorem, ad novam Ecclesiæ reformationem toti compositi. Quorum versutias nisi quis habeat exploratas, nihil propius erit, quàm ut in fraudem inducantur, si fieri potest, etiam electi.

Hoc ne Tibi, quisquis es, unquam eveniat, Remedia quædam in promptu esse debent. Primò, In novis Scriptis, & primis congressibus, non temerè credere, sed assensum suspendere, & rem ulteriori sapientum judicio ponderandam reservare; Ne quidem Angelo

Angelo salutanti , & novum mysterium annuncianti assensum præbuit Virgo Prudentissima , nisi prius maturè expenderet , *Qua & qualis esset ista salutaris.* Secundò , suspectam habere doctrinam omnem à communi Ecclesiæ consuetudine abhorrentem. Tertiò , Si hac ratione doctrinæ sinceritatem nondum satis perspectam habeas , restat Remedium omni ævo certissimum. Illam ad Lydium veritatis lapidem explorare , hoc est , ad Petram immobilem doctrinæ Apostolicæ , quam nobis sine periculo erroris exponit Christi in terris Vicarius , cui ipse Christus oves suas sinceræ doctrinæ pabulo in vitam æternam alendas commisit. Quem in decidendis Fidei , morumque Controversiis , Judicem esse infallibilem supra demonstravimus.

TRAC-

TRACTATUS TERTIUS
NOTÆ MANIFESTÆ
FALSÆ ECCLESIAE

In Sectis Modernis.

Exposuimus omnium oculis, manifestis argumentis, concordiam & consensum Scripturæ, ac Patrum primitivæ Ecclesiæ, cum sensu ac mente Ecclesiæ Romanæ, in dogmatibus controversis cum novis nostri ævi Sectariis: & horum Sectariorum consensum cum hæreticis in primæva Ecclesiâ legitimè damnatis.

Nunc ex altera parte proferemus discordias ac pugnas Novatorum, ac imprimis Lutheri, non tantum cum vera Ecclesiâ, sed etiam cum sacris Litteris impiè depravatis, cum seipso sibi contrario, & cum suis Affectis per Sectas innúmeras ab ipso dissidentibus, dum confusione plusquam Babylonicâ idem ipse destruit & ædificat, affirmat & negat, neque secum ipse consentit, dum tamen toties Ecclesiæ consensui se opponit, quod manifestum est erroris, ac Spiritus satanici indicium. Ut hinc tandem videant moderni Sectarij, quam devios sibi duces in Via salutis elegerint, & desertis tandem erroribus ad rectam Ecclesiæ semitam tempestivè regrediantur.

Pro-

Proponemus igitur primò, Scripturas ab illis impiè vitiatas.

Secundò, Antilogias quibus sibi apertè contradicunt.

Tertiò, Confusionem plusquam Babylonicam Sectarum quæ ex illis prodierunt.

Quartò, Calumnias manifestas in Ecclesiam Romanam confictas.

Quintò, Imposturas particulares *Antonij Egani*, & *Andrea Sall* recentiorum Apostatarum.

Sextò, Sectarum maximè modernarum dogmata particularia breviter exponemus.

ARTICULUS PRIMUS.

Proferuntur varia loca Scripturae sacra à Sectaris fraudulenter depravata.

Non potest vera esse Religio quæ imposturis & fraudibus propagatur. Nulla verò est impostura sceleratior quàm verbum Dei corrumpere, & aliquid abolere, aut adicere, quo in oppositum sensum transferatur. Quam nefario ausu moderni Sectarij verbo Dei vim intulerint, paucis exemplis monstrabo. Primò, ut ex corruptela tam impia de corrupta eorum doctrina iudicium feratur. Secundò, ut ex horum textuum discrepantia, hæreticorum Editiones corruptæ, à sinceris ac Catholicis discerni possint, quæ sæpe alio modo non dignoscuntur.

In epist. 2. Petri cap. 1. editio vulgata & antiquissima sic habet: *Quapropter fratres magis satagite ut per bona opera certam vocationem vestram & electionem faciatis.* Lutherus suâ autoritate in suis

suis Scripturis delevit, *per bona opera* : quia verba illa aperte adversantur ejus errori, quo docet, bona opera homini ad salutem non conducere, sed sufficere sola merita Salvatoris.

Eadem ratione, nec minori fraudulentia in Epist. ad Romanos cap. 30. v. 28. *Arbitramur hominem justificari per fidem*, Lutherus adjungit, *per Solam fidem*, ut iterum excludat bona opera tanquam ad justitiam non necessaria.

In Evangelio Marci & Lucae cap. 20. v. 20. aperte legitur, *Hoc est Corpus meum* : cujus loco imprimunt plerique Sectarii, *Hic est Corpus meum*, ne particula *Hoc* relata ad *Corpus Christi*, significet veram mutationem panis in *Corpus Christi*, quam Sectarii illi non admittunt.

Ob eandem causam, ubi Joan. 6. v. 50. Biblia antiquissima etiam Genevensia sic loquitur, *Ego sum panis vivus qui de Calo descendi*, pro voce *vivus* cum Calvino substituunt *Vivificans*, ut intelligatur panis usualis qui hominem vivificat, etsi panis ipse non vivat, ut sic excludatur vivum Christi Corpus, quod in Eucharistia admittere nolunt.

In Epist. S. Jacobi cap. 5. v. 16. semper legebatur, *Confitemini alterutrum peccata vestra* : imo sic habetur in impressione Genevensi anno 1564. Sed quia viderunt hanc Scripturam antiquissimam adversarii novae doctrinae, quae negat Confessionem Sacerdoti aut alteri quam soli Deo faciendam esse, coegerunt scil. Spiritum Sanctum aliter loqui in Bibliis impressis Genevae anno 1605. hoc modo, *Confitemini peccata vestra erga invicem*. Aliud namque est peccata erga invicem commissa Deo exponere, quam ea peccata alterutrum, id est, sibi invicem confiteri.

S. Pau-

S. Paulus ad Hebræos cap. 13. v. 4. sic habet, *Honorabile connubium in omnibus*, id est, nihil est in connubio quod non sit honorabile. Hi autem Veneris patroni liberales, sic cum sensu verba transferunt, *Honorabile connubium inter omnes*, ut nempe sic defendant matrimonium etiam Sacerdotum, Monachorum, Monialium, ex Apostoli sententia licitum esse ac honorabile.

Iterum Apostolus in Epist. ad Ephesios v. 5. c. 32. De matrimonio differens sic pronunciat, *Sacramentum hoc magnum est, ego autem dico in Christo & Ecclesia*. Sed loco hujus versionis, quæ ipso S. Hieronymo antiquior est, Novatores nostri substituerunt, *Secretum hoc magnum est*, ne cogerentur admittere matrimonium esse Sacramentum, quod volunt ipsi contractum esse merè civilem.

In Epist. ad Philemonem v. 14. Paulus dicit, *Sine consilio vestro nihil volui facere, uti ne velut ex necessitate bonum tuum esset, sed voluntarium*. Ad excludendum arbitrii libertatem, quam post lapsum Adami remanere negat doctrina Religionis reformatæ, sententiæ Apostoli venenum suum in fine asperserunt, addendo *velut voluntarium*, ne ex Apostolo verum voluntarium sine necessitate admittere cogerentur.

In Epist. 1. ad Thessalonicenses cap. 2. v. 15. Apostolus monet: *Fratres state & tenete Traditiones quas didicistis, sive per sermonem, sive per epistolam nostram*. Sed hi Reformatores Ecclesiæ, reformatunt etiam Apostolum, ut in eorum Bibliis alio modo loqueretur; Fratres state & tenete *documenta* quæ didicistis &c. Nolunt enim ut S. Paulus cum Papicolis dicat tenendas esse Traditiones, cum ipsi, qui aliter sapiunt, eas admittere recusent.

Epi-

Epistolæ 1. ad Corinthios cap. 9. interrogat Apostolus, *Nunquid non habemus potestatem mulierem sororem circumducendi?* Lutherus sorore minimè contentus, adjungit, *in uxorem.* Docet enim Apostolos uxores habuisse, easque dum prædicarent ad opus conjugale circumduxisse, uti ipse Lutherus ejusque novi Apostoli, novo in Ecclesia Dei exemplo, facere consueverunt.

Quid reliqua proferam Latrocinia verbo Dei inviolabili à modernis Sectariis illata, ut à Renato Benedicto, & Ludovico Berquino Parisiis exusto, & pluribus aliis qui Sacras Litteras corruptelis innumeris sædarunt, in quibus vel unum apicem adulterare, summum foret Sacrilegium? Si enim in Regio diplomate aliquid immutare scelus est læsæ majestatis ferro aut igne plecti solitum, quàm enorme facinus erit incommutabilem æternæ veritatis paginam tot modis propria libidine truncare, corrumpere, violare. Sed & hinc argumentum præbent certissimum doctrinam suam à veritate deviare, dum ad eam tuendam Scripturæ Sacræ veritatem immutare necesse est.

Sed neque verentur moderni per Hollandiam Ministri istis Sacrilegiis novas Calumnias confarcinare. Testatur inter alios Illustrissimus *Castoriensis* in eruditissimo *Tractatu* nuper edito, nihil esse magis familiare modernis Ministris quam passim & publicè vociferari, Sacrosancta Scripturarum Oracula apud Catholicos summo in contemptu haberi, & in prima Librorum prohibitorum classe collocari. Itane illis lubet & licet in aperta totius orbis luce calumniari? Quid quæso potest esse magis conspicuum quam apud Catholicos in publico Missæ Sacrificio Scripturam Sacram summa cum veneratione populo

populo assidue prælegi? Quid magis notum quam illam in sacris Concionibus proponi, exponi, inculcari? Quid magis publicum & solemne quam in celeberrimis Academiis Lectionem Scripturæ sacræ primo semper loco haberi, & in ipsius Tridentini Decretis *Sess. 5. de Reform. cap. 1.* eandem Lectionem ut imprimis honorificam, & omnium maximè necessariam summo ubique studio proponi, præcipi, mandari? Quod verò Ecclesia Romana Editiones spurias, corruptas, & ab hæreticis mille modis truncatas ac vitiatas populo prohibeat, & Fidelium manibus subductas velit, hoc ipsum probat summam Verbi Dei apud Catholicos æstimationem, quod nempe divinum hunc thesaurum purum sibi, & ab hæreticorum corruptelis immunem tanto semper studio conservet. Sed & hoc ipsum est quod illos Novatores adurit, quod in puros ac primævos Scripturarum nostrarum Fontes impuras corruptarum Editionum Lacunas influere non permittamus.

ARTICULUS SECUNDUS.

Exhibentur ex multis quadam insignes Antilogia, quibus, ipse Lutherus, & alii in sua doctrina sibi contradicunt.

DE SACRAMENTIS.

Antilogia Prima.

Septem ponenda sunt Sacramenta. Ita scribit Lutherus, *de potestate Papa.*

Tantum

Tantum tria sunt Sacramenta pro tempore ponenda, Ita *Lutherus, de Captivitate Babylonica.*

2.

Duo tantum sunt Sacramenta, *Lutherus ad Waldenses.*

Si juxta Scripturas loqui velim est tantum unum Sacramentum. *Luth. de Captiv. Babyl.*

3.

In puero post Baptismum negare remanens peccatum, est Paulum & Christum simul conculcare. *Luth. in Assertionibus.*

Baptismus omnia peccata remittit. *Luth. in Captiv. Babyl. de Baptismo.*

4.

Confirmatio Sacramentum est. *Luth. de potestate Papa.*

Mirum quid illis in mentem venerit quod Sacramentum Confirmationis fecerunt ex impositione manuum. *Luth. de Captiv. Babyl.*

5.

In Sacramento Altaris non est panis & vinum, sed species panis & vini. *Luth. in Sermonem de Euchar.*

Thomistica doctrina est transubstantiari panem & vinum; liberum est, & citra salutis periculum imaginari, opinari, & credere remanere aut non remanere substantiam panis & vini. *Luth. de Captiv. Babyl.*

Impius & Blasphemus est, si quis dicat panem transubstantiari, Catholicus autem & Pius est qui contrarium docuerit. *Luth. in lib. contra Regem Anglia.*

Sicut panis & vinum transubstantiatur; ita & nos in Spirituale Corpus transmutamur. *Luth. in Sermonem de Euchar.*

6.

Impiissimus usus est in Ecclesia persuaderi Missam esse opus bonum & Sacrificium. *Luth. de Captiv. Babyl.*

Missas pro vivis & defunctis valere tota approbavit Ecclesia. *Luth. de decem precept.*

7.

Sacerdotes à subditis honorandi sunt. *Luth. in Decalogum. Contra.*

Nullum est in novo testamento Sacerdotium, nisi quod est humanis mendaciis à sathana creatum. *Luth. de Captiv. Babylonica.*

8.

Confessio auricularis in Ecclesia, etsi ex Scriptura probari non possit, utilis tamen est, imo necessaria. *Luth. de Capt. Babyl.*

Confessio auricularis est fictio hominum. *Luth. de 10. leprosis.*

9.

Matrimonium non solum sine ulla Scriptura Sacramentum censetur, verum eisdem traditionibus quibus Sacramentum esse jactatur merum ludibrium factum est. *Luth. de Capt. Babyl.*

Matrimonium in Ecclesia Dei Sacramentum est. *Luth. de potestate Papæ.*

10.

Ordo in Ecclesia Dei Sacramentum est. *Luth. de pot. Papæ.*

Sacramentum Ordinis Ecclesia ignorat, inventumque est ab Ecclesia Papæ. *Luth. de Capt. Babyl.*

11.

Extrema unctio Sacramentum est. *Luth. de potest. Papæ.*

Si usquam antea deliratum est, in extrema unctione nunc præcipue deliratum est. *Luth. de Captiv. Babyl.*

De

De Papatu.

Si potestas Papæ non esset à Deo, nec jure divino, tam diu subsistere non potuisset. *Luth. de potest. Papa.*

Certus sum Papatum regnum esse Babylonis. *Luth. in Captiv. Babyl.*

Quod sæpe repetit ibidem, & in lib. adversus Regem Angliæ.

De Fide sola.

Sola fides Christi necessaria, quâ iusti simus, cætera omnia liberrima, neque præcepta amplius, neque prohibita. *Luth. ad Galat. cap. 2.*

Vita Christiana est credere & diligere, ac diligere nihil est nisi benefacere. *Luth. de 10. leprosis.*

De Ecclesia.

Ecclesia errare non potest. *Luth. de 10. præc.*

Ludificatio Sathanæ est affirmare quod Ecclesia si quando erret aut peccet, ideo non sit Ecclesia.

De Traditione.

Neque Papa, neque Episcopus, neque ullus Hominum habet jus unius syllabæ constituendæ super Christianum hominem. *Luth. in Capt. Babyl.*

Ideo positi sunt Canones Patrum ut dirigant populum. *Luth. in decem. præc. cap. 5.*

De invocatione Sanctorum.

Rectè conclusi, meritum Christi thesaurum esse Ecclesiæ, & Sanctorum meritis juvari certum est. *Luth. conclus. 10. contra Eckium.*

Pro meritis S. Petri ne unum quidem obulum darem ut me adjuvarent, quia seipsum juvare non potest. *Lut. in art. 4. q. 6.*

De Indulgentiis.

Contra veritatem Apostolicarum Veniarum qui loquitur, sit ille anathema & maledictus. *Luth. in Resol.*

Indul-

Indulgentiæ nihil sunt, nisi Romani Pontificis imposturæ. *Luth. de Capt. Babyl.*

De Purgatorio.

Tutius est totum Purgatorium negare, quam Gregorio in Dialogis credere. *Luth. abrog. Miss.*

Non solum credo, sed etiam certissimè scio Purgatorium esse. *Luth. in disput. Lipsiens.*

De libero arbitrio.

Revera Deus nobis liberam voluntatem contulit: cur tu illam liberam non permittis? cum enim tu illâ ad tuum abuteris libitum non est libera, sed magis servitutem apud te servit. *Luth. in explic. orat. Dominica.*

Liberum arbitrium figmentum est in rebus, seu titulus sine re, quia nulli est in manu sua cogitare quidquam mali aut boni, sed omnia, ut Viclefi articulus Constantiæ damnatus rectè docet, de necessitate absoluta eveniunt. *Luth. in Asser. art. 26.*

De Conciliis generalibus.

Sæpe nullus vir in Concilio est qui divinum Spiritum vel modicum olfecerit, sicut contigit in Nicæno Concilio ubi de uxoribus Sacerdotum agebatur. *Luth. in Serm. Attendite à falsis Prophetis.*

Conciliis nihil derogo, sed omnium Sacratissimum fuit Nicænum. *Luth. in disput. Lipsiens.*

Calvini quadam Antilogia.

DEum esse absolutè omnipotentem faretur Calvinus, *ad cap. 1. Lucæ.* Verbo, inquit, Dei nulla impossibilitas obiicienda.

Negat verò *ad cap. 23. Isaie*, Istud somnium de potestate absoluta in Deo, quam Scholastici introduxerunt, execranda blasphemia est.

M

Nomen

Nomen Jesu Christi venerandum esse asserit Calvinus ad *Matthæi cap. 1. v. 23*. Ita reputanda est nobis in hoc nomine (Jesu) divina Christi majestas, ut reverentiam apud nos obtineat quæ unico debetur & æterno Deo.

Negat idem ad *cap. 2. epist.* ad Philippenſes. Plusquam ridiculi sunt Sorbonici sophistæ, qui ex præſenti loco; *Vt in nomine Iesu omne genu flectatur*, genu flectendum esse colligunt quoties nomen Jesu pronunciatur, quasi vox esset magica quæ totam in sono vim haberet inclusam.

Sine Baptismo Christi neminem salvari docet Calvinus. ad *cap. 3. Joannis v. 3*. Si uni hoc dixisset Christus vel paucis non posse eos pervenire in regnum cælorum, nisi prius renati essent, possemus conicere certas duntaxat personas notari, sed de omnibus sine exceptione loquitur.

Idem negat *Instit. lib. 4. cap. 16. §. 36*. Explorendum est eorum commentum qui omnes non Baptizatos æternæ morti adjudicant.

In cæna Domini miraculum agnoscit Calvinus. *Tract. de Concordia ineunda*: Ergo (inquit) in Sacra Cæna miraculum agnoscimus, quod & naturæ fines & sensus nostri modum exuperat, dum Christi vita nobis fit communis, & ejus caro nobis in alimentum datur.

Negat verò disertè *Instit. l. 4. cap. 17. §. 24*. agens contra Lutheri asseclas: Isti, inquit, boni ejus zelotæ miraculum sibi fabricant, quo sublato evanescit Deus cum sua omnipotentia. Et ibidem §. 24. Illi auditis Christi verbis, *Hoc est Corpus meum*, miraculum ab ejus mente remotissimam imaginantur.

*Secta Lutherana moderna, & antiqua in Anglia,
antilogia & discrepantia manifesta.*

Paret illa, in mutatione Libri authenticici publicarum precum, quem sibi ab initio pro puro Dei Verbo, & fidei suae instrumento Secta Lutherana proposuit. Nam in praedicto Libello sub Rege Eduardo & Elisabetha Regina pro vera Scriptura legebatur Tobiae Caput quintum, sextum, & octavum. Danielis Caput 14. & quaedam ex 13. Ex Ecclesiastici cap. 46. non pauca. Haec autem omnia aliaque, sub Jacobo Rege eadem Ecclesia ex Libro publicarum precum tamquam apocrypha penitus expunxit: uti apertè ostendit Examen Libelli publicarum precum praelo datum anno 1610. pag. 30. Quomodo verò potest esse eadem Ecclesia quae eandem non habet Scripturam? In qua quod illa pro Verbo Dei olim admisit, haec pro apocrypho modò expunxit? Manifestum sanè est vel illam pro Scriptura ista approbando, vel hanc reprobando in fide errasse.

Præterea in his, aliisque dogmatibus loca innumera, in quibus Calvinus, ac multo magis Lutherus secum apertè pugnavit, atque instar fallacis Prothei, uti res ferebat, sese in varias doctrinae formas transmutavit. Ex quibus hoc demum conficies argumentum.

Non potest ex Dei Spiritu loqui qui vel semel in doctrina fidei proponenda sibi contradicit: Atqui Calvinus & Lutherus in doctrina fidei quam Dei nomine proponit saepius eloquitur contradictoria. Ergo non potest Calvinus & Lutherus loqui ex Spiritu divino in doctrina illa

M 2

quam

quam se Dei nomine scribere ac prædicare profitentur. Sicut in verbo Dei scripto, si vel semel in illo contradictionem apertam deprehendas, in cæteris omnibus tota Scripturæ fides evanescit. Videant igitur, ac seriò agnoscant horum Sectatores, quàm fallaces sint Prophetæ ac divini Spiritu penitus vacui, quibus ab initio fidem suam ac salutem crediderunt.

ARTICULUS TERTIUS.

Confusio & discordia Sectarum quæ ex Lutheranismò & aliis prodierunt.

Non potest esse unitas, aut veritas Fidei in Ecclesia Lutherana, cujus præcipua membra, & quasi primi Apostoli, in sua doctrina neque cum Luthero, neque inter se concordant, sed mox ubi prodierunt in Sectas varias sibi, Luthero, ac Evangelio contrarias degenerarunt, uti hic apertè demonstro.

Ac primò, ipse Lutherus in Saxonia circa annum 1517. ubi matrem suam Ecclesiam Romanam viperino more laniare exorsus est, mirum dictu in quot se figuras moresque transmutaverit, ut novum aliquod Religionis monstrum efformaret. Etenim ex ipso non Secta unica, sed tres immundi Spiritus (quales Apocalypsis. cap. 13. dicuntur exire de ore pseudo Prophetæ) primo velut partu prodierunt. Hi sunt Homologistæ, Anabaptistæ, & Sacramentarij. Et quia tres sunt qui veritati testimonium dant in terra, Spiritus, Aqua, & Sanguis, Baptismum aquæ inquinant Anabaptistæ, Spiritum veritatis in potestate Clavium oppugnant Homologistæ, Sanguis

Sanguinem Domini profanarunt Sacramentarij, ne ullum veritati testimonium in terris integrum permaneret.

At ecce ex *Anabaptistarum* Spiritu cænoſo quot ilico Sectæ, veluti totidem ranæ, pullularunt. Ex his enim alij à cæteris divisi se *Ademitas* appellant, quod Adamum in statu innocentiae se imitari profiteantur. Alij dicuntur *Sabbatharij*, quia Sabbathum more Judæorum, non diem Dominicum colendum esse docent: neque de Christi divinitate rectè sentiunt, ad Judæorum Messiam proclives. Alij se *Claucularios* Christianos vocant, quod existiment sibi sufficere fidem suam clam solo corde profiteri, & si rogentur an sint Anabaptistæ, licere id ad vitandum periculum apertè negare. Alij contra *Manifestarij* nuncupantur, qui prorsus impium esse docent, si rogentur, se Anabaptistas inficiari. Sunt & alij dicti *Tacentes*, qui nolunt amplius esse docendum aut prædicandum, eo quod mundus jam indignus sit, ut verbum Dei audiat. Sed & alij reperiuntur dicti *Enthusiastæ*, eo quod jactent se divinis revelationibus intus è calo doceri, ac diu velut mortui jacent, quasi interea divinis colloquiis fruerentur.

Jam verò ex secunda Lutheri sobole, qui sunt *Sacramentarij*, quanta Sectarum colluvies effluerit inspiciamus. Cum enim Lutherus scribens contra Leonem Pontificem, & in Libello de formula Missæ doceret in Eucharistia neutram speciem, sed solam Sacramenti fidem ad salutem sufficere, occasionem præbuit Caroloſtadio, & Zuinglio, ut de hoc Sacramento Berengarij hæresim renovarent. Hinc igitur orti *Zuingliani*, qui negant verum & substantiale Corpus Christi in Eucharistiæ Sacramento contineri.

Verum de hoc dogmate en quantā mox inter illos dissensio oborta est; quot pane capita tot de vero hujus dogmatis sensu sententiæ prodierunt. Alii ex Zuinglianis dicti sunt *Significativi*, qui Christi verba, Hoc est Corpus meum, sic intelligi volunt, ut verbum, Est, idem sit quod, significat Corpus meum. Ast alij dicti *Tropisti* qui Verbo, Est, in propria significatione relicto, contendunt tropum esse admittendum in voce, Corpus, ut intelligatur tantum in Eucharistia Corporis figura. Ab his omnibus dissentiunt *Energici*, qui ut propius ad verba Christi accedere videantur, Corpus Domini dicunt intelligi debere per metonymiam, pro energia Corporis Christi, hoc est, pro effectu quod Corpus Christi in Cruce oblatum in nobis operatur, & cum his sentit Calvinus. Alij dicti *Ara-bonarij* statuunt aliud ab his omnibus diversum, nempe Cænam Domini præberi tanquam arābonem, investitutam, aut pignus Corporis Christi nobis donari. Præter hos sunt & alij ex eadem Lutheri sobole qui Corpus Domini in Eucharistia omnino adesse concedunt. Verum & inter illos quanta in uno puncto fidei discordia! Alij admittunt Corpus esse sub vero pane illic permanente, alij in pane, alij circa panem. Prolixum foret vel de hoc uno fidei mysterio cætorum pugnantia inter se deliria recensere, ex quibus luce meridianā clarius ostenditur, Lutheri Sectam non veram Ecclesiam, sed errorum inter se dissidentium facundum esse seminarium.

Tertius errorum Spiritus quem evomuit Lutherus fuerunt *Homologistæ* cujus Sectæ præcipuus semper scopus fuit Sedem Apostolicam, & in ea potestatem Clavium à Christo traditam fundi-

funditus evertere ; in hanc Confessio Angustana , & cum ea Melanthon totus conspirat. Sed & hi *Confessionistæ* in plures Sectas dividuntur, ex iis enim alij dicuntur *Rigidi* quorum duces erant Illyricus, Gallus, Morlinus &c. qui profitentur se Lutheri dogmata integra & inviolata tueri, ut nullum esse homini liberum arbitrium, opera bona non esse necessaria ad salutem, ritus & cæremonias omnes ab Ecclesia exterminandas, & alia quæ à Luthero dubiè pronuntiata, ab illis, in summo rigore defendenda suscipiuntur. Quin & ipsi Rigidi in varias factiones, & opinionum portenta diffecantur, ex quibus prodierunt *Antinomi*, *Samosatenses*, *Inferiani*, nec non *Adiaphoristæ*, qui nullas cæremonias veteres, sed aliquas tantum novas admittunt, & *Anticalviniani* qui contra Calvinum credunt verum Christi Corpus in Eucharistia contineri, ac *Bisacramentales* qui duo tantum statuunt Sacramenta, Baptismum, & cænam Domini; ac *Trisacramentales*, qui tria Sacramenta admittunt. Plura alia inter Rigidos pullularunt Sectarum portenta tam re, quam nomine formidanda.

Rigidis opponuntur *Confessionistæ Molles*, quorum princeps fuit Melanthon, cui inter præcipuos hujus Sectæ duces accessit Major, Fursterus, Pomeranus, ac Theologi Lipsienses. Hi contra Rigidos docent dari in homine liberum arbitrium, & post Fidem, bona opera saltem minus principaliter ad justitiam requiri. Sed, quod hæresi proprium est, nec isti quidem in fidei suæ fundamento concordiam colunt. Alij enim *Majoristæ* dicti, quia Majorem ut ducem sequuntur, docent absolutè bona opera ad salutem esse necessaria. At *Adiaphoristæ* repugnant in hoc, quod asserunt Ecclesiæ constitutiones ac

cæremonias esse res indifferentes, quas licitum sit pro arbitrio admittere, aut repudiare. Alij inter Molles sunt *Quadrisacramentales*, qui ex septem, quatuor Sacramenta recipiunt, Baptismum, Eucharistiam, Claves, & Sacrum Ordinē. Alij *Luthero-Calviniani*, qui Berengarij dogma de Eucharistia sic temperant, ut persuadere velint Calvini hæresim Sacramentariam in Confessione Augustana à Principibus Lutheranis approbatam esse, uti ipse Calvinus in sua adversus Westphalum admonitione de Melanthe testificatur. Alij dicuntur *Medi-Osiandrini*, quia cum Osiander hominem essentiali Dei justitia justum esse docuisset, & contra *Illyricani* assererent hominem solum imputativè justum haberi, correxerunt utrosque Medi-Osiandrini, quasi mediâ viâ docentes, hominem quidem in hac vita tantum imputativè: justum reputari, in vita autem beata illum fore justum eâ justitiâ quâ ipse Deus per essentiam justus existit. De his ac pluribus aliis Molles illi Lutheri asseclæ inter se non molliter digladiantur.

Ab his ac Rigidis recedunt *Confessionistæ*, qui *Recalcitrantes* dicuntur, eo quod contra ipsius Lutheri doctrinam ausi sint apertè calcitrare: & quamvis nolint omnino à Confessione Augustana deficere, sic tamen contra priores Sectas, ac contra se mutuo in multis decertant, ut in alienis castris militare videantur, quales sunt Osiandrini, Stancariani, aliique quorum dogmata non recenseo.

Hæc tantum pauca unius Sectæ Capita ex fidei Scriptorum monumentis collegisse, atque in hunc ordinem claritatis causâ redelegisse sufficiat. Ut quisque propriæ, aut alienæ saluti consulturus, dilucidè perspiciat, ex uno Luthero ejusque triplici

triplici Secta, quot iterum novæ Sectæ inter sectoties dissectæ, resectæque assiduò pullulaverint: quæ in perpetuis dogmatum, animorumque dissidiis natæ, & adultæ, potius palæstræ alicujus gladiatoriae, quàm unius Ecclesiæ speciem habent.

Sed nondum finitæ sunt istæ Sectarum dissensiones. Transeunt ad modernos Nepotes cum antiqua hæresi nova dogmatum dissidia. Hæc inter Hollandiæ Ministros hodie flagrantia, elegantî stylo describit *Fridericus Spanhemius* apud ipsos Sectarios Sacrarum litterarum Professor in *Epistola* ad Amicum, de novissimis illic circa Rex Sacras dissidiis, editâ Lugduni Batavorum hoc anno 1677.

Conclusio.

ET verò ex harum Sectarum discordiis quot nata fuerint per Europam prælia, quot bellis ac cædibus lacerata Germania, loquuntur ætatis nostræ historiæ, ac superiorum temporum ferales ruinæ. Quis enim ignorat ab ipso exordio quid per Germaniam acciderit in rusticano Lutheranorum tumultu, qualia inter confæderatos Tigurinos prælia exarserint, quo pacto harum discordiarum occasione Prussiam Germaniæ eripuerit Polonus, Solymannus Hungariam, nec Suecus pauciora vastaverit. Per Galliam verò, & florentes olim Belgarum Provincias quàm internecinis odiis hæ Sectarum furie sacra omnia ac profana miscuerint, testantur adhuc recentia non minus odiorum, quàm præliorum vestigia. Sed quid antiquiora memoramus? Non potuit toto Oceano cohiberi illud rapidissimum Lutheranici furoris incendium, ne Britanniam

tanniam universam novis diffidiis, bellis, ac cædibus inflammaret. Recenti adhuc memoriâ retinemus, quàm infestis in se invicem odiis, atque armis incurrerint Protestantes, Puritani, Presbyteriani, Independentes, atque ex eodem Germine Sectarum de novo nascentium confusa progenies: quæ ad illum furoris apicem progressa est, ut non dubitaverit supremum Religionis suæ Caput excutere, ac dicatas scelesti manus regio sanguine cruentare.

Et erit etiamnum aliquis adeo fatuus & excors, ut seriò in animum inducat suum, infinitam Dei Sapientiam reformandæ suæ Ecclesiæ hanc hæresum inter se mutuo dissectarum atque armatarum colluniam in orbem immisisse. Quæ cum antiquam Ecclesiam evertat, neque per se novam, nisi merè Babylonicam constituat, quid aliud restat, quam ut omnem Christi Ecclesiam è mundo eliminat. Quis igitur erit, nisi rationis penitus expers, qui sibi sinat persuaderi, huic portentosæ tot capitum Hydræ Spiritum inesse divinum, qui audiri debeat, contra auctoritatem & vocem totius Ecclesiæ Romanæ, quæ constanti Sedecim sæculorum decursu suam Fidem, cælestibus signis comprobata, summo animorum, dogmatumque consensu, per orbem pænè universum propagavit.

Restat igitur ut ex his Sectarum dogmatumque diffidiis hætenus explicatis, hoc porrò firmum, invictumque conficiatur argumentum. Tota illa Sectarum collectio pro primo suæ fidei articulo profitetur, se missam à Deo ad reformandum Ecclesiam Romanam. Sed collectio Sectarum sibi mutuo contradicentium non potest esse vera, aut reformatrix Ecclesia, ut jam ostensum est. Ergo moderna collectio Sectarum,

rarum, quæ profitetur se missam à Deo ad re-
formandum Ecclesiam Romanam, non potest
esse vera Christi Ecclesia, aut reformationi ido-
nea. Sic enim curvitas esset norma recti; &
falsitas, & contradictio regula perfectæ verita-
tis. Videat ergo in quanto salutis æternæ nau-
fragio versetur, quisquis extra gremium Eccle-
siæ Romanæ inter has Sectarum fyrtes miserè
fluctuatur.

ARTICULUS QUARTUS.

*Calumnia quædam aperta contra doctrinam Eccle-
siæ Romanæ Novatoribus conficta.*

Calumnia prima: In cultu Imaginum.

FAMILIARE est Sectariis quamvis labem Ca-
tholicis aspergere, quâ apud ignarum popu-
lum deformes aut monstrosi appareant. Colunt
hi vetusto majorum ritu imagines Christi ac
Sanctorum: hinc fecunda seges Calumniarum.
De Papistis, inquiunt, conclamatum est: fu-
gienda hæc hominum pestis: non tantum impij
sunt, sed etiam Sacrilegi, neque sacrilegi tan-
tum, sed etiam cultores idolorum; Christiani
hominis nomen exuerunt, cum ethnicis insani-
unt, infidelium more lapides, & ligna adorant.

At tu, Sectarie, Calumniam loqueris quovis
lapide & ligno crassiolem. Orant Catholici ad
statuas lapideas Sanctorum, infers, ergo statuas
lapideas adorant. En tibi in simili forma formo-
sum argumentum: Orant Sectarii in templis ad
Aras aut Columnas lapideas, ergo lapideas aras
aut Columnas adorant. Errore isto nos facile
liberabis, si tu prius errare desinas. Fides no-

stra est, cultum divinum nulli creaturæ deferendum; si tu aliam nobis invitis affingas, tuum istud figmentum, non nostra religio est. Imaginem Sancti hac ratione veneramur: primo ut ea conspecta ad cultum Sancto absenti deferendum moneamur, sicut tibi, Sectarie, visa in conclavi tui Regis effigie subitanimum grata quædam ac venerabunda benefici Principis recordatio. Hoccine tibi novum crimen, & inauditum genus Sacrilegij? Altero modo imagines ipsas in honore habemus, quia Sanctos homines, & Deo charos repræsentant: sicut tu, Sectarie, Bibliorum volumina, quamvis ex charta & atramento conflata, præ aliis libris in honore habes & oscularis, quia in illis descriptum Dei verbum continetur: neque sua altari aut calicibus in sacris litteris derogatur veneratio, quorum Sacrilegum abusum in Rege Balthasare cælestis ultio vindicavit. Quidquid verò nos Sanctis in Imagine deferimus, id volumus universum in Deum ipsum redundare, cuius unius gratia præ aliis homines Sanctos honore prosequimur. En quo recidit immanis illa Papistarum impietas, & par cum Ethnicis cultus idolorum.

Esto, inquires, ista ratione Catholici quidam doctiores à cultu Imaginum idololatriæ maculam detergant, at populus passim eo errore dementatur, ut credat imaginibus Numen aliquod, aut potestatem naturæ viribus majorem inesse. Hinc illis genua flectunt, oscula figunt, luminaria accendunt, templa atque aras Sacrilego cultu contaminant.

Nova hæc est calumniæ, quam peperit disciplinæ Catholicæ crassa nimis ignorantia, hanc tibi palpandam præbeo. Quæro enim, an popu-
lus

lus noster existimet se crimen aut sacrilegium
admittere, si Sancti alicujus statuam argenteam
aut æneam confringit, confractam comminuat,
& in pateras, lances, aliosque usus convertat,
quando id publicæ, aut etiam privatæ utilitatis
ratio fieri deposcit. Nemo est inter nos qui hunc
Ecclesiæ suæ pervulgatum usum & institutum
ignoret. Numen scilicet inesse credit statuæ
quam frangit, ligno quod secat, imagini quam
in publica Ecclesiæ luce lacerat atque commi-
nuit. Apage cæcam calumniam: non sunt hæc
nostri popelli, sed tui Ministelli deliria, cui pa-
rum est in re aperta cæcutire, modò vel sic Re-
ligioni Romanæ aliquam impietatis larvam im-
ponat, contra quam possit è Cathedra falsitatis,
ad captandum populi sui plausum, liberius deto-
nare.

Calumnia Secunda: De signo Crucis.

Altera calumnia est, Catholicos ligna in Cru-
cis modum transversa populo adoranda
proponere: sibi persuadere in hoc signo latere
internam & arcanam virtutem, ad pellendum
quoslibet morbos, & quamlibet dæmonum po-
testatem debellandam. Et quamvis Catholici
omnes uno ore reponant, se neque adorare ne-
que invocare aliquam internam ligni virtutem,
sed adorationem, ac fiduciam suam ad Christi in
Cruce passi personam referre, surdis canunt, qui
audire nolunt quid Catholici credant, sed quid
Sectarij ipsis affingant, tanta est conviciandi
libido. Ut verò exornando huic convitio po-
pulare ludibrium adiciant, Catholicum per-
cunctantur: An si parens illius aut avus in pa-
tibulo expirasset, propterea vellet Patibulum in
familiæ suæ insignia adoptari. O pium, ac dignum
Christi

Christiano homine argumentum. Quæro ego vicissim : An si parens tuus in Cruce expirasset, illum hominem tanquam tuum ac totius mundi Salvatorem adorares ? Absit, inquires, istud nefas : alius enim Homo est Christus, quam quivis cæterorum mortalium. Vides quam facili responso ipse tuam enerues ludicram quæstionem. Si ergo humanitatem Christi pro nobis passam propter unionem cum Verbo tanquam instrumentum redemptionis nostræ adorare non recusas, cur signo Crucis ob singularem conjunctionem cum Christi humanitate nullum genus sacræ venerationis deferendum censes ? At, inquis, populus ignarus non Christum, sed ipsum lignum Crucis adorat. Verum contra, populi cultum constituit non aliena cogitatio, sed propria intentio. Audi ergo & paucis cape. In Cruce non colit lignum, sed in ligno Christum adorat : quem autem adorat, illum & invocatur, & propter hunc Crucem in quo passus est tanquam passionis instrumentum & signum in honore habet. Tunc audeas apertâ fronte profiteri, te non magis Crucis signum, quàm latronis patibulum venerari ? Tam sacrilegam vocem non tantum dæmones, sed etiam plerique horum temporum Sectarij exhorrescunt. Non adeo possunt primævæ Ecclesiæ monumenta ignorare, ut de Crucis veneratione ac virtute tempore Hieronymi, Augustini, Tertulliani, Constantini, ac Helenæ nihil in aures animamur admiserint. Obvium est quod narrat S. Augustinus *lib. 22. de civit. Dei cap. 8.* matronam quandam Carthaginensem nomine Innocentiam cum immedicabili morbo finem illi cancer exederet, signo Crucis repente curatam esse. Nec minus notum, quod refert S. Hieronymus

mus in vita Hilarionis. Exorto ingenti terræ motu, post mortem Iuliani, maria suos terminos egressa Epidauris exitium minabantur: horum rogatu S. Hilarion contra tumentem maris gurgitem signum Crucis in arena formavit, confestimque stetit indomitum elementum, ac retro relapsum in suum sese alveum recepit. Hoc (inquit Hieronymus) Epidaurus & omnis illa regio usque hodie prædicat, matresque docent liberos suos ad memoriam in posteros transmittendam.

*Calumnia tertia: De quadam Ioanna Papissa
luculentè refutatur.*

Modernis Sectariis, maximè Anglis, obiiciunt Catholici, quod regnante Elizabethâ, feminam Sacræ potestatis & Ordinis incapacem, in Ecclesiæ suæ Caput evexerint. Hærent illi ad hoc exemplum orbi hætenus invisum, tanquam ad apertum Sectæ acephalæ argumentum. Sed, cum aliâ arte monstrosi Capitis deformitatem abstergere nequeant, aliud monstrum non dissimile Catholicis affingunt. Aiunt enim anno Christi 855. Leoni IV. in Sede Romana successisse fæminam, quæ in Pontificatu dicta fuerit Joannes VIII. & in eo sedisse annis duobus, & mensibus quinque. Hanc verò Joannem volunt fuisse origine Anglam, sed natam Moguntia in Germania, & à quodam amasio in habitu virili ductam Athenas, postea scientiis instructam venisse Romam, ibi ementito sexu in Pontificem electam. Denique dum de S. Petro in lateranum tenderet, in via coram populo peperisse, & se fæminam prodidisse.

Videamus quam bellè inter se hujus figmenti
membra

membra cohæreant. Assumpta est, inquit, in Pontificem anno 855. interea per quadringentos annos usque ad quemdam Martinum Polonum qui vixit anno 1250. omnes historiæ Ecclesiasticæ Scriptores rem tantam, tamque publicam ignorarunt, aut de ea, quasi conjuratione facta, homines tot sæculis dissiti in suis scriptis penitus siluerunt; in quorum monumentis immediatè post Leonem IV. consignatur Benedictus III. nullâ istius fabulosi Joannis aut Joannæ facta mentione.

In gratiam, inquit, Romanæ Sedis rem tam deformem in Catalogo Pontificum ultro præterierunt. At quamvis ista tam admiranda tot sæculorum conspiratio Latinos Scriptores invasisset: Græci tamen authores ut est Zonaras, Cedremus, Europalates, qui ante Martinum Polonum Annales scripserunt, pro suo erga Sedem Romanam odio & invidia, historiam tam enormem minimè reticuisissent: multò minus istorum temporum hæretici Sedis Apostolicæ hostes infensissimi. Audiverint forte hujus fabulæ primi authores, faminam aliquam in alicujus privatae Ecclesiæ Sedem irrepsisse, statimque odio stimulante rumorem illum Sedi Romanæ affingere non dubitarunt.

Deinde ipsa quæ circumfertur facti narratio apertè fabulam prodit. Magdeburgenses centur. 9. cap. 20. aiunt fuisse Anglam, eo quod fuerit ex parente Anglo nata Moguntia. Theodorus autem & Bibliander in Chronico, asserunt tantum dici Anglam, eo quod in Anglia educata & litteris erudita fuerit. Gerardus verò refert pro Anglia habitam, eo quod monachus Anglus eam ementito habitu per Galliam, & Italiam circumduxerit. Alij demum tradunt eam non fuisse

fuisse eruditam in Anglia, sed Athenis operam studiis dedisse; cum tamen ex Bellarmino & aliunde probetur eâ tempestate litterarum studia usque ad Bardam Cæsarem in tota Græcia extincta fuisse. Quam quæso hæc tam pugnantia testimonia referunt speciem veritatis? Denique quis credat, hanc fæminam sagacissimam, quæ in reliqua ætate sexum tanto studio & arte celaverit, adeo fuisse imprudentem, imo dementem, ut, cum sciret se tot mensibus uterum gerere, in publicum processerit, suamque infamiam toti populo spectandam ac vindicandam prodiderit. Quid verò de ea in tantis flagitiis deprehensa factum fuerit, quomodo postea vixerit, aut quomodo obierit, inter ipsos etiam Adversarios altum silentium, ac si ipsa unâ cum hac fabula rerum natura subitò evanuisset. Apage indignum sano cerebro commentum, ex quo nihil aliud probant nostri Sectarij, quam insanam, cæcamque contra Ecclesiam Romanam calumniandi libidinem.

Atque ut calumniam tam infelicitè fabricatam, si quid habeant frontis, tandem erubescant: Consulant de ea Confutationes *Blondelli* ex ipsa Calvinii Secta viri literalissimi, qui postquam ex antiquioribus monumentis, hujus Fabulæ authores, tempus, locum, ac partes omnes accuratè expendisset, demum apertè demonstrat, nullam subesse veri speciem, totum esse inane figmentum, & suis architectis maxime probrosum. Adeo nempe luculenta est veritas, ut suis etiam adversariis suffragium extorqueat.

Referun-

*Referuntur Calumniæ quædam apertæ à Ministris
præsertim in Angliâ confictæ.*

Asferunt imprimis Catholicos in Pænitentia Sacramento impune omnibus flagitiis frænâ laxare : ac pro criminibus in futurum perpetrandis absolutionis beneficium impertiri. Ut corruat hæc Ministrorum infamis ignorantia, aut versuta agnorantiæ simulatio, sufficiat ad singulorum Catholicorum testimonium, & conscripta passim fidei nostræ monumenta, appellare, in quibus, de absoluendis peccatis in futurum committendis, ne tenue quidem vestigium deprehendes : quinimo omnes passim Sectarij, cum ipso Luthero, Confessionem peccatorum apud Papistas crudelissimam conscientia carnificinam appellant. Tam bellè criminationes illæ inter se concordant, quàm solent mendacia convenire.

Iterum, ut impingant Catholicis omnium scelerum carnisque licentiam, aiunt gravissima quæque flagitia inter illos pro Venialibus haberi. Refert in hanc rem Joan. Barclaius, se præsentem à serenissimo Angliæ Rege interrogatum ex suis Episcopis aliquem : Ecquid Catholici de Fornicatione sentirent ? an eam pro mortali, an veniali ducerent ? Atque illum sine cunctatione respondisse, inter Scriptores Catholicos esse qui Fornicationem in Venialibus numerarent. Commotus mendacio tam splendido Barclaius libere reposuit, Non visum esse inter Catholicos probatum authorem cujus doctrina tam infandum præbeat Venerij patrociniû. Dum inter hos de ea quæstione pluribus disceptatur, subintrat clave regium Episcopus alter non levis famæ Secta-

Sectarius, Rex ad hunc conversus, hic, inquit, disputatur, an Catholici doceant Fornicationem mortalem esse culpam, an venialem. Ille confestim, ac si de re notissima sententiam pronuntiaret, Venialem omnino (Rex serenissime) Venialem culpam existimant. En quales hi sunt Seniores populi, qui Ecclesiam Romanam, ut innocentem Susannam, suis calumniis & convitiis opprimunt. Hi sunt idonei Iudices controversarum fidei, hæc oracula fallere & falli nescia, ex quorum ore populus discernat quid Apostoli, quid Patres antiqui, quid prisca Ecclesia docuerit, qui in doctrina præsentis & ante oculos posita tam malignè cæcutiunt.

*Ostenditur Impostura iniquissima ANTONII EGANI
de quaestu Simoniaci Ecclesiæ Romanæ per
Apostolicos Missionarios.*

P Rodiit non ita pridem pestifer Libellus Antonii Egani, pudet dicere, natione Hiberni, qui desertâ avitâ fide, religiosâ professione, & suâ patriâ, in Angliam profugit, nec enim Hiberniæ tellus animal tam Venenatum in suo gremio sustinere potuit. Vulgavit ille contra Apostolicos Missionarios calumniam mirâ arte confictam, de quaestu sacrilego ac Simoniaci, quo singula flagitia venalia exponunt, taxato etiam pretio quod ex eorum absolutione aut dispensatione corrogare debent: tanta solet esse tranfugis calumniandi libido. Nolo ego (quod mihi promptum foret) rem hanc pluribus persequi, sed tantum paucis, & absque ullius offensione calumniam adeo perniciosam dissipare, ne pergat incautos in errorem inducere.

Atque imprimis quæro, Egane, quibus argumentis,

mentis, tabulis, ac testibus hanc accusationem gravissimam in publica orbis luce confirmas? Hoc ut præstes omnium gentium leges, & ipsius Angliæ statuta requirunt, quæ jubent Accusatorem legitimam criminis probatione destitutum Impostoris infame nomen ac pœnam subire. Hic verò, in accusatione gravissima, nihil aliud Eganus nisi suam unius fidem, eamque levissimam, in causæ suæ testimonium adducit. Cum tamen Ius omne tam civile, quam Canonicum, & ipsum Actorem, & inimicum, & malevolum, & infamem, & Apostatam à testium numero penitus excludat. Vide si quid Iuris delibasti *C. Cum oporteat de Accus. Et l. Iusta. ff. de manu vin. Et in C. Alieni erroris. 3. q. 4.*

Ex quibus manifestè conficio tantum abesse ut tuo testimonio susceptæ accusationi ullam veritatis umbram concilies, ut potius teipsum execrandæ calumniæ authorem, & impostorum pœnis obnoxium admittere cogaris. Neque verò arbitror ipsa A catholicorum tribunalia adeo esse æquitati inimica, ut audiendos censeant fugitivos in suos Dominos crimina procudentes, nullo alio teste, nullis tabulis, nullâ veri specie comprobata.

Secundò, interrogandus mihi est Eganus, quo pacto fieri possit ut Missionarij Apostolici impune, & ex præscripto Cancellariæ Romanæ, ut ipse fingit, quæstum Simoniacum ubique exerceant, quem ipsa Ecclesia, cum Pontifice Romano, in æcumenicis Conciliis congregata, severissimis semper legibus damnat, ac pœnis infectatur? Legantur censuræ ac pœnæ gravissimæ contra Simoniacos ab Ecclesia Romana constitutæ in Concilio Romano primo sub Alexandro II. Pontifice. Extant contra eosdem decreta

decreta Concilij Placentini, ubi traduntur fuisse quatuor millia Clericorum tempore Urbani II. Eadem fuit mens & sententia Patribus ex toto orbe Christiano congregatis in Concilio generali Lateranensi VI. sub Innocentio III. cap. 36. Nec minor nostro ævo cura incessit omnes Ecclesiæ Præsules in Tridentina Synodo collectos, ne quem è suo corpore, aut aliud Ecclesiæ membrum execranda Simonix pestis afflaret, contra quam firmissimos legum obices opponit sess. 21. in decreto de Reformatione cap. 1.

His accedunt gravissima Pontificum diplomata, quibus quæstui Simoniaci omnis in Ecclesiâ aditus severissimè præcluditur. Et quidem Eugenius IV. præcedentium Pontificum ac Conciliorum vestigiis insistens in suo diplomate, post multa in hanc rem decreta, his verbis concludit, Statuentes præterea quod universi & singuli, etiam præmissa (quâvis) dignitate præditi; qui quomodolibet dando vel recipiendo Simoniam commiserint, aut ut illa fiat Mediatores extiterint, seu procuraverint, sententiam Excommunicationis incurrant &c. Et ne harum legum vigor lapsu temporis vel in minimo laxaretur, proximo sæculo disertè innovantur à Leone X. in sua Constitutione quæ incipit *Superna*. §. 37. Constitutiones, inquit, per Antecessores nostros, etiam in Sacris Conciliis contra hujusmodi Simoniacos editas innovamus, easque inviolabiliter servari præcipimus, ac pœnas in eis contentas pro expressis & insertis haberi, & delinquentes, etiam autoritate nostrâ, affici volumus. Atque has Constitutiones perpetuo valituras & in quovis Ecclesiæ tribunali severissimè observandas, non minori semper curâ alij, atque alij Pontifices instaurant.

Quis

Quis ergo, nisi fatuus, uni credat Egano fugitivo, Apostatæ, & Ecclesiæ Romanæ hosti jurato, contra hæc quæ adduxi testimonia, ac publica Ecclesiæ Iura, ac tribunalia toto orbe notissima.

Hinc ego vos, Academici Oxonienses, qui Egani libello testimonium apposuistis, & omnes cordatos monitos velim, ut omnia sedulò circumspiciatis anteaquam aurem huiusmodi Transfugis, multò minus fidem præbeatis, qui prius honestatem omnem quam fidem exuerunt.

Veniunt illi ad vos in vestimentis ovium, intus autem sunt lupi rapaces, qui non dubitant quâvis calumniâ Ecclesiæ Romanæ famam lacerare, ut hac infami arte vestram gratiam ac patrocinium promereantur. Latet, mihi credite, latet intus fraudulentus Sinon, qui multa de Danias mentitur, paratus interea, si res ferat, vestram quoque Troiam incendere, eòque se proripere quo libido, quo lucrum, quo novus furor impulerit. Tales, inquit Erasmus ad Unibaldum, tantum quærunt censum, & uxorem, cetera præstat illis Evangelium, hoc est, potestatem vivendi ut voluit. Neque hic de genio irrequieto quo Transfugæ illi agitantur nostri tantum temporis sensus aut censura est. Innatam illis levitatem ac depravatam indolem vivis coloribus depinxerunt nobis primi Ecclesiæ Patres, ne malis artibus incautos in fraudem inducerent. Non existimes, ait S. Cyprianus de unit. Ecclesiæ, bonos de Ecclesia posse discedere; triticum non rapit ventus, nec arborem solidâ radice fundatam procella subvertit, inanes paleæ tempestate jactantur, invalidæ arbores turbinis incursione evertuntur. In eandem sententiam notat Ter-

tullia-

tullianus per huiusmodi Ecclesiæ spumas, ac vilia purgamenta, sincerum illius corpus magis purum, integrumque conservari. Avolent quantum volent paleæ levis fidei quocunque afflatu tentationum, eò purior massa frumenti in horreo Domini reponetur. Hæc omnia in levissimis Egani moribus quam apertè eluceant quisquis observare voluerit, facile concludet, nihil aliud ad huiusmodi Protheo, quàm malas artes, fraudes, ac calumnias, expectandum fuisse.

*Contra fatuam Conclusionem ANDRÆ SALL pro
Sectâ Protestantium suscipienda.*

Asferit ille, in sua Recantatione, post diuturnum studium, ac considerationem Ecclesiæ Romanæ, & Lutheranae, se tandem *Conclusisse*, Fidem Ecclesiæ Anglicanae Tutiores & securiorem esse pro sua salute, quàm viam Ecclesiæ Romanæ.

Itane tu concludis, infelix Dialectice? Expendisti igitur, te fatente, pro veritate Ecclesiæ Romanæ totius pænè orbis Christiani commune testimonium, per mille quingentos annos à Christo usque ad Lutherum, omnium populorum, omniumque gentium consensu receptum. Adeo ut toto illo sæculorum decursu, præter Romanam, nullam omnino possis designare Ecclesiam palam cognitam, de qua potuerit verificari perpetuus illi symboli articulus, Credo in Sanctam Ecclesiam Catholicam. Nulla ergo in orbe terrarum per mille quingentos annos publicè nota fuit Catholica, id est universalis Christi Ecclesia, vel sola debuit esse Romana. Et tu ex hac præmissa concludis, rejectâ Religione Catholicâ ac Romanâ, securiorem tuæ salutis fore

fore Confessionem Protestantium in Anglia, quam & tota Ecclesia Catholica, & aliæ Sectæ per orbem diffusæ, & maxima pars ipsius Angliæ tanquam falsam, erroneam, ac hæreticam prorsus damnant, & execrantur. Adeo ut nullum toto orbe angulum, nullam Sectam, aut Sectarium mihi possis demonstrare, qui in constituendo Capite, primatu, & hierarchia Ecclesiæ, cum Anglicana Protestantium Secta conveniat.

Tunc Sall, & Sal, ut ipse putas, magnæ sapientiæ, tunc sanâ mente ponderasti pro Ecclesia Romana tantam tamque constantem omni ævo Miraculorum gloriam, quam ipse Christus publicam veræ Ecclesiæ notam ac testimonium esse pronunciat. Non ignoras quanta Compostellæ, ubi aliquando vixisti, edantur prodigia omnibus conspicua, quanta in Monte acuto, quanta Laureti in ipso sinu Ecclesiæ Romanæ, ut alia fileam tote orbe notissima. Sat tibi nota constantia tot Martyrum signis innumeris à Deo comprobata, qui omni ævo veritatem Religionis Romanæ suo sanguine ita consignarunt, ut nullis Tyrannorum tormentis (multo minus unius Pseudo-episcopi blanditiis) à primævæ fidei confessione dimoveri potuerint.

Hanc tu Religionem pro animæ tuæ salute tibi deferendam concludis, & amplectendam Sectam paucorum Protestantium, cujus originem, aut progressum omni ævo à Christo usque ad Lutherum, & tu, & orbis universus ignorat. Pro cuius veritate, præ aliis Sectis, quas ipse condemnas, nullum particulare Dei testimonium, nullum generale Concilium, nullum divinum Miraculum, nullum sæculorum aut gentium Consensum poteris in medium proferre. Quid-
quid

quid enim tu pro Cætu Protestantium sive ex
arcano, tibi que ignoto Spiritus testimonio, sive
ex Scripturarum intelligentia illis solis à Deo
donata, prætendes; idem sibi Puritani, idem A-
nabaptistæ, idem Independentes, idem reliqua-
rum Sectarum colluvies eodem jure vindicabit.
Non tantum ergo totius orbis Catholici suffra-
gio, sed tuo etiam judicio constrictus & con-
demnatusteneris.

Heu Sall miserande, Sal infatuatè; adeòne
tuus ille in Christo Pater, aut potius parricida, te
potuit dementare, & omnem bonæ mentis aciem
eripere, ut in Conclusionem tam stolidam, tam
cæcā, tam infamem te adactum fateare? Quā
tandem factum est, infausta metamorphosi, ut
qui poteras tibi & aliis, Sal esse Christianæ Sa-
pientiæ, nunc ut infusum cadaver ad nihilum
valeas ultra, nisi ut mittaris foras, & ab homi-
nibus ubique gentium tuo merito conculceris.

At agnosce infelix, agnosce tandem, quanta
te involuerit mentis caligo, quæ cæco impetu
Te in hanc erroris abyssum præcipitem adegit.
Revoca, dum licet, infaustum gradum, quo ad
interitum festinas. Aderit brevi dies illa extre-
ma, aut potius nox caliginosa, in qua dabitur
profligatæ vitæ errata serò agnoscere, nunquam
reparare. Respice vel nunc statum animæ tuæ
miserandum, in quem te ultro demersisti. Extra
sinum matris Ecclesiæ tanquam abortivum te
proiecisti; sacrum Sacerdotij ministerium tot
modis temerasti; vota Deo nuncupata ausu Sa-
cilego proculcasti: omnia salutis remedia tan-
quam inane ludibrium longè abiiecisti. Et adhuc
tot scelerum reus haud seriò advertis, quā
horrendum te judicium, quā dira sententia,
quā immane barathrum expectet. Quid dico
expectat?

N

expectat? Jam coram orbis tribunali tua perfidia patefacta est, omnium iudicio condemnatus, & vinculis tuæ conscientiae constrictus teneris, in profundum gehennæ, nisi resipiscas, quâ nescis horâ abripiendus. Ridet interea & exultat in interitu tuo infausta Hæresis, ejusque Ministri, quibus te nefandis errorum catenis mancipandum tradidisti. At læget ex adverso funus tuum Patria charissima quæ te olim genuit: læget Ecclesia quæ te à teneris in sinu fovit: læget Cæterus ille Sanctissimus, qui te optimis legibus & exemplis instituit. Si enim censemus communi luctu descendendum corpus quod deseruit anima, quomodo non descendenda est anima quam deseruit Deus?

Atque utinam tandem tu teipsum deslere incipias: neque verò poteris, nisi ferreus es, à salubri luctu ac lachrymis temperare, si oculis tuis seriò proponas statum animæ tuæ tot modis horridum ac luctuosum: deformata omnia pristinae Religionis vestigia, oblitteratam pietatis speciem, extinctam probitatis imaginem, aut potius in imaginem Satanæ sacrilego furore transformatam.

Pandit adhuc Clementiæ sinum prodigo Filio benignus Deus. Humanum esse novit labi & errare, sed dæmoni proprium in errore perdurare. Unica ad salutem restat via, à lapsu gradum revocare, errores agnoscere, ac palam abdicare. Non desunt tibi etiam in Anglia non indecora magnorum heroum exempla, qui non dubitarunt abdicato quovis officio, dignitate, & Aulæ gratiâ, errores potius corrigere & ad Romanæ Ecclesiæ gremium convolare, quàm certissimum æternæ salutis naufragium incurere. Et tu tandem Sall, qui hos secutus es errantes,

rantes, sequere dum licet pœnitentes : utque in oppugnanda Christi Ecclesia te subito in Saulum transformasti , ita in propalanda ipsius fide ac veritate, te deinceps Paulum exhibe. Hoc à te suo jure deposcit toties indignè proculcata Religio , violata conscientia & æquitas , & quod caput est , nunquam nisi sic evitanda mors illa immortalis , & gehennæ nunquam extinguendæ supplicia.

Quod si in ista qua detineris mentis caligine , incipiat tandem tibi radius aliquis divinæ lucis oboriri, reflecte oculos ad Petram unde excisus es, neque pudeat post tot errorum labyrinthos ad agnitam olim Ecclesiæ Catholicæ semitam respectare.

Utque tibi ad hoc non desint Considerationes idoneæ, quas in Dei conspectu sincero animo revoluas, non recusavi (utinam in tuam quoque salutem)laborem formandi in hoc Opere pauca quædam ac dilucida Argumenta, quibus necesse est à Novatorum erroribus ad veram Ecclesiam quemlibet adduci , qui apertam salutis viam animo non penitus obcæcato investigare voluerit.

ARTICULUS QUINTUS.

*Novarum Sectarum dogmata Particularia
proponuntur ,*

Hæreses Calvini cum Luthero communes.

Calvinus, qui fuit tempore posterior Luthe-
ro qui emerfit anno 1517. omnes ferè Lu-
theri errores complexus est , & insuper novos
N 2 addidit,

292 *Tract. 3. Art. 5. Sectarum Singularum*
addidit, quos superius variis locis singillatim re-
futavimus. Quoniam verò ex illis profluxerunt
plurima dogmata recentiorum Sectarum, illos
etiam hic sub unum aspectum summatim pro-
feremus.

Docuerunt illi, Scripturam esse per se claram,
& solam Regulam Fidei.

Traditiones non esse admittendas.

Ecclesiam Romanam successu temporis à vera
Fide defecisse.

Pontificem Romanum non esse Caput Eccle-
siæ, nec Judicem controversiarum fidei.

Sanctos non esse invocandos, nec honoran-
das eorum imagines, aut reliquias.

Sacramentum Confirmationis, extremæ unc-
tionis, & quædam alia non esse admittenda.

Sacrificium Missæ abrogandum: Communio-
nem dandam sub utraque specie.

Purgatorium non admittendum, nec Indul-
gentias, nec preces pro defunctis prodesse.

Cælibatum non requiri in Ministris Ecclesiæ.

Liberum hominis arbitrium ad opera bona, &
mala per primum peccatum periisse.

Ex sola Fide hominem justificari, non ex Me-
rito bonorum operum.

Jejunium, abstinentiam, & alia præcepta Ec-
clesiæ explodenda esse. In his plura particularia
dogmata continentur, & alia singularia Lu-
theri accuratè exprimuntur in Bulla Leonis X.
in fine hujus Tractatus.

Dogmata Calvino propria his addita.

Deum secundum essentialem perfectionem
non esse infinitum. Nec ubique præsentem
in hoc mundo, sed tantum in cælo.

Decreta

Decreta Dei non esse ab æterno. Dei æternitatem non esse indivisibilem, sed divisibilem & successivam.

Christum non esse mortuum pro omnibus, sed pro solis prædestinatis.

Illum in cruce desperasse, nec verè ac propriè descendisse ad inferos

Per suam Mortem ac Passionem nihil sibi meruisse.

Christum ab initio multa ignorasse, quæ postea didicit. Sed in hunc errorem lapsus est etiam Lutherus.

Imaginem etiam Christi honorandam non esse.

Prædestinatos esse ab æterno quosdam homines ad gloriam, & quosdam ad damnationem, sine ullo ipsorum merito, aut horum culpa, sed ex Dei beneplacito.

Hoc decretum prædestinationis tam fixum esse ut tollat omnem arbitrij libertatem in negotio prædestinationis.

Gratiam per Christum dari solis prædestinatis. Et his non dari gratiam habitualement sive Sanctificantem, sed tantum actualement. Et hanc non sufficere ad servandum totam legem Decalogi: ac per eam tolli usum liberi arbitrij.

Deum esse auctorem peccati; & homines ad peccata impellere.

De Baptismo infantium docet, Omnes filios fidelium nasci sanctos, & ut salventur Baptismo non indigere. Infidelium verò filiis Baptismum non prodesse: Filios denique illegitimos ad Baptismum non admittendos.

De Sacramento Eucharistiæ, Calvinus cum suis, negat Corpus & Sanguinem Christi verè & realiter esse præsentem in Eucharistia, sed

294 *Tract. 3. Art. 5. Sectarum Singularum*
tantum figurativè : quod est omnino contra
Lutherum & Lutheranos , quorum dogmata
propria, ut dixi, reperiuntur in hujus Tractatus
sine expressa prout ab initio damnata fuerunt.

*Hæresis Anglicana Protestantium , Puritanorum ,
Independentium.*

Protestantes in Anglia Religionem sibi fa-
bricarunt à cæteris Protestantibus Germa-
niæ in multis diversam , uti supra cap 2. osten-
di eos nec quidem in articulis fundamentalibus
per omnia convenire. Est autem Secta Prote-
stantium conflata ex variis dogmatibus partim
Lutheri, partim Calvinii , quibus & alia sunt ad-
juncta dogmata ritusque ab utroque diversi.
Nam primò, Protestantes Regem statuunt esse
Caput supremum Ecclesiæ Anglicanæ. 2. Ad-
mittunt Ecclesiam debere constari ex Archiepis-
copis, Episcopis, Decanis, alijsque gradibus Ec-
clesiasticæ hierarchiæ. 4. Varios recipiunt Ca-
tholicorum antiquos ritus, altaria , cereos , su-
perpilia; non tamen realem Christi præsentiam
in cæna Eucharistica. Estque hæc in Anglia Re-
ligio Regis , & Aulæ , cui per varias leges co-
nantur reliquas Sectas conformare.

Puritani è contra sunt rigidi Calvinistæ , nec
nisi purum Dei verbum juxta Calvinii placita se
admittere profitentur. Hi in negando Regis pri-
matu : in excludendis gradibus Hierarchiæ Ec-
clesiasticæ : in eliminandis omnibus Ecclesiæ
Romanæ ritibus, Protestantibus è diametro op-
ponuntur. Qui & alio nomine *Presbyteriani* nun-
cupantur : eo quod velint Ecclesiam suam , ex-
clusis Episcopis ac Ministris , à solis Senioribus
laicis administrari.

Inde-

Independentes, qui maximè Cromuelli tempore emerferunt, in hoc Puritanis ac Protestantibus adversantur, Quod neque Reges, neque Episcopos, neque Seniores ad Ecclesiæ Regimen admittant. Sed velint quemlibet sibi Ministrum esse: ac quemvis sine ulla personæ ac sexus distinctione esse legitimum verbi Dei præconem, idque quovis loco, ac tempore, dum sentit se à Spiritu Sancto ad prædicandum Dei verbum impelli. Ac proinde templa, altaria, pulpita, rem frustraneam, & è medio tollendam existimant. Pro suæ verò Sectæ defensione contra reliquos Sectarios hoc argumentum validè intorquent: Vobis omnibus licuit Ecclesiæ Romanæ antiquos ritus ac Cæremonias omnes evertere ac reformare, quibus centenis annis ante vos usa fuerat. Ergo nobis multò magis licebit vestros ritus, Ecclesias, ac Cæremonias abolere, quæ tantum de novo emerferunt, neque parem cum Ecclesiâ Romana auctoritatem, aut antiquitatem obtinuerunt. Videant quæso Protestantes, & Puritani, nisi à suo errore recedant, quo pacto ab hoc Independentium argumento sese expediant.

Annotatio particularis ad sectam Anglicanam, aliasque modernas.

VOx una & doctrina communis Sectariorum hujus temporis hæc est: Ecclesiam Romanam à vera fide defecisse, & in gravissimos errores prolapsam per mille ducentos annos. Et hanc esse causam cur clerus & populus Angliæ, Hollandiæ, & Germaniæ ex parte non modica, Ecclesiam Romanam deseruerit, & oppugnare ceperit. Atqui non hanc, sed longè aliam

ab ea deficiendi causam fuisse; ipsa defectionis primordia luce meridianâ clarius demonstrant.

Primò, in Clero & populo Angliæ, integris illis mille & ducentis annis vixit, floruit, triumphavit Religio Romana, cum summa Cleri, populi, Principum veneratione. Nullus horum eam incusavit, nullus redarguit, nullus totis viribus non defendit. Invadit subito Henricum octavum Angliæ Regem libido iniqua repudiandi conjugem legitimam, & ducendi Bolenam pellicem. Obstat vehementer Pontifex Romanus Regiæ libidini, & anathematis penas intentat. Hæc ut Rex fugiat, & Bolenam retineat, Pontificis jugum excutit, Ecclesiæ Romanæ hostes advocat, opima illius spolia suis affectis in prædam exponit. Res mira! per tot sæcula toto regno Fides Romana ut Sancta & salutifera, sine macula, sine ruga colitur, & defenditur; nullus eam tot Prælatorum erroris in fide accusavit, nullus lapsam & prostratam advertit. Et ecce subito, ut primum, ob Bolenam, Rom. Ecclesiæ Rex adversatur, & ejus prædia in præmiun proponit, mox toto regno proclamatur illa à fide pridem devia, erroribus deformata, vitiis prostrata, nova Babylon: hæc scilicet omnia tot sæculis Clerum populumque universum latuerunt, donec Regis offensi exemplum, gratia, ac præmia, populo universo ad detegendos Ecclesiæ errores subito oculos aperuerunt. Ex quibus cuilibet evidentissimum est, non Ecclesiæ Romanæ errores, sed Regis libidinem defectionis causam Angliæ præbuisse.

2. Ad Belgium si pergamus, simili prorsus modo, & causâ hæresis *Batavica* exordium sumpsit, nisi quod in Angliæ, Regis in Pontificem, in Belgio, Principis in Hispanos offensio, defectionis

nis

nis & hæresis causam ministravit. Notior hæc res est in recenti hominum memoria, & historiis, quam ut hic exponi debeat.

3. In Germania, primam hæresis Lutheranae causam & originem fuisse gravem Lutheri iram & offensionem in Pontificem Romanum, quod in prædicatione solenni Indulgentiarum Apostolicarum, æmulis assumptis, ipse neglectus & exclusus fuerit. Placuerunt ipsi Indulgentiæ, quas prædicare ambiebat, placuit fides Ecclesiæ Romanæ, quam semper hactenus tenuit, & publicè prædicavit: displicuit suæ Personæ contemptus, qui illum in furias egit. Illum ut vindicaret, tum demum omnia in Pontificem & Ecclesiam probra excogitanda, & evomenda fuerunt.

Hæc quisquis singula maturè expendit, priorum defectionum modernus Sæctator, fieri non potest quin evidenter perspiciat, causam suæ separationis ab Ecclesia Romana, non esse huius errores, sed priorum, quos ostendi, Libidinem, iram, aut ambitionem.

Hæc, moderne Sæctator, sunt quæ te cum illis ab Ecclesia separarunt, hæc sunt propter quæ illi errores tot sæculis ignotos pro separationis suæ larvæ, Ecclesiæ affinxerunt. Huius evidentiæ seria consideratio plures salutis suæ studiosos adegit, ut ad Ecclesiæ desertæ gremium maturè redirent, quod & tu, nisi perire malis, facias necesse est.

Secta nova, Tremblantium dicta.

Non ita pridem anno Christi 1655. originem sumpsit in Anglia, nova Sæcta, Tremblantes dicti, qui ceperunt Londini, quasi æstro-

N. 5

quodam

quodam perciti, in compitis, ac triviis comparere solo indusio tecti, cætera nudi. Hi miras visiones, suæque somnia tanquam revelationes divinas populo referebant, ac velut concionabundi & divino Spiritu agitati monebant oportere *in timore & tremore salutem operari*, atque hinc illud Tremblantium nomen accepere. Horum aliqui comprehensi sunt & flagellis cæsi, quorum præcipuus erat Iacobus Nailor, qui desertâ militiâ, in qua sub Fairfaxio agebat castrorum metatorem, his Fanaticis se ducem præbuit. Et quamvis publicè stigmatè inustus, lingua etiam candenti ferro perforata, & ergastulo demum inclusus fuerit, nihil tamen de sua insania remisit. Pergitque etiamnum hæc malefana rabies per varias Angliæ provincias multorum animos occupare.

Docet hæc Sæcta primò, Scripturas tam veteris, quàm novi testamenti nequaquam esse Dei verbum.

Secundò, In Scripturis non contineri veram lucem, quæ homines ad salutem adducere debeat.

Tertiò, Omnes omnino homines hac verâ ac salutari luce instructos esse, sic ut necessarium non sit ad eam docendam Ministros aut præcones ullos designari.

Quartò, Homines non justificari per fidem in Christum, sed per opera.

Quintò, Pro hominum corporibus post mortem, neque constitutum esse cælum, neque infernum, in quo vitam agant immortalem.

Denique corpora nostra, postquam mortua & sepulta fuerint, nunquam amplius ad vitam reditura. En qualia hæc ætas etiamnum monstratur: quæ facile refelluntur ex iis quæ de Spiritu

Spiritu privato, aliisque fidei articulis supra tradidimus tract. 1. cap. 6. &c.

Secta Anabaptistarum, & Mennonistarum.

MEnno in Frisia non contentus amplecti dogmata Anabaptistis propria, se novæ Sectæ ducem constituit, habetque per Hollandiam, Frisiamque assecclas complures, qui à Menno passim Mennistæ nuncupantur.

Itaque præter errores illis cum Anabaptistis communes, de pueris non Baptizandis; de peccato originali non admittendo; de repudiando inter Christianos Magistratu politico; de Juramento, ac de Bello inter Christianos semper illicito; de animabus justorum in cælum non recipiendis ante extremum judicium.

Mennistæ insuper male sentiunt de mysterio SS. Trinitatis, & distinctione trium Personarum, quibus dicunt in verbo Dei nullum fundamentum assignari, cum nomen Trinitatis, aut Personæ divinæ nullibi in Scripturis reperiatur, ideoque videntur ad Arianismum declinare. Sed hi breviter interrogandi, An credant Scripturam flandricam esse purum verbum Dei? Credunt mordicus. Et tamen nomen Scripturæ flandricæ nusquam in verbo Dei Scripto reperitur: neque dicitur hæc cum hebræo originali per omnia convenire.

Mysterium autem Trinitatis, & tres Personæ, etsi non istis terminis, satis tamen re ipsâ exprimuntur in Scripturis, ut in epist. 1. Ioannis cap. 5. v. 7. *Tres sunt qui testimonium dant in Cælo, Pater, Verbum, & Spiritus Sanctus, & hi tres unum sunt, & sepius alibi.*

2. Docent Mennistæ Christum de corpore
N 6 Virginis

Virginis Mariæ nihil accepisse, sed tantum per illius Corpus transisse, sicut lux vitrum pertransit: ideoque dici Ioannis primo, *Erat lux vera*; unde consequens esset, Christum non fuisse verum hominem.

Sed contra hunc errorem clara est Scriptura ad Galat. 4. v. 4. *Misit Deus filium suum, factum ex muliere*. Et ad Rom. 1. v. 3. de Christo pronunciat Apostolus. *Qui factus est ei ex semine David secundum carnem*. Non dicitur lux facta ex vitro: neque Jonas factus ex ventre ceti dum Corpus illud nihil assumendo transierat.

3. Docent orandum non esse publicè, neque voce altiori: adeo ut dum mensæ orationem præmittunt moris sit vultum pileo, aliove modo obtegere. Quia Scriptum est Matth. 6. v. 6. *Tu autem cum oraveris intra in cubiculum tuum, & clauso ostio ora patrem tuum in abscondito*.

At cur non dicunt illic etiam interdictum esse in templo, aut mensa, aut alibi quàm in cubiculo orare? Hi sanè novi Doctores non dubitent S. Stephanum, & cum eo morem primavæ Ecclesiæ è suo cætu eliminare, qui *Actor. 7. v. 59.* non in cubiculo, non in abscondito, sed in publico supplicij loco orasse memoratur: Positis autem genibus clamavit voce magnâ dicens; *Domine ne statuas illis hoc peccatum*.

4. Arbitrantur homini verè Christiano placuum esse crines longiores alere, aut collaria, aliumve vestis ornatum admittere: ipsi proinde in externa specie, vestitu, & verbis singularem modestiam sectantur. Et quoad crines quidem prolixiores, doctrinam suam probant ex Apostolo 1. ad Corinth. 9. v. 14. *Vir quidem si comam nutriat, ignominia est illi*.

At videant ne Christum, & Apostolos, ac plures

plures Sanctos hoc piaculo involuant, ac reformatos velint. An non 1. Reg. 1. v. 11. Samuel, ceterique Nazareni comam alere jubentur? an hunc morem sequi non debuit ipse Christus, qui Matthæi. c. 2. v. 23. Nazareus appellatur. Quoad vestitus ornatum, laudatur quidem S. Ioannes Baptista Matth. 11. quod spretâ vestitus elegantia cultum asperum & pilosum assumpserit, laudantur & plures alij in Catholicorum cœnobiis qui Baptistæ exemplum secuti, rudi lacerna, & cilicio corpus domant. At nulli hæc in cœtu Mennistarum hanc laudem adscribi cognovimus. Satis notum est quam exquisitis artibus cutem suam curare consueverint. Sed hæc sunt Novatorum artes non novæ, ut colliges ex iis quæ tradidimus supra tract. 2. post cap. 10. de genio fallaci Novatorum cavendo.

Hæresis Gommarum, & Arminij.

ANno 1605. Leidæ in Batavia exarsit gravis controversia inter Franciscum Gommarum, & Iacobum Arminium Professores Leidenses, quæ tandem in apertum Schisma erupit, & reliqua Reip. membra in oppositas partes diffraxit. Tuebatur autem Gommarus rigidâ Calvinî hæresim, docens, Deum esse authorē peccati, ac decreto immutabili prædestinasse ab æterno paucos homines ad gloriâ antecedenter & independenter ab eorum meritis, cæteros verò ad gehennâ reprobasse independenter ab eorum demeritis, & ante prævisionem peccati etiam originalis; eosque ultro in peccata impellere ut suam in illis justitiâ exerceret. Contendebat ex adverso saniori doctrinâ Arminius, Deum non ita procedere, sed decretum prædestinationis, ac repro-

reprobationis ordine rationis posterius esse præscientiâ futuræ perseverantiæ, aut non perseverantiæ in fide Christi. Dum hæc discordia flylum & arma per Hollandiam passim commoveret, convocata est à Statibus Synodus Dordracena anno 1619. multis Ministrorum ex Germania, & Anglia confluentibus, ut sua auctoritate per sententiam definitivam hanc litem dirimerent. Ac tandem, Gommaro ope Magistratus suffulto contra Arminium, lis magis adjudicata, quam extincta fuit, ac Barneveldius auctoritate, meritis, ac ætate gravis, tanquam Arminij fautor, septuagenario major capite supplicium luit: atque ita Conventus ille insignis plus sanguinis quam erroris exhaustit.

Sed in hoc infelix Arminij Schola, quod cum Calvino doceat, Infantes natos ex parentibus fidelibus sine respectu ad Baptismum salvari, nempe ut filios Abrahæ, & in illius fœdere comprehensos.

Sectæ & Errores præcipui Turcarum sive Mahometanorum.

Author hujus impiæ Sectæ fuit Mahomet circa annum Domini 616. qui natus est in Arabia Felice, ex patre Ismaelita, Saraceni enim ab Ismaele filio Abrahæ ex ancilla originem traxerunt. Cum esset humili loco natus, nobilis matronæ Camelos pascebat, cumque esset vaferrimo ingenio, tantum suis artibus effecit, ut Dominam suam in uxorem acceperit. Ac tandem post multa cum Judæis, ac Christianis commercia, per varias fraudes & imposturas, Prophetæ nomen obtinuit; adeò ut dum comitiali morbo cui obnoxius erat aliquando laboraret,

raret, uxori, aliisque persuaserit, se ex conspectu Angeli Gabrielis sibi apparentis in animi deliquium concidere. His in vulgus sparsis, dum à pluribus ut verus Propheta coleretur, volumen aliquod variis figmentis refertum conscripsit, dictum Alcoranum, quod sibi è cælo transmissum esse fingebat. Ut autem omne genus hominum ad suam Sectam colligeret, doctrinæ suæ articulos ex omnium pænè gentium Religione conflavit, suaque ipsis figmenta adiecit.

Docuit itaque cum Christianis, & adhuc credunt Turcæ, dari unum Deum Creatorem cæli, & terræ. Negant tamen Trinitatem personarum cum hæreticis Sabellianis, adeòque Verbum Dei esse Deum, cum Arianis; ac Spiritum Sanctum esse Deum negant cum Macedonianis.

Cum Judæis utuntur Circumcisione, & abstinentiâ à carne suilla: ideoque ab initio Judæi Mahometi tanquam Messiaæ adhærebant. Sed cum adverterent illum loco Sabbathi diem Veneris celebrare, & à vino abstinere, & circumcissionem non octavo die, sed circa 15. ætatis annum adhibere, ab illo in plurimis defecerunt,

Cum Christianis habent Turcæ aliquod genus Baptismi, qui in nuda Cæremonia consistit, quâ fere quotidie certas lotiones, & Baptisinata usurpant.

Credunt etiam Christum esse filium Dei, eumque ex Maria Virgine sine virili semine generatum: agnoscunt quoque magnum esse Dei Prophetam, sed negant esse Deum.

Ex Alcorano plura habent propria Mahometo figmenta. 1. Credunt dari Fatum, quo singuli homines ad bonum, vel malum destinati sint.

2. Quod Mahometi, tanquam fideli veritatis cultori,

304 *Tract. 3. Art. 5. Sectarum Singularum*
eultori, in die iudicii tradendæ sint claves paradisi.

3. In futura carnis Resurrectione Sectaros Mahometi introducendos in beatissimum Paradisum, ubi omnes ad cibum & potum deliciae abundarent, ac mulierum pulcherrimarum ad usum libidinis copia suppeteret. Hoc scilicet Cælum est Mahometanum. Hanc tamen doctrinam ipse Mahomet damnare convincitur, dum Christum summum castitatis amatorem & præconem, magnum fuisse Dei Prophetam, & ex Virgine natum agnoscit.

In hac etiam vita indulget Mahomet suis Turcis pluralitatem uxorum, & ut unam pro alia mutare liceat, pluresque ipse uxores habuit.

Credunt Mahometani omnes homines in suis Sectis ac legibus salvari posse, sive sint Judæi, aut Christiani, aut Saraceni &c. Denique ut asseclas suos in perpetua cæcitare retineret, prohibuit Mahomet sub pæna capitis ne de Alcorano, vel lege à se data disputarent; quod diceret nefas esse Mysteria disputando tractari.

Hæc figmenta ut hominibus magis persuaderet, videri voluit varia miracula patrasse, & disertè in Alcorano *Azorra* 64. dicit se in Luna miraculum fecisse, quod ejus asseclæ dicunt contigisse, quando lunam in duas partes divisam ipse in manus acceptam reparavit, & in cælum remisit, sed istius prodigij neminem præter Mahometem conscium fuisse.

Moriturus anno Domini 630. in urbe Mecha prædixit se ab Angelo Gabriele tertia die resuscitandum, sed cum Gabriele non comparente Corpus putresceret, ad tegendam ignominiam Haumarus Mahometis successor sepulchrum illi magnificentem erexit, ad quod Mahometani saltem
semel

femel in vita ex longinquis etiam regionibus peregrinari solent.

Postremò adverte, ex amplitudine hujus Sectæ, & multitudine hominum qui eam sequuntur, nullum posse formari argumentum pro illius veritate, uti formari solet ex amplitudine Catholicæ religionis. Quia illa tam latè propagata est solâ coactione armorum, & amore libertatis ad omnem carnis voluptatem & libidinem, quam omnibus impunè concedit. Neminem verò potest ad se trahere puritate doctrinæ, aut divinorum miraculorum testimonio, cum potius dogmata habeat divinis Scripturis, & honestati naturali apertè contraria. Quod sedulò notandum contra modernos Sectarios, qui argumentum pro Religione Romana ab ejus amplitudine desumptum, ex ista Turcarum multitudine infringere conantur.

Græcorum Schisma, & Errores.

Ecclēsia Orientalis, sive Græcorum, conjuncta semper fuit Ecclesiæ Romanæ, donec circa annum 869. impius Photius Schismati initium dedit, qui post. S. Ignatium, ex Sede Constantinopolitana ab Imperatore depulsum, in eam intrusus fuerat, & contra Canones ordinatus. Cum verò à Pontifice Romano Confirmationem obtinere non posset, ab illius obedientia se subduxit.

Idem schisma, ob similem causam, redintegravit Michael Constantinopolitanus circa annum 1058. qui contra Canones ad eam Sedem erectus, dum à S. Leone Papa reprobaretur, cepit eos damnare & persequi qui Latinos ritus Constantinopoli, & in Græcia observabant,
Bapti-

Baptizatos à Latinis rebaptizare, & in quibusdam articulis Ecclesiæ Romanæ hærescos labem aspergere. Donec post multas lites Græci suos errores in Concilio Florentino abjurarunt: sed non multo post, iterum græcâ levitate ad vomitum redierunt. Ac tandem, Deo superbam impietatem vindicante, infelix Græcia quæ noluit Christi in terris Vicario subesse, crudelissimum Turcarum jugum subire coacta est.

Præter impium Schisma, quo se ab Ecclesia Romana separarunt, in varias quoque hæreses prolapsi sunt, quas etiamnum tuentur.

Primò, negant Spiritum Sanctum à Patre Filioque procedere, volunt enim à solo Patre spirari, sive suam processionem ab æterno habere: ideoque graviter damnant Ecclesiam Latinam quod in symbolo expressè apponat nomen Filij, dicatque, *qui ex Patre, Filioque procedit*, contra quàm habeatur explicitè in symbolo Nicæno.

Prætextum huic errori quærunt ex verbis Christi Joannis 15. v. 26. *Cum venerit Paraclitus, quem ego mittam vobis à Patre Spiritum veritatis, qui à Patre procedit*. Ergo (inquiunt) non Procedit à Filio, cum solius Patris mentio habeatur. Sed inepta est consequentia quæ desumitur ab auctoritate negativa, hoc modo, Christus illo loco non dixit Spiritum Sanctum à Filio procedere; ergo id negavit. Sic enim dum de Verbo divino dicitur Joannis 1. *Omnia per ipsum facta sunt*, sequeretur hunc mundum esse à solo Verbo sive Filio, non autem simul à Patre & Spiritu Sancto creatum, cum illo loco de solo Verbo divino mentio habeatur. Cæterum ex aliis Scripturæ locis satis disertè colligitur Spiritum Sanctum etiam à Filio procedere ut Joannis 16. v. 13. ubi Christus de Paraclito loquens dicit: *De meo acci-*

piet

piet & annuntiabit vobis, omnia quaecunque habet Pater mea sunt, propterea dixi, quia de meo accipiet. Atqui Paraclitus tanquam creatura nihil à Christo accipere potuit, ergo ibi Christus sive Filius dicitur Paraclito originaliter communicare aliquod esse increatum tanquam personæ divinæ.

Quod porrò opponunt Græci, Si Spiritus Sanctus à Patre & Filio procedat, necesse erit ineptè statui duo illius principia, sive duas causas, quasi Pater ad Paracliti spirationem per se non esset sufficiens: Respondetur, inanes esse argutias: Et si enim asserant Latini Patrem, & Filium duas esse personas, negant tamen duo esse distincta principia, aut duas causas, sed docent utrumque simul unicum esse Principium, & unicam causam. Sicut & ipsi Græci admittere debent non solum Patrem, sed tres personas necessariò simul causare omnes creaturas, non tamen ideo sunt tres causæ, sed unica causa habens eandem essentiam, & eandem voluntatem productivam omnium creaturarum, neque hinc verentur Græci ne aliquid Patris potentiæ aut sufficientiæ detrahatur.

Altera Græcorum hæresis est, quod contendunt Eucharistiam conficiendam esse in pane fermentato, & Christum in ultima cæna ita confecisse, ideoque docent apud Latinos qui celebrant in Azymo Sacramentum esse invalidum. At contra, Ecclesia Latina docet celebrandum esse in azymo, quamvis nolit Sacramentum esse invalidum si conficiatur in fermentato, cum panis sive azymus, sive fermentatus in eadem specie conveniat.

Probat autem contra Græcos Christum celebrasse in pane azymo ex Matthæi cap. 26. v. 17. *Primâ autem die azymorum accesserunt discipuli*
ad

ad Iesum dicentes, ubi vis paremus tibi comedere Pascha? Cum ergo in diebus azymorum apud Iudæos grave flagitium fuerit uti fermentato, manifestum est Christum more cæterorum voluisse in azymo celebrare, qui non venit legem solvere, sed adimplere. Præter hos, Ecclesia Græca postquam à Romana defecit, in alios errores paulatim prolapsa est.

Hic verò ad institutum nostrum præcipue observandum est. Lutheri ac Calvinii affectus insigni nequitia hominibus illudere, dum audent jactare suam Religionem omni tempore ab Ecclesia Græca quæ amplissima est, agnitam & approbatam fuisse. Nam ex iis quæ supra discussum patet imprimis, Græcos usque ad annum circiter 869. cum Ecclesia Romana semper conjunctos fuisse, quo tempore nihil de Religione Lutherana aut Calviniana somniare potuerunt. Secundò, satis constat etiam hoc ævo, & ab ortu Lutheri & Calvinii, nunquam hos à Græcis pro Fratribus agnitos fuisse, imò in suis scriptis horum errores acriter oppugnasse. Tertiò Ecclesia Græca, quamvis Schismatica, in pluribus tamen articulis contra modernos hæreticos cum Romana consentit. Admittunt enim etiamnum Græci septem Sacramenta: Missæ Sacrificium retinent. In Sacramento Eucharistiæ veram realemque Christi præsentiam, sine substantia panis, omnino agnoscunt: Confessionem sacramentalem in usu habent: pro defunctis orant: Jejunium quadragesimale accuratè observant. Quænam igitur potest esse nostris Sectariis, qui hæc omnia condemnant, cum Græcis concordia? Misera certè eorum conditio, Matrem suam Ecclesiam Romanam deseruerunt, nec ullibi terrarum Fratres inveniunt.

Ex dictis proponitur Idea miseranda Moderni Sectarij.

1. **I**maginatur ille se esse in noua quadam Christi Ecclesia, de qua ignorat, inter tot Sectas, ubi hoc tempore subsistat, aut ubi delituerit per mille quingentos annos à tempore Apostolorum usque ad Lutherum, aut Calvinum.

2. Hanc tamen Ecclesiam imaginariam vult omnibus adeò notam esse, ut quisque debeat relictâ Ecclesiâ Romanâ, & quâvis Sectâ, ad eam solam convolare, sicut columba ad Arcam Noe.

3. Per hanc solam, recenter exortam, nullo adhuc signo aut miraculo à Deo comprobatâ, credit reformandam fidem Ecclesiæ Romanæ, hæctenus tot signis, miraculis, testimoniis toto orbe passim receptam.

4. Credit suum Cætum ætate, numero, auctoritate exilem, & vix in reliquo orbe conspicuum, solum tamen præ omnibus sapere, & majores suos docere, & totam antiquitatis sapientiam, auctoritatem, experientiam illi cedere debere.

5. Profitetur se esse unum ex illis, qui se ab Antiqua Ecclesia segregarunt, neque tamen adhuc inter se convenerunt de Nova Ecclesia, quæ sit una, & communis omnibus ab antiqua Ecclesia segregatis.

6. Agnoscit se numerari inter illos homines, qui post Lutherum & Calvinum jam per centum annos se in varias Sectas formant & reformant, neque tamen ullum habet ille certius signum aut argumentum pro sua Secta, quàm pro aliis, quas ipse damnat, & oppugnat.

7. Fatetur se pro norma fidei, & pignore salutis amplecti præ omnibus Confessionem paucorum

corum

corum Protestantium, quam constat à reliquis Christianis reprobari, neque hactenus ab ullo Concilio generali, aut speciali Dei testimonio, aut ullius miraculi iudicio confirmatam esse.

8. Confidit salutem suam novo & ex quo hominum Cæui, qui pro Regula suæ Fidei, & intelligentia Scripturarum tantum habent privatum Spiritum, sine potius proprii Capitis sensum, per quem advertit illos hactenus in varias Sectas discindi, neque de una fide, neque de necessariis ad salutem fidei fundamentis inter se convenire, ut supra ostendi.

Quo pacto poterit Homo ille coram Dei tribunali suo errori excusationem prætere? Habet ante oculos ab ipsis Apostolorum temporibus Ecclesiam antiquam, unam, omni ævo miraculis à Deo, & communi consensu ab hominibus comprobata, in qua modò ipsi Protestantes fatentur nihil deesse in articulis ad salutem necessariis.

Interea sciens ac volens salutem æternam credit Cæui paucorum hominum, apud quod jam palam fecimus nihil minus quàm veræ Ecclesiæ Idæam aut umbram extare. Hoc certè aliud esse non potest quàm clausis oculis velle errare, ac sponte perire.

Poterunt hæc opportunè personæ convertendæ per amicas Interrogationes proponi, ut statum suum sic clarius advertat, & veræ Ecclesiæ se adjungat.

BULLA

BULLA DOGMATICA
LEONIS X. PONTIFICIS

*In qua distinctè exprimuntur, & dam-
nantur Errores Martini Lutheri, &
seguacium, cum Censuris & Pœnis
annexis.*

*Quos errores, censuras &c. peropportunum erit Le-
tori hic in promptu, & simul habere, & in pro-
priis terminis, quibus illi authentice damnantur.*

Ab perpetuam rei memoriam.

Exurge Domine, & judica causam tuam,
memor esto impropiorum tuorum,
eorum quæ ab insipientibus fiunt totâ
die: inclina aurem tuam ad preces no-
stras, quoniam surrexerunt vulpes quærentes
demoliri vineam, cujus tu torcular calcasti so-
lus, & ascensus ad Patrem, ejus curam, regi-
men, & administrationem Petro tanquam ca-
piti, & tuo Vicario, ejusque Successoribus in-
fâr triumphantis Ecclesiæ commisisti. Extermi-
nare nititur eam aper de sylva, & singularis fe-
rus depascitur eam. *Refert fufius Lutheri contuma-
ciam.* Pro Pastoralis igitur officij, divinâ gratiâ
nobis injuncti cura quam gerimus, prædictorum
errorum virus pestiferum ulterius tolerare seu
dissimulare sine Christianæ religionis nota, at-
que

que orthodoxæ fidei injuria nullo modo possumus. Eorum autem errorum aliquos presentibus duximus inferendos, quorum tenor sequitur, & est talis.

1. Hæretica sententia est, sed usitata, Sacramenta nova legis justificantem gratiam illis dare, qui non ponunt obicem.

2. In puero post baptismum negare remanens peccatum, est Paulum, & Christum simul conculcare.

3. Fomes peccati, etiam si nullum adsit actuale peccatum, moratur exeuntem à corpore animam ab ingressu cali.

4. Imperfecta caritas morituri, fert secum necessario magnum timorem, qui se solo satis est facere penam Purgatorij, & impedit introitum regni.

5. Tres esse partes Pœnitentiæ, contritionem, confessionem, & satisfactionem, non est fundatum in sacra scriptura, nec in antiquis sanctis Christianis doctoribus.

6. Contritio quæ paratur per discussionem, collationem, & detestationem peccatorum, quæ quis recogitat annos suos in amaritudine animæ suæ, ponderando peccatorum gravitatem, multitudinem, fœditatem, amissionem æternæ beatitudinis, ac æternæ damnationis acquisitionem, hæc contritio facit hypocritam, immo magis peccatorem.

7. Verissimum est proverbium, & omnium doctrinæ de contritionibus hucusque data præstantius, de cetero non facere, summa penitentia: optima pœnitentiæ, nova vita.

8. Nullo modo præsumas confiteri peccata venialia, sed omnia mortalia, quia impossibile est, ut omnia mortalia cognoscas. Vnde in primitivæ Ecclesiæ solum manifesta mortalia confitebantur.

9. Dum volumus omnia pure confiteri, nihil aliud facimus, quam quod misericordiæ DEI nihil volumus relinquere ignoscendum.

10. Peccata

10. Peccata non sunt ulli remissa, nisi remittente sacerdote, credat sibi remitti: immo peccatum maneret, nisi remissum crederet, non enim sufficit remissio peccati, & gratiae donatio, sed oportet etiam credere esse remissum.

11. Nullo modo confidas absolui propter tuam contritionem, sed propter verbum CHRISTI, Quodcumque solueris, &c. Hic, inquam, confide, si sacerdotis obtinueris absolutionem, & crede fortiter te absolutum, vereris, quicquid sit de contritione.

12. Si per impossibile confessus non esset contritus, aut sacerdos non serio, sed ioco absolueret, si tamen credat se absolutum, verissimè est absolutus.

13. In Sacramento Pœnitentiae, ac remissione culpe, non plus facit Papa, aut Episcopus, quam infimus sacerdos: immo ubi non est sacerdos, aequè tantum quilibet Christianus, etiam si mulier, aut puer esset.

14. Nullus debet sacerdoti respondere, se esse contritum, nec sacerdos requirere.

15. Magnus est error eorum qui ad Sacramenta Eucharistiae accedunt, huic innixi, quod sint confessi, quod non sint sibi conscij alicujus peccati mortalis, quod praemiserint orationes suas, & preparatoria, omnes illi ad iudicium sibi manducant, & bibunt: sed si credant, & confidunt se gratiam ibi consecuturos, hac sola fides facit eos puros, & dignos.

16. Consilium videtur, quòd Ecclesia in communi Consilio statueret laicos sub utraque specie communicandos, nec Bohemi communicantes sub utraque specie, sunt haeretici, sed schismatici.

17. Thesauri Ecclesiae unde Papa dat Indulgentias, non sunt merita CHRISTI, & Sanctorum.

18. Indulgentiae sunt pia fraudes fidelium & remissiones bonorum onerum: & sunt de numero eorum quae licent, & non de numero eorum quae expediunt.

19. Indulgentiae his qui veraciter eas consequuntur,

O

non

non valent ad remissionem pænæ pro peccatis actualibus debita apud divinam iustitiam.

20. Seducuntur credentes indulgentias esse salutes, & ad fructum spiritus utiles.

21. Indulgentia necessaria sunt solum publicis criminibus, & propriè conceduntur duris solummodo, & impatientibus.

22. Sex generibus hominum indulgentia, nec sunt necessaria, nec utiles: videlicet mortuis seu morituris, infirmis, legitime impeditis, his qui non commiserunt crimina, his qui crimina commiserunt, sed non publicis, his qui meliora operantur.

23. Excommunicationes sunt tantum externa pænæ, nec privant hominem communibus spiritualibus Ecclesiæ orationibus.

24. Docendi sunt Christiani, plus diligere excommunicationem, quam timere.

25. Romanus Pontifex Petri successor, non est CHRISTI Vicarius super omnes totius mundi Ecclesias ab ipso CHRISTO in B. Petro institutus.

26. Verbum CHRISTI ad Petrum. Quodcumque solueris super terram, &c. extenditur dumtaxat ad ligata ab ipso Petro.

27. Certum est in manu Ecclesiæ aut Papæ prorsus non esse statuere articulos fidei, immo nec leges morum, seu bonorum operum.

28. Si Papa cum magna parte Ecclesiæ sic vel sic sentiret, nec etiam erraret: adhuc non est peccatum aut hæresis contrarium sentire, præsertim in re non necessaria ad salutem, donec fuerit per Concilium universale alterum reprobatur, alterum approbatur.

2. Via nobis facta est enervandi auctoritatem Conciliorum, & libere contradicendi eorum gestis, & iudicandi eorum decreta, & confidenter confitendi, quidquid verum videtur, siue probatum fuerit, siue reprobatur à quocumque Concilio.

30. Aliqui articuli Ioannis Husz. condemnati in Concilio Constantien. sunt Christianissimi, verissimi, & Evangelici, quos nec universalis Ecclesia posset damnare.

31. In omni opere bono iustus peccat.

32. Opus bonum optime factum, est veniale peccatum.

33. Hæreticos comburi, est contra voluntatem spiritus.

34. Præliari adversus Turcas, est repugnare DEO visitanti iniquitates nostras per illos.

35. Nemo est certus, se non semper peccare mortaliter, propter occultissimum superbia vitium.

36. Liberum arbitrium post peccatum, est res de solo titulo, & dum facit quod in se est, peccat mortaliter.

37. Purgatorium non potest probari ex sacra scriptura, quæ sit in canone.

38. Animæ in Purgatorio non sunt secure de eorum salute, saltem omnes: nec probatum est ullis aut rationibus, aut scripturis, ipsas esse nec extra statum merendi, aut augenda caritatis.

39. Animæ in Purgatorio peccant sine intermissione, quamdiu querunt requiem, & horrent pœnas.

40. Animæ ex Purgatorio liberatæ suffragiis viventium minus beantur quam si per se satisfecissent.

41. Prælati Ecclesiastici, & Principes sæculares non malefacerent, si omnes saccos mendicitatis deleverent.

Qui quidem errores, respectivè, quam sint pestiferi, quam perniciosi, quam scandalosi, quam piarum, & simplicium mentium seductivi, quam denique sint contra omnem caritatem, ac S.R.E. matris omnium fidelium, & magistræ fidei, reverentiam atque nervum Ecclesiasticæ disciplinæ, obedientiam scilicet quæ fons est, & origo omnium virtutum, sine qua facile unusquisque infidelis esse convincitur, nemo sanæ mentis ignorat. Nos igitur in præmissis, utpote gravissimis, propensius (ut decet) procedere, nec

O 2

non

non huiusmodi pesti, morboque canceroso, ne in agro Dominico tamquam vepris nociva ulterius serpat, viam præcludere cupientes, habita super prædictis erroribus, & eorum singulis diligenti trutinazione, discussione, ac districto examine, maturaque deliberatione, omnibusque rite pensatis, ac sæpius ventilatis cum venerabilibus fratribus nostris Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, ac regularium Ordinum Prioribus seu Ministris generalibus, pluribusque aliis sacre Theologiæ, necnon utriusque juris professoribus sive magistris, & quidem peritissimis: reperimus eosdem errores, respective (ut præfertur) articulos non esse Catholicos, nec tamquam tales esse dogmatizandos, sed contra Ecclesiæ Catholicæ doctrinam sive traditionem, atque ab ea veram divinarum scripturarum receptam interpretationem, cuius auctoritati ita acquiescendum censuit Augustinus, ut dixerit se Evangelio non fuisse crediturum, nisi Ecclesiæ Catholicæ intervenisset auctoritas. Nam ex eisdem erroribus, vel eorum aliquo vel aliquibus, palam sequitur, eandem Ecclesiam, quæ Spiritu sancto regitur, errare, & semper errasse. Quod est utique contra illud, quod CHRISTUS discipulis suis in Ascensione sua (ut in sancto Evangelio Matthæi legitur) promisit dicens: Ego vobiscum sum usque ad consummationem sæculi. Necnon contra sanctorum Patrum determinationes, Conciliorum quoque, & Summorum Pontificum expressas ordinationes, seu canones, quibus non obtemperasse, omnium hæresum, & schismatum teste Cypriano, fomes & causa semper fuit.

De eorundem itaque venerabilium fratrum nostrorum consilio, & assensu, ac omnium, & singu-

singulorum prædictorum, matura deliberatione prædicta, auctoritate Omnipotentis DEI, & beatorum Apostolorum Petri, & Pauli, & nostra, præfatos omnes, & singulos articulos seu errores, tamquam (ut præmittitur) respective hæreticos, aut scandalosos, aut falsos, aut piarum aurium offensivos, vel simplicium mentium seductivos, & veritati Catholicæ obviantes, damnamus, reprobamus, atque omnino reiicimus, ac pro damnatis, reprobatis, & rejectis ab omnibus utriusque sexus Christi fidelibus haberi debere, harum serie decernimus, & declaramus. Inhibentes in virtute sanctæ obedientiæ, ac sub pænâ majoris excommunicationis latae sententiæ, necnon quoad Ecclesiasticas, & regulares personas, Episcopaliū omnium, etiam Patriarchaliū, Metropolitanarum, & aliarum Cathedralium Ecclesiarum, Monasteriorum quoque, & Prioratuum etiam conventualium, & quarumcumque dignitatum, aut beneficiorum Ecclesiasticorum, sæcularium, aut quorumvis Ordinum regularium, privationis, & inhabilitatis ad illa, & alia in posterum obtinenda: quo verò ad Conventus, Capitula, seu domos, aut pia loca sæcularium, vel regularium, etiam Mendicantium, necnon universitatis etiam studiorum generalium, quorumcumque privilegiorum indultorum, à Sede Apostolica, vel ejus Legatis, aut alias quomodolibet habitorum, vel obtentorum, cujuscumque tenoris existant, necnon nominis, & potestatis studium generale tenendi, legendi, ac interpretandi quasvis scientias, & facultates, & inhabilitatis ad illa & alia in posterum obtinenda: Prædicationis quoque officij, ac amissionis studij generalis, & omnium privilegiorum ejusdem: quo verò ad sæculares ejusdem

eiusdem excommunicationis, necnon amissionis
 cuiuscumque emphyteusis, seu quorumcumque
 feudorum, tam à Romana Ecclesia, quam alias
 quomodolibet obtentorum, ac etiam inhabilita-
 tis ad illa, & alia in posterum obtinenda: nec-
 non quoad omnes, & singulos superius nomina-
 tos, inhibitionis Ecclesiasticæ sepulturæ, inhabi-
 litatisque ad omnes, & singulos actus legitimos,
 infamiae, ac dissipationis, & criminis læsæ maje-
 statis, & hæreticorum & fautorum eorumdem
 in jure expressis pœnis, eo ipso, & absque ulte-
 riori declaratione per omnes, & singulos supra-
 dictos, si (quod absit) contrafecerint, incurren-
 dis, à quibus vigore cuiuscumque facultatis, &
 clausularum eis in confessionalibus quibusvis
 personis, sub quibusvis verborum formis con-
 tentarum, nisi à Rom. Pont. vel alio ab eo ad
 id in specie facultatem habente, præterquam in
 mortis articulo constituti, absolui nequeant.
 Omnibus, & singulis utriusque sexus Christi fi-
 liis, tam laicis, quam clericis, sæcularibus
 & quorumvis Ordinum regularibus, & aliis qui-
 buscumque personis, cuiuscumque status, gra-
 dus, vel conditionis existant, & quacumque Ec-
 clesiastica vel mundana præfulgeant dignitate,
 etiam Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus,
 Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, Epis-
 copis, Patriarchalium, Metropolitanarum, &
 aliarum Cathedralium, Collegiatarum, ac infe-
 riorum Ecclesiarum Prælati, Clericis, aliisque
 personis Ecclesiasticis, sæcularibus, & quorum-
 vis Ordinum etiam Mendicantium regularibus,
 Abbatibus, Prioribus, vel Ministris generalibus,
 vel particularibus, fratribus seu religiosi, ex-
 emptis, & non exemptis: Studiorum quoque
 universitatibus sæcularibus, & quorumvis Ordini-
 num

num etiam Mendicantium regularibus, necnon Regibus, Imperatori, Electoribus, Principibus, Ducibus, Marchionibus, Comitibus, Baronibus, Capitaneis, Conductoribus, Domicellis, omnibusque officialibus, Iudicibus, Notariis Ecclesiasticis, & secularibus, Communitatibus, Universitatibus, Potentatibus, Civitatibus, Castris, Terris, & locis, seu eorum, vel earum civibus, habitatoribus, & incolis, ac quibusvis aliis personis Ecclesiasticis, vel regularibus (ut præfertur) per universum orbem, ubicumque, præsertim in Alemania existentibus, vel pro tempore futuris, ne præfatos errores, aut eorum aliquos, perversamque doctrinam huiusmodi asserere, affirmare, defendere, prædicare, aut illi quomodolibet, publice vel occulte, quovis quæsito ingenio vel colore, tacite, vel expresse favere præsumant.

Insuper, quia errores præfati, & plures alij continentur in libellis seu scriptis Martini Luther, dictos libellos, & omnia dicti Martini, scripta seu prædicationes, in latino, vel quocumque alio idiomate reperiantur, in quibus dicti errores, seu eorum aliqui continentur, similiter damnamus, reprobamus, atque omnino reiicimus, & pro omnino damnatis, reprobatis, ac rejectis, (ut præfertur) haberi volumus, mandantes in virtute sanctæ obedientiæ, & sub poenis prædictis eo ipso incurrendis, omnibus, & singulis utriusque sexus Christi fidelibus superius nominatis, ne huiusmodi scripta, libellos, prædicationes, seu schedulas, vel in eis contenta capitula, errores, aut articulos supradictos contentia, legere, asserere, prædicare, laudare, imprimere, publicare, sive defendere, per se vel alium, seu alios, directe, vel indirecte, tacite, vel expresse, publice vel occulte, aut in domibus suis,

suis, five aliis publicis, vel privatis locis tenere quoquo modo præsumant: quinimo illa statim post harum publicationem ubicumque fuerint, per Ordinarios, & alios supradictos diligenter quæsitæ, publice, & solemniter in præsentia cleri, & populi, sub omnibus, & singulis supradictis pænis, comburant. *Alie clausulae fufius sequuntur.*

Datum Romæ apud S. Petrum, Anno incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo vigesimo, die XVII. Kalen. Julij, Pontificatus nostri anno octavo.

Pergit autem, in clausulis supra, terminum præscribere Luthero & adherentibus ut resipiscant. Non resipiscientes post elapsos sexaginta dies capiendos fidelibus indicit. Loca in quibus illi commorabuntur interdicto subiicit. De rogat privilegiis si quæ essent his opposita. Mandat excommunicari alios, si qui impedirent Bullæ publicationem: quam postea debite factam etiam ipse testatur in diplomate edito anno sequenti, quo Lutherum & sequaces adhuc contumaces excommunicationem, & alias pænas incurrisse declarat. Prædicta omnia habet Bulla superius recitata, quæ integrè continetur in Tomo primo Bullarij Romani novissimi pagina 451.

Articuli quidam particulares in Ioanne Wiclefo inter alios damnati à Martino V. Pont. in Bulla quæ incipit, Inter cunctas Pastorales curæ sollicitudines.

Substantia panis materialis, & similiter substantia vini materialis remanent in Sacramento altaris.
Accidentia panis non remanent sine subiecto in eodem Sacramento,
Christus

Christus non est in eodem Sacramento identicè & realiter in propria presentia corporali.

Si Episcopus vel Sacerdos existat in peccato mortali, non ordinat, non consecrat, non conficit, non baptizat.

Non est fundatum in Evangelio, quod Christus Mis-
sam ordinaverit.

Si homo fuerit debite contritus, omnis Confessio exte-
rior est sibi superflua & inutilis.

Contra Scripturam sacram est, quod viri Ecclesiastici
habeant possessiones.

Prelatus excommunicans Clericum qui appellavit ad
Regem, vel ad Concilium regni, eo ipso traditor est Regis
& regni.

Nullus est Dominus civilis, nullus est prelatus, nullus
est Episcopus, dum est in peccato mortali.

Populares possunt ad suum arbitrium Dominos delin-
quentes corrigere.

Decima sunt pura eleemosyna, & possunt parochiani,
propter peccata suorum Prelatorum, ad libitum suum
eas auferri.

Omnes sunt Simoniaci qui se obligant orare pro aliis
eis in temporalibus subvenientibus.

Omnia de necessitate absoluta eveniunt.

Religiosi viventes in religionibus privatis, non sunt de
religione Christiana.

Ditare Clerum est contra regulam Christi.

Ecclesia Romana est Synagoga satane, nec Papa est pro-
ximus & immediatus Vicarius Christi & Apostolorum.

Iuramenta illicita sunt, qua fiunt ad corroborandam
humanos contractus, & commercia civilia. Ibidem alia
cum Luthero & alijs hareticis fere communia.

Data est prædicta Bulla Constantiæ (ubi à
Concilio damnatus Wiclefus) 8. Kalen. Martij
Pontificatus Martini V. anno primo: & repe-
ritur in Bullarij Romani Tomo 1. folio 236.

PARS SECUNDA
RESOLUTIONES
THEOLOGICÆ
IN SCHOLIS CONTROVERSÆ

Quia necessarium est Missionario, & ceteris qui alios docent, accuratè discernere Controversias purè polemicas, à Questionibus Scholasticis qua inter ipsos Catholicos in utramque partem libere disceptantur: maximè quoque decet virum litteratum questiones subtiliores in promptu habere qua passim in disputationem venire solent, & quarum ignorantia facile doctrinam sanam cum damnata confundit. Hinc, ex plurium desiderio, harum notitiam, statum, argumenta, resolutiones, partim hic, partim alibi, brevi, commodâque methodo exponemus.

CONTROVERSIA PRIMA

De varia in Deo Scientia, ac præscientia futurorum.

§. 1.

Notio, ac divisio Scientiæ divinæ.

Primò: Deo nulla inest realis distinctio, præterquam trium Personarum: hinc quæ-
vis

vis intellectio, aut volitio divina, aliud non est, quàm Deus per se intelligens, aut volens, sine ulla actuum distinctione, aut nova accessione, per quam aliqua mutationis internæ umbra inducatur.

2. Nulla Dei intellectio est merè apprehensiva, aut etiam opinativa: Sed omnis ejus cognitio perfecta scientia est. Quidquid enim cognoscit, id clarè, certòque judicat. Neque judicium illud scientificum formatur more nostro, per compositionem ac divisionem, sed per simplicem representationem, absque eo quod prædicatum ad subjectum mediante copulâ referatur dum affirmat, aut à subjecto removeatur dum aliquid negat.

3. Scientia Dei non est discursiva, sive illativa unius ex alio. Quia aliqua mentis imperfectio est, ex antecedente clarius cognito elicere consequentis cognitionem obscuriorem, quod in omni discursu contingit. Hinc dum cognoscit Deus suam omnipotentiam esse productivam leonis, non movetur intellectus divinus à potentia productiva leonis cognita, ad cognoscendum leonem; sed utrumque simul & per se perfectissimè comprehendit.

4. Divisio scientiæ divinæ communior est, in scientiam naturalem sive necessariam, quâ Deus ab æterno, ante omne liberum decretum suæ voluntatis, cognovit res possibles, quæ non potuerunt aliter se habere, ut mundum esse producibilem: & in scientiam liberam, quâ cognoscuntur res contingentes, sive quæ potuerunt aliter se habere, v. g. Judam peccare.

Ea divisio aliter exprimitur, in scientiam Simplicis intelligentiæ, quâ Deus cognovit res possibles quasi abstrahendo ab earum existentia:

324 *Pars 2. Cont. 1. De varia in Deo Scientia,*
in scientiam Visionis, quâ videt totam seriem
rerum existentium in quacunque temporis diffe-
rentia: & in scientiam Mediam, quâ cognoscit
rem futuram sub conditione contingenti, sive
quid homines & angeli facturi essent pro sua li-
bertate, si cum his vel illis circumstantiis, in hoc
vel illo rerum ordine collocarentur.

5. Ut hæc triplicis scientiæ distinctio clarius
inhæreat: Primò concipiatur, Deum ab æterno,
antequam aliquid extra se producere statuisset,
in Mente sua, tanquam in lucidissimo speculo,
complexum fuisse infinitos rerum ordines, quos
si veller, conderè potuisset: Secundò, distinctè
percepisse, quid in singulis ordinibus futurum
esset ex libero hominum & angelorum arbi-
trio, si decerneret illos in his vel illis circum-
stantiis actu producere: Tertiò, ex illis omni-
bus elegisse hunc ordinem rerum, qui à prima
mundi creatione perseverat, & continuâ serie
deinceps decurret: Quartò, hac electione con-
stitutâ, absolutè & determinatè ex parte sui ac-
tus vidisse omnia quæ in hoc ordine ex libero
hominum & angelorum arbitrio fiunt; & præ-
ter hæc præscivisse universa, quæ in quavis hy-
pothesi futura essent: atque hæc sub conditione
tantum futura, alij per scientiam quam nuncu-
pamus Mediam, alij aliter prænosci contendunt,
ut jam dicemus.

S. 2.

DE SCIENTIA MEDIA

Controversia Status, & origo breviter exponitur.

EXorta est controversia hæc in Scholis celeberrima de scientia media, præcipuè circa annum 1588. dum in lucem prodiit liber P. Ludovici Molinae Societatis Jesu Theologi, Vlisipone in Lusitania, de Concordia Gratiae. Sed & Opere nondum typis vulgato, ut in ipsis cunis præfocaretur, summo studio contendit ex Schola S. Thomæ Dominicus Bannez, alique, à quibus doctrina de scientia media, & auxiliis, ad Tribunal S. Inquisitionis Lusitanicæ protracta est, & in multis vehementer accusata. Sed in hoc judicio, omni erroris suspitione liberata, robur potius quam detrimentum accepit. Instauratur tamen in Inquisitione Hispanica nova accusatio: ac primum Complutensis Universitas, jubente Illustrissimo Nuncio Cardinale Cajetano, & Senatu S. Inquisitionis, Molinae Concordiam per annum integrum rigido examini subiecit. Sed & hinc purior, robustiorque evasit, dum tandem primo Octobris anno 1596. Universitatis calculo declaratur, in Molinae Concordia contineri sanam & Catholicam doctrinam, Scripturæ, Conciliis, Patribus, & Scholasticis consentaneam: uti testatur ipse Academiae Rector in litteris Romam datis ad Cardinalem Pompeium Aragonium, quæ extant apud Paulum Leonardum p. i. n. 36.

Itaque dum scientiæ mediæ per universam
Hispa-

326 *Pars 2. Cont. 1. De varia in Deo Scientia,*
Hispaniam exagitata nihil detrimenti, multum
verò incrementi, & gloriæ accederet, visum est
illius impugnatoribus rem totam ad Romanæ
Inquisitionis tribunal revocare, ac si ea nondum
alibi satis ventilata fuisset. Sic enim ex fidei mo-
numentis rem prodit Ripalda tom. 2. de ente
supernat. *disp.* 113. n. 55. Affecleæ Dominici
Bannez, non acquiescentes iudicio Hispanorum,
ad supremum Romanæ Inquisitionis tribunal
appellarunt, missoque in sollicitationem causæ
legato sui Ordinis, qui prolixum in doctrinam
Molinæ Scriptum, Cardinali Alexandrino dica-
tum, obtulit. Cardinalis pro excutienda Molinæ
doctrina Congregationem octo Theologorum
à Clemente VIII. obtinuit, quibus postea duo
alii accesserunt. Sed cum hi ex Molinæ Concordia
propositiones aliquas modò censurarent, modò
easdem censurâ eximerent, placuit tandem Pon-
tifici censuras aut sententias in privatis conven-
tibus hactenus latas suppressere aut suspendere,
& causam totam ad se revocare, solemniter
coram se, & Cardinalibus, ac Iudicibus dispu-
tandam à selectis Doctoribus tum Patrum Do-
minicanorum, tum Societatis Jesu, utriusque
etiam Ordinis Generali assistente.

Inchoata itaque sunt die 28. Martij anno
1602. Romæ in litterario theatro, summâ orbis
Christiani expectatione, celeberrimæ illæ inter
utrumque Ordinem disputationes, quæ ingenti
utrimque conatu protractæ fuerunt usque ad
annum 1606. Hujus temporis decursu habitæ
sunt Concertationes quadraginta septem, qua-
rum triginta septem præsentem Clementem VIII.
celebratæ sunt, quo è vivis sublato, Paulus V.
reliquis decem Disputationibus interfuit.

Tandem de rebus disputatis accuratè collecta
est

est Judicium censura, & summo Pontifici tradita; qui, inquit Ripalda, conveniens cum solis Cardinalibus eam expendit, & de sententia juxta merita causæ ferenda contulit. Ac demum ipsâ die D. Augustino sacrâ 28. Augusti 1606. majori meliorique Cenforum parti adhærens, cum iisdem Cardinalibus pronunciavit, " Ut omnis doctrina Molinæ indemnis persisteret, & utriusque Familiæ sententia in Scholis Catholicis tutò & impunè doceretur, donec aliud à Sancta Sede decernatur. Eâ tamen lege ut neutra pars alteram censuris carpat, injuriisue laceret. Quæ Pontificis Sanctio utrique parti intimata est, & ulterior hujus causæ processio interdicta. Hoc Pauli Pontificis Decretum inter alios refert Spondanus ad annum 1606. Et de eo plura notatu digna fusè tradit Petrus à S. Josepho, Paulus Leonardus, Ripalda, Henao, & Anatus de scientia media disp. 4. cap. 1. & in responsione ad fabulas Quæstionarii Tolosani. Scio quas tenebras his Actis offundere moliatur Xantes Mariales in sua Bibliotheca relect. 17: p. 459. & alibi, quas Apostolica autoritate dissipavit Innocentius X. in calce Decreti à se editi 23. Aprilis anno 1654.

Verum mihi hoc loco consilium non est pluribus monumentis, quæ ad manum sunt, huic causæ præsidium adferre, sed tantum aliquam ejus notitiam delibare, in ordine ad alias Controversias, quæ hic, & alibi in hoc Opere tractantur.

Explicatur, & probatur necessitas scientia Media.

Scientiam in Deo Mediam negant, ut dixi, Sex profecto Thomistæ, neque eam admittunt plerique Scotistæ; plures tamen Academiæ, ac Scholæ celebriores eam non excludunt, imo passim à viris doctrinâ eximiis, multis, magnisque encomiis celebratur, uti videre est apud P. Henao, & plures alios. Ut verò controversiæ decisio, ejusque probatio distinctius intelligatur.

Dico primò, Admittenda est in Deo scientia illa conditionalium, quam nos mediam vocamus, hoc est, novit Deus infallibili scientiâ non solum quid agere possint, sed etiam quid facturæ essent singulæ causæ liberæ, si locarentur in his vel illis circumstantiis ad actionem ponendam vel non ponendam conducentibus, & haberent omnia ad libere agendum requisita, quamvis etiam causæ illæ nunquam sint futuræ, vel certè nunquam in talibus circumstantiis constituendæ; cujus exempla dabimus assert. 2. de Tyrîis & Ceilitis.

Scientiam hanc infallibilem de conditionatè futuris habere Deum saltem in suis decretis, de quibus infra, admittunt quoque recentiores Thomistæ: negarunt tamen illam absolutè nonnulli antiquiores, ut Ledesma, Cabrera, aliique, qui circa objecta sic conditionate futura agnoscabant tantum in Deo, scientiam conjecturalem: ac Ledesma quidem de scientia futur. conting. disp. 2. differ. 2. disertè asserit, posse quidem Deum judicare quid foret verosimilius vel probabi-

babilius in tali eventu, non tamen posse definitum iudicium ferre, quod hoc esset aut erit, si illud fiat vel fieret.

Oportet igitur accuratè observare, controversiam celeberrimam inter Thomistas & aucthores Societatis non esse sitam in eo, An Deus certò cognoscat futura contingentia quæ nunquam erunt, sed tantum futura essent positâ hac vel illa conditione: in hac enim scientia Deo attribuenda plerique nobiscum conveniunt. Sed quæstio principalis est, An Deus cognoscat illa futura directè in seipsis, aut antecedenter ad sua decreta, ut docent aucthores Societatis, an verò in suis Decretis, quæ Thomistæ statuunt in Deo absoluta ex parte actus, & conditionata ex parte objecti circa omnes actiones liberas conditionatè futuras, quale est hoc decretum, Decerno ut si Petrus intret domum Caiphæ Christum neget; si respiciatur à Christo moveatur ad pœnitentiam. Cum autem alij in hujusmodi decretis, cum prædeterminatione physica quibus nituntur, gravem ostendant difficultatem, ut consistent cum libertate actuum humanorum, quam beneficio scientiæ mediæ facilius expediunt; hinc illa scientia contra se, suosque Auctores aliquem invidiæ fomitem ministravit.

Dico tamen secundò, Scientia media jam explicata fundamentum habet solidissimum tam in Scriptura, quàm in Ratione.

Probatum itaque primò, ex pluribus Scripturæ locis, ac præcipuè 1. Regum. c. 23. ubi Davidi Deum consulenti, An descenderet Saul in Urbem Ceilam, & an eo adveniente viri Ceilitæ Davidem Sauli tradituri essent. Respondit Deus, *Si manseris in Ceilam descendet Saul, & à Ceilitis in manus ejus tradèris.* Itaque prævidit Deus sub condi-

330 Pars 2. Cont 1. De varia in Deo Scientia,
conditione futurum adventum Saulis, & tradi-
tionem Davidis, quæ nunquam absolutè conse-
cuta est. Atqui Deus non habuit decretum quo
voluit ut si David permaneret in urbe, Ceilitæ
eum traderent. Ergo Deus illud prævidere de-
buit independentè à tali decreto per scientiam
quam vocamus mediam. Minor probatur, Quia
Deus non potest velle, aut decernere ut fiat ma-
lum, quale facturus erat Saul postulando sibi
tradi, & Ceilitæ tradendo Davidem innocen-
tem, aliàs enim Deus id decernendo se præberet
authorem actus mali: nam eadem ratio quæ ve-
tat Deum absolutè prædefinire actus peccami-
nosos, prohibet etiam eosdem decernere sub ali-
qua conditione.

Probatur idem ex verbis Christi Matthæi 11.
*Si in Tyro & Sidone facta fuissent virtutes quæ factæ
sunt in te, olim in cilicio & cinere pœnitentiam egissent.*
Ubi exprobrat Judæis quod pœnitentiam non
egerint, qualem facturi erant Tyrij & Sidonij, si
Deus illis eadem miracula, eandemque gratiam
præbuisset. Nullam autem vim habuisset ista
exprobratio, sed potius frivola & iniqua foret, si
necessarium esset, istiusmodi decretum ex parte
actus absolutum, quo statuerit, Deus converte-
re Tyrios si Christus apud illos virtutes & mira-
cula patrasset. Respondere enim Judæi Christo
exprobranti meritò potuissent: *Quid mirum est
convertendos Tyrios si vidissent illa miracula, & nos
illis visis minimè converti? Quandoquidem Decretum
habueris convertendi Tyrios si signa illa spectassent, pro
nobis autem sub eadem conditione convertendis desit tale
Decretum, quod tamen ad nostram conversionem est om-
nino necessarium.* Tantumdem enim illud est, ac si
Judex captivum, quem clausum detinet, horte-
tur ut carcere egrediatur, & egredi cunctantem
hoc

hoc modo increpet, Si hoc dicerem socio captivo ille confestim exiret, habeo enim decretum, ubi hoc dicerem simul fores carceris illi rescrandi, quod tibi facere non decrevi. Quis non videt viro prudenti, multò magis Christo, indignam esse istam increpationem, admissâ necessitate talis decreti.

Retorquet in nos istam Judæorum querelam in nuperis Thesisibus Eximius P. Iansens, nec non Exim. P. Harney thesi 16. *Idem*, inquit, *in tua opinione dicerent* (Judæi) *ob negatam ipsis vocationem certò congruam*, qualis Tyriis concessa fuisset. At non ferit nos ista retorsio. Replicare enim isti querelæ in nostra sententia meritò potuit Christus, hoc modo: Vestra culpa factum est quod illa gratia sufficiens quâ nunc vocati estis, non fuerit prævisa certò congrua & efficax, qualis omnino esset, si velletis cum ea liberè converti & pænitere, quod in vestra situm est potestate. At non ita ab ipsorum libertate pendebat, quod Deus ab æterno non habuerit Decretum illud ex parte actus absolutum visis miraculis illos convertendi per media prædeterminantia, quale decretum ponunt in Deo respectu Tyrriorum, si ea miracula ipsis proposita fuissent.

Porro ad eneruandam vim argumenti quod supra assumpsimus pro scientia media, novam subtilitatem commentus est Joannes Caramuel in sua Theol. Fundamentali lib. 1. *Thesi* 6. Statuit ille in Tyriis & Sidoniis piam affectionem erga miracula, & decretum actuale amplectendi Religionem quam viderent miraculis comprobata: ex quo, inquit, per infallibilem consequentiam constare poterat, visis prodigiis, convertendos fuisse: pium autem affectum, & illud actuale Tyrriorum decretum cognoscebat Deus

332 *Pars 2. Cont. 1. De varia in Deo Scientia,*
Deus scientiâ visionis ; nihil igitur opus erat
scientiâ mediâ.

Sed respondeo, machinam hanc imaginariam
facile curruere , negando in Tyrii eo tempore
existisse istud actuale decretum , quod nullo
fundamento ab adversariis astruitur. Vel enim
decretum illud publico Senatus, populique con-
sensu conditum fuit, vel privato singulorum ci-
vium consilio conceptum. Si publico omnium
consensu , incumbit adversariis ostendere , in
quibus tabulis, aut monumentis decretum illud
memoriæ proditum existat, nisi velint agnosce-
re, non Tyriorum decretum, sed suum esse com-
mentum. Si autem asserant privato consilio
singulorum animos miro consensu coaluisse in
pium illud decretum capeffendæ Religionis mi-
raculis confirmatæ ; nemo non videt quam pa-
rum probabilis, multò minus infallibilis sit arca-
nus ille Tyriorum consensus : cum passim in
Scripturis de Tyriorum dura cervice , & impie-
tate extent plurima ; de pio autem ad veram
Religionem affectu nihil uspiam scriptum repe-
riatur, præterquam in eorum libris qui hoc con-
tra scientiam mediam argumentum recenter
excogitarunt ; quod cum ostenderim probabili
fundamento destitutum per se corruere, non est
cur operosius expugnetur.

Aliam , sed non multò meliorem , evadendi
viam tentarunt nuper aliqui , qui ad eundem
Scripturæ locum respondent ; Tyrios præ Ju-
dæis minori affectu suis vitiis , & erroribus ad-
hæsisse : potuit igitur Deus per visionem istius
affectus infallibiliter scire, Tyrios non amplius
erroribus adhæsurus fuisse , si eodem tempore
fuissent fortius impulsus ad pænitentiam per gra-
tiam & miracula, quibus conversi non sunt Ju-
dæi,

dei, utpote suis vitiis & erroribus majori affectu alligati. Sufficiet ergo, absque scientia media, visio divina circa istam Tyriorum dispositionem olim actu existentem, ut inde certò cognoscat eorum penitentiam sub conditione futuram.

Sed contra, Supponere videtur hæc responsio, minorem affectum in vitia, accedente majori impulsu gratiæ, necessariò succumbere, & voluntatem gratiæ tunc impellenti infallibili lege obsecundare: unde sequetur, penitentiam sic prævisam non fore liberam, atque ita hanc responsionem impingere in doctrinam Jansenij de gratia victrici: parum enim referre videtur, siue major impulsus gratiæ necessariò victricis componatur cum minori affectu in vitia, siue cum minori inclinatione concupiscentiæ, modò voluntas sub illis constituta ex vi intrinseca & infallibili istius gratiæ ad actum penitentiae determinari debeat.

Quamquam & hæc objectio, in hypothesi quam supponit, eodem cum priori vitio laboret. Gratis enim assumitur Tyrios & Sydonios, homines insigniter impios, minori affectu suis vitiis adhæsisse, quam Judæos Bethsaidæ incolas, qui Dei notitiâ, & lege, & plurimis divinæ ultionis exemplis instructi erant, quibus poterat vehementior in vitia affectus non parum elidi. Et in hoc ipso consistere videtur vis exprobrationis divinæ, quod cum Tyrij & Sidonij infideles majorem haberent obicem conversionis, facilius tamen per eadem miracula, eandemque gratiam liberum voluntatis arbitrium ad penitentiam inflexissent.

Quod si adhuc de Tyriorum moderatori in vitia affectu benignius hic sentiendum esse contendas, cogeris etiam ad Sodomitas idem patrocinium

334 Pars 2. Cont. De varia in Deo Scientia,
cium extendere. Nam in eodem contextu de
Capharnaō Judæorum urbe continuò subjungi-
tur; *Si in Sodomis facta fuissent virtutes quæ in te,
forte mansissent usque in hodiernum diem*, nempe per
secuturam conversionem & pænitentiam. An
ergo cognovit Christus scientiâ visionis Sodo-
mitas minori affectu ferri in sua vitia, quam Ju-
dæi Capharnaitæ suis erroribus adhærent? At
contra, ipsa Scriptura disertè testatur *Genesis 13.*
Sodomitas fuisse *homines pessimos*, & in suis vitiis
ad extremum induratos: & tamen horum pæ-
nitentia conditionata præ Capharnaitis à Chri-
sto cognita, & prænnunciata fuit, non utique ex
minori in vitia affectu, qui ultricibus è cælo
flammis ac sulphure cohibendus erat; sed ex ip-
sa libera, ac laudabili voluntatis ad pænitendum
determinatione sub conditione futura, & per
scientiam mediam prævisa. Neque video quor-
sum, ob expositionem tam parum solidam, ali-
qui scientiæ mediæ patroni judicaverint hunc
Scripturæ locum non satis illi patrocinari.

Probatur secundo assertio, ex Ratione, quâ
simul scientiæ mediæ singularis usus, ac neces-
sitas declaratur. Quia ad saluandam libertatem &
meritum nostrorum actuum necesse est dicere,
omnes gratias quæ ad actum eliciendum proxi-
mè conducunt esse indifferentes, sic ut voluntas
illis habitis possit seipsam determinare sive ad
agendum, sive ad non agendum; actio enim ad
quam voluntas non à se, sed ab alio principio
determinatur, non potest esse voluntati libera,
aut meritoria. Et tamen ex altera parte necesse
est asserere, aliquas gratias sic dari à Deo ut in-
fallibiliter inferant actum voluntatis creatæ,
cum non possit Deus homines certò destinare
ad merita gloriæ æternæ, nisi per gratias quas
novit

novit fore efficaces. Hæc autem duo optimè conciliantur per scientiam mediam, & non ita per viam cui alij insistant. Nam posito quod Deus istâ scientiâ videat, Si Petrus in talibus circumstantiis habeat hanc gratiam eliciet actum amoris Dei, potest decernere Petro dare in talibus circumstantiis illam gratiam : atque ita decernet gratiam quæ infallibiliter inferet effectum, liberè tamen ponendum, ex determinatione libera Petri per scientiam mediam prævisâ. At verò absque istâ scientia non ita apparet, quâ ratione possit dicta efficacia gratiæ à Deo dandæ cum libertate voluntatis conciliari. Debet enim illa efficax & infallibilis connexio gratiæ cum actu provenire, vel ex ipsâ natura & entitate gratiæ, per se determinantis, & sic non relinquet voluntatem proximè indifferentem ut possit seipsam determinare : vel certè ponet aliud quo proximè determinetur in præjudicium libertatis. Quæ difficultas plures etiam ante Jansenium, in eum errorem impulit, ut absolute negarent ad libertatem requiri illam voluntatis indifferentiam. Hunc nos scopulum existimamus aptissimè declinari per usum scientiæ mediæ jam expositum, alij aliter, quorum varias & probabiles de hoc puncto sententias dabimus infra in Controversia 7.

S. 4.

Dissolvuntur breviter variorum Argumenta contra scientiam Mediam.

Obiiciunt primò, Scientiam mediam auferre Deo rationem primæ causæ, & primi liberi. Absit

336 *Pars 2. Cont. 1. De varia in Deo Scientia;*
Absit tantum nefas à Scientia illa minimè no-
xia. Probant tamen, Quia supponit liberam de-
terminationem voluntatis creatæ conditionatè
futuram, ante omne decretum actuale, & de-
terminatum voluntatis divinæ. Esto: Quid in-
de piaculi, quod Causa prima considerata in
statu conditionato nihil actu agat, ubi actu ni-
hil agitur. Sic enim in simili forma argumen-
tor, & ostendo ex illa objectione sequi, Scien-
tiam etiam simplicis intelligentiæ auferre à Deo
rationem primæ causæ, & primi liberi: Deus
ut cognoscens per scientiam simplicis intelli-
gentiæ objectum in statu possibilitatis v. g. ac-
tum creaturæ possibilem, nullum de eo objecto
habet actuale decretum: ergo Deus ut sic cog-
noscens non est prima causa, aut primum libe-
rum, Si claudicat hæc sequela, vacillat & ista;
Deus per scientiam mediam cognoscens objec-
tum in statu conditionato nullum de eo habet
actuale decretum: Ergo Deus ut sic cognoscens
non est prima causa, aut primum liberum. En
utrobique error idem se manifestat, quod nem-
pe exigatur in statu non absoluto divina liber-
tas absolutè exercita. Debet igitur hic primum
liberum sive primum determinans sumi propor-
tionatè ad statum in quo objectum considera-
tur, hoc est, in statu possibilitatis, Deus est pri-
mum liberum sive determinans, non actu, sed
possibiliter: in statu conditionato Deus est pri-
mum liberum non actu, sed conditionatè, sive,
esset primum agens liberè si conditio poneretur:
in statu autem absoluto Deus est primum libe-
rum actu & absolutè. Cum ergo pro illo triplici
statu, in quo res eadè considerari potest, Deus sit
primū agens & primum liberum, nullo prorsus
modo per scientiam mediam excluditur à ratio-
ne

ne primi agentis, liberi, determinantis. Nec impedit illa quo minus omne agens, & liberū creatū à Deo volente & decernente accipiat & ipsam potentiam eligendi, & totum actum electionis, relativè ad statum possibilem, conditionatum, aut actualē, in quo res à mente nostra consideratur existere, Hoc si ritè attenderetur, multum difficultatis, & contentionis evanesceret.

Obiicies tamen Secundò : Scientia media lædit in hoc libertatem divinam, quod non proponat Deo objectum suum cum indifferentia ad existendum, vel non existendum, sed exhibeat determinatè futurum, si ponantur certæ circumstantiæ, quasi præveniēdo determinationem divinam.

Respondeo negando assumptum : & iterum moneo, frustra obiici læsionem aut impedimentum libertatis in statu conditionato, ubi non datur locus libertati exercendæ, quæ tantum actu exerceri potest in statu absoluto. Cæterum non proponit scientia media actum voluntatis humanæ futurum sine dicta indifferentia, nisi ex hypothesi quod Deus liberè vellet suam gratiam, & concursum, & reliquas condiciones præbere, cum quibus prævidetur connectenda actio voluntatis humanæ, adeòque actus conditionatè prævisus per scientiam mediam, supponit etiam conditionatum exercitium libertatis divinæ, si ve, quod hoc exercitium actu esset, si actura foret voluntas creata. Non enim concipitur hæc actura, nisi supponantur adfutura omnia ex parte Dei ad agendum requisita.

Obiicies tertio : Cum scientia media non consistit libertas voluntatis creatæ : Posito enim auxilio divino, & scientia mediâ quâ Deus novit, si detur hoc auxilium in his circumstantiis

P

habi-

338 *PARS 2. Cont. 1. De varia in Deo Scientia,*
habiturum effectum, non potest non sequi con-
sensus voluntatis creatæ.

Respondeo, Si ita noxia est libertati humanae
scientia media auxilii indifferentis, vā prævilio-
ni prædeterminationis physicae, actum per se in-
fallibiliter inferentis. Nihilominus, admittunt
adversarii Deum prævidere, si ponatur præde-
terminatio physica, voluntatem liberè consen-
suram: Si ergo scientia conditionata futurae
prædeterminationis, non tollit libertatem vo-
luntatis humanae, quomodo eam tollet scientia
conditionata auxilii indifferentis, quod ex parte
sua voluntatem indeterminatam relinquit.

Ad rationem itaque allatam in forma dico:
Posito auxilio divino, & ista scientiā mediā, non
potest non sequi consensus voluntatis humanae,
necessitate aliqua simpliciter antecedente istum
consensum, nego; necessitate aliqua consequen-
te & præsupponente liberum exercitium volun-
tatis, concedo; hæc autem præscientia non po-
test tollere illam libertatem cuius exercitium a
præscientia non penderet, sed potius illa præscien-
tia dependet à determinatione conditionata &
libera ipsius voluntatis. Per scientiam itaque
mediam ideo solum novit Deus Petrum consen-
surum, si ponatur in his circumstantiis, quia re-
ipsa in illis constitutus ad consensum liberè se
resolueret. Nulla igitur hic est necessitas nisi
merè consequens ex hypothesi liberæ determi-
nationis voluntatis humanae, cum absolutè fue-
rit in potestate Petri efficere ut Deus hanc scien-
tiam non haberet, sed contrariam de negatione
consensus, si nempe Petrus in illis circumstantiis
positus nollet consentire.

Quinimo si voluntas esset instructa gratiā, &
concurfu Dei, & aliis ad agendum proximè re-
quisitis,

quisitis, eodem modo actum eliceret etiam si scientia illa à Deo penitus abesset. Ista enim præscientia conditionata, quæ in actum nullo modo influit, non requiritur ad hoc ut voluntas possit agere; uti aliqui præposterè concipiunt, sed ut Deus in decernendo actu libero creaturæ procedat providè, & non cæco modo, per auxilia & media indifferentia, cum quibus non potest cognosci jungendum esse effectum, nisi id exploretur beneficio scientiæ mediæ; sine qua in obtinendo efficaciter actu libero, dirigendæ essent à Deo suæ gratiæ eventu incerto: sicut ab homine emittuntur in scopum plures sagittæ, de quibus incertus est an hac, an aliâ scopus attingetur, cum singulæ ad hoc sint indifferentes, & possint à scopo aberrare.

Instabis, Etsi admitteretur scientia media esse posterior consensu voluntatis creatæ ut conditionatè futuro, est tamen illa prior eodem consensu in statu absoluto, sive ut est absolutè futurus, & stante illa præscientiâ necessariò sequetur: Ergo scientia media aufert libertatem istius consensus ut est absolutè futurus.

Respondeo distinguendo antecedens: Scientia media est prior consensu absolutè futuro aliquâ prioritate rationis, in quantum dirigit Deum ut actum futurum absolutè decernat, concedo antecedens: Est prior consensu absolutè futuro aliquâ prioritate naturæ, per modum causæ influentis, nego antecedens. Tantum enim requiritur illa scientia in Deo, ut cognoscatur consensus ille positus mediis indifferentibus infallibiliter secuturus, non verò ut illa in actum influat. Quinimo positus ceteris prærequisitis actus ille non minus eliceretur, etiam si scientia media abesset, ut supra ostendi, uti & ipsam

340 *Pars 2 Cont. 7. De varia in Deo Scientia.*
ipsam scientiam mediam potius dependere à libero exercitio hujus actus sub conditione futuri.

Quomodo verò universim scientia media, aut alia, quæ sic præcedunt actum liberum ut ab ipso libero actus exercitio dependeant, nullo modo officiant libertati, clarius elucescet ex similitudine Umbrae, quæ Corpus nostrum antecedit quando sol nobis à tergo obvertitur. Nihil enim ambulantis libertati obest illa umbra necessario antecedens, cum illâ non obstante possit homo pro suo arbitrio huc, vel illuc ambulare, & efficere ut hæc, vel illa umbra præcedat, quamvis ex hypothesi quod stet ad solem retro lucentem debeat aliqua umbra hominem antecedere. Est autem rerum futuritio quasi quædam umbra intelligibilis, quæ licet, intervallo temporum, rerum futurarum existentiam antecedit, ab hac tamen futura existentia, tota illa antecedens futuritio dependet. Non potest igitur illa futuritio aut prænotio rerum futurarum libertati præjudicare, etiam si res quæ est, vel esset futura, per suam futuritionem antecedentem seipsam quodammodo objectivè antevertat, uti umbra quasi quid idem cum corpore, ipsum corpus antecedit. Quæ similitudo facilius accommodabitur rebus quæ tantum sub conditione essent futuræ, si more Mathematicorum consideremus astrorum umbras sive eclipfes, quæ post viginti millia annorum essent futuræ, quamvis forte mundus tam diu non stabit; adeoque eclipfes illæ nunquam sint futuræ, habent tamen nunc suam futuritionem in mente Mathematicorum. Sic etiam futuritio conditionata non causatur ab ullo quod actu est, vel erit, sed ab eo quod esset si conditio poneretur.

Et

Et per hanc similitudinem aptè explicari potest, quo pacto omnis Dei praescientia, praedeterminatio, praedestinatio, reprobatio, quamvis fuerint ab aeterno, non tollant hominis libertatem, sed à nostro arbitrio benè, vel malè operante dependant, quod aegrè capiunt rudiores.

Obiicies quartò: Usus ille scientiae mediae favere videtur errori Semipelagianorum. Si enim Deus in distribuenda gratia dirigatur per scientiam illam conditionalem, sequetur opera conditionatè ponenda esse causam cur Deus hanc gratiam homini largiatur, in hoc autem errant Semipelagiani.

Respondeo negando assumptum: Ad argumenti sequelam dico, opera conditionatè ponenda, etsi sint certo modo causa finalis, ad quae obtinenda conceditur gratia, non esse tamen opera illa causam meritoriam, aut impetratoriam gratiae, sic ut illa nondum existentia gratiam sibi à Deo tanquam praeium concedi postulent; hoc autem contendebant Semipelagiani. Cum enim vellent omnem Dei gratiam homini dari ob merita ejus naturalia praevisa, & saepè non reperirent merita absolutè futura, recurrerant ad merita, sive bona opera conditionatè ponenda; sic ut assererent ex duobus infantibus morituris uni praedestinari Baptisum, & alteri negari, eò quod Deus praevideret, si supervivissent, unum benè acturum, alterum malè: item uni adulto, non alteri, fidem praedicari, eo quod Deus praescriberet hunc, non illum, crediturum si fides illis annuncietur. Ista autem doctrina etiam apud defensores scientiae mediae prorsus erronea est, cum certum sit nullum opus, nisi absolutè existens, praeium aut pœnam mereri: imo constet multos praematurè mori ac salvari,

342 *Pars 2. Cont. 1. De varia in Deo Scientia,*
salvari, qui si diutius vixissent, in multa demerita, & peccata incidissent, juxta illud Sapientiae 4. *Raptus est ne malitia mutaret intellectum ejus:* quem proinde locum sibi adversum, teste S. Augustino lib. de prædest. Sanctorum cap. 14. Semipelagiani repellebant, tamquam è libro non canonico citatum. Causa itaque motiva cur Deus det alicui gratiam quam prævidet fore efficacem, potius quam merè sufficientem, est ipsa Dei bonitas, quam non tenetur in omnes æqualiter exercere: præscientia autem conditionalium proponit Deo opus bonum conditionalitè futurum, uti dixi, non ut causam meritoriam gratiæ efficacis, sed tantum ut causam finalem, quæ non movet actu existens instar meriti, sed per modum objecti futuri, & per media procurandi, juxta illud D. Thomæ *quest. 23. art. 1. ad primum.* Usus gratiæ præscitus non est ratio collationis gratiæ, nisi secundum rationem causæ finalis.

Obiicies quintò: S. Augustinus agens contra Semipelagianos, scientiam mediam non agnoscebat. Nam teste Prospero in epist. ad S. Augustinum, Semipelagiani credebant ab Augustino sub nomine prædestinationis, fatalem quandam induci necessitatem. Atqui istius necessitatis nulla poterat esse apparentia, si prædestinetur gratia indifferens, quæ per scientiam conditionalium certò cognoscitur consensum voluntatis liberè obtentura. Ergo D. Augustinus illam scientiam non agnoscebat.

Respondeo, Etsi S. Augustinus in statuenda prædestinatione usus fuisset scientiâ mediâ, potuisse nihilominus Semipelagianis videri, etiam cum illa, non satis salvari hominis libertatem: sicut etiamnum multi contendunt per prædestinationem

nitionem nixam scientiæ mediæ creaturæ libertatem everti, uti supra vidimus in objectione quarta: quamvis è contra alij existiment eâ positâ nullum esse evertendæ libertatis periculum.

De cetero, notam fuisse S. Augustino, aliisque Patribus scientiam illam conditionalium, patet vel eo, quod noverint ex Scripturis Deum præscivisse, quid acturi fuerint Ceilitæ si David apud eos mansisset; & quid visis Christi miraculis fecissent Tyrij & Sidonij, de quibus supra. Atqui S. Augustinus & Patres non agnoverunt de actionibus istis sub conditione futuris decreta conditionata quæ ponunt Thomistæ, sæpe enim disertè docet S. Augustinus, non omnium rerum, quarum est in Deo præscientia, earum etiam esse prædestinationem, sive decretum, sed prædestinationem esse de rebus bonis tantum, præscientiam etiam de malis. Ergo debet S. Augustinus cum aliis Patribus, ad præscientiam istarum actionum, maximè malarum, scientiam mediæ agnovisse.

His breviter dissolutis, non parum subit admirari, argumenta ista ab adversariis jactari tanquam tela scientiæ mediæ, ac Molinistis fatalia, cum tamen ex iis præcipua facile possint unico verbo infringi, & in suos Authores retorqueri, ut jam ostendo.

Jactant imprimis S. Augustinum in concilianda gratia cum libertate nomen scientiæ mediæ nunquam usurpasse. Sed ne hoc prolixè disputetur, ita sit, quid inde? Nuspiam gratiæ per se determinantis, nuspiam physicæ prædeterminationis, nuspiam istius decreti ex parte actus absoluti &c. nomen disertè expressit. An ideo agnosces hæc quoque penitus repudianda tanquam S. Augustino ignota? Nihil igitur hinc in scientiam

344 *Part 2. Cont. 1. De varia in Deo Scientia,*
tiam mediam potius quam in adversariorum do-
ctrinam invidiæ redundat.

At urgent alij D. Augustinum scientiam me-
diam in Semipelagianis diserte reprobasse. Sed
contra : Si Scientiam hanc ne quidem de no-
vit , quo pacto eam diserte reprobavit ? Dico
igitur S. Augustinum scientiam in Deo mediam
nunquam repudiasse , admitto tamen quando-
que malum ejus usum in Semipelagianis repre-
hendisse. Verum quid inde conficies ? An non
potest rei optimæ abusus esse pessimus ? Si hac
tempestate Calvinistæ gratiâ per se prædetermi-
nante sic abutantur , ut perperam doceant per
eam humanæ voluntati necessitatem inferri , an
ideo admittes gratiam illam esse Calvinianam,
& è Scholis relegandam ?

Sed inquires, Semipelagiani olim aiebant , ali-
quos infantes præ aliis ante mortem Baptizari ,
& quosdam adultos præ aliis ad Fidem efficaci-
ter vocari , quia nempe Deus per scientiam me-
diam prævidit illos postea si superviverent fidem
liberè amplexuros ; quod ab Augustino & Ec-
clesia universa meritò damnatum fuit.

Resp. Semipelagianos in eo damnatos esse ,
quod dicerent opera bona ex viribus naturæ , &
tantum conditionatè futura, vim habere meriti,
& ad salutem conducere, non quod assererent
ea opera à Deo sub conditione fuisse prævisa.

Hoc si neges , & porro contendas , illorum
errorem in hac præscientia situm fuisse, Vide ne
teipsum non minus quam tuos Adversarios in-
cautè impugnes. Nam & ipse saltem in decretis
conditionatis præscientiam de omni objecto
etiam sub conditione futuro in Deo admittis ;
& tamen ex præscientia sic habita sequetur vim
meriti absolutam competere operibus ut con-
ditionatè

ditionatè futuris, si id ex vi scientiæ mediæ sequi, debeat : Parum enim refert siue Deus in decretis, siue per scientiam mediam opera illa præcognoscat, ad hoc ut rationem meriti obtineant, in quo illis attribuendo hæretici illi meritò damnati fuere. Atque ita ut alios in Pelagianum illud pelagus demergas, teipsum in eandem ruinam incautè præcipitas.

Sunt & alij, qui scientiæ mediæ patronis obijciunt, quod velint esse primi istius scientiæ authores, cum tamen ea sit antiqua, & pridem cognita : at contra alij ex adversariis eam novitatis insimulant. Nec desunt alij qui scientiam mediam penitus abstrusam, & inconceptibilem esse affirmant : alij verò eam ut nimis apertam, & facilem gratiæ & libertatis conciliatricem accusant, cum mysterium hoc maxime reconditum esse omnes agnoscant. Hæ accusationes dum se mutuo interinunt, nostrâ responsione non egent.

Stant autem pro hac Scientia, præter Authores, Societatis, variæ Academiæ, ac Doctores celeberrimi. Pro eadem apud Henaum & Philalethem cap. 3. §. 3. à pag. 175. ex Archiepiscopis enumerantur Hugo Cavellus, Antonius Peres, Augustinus Antolinus, Gasper Nemius Duaci olim Professor : Ex Episcopis Malderus, Mascarenius, Dietalepius, Manriquez, Abelli, Crespi, Joannes Strienus, Levinus Torrentius, S. Franciscus Salesius novum Ecclesiæ tam sanctitate quàm doctrinâ columen & ornamentum. Ex quibus discernet idoneus Lector hanc Scientiam, & quæ illi innituntur dogmata, inter sanæ, solidæque doctrinæ articulos liberè recipiendam, etsi contra eam à pluribus more scholastico disputetur, uti fit in Controversia sequenti.

CONTROVERSIA SECUNDA

*An detur Prædeterminatio physica à
Deo ad omnes actiones creaturarum.*

§. I.

Status & Historia hujus Controversiæ.

Post Disputationes coram summo Pontifice institutas à Patribus Dominicanis contra scientiam mediam & affines Controversias, rogarunt impensè Patres Societatis, ut sibi quoque liceret contra Prædeterminationem physicam, præsertim in materia de gratia, sua argumenta depromere. Itaque de illa coram Paulo V. habitæ sunt à P. Bastida octo disputationes, quæ durarunt usque ad diem 22. Februarij anni 1606. in quibus contendebat gratiam quæ est efficax in actu primo, non esse talem ex sua physica entitate, sic ut eâ positâ in voluntate, implicet contradictionem ex vi illius gratiæ non sequi voluntatis consensum: idque ex quatuor potissimum principiis concludebat. Primò, ex testimoniis Scripturæ Sacræ: 2. ex definitionibus Conciliorum Tridentini, Arausicani, & Senonensis: 3. ex doctrina S. Augustini, & aliis Ecclesiæ Patribus: 4. ex consensione quam conabatur ostendere inter hanc, & doctrinam Calvini, non enim videbatur adhuc eo tempore in hoc conatu nimium excedere, cum paulò ante ab adversariis, prolixis parallelis, doctrina Molinæ, cum Pelagij institutis collata fuisset. Omni-
bus

bus absolutis talis fuit Pontificis sententia, qualem de scientia media in §. 2. supra retulimus.

Status itaque hujus celeberrimæ Controversiæ de Prædeterminatione physica genetricè sumpta hic est. An ut creatura agat, necessariò prærequiratur prædeterminatio physica, quæ sit prævia aliqua motio ad singulas actiones à Deo producta in causa secunda, per quam applicetur, & determinetur ad agendum.

Prima sententia propria est Thomistarum, quæ asserit, præter Concursum concomitantem, quem ponimus, causæ primæ cum secundæ, necessariam esse motionem illam antecedentem, quâ positâ creatura debeat agere, & quâ non positâ nequeat operari, sive sit agens necessarium, sive liberum.

Disconveniunt tamen inter se Thomistæ in assignanda Entitate in qua præcisè consistat illa præmotio. Primò, Bannez Caprera, alique apud Ruiz de volunt. Dei disp. 46. sect. 1. volunt esse qualitatem physicam, & fluentem à Deo causis secundis impressam, & per modum partialis principij prius naturâ complementem actionem creaturæ; & sic dicendum est hanc præmotionem se tenere ex parte actus primi.

Secundò, docet Nazarius, & Capezudo, esse ipsam actionem creaturæ prout illa procedit à Deo ut causa determinante, & simul à creaturâ ut causa determinata; & juxta hanc expositionem, prædeterminatio videretur se tenere ex parte actus Secundi. Alij recentius aiunt, illam consistere in applicatione omnium prærequisitorum ad actum secundum, sive ad actionem necessariò ponendam.

Tertiò, Alvarez & Zumel tradunt prædeterminationem esse aliquid neque spectans ad actum.

348 *Part. 2. Cont. 2. An detur Prædeterm. Phys.*
tum primum, neque ad actum secundum, sed
inter utrumque aliquid medium de utroque ex-
tremo aliquid participans, quam motionem vir-
tualem nuncupant. Sed ista entitas media nullā
potest ratione fulciri; per hoc enim omnino
corrumpitur, quod neque D. Thomas, neque alij
Theologi dividentes adæquatè actum in pri-
mum & secundum, talis actus medij unquam
meminerint. Quodque per se inexplicabile vi-
deatur, aliquam rem absolutè existere, & simul
de actu primo aliquid participare.

Secunda opinio est Scotistarum, negantium
creaturas applicari ad agendum per ullam hu-
jusmodi entitatem illis intrinsecè inditam, asse-
runt tamen illas per decretum Dei extrinsecum,
absolutum, & efficax ad agendum applicari ac
determinari. In hoc igitur à Thomistis tantum
discrepare videntur, quod hi doceant præviam
creaturæ applicationem fieri per aliquid causæ
creaturæ intrinsecum, Scotistæ verò per aliquid
extrinsecum. Sed neque sic prioris sententiæ
difficultates satis evitant, neque desunt propriæ
quas insuper incurrunt.

Tertia opinio prioribus opposita, & Scholæ
Societatis universæ propria, reiecit omnem
istiusmodi prædeterminationem physicam: ne-
gatque applicationem causæ secundæ ad agen-
dum aliam esse necessariam, quam ut Deus in
actu primo paratus sit suum illi concursum præ-
stare ad agendum, & creaturâ seipsam determi-
nante, Deus simul per eandem actionem cum
illa operetur: quod ex dicendis magis exponetur.

§. 2.

*Ostenditur Prædeterminationem Physicam non esse
admittendam ad causas sive necessarias,
sive liberas.*

Dico primò, Ad actiones causæ necessariæ
superflua est omnis physica prædetermina-
tio.

Probat. Ideo ab aliis requiritur illa præde-
terminatio, ut causa creata per illam determi-
netur ad agendum. Sed causa necessaria per na-
turam & entitatem suam est sufficienter deter-
minata ad agendum positis omnibus ad actio-
nem prærequisitis ex parte creaturæ, & decreto
præbendi concursus concomitantem ex parte
Dei, absque alio determinante, aut applicante.
Ergo illa prædeterminatio in causis necessariis
est omnino superflua.

Neque dicas, ad hoc requiri præmotionem
divinam ut potentia creata, per se incompleta
& insufficiens, à causa prima compleatur & ap-
plicetur ad agendum, sicut instrumenta debent
præmoveri & applicari à causa principali.

Nam contra, causa necessaria posita cum om-
nibus prærequisitis, & concursu Dei sibi oblato,
per seipsam ita est completa ad agendum, ut
nequeat actionem omittere; ideo enim causa
illa dicitur necessaria, quia ad unum est deter-
minata sine potentia ad oppositum: ergo illa sic
constituta non requirit aliunde ad agendum ap-
plicari. Neque verum est quod creaturæ se ha-
beant sicut instrumenta illa quibus nulla inest
virtus operandi, ideoque debent ab artifice præ-
moveri:

noveri : habent enim causæ creatæ virtutem intrinsecam à Deo sibi inditam respectu effectuum ad quos ex sua natura ordinantur ; non enim admittent adversarij illas merè passivè, & mortuo modo ad agendum ad moveri, sicut in instrumentis propriè dictis fieri solet.

At, inquires, cum Philosopho 2. *Physic. textu* 33. Omne quod movetur ab alio movetur. Sed non ab alio quam à Deo : ergo prærequiritur præmotio divina ad omnem actionem creaturæ.

Respondeo negando consequentiam. Non enim dicit omne quod movetur ab alio præmoveri, sed simpliciter moveri. Sufficiens autem quælibet causa movetur à Deo, Primò, per hoc quod simul concurrat coëfficiendo cum ea quamlibet illius actionem, quam sine divino concursu non posset sola exercere : Secundò, præbendo creaturæ præviā virtutem effectivā omnis operationis ac motionis, quā ratione omnis actio & motio creaturæ, à Deo tanquam prima illius causa procedit. Quo etiam sensu alibi dicit Aristoteles, elementa moveri à generante, ex eo tantum quod à causa quæ generat, sive inducit formam elementi, indita sit elemento vis naturalis quā per se sursum aut deorsum moveatur, generante etiam absente, & nullum motum actu imprimente. Adde, non paucos dictum Aristotelis sic legere ; Omne quod movetur ab aliquo movetur ; nempe vel ab alio, vel à seipso.

Dico secundò : In agentibus liberis prædeterminatio physica non videtur ullo modo posse consistere cum libertate actus prædeterminati.

Probat : Potentia libera est quæ positis omnibus ad agendum immediatè prærequisitis potest

test agere & non agere ; uti constat & lumine-
rationis, & consensu communi, etiam in Schola
Doctoris Angelici. Atqui positâ prædetermi-
natione voluntas non potest agere & non age-
re, sed debet infallibiliter id agere ad quod de-
terminata est, sine potentia hic & nunc expedi-
ta ad oppositum. Ergo prædeterminatio physi-
ca non potest consistere cum libertate.

Minor probatur : Quia, omnis suppositio an-
tecedens immediatè actum, independens à vo-
luntate, & actum infallibiliter inferens, tollit
potentiam liberam agendi & non agendi ; de-
terminat enim præcisè ad actionem, sic ut stan-
te illâ suppositione impossibile sit voluntati ac-
tum omittere. Ex hoc enim capite necessarius
est amor beatificus, aut quicumque actus volun-
tatis qui ex necessitate elicitur. Atqui præde-
terminatio physica est talis suppositio immédia-
tè antecedens, & independens infallibiliter in-
ferens actum voluntatis, in hoc enim plerum-
que Thomistæ conveniunt. Ergo positâ & stan-
te prædeterminatione non manet voluntati po-
tentia agendi & non agendi, adeoque necessa-
riò præjudicat libertati actus prædeterminati.

Confirmatur nostra probatio : Gratia efficax
non consisteret cum libertate si ita per se de-
terminaret voluntatem ad eliciendum actum
bonum, ut positâ gratiâ impossibile foret non
sequi consensum voluntatis. Ergo neque præde-
terminatio physica consistet cum libertate, cum
eâ positâ impossibile sit non sequi actum præ-
determinatum. Antecedens patet ex Tridentino
sess. 6. can. 4. asserente hominem posse dissen-
tire gratiæ si velit : item, hominem posse abii-
cere gratiam si velit : quia censebat aliàs effica-
ciam gratiæ non stare cum libertate.

Ref-

Respondent primò Thomistæ, ad minorem nostri argumenti cum distinctione, & dicunt, posita prædeterminatione voluntatem posse agere & non agere, in sensu diviso, id est considerando voluntatem per se, & ut est potentia divisa ab actuali prædeterminatione, etsi nequeat non agere, in sensu composito, hoc est, componendo voluntatem cum actu prædeterminato, quem non potest non elicere ex hypothesis quod illum actu eliciat, quam dicunt esse necessitatem merè consequentem: atque ita aiunt intelligendam esse definitionem potentie liberæ, ut sufficiat posse agere vel non agere in sensu diviso: quo etiam modo aliqui conantur explicare sensum Tridentini. At contra Non habet voluntas in casu potentiam non agendi in sensu diviso; quia stante prædeterminatione non habet potentiam ponendi istum sensum, si ve carendi actuali exercitio actus prædeterminati, quod probo, non ponitur actu sensus divisi nisi ab eo qui potest auferre prædeterminationem, atqui in voluntatis potestate non est auferre aut exentere prædeterminationem, quæ à Deo solo voluntati imprimitur: ergo non est in potestate voluntatis ponere sensum divisum: ergo nec in sensu diviso actum omittere.

Respondent secundò, Posita prædeterminatione, cum potentia ad agendum, remanet etiam potentia ad non agendum, quia saltem permanet ipsa voluntas per omnia naturæ suæ relictæ, quæ etiam est potentia ad non agendum.

Sed contra: Remanet quidem potentia ad non agendum remota, & per prædeterminationem impedita, concedo: remanet potentia proxima & expedita nego: voluntas enim prædeterminata ad agendum est tantum potentia remota

remota & impedita ad non agendum, non sufficit autem potentia remota & impedita, quia sic voluntas hic & nunc non habet in potestate sua actum & non actum.

Quinimo in eadem forma conficiam actum voluntatis quacunque necessitate elicitum, semper remanere liberum, sic enim argumentor: Posita per Deum quacunque voluntatis necessitate, semper remanet voluntas in se & essentialiter potentia libera, ergo posita quacunque necessitate actus voluntatis erit liber. Consequens est aperte falsum, ergo & istud ex quo sequitur.

Respondent tertiò, Ad libertatem non simpliciter requiri immediatam indifferentiam voluntatis, sed etiam indifferentiam iudicii, sive cognitionem proponentem objectum sub aliqua ratione boni, & sub aliqua ratione mali, quam vocat Alvares indifferentiam objectivam, quâ stante aiunt impossibile esse necessitati voluntatem, & illius tantum defectu amorem beatificum esse necessarium.

At contra: Libertas in eo consistit, quod possit omnibus ad agendum prærequisitis possit voluntas agere & non agere: Atqui posito illo iudicio indifferenti, & supposita prædeterminatione, non potest voluntas non agere; ergo ad libertatem non sufficit tale iudicium: probatur consequentia: Non potest sufficere indifferentia iudicii quando aliunde habetur causa necessitatis, qualis hic est vis ineluctabilis physicae prædeterminationis: sic enim satis non foret, intellectui inesse iudicium indifferens, si illo stante Deus negaret voluntati concursum ad amorem objecti indifferenter cogniti, illo enim iudicio non obstante omisso amoris esset absolute

lutè necessaria. Denique fatendum est gratiam non adimere intellectui iudicium indifferent; & tamen si voluntas non possit reiicere gratiam, eam necessitaretur ad consensum, ut definit Tridentinum contra Lutherum, qui docebat ex necessitate voluntatem gratiæ obsecundare. Sed neque Lutherus, neque Calvinus cognitionem objecti indifferentem sustulerunt, & tamen damnati sunt, eo quod docerent voluntatem per gratiam necessitari.

Respondent quartò, maximè Recentiores. Prædeterminationem non esse suppositionem antecedentem, sed esse ipsam actionem creaturæ, prout est simul à Deo, juxta tertiam expositionem supra in §. 1. sive esse applicationem omnium prærequisitorum ad actionem creaturæ. Ergo, inquam, prædeterminatio spectabit ad actum secundum; ergo creatura ex parte actus primi erit potens agere & non agere.

Contra: illo etiam posito, determinatio ad illam actionem orietur à solo Deo, ergo non erit in potestate voluntatis creaturæ illam non ponere, cum penes illam non maneat determinatio ad agendum vel non agendum, ergo respectu voluntatis creaturæ actus secundus non erit liber. Imo ex parte actus primi dabitur adhuc aliquid quo posito necessariò ponitur actio, nempe prædefinitio, seu decretum efficax ponendi istam prædeterminationem, cum quo stare nequit non actio, nam ad decretum necessariò sequitur prædeterminatio, & ad prædeterminationem actio. Denique sive statuas prædeterminationem esse talem actionem creaturæ, sive talem applicationem, quæro, an illa sit causa cur agat creatura? Id certè non negabis, nisi à communi recedas: at causa tenet se ex parte actus

actus primi : Ergo frustra ad causam secundam, aut istam applicationem recurris.

Sed postremò dices : voluntas potest seipsam determinare ad agendum salvâ libertate : ergo similiter Deus poterit suâ præmotione illam determinare illâsâ libertate; habet enim Deus omnem potestatem in voluntatem creatam, quæ potest voluntati in seipsam competere. Idque corroborant ex verbis S. Augustini de Corrept. & grat. cap. 14. Deus magis habet in potestate voluntates hominum, quam ipsi suas.

Respondeo neg. consequentiam, quia determinatio quæ oritur ab intrinseco sive ab ipsâ voluntate sita est in potestate arbitrij; determinatio autem quæ oritur ab extrinseco non est in ejus potestate, adeoque antecederet necessitat; habet ergo Deus in voluntatem liberam, omnem potestatem possibilem, sed non impossibilem, qualis esset, eam reddere liberam, & tamen ad unum determinatam.

Habet quoque voluntates liberas hominum in sua potestate æque ac ipsi, hoc sensu, quod Deo sint in promptu media indifferentia & innumera, per quæ, mediante scientiâ mediâ, posset quemvis actum liberum à voluntate creatæ impetrare. Et hæc optima est S. Augustini explicatio; quæ si tibi non sat arrideat, vide ne tuum in te argumentum hoc modo retorqueam : Habet Deus omnem potestatem in voluntatem creatam, quam habet ipsa : atqui voluntas creatæ potest determinare seipsam etiam ad formale peccati : ergo & Deus. Hoc autem penitus negant etiam ipsi prædeterminationis physicæ defensores. Nunc itaque ulterius.

Dico tertio, Datâ prædeterminatione physica ad actus peccaminosos, non apparet quo modo

Probatum : Qui ponit prædeterminationem ad peccatum magis videtur esse auctor peccati, quam homo, aut dæmon suadens & instigans ad actum peccaminosum, instiganti enim potest voluntas resistere, prædeterminanti non potest: sed dæmon suadens & instigans ad actum peccaminosum hoc ipso est author peccati : ergo multò magis Deus, si prædeterminet ad actum peccaminosum, esset auctor peccati. Unde ulterius sequetur injustam fore penam quam Deus peccantibus infligit.

Respondent. Deum non prædeterminare ad formale peccati seu ad malitiam, sed tantum ad materiale peccati, sive ad actus peccaminosi physicam entitatem, non ad illius moralem deordinationem.

Sed contra primò, sive formale peccati consistat in positiva entitate actus, sive in aliquo negativo, utrumque est necessariò connexum cum actu intrinsicè peccaminoso v. g. in odio Dei : ergo non potest Deus prædeterminare ad materiale, quin etiam prædeterminet ad formale talis peccati.

Contra secundò, Suadens alteri odium Dei, aut mendacium non quâ malum, sed quâ utile, sic ut utilitatem tantum intendat, non malitiam, rectè adhuc censetur author istius odij, & mendacij; ergo multo magis illius author erit prædeterminans ad materiale peccati, vi cuius debet sequi talis actus à quo malitia est inseparabilis.

Contra tertiò, Damnatur error Calvini in Trid. sess. 6. can. 10. quod doceret Deum impellere homines ad peccatum; & tamen non contendeat ille Deum impellere ad formale peccati

cati, sed potius ad materiale, ut ex illius affectis tradit Chamierus, hoc autem materiale peccati non minus infert prædeterminatio quam impulsus aut instigatio; ergo infert pariter formalem malitiam dum ea cum materiali peccato insolubili nexu sociatur.

Sed quæres, Quomodo etiam in nostra sententia non lædatur libertas, & Deus non sit author peccati, cum statuamus in Deo decretum concurrendi, imo & concursum Dei actualem ad omnem actum etiam peccaminosum?

Respondeo, In nostra sententia hæc omnia rectè salvari. Quia statuimus in Deo decretum concurrendi efficax quidem & absolutum, sed indeterminatum tam quoad exercitium, quam speciem actionis: sic ut vi illius decreti non potius velit Deus amorem quam non amorem, aut odium amori oppositum: ac si diceret, Volo omnipotentiam meam paratam assistere causis secundis, ut ab illis ad quamlibet actionem determinari possit. Concursus autem quo Deus in actu secundo agit cum creatura, non est prævius aut prædeterminans, sed tantum simultaneous, sic ut eadem actio procedat à creatura ut causâ determinante, & simul à Deo ut causâ determinatâ, sive permittente se à creatura determinari, & quasi trahi in consortium ejusdem actionis. Per hunc autem concurrendi modum satis patet neque lædi creaturæ libertatem, cum non aliunde, sed à seipsa ad agendum determinetur: neque Deum esse authorem peccati, cum creaturarum ad actum peccaminosum non determinet, sed tantum permittat se trahi ad cooperandum creaturæ juxta naturalem illius exigentiam.

Quæres secundo, Quo pacto discernatur sententia

358 *Part 2. Cont 2. An detur Prædetermin Phys.*
tentia Prædeterminantium, à doctrina Jansenij
contraria libertati voluntatis creatæ ?

Respondent facile Prædeterminantes, se ab
ea doctrina plurimum discrepare. Primò, Quia
damnata est illa doctrina Jansenij quæ tradit,
Interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ non pos-
se resisti, & ad merendum & demerendum non
requiri libertatem à necessitate, sed tantum à
coactione; quam illi omnino abhorrent, &
meritò damnatam admittunt.

Secundò, Dogma Jansenij negat in statu na-
turæ lapsæ dari gratiam sufficientem; Defenso-
res verò prædeterminationis gratiam illam in
terminis defendunt, & admittunt eam suo effe-
ctu posse carere.

Tertiò, docent hi requiri prædeterminatio-
nem physicam in omni statu naturæ, tam inte-
græ, quàm lapsæ, eò quod ipsa conditio causæ
creatæ illam absolutè deponat; non ex eo quod
amissa sit libertas indifferentiæ per peccatum
Adami, ut alij perperam volunt. Denique ab-
solutè negant voluntatem prædeterminatam
necessitati, sed potius Deum prædeterminare
convenienter ad naturam causæ liberæ. Quam-
vis autem alij Theologi contrarium opinentur,
doctrina, tamen prædeterminantium ab Eccle-
sia nullo modo interdicitur, aut ullâ censurâ
notatur, sed liberè in Scholis defenditur & dis-
putatur.

Quæres tertiò. Quid de prædeterminatione
physica senserit Doctor Angelicus.

Contendunt operosè non pauci mentem D.
Thomæ, & plurium Thomistarum ab hac præ-
determinatione omnino alienam esse; & ex ea
Schola varios qui contra eam militant longo
agmine conscribunt. Id sedulò præstat Petrus à
S. Jo-

S. Josepho, Ruiz, Henao, de Cerf, Josephus de Vita, & postremo Borul, ac plures alij. Sed nobis hic consilium non est alias ex aliis quaestiones ferere, sed potius rem ipsam paucis complecti, & eorum quibus scribimus captui accommodare.

CONTROVERSIA TERTIA

An Prædestinatio absoluta ad gloriam facta fuerit ante prævisa hominum merita, & Reprobatio ante prævisa demerita?

§. I.

Exponitur status Controversiæ, & de ea varia Scholarum sententiæ.

Cæpit hæc Controversia primo omnium agitari circa annum Christi quadringentesimum, dum S. Augustinus ageret contra Pelagianos: nam à Patribus qui ante Pelagij tempora floruerunt nunquam ex professo, sed tantum ex incidenti, tactam fuisse, tradit ipse Augustinus lib. de dono persever. At demum circa annum Christi 1535. Joannes Calvinus, ejusque asseclæ, de modo electionis ac reprobationis divinæ novos, gravissimosque errores invexerunt, de quibus supra in polemicis actum.

Inter Doctores Catholicos, de quaestione in titulo proposita, magna est etiam hoc tempore sententiarum discrepantia. Prima est opinio Thomi-

Thomistarum, cum D. Thoma ut illi eum interpretantur, asserentium omnes qui salvandi sunt, à Deo electos esse ad gloriam ante prævisa eorum merita, ad construendam ex illis Jerusalem celestem, sicut Architectus pro suo arbitrio eligit certos lapides, postea aptandos ad constructionem ædificij. Eandem esse mentem Scoti sentiunt plerique Scotistæ qui eum sequuntur, ego tamen ex illis novi Professores probè eruditos aliter sentientes. Ex Auctoribus etiam Societatis ad hanc sententiam accedit Bellarminus, Suarez, Henriquez, Ruiz, Toletus, Tannerus, & quidam alij.

Non conveniunt tamen omnes prædicti auctores cum Thomistis in modo explicandi hanc electionem. Nam Suarez vult quidem electionem ad gloriam factam esse ante prævisum peccatum originale, sed quoad eos qui electi non sunt, in hoc signo tantum vult illos esse negativè reprobatos, id est, simpliciter non electos, nullâ adhuc ex parte eorum datâ causâ. At Alvarez cum pluribus Thomistis statuunt Deum in hoc signo ceteros non electos positivè exclusisse à gloria, necdum tamen destinasse ad supplicium ante prævisionem peccati originalis. Verùm è contra quoad originale Bellarminus, Ruiz, Toletus, Tannerus, nolunt discretionem salvandorum à non salvandis factam esse ante prævisum peccatum originale, sed in ipsum originale prævisum referunt reproborum exclusionem à gloria æterna.

Sed benè notandum est, hoc discrimen universale inter Thomistas, & prædictos Auctores Societatis qui prædestinationem ponunt ante prævisa merita, quod hi certo modo infra explicando utantur scientiâ mediâ, ne videantur præjudicare

judicare libertati humanæ per decreta illa antecedentia & absoluta. Thomistæ verò ut Deum faciant infallibiliter exequi sua decreta, ex prædeterminationibus physicis præsidium petunt.

Altera sententia generalis priori opposita, est eorum qui docent electionem ad gloriam factam esse post prævisa electorum merita si sint adulti, vel merita Christi iis applicata per Baptismum vel martyrium si sint parvuli: & à fortiori statuunt reprobationem omnem non salvandorum factam esse post prævisa demerita propria, aut peccatum originale.

Hanc tenent ex Antiquioribus Bonaventura, Albertus, Henricus, Argentinas. Et ex Recentioribus, Michael Medina, Faber, Pennotus, Tapperus, Stapletonus, & præcipuè ex Societate illam ex professo tuentur Valentia, Vasquez, Becanus, Amicus, Lessius, Derkennis, Vekenus, & plures alij.

Hunc etiam modum electionis admittit *Iansenius Iprensis* in prædestinatione Angelorum, statuens Angelos bonos non nisi post prævisa merita electos, malos verò post prævisa demerita reprobatos. Sed priorem modum electionis ante prævisa merita docet habere locum respectu hominum secretorum à massa damnationis post prævisum peccatum originale.

Accessit etiam è Sectariis ad hanc secundam sententiam *Arminius* Professor Leydanus, quique eum sequuntur Arminiani quoad adultos: Sed quoad parvulos in eo graviter errant, cum Calvinò & Gommaristis, quod infantes natos ex parentibus fidelibus velint infallibiliter salvari sine respectu ad Baptismum; quia, inquit, illi sunt filij Abrahæ, & in ejus fœdere comprehenduntur, alios verò qui non sunt filij parentum

Q

fide

fideliū dicunt ob peccatum originale esse reprobatos.

Denique tertiam sententiam inter priores mediam cum paucis alijs excogitavit Arubal, & Granadus, quā prædestinationem statuunt non ante, aut post, sed simul cum meritis absolute prævisis, sic ut Deus uno simplicissimo actu, absque ullo rationis ordine sive per æquivalentiam ad actus nostros, sive per ordinem objectorum, simul decreverit merita & gloriam. Nam, inquit, volendo dare gratias quas per scientiam mediam novit fore efficaces vult etiam merita, & in meritis decernit gloriam. Sed cum Theologi passim, etiam hujus sententiæ auctores, aliquem ordinem decretorum secundum rationem subinde in divinis actibus admittant, nulla est causa cur ordinem illum in divina prædestinatione tollendum censeant. Si enim finis, sive gloria quæ decernitur, non sit aliter concedenda nisi prævisâ conditione meritorum, prius omnino est cognoscere merita ponenda, quàm vellet absolute dare gloriam per modum mercedis, uti in §. sequenti latius exponemus.

Ex his patet huic Controversiæ principali, plures quæstiones gravissimas esse annexas, & nominatim illam celeberrimam de auxilio gratiæ efficaci. Nam Thomistæ ut saluent infallibilitatem decreti divini de salute electorum ante Prævisâ eorum merita, subordinant illi aliud decretum quo Deus præfinivit suis electis omnia & singula opera meritoria (saltem quæ peccatum non supponunt) cum non velit eos sine meritis saluare: Hæc autem merita ut infallibiliter obtineat decernit electis ad bene agendum auxilia efficacia & physicè prædeterminantia in tempore præstanda. Sed quia hujusmodi

modi auxilia ex se prædeterminantia voluntatem humanam ad actus meritorios, vifa sunt aliis minimè cum libertato consistere, cæperunt Auctores Societatis efficaciam gratiæ cum libertate humana aliâ viâ conciliare, auxilio scientiæ mediæ. Et hinc originem sumpsit gravissima illa controversio inter Thomistas & auctores Societatis de efficacia gratiæ, quam diximus Romæ coram summis Pontificibus sæpius ventilatam.

S. 2.

Ostenditur Electionem ad gloriam factam fuisse post prævifa Electorum merita.

Probatur primò ex Scripturis Matth. 25. *Venite benedicti possidere preparatum vobis regnum à constitutione mundi; Esurivi enim & dedistis mihi manducare &c.* Ubi assignatur causa electionis ad gloriam, quod ab æterno prævifa sunt opera bona in temporis actu præstanda.

Respondent alij, assignari hic in extremo iudicio causam actualis possessionis regni cælestis, non verò præparationis sive prædestinationis, quâ illa possessio ab æterno decernitur, de qua aiunt ex mente Christi nullum in loco citato mentionem fieri.

Contra primò, Patres sententiam Christi de ipsa Præparatione intelligunt. Chrysostomus Hom. 80. eam sic explicat: Nam antequam, inquit, nati essetis, quia sciebam huiusmodi vos futuros, hæc à me fuere præparata. Ubi non possessionem tantum, sed ipsam præparationem regni dicit decretam ob prævifa merita, per

Q 2

per quæ sciebat dignos fore regno cælesti.

Secundò, Ipse textus hoc suadet, quia addit; *Ite maledicti in ignem æternum, qui præparatus est Diabolo*, Certum est autem præparationem æterni ignis non solum ordine executionis, sed etiam intentionis decretam propter prævisa demerita; deberet autem esse ratio urgentissima quæ cogat nos asserere in eodem loco Scripturæ Verbum illud *Præparatum* diversimodè accipi; nec posse utrobique in eodem sensu intelligi.

Secundus locus est ad Rom. 8. *Quos præscivit, & prædestinavit conformes fieri imagini filij sui, quos autem prædestinavit hos & vocavit*. Ubi Apostolus videtur asserere præscientiam meritorum esse suo modo causam electionis, & electionem æternam causam vocationis, & donationis gratiæ in tempore. Quia sensus est ex mente D. Ambrosij P. 5. de fide. cap. 3. Apostolus, ait, quos præscivit & prædestinavit; non enim ante prædestinavit quam præscivit, sed quorum merita præscivit, eorum præmia prædestinavit.

Obiiciunt primò adversarij: Scriptura è contra supponit institui electionem ante merita, quia ipsa merita vult proficisci ex illa gratuita voluntate dandi gloriam. Probant id primò, Ex verbis Christi Lucæ 12. *Nolite timere pusillus grex, quia complavit Patri vestro dare vobis regnum*. Ubi decretum dandi regnum assignat ut causam antecedentem cur debeant esse securi de meritis, & gloria secutura.

Respondeo, cum Christus ibi sit locutus ad omnes discipulos, imò ad alios omnes qui credituri erant, ut patet ex sequentibus, verosimile non est voluisse revelare omnibus electionem absolutam ad gloriam, cum ibi fuerit etiam Judas, & alij fortè plures reprobi. Indicat ergo non

esse volentis, aut currentis, sed misereantis Dei, & quidem sine respectu ad merita, aut quæcunque opera quoad intentionem conferendi gloriam.

Respondeo, negando illam esse mentem Apostoli. Et sanè non pauci sic explicant illum locum ut non velit Paulus agere de electione sive ad gratiam, sive ad gloriam, sed tantum ad bona quædam temporalia, ut ad opes, splendorem, & regnum obventurum familiæ Iacobi præ posteris Esau sive Idumæis. Vel certè de electione ad peculiare favores genti Judæorum præ aliis Gentibus à Deo destinatos.

Attamen, cum Patres, & maxime S. Augustinus sæpius explicent illum locum de Spirituali dilectione gratiæ, dico etiam Apostolum hic agere de speciali electione, non immediatè ad gloriam, sed tantum de electione & vocatione ad fidem, & gratiam Christi sine respectu ad illa merita præcedentia, aut etiam in futurum prævisa, & multò minus ad opera legis absque gratia Christi, de quibus tamen Judæi sibi præ Gentilibus gloriabantur. Hic enim erat scopus Apostoli. Non posse Judæos jure conqueri quod præ illis Gentiles eligerentur ad fidem, & gratiam Christi, etsi Judæi non verò Gentiles opera legis & cæronias haberent; quia nempe hujusmodi electio ad fidem & gratiam Christi non procedit ex operibus, sed ex vocatione, proposito, & prædestinatione divina, quâ unum præ alio, ex gratuita tantum voluntate, ad fidem adducit. Ac demum concludit hanc vocationem & electionem ad Primam fidei gratiam, non esse volentis neque currentis, sed misereantis Dei. De electione verò immediata & absoluta ad gloriam hic non agit Apostolus. Quinimo

non decretum absolutum, sed voluntatem antecedentem & inefficacem quantum est ex parte sua conferendi regnum cæleste, si illud meriti fuerint: ac si diceret: Nolite esse solliciti de rebus temporalibus etiamsi omnia vendatis; quia si Pater Cælestis fuerit tam liberalis, ut voluerit omnibus & præcipuè fidelibus donare regnum Cælorum quantum est ex parte sua, & media supernaturalia, multò magis subministrabit hæc temporalia, & habebit curam ut qui relinquunt omnia propter regnum Cælorum non destituantur rebus ad vitam necessariis.

Obiiciunt secundo pro sua sententia illud Christi Ioan. 15. *Non vos me elegistis, sed ego elegi vos* &c: quod videtur sonare electionem sine prævisione meritorum.

Respondeo, ibi non agi de electione ad gloriam, sed ad Apostolatam prædicationis Evangelij, ut exponunt Patres apud Maldonatum. Vel secundum Augustinum, agitur de electione ad gratiam, & fidem, quæ sine electorum meritis facta est. Frustrà autem conantur Adversarij loca multa ex Evangelio congerere; quia non agunt illa de absoluta electione ad gloriam, sed de conditionata, si nempe perseverent in bonis operibus; quia Christus noluit Apostolis absolutam electionem revelare, quos jubet timere ne tanquam fur in nocte iudicium adveniat.

Obiiciunt tertio, tanquam præcipuum suæ sententiæ fulcimentum, locum Apostol. ad Romanos 9. *Cum nondum nati fuissent, aut aliquid boni egissent aut mali (ut secundum electionem propositum Dei maneret) non ex operibus, sed ex vocante dictum est, quia major serviet minori, sicut scriptum est, Iacob dilexi, Esau autem odio habui.* Ubi Apostolus, sicut & in toto capite, ostendit negotium salutis non esse

mo probabile plures æstimant, Esau, qui dicitur hic odio haberi, aliosque plures ex semine Esau oriundos, ad salutem & gloriam pervenisse. Et hanc expositionem hujus loci amplectitur S. Augustinus quæst. 2. ad Simplicianum.

Denique adverte, plura Scripturæ, & Patrum loca, quæ adferuntur pro electione ad gloriam independentem à prævisis electorum meritis, aliud plerumque non probare, quam prædestinationem omnino completè sumptam non esse ex meritis, cum illa sic accepta involuat etiam electionem ad primam gratiam; ante hanc autem gratiam certum est nulla merita posse præcedere, cum omne meritum gratiam aliquam supponat, & sic procederetur in infinitum, vel principium meriti caderet sub idem meritum, quod omnino repugnat: his ita resolutis.

Probat secundò nostra assertio, Ratione validissima; pro qua assumo Fundamentum ex diametro contrarium illi quo nititur sententia opposita. Qui ordinatè procedit non prius intendit absolutè finem quam media, quando recta ratio finem proponit per modum præmij & mercedis ab alio obtinendæ: atqui Deus proposuit gloriam per modum mercedis; ergo non prius absolutè eam intendit quam alterius merita prævideat, sine quibus gloria non obtinetur. Prob. major: Quia qui proponit finem per modum mercedis, debet moveri ab ipso merito tanquam medio ad dandum finem, cum meritum sit causa motus dantem movens, ad inferendum finem, sive gloriam, quæ per modum mercedis operi meritorio respondet. Ergo non potest ante prævisionem meriti absolutè intendere ut alter habeat finem sive gloriam, quia tunc non moveretur à merito, sed omnino gratis

tis conferret. Unde hæ duæ voluntates videntur pugnare : Volo antequam prævideam merita ut ille habeat gloriam, & , volo ut habeat gloriam propter merita. Quia voluntas dandi ex iustitia sive ob merita, destruit voluntatem elargiendi gratis, sive ex liberalitate.

Respondet Suarez l. . de auxiliis c. 9. an. 22. æquivocationem involui in voce *Gratis*, sive gratuitâ voluntate. Quia aliud est Deum eligere gratis aliquos ad gloriam, aliud eligere ad gloriam, gratis conferendam, dicit autem Deum habere in eligendo priorem, non posteriorem voluntatem : cum igitur docet, Deum habuisse aliquam voluntatem gratis circa electorum gloriam, illud *Gratis*, vult se tenere ex parte actus Dei, non ex parte objecti sive gloriæ gratis conferendæ. Ut quando aliquis vult vendere equum amico, illa voluntas non est dandi equum gratis, sed tamen est gratis concepta, quia amicitia censei potest quod equum velit vendere.

At contra ; Nos etiam concedimus in Deo esse gratuitam voluntatem proponendi gloriam per modum præmij obtinendam. Sed hæc est generalis, reprobis, electisque communis, nec tali voluntati ad prædestinationem electorum Suarez esset contentus, cum ex illa Deus nec numerum, nec gradus electorum scire possit. Vult ergo Deum absolutè decrevisse ut Petrus & Paulus consequerentur gloriam propter merita : at tale decretum, si sit absolutum, non est immediata & absoluta intentio finis, nisi in ordine ad illud decretum prævideantur ipsa merita liberè futura. Sicut insistendo exemplo contra nos allato, nulla potest esse absoluta voluntas vendendi equum ante prævisionem pretij, sed tantum

tantum conditionata, volo quantum est ex parte mea equum pretio conferre : quod si is qui emit sit pauper, & non possit soluere nisi pecuniâ sibi liberaliter datâ à venditore, & sciat venditor acceptâ pecuniâ illum empturum, adhuc manet, non posse absolute intendere venditionem equi, quæ pendet ab ementis libera voluntate, nisi per hoc quod prius videat alterius voluntatem equum sibi pretio comparandi.

Obiiciunt non pauci, contrariam nobis esse S. Augustini auctoritatem. Sed de ipsius mente in hac questione anceps est utrimque dimicatio, nec decretoria sententia, ut eruditè ostendit *Brinno Neusser* in Prodomo Velitari part. 1. Certè electioni post prævisa merita videtur non obscure favere *lib. 1. ad Simplicianum quæst. 2.* Nemo eligitur, inquit, nisi jam distans ab illo qui rejicitur, unde quod dictum est, quia elegit nos Deus ante mundi constitutionem, non video quo modo sit dictum, nisi præscientiâ.

Porro si quis opponat hanc doctrinam, de prædestinatione post prævisa merita, aliquando in Academia Lovaniensi inter alios articulos censuratum fuisse : Respondetur, Censuram illam pridem cassam & irritam à Sixto V. declaratam esse in mandato illius jussu edito per Octavianum Episcopum Calatinum Nuntium Apostolicum, & Lovanij promulgato, anno 1588. Cujus fincerum tenorem, ut gratiam præstem, hic ex parte subiicio.

Statuimus, & ordinamus, ac per Apostolica scripta mandamus, ut nemo, cujuscunque ordinis, gradus, conditionis, vel dignitatis existat... de his Assertionibus controversis in alterutram partem, ita disputare, vel Doctorum auctoritate unius partis assertiones confirmare, alteriusque refellere, aut impugnare, vel cujuscunque

vis pietatis, aut necessitatis pretextu de his loqui, scribere, vel dictare in posterum attentet, ut ausu temerario eas hereticas, suspectas, & periculosas esse... donec autoritate Apostolicâ maturè definita fuerint, affirmare præsumat. Quod si quis contra fecerit sciat se excommunicationis latæ sententiæ panam (à qua nisi in mortis articulo constitutus à nullo præterquam à Romano Pontifice valeat absolui) incurrisse.

Quinimo admittunt plurimi hoc tempore viri doctrinâ ac pietate illustres, hunc electionis modum magis esse consentaneum suavitati gubernationis divinæ, quam & ipsæ Scripturæ facpius explicant ad modum Principis omnes ad cursum invitantis, & victoribus præmia proponentis, quem sanè magis decet ante cursum certos victores non definire, sed expectare victoriam antequam designet victores, etiam si forte pro summa sua potestate possit ille Princeps aliter procedere. Ac præ cæteris huic doctrinæ pondus adiicit non leve suffragium illustre viri sanctitatis & doctrinæ illustrissimi S. Francisci Salesij, qui in Epistola ad P. Lessium, cuius autographum servamus, hanc sententiam vocat antiquitate, suavitatem, & Scripturarum auctoritate nobilissimam, quam, inquit, semper ut Dei misericordiæ, ac gratiæ magis consentaneam, veriore, & amabiliorem existimavi.

*Reiicitur eadem Electio ut est conjuncta cum
Reprobatione non electorum.*

DUplex statuitur, ut diximus, reprobatio, una negativa, sive non prædestinatio, altera quæ

quæ sit positiva exclusio à gloria æterna. Suarez reprobationem negativam, quam sustinet, statuit in actu positivo, quo Deus voluerit aliquos non eligere ad gloriam, sic ut ipsa omisso fuerit objectum divinæ voluntatis, & hanc statuit ante prævisa demerita. Positivam vocat, decretum excludendi à regno, & addicendi pænis. Thomistæ multi ante peccatum prævisum ponunt positivam exclusionem à regno cælesti.

Contra hanc sententiam sic argumentor: Sicut electio absoluta ad gloriam est virtuale decretum procurandi media salutis; ita absoluta & antecedens exclusio à gloria est virtualis intentio quærendi media per quæ aliquis à salute excludatur. Atqui illa media sunt peccata: Ergo Deus determinatur ad procuranda peccata illis quos reiecit, & seligendum gratias incongruas, eâ intentione ut essent inefficaces, ne contingat ipsius decretum frustrari, si aliquis forte non electus irreperet in numerum electorum.

Suarez hæc incommoda evitare conatur, asserendo reprobationem suam negativam non esse contrariam voluntati antecedenti ex parte sua salvandi omnes, sed opponi voluntati absolutæ salvandi aliquos, quos vult tantum relinquere communi providentiæ gratiæ, & non affici erga illos particulari illo affectu quo prosequitur electos.

Sed contra: Quomodocumque explicet suam negativam reprobationem, sequitur ex ea absoluta impossibilitas perveniendi ad salutem. Nam ipse Suarez hic lib. 4. cap. ult. n. 8. dicit non esse in potestate hominis cum reprobatione negativa actu ponere salutem æternam; atqui nec est in ejus potestate ut non fuerit reprobatio, quia nulla datur ejus causa ex parte hominis,

nis, ut fatetur ibidem cap. 5. Ergo absolutè non subest potestati hominis obtinere salutem. Neque hic locus est sensui composito, aut necessitati consequenti: quia, ut dixi, antecedens illud unde sequitur impotentia salutis, scilicet reprobatio, nunquam fuit in potestate hominis, quando autem antecedens unde sequitur consequens non est absolutè in potestate, nec consequens esse potest; quo argumento Suarez ipse urget Thomistas in physica prædeterminatione. Unde ulterius tam parum intelligi videtur in hac, quam in priori sententia, quomodo Deus ex parte sua cupiat omnes salvos fieri. Neque ad levandam difficultatem quidquam hic juvat scientia conditionalium, sed potius eam aggravat. Quod enim Deus sciat, si negem talem gratiam Petro labetur in peccatum, facit tantum ut Deus ex vi decreti non eligendi, fiat jam quasi certior de numero non electorum, cum sciat quas gratias negare debeat, ne illi quos non elegit ad salutem perveniant. Suarez enim cap. 7. circa finem, fatetur hanc causalem esse veram: Deus permittit hunc peccare, & negat auxilium quod novit congruum, quia non eligit eum ad gloriam. Ergo scientia conditionalium tantum servit ad neganda auxilia congrua, ad quod determinatur Deus ex vi decreti quosdam non eligendi. Itaque ex hætenus dictis colligitur hæc conclusio. Electio ad gloriam & reprobatio ab illa, neque fit ante merita vel demerita absolutè prævisa, nec simul, sine respectu ad ordinem actuum divinorum, Ergo necesse est illam fieri post merita absolutè prævisa, modo hætenus explicato.

CON-

CONTROVERSIA QUARTA

De Gratia Divina.

INter Doctores Catholicos etiam hoc tempore variæ, gravissimæque controversiæ agitantur de Gratia divinæ virtute, necessitate, sufficientia, efficacia &c. Horum dogmata inter se non parum dissidentia necesse est à damnatis Hæreticorum erroribus accuratè discernere, & singulorum opinionum Authores ab fundamenta cognoscere, ne contingat divini Verbi ministros, dum aut orthodoxos docent, aut heterodoxos oppugnant, aliquid de his imperitè pronunciare.

Fuerunt hæc de Gratia præsertim sufficienti & efficaci controversiæ inter celeberrimas quæstiones coram Summis Pontificibus Romæ disputatas circa annum 1606. in Articulo 7. & 8. quæ quindecim propositiones summâ Disputantium contentione eventilatas continebant, Fuerunt & de his instauratæ lites Baianæ, aliæque cum his concatenatæ. Nec defunt de iisdem hodie acerrima plurium Scholarum certamina, quæ in decursu distinctius proferentur.

S. 4.

Quid sit, & quod duplex Gratia Actualis, & quales de ea errores Pelagij &c.

Gratia actualis rectè dicitur, donum naturæ indebitum peculiariter conferens ad beatitudinem supernaturalem. Hæc est communis

nis doctrina Theologorum, quamvis aliter non nihil sensisse Baium infra patebit. Desumitur illa notio gratiæ ex Apostolo ad Romanos cap. 11. *Si gratia jam non ex operibus, alioqui gratia jam non est gratia.* Et confirmatur ratione: Quia sicut ipsa beatitudo, sive clara Dei visio, est donum naturæ indebitum, ita necesse est ut gratia, quæ ad eam obtinendam naturæ impotentiam subleuat, sit singulare donum quod naturæ vires excedit.

Dividitur hæc gratia in Operantem, cooperantem, excitantem, adjuvantem, prout vario modo concurrit ad actum voluntatis creatæ. Item in gratiam sufficientem, & efficacem, quæ infra exponentur.

Circa annum Christi quadringentesimum emerſit Pelagius, qui professione dicitur monachus, & natione Scotus. Is tempore S. Augustini acerrimus Gratiæ impugnator fuit: contra illum strenuè dimicavit idem Augustinus, fueruntque ejus errores damnati à Concilio Palestino, & ab aliis in Africa, & in Gallia à Concilio Arausicano, variisque Pontificibus.

Docuit Pelagius primò, nullum dari peccatum originale, & infantes esse in eo statu quo fuit Adamus ante prævaricationem, quem voluit nihil nocuisse posteris, nisi solo peccandi exemplo.

Secundò, Infantes non Baptizatos habituros vitam, & felicitatem quandam æternam, sed in regnum cælorum non admittendos.

Tertiò, Homines posse per solas vires naturæ legem Dei implere, & cognitis præceptis, sine adjutorio gratiæ Salvatoris ad eam perfectionem pervenire, ut non sit necessarium dicere;
Dimitte nobis debita nostra.

Post-

Postquam hæc pestifera hæresis ab Ecclesia reprobata est, non ita potuit penitus aboleri, quin aliquæ ex ea Reliquiæ subtiliori veneno plurimos inficerent, & hi dicti sunt Semipelagiani.

Itaque Semipelagiani, admissio peccato originali & imbecillitate naturæ, quæ integra fuerat in Adamo, docuerunt aliquam gratiam Christi ad salutem esse necessariam, sed eam subesse voluntatis nostræ arbitrio, eo quod per initium viribus naturæ credendi, quærendi &c. eam possimus obtinere. Et probabilius est eos hanc gratiam intellexisse non tantum de illuminatione supernaturali intellectus, sed etiam de corroboracione voluntatis. De his S. Augustinus lib. de grat. & lib. arbit. cap. 14. sic loquitur ut afferat convictos esse illos Inflatores liberi arbitrij, quod Gratia divina non tantum sit Dei scientia, & natura, sed faciat ut lex impleatur, & istos ad hoc se convertere, quod gratia secundum merita nostra detur.

Docuerunt secundo, Multis prædicari Evangelium merè ob conditionatè præcognitam bonam eorum voluntatem; quin & infantes aliquos ideo obtinere Baptismum, alios verò Baptismo destitui, quia nempe præcognovit Deus si viverent rectè usuros bona voluntate, atque ita habituros ex se initium credendi, alios verò non rectè usuros, ideoque cælo exclusos. Patent hæc ex Epist. Prosperi ad S. Augustinum, ubi ita concludit: Novo absurditatis genere, & non agenda præscita sunt, & præscita non acta. Quod nempe infantes dicerentur præsciri meritoriè acturi ex viribus naturæ, cum tamen sine gratia nemo possit meritoriè operari, nec infantes illi, unquam fuerint actu operaturi.

Docue-

Docuerunt tertio, Perseverantiam in bonis operibus & iustitia, ac tandem electionem ad gloriam maximè fundari in viribus naturæ: credebant enim Perseverantiam non esse peculiare donum gratiæ, sed hominem per vires naturæ persistendo in fide & desiderio salutis, posse illam promereri, ac ipsam prædestinationem ad gloriam, quam volebant à peculiari Dei beneplacito dependere, ne aliàs foret acceptor personarum. Ita habet Epist. Hilarij ad Augustinum, & ipse August. lib. de bono persever. cap. 17. Neque refert quod Semipelagiani, ad perseverandum in adimplendis præceptis. Dei gratiam requirerent, quia eam volebant dependere à naturali permanentia in fide, & desiderio salutis tanquam merito. Et hoc tantum sensu sæpe damnatum est, gratiam ancillari voluntati, eam subsequi, non autem prævenire &c. Quæ omnia solerter annotanda, ut natura gratiæ, & doctrina Catholica ritè percipiatur.

Ubi ad extremum adverte, modernos Sectarios hos quidem errores averfari, sed insipientium more in altero extremo, soli gratiæ omnia attribuendo, in gravissimas hæreses prolabi: dum docent cum Calvino, Quidquid fit sine gratia multis modis contaminari: gratiam non consistere cum libertate à necessitate, sed tantum cum libertate à coactione: neminem à salute excidere posse post acceptam gratiam conversionis, & alia errorum monstra, quæ in Controversiis de gratia & prædestinatione supra notavimus.

§. 2.

*An possibile sit hominem condi in statu puræ naturæ
absque dono supernaturali gratiæ.*

Status puræ naturæ est, in quo homo tantum
fortiatur perfectiones naturæ debitas, & or-
dinetur ad beatitudinem naturalem distinctam
à clara Dei visione. Hunc statum prorsus impos-
sibilem esse, post Bajum, ita defendit Jansenius
Iprensis lib. 1. & 2. de statu puræ nat. ut possi-
bilitatis istius assertores proclamet reos esse Pe-
lagianismi, doctrinæ Augustinianæ corrupto-
res, & divinæ justitiæ ac providentiæ eversores.
Unde ulterius docet, sine justitia, & bona vo-
luntate creaturam rationalem à Deo condi non
posse, neque creaturæ innocenti sine injustitia
beatitudinem supernaturalem negari, neque
posse morti ac miseriis obnoxiam relinqui. Ex
quibus apertè sequitur gratiam divinam non
esse donum naturæ indebitum.

At contra, omnino dicendum est, possibile
esse statum puræ naturæ. Estque hæc commu-
nis Theologorum doctrina cum D. Thoma. 1.
part. quæst. 59. art. 1. & alibi frequenter. Con-
sentit Scotus in 2. dist. 28. quæst. unica. Nomi-
nales, aliique Doctores, ac Patres, qui ex illo ad
Roman. 5. *Charitas Dei diffusa est in cordibus no-
stris per Spiritum Sanctum qui datus est nobis*, dedu-
cunt gratiam actualement, ac veram justitiam esse
singulare donum nobis indebitum; ergo natura
non potest illam gratiam, quæ ad justitiam &
charitatem ordinatur, ita sibi vindicare, ut non
possit sine illa creari. Idque confirmatur ex S.
Augu-

Augustino tum alibi, tum lib. 3. contra Maximum cap. 15. *Homo ad Dei similitudinem factus, non est verus filius, & ideo fit gratiâ filius quia non est naturâ.*

Probatur 2. ex Decreto trium Pontificum contra Michaelis Baij propositionem 26. *Integritas prima creationis non fuit indebita humana naturæ exaltatio, sed naturalis ejus conditio*: Et prop. 55. *Deus non potuisset ab initio talem creare hominem qualis nunc nascitur.* Ergo ex sensu Ecclesiæ doctrinæ Bajanae opposito, potuit homo ab initio creari quali nunc nascitur absque sanctitate, & dono integritatis, qui esset status puræ naturæ. Et verò ratio ipsa docet, dona quibus constituitur status innocentia, neque esse proprietates naturæ humanæ per se spectatæ, neque ea ex meriti illi deberi, cum hominis creatio nullum meritum præsupponat, ac proinde nihil obesse quo minus possit in statu puræ naturæ donis illis orbata creari, obnoxia concupiscentiæ, & mortis, & miseriis statum hominis naturalem consequentibus; munienda tamen fuisset tunc naturâ humana præfidiis ordinis naturalis, quibus possit peccata evitare.

Obiicies primò: S. Augustinus lib. 3. de peccat. meritis cap. ult. & passim in Opere imperfecto, & alibi, agens contra Pelagianos urget, frustra Baptizari infantes, quia innocentia naturali annexa est sanctitas & gratia. Hoc verò argumentum nullius foret roboris si possibilis esset status puræ naturæ.

Respondeo primò, hoc argumento nimium probari: inde enim sequeretur quod Augustinus plus attribuerit naturæ secundum se, quam ipse Pelagius: quia hic negabat naturæ parvulorum etiam innocenti debitam esse adoptionem

nem in filios Dei, ad veram sanctitatem, & gloriam, ideoque in ordine ad hæc dona obtinenda asseribat Baptismum esse necessarium: quod si S. Augustinus vellet dona ista sic debita esse naturæ ut non possit sine illis creari, in efferenda natura longè Pelagium antecederet, quod nemo admiserit.

Respondeo igitur secundò, dum asserit S. Augustinus, si abesset originale, innocentia naturalis annexam fore Sanctitatem & gratiam, illum procedere ex suppositione providentiæ supernaturalis jam à Deo constitutæ, & promissæ de justitia infundenda ubi non esset obex peccati. Cum enim eo nunc supposito non detur status medius inter statum justitiæ & peccati, rectè arguit contra Pelagianos, si dicant infantes esse sine peccato originali, illos esse in statu justitiæ, adeoque frustra Baptizari ad justitiam obtinendam, aut peccatum expiandum. Hoc itaque dictum S. Augustini juxta præsentem rerum statum, nihil facit contra statum puræ naturæ possibilem.

Obicies Secundò: S. Augustinus lib. de Spiritu & littera cap. 27. contendit hominum naturaliter esse Dei imaginem, & statum gratiæ illi esse naturalem &c. Hoc, inquit, agit Spiritus gratiæ ut imaginem Dei, in qua naturaliter facti sumus, in nobis restauret: Et lib. 3. de libero arbitrio cap. 18. ait, errare, torqueri &c. non est natura instituti hominis, sed pæna damnati. Ergo status innocentia fuit Adamo naturaliter debitus, adeoque status puræ naturæ impossibilis.

Respondeo neg. consequentiam. Sed ideò tantum tradit nos in imagine Dei naturaliter conditos, quia ipsa natura secundum se considerata,

rata, est quædam Dei imago, & multò magis prout fuit in Adamo cum Sanctitate de facto creata. Hoc igitur modo rectè dicitur, quod errare, aut torqueri, non sit secundum naturam instituti hominis, prout scilicet cum singularibus Dei donis de facto condita fuit. Hinc, *naturaliter*, non sumitur ibi prout opponitur statui supernaturali, sed illi qui est contra naturam, & morales defectus qui eam comitantur. Et hac ratione solvuntur dicta quædam aliorum Patrum, dum asserunt dignitatem illam Adamo fuisse naturalem; tantum enim volunt eam fuisse Adamo concreatam, sicut dicimus illum naturalem esse hæredem coronæ, cui contingit nasci cum jure ad regni coronam, quamvis absolute sine isto jure nasci potuerit.

CONTROVERSIA QUINTA.

An, & qualis detur Gratia Sufficiens.

§. 1.

Exponitur status Controversia.

Gratia sufficiens sumi potest prout opponitur insufficienti, quæ ad certum effectum v.g. ad amorem Dei nec proximè, nec remotè sufficit. Gratia verò sufficiens huic opposita talis est, ut possit vel proximè, vel remotè certum actum v.g. Dei amorem inferre; proximè quidem, si præter eam alia gratia non requiratur, remotè verò si non sufficiat per se ad amorem eliciendum, possit tamen sufficere ad actum fidei, vel alium, per quem obtinebitur gratia ulterior ad Dei amorem requisita.

Sed

Sed communius Gratia sufficiens accipitur pro ea, quæ opponitur gratiæ efficaci, estque talis ut possit voluntas cum ea exercere actum ad quem conceditur, de facto tamen eam non exercet, & hæc dicitur gratia merè sufficiens, nam gratia efficax non tantum est sufficiens, sed etiam semper cum actu connexa.

De gratia ergo merè sufficienti hic quærimus, an jam in statu naturæ lapsæ talis detur, quæ effectum suum non fortitur? Negat primò Calvinus *lib. 2. instit. cap. 3.* asserens omnem gratiam internam esse seriam; & efficacem, dari tamen vocationem externam aliquando inefficacem, cui dum voluntas non obtemperat peccatum admittit, tametsi ad obtemperandum gratiâ internâ destituatur.

Secundò, docet Jansenius *lib. 3. de gratia Christi cap. 1.* etsi data fuerit Adamo, & Angelis, nullum tamen jam in statu naturæ lapsæ concedi gratiam sufficientem quin simul sit efficax. v.g. nunquam dari gratiam, proximè sufficientem ad amandum Deum, quin amor ille à voluntate eliciatur. Hinc istam gratiam vocat perniciosam, inutilem lapforum reparationi, & monstrum quoddam singulare gratiæ, novumque genus Augustino, Patribus, & D. Thomæ incognitum, & à Pelagianis excogitatum. Afferit quoque secum sentire Alvarez, Zumel, & alios Thomistas. Certum verò est illos in terminis docere dari de facto gratiam verè sufficientem, & omnino conari ut eam componant cum physica prædeterminatione, quam aiunt ad omnes actus requiri.

Admittenda est Gratia merè Sufficiens.

P Robatur primò ex Scripturis, Matthæi 11. *Si in Tyro, & Sidone facta fuissent virtutes quæ in vobis, pridem in cilicio & cinere pœnitentiam egissent.* Ubi Christus exprobrat Judæis quod non fuerint conversi ad pœnitentiam cum illa gratia, cum qua Tyrij & Sidonij, si eam habuissent, pœnitentiam egissent. Atqui illa gratia fuit sufficiens ad pœnitendum, cum illa enim Tyrij & Sidonij actum pœnitentiæ eliciuissent si iis concessa fuisset. Ergo illa talis est ut potuerit in Judæis effectum habere, quem tamen sortita non fuit; aliàs contra eos iniqua fuisset Christi exprobratio, sic cum ea gratia actum pœnitentiæ elicere non potuissent.

Sed, inquires, S. Augustinus lib. 2. de bono persever. cap. 14. de Tyriis & Sidonis pronunciat: Quoniam ut crederent non erat eis datum, etiam unde crederent est negatum. Respondeo S. Augustinum tantum negare Tyriis datam esse gratiam quam Deus prævidit fore efficacem, sive quâ erant actu credituri; non negat autem datam esse aliquam sufficientem: neque ait credituros non fuisse si habuissent gratiam Judæis concessam, cum Christus credituros disertè affirmet.

Eodem spectat illud Proverbiorum cap. 1. *Vocavi & renuistis.* Et ad Rom. 2. *An divitiis bonitatis ejus, & patientia, & benignitatis contemnitis?* Atque alia non minus manifesta Scripturarum oracula, quæ toties inculcant, peccantibus dari gratiam

gratiam cum qua poterant rectè operari, nisi illam propriæ voluntatis arbitrio cassam, & infructuosam reddidissent.

His conformia sunt Conciliorum decreta, ac novissimè Tridentini Sess. 6. cap. 11. ubi dum docet, justos posse per Christum piè vivere, & proficere, subdit rationem, *Deus enim semel justificatos non deserit, nisi ab ijs prius deferatur*: Et cap. 13. docet justificatos in Dei auxilio firmissimam spem collocare debere, *Deus enim*, inquit, *nisi ipsi illius gratia defuerint, sicut capit opus bonum, ita perficiet*. In quibus Concilium apertè supponit justis præberi gratiam sufficientem, & defectum bonæ operationis in nostra tantum voluntate residere.

Subscribit disertè S. Augustinus tum sæpe alibi, tum l. 80. trium quæstionem. q. 68. *Nec illi, inquit, qui noluerunt venire debent alteri tribuere, sed tantum sibi, quoniam ut venirent vocati, erat in eorum libera potestate*. Idem exprimit lib. 1. ad Simplicianum q. 2. Idem fusius urget tract. 53. in Joannem ubi docet Deum impertiri potestatem ut possimus filij Dei fieri per gratiam, hominem verò per liberum arbitrium gratiæ obluctari.

Postremò, veritas hujus doctrinæ invicte probatur, ex eo quod inter quinque propositiones Jansenij, hæc ut hæretica damnatur: *Interiori gratia in statu naturæ lapsæ nunquam resistitur*. Hæc enim propositio in sensu authoris asserit, gratiam semper habere omnem effectum quem hic & nunc obtinere potest, & ad quem à Deo conceditur, licet non causet effectum ad quem actu non datur, aut quem in aliis circumstantiis obtinisset. Itaque ex damnatione prædictæ propositionis in sensu authoris, satis liquet definitum esse, interiori gratiæ aliquando resisti, sive

cam

eam non habere effectum quem hic & nunc obtinere potest, & ad quem conceditur; atque adeo dari gratiam merè sufficientem: non enim rectè dicitur resisti gratiæ, nisi frustrando illam effectum ad quem hic & nunc à Deo ordinatur.

Obiiciunt Adversarij contra gratiam merè sufficientem, Primò, Hæc gratia sufficiens, est illa gratia *Possibilitatis* à Pelagianis olim asserta, & ab Augustino semper reprobata. Secundò, Gratia sufficiens à natura requiritur ad non peccandum: Ergo est naturæ debita: si est debita, ergo non est gratia. Tertiò talis gratia sufficiens nunquam fortitur effectum; Ergo est aliquod inutile & monstrosus genus gratiæ; qualis esset medicina quæ nulli unquam prodesset. Ut hæc, & his affinia breviter dissolvantur.

Respondeo ad primum, Duplicem dari possibilitatem bene operandi, aliam fundatam in solis viribus naturæ, quam in Pelagianis Augustinus constanter oppugnabat lib. de natura & gratia Cap. 11. & alibi. Alia est possibilitas quæ tantum habetur in natura per gratiam adjuta, & hæc includit gratiam sufficientem quæ natura fit potens ut rectè operetur, etiam pro eo tempore quo negligit gratiæ cooperari: & hanc disertè tueretur Augustinus eodem lib. de nat. & grat. cap. 43.

Ad secundum, Negatur ultima consequentia: Sic homini iusto debetur gloria, hæc tamen vera est gratia. Quia igitur gratia sufficiens debetur naturæ, non prout est in se, sed tantum naturæ supernaturaliter elevatæ, hinc vera est gratia & naturæ secundum se spectatæ omnino indebita.

Ad tertium, Neganda est etiam consequentia: Fatentur enim adversarij gratiam purè sufficientem

tera in Angelis non fuisse monstrosam, et si eorum vitio non fuerit sortita effectum: idem ergo de nostra admittendum est, quia quantum est ex parte, & virtute gratiae, potest sequi effectus, & de facto alia gratia huic omnino similis actum bonum aliquando operatur. Monstruosa igitur tantum esset illa medicina, aut gratia, vicijus nullus absolute curari, aut inuari possit. Plura de hujus gratiae natura, necessitate, & distinctione à gratia efficaci, ex dicendis magis elucescent.

S. 3.

An detur Gratia sufficiens omnibus, etiam obduratis, excacatis, & facientibus quod in se est viribus naturae?

DE his quaestionibus variae sunt Doctorum etiam Catholicorum sententiae. Negat Ariminensis, contra communioem, dari gratiam sufficientem Infidelibus quibus Christus non innotuit, quales erant Philosophi gentiles, Plato, Aristoteles, &c. Quoad obduratos, Bellarminus, Suarez, Ripalda, Herice &c. asserunt hanc gratiam etiam concedi obduratis, & excacatis. Infantibus sine Baptismo morientibus non tribui sufficientia remedia ad salutem docet Ariminensis, Sotus, Vasquez, & quidam alij: affirmat Suarez, Lessius, Herice, & alij plures. Pro harum quaestionum resolutione.

Dico primò, Datur omnibus auxilium aliquod sufficiens saltem ad non peccandum, dum actum peccaminosum formaliter exercent. Haec thesis est certa, contra Calvinum, ac Lutherum:

R

nec

nec non adversus Jansenium lib. 3. de gratia Christi cap. 13. qui id negat de infidelibus, obcæcatis, pluribus Judæis, & aliquibus justis.

Probatur, Quia si homo, dum formaliter peccat, careret omni auxilio sufficienti tam ordinis naturalis, quam supernaturalis ad non peccandum, Deus præciperet illi rem impossibilem, nempe servare præcepta quæ nequeunt sine gratia sufficienti impleri. Atqui hoc repugnat Tridentino Sess. 6. c. 11. *Deus impossibilia non jubet, sed jubendo monet & facere quod possis, & petere quod non possis, & adjuvat ut possis.* Hinc damnata est Baij Prop. 64. *Homo peccat etiam damnabiliter in eo quod necessario facit.* De hac doctrina, quam ipsum rationis dictamen aversari videretur, plura diximus supra part. 1. tract. 2. contra propositionem primam ex 5. damnatis.

Dico secundò. Nulli adulto, etiam obdurato, aut excæcato, statuit Deus denegare gratiam sufficientem ad conversionem, & salutem; sed paratus est eam omnibus dare, si vel ipsi, vel alij ponerent eas circumstantias in quibus solet Deus gratiam præbere, quales sunt prædicatio Evangelij, exempla majorum, &c. Ita cum D. Thoma docet Alensis, Sotus, Vega alijque: Contra Medinam, Roffensem, & quosdam alios, qui volunt Deum statuisse quibusdam, ob enormia peccata, conversionis gratiam negare; sicut poterat illis in eo statu sine spe veniæ vitam auferre.

Probatur nostra assertio. Quia Deus Scripturis passim, & sine exceptione invitatur omnes peccatores ad pœnitentiam; ut Ezechielis 18. *Nolo mortem peccatoris, sed magis ut convertatur & vivat.* Et 2. Petri c. 3. *Nolens aliquos perire, sed omnes ad pœnitentiam converti.* Et de ipsis etiam in scelere obdu-

obduratis id indicat Apostolus ad Rom. 2. asserens, *Divitias bonitatis Dei concedi iis, qui secundum duritiam, & impoenitentem cor thesaurizant sibi iram in die ire.* Non esset satis sincera ista omnium invitatio, si Deus positivè decrevisset quibusdam gratiam ad pœnitendum sufficientem denegare. Hinc Concil. Senonense in decreto fidei cap. 15. *Deus, inquit, semper in promptu est, & nec momentum præterit in quo non stet ad ostium, & pulset.*

Nec refert quod Deus quovis instanti possit justè peccatorem, sine spe pœnitentiæ, ad barathrum deturbare. Quia quamdiu vult illum relinquere viatorem, & præceptis subiicere, statuit etiam illi dare auxilia sufficientia, ut possit reconciliari; aliàs ad hoc tantum viveret ut sine spe salutis possit sibi peccata, & pœnas accumulare, in quo esset ipsis damnatis infelicior.

Obiicies primò, Varia Scripturæ loca, in quibus dicuntur quidam esse à Deo excæcati, & obdurati, & dari in reprobum sensum, nec posse credere, aut sanari. Quo modo sæpe etiam loquitur Augustinus, ideoque asserit Pharaoni obdurato peccatum non imputari.

Respondeo, hæc intelligenda de excæcatione, & obduratione tantum permissiva, & impossibilitate morali conversionis. Deus enim permittit aliquando magnos peccatores obdurari, & perire, non negando illis adjutorium sufficiens, se subtrahendo speciale auxilium cum quo prævidet ad pœnitentiam movendos si illo instructi fuissent: item permittendo aliquas peccandi occasiones, ac tentationes iis obvenire, cum quibus difficillima redditur eorum conversio sine majori gratia, quâ se indignos redderunt. Et de hac majori, & efficaci gratia, non verò de sufficienti, intelligendus est S. Augustinus,

R 2

nus,

nus, aliique, dum aliquando asserunt induratos gratiâ destitui;

Obiicies secundò, Status obdurationis in peccato, opponitur statui confirmationis in gratia. Atqui sic confirmari nequeunt peccare. Ergo consentaneum est ut obdurati defectu gratiæ nequeant converti.

Respondeo, dissimulato antecedente, negando consequentiam: facilius enim Deus concedit favorem compatibilem cum libera tendentia ad gloriam, quàm infligat pœnam cum illa tendentia non consistentem. Satis itaque statui confirmationis opponitur status obdurationis, per moralem impotentiam conversionis, quâ obdurati à spe gloriæ multum removentur, etiam non penitus excludantur.

Obiicies tertio, Peccatores multi, in pœnam peccati admissi, à Deo subitâ morte puniuntur: imò aliquando in flagranti delicto dum peccant è vita abripiuntur. Atqui non apparet quomodo tunc paratus sit Deus his largiri sufficientem gratiam quâ possint converti: Ergo ea aliquibus negatur.

Respondeo negando minorem. Nam cum istiusmodi obitu repentino bene consistet, quod Deus ex parte sua fuerit paratus suppeditare gratiam,, si pœnitendi occasio occurrisset, v. g. aliquis peccatorem ante mortem admonuisset, aut ipse de periculo mortis cogitasset priusquam ipso peccandi exercitio se constituit in illo statu, cum quo usus gratiæ non consistit. Non enim dicimus quemlibet omni momento, dum dormit, aut nulla incidit salutaris cogitatio, gratiam proximè sufficientem in promptu habere, sed dum adest præsens occasio se determinandi ad bene aut male agendum.

Ex-

Extendi potest hæc doctrina ad Infantes sine Baptismo extinctos, quibus Deus quantum est ex parte sua, prospectum cupit de Baptismo tanquam remedio ad salutem sufficienti. Afferit enim Apostolus 1. *ad Timoth. 2.* Deum velle omnes homines salvos fieri: & merita Christi ex parte sua, & in actu primo tam latè se extendere ad omnes salvandos, quam peccatum Adami ad omnes perdendos. Et quamvis non rarò eveniat aliquos infantes interire absque Baptismo, id per accidens contingit, ex eo quod eorum parentes ad ea loca se contulerint, aut causas naturales aliqui liberè posuerint ex quibus infantes in lucem edi, aut certè Baptismus illis applicari non potuerit; quorum libertatem ob alias causas contra cursum communem naturæ Deus impedire noluit. Quod non officit sinceræ voluntati quâ Deus ex parte sua media infantibus ad salutem necessaria præparavit, quæ hominibus ordinario modo applicanda committitur; sicuti sincerè cupit pauperi subvenire, qui eleemosynam famulo distribuendam tradit, licet hic pro sua libertate aliquibus eam elargiri prætermittat.

Dico tertio: Probabile est, homini facienti quod in se est viribus naturæ, Deum non denegare gratiam primam, quâ possit credere, & salutem operari: modò per hoc non intelligas, operibus ex viribus solius naturæ factis per modum positivæ dispositionis, aut meriti, gratiam primam infallibiliter annexam esse, sed ex solo beneplacito Dei, decernentis omnibus obicem non ponentibus suam gratiam præbere. Est communior sententia Theologorum apud Suarez. 1. *part. l. 2. de prædest. cap. 18.* quam etiam docuerunt nonnulli Thomistæ, quamvis eam

condemnet Alvarez de auxiliis disp. 56. n. 21. & alios habeat adversarios.

Ratio præcipua est, quod id videatur congruum divinæ benignitati, quæ omnibus universim præparavit gratiam sufficientem, ut eam infallibiliter conferat singulis non ponentibus obicem. Cum enim Deus sæpe non denegat auxilia sua gentilibus, qui per continuata peccata se præbent positivè indignos isto beneficio, congruum est, ut eam gratiam iis conferat qui observando legem naturæ remonent illud gratiæ impedimentum, & saltem se reddunt physice capaces, ut commune illud Dei beneficium ad se extendatur: atque ita non desit ex parte Dei illustratio & auxilium supernaturale, quo saltem possint ad salutarem Dei notitiam, & inde ad salutem pervenire.

Dices, Huic doctrinæ repugnat Concil. Arausicanum damnans Semipelagianos, quod assererent initium fidei esse ex nobis, sive ex bonis operibus viribus naturæ factis, quibus ad gratiam fidei percipiendam disponimur.

Respondeo, hanc doctrinam toto cælo à Semipelagianis distare. Docebant illi primò, nos per merita naturalia absolutè promereri primam gratiam ad credendum, hæc verò sententia id omnino pernegat, & gratiam, naturæ legem servantibus conferendam, non refundit in merita istorum operum, sed in meram Dei benignitatem. Secundò, asseriebant Semipelagiani, solis habentibus merita naturalia lege ordinarià à Deo gratiam & quidem efficacem conferri, quod hæc opinio penitus abhorret. Unde perperam docebant illi, propter huiusmodi merita etiam conditionata infantes Baptizari, & alios ob eorum defectum Baptismi beneficio privari.

privari. Hæc igitur doctrina nullo istorum errore inficitur; nec aliud apparet quo minus possit inter opiniones in Scholis probabiles merito reputari.

Ex quibus porrò facile est perspicere hanc opinionem non tantum ab errore, sed etiam à doctrina Semipelagianorum longissimè recedere. Et sanè quod supra in assertione probabile diximus, Deum sic facienti quod in se est, non denegare primam gratiam ad credendum, ipse Doctor Angelicus non probabile, sed certissimum dicere videtur, *De verit. quest. 14. de fide, a. 11. ad 1. his verbis*: Dicendum, quod non sequitur inconveniens, posito quod quilibet teneatur aliquid explicitè credere, si in sylvis, vel inter bruta animalia nutriatur. Hoc enim ad divinam providentiam pertinet, ut cuilibet provideat de necessariis ad salutem, dummodò ex parte ejus non impediatur. Si enim aliquis taliter nutritus ductum naturalis rationis sequeretur in appetitu boni, & fuga mali, certissimè est tenendum, quod ei Deus vel per internam inspirationem revelaret ea, quæ sunt ad credendum necessaria, vel aliquem fidei prædicatorem ad ipsum dirigeret. Rursus, *in 2. sent. dist. 28. q. 1. art. 4. ad 4.* Dicendum, quod etiam ad fidem habendam aliquis se præparare potest per id, quod in naturali ratione est. Unde dicitur quod si aliquis in Barbaris natus nationibus, quod in se est faciat, Deus sibi revelabit illud quod necessarium est ad salutem, vel inspirando, vel Doctorem mittendo: hætenus S. Doctor. De cetero, satis constat, quod ipsa conversio ad Deum quâ talis credere actu incipit, non sit jam ex viribus naturæ, sed ex Dei adjutorio supernaturali: ante conversionem verò ad primam

R 4.

Dei

Dei notitiam & fidem supponitur habuisse ad-
jutorium ordinis naturalis, ut indicant illa ver-
ba D. Thomæ: Si aliquis taliter nutritus (in
sylvis) ductum naturalis rationis sequeretur,
certissimè est tenendum &c. Id quoque ex sola
Dei providentia & beneplacito fieri, homine in-
fidei ex ductu rationis naturalis inspirationem
fidei non impediante per sua peccata, conformiter
ab initio diximus.

CONTROVERSIA SEXTA

De viribus Naturæ sine adjutorio Gratiæ divinæ.

§. I.

*Quid possit homo præstare absque Gratia in servanda
lege naturæ, & tentatione superanda?*

Dico breviter primò: In natura lapsa sine
gratia datur potentia physica servandi col-
lectivè totam legem naturæ. Ita docent Ariaga,
& plures alij. Quia etiam sepositâ gratiâ homo
peccabit si violet legem naturæ. Atqui poten-
tia peccandi includit potentiam saltem physi-
cam non peccandi, nemo enim potest peccare
in eo quod physicè nequit vitare.

Dico secundò, Homo tamen lapsus habet ne-
cessitatem moralem saltem ex parte violandi le-
gem naturæ, si longo tempore ei desit gratia.
Hæc est communis doctrina Theologorum, a-
deo ut opposita censeatur errori proxima.

Ratio desumitur ex eo, quod Concilia & Pa-
tres in illud Apostoli ad Rom. 7. *Infelix ego homo*
quis

quis me liberabit de corpore mortis hujus ? gratia Dei per Iesum Christum ; doceant observationem legis sine gratia esse moraliter impossibilem, propter infirmitatem carnis, & vim concupiscentiae ; quibus denotatur necessitas quaedam antecedens, si in peculiari difficultate honestè operandi, seposito adjutorio gratiae : quia sensibilia vehementer apprehendimus, & concupiscentia ad hanc apprehensionem naturaliter insurgens, voluntatem ad objecta inhonesta vehementer inclinat, ideoque redditur moraliter impotens ad legem longo tempore observandam ; cum necesse sit intra longum temporis spatium frequenter occurrere tentationes legis observationi contrarias. Sicut in magna multitudine hominum, etsi possibile sit physicè omnes filere, moraliter tamen necessarium est aliquem fore qui loquatur. Colligitur eadem doctrina ex Concil. Milevitano *Can. 5.* & Tridentino *Sess. 6. c. 13.*

Dico tertio : Datur in homine lapsa moralis possibilitas servandi dictam legem tempore absque gratia. Est communis Doctorum

Quia pro exiguo tempore potest deesse illa moralis difficultas, quam in superiori assertionem exposuimus ; absente autem singulari difficultate, nos posse honestè operari, adeoque legem servare, admittunt passim Doctores cum S. Chrysost. in 1. ad Corinth. *cap. 11.* & S. Anselmo in dial. de libero arbit. *cap. 5. & 6.*

Dico quarto : Homo in hoc statu nequit gravem tentationem sine gratia superare. Est communior, contra aliquos Authores Catholicos.

Et probatur ex Apostolo 1. ad Corinth. 10. *Fidelis Deus qui non patietur vos tentari supra id quod potestis* Ex quo loco docet Chrysost. dari aliquas

tentationes quæ non possint à nobis viribus naturæ superari, cum eas opponat Apostolus tentationi humanæ, sive levi, quæ à nobis vinci potest. Et Prosper lib. contra Collatorem *cap. 35.* invehitur in Cassianum, quod dixerit à Jobo tentationem gravem viribus naturæ superatam fuisse.

Hinc dicendum à fortiori, omnes tentationes collectivè sine gratia superari non posse. Et quamvis nonnulli contrarium contendunt, id tamen temerarium esse censet Suarez hic *lib. 1. cap. 26.*

Dices, Potest quis ex fine pravo inanis gloriæ mortem tolerare; ergo idem potest ex fine honesto gratia, non obstante rei difficultate.

Respondeo negando consequentiam. Quia finis pravus tollit, aut minuit difficultatem operandi, propter vehementem sensibilis bonitatis apprehensionem: finis verò honestus, quia languidè apprehenditur, relinquit totam tentationis difficultatem prædominari.

Dico quintò: Potest modò ab homine sine gratia vinci levis, aut mediocris tentatio. Ita docet Amicus, aliique communiter, contra Valquez, & Meratium, qui semper ad victoriam tentationis gratiam aliquam requirunt.

Ratio desumitur ex eo, quod aliqualis difficultas oppositæ tentationis non impediat quin objecti honestas possit efficaciter apprehendi, atque ita connaturali modo placere ut voluntas illi adhæreat. Et sicut experimur opus non esse auxilio gratiæ ut quis resistat alteri gratiæ fortiter ac suaviter ad bonum inclinanti, ita etiam non est cur aliqualis difficultas concupiscentiæ impellentis ad actionem inhonestam, per vires naturæ nequeat superari. Adde proscriptam esse

esse Baij propositionem 29. *Non solum fures & sunt & latrones qui Christum viam veritatis & vitam negant, sed etiam qui dicunt tentationi ulli, sine gratia ejus adjutorio, hominem posse resistere.*

Quæ nostræ assertioni ab aliis opponuntur, tantum probant requiri gratiam ad quamlibet tentationis victoriam, ut hæc sit meritoria præmij supernaturalis: aut ut contra leves etiam tentationes victoria continua obtineatur, quod lubentes admittimus. Sicut enim absque speciali privilegio nequeunt moraliter vitari omnia venialia, propter instabilitatem naturæ, & frequentes labendi occasiones, sic etiam natura per se non satis est potens, ut collectivè omnibus levium tentationum impulsibus oblectetur.

§. 2.

An homo possit habere aliquos Actus moraliter bonos absque Gratia supernaturali?

Certum est apud Doctores Catholicos, sine adjutorio gratiæ non elici actum bonum, prout conducit ad vitam æternam. Procedit hæc quæstio de actu tantum moraliter honesto, sive laude digno intra ordinem naturæ. Talem actum negat Bajus, ac penitus explodit distinctionem communem actionis honestæ in naturalem & supernaturalem, asserens ad quemlibet actum honestum gratiam supernaturalem esse necessariam.

Sed contraria sententia necessariò admittenda est. Quod probatur primò; Quia, inter alios, damnarunt Pontifices hunc Baij articulum 25. *Omnia opera infidelium sunt peccata, & virtutes Philosophorum*

lofophorum sunt vitia. Quia nempe procedunt ab infidelibus gratiâ destitutis. At ex Baio unum breviter exquiri velim: Si filius infidelis videat suum patrem lapsum in foveam, quid illi agendum ut peccatum non incurrat? Si nolit illi manum porrigere, delinquet certè contra amorem parenti debitum: si illum è fovea extrahat, etiam extrahendo peccabit, quia si Baio credimus, omnia infidelium opera sunt peccata.

Probatur Secundò, Quia Concilia videntur supponere nos per vires naturæ posse honestè operari. Tridentinum enim *Sess. 6. can. 2.* negat nos posse credere, pænitere &c. sicut oportet ad justificationem obtinendam, sine gratia. Quâ limitatione, *sicut oportet*, satis insinuat nos posse quidem moraliter honestè operari, sed non utiliter ad salutem, per vires naturæ. Cum eadem limitatione loquitur Concil. Arausicanum *can. 6. & 7.* damnans Semipelagianos, non quod assererent hominem ex se posse honestè operari, sed quod adderent, id posse, sicut oportet ad salutem. Quin & eam gratiæ necessitatem sic restringit Augustinus *lib. de gratia Christi cap. 27.* ubi non asserit illam esse absolute necessariam ad bene operandum, sed tantum sic, ut sine ea nihil possimus, quod ad pietatem pertinet, utramque justitiam. Eodem modo loquitur *lib. de prædest. sanct. cap. 2.* & *lib. de bono persever. cap. 16.* & *lib. de grat. & libero arbit. cap. 17.*

Neque his obstat primò, quod S. Augustinus aliquando asserat, voluntatem de suo nihil habere nisi peccatum. Vel enim peccatū accipit propriè, & sic verum est soli voluntati humanæ adscribendum esse peccatum, & illi non esse integre attribuendum opus moraliter honestum, cum hoc à Deo præcipue proveniat. Vel sumit
pecca-

peccatum improprie, pro actu inutili, & aberrante à fine supernaturali, atque ita voluntas de suo tantum habet peccatum sive opera inutilia ad salutem.

Neque obstat secundò, quod S. Augustinus dicat, sepositâ gratiâ, inductam esse impotentiam servandî legem: per hoc tantum indicat, totam legem naturæ, propter singularem difficultatem, non posse sine gratia ita integrè servari, quin ea aliquando violetur: non negat tamen eam posse, ex parte, per actus naturaliter honestos impleri.

Neque obstat tertio, quod idem Augustinus aliquando doceat, in Infidelibus veras virtutes non reperiri. Agebat enim contra Pelagianos asserentes viribus naturæ haberi veras virtutes utiles ad vitam æternam, idque probantes exemplo infidelium: negabat igitur è contra Augustinus, infidelibus tales virtutes inesse, quæ poterant ad salutem conferre. Sic enim scribit *lib. 4. contra Julianum cap. 3.* Absit in aliquo, sit vera virtus nisi fuerit justus; absit autem sit justus nisi ex fide: postea subdit: si ad consequendum veram beatitudinem quam nobis fides promittit nihil profunt homini virtutes, non sunt veræ virtutes. Hinc etiam elucet non aliam esse mentem S. Augustini dum dicit: *Omne quod non est ex fide peccatum est*: quia, ut ipse loquitur *lib. de spiritu & lit. cap. 27.* Infidelis vix unquam debito fine operatur, & licet subinde agat honestè, id illi nihil prodest moraliter ad salutem. Adeoque omne opus hominis infidelis vel est propriè peccatum, vel improprie, considerando ejus actionem prout est inutilis ad beatitudinem obtinendam. Ex quibus patet nullo fundamento negari opus moraliter honestum absque auxilio

lio gratiæ, modò non afferatur, tali operi vim inesse meriti, aut illud positivè hominem disponere ad salutem, & beatitudinem supernaturalem, quod ex §. sequenti magis confirmatur.

Ex quibus patet, quàm parum consideratè nuper quidam Professor publicè Scholas illas damnaverit hæresis Pelagianæ, quæ hanc sententiam sustinent. Cum tamen in Baio disertè & sub anathemate proscripta sit hæc prop. 37. *Cum Pelagio sentit, qui boni aliquid naturalis, hoc est quod ex naturæ solis viribus ortum ducit, agnoscit.*

§. 3.

An solis Naturæ viribus possit elici Amor Dei super omnia?

Procedit hæc controversia de statu naturæ lapsæ, frustra enim aliqui fusè disputant, an possibilis sit talis amor in statu naturæ integræ, & an sine gratia possint cognosci aliquæ veritates ad honestam operationem conducentes: nam ex sola decisione præsentis quæstionis utrumque admitti debet.

Dico igitur, homini lapso possibile esse solis naturæ viribus amare Deum super omnia, amore naturali tam concupiscentiæ, quam amicitiae, qui dum durat affectivè excludat voluntatem Deum graviter offendendi. Est hæc receptissima Theologorum sententia, quam tradit D. Thomas. 1. part. quæst. 6. art. 3. & sæpius alibi: nec non Scotus in 1. diff. 17. q. 2. Occamus quoque, Durandus, aliique docent, Deum etiam ut est author naturæ posse ab homine post lapsum diligi perfecto amore benevolentiae. Vaquez

quez autem, & aliqui Doctores Catholici, qui videntur aliter loqui, non negant cum Baio voluntati adesse sufficientiam eliciendi istum amorem sine gratia supernaturali, sed tantum opinantur ad Dei gratiam pertinere cogitationem congruam & efficacem cum qua amor iste actu elicitur, non verò cogitationem inefficacem: neque illi reiiciunt communem divisionem amoris in naturalem, & supernaturalem.

Probatur autem nostra assertio primò, ex damnata propositione Baiana 36. *Amor naturalis qui ex viribus naturæ oritur, ex sola Philosophia per elationem præsumptionis humanæ, cum injuria Crucis Christi, defenditur à nonnullis Doctoribus.* Ergo nostra assertio huic contraria indubitanter Pontificum decretis roboratur.

Probatur Secundò, ex Concil. Arausicano can. 25. & Tridentino Sess. 6. can. 13. ubi docent, hominem in isto statu non posse amare Deum, sicut oportet ad justitiam: hæc autem limitatio, ut supra dixi, satis ostendit per vires naturæ haberi posse alium Dei amorem, qui ad justitiam & salutem non conducatur. Et hanc esse doctrinam S. Augustini, quem sibi frustra vindicat Baius, patet ex lib. 12. de Civit Dei cap. 1. Sicut, inquit, cum vitium oculorum dicitur cæcitas, id ostendit quod ad naturam oculorum pertinet visus... ita cum vitium creaturæ rationalis dicitur, quod non adhæreat Deo, hinc appertè declaratur ejus naturæ ut Deo adhæreat convenire. Et lib. de moribus Ecclesiasticis cap. 3. docet nos assequi ratione esse rectè vivendum, & Deum sequendo debere beatè vivere, id autem fieri diligendo Deum, quod est primum mandatum ad beatitudinem obtinendam. Sentit ergo S. Augustinus homini naturale esse
Deo

Deo adherere per amorem, nempe perfectum, adeoque id esse in potestate naturæ, quæ seposita gratiâ, ordinatur ad beatitudinem naturalem. Subscribit Augustino S. Fulgentius ad Monimum *cap. 18.* Naturæ, inquit, inesse non posset ullatenus ratio, nisi ei posset inesse Dei dilectio. Et alij passim Patres, ex eo quod natura rationalis ex se sit imago Dei, inferunt ei competere ut in Deum tendat per dilectionem.

Probatur tertiò ex ratione. Tenemur lege naturali Deum perfectè diligere, neque in natura ostenditur impossibilitas illum ita diligendi: potest enim Deus naturaliter nobis proponi ut infinitè bonus, & amabilis. Ergo neque ratione motivi subest moralis impossibilitas perfecti amoris, neque ex eo, quod Deus debeat omnibus præferri; quia potest per cognitionem perfectam summæ bonitatis appreciari ut omnibus præferendus, & simul abesse omnis tentatio quæ voluntatem avertat, & in creaturas inclinet.

Dices, In hoc statu inest voluntati impossibilitas effectiva ut tota lex naturalis observetur absque adjutorio gratiæ. Ergo ex illa oritur etiam impossibilitas affectiva adhærendi Deo per amorem perfectum, nisi voluntati ad amandum gratia supernaturalis opituletur.

Respondeo neg. consequentiam. Potest enim fieri ut homo actu naturali cognoscat sibi postea ex parte Dei non defutura subsidia necessaria ad totam legem effectivè observandam: ergo eo posito potest affectivè Deo super omnia adhærere. Necessitas enim gratiæ postea conferendæ, non efficit quo minus voluntas jam ex parte sua perfecto amore in Deum feratur. Sicut necessitas potestatis supernaturalis ad celebrandum,

brandum, non impedit quo minus jam actu naturali velim efficaciter Sacerdotium, tantum postea conferendum. Quia tamen dictus amor est naturalis, nihil conferens ad justitiam supernaturalem, nec repugnans peccato habituali, neque sufficiens ut occurrente difficultate perseveret ad totius legis observantiam, hinc est quod à Patribus, aut Conciliis actibus gratia non annumeretur, cum tantum agant de amore ad salutem conducente, qui solet esse supernaturalis.

At, inquires, S. Augustinus sic insinuat amorem castum & perfectum elici ex gratia, ut agens contra Pelagianos sapius inculcet, ubi non est Spiritus gratia, ibi dominari peccatum.

Respondeo, aliud non inculcari ab Augustino, quam gratiam esse necessariam ad actus conducentes ad salutem, & in infidelibus defectu fidei raro dari opus ex omni parte honestum; hinc merito pronunciat: ubi non est Spiritus gratia ibi dominari peccatum, ibi enim censetur peccatum dominatum obtinere, ubi opera honesta rarius exercentur.

CONTROVERSIA SEPTIMA

De Gratia Efficaci, & in quo illa consistat, variorum sententia discutiuntur.

Questionis de Efficacia gratia indubitata solutio, scopus est ad quem summa orbis Christiani ingenia ingenti studio collimarunt, & à quo plures certo aberrarunt, quemque nondum ullus Theologorum ita attigit, ut omnium suffragio compertæ veritatis palmam retulerit. Si quidem

quidem angustiae hic undique, & facilis error, quia inter duos scopulos navigandum est; si ad tuendum vim gratiae divinae nimium declines, destituis libertatem humanam: si ultra mentam libertati patrocinaris, vim gratiae inanem relinquis. Hanc difficultatem pridem advertit ipse S. Augustinus *lib. 2. de peccatorum meritis cap. 18.* Quærentem, inquit, vehementer angustat, ne sic defendamus gratiam ut liberum arbitrium auferre videamur, rursus ne liberum sic asseramus arbitrium ut superbâ impietate ingrati Dei gratiae judicemur. Olim incumbendum erat S. Augustino contra Pelagianos immodicâ elatione libertatis, vim gratiae infringentes, sed neque minùs laborandum est hoc ævo, ne cum Calvinii ac Lutheri affectis in effrenda gratia sic vela laxemus, ut libertas humana fatali necessitate depressa naufragium patiatur. In hac opinionum sese collidentium procella, clavum suo jure arripuerunt Pontifices Romani, qui uti in hac quæstione olim Scholæ Thomisticae & Societatis opinandi modum præscripserunt, ita hac tempestate quibusdam ad devia deflectentibus certam credendi legem imponere.

Itaque de gratiae Efficacia primus error est Calvinii, Lutheri, ac plurium Sectariorum, qui docent omnem Dei gratiam internam esse efficacem, ac hominis voluntatem sic ad assensum impellere, ut illi non sit liberum gratiae impellenti resistere, atque ita absolutè admittunt voluntatem inevitabili necessitate ad agendum moveri; imo in ordine ad operationem gratiae in natura lapsa liberum penitus interiisse arbitrium.

Dogma Jansenij, quamvis nolit dimittere nomen

men liberi arbitrij, admittit tamen ad operationem gratiæ efficacis sive victricis in statu naturæ lapsæ, non requiri libertatem à simplici necessitate, sed sufficere libertatem à coactione; quem errorem fusius refutavimus supra part. 2. p. 108. inter polemica, in prop. tertiâ inter quinque damnatas.

Quidam Moderni, ut in explicanda gratiæ efficacia hunc scopulum in speciem declinare videantur, asserunt gratiam efficacem sitam esse in Delectatione justitiæ quæ sit Victrix, sive major delectatione terrenâ illi oppositâ: docentque illi delectationi, dum est major, voluntatem non posse non obsecundare, & rectè agere: quamvis possit eidem delectationi justitiæ non obtemperare, quando delectatio terrena major assurgeret: & ob hanc potestatem quantumvis remotam, putant efficaciam hujus gratiæ cum libertate conciliari. Volunt itaque ad libertatem indifferentiæ sufficere, quod voluntas possit non agere, quantum est ex parte eorum quæ voluntatem positivè afficiunt; ac pròinde liberrati actus nihil obesse negationem illam majoris delectationis terrenæ ad efficaciam istius gratiæ requisitam; quia scilicet negatio illa voluntatem positivè non afficit. At contra hoc novum effugium ceteri Theologi hactenus censent, ad tollendam libertatem indifferentiæ sufficere, quod positâ gratiâ cum ista negatione, non sit in potestate voluntatis ab agendo abstinere, sed ad bene agendum inevitabili necessitate determinetur.

Neque istâ viâ declinatur error Jansenij, quem constat eandem in explicandâ gratiæ efficaciam tenuisse, nisi quod ille palam admiserit, cum sua doctrinâ non debere conciliari libertatem.

libertatem indifferentiæ, quam docuit non esse necessariam ad merendum & demerendum in statu naturæ lapsæ; moderni verò velint eam doctrinam stare cum libertate ad meritum & demeritum sufficienti. In quo non re, sed voce à Jansenio dissidere, facile colliges ex ejusdem verbis, quæ hic breviter adduco, ex *lib. 8. de gratiâ Christi cap. 2.* Delectatio victrix, quæ Augustino est efficax adiutorium, relativa est; tunc enim est victrix quando alteram superat; quod si contingat alteram ardentiorē esse, in solis inefficacibus desideriis hærebit animus, nec efficaciter umquam volet quod volendum est.

Facile autem ostendi potest hanc modernorum viam nullo modo conciliare suam gratiam victricem cum libertate voluntatis humanæ. Nam etsi possit existere illa entitas delectationis cælestis sic ut non causet actum bonum voluntatis, non potest tamen sine ullo actu existere delectatio victrix, cum in eorum sententia delectatio prout est victrix, sive efficax, non sit sola entitas gratiæ sive delectationis cælestis, sed illa simul cum negatione majoris aut æqualis delectationis terrenæ: cum his autem, ut ipsi docent, nequit se voluntas determinare ad non agendum; adeoque sub gratiâ hac efficaci constituta non poterit ab actione bona abstinere, sed ad illam exercendam ineluctabili necessitate rapietur.

Ab hac doctrina Schola Thomistarum se semper alienam proficitur, gratiamque in sua sententia omni studio, & aliâ viâ cum libertate conciliare conatur. Docent itaque Thomistæ dari etiam gratiam efficacem à sufficienti intrinsecè diversam, quæ tribuat ipsam operationem, quam proinde volunt esse physicè præde-

termini-

terminativam voluntatis, sic ut nunquam possit
suo effectu carere. Et ut majori cum certitudi-
ne quid in hac parte Thomistæ sentiant refera-
mus, juvat hic adducere explicationem ipsorum
verbis conceptam in Capitulo Provinciali In-
ferioris Germaniæ habito Lovanii 25. Aprilis
1668. ubi aliis præmissis sic pergit explicatio :
Ideo autem taliter efficax gratia in Thomista-
rum Schola physicè prædeterminans dicitur, non
quod imponat voluntati necessitatem aliquam,
sicut est in rebus naturalibus quæ sunt omnino
determinatæ ad unum, vel aliquam aliam physi-
cam qualitatem voluntati imprimat, quæ per
modum naturæ eam impellat aut necessitet, sed
ideo tantum quod per gratiæ suæ auxilium
Deus, nullâ præsuppositâ scientiâ mediâ aut con-
ditionatâ boni usus nostræ voluntatis, eam ad
actus bonos liberos determinet, non solum in-
terius suadendo, excitando, invitando, aut aliter
moraliter attrahendo, sed etiam activè, verè, &
propriè, & per modum agentis, absque violen-
tia tamen, ex parte potentiæ, & in ipsa poten-
tia causet ipsam voluntatis actionem, adeoque
gratia sit bonæ voluntatis verè, & propriè effe-
ctrix, quâ sit ut homo ad suam actionem infal-
libiliter se determinet, non ex necessitate, sed
juxta suum proprium modum omnimodæ liber-
tatis; sicque omnis efficacia proveniat ex sola
gratia, & ex ipsa Dei omnipotentia, nec illam
expectet aut emendicet à libero arbitrio, neque
efficax sit dependenter ab illo.

Et quia motio moventis præcedit motum mo-
bilis ratione, & causâ, rectè etiam præmotio ac
prædeterminatio activè, verè, & propriè, & in
hoc sensu physicè efficiens appellatur, in quo
intelligitur applicatio virtutis ad actionem, sicut
homo

homo est causa incisionis cultelli ex hoc ipso quo applicat acumen cultelli ad scindendum movendo ipsum, sicque tota operatio pertinet ad gratiam sicut ad causam effectivam, prae-moventem, & determinantem, conformiter ad Tridentinum *Sess. 6. can. 4.* Subscripserunt huic Expositioni in dicto Capitulo viginti & unus.

Quidquid sit de Thomistica sententiae veritate, pridem certè per Apostolica decreta vetitum est ullam ei censuram inurere. Non est igitur de hac Schola benè meritis ille, qui conatus est in explicanda gratiae efficacia, concordiam inducere inter Thomistarum sententiam, & eam quam aliqui Augustinianum prætendunt de gratia victrice. Non ignorant enim viri ex illa Schola magis perspicaces, rem esse non exigui periculi, velle parem cum illa doctrina sortem subire.

Scotistae relatam Thomistarum sententiam passim impugnant, negant enim gratiam esse intrinsecè prædeterminativam. Volunt tamen eam esse extrinsecè determinativam voluntatis, ratione decreti adjuncti, quo Deus absolute & efficaciter, ac exclusâ scientiâ mediâ, intendit obtinere & efficere consensum voluntatis: an hæc sit sincera Scoti doctrina multum dubitat Suarez de auxiliis cap. 5. Ab utraque sententia diversa est doctrina Societatis uti infra patebit.

Contra Thomistas facere possunt argumenta supra allata de physica prædeterminatione, & scientia media. Insuper ex sententia Scotistarum sequi videtur decretum illud divinum ad obtinendum actum intentum fallibili & cæco modo procedere: quia cum gratia ex vi illius decreti data, sit intrinsecè indifferens, tantum fallibili modo connectitur cum actu efficaciter intento:

tento : ergo cum in illa sententia excludatur scientia media, non est unde Deus fortiatur securitatem infallibilem de actu ponendo. Neque dicas, vi decreti divini voluntatem nostram infallibiliter trahendam, sicut nostra potentia motiva vi voluntatis ad motum impellitur. Nam contra, Vel decretum illud divinum vi sua infallibiliter infert nostrum consensum, & sic tollitur nostra libertas: vel causat consensum contingenter per medium indifferens, & sic ex nullo capite poterit Deus reddi securus de consensu futuro.

Alia sunt de hac quaestione opiniones minus celebres, qualem sustinet Mascarenias, & alij, qui docent entitati gratiae efficacis inesse vim quandam determinandi moralem, ob singularem hujus attemperationem cum voluntate, ideoque semper connectendam cum effectu.

At contra hanc etiam opinionem militat vis superioris argumenti. Vel enim gratia sic attemperata habet ex se antecedentem & infallibilem connexionem cum consensu voluntatis, & sic evertit libertatem: vel habet connexionem fallibilem, atque ita non repugnat eam gratiam reddi inefficacem, & aliam reddi efficacem sine istiusmodi attemperatione; ergo non potest in hac attemperatione gratiae efficacia consistere.

Ut has evaderet difficultates, alteram excogitavit viam P. Bonae Spei vir doctus & ordine Carmelitarum, qui gratiam efficacem constituit in qualitate ita accommodata flexibilitati voluntatis, ut haec certò consentiat gratiae, uno ex pluribus instantibus, aut alterutro duorum instantium indeterminatè, sic ut qualitas illa non sit determinans ad unum simpliciter, prout

est

est prædeterminatio physica, sed ad unum sic eligendum, ut quovis eorum instantium sit in potestate voluntatis eligere, vel non eligere quoad substantiam actus, aut omissionis; ac proinde eligat liberè, quia agit v. g. ultimo instanti, non merè quia adest illa qualitas, sed quia liberè omisit agere priori instanti.

Sed nulla ex parte satisfacit hæc nova cogitatio. Nam ex ea sequitur primò, Deum non posse obtinere consensum hominis, & eum convertere eo instanti quo voluerit, sed tantum aliquo instanti indeterminato. Secundò, Si primo instanti ex duobus voluntas non consensit, jam in secundò ad consensum absolutè necessitabitur: nam libertas requirit ut eo instanti quo ponitur actus possit non poni, neque sufficit liberè fuisse omisum priori instanti. Tertiò, Tollitur istà viâ libertas illa quæ ad meritum requiritur: quia tantum merebor quod potius hoc quam illo instanti ponam consensum, quam alterutro debeo necessario elicere: quinimo potius demerebor si v. g. consensum ad actum bonum suspenderim quantum potui, & tantum consenserim ultimo instanti, ultra quod non potui consensum differre.

Postremò, Schola Societatis, prædictis contraria, cum aliis docet, efficaciam gratiæ, præter ipsam gratiæ entitatem ex se indifferentem, reliquasque dispositiones & circumstantias se tenentes ex parte actus primi, involuere consensum voluntatis conditionatè futurum, prævisum per scientiam mediam, si in illis circumstantiis gratia à Deo concedatur. Illud autem dicitur se tenere ex parte actus primi, quod prærequiritur ad agendum: sive quod influit in effectum mediatè vel immediatè, vel simpliciter requi-

requiritur ut hic & nunc effectus possit poni, etsi in eum physicè non influat.

Explicatur ea sententia hoc modo : Deus vult convertere, aut salvare Petrum per actum finalem pœnitentiæ : habet in potestate sua gratias innumeras ex se indifferentes quibus possit Petrus consentire, aut non consentire : videt ergo Deus per scientiam mediam, cui harum gratiarum Petrus esset consensurus, cui non consensurus si eam in certis circumstantiis haberet, v.g. dum in extrema vitæ hora versabitur. Illa itaque gratia est efficax in actu primo respectu Petri, cui Deus prævidet illum consensurum si detur : erit eadem gratia efficax in actu secundo si in dictis circumstantiis à Deo actu concedatur. Repugnat enim Deum prævidere effectum cum causâ etiam indifferenti sub certa conditione connectendum, & illum effectum, positâ conditione, ab ea causâ non procedere.

Hic autem procedendi modus saluat ex parte Dei dignitatem, & infallibilem efficientiam gratiæ efficacis, præ sufficienti, & hanc gratiæ infallibilitatem conciliat cum libero voluntatis arbitrio ; in quibus utrimque conciliandis in aliorum sententiis versatur præcipuus cardo difficultatis. Ac primò quidem, hac ratione ex parte providentiæ divinæ, talis gratia constituitur idoneum instrumentum, quo certissimè possit Deus obtinere actum bonum & meritorium voluntatis creatæ : per hanc potest infallibiliter prædestinare ad merita, & gloriam : per hanc potest habere in manu sua cor hominis quantumvis durum, & illud invictè & indeclinabiliter quocumque voluerit inflectere ; non minus quam si humanum arbitrium adamantinis vinculis gratiæ necessitantis constrictum detineret.

S

In

In hac porro sententia ostenditur nullum incurri periculum violandæ libertatis humanæ, quia gratia efficax sic explicata, nihil involuit ex parte actus primi quod ex se non sit indifferens ad actum inferendum. Nam voluntas, & entitas gratiæ, & decretum quo Deus concursus præparat, est indifferens & indeterminatum ad consensum, vel dissensum secuturum. Scientia autem media propriè non tenet se ex parte actus primi, quia neque influit in consensum immediate aut mediatè, neque requiritur simpliciter ut voluntas possit agere, sed tantum ut à Deo gratia, & concursus providè offeratur, cum notitia effectus secuturi sit conditio poneretur. Quamvis enim, quod fieri nequit, à Deo abesset scientia media, hoc ipso quo hæc gratia poneretur in voluntate, & Deus paratus esset hic & nunc concurrere, eodem modo voluntas exiret in actum.

Cætera quæ opponuntur, eò ferè tendunt, ut probent in hac sententia, sine gratia per se victrici, aut determinante, Resolutionem ultimam Conversionis humanæ referendam esse in determinationem liberi arbitrii, dicendumque hominem converti, non quia adest gratia divina, sed quia voluntas humana libere consentit. Verùm hæc sententia non docet ita simpliciter loquendum, sed hoc modo: Ideo homo convertitur, quia à Deo accepit ut converratur. Resolvitur itaque consensus voluntatis humanæ in Deum per gratiam cooperantem, tanquam in primam & principalem causam boni operis, à qua voluntas humana semper in agendo dependet: hinc conversionis humanæ rectè statuitur hæc ultima resolutio: Ideo credit & convertitur homo quia vult, cum conversio in actu voluntatis

luntatis consistat : ideo vult converti, quia congruenter per gratiam vocatus est ; ideo congruenter vocatus, quia voluit Deus gratiam, quam novit congruentem, nunc homini largiri.

Ita docet hæc sententia, quam breviter retulisse sufficiat, quoniam ab illa contra quosdam alios stabiliendâ hic abstinere debeo. Argumenta quædam, quæ pro gratia victrici superius relata hoc tempore adducuntur, resoluta sunt supra in Cont. de Scientia media, & præcipuè part. 1. tract. 2. cap. 2. ubi contra propositiones Jansenij ostendimus, Interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ voluntatem humanam posse resistere.

CONTROVERSIA OCTAVA

De Iustificatione, & gratia habituali.

Dico primò : Ad Iustificationem impij non sufficit peccata non imputari, sed requiritur Sanctificatio, & renovatio interioris hominis, per voluntariam susceptionem gratiæ, & donorum. Ita definit Tridentinum *Sess. 6. cap. 7.* contra Lutherum, Calvinum, eorumque sectas, qui negant per Iustificationem impij peccata tolli aut deleri, sed tantum regi, & homini amplius non imputari. At contra ; concipi non potest quo modo possint peccata Deo tegi, nisi penitus aboleantur, fieri enim non potest ut quæ nondum sunt deleta, divinis oculis omnia cernentibus tegi possint.

Dico Secundò : Datur forma hominem Sanctificans, distincta ab omni actu justî, habitualiter inhaerens, & permanenter justum constituens, quæ dicitur Gratia habitualis. Ita docent

S 2

modò

modò omnes Theologi, quorum multi censent esse de fide, quamvis hoc neget Sotus, Canus, Bannez, Vasquez *disp.* 103. *cap.* 6. si agatur de iustificatione adulti extra Sacramentum per actum Charitatis, aut contritionis perfectæ, quos actus putant per se formaliter iustificare.

Probatum autem assertio universaliter ex Tridentino Sess. 6. *cap.* 7. & can. 11. *Si quis dixerit homines iustificari... exclusâ gratiâ, & charitate quæ in cordibus eorum per Spiritum Sanctum diffunditur, atque illis inhaeret &c. anathema sit.* Atqui certum est parvulis formam illam permanentem inherere, absque ullo actu suæ voluntatis, dum per Baptismum iustificantur: certum quoque est in adultis formam illam non consistere in aliquo eorum actu dum iustificantur per aliquod Sacramentum v. g. pœnitentiæ cum sola attritione, quæ communi omnium consensu non est forma iustificans. Ergo dicendum est universim etiam extra Sacramentum formam iustificantem sitam esse in gratia Sanctificante, quæ animæ, etiam dum nullum actum elicit, permanentem inhaereat. Actus autem Charitatis & contritionis perfectæ tantum sunt prævia dispositio ad gratiam sanctificantem, quæ per se formaliter iustificat.

Atque hanc esse mentem Concilij non parum confirmant verba Cardinalis Pallavicini in Hist. Tridentini *Part.* 1. *lib.* 8. *cap.* 14. Denique, inquit, considero quod mens Concilij fuit stabilire habitum infusum iustitiæ, & non meram iustitiam intrinsecam, non determinando an illa sit vel actus, vel habitus... quod mihi redditur notum propterea quod tunc, requirente quodam ut magis expressè declararetur fieri iustitiam per habitum infusum; responderunt deputati, satis hoc

hoc declarari voce *inherentia*, quod importat stabilitatem, & convenit habitibus non actibus.

Dico tertio: Etsi gratia habitualis diversa sit ab actu, non distinguitur tamen ab habitu charitatis. Est communior sententia Theologorum, contra plerosque Thomistas.

Probatur, Quia nullum inter hæc reperitur sufficiens distinctionis indicium; nam quæcunque conveniunt gratiæ habituali, ea pænè omnia Scripturæ attribuunt charitati; ut Joan. 4. v. 15. Qui manet in charitate manet Deus in eo. Et Joan. 3. v. 1. Videte qualem charitatem dedit nobis Deus, ut Filij Dei nominemur & simus. Deum autem in nobis permanere, & constitui nos filios Dei, est formaliter effectus proprius gratiæ habitualis. Hinc Tridentinum *Sess. 6. cap. 7.* gratiam hanc cum Apostolo vocat charitatem, dum asserit, per Spiritum Sanctum charitatem Dei diffundi in cordibus eorum qui justificantur. Consentire videtur S. Augustinus *tract. 5. in Epist. 1. Joannis*, dum ait, charitatem esse quæ separat inter filios Dei, & inter filios perditionis.

Neque his obstat quod aliquando Concilia, dum mentionem faciunt de donis, gratiam & charitatem distinctè commemorant: quia per plures voces res eadem diverso modo indicatur; dicitur enim gratia prout importat amorem Dei erga hominem, qui hunc per donum justitiæ reddit sibi amabilem, nominatur etiam charitas, prout efficit amorem quo Deus ab homine dignè diligitur.

Dico quarto, Gratia habitualis hominem per se ita sanctificat, ut stare nequeat cum peccato mortali, etiam de potentia Dei absoluta. Ita docet Vasquez *disp. 104.* Turrianus, Granadus,

414 Pars 2. Cont. 9. De Merito bonorum operum.
Sotus, Esparsa, alique communiter; Contra
Scotum, Gabrielem, Occamum, aliosque No-
minales, qui censent gratiam repugnare pecca-
to non ex natura rei, sed ex sola Dei institutio-
ne: & contra Suarez qui statuit repugnantiam
tantum naturalem, quales est inter calorem &
frigus, non verò absolutam.

Probatum autem assertio ex verbis Tridentini
Sess. 6. cap. 7. Iustificationis unica causa formalis
est iustitia Dei, non quā ipse iustus est, sed qua
nos justos facit. Si est causa unica, hoc ipso est
causa adæquata justificationis, ergo impossi-
bile est animam cui gratia unica est non esse ju-
stam, quia causæ formali necessariò respondet
effectus formalis, iusta autem non esset, aut Deo
grata, si illi cum gratia simul inesset peccatum.
Neque refert quod gratia & peccatum non op-
ponantur ut forma & ejus privatio, aut ut duo
actus formaliter contrarij, quia repugnant sal-
tem ut duo actus oppositi consecutivè; si enim
simul existerent, rectè sequeretur in Deo dari
actus impossibiles, amorem scilicet & odium
respectu ejusdem personæ, cui simul inesset gra-
tia & peccatum.

CONTROVERSIA NONA

De Merito bonorum operum.

Meritum in concreto dicitur, opus bonum,
in obsequium alterius factum, ex se ido-
neum ad aliquid obtinendum per modum præ-
mij. Differt ab *Impetratione*, quod hæc moveat
ad aliquid obtinendum per modum petitionis:
& à *Satisfactione* quod hæc sit quædam redditio
æqui-

æquivalens injuriæ. Dividitur meritum in Condignum, quod habet æqualitatem cum præmio, & ex justitia debetur, accedente saltem alterius promissione: & in meritum Congruum, cui deest dicta æqualitas cum præmio, neque debetur illi ex justitia, sed ex præmiantis liberalitate. Ut conditiones ad meritum requisitæ ex parte operantis, operis, ac præmiantis magis elucidentur.

Dico primò, Ad meritum de condigno ex parte operantis requiritur, primò, status viæ: testantur enim Scripturæ & Patres neminem posse mereri post hujus vitæ decursum: ita loquitur S. Hieron. in 1. ad Cor. cap. 6. Tempus sementis est præsens vita, cum transierit, operandi tempus aufertur. Secundò, necessarius est status gratiæ: uti colligitur ex Ioan. cap. 15. Sicut palmes non potest ferre fructum nisi manserit in vite, ita nec vos nisi in me manseritis, scilicet per fidem & charitatem. Et hinc est quod in Scripturis passim ut ad Colos. 3. vita æterna dicitur retributio hæreditatis; quia ejus meritum præsupponit ius & dignitatem filij per statum gratiæ, sine quo deest operi debitus valor ad hæreditatem obtinendam. Unde damnata est Baij hæc prop. 12. Pelagij sententia est, opus bonum citra gratiam adoptionis factum, non est regni cælestis meritorium.

Dico Secundò, Ex parte operis, requiritur ut sit actus liber, non tantum à coactione, sed etiam à necessitate. Damnata est enim propositio Jansenij huic opposita, quæ superius refutata est. Secundò, ut sit supernaturalis, etiam in substantia, quod docet Suarez aliique communius, contra Vasquez, Sorum, Valentiam. Quia meritum debet esse ejusdem ordinis cum præmio,

mio, cum illud tanquam semen præmium in se virtute contineat. Atqui merces vitæ æternæ consistens in clara Dei visione debet esse in substantia supernaturalis: ergo idem dicendum est de merito operis condigni ex quo merces illa procedit.

Quæres; An ut actus sit meritorius debeat esse à charitate elicitus aut imperatus, sic ut non sufficiat motivum alterius virtutis inferioris?

Respondeo negativè, contra Theologos quosdam recentiores. Quia Scriptura sapius aliis actibus, quàm charitatis aut ab ea elicitis, vitam æternam promittit, ut operibus misericordiæ Matthæi 5. *Beati misericordes quoniam ipsi misericordiam consequentur.* Et de obedientia in observatione mandatorum dicitur Matthæi 19. *Si vis ad vitam ingredi, serva mandata:* horum autem mandatorum multa pertinent ad justitiam & alias virtutes à charitate distinctas. Id denique evincit ratio: quia omnis actus virtutis infusæ, verbi causâ, fidei, spei, aut timoris Domini, abstrahendo à charitate, est per se supernaturalis, laude ac præmio dignus, & in justo meritum filij, sive hæredis regni cælestis: ergo nihil illi actui deest quo minus sit præmio vitæ æternæ proportionatus.

Neque his repugnant verba Apostoli 1. ad Cor. 10. *Omnia in gloriam Dei facite:* non enim continent præceptum, sed tantum consilium, quo hortatur ad id quod est perfectius: vel certè indicat quodlibet opus ex motivo virtutis profectum, ad Dei gloriam conferre. Neque refragatur S. Augustinus in Enchiridio cap. 117. *Regnat carnalis cupiditas ubi non est charitas:* accipit enim hic & alibi frequenter charitatem latè prout complectitur omnem virtutem infusam, quâ

quæ exercentur opera Deo accepta, quæ carnalem cupiditatem excludunt. Sæpe etiam Scripturæ, ac Patres, dum aiunt opera nostra nihil prodesse ad vitam æternam sine charitate; vel agunt de charitate habituali conjuncta cum statu gratiæ; vel certè negant ea ad meritum valere quandiu versamur in odio proximi, aut alia dispositione charitati positivè contraria.

Dico tertio: Ex parte præmiantis, requiritur divina promissio, ut opera justorum in actu secundo sint condignè meritoria vitæ æternæ, non verò ut ex parte sua sint isti præmio proportionata.

Prima pars probatur ex Tridentino *Sess. 6. cap. 16.* asserente vitam æternam esse proponendam justis tanquam mercedem, ex Dei promissione bonis ipsorum operibus & meritis reddendam. Promissionem quoque divinam ad meritum mercedis à Deo retribuendæ requirit S. Augustinus in *Psalm. 83.* Debitorem, ait, ipse se fecit, non accipiendo, sed promittendo. Hanc veritatem ratio confirmat: quia meritum condignum debet in actu secundo præmiantem ad mercedem reddendam obligare. Atqui nulla ratione potest homo suis operibus Deum obligare, nisi illis ultro præmium addixerit: quia aliundè competit Deo legitima potestas quodlibet obsequium absque mercede ab homine deprecandi, ratione scilicet suæ excellentiæ, & supremi in creaturas Domini. Et hinc defectu divinæ promissionis contingit bonis actibus animarum in Purgatorio nullum præmium respondere.

Patet secunda pars assertionis: Quia nisi ad meritum condignum independentem à divina promissione requireretur aliqua proportio operum ex parte sua, prout ab homine justo, & à

divina gratia proveniunt, sequeretur contritionem peccatoris etiam de condigno mereri gratiam justificationis, cum hanc peccatori contrito Dominus addiderit, quam tamen non nisi ut meritum congruum obtinet.

Ex his colligitur, suppositâ promissione, Deum per meritum condignum obligari ex iustitia latè dicta reddere vitam æternam homini in gratia decedenti. Quia etsi opera creaturæ, cum sint aliunde debita, non possint ex stricta iustitia Deum ad mercedem obligare: tamen ex propria veracitate ac fidelitate adstringitur ut dictis facta conformet, quæ sunt virtutes iustitiæ annexæ, quibus Deus ad præstandum promissam mercedem potius sibi, quam creaturæ obligatur.

Dico quartò: Ad meritum etiam congruum requiritur ut sit actus liber, honestus, in statu viæ, ac supernaturalis saltem in ordine ad præmium supernaturale. Quorum ratio patet ex dictis de merito condigno. Non est necessaria ad meritum congruum divina promissio, quia sufficit actum habere bonitatem aliquam proportionatam, cuius intuitu possit Deus beneficium aliquod homini conferre, non ex iustitia aut fidelitate, sed ex quadam decentia munificentie divinæ. Hinc solum illud meritum de congruo habet infallibilem connexionem cum retributione mercedis, cui de facto adjuncta est divina promissio. Denique ad meritum congruum non exigitur status gratiæ; contritio enim peccatoris meretur de congruo gratiam justificationis.

Dico quinto: Sola opera iustorum merentur de condigno vitam æternam, & per consequens augmentum gratiæ habitualis.

Quia Tridentinum vitæ æternæ præmium attribuit

tribuit tantum meritis iustorum *Sess. 6. can. 32.*
Si quis dixerit iustificatum bonis operibus, non
verè mereri augmentum gratiæ, anathema sit :
& idem asserit de vita æterna, quæ responder
gratiæ habituali. De homine verò nondum ju-
sto docet *Sess. 6. cap. 8.* ideo nos gratis iustifica-
ri, quia nihil eorum quæ iustificationem præce-
dunt, sive fides, sive opera, ipsam iustificationis
gratiam promeretur. Quod ulterius quoad me-
rita iustorum comprobari potest ex eo, quod
bonis iustorum operibus nulla desit ex condi-
tionibus supra requisitis ad rationem meriti con-
digni respectu augmenti gratiæ, & gloriæ illi
annexæ.

Ex his ulterius adverte primò, Neminem sibi
posse mereri, ne quidem de congruo, primam
gratiam actualem : quia ipsa gratia est princi-
pium meriti, sine qua nihil potest fieri quod ad
vitam æternam conducatur.

Secundò, Neminem posse mereri primam gra-
tiam habitualement de condigno : quia ipse status
gratiæ est principium dignificativum, quod
prærequiritur ut meritum sit condignum gratiæ
obtinendæ. Eam tamen potest homo extra sta-
tum gratiæ mereri de congruo, uti patet in con-
ditione peccatoris.

Tertiò, non potest homo etiam iustus merito
sive condigno sive congruo infallibiliter obti-
nere sibi, aut alteri donum perseverantiæ, aut
reparationem post lapsum, aut aliquam gratiam
actualem, aut aliud beneficium à gratia Sancti-
ficante, & gloria distinctum. Quia de illis, per
merita nostra certo obtinendis, nulla extat Dei
promissio aut revelatio, imo potius Scripturæ ad
Philip. 2. *monent ut cum metu & tremore salutem ope-*
remur, ne scilicet à iustitia aut perseverantia ex-
cidamus.

420 *Pars 2. Cont. 10. De Ecclesia, Pontifice, Conc.*
eidamus. Potest tamen homo illa impetrare me-
rito congruo non habente infallibilem con-
nexionem cum isto præmio. Admittit enim S.
Thomas. 1. 2. *Quæst. 114. art 9.* illa posse fer-
uenti oratione à Deo obtineri. Et S. Augusti-
nus lib. de dono perseverantiæ *cap. 6.* docet ho-
minem posse hoc donum suppliciter emereri.
Quando vero ibidem *cap. 13.* asserit, & incho-
andi, & usque ad finem perseverandi gratiam
Dei non secundum merita nostra dari, solum
excludit meritum condignum, vel quod ex solis
naturæ viribus procedit.

CONTROVERSIA DECIMA.

De Ecclesia, Pontifice, Concilio.

AD hunc locum revocanda sunt quæ supe-
rius in fine part. 1. p. 61. Controversiis po-
lemicis adjunximus, de Ecclesiæ potestate, & in-
fallibilitate: De autoritate Romani Pontificis,
& quomodo ea sit supra Concilia generalia, &
sine his possit absque erroris periculo definire
controversias fidei, & morum, & facti quæstio-
nes, declarare etiam verum sensum Scripturæ
sacræ, judicare de sensu libri Catholico, aut hæ-
retico. De reliqua denique potestate Pontifi-
cum, & Conciliorum varias horum temporum
quæstiones in particulari decidimus, ex quibus,
in controversiis quæ horum in Ecclesia autori-
tatem concernunt doctrina sana, à damnatis er-
roribus facile discernitur. Hac autem autori-
tate stabilitâ, facilis fit progressus ad brevem
certamque sequentium Dogmatum in reliqua
Theologia decisionem. De singulis brevi me-
thodo

Pars 2. In reliqua Theologia Cont. decidunt. 427
thodo formari poterit hic syllogismus. Illa doctrina à nullo Fidelium admitti potest quam legitima Ecclesiæ Concilia, aut Pontifices è Cathedra damnarunt, aut censurarunt. Sed hæc doctrina N. est talis. Ergo hæc à nullo Fidelium admitti potest. Unde ulterius ritè inferes, Doctrinam illi oppositam censerì sanam, & in Scholis omnino receptam.

CONTROVERSIÆ ALIÆ.

In reliqua Theologia brevi methodo resolutæ, ex Censuris, Decretis, aut Definitionibus Ecclesiæ, aut Summorum Pontificum.

§. I.

De operibus, gratia, & meritis tam Hominum, quam Angelorum.

Censuratae sunt sequentes propositiones in proprio verborum sensu, ut singulae respectivè sint erroneæ, aut hæreticæ, aut suspectæ, temerariæ, scandalosæ, aut piarum aurium offensivæ, ut contra doctrinam Baij decernunt Constitutiones Pij V. Gregorij XIII. & Urbani VIII. quarum tenorem in hujus 2. partis fine reperiēs.

Vita æterna homini integro, & Angelo promissa fuit intuitu bonorum operum, & bona opera ex lege naturæ ad illam consequendam per se sufficiunt.

Sicut

Sicut opus malum ex natura sua est mortis æternæ meritorium, sic bonum opus ex natura sua est vitæ æternæ meritorium.

Nec Angeli, nec primi hominis adhuc integri merita rectè vocantur gratia. Pelagij sententia est, opus bonum, citra gratiam adoptionis factum, non esse regni cælestis meritorium.

Ratio merito non consistit in eo quod, qui bona operatur, habeat gratiam, & inhabitantem Spiritum Sanctum, sed in eo solum, quod obedit divinæ legi.

Opera justitiæ, & temperantiæ, quæ Christus fecit, ex dignitate personæ operantis non traxerunt majorem valorem.

In redemptis per gratiam Christi nullum inveniri potest bonum meritum, quod non sit grati indigno collatum.

Falsa est Doctorum sententia, primum hominem potuisse à Deo creari, & institui sine justitia naturali.

Deus non potuisset ab initio creare hominem qualis nunc nascitur. Immortalitas primi hominis non erat gratiæ beneficium, sed naturalis ejus conditio. *Sunt & proscripta alia propositiones his ferè synonymæ.*

Docet autem absolutè *Lutherus*; Nullum esse ullius hominis meritum ad gloriâ assequendam, & eam obtinendam per sola merita Christi. Damnatur hæc assertio in Tridentino sess. 6. can. 32.

Errat in altero extremo *Pelagius* asserens; Hominem suâ virtute sine gratia Dei, vitam æternam promereri. Post alia Concilia damnatur à Tridentino sess. 6. cap. 9. & can. 7.

Hæresis quoque Lutheri est, Hominem justum certò scire, se esse in gratia, & ad hoc credendum

dum obligari. Reprobatur in Trid. sess. 6. cap. 9. & Can. 13. Definitio autem legitimi Concilij aut Pontificis, cuius verè Catholico indubitata probatio est; & ad eam recipiendam hæreticus adigitur argumentis quibus alibi convincimus hanc esse veram Christi Ecclesiam, falli & fallere nesciam in controversiis fidei, ac morum decidendis.

De his cæteræ Quæstiones Theologicæ traditæ sunt in superioribus Controversiis, & aliæ in p. 1. tract. 2. cap. 2. ubi agitur de operibus & gratia, & 5. prop. in Iansenio damnatis.

§. 2.

De Peccato actuali & originali.

Hæc assertio: Nullum peccatum imputatur habenti fidem. Damnata est in Lutero à Tridentino sess. 6. cap. 7. & can. 9.

Peccatum non est à libero hominis arbitrio, sed à malo dæmone. Fuit error Valentini, proscriptus in Concilio generali Calcedonensi IV. sub Leone I.

Omne opus quomodocunque rectè factum, est tamen peccatum. Damnatur in Lutero Tridentini sess. 6. cap. 16. & can. 25.

Omnes homines ante Christum fuerunt damnati ob peccatum primorum parentum. Error Armenorum, reprobatus in Conc. Florentino sub Eugenio IV.

Aliqua sunt peccata, quæ à nullo prorsus Sacerdote absolui possunt. Oppositum definitur in eodem Florentino contra Armenos.

Semel per gratiam justificatus non potest amplius peccare. Damnatur in Conc. Viennensi sub

sub Clemente V. contra Begardos.

Nullum datur peccatum mortale, præter incredulitatem. Reprobatur inter errores Lutheri in Trid. sess. 6. cap. 15.

Nulla est differentia inter peccatum mortale & veniale. Proscribitur Tridentini sess. 4. cap. 5. & can. 7. contra Calvinum.

Ex prævaricatione Adami nullum in posteros propagatum esse peccatum originale, cui ablundo necessaria sit gratia Christi; error est contra fidem in Pelagio damnatus.

In doctrina Michaelis Baij, & aliorum, reprobatae sunt per diplomata trium Pontificum sequentes de Peccato assertiones.

Nullum est peccatum ex natura sua veniale, sed omne peccatum meretur pœnam aeternam.

Omnia opera infidelium sunt peccata, & Philosophorum virtutes sunt vitia. De hoc actum supra Controv. 6. §. 2.

Omne quod agit peccator, vel servus peccati, peccatum est.

Infidelitas purè negativa in iis, quibus Christus non est prædicatus, peccatum est.

Prava desideria quibus ratio non consentit, & quæ homo invitus patitur, sunt prohibita præcepto, Non concupisces.

Concupiscentia in renatis relapsis in peccatum mortale, in quibus jam dominatur, peccatum est, sicut & alij habitus pravi.

In peccato duo sunt, actus & reatus: transiente autem actu nihil manet nisi reatus, sive obligatio ad pœnam.

Peccatum originis est habituali voluntate parvuli voluntarium, & habitualiter dominatur parvulo, eo quod non gerit contrarium voluntatis arbitrium.

Omne

Omne scelus ejus est conditionis ut sancto auctorem, & omnes posteros eo modo inficere possit, quo infecit prima transgressio.

Quantum est ex vi transgressionis, tantum meritorum malorum à generante contrahunt, qui cum minoribus nascuntur vitiis, quam qui cum majoribus.

Omnes omnino afflictiones justorum, sunt ultiones peccatorum ipsorum, unde & Job, & Martyres, quæ passi sunt, propter sua peccata passi sunt.

Nemo præter Christum est sine peccato originis; hinc Beata Virgo mortua est propter peccatum ex Adam contractum, omnesque eius afflictiones in hac vita, sicut & aliorum justorum, fuerunt ultiones peccati originalis vel actualis. Duæ postremæ propositiones sunt in dictis diplomatibus damnatæ potius ex aliis scriptis, quam ex ipsis libris à Baio editis.

Doctrina Catholica his opposita docet, primo, Peccatum originale omnibus verum, & proprium inesse, ut loquitur Tridentinum. 2. Peccatum illud in eo consistere, quod Adam transgrediendo divinum præceptum, originalem sanctitatem, & justitiam naturæ indebitam, non tantum sibi, sed posteris amiserit, in quos omnes non propriâ voluntate, sed propagatione transfunditur. 3. Excipiendam à labe originali in suo ortu Virginem Deiparam, piè passim credunt fideles, idque non parum confirmat quod in postrema Bulla Alexander VII. nobis disertè constare voluerit, hunc esse antiquissimum & communissimum omnium ferè Catholicorum sensum: & festum Immaculatæ Conceptionis, in sensu piæ sententiæ, à S. Rom. Ecclesia celebrari. Declarans insuper, illos pœnas à Sixto

à Sixto IV. constitutas incurrere, qui hanc eandem sententiam, festum, seu cultum in disputationem revocare, aut contra quoque modo directè, vel indirectè, aut sub quovis pretextu etiam definibilitatis ejus examinanda, aut quovis alio pretextu, seu occasione, scripto, seu voce, loqui, concionari, tractare, disputare, contra quidquam determinando aut asserendo, vel argumenta contra ea asserendo, & insoluta relinquendo, aut alio quovis modo excogitabili differendo, ausi fuerint. Ita Bulla Alexandri VII. quæ incipit, sollicitudo, anno 1661. 4. Dari peccatum mortale, & veniale ab eo distinctum; & illud graviter, hoc leviter præcepto opponi. 5. Omne mortale non remissum puniri etiam pænâ sensus æternâ: idque ob malitiam peccati intrinsecam; & in eo sitam, quod offendatur persona dignitatis infinitæ cognita ut talis. Hæc, & reliqua doctrina de Peccatis in particulari, fufius traduntur infra part. 3. in Tractatu de Præceptis.

§. 3.

De Fide, Spe, & Charitate.

Nihil credendum esse quod excedat vires nostri intellectus, docuit Petrus Abailardus; quod erroneum declaravit Concilium generale Rhemense sub Eugenio III.

Solam fidem, cum gravibus etiam peccatis, hominum justificare; & ad salutem perducere, docuit, post Eunomium, Lutherus, asserens præter fidem opera ad salutem minimè esse necessaria, damnatum in Trident. sess. 6. cap. 3. & can. 9.

Fidem amitti per quodlibet peccatum mortale, error est ejusdem Lutheri, proscriptus à Tridentino sess. 6. cap. 15. & can. 28.

Quem-

Quemvis hominem pro libitu, sine Superiorum facultate, posse fidem prædicare, falsum declaratur in Concilio generali Constantiensi sess. 8. contra Wiclefum.

Licetum esse urgente persecutione fidem negare, contra Basilidem damnavit Concilium Nicænum I. sub Sylvestro Papa.

Spem nullam justitiæ aut salutis collocandam in operibus: fideles per sola merita Christi sibi imputata justificari, erroribus Lutheri annumeratur in Tridentino sess. 6. cap. 16. & can. 26.

De Charitate proscriptæ sunt propositiones sequentes in Bulla contra Baium.

Omnis amor creaturæ rationalis aut vitiosa est cupiditas, qua mundus diligitur, quæ à Joanne prohibetur, aut laudabilis illa charitas, quæ per Spiritum Sanctum in corde diffusâ Deus amatur.

Charitas perfecta & sincera, quæ est ex corde puro & conscientia bona, & fide non ficta, tam in Catechumenis, quam in pœnitentibus potest esse sine remissione peccatorum. Et prop. 32. Charitas illa quæ est plenitudo legis non est semper conjuncta cum remissione peccatorum.

Homo existens in peccato mortali, sive in reatu æternæ damnationis, potest habere veram charitatem, & charitas etiam perfecta potest consistere cum reatu æternæ damnationis.

Per contritionem etiam cum charitate perfecta, & cum voto etiam suscipiendi Sacramentum conjunctam, non remittitur crimen extracæsum necessitatis, aut martyrij, sine actuali susceptione Sacramenti.

Quamdiu aliquid concupiscentiæ carnalis in diligente est, non facit præceptum, diliges Dominum Deum tuum in toto corde tuo.

Non

Non est vera obedientia legis, quæ sit sine charitate.

Hæc propositio, & quædam aliæ, à fortiori refutantur, ubi probamus Attritionem ex metu gehennæ, aut ex Spe gloriæ cælestis, absque Charitate, actum esse per se bonum; & peccatorem ritè disponere ad gratiam in poenitentiae Sacramento percipiendam, de quo infra in part. 3. tract. 1. quæst. 21. inter controversias modernas.

Reliquas quæstiones Theologicas de Fide divina, ejusque objecto, necessitate, certitudine, motivo, & analysi; de Pontifice & Conciliis, & Controversiis fidei particularibus ac modernis, copiosè tractamus supra in tota part. 1. Et alias quæ ad praxim ordinantur tradimus infra inter resolutiones ad Hæresim, & partes hæreticorum pertinentes in part. 3. tract. 6.

S. 4.

De Iure & Injuria.

HÆc propositio: Non debet fieri restitutio furti, modò is qui abstulit, partem rei furtivæ, aut pecuniæ, relinquat Sacerdoti ut absolvatur: Reprobata est in Concilio Florentino inter errores Græcorum.

Non est peccatum pecuniam ad usuram concedere. Hic error, cujus primi authores fuerunt Græci, damnatur in Concilio generali Viennensi, his terminis; Si quis pertinaciter defenderit, quod dare ad usuras non sit peccatum, decernimus esse puniendum velut hæreticum.

Nullus homo potest justè occidi, etsi id fiat ex præcepto

præcepto Judicis legitimi. Abolita est hæc doctrina in Conc. Florentino, contra Waldenses, quam postea sustinuit Nic. Galecus.

Ad obtinendam martyrii palmam licitam est seipsum occidere, & per hunc actum fiunt verè martyres. Damnatur in Concilio I. Carthaginensi, contra Circumcelliones.

Licetum est aliquando mentiri, sive pro servanda vita, sive pro gratia magna alteri præstanda. Contrarium definivit Concilium IV. Calcedonense, & fuit inter errores Cassiani, quem postea cum ceteris retractavit.

Licetum etiam esse perjurium, docuerunt Priscillianistæ, quos refutat S. Augustinus in libro de hæresibus.

Non licere Christianis coram Judice postulare reparationem injuriæ, damnavit Leo X. & Conc. Trident. sess. 9. cap. 10. de reformatione, contra Lutherum.

Peccatum non esse, inimicum decipere, aut illi damnum aliquod inferre, damnatum in Calcedonensi IV. & inter errores Græcorum recensetur à Guidone, de hæresibus.

Injuriam non esse ob conjugis adulterium matrimonium consummatum dissolvere, docuit primò Montanus, postea Lutherus, sed à Tridentino reprobatur sess. 8. can. 5.

Illicitum esse bellum inferre, docuerunt Manichæi: idque specialiter Christianis prohibitum, censent Anabaptistæ, contra praxim, & doctrinam Ecclesiæ in Conc. Lateranensi sub Calisto II. & alibi.

Doctrina Theologica de Justitia, & Principia practica de legitima acquisitione, possessione, detentione, & quid in his licitum sit cum conscientia dubia, aut probabili, traditur in-

fra

fra part. 3. tract. 1. Item, in particulari de Præceptis & Quæstionibus pertinentibus ad Contractus, Testamenta, Furta, Usuras, Restitutionem &c. part. 3. tract. 5. & seq.

§. §.

De Christo, & Verbi Incarnatione.

Christum purum esse hominem, error fuit Ebionis & postea Arii, damnatus in Nicæno I. sub Sylvestro Pontifice.

In Christo fuisse tantum naturam divinam, nec verum fuisse hominem docuit Valentinus, Apollinaris, damnavit verò idem Concil. Nicænum.

Sicut in Christo admittendæ sunt duæ naturæ, divina, & humana, ita in eodem duas esse personas: item, Virginem Mariam matrem esse non Dei, Sed tantum hominis; docuit Nestorius; sed doctrinam hanc hæreticam censuit Conc. Ephesinum III. can. 4.

Et è contrario, In Christo solum unam esse naturam, & unam personam, scilicet divinam, error fuit Eutichetis & Dioscori, damnatus in Ephesino III. & Calcedonensi IV. sub Leone primo.

Unicam in Christo fuisse voluntatem, eamque divinam, nullam verò humanam, error fuit Macarii Episcopi Antiocheni, & aliorum qui dicti sunt Monothelitæ, & damnatur in sexta Synodo generali Trullensi sess. 17. in qua definitur in Christo duas esse voluntates, divinam quâ æqualis est Patri, & humanam quâ factus est obediens usque ad mortem.

In Christo non fuisse Spiritum timoris Domini,

mini; docuit Abailardus, ut refert D. Bernardus Epist. 190. At Ecclesia in Conc. Rhemenfi confirmato ab Eugenio III. hunc cum ceteris Abailardi erroribus proscripsit.

Christum in Cruce adhuc viventem fuisse lanceâ vulneratum, reprobatur in Concilio Viennenfi sub Clemente V. contra Petrum Joannis, tanquam apertè contrarium Evangelio Joannis 19.

Christum nunquam resurrexisse, sed tamen aliquando resurrecturum, error fuit Cerinthi, quem damnavit Conc. Nicænum sub Sylvestro Pontifice.

Surrexisse autem Christum horâ sextâ Sabbathi, inter errores Armenorum correxit Ecclesia in Conc. Florentino.

Ascendisse Christum in cælum absque carne humana, docuit Apelles, teste D. Augustino lib. de hæresib. sed proscribitur hæc doctrina in Conc. Ephesino III. cap. 13. sub Cælestino primo.

Filium Dei ignorare ultimum mundi diem, censuerunt Monothelitæ, contra quos oppositum definivit sexta Synodus generalis; Constantinop. sive in Trullo celebrata sub Agathone Pontifice.

Porrò nos cum vera Ecclesia, Christum pro omnibus, etiam reprobis, mortuum esse: Non oravisse Patrem pro solis prædestinatis: Impetrasse omnibus, etiam reprobis, auxilia sufficientia ad salutem; contra recentiores horum temporum errores, fusius supra ex Trid. & aliunde probavimus in Controversiâ §. 1. de gratia sufficienti §. 2. & 3.

Doctrina autem Catholica de Verbi Incarnatione

tione hæc est : Primò dicendum , per Unionem hypostaticam duas esse in Christo naturas in Persona Verbi subsistentes, naturam scilicet divinam & humanam, sine ulla Naturarum, Voluntatum, aut Operationum confusione : remanentibus etiam post unionem Proprietatibus utriusque naturæ. Quod constat ex Concilio Calcedonensi sub Leone Magno anno 451. ubi definitur *Filium Dei unigenitum in duabus naturis inconfusè, immutabiliter, indivisè, inseparabiliter agnoscendum esse, nunquam sublatâ differentiâ naturarum propter unionem, juxta illud Joannis primo : Et verbum caro factum est.*

Secundò, Unionem Verbi incarnati factam esse in Persona, sic nempe ut compositum resultans ex utraque natura sit una Persona, adeoque in Christo unicum esse Suppositum. Ut definitum est in Concilio Ephesino sub Celestino Pontifice.

Tertiò, ex eodem dicendum, Humanitatem Christi fuisse propriè, physicè, & personaliter unitam Verbo, & non tantum habuisse cum eodem conjunctionem extrinsecam, moralem, aut accidentalem per amorem, & concordiam voluntarum, & operationem rerum mirabilem, ut volebant Nestoriani.

Quartò, quoad Sanctitatem & impeccabilitatem naturæ humanæ in Christo : Certum est inter Theologos; primò, Christum de facto nunquam peccatum qualecumque admisisse : & hoc de fide est ex illo *Petri 2. Qui peccatum non fecit, nec inventus est dolus in ore ejus.* Secundò certum est etiam Christum non potuisse peccare in sensu composito, id est, remanente unionis. Tum quia fuit beatus à primo conceptionis suæ instanti, cum beatitudine autem non consistit

consistit peccatum. Tum quia ex vi unionis hypostaticae communicatur humanitati Christi sanctitas Verbi infinita, exclusiva omnis peccati. Porro quaestio Theologica est, an potuerit etiam absolute in sensu diviso peccare: quod fieri non potuisse docet communis consensus Patrum & Theologorum apud Suarez hic *disp.* 32. *sect.* 2. & Vasquez *disp.* 61. *cap.* 3.

Quintò, Dicendum cum D. Thoma, & meliori parte Theologorum, Unionem hypostaticam esse aliquid realiter distinctum à natura divina, & humana. Ita docet etiam Scotus, Suarez, alique communiter, Contra Nominales, & aliquos Recentiores. Quamvis ipse Occamus princeps Nominalium ab illis dissentiat in Tertium, *dist.* 1. *q.* 1. Dico, inquit, quod unio addat aliquid ultra extrema unita, quia hic non potest evadi per negationes, & connotationes. Rationem assignat D. Thomas, Quia potest esse Verbum, & hæc Christi humanitas, sic tamen ut humanitas non sit unita Verbo: erga illa duo esse inter se unita importat aliquid ultra humanitatem & Verbum.

Sextò dicendum, Actiones Christi meritorias habuisse vim merendi & satisfaciendi in actu primo extensive infinitam, sive valorem sufficientem ad præmium & satisfactionem infinitam. Ita cum aliis Suarez hic *disp.* 1. *sect.* 4. qui docet vim illam infinitam provenire à Sanctitate increata Verbi, quæ cum sit infinita, & humanitati unita, actiones Christi infinite dignificat. Quantò autem persona est dignior, tantò majus præmium ipsius actioni, & obsequio respondet. Hinc sequitur Christum pro peccatis humanis generis non tantum condignè, sed etiam copiosè, & abundè satisfecisse. Et

T

patet

patet ex Apostolo ad Romanos 5. *Non sicut delictum ita & donum..... ubi abundavit delictum, superabundavit & gratia.*

Septimò, Quoad Causam sive motivum cur debuerit verbum divinum incarnari; Dicendum, causam principalem fuisse Reparationem generis humani, & Dei gloriam ex ea provenientem. Patet ex Symbolo Nicæno, *Qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit de celo.* Probabilis est sententia Scoti cum pluribus aliis, Christum venturum etsi Adam non peccasset, sed in carne impassibili, ut etiam in illo statu esset Caput, & causa meriti omnium electorum. Sed communior est opinio D. Thomæ, venturum non fuisse nisi dependenter à peccato. Quia Scripturæ passim insinuant peccatum, & maxime originale, fuisse motivum principale Incarnationis.

Cæterum, cum peccatum mortale, contra Deum infinitæ dignitatis, sit aliquo modo malitiæ infinitæ, pro condigna illius satisfactione necessaria erat Persona dignitatis infinitæ qualis erat Christus cum esset homo, & simul Deus. Et hinc ulterius sequitur nullam potuisse dari puram creaturam, quantavis supernaturali gratiâ ornata, cui possibile foret pro peccatis humani generis ex rigore iustitiæ satisfacere.

Porro part. 1. tract. 1. cap. 3. demonstratur, quænam sit Vera Christi Ecclesia in qua salus possit obtineri, ex ipsis Christi promissis infalibili, Ecclesiæ Romanæ antiquitate unitate, amplitudine, sanctitate doctrinæ, & gloria Miraculorum quæ in Ecclesia Romana, non alibi persistant.

§. 6.

De Sacramentis & eorum effectis.

DOgmata hæc variis Ecclesiæ decretis reprobantur, & à Trid. infra citando sess. 3.

Sacramenta nullam per se causare gratiam, sed tantum excitare fidem quâ justificamur.

Novæ legis Sacramenta non differre à Sacramentis legis antiquæ, nisi quoad ceremonias, & ritus externos.

Illa Sacramenta esse tantum signa quædam externa acceptæ per fidem gratiæ, aut notas quasdam Christianæ perfectionis, quibus fideles ab infidelibus apud homines discernuntur.

Sacramenta novæ legis ex opere operato non conferre gratiam, sed tantum fidem divinæ promissionis ad gratiam consequendam sufficere.

In Baptismo, Confirmatione, & Ordine non imprimi Characterem in anima unde illa iterari nequeant.

Christianos omnes in administrandis Sacramentis potestatem habere.

In ministris, dum Sacramenta conficiunt & conferunt, non requiri intentionem, saltem faciendi quod facit Ecclesia.

Etiamsi Ministri in statu peccati mortalis constituti ponant omnia requisita ad essentiam & collationem Sacramenti, ipsum tamen Sacramentum in eo statu non conficere, aut conferre.

Ritus in Sacramentorum solemnibus administratione abhiberi consuetos omitti posse, & per quemvis Ecclesiæ pastorem sine peccato mutari.

T 2

Præ-

Prædicta dogmata, & quædam alia de variis Sacramentis, damnata sunt à Concilio Tridentino sess. 3. in decreto de Sacramentis Ecclesiæ, contra varios nostri temporis errores.

Censurâ recentiori trium Pontificum in Diplomate, *Provisionis nostræ*, & *In eminenti*, reprobatum doctrina sequentium propositionum.

In Sacramento Baptismi, & Sacerdotis absolutione, propriè reatus peccati duntaxat tollitur; & ministerium Sacerdotum solum liberat à reatu pænæ.

Peccator pœnitens non vivificatur ministerio Sacerdotis ob solventis, sed à solo Deo, qui pœnitentiam suggerens & inspirans vivificat eum, & resuscitat: ministerio autem Sacerdotis solus reatus tollitur.

In hominibus pœnitentibus ante Sacramentum absolutionis, & in catechumenis ante Baptismum est vera justificatio; separata tamen à remissione peccatorum.

Sacrificium Missæ non aliâ ratione est Sacrificium, quam generali illâ, quâ omne opus quod fit, ut sancta Societate Deo homo inhæreant.

Satisfactiones laboriosæ justificatorum, non valent expiare de condigno pœnam temporalem restantem post culpam condonatam.

Pro refutatione horum dogmatum quæ potestremo breviter adduximus, tantum usi sumus decisionibus ac decretis Conciliorum, ac Pontificum, quæ, ut supra dixi, sufficiunt cuiusvis homini Catholico, ut errores à veritate discernat. Ut verò ex eadem refutatione hæreticus convincatur, demonstranda est illi infallibilis autoritas definitionum Ecclesiæ, ac

Pon-

Pontificis Romani, quam supra in polemicis sub initium validis argumentis stabilitam invenies. Pag. 47.

Doctrinam Theologicam de Sacramentis in genere, & de singulis in specie tradimus infra part. 3. tract. de Sacramentis, & sæpius alibi inter Quæstiones modernas, de quibus Index consulendus, & quædam puncta de Pœnitentia in §. sequenti.

§. 7.

Alia Puncta doctrinæ Modernæ ad Pœnitentiam spectantia.

Certum est ex Tridentino *Sess. 14. cap. 5. & can. 8.* Sacramentum pœnitentiæ non esse Carnificinam conscientiarum, ut eam nobis heterodoxi depingunt.

Certum est ex eodem *cap. 6. & can. 9.* Absolutionem Sacerdotis non esse nudum ministerium, sive declarationem tantum peccati à Deo remissi, sed ipsi Absolutioni ex institutione divina inesse virtutem abolendi peccata per confessionem clavibus rite subjecta.

Quia verò quædam circumferuntur Dogmata, quæ videri possint cum mente Tridentini, & cum aliis ab Ecclesia constitutis minus convenire; ad majorem cautelam, Missionario Apostolico ea dogmata ad puncta quædam redacta hic breviter proponemus, quamvis nonnulla colligi possint ex iis quæ alibi fusiùs deduximus.

Punct. 1. Neceſſitas dilectionis Dei.

Primò, Docent nonnulli, *Omnem actum humanum esse peccatum qui non exercetur ex amore Dei propter se dilecti.* Volunt enim in omnibus actibus amorem illum requiri ex primo decalogi præcepto, Diliges Dominum Deum tuum in toto corde tuo: nec posse omissionem istius dilectionis ullâ ignorantia excusari, cum sit præceptum juris naturalis, à quo (ut ipsi aiunt) nulla ignorantia excusat.

Damnavit autem Constitutione inviolabili Pius V. & Gregorius XIII. hanc Baij propositionem 38. *Omnis amor creature rationalis aut vitiosa est cupiditas quâ mundus diligitur, aut laudabilis illa charitas, quâ per Spiritum Sanctum in corde diffusâ Deus amatur.* Hanc damnatam, à priori quo modo discernes?

Quod si quis velit, in omni actione requiri amorem Dei super omnia, & perfectum: Sequetur porro omnem prorsus actum humanum extra statum gratiæ esse peccatum, quia quisquis elicit actum charitatis perfectæ hoc ipso statum gratiæ adipiscitur, etiam extra Sacramentum. Quinimo difficulter ostendet ille, qui requirit amorem Dei super omnia, se non exigere amorem perfectum. Quid enim est Deum amare perfectè, quàm super omnes creaturas diligere? Si dicas in amore perfecto requiri majorem actus intensiorem, quæro designari, penes quem intensiorem gradum amor Dei perfectus ab imperfecto discernatur. Hunc sanè gradum designari non posse fatentur ipsi, qui tamen per majorem actus intensiorem, amorem Dei perfectum ab imperfecto discerni volunt, plura de hoc vide part. 3. tract. §. 2. & 3.

P.2. Dolor ex metu gehennæ.

2. **E**X superiori doctrina profluit hæc : Peccat omnis qui de peccatis dolet ex metu gehennæ absque charitate : Imo etiamsi doleat ex desiderio salutis æternæ. Quia hic actus non concipitur ex amore Dei, sed ex desiderio salutis propriæ.

Doctrinam oppositam sonat Tridentini canon 8. Sessiois 6. Si quis dixerit gehennæ metum, per quem ad misericordiam Dei de peccatis dolendo confugimus, vel à peccato abstinemus, peccatum esse, aut peccatores peiores facere, anathema sit, de quo latius infra part. 3. quæst. 21.

P.3. Attritio in Sacramento.

3. **I**N Sacramento Penitentia non sufficit Attritio, siue dolor de peccatis ex metu gehennæ, cum spe veniæ, & proposito emendationis.

Sufficere autem istam Attritionem ex Tridentino Sess. 4. cap. 4. aliisque fufius ostendo part. 3. quæst. 21. §. 2.

Quod si quis pergat ad dolorem in Sacramento requirere. Amorem Dei super omnia, qui per se absque Sacramento iustificet; Unum è duobus præterevidetur, Aut Absolutionem Sacerdotis peccatorem Deo non reconciliare, contra Tridentium Sess. 14. cap. 14. cum id per se præstet solus amor ante absolutionem elicitus. Aut certè dilectionem Dei super omnia vim non habere per se reconciliandi peccatorem absque Sacramento; quod damnatum est in Baij articulo 32. Charitas illa quæ est plenitudo legis, non est semper conjuncta cum remissione peccatorum.

Scopulus hic cautè vitandus, alias alterutra ex parte in doctrinam damnatam necessario impinges. Cautè etiam examinanda sunt Missionario de absolutione penitentis in Sacramento penitentiae alia dogmata hic sequentia.

P. 4. Satisfactio ante Absolutionem.

Non licet Sacerdoti peccatorem absolvere nisi prius satisfactionem injunctam expleverit.

Constat autem in Petro de Osina Doctore Salmanticensi damnatam esse à Sixto IV. hunc articulum: *Non peractâ penitentia confitentes absolui non debent*: patet ex Bullarii tom. 1. bulla 17. Et sanè si ista praxis nova servanda foret, nullo modo excusanda esset Ecclesia, quæ istum ordinem inter partes Sacramenti necessarium, per tot sæcula in hunc usque diem inverti permisisset, præsertim cum aliqui velint ordinem illum ad valorem Sacramenti necessario pertinere.

P. 5. Confessionis institutio.

2. Confessio præcipuè instituta est, ut Sacerdos jungat idoneas penitentias ac satisfactiones, quibus ante absolutionem peccati malitia deleatur.

Vide an hoc viam non sternat, ut Absolutio censeatur nudum & inane ministerium si ante illam delenda sit peccati malitia, non verò dici debeat absolutio sententia judicialis per se remissiva peccati. Talem sententiam absolutionem esse affirmat, nudum verò ministerium esse disertè negat Tridentinum Sess. 14. cap. 6.

P.6. *Dilatio Absolutionis.*

E*Xtra casum necessitatis, non licet Sacerdoti peccatorem absolvere, sed differenda est absolutio, nisi de illius interna conversione, siue dispositione sufficienti habeat sacerdos iudicium moraliter certum, absque omni prudenti formidine.*

Adverte quo vinculo hæc doctrina constri-
gat manus Sacerdotis, & deprehendes vix illi
relinqui potestatem absolventi nisi in casu ne-
cessitatis: sic enim liceat argumentari. Non
potest Sacerdos certior esse de conversione in-
terna & sufficienti peccatoris, quàm ipse qui
confitetur: imo non nisi ex ipso pœnitente po-
test conversio ejus interna Sacerdoti constare.
Atqui ipse peccator non potest plerumque ita
esse moraliter certus de sua conversione inter-
na, ut nullus prudenti formidini locus relin-
quatur: aliàs quoties actu percipit absolutio-
nem poterit certò & absque formidine illi con-
stare de sua justificatione, quod est contra
communem sensum & sententiam. Ergo vix
dabitur casus quo extra necessitatem sacerdos
possit peccatori absolutionem impertiri, si ve-
ra sit ferrea lex, quam dogma hoc recens na-
tum tam Sacerdoti, quam pœnitenti imponit.
Contra verò doctrina communis tradit, de in-
terna pœnitentis conversione certitudinem non
requiri, sed sufficere prudens iudicium, siue ra-
tioni non levi innixum, etsi relinquatur etiam
aliqua prudens formido de sufficienti illius dis-
positione.

P.7. Consuetudo peccandi.

Nisi adsint signa conversionis omnino extraordinaria, & nisi absit casus necessitatis, differenda est absolutio peccatori habenti consuetudinem peccandi, qui ante absolutionem notabili tempore vitam non immutaverit, etsi cum lachrymis promittat vitare occasiones peccandi, & paratum se praebeat ut adhibeat remedia à Confessario praescribenda.

Certum est, doctrinam hanc adversari communi praxi Ecclesiae, prout ea colligitur ex Authoribus classicis & maximè probatis; nullam hi admittunt legem universalem differendi absolutionem peccatori laboranti consuetudine peccandi, si talem ostendat dispositionem, qualem jam descripsi. Minimè igitur tutum videtur aufcultare paucorum sensui cum tanta Sacramenti, & paenitentis injuria Sacramenti quidem, quia praxis illa paulatim à Confessionis usu plurimos deterreret, qui experti fuissent se cum singultu ac lachrymis absolutionis beneficium frustra implorasse. Accedit injuria paenitenti irroganda, si repellatur ab auxiliis quæ virtute Sacramenti conferuntur, ut consuetudini pravae potentius resistat: & praeposterè adigatur ne medicinam percipiat, nisi prius morbum curaverit. Quantum possit hæc praxis incommodi procreare Missionario, dum plura loca unus, & rarò perlustret, satis edocet assiduus usus & experientia.

P.8. Timor relapsus.

Ilicitum est absolvere peccatorem, quamvis de sufficienti illius dolore Sacerdos sit moraliter certus, si adsit probabilis timor de relapsu.

Si

Si vera esset hæc doctrina, nunquam liceret Sacerdoti absolvere peccatorem qui peccandi consuetudinem actu non deposuit, nisi forte in mortis articulo. Atqui hoc esse contra receptam in Ecclesia praxim, & consensum Doctorum, ignorare nemo potest, nisi qui in Theologorum placitis cupit esse peregrinus. Probatum autem antecedit; Quia quamdiu non est deposita consuetudo ad peccatum inclinans, potest subesse probabilis metus de relapsu in priora peccata, ac proinde si his auctoribus credimus, penitens consuetudine præviâ nondum actu depositâ nunquam erit absolvens. Quid ergo si aliquis ad plures annos cum inveterata consuetudine depugnet nondum ex integro victor? Erit etiam illi pluribus annis de absolutionis beneficio desperandum; quod dici nequit.

P. 9. Emendatio pro tempore notabilis.

Invalida quoque est absolutio peccatoris qui nondum exuit consuetudinem peccandi, & de quo est probabilis timor ne relabatur, sed debet absolutio differri donec peccator notabili tempore vitam emendaverit.

Ex hac doctrina sequi videtur idem incommodum quod ex superiori. Sequitur insuper invalidas esse confessiones durante consuetudine peractas, & plerumque tanquam sacrilegas necessariò repetendas, nec id dissimulant istius dogmatis authores. Per hoc autem induci videtur novum præceptum à praxi fidelium, & à mente Tridentini alienum *Sess. 14. cap. 4.* ubi ad Valorem Sacramenti tantum requirit, Animi dolorem ac detestationem de peccato commissio, cum proposito non peccandi de cetero,

nec addit, debere vitam esse emendatam notabili tempore, aut ex vi propositi certo constare pœnitentem non relapsurum.

P. 10. *Observatio Remediorum.*

Pro irrita etiam habenda est absolutio Sacerdotis, quando pœnitens postea non observavit ea quæ ad remedium à Sacerdote absolventè præscripta fuere.

Supponit hæc doctrina absolutionem illam esse irritam, eo quod pœnitens dum absolveretur, non habuerit propositum efficax vitandi peccata de cætero. Supponit autem defuisse tale propositum, quia non est secuta observatio mediorum ad abstinendum deinceps à peccatis. Quia, inquiunt, si pœnitens efficaciter intendisset finem, intendisset pariter media: atqui non est secuta observatio mediorum, siue remediorum ad vitanda peccata; ergo defuit illi propositum efficax deinceps abstinendi à peccatis, quod requiritur ad valorem Sacramenti.

Error illius argumentationis in eo potissimum versatur, quod supponat dispositionem præsentem esse inefficacem & insufficientem, si non daret eadem dispositio pro tempore futuro, & non inferat applicationem mediorum. Ac si prima dispositio etsi optima, non esset mutationi obnoxia, nec possit variis modis, & illecebris debilitata paulatim deficere. Cavendum insuper est ne hac viâ pedetentim accedatur ad doctrinam in Tridentino damnatam *Sess. 6. cap. 25.* Ubi anathema intorquet, si quis dicat, eum qui labitur, & peccat, nunquam verè fuisse iustificatum.

P. 11. Dilatio pro quovis mortali.

Differenda est absolutio etiam cuiusvis peccatori culpam lethalem confesso, donec notabili tempore vitam emendaverit : nisi absolutionem efflagitet iusta necessitas, vel adsint signa conversionis omnino extraordinaria.

Peccat hæc praxis in eo, quod requirat ante absolutionem à quovis etiam peccato graviore præmitti notabili tempore emendationem ac satisfactionem. Ac si non possit homo, gratiâ Dei & libero arbitrio instructus, vel subito, vel brevi saltem tempore ad meliorem frugum se convertere. Cum supponendum sit, peccatorem sufficientis gratiæ adjutorio non destitui.

P. 12. Absolutio, & confessio Venialium.

Cavenda quoque sunt hæc nova quorundam dogmata. 1. Improbanda est frequens Absolutio à peccatis venialibus, qualis in monasteriis est usitata. 2. Apud Christianos primitivæ Ecclesiæ non erat usus confitendi venialia.

Opponitur generatim utrique propositioni doctrina Tridentini Sess. 14. Cap. 5. Peccata (inquit) venialia rectè, & utiliter, & citra omnem præsumptionem in confessione dicuntur, quod Piorum hominum usus demonstrat. Agnoscit Concilium illum esse usum piorum hominum, eumque esse rectum & utilem. Infero primò, Ergo rectè tam in monasteriis, quam à piis passim hominibus praxis illa usurpatur. Et ne dicas posse quidem fideles ea peccata utiliter confiteri, non tantum absolui, & expiari, contrarium ibidem innuit Tridentinum, dum subdit, eadem multis

multis aliis modis expiari. Infero secundo, Ergo Confessio venialium apud fideles pios, ac probos fuit in usu in primitiva Ecclesia. Hoc si neges, infero ulterius: Ergo in primitiva Ecclesia ab Apostolis edocta, peccata venialia non erant materia idonea Sacramenti penitentiae, aliàs Christiani in primæva Ecclesia pij ac feruentes illa confiteri non prætermisissent: esse autem venialia materiam Sacramenti, nemo ut arbitror orthodoxus inficiabitur.

Ut hæc periculosa dogmata Apostolicæ doctrinæ amatores averfentur, non parum conducet digitum intendere in fontem minimè sincerum ex quo hi perniciosi rivuli in aliorum libellos profluxerunt. Delibo pauca ex Litteris Abbatissæ Sancyrani *part. 1. let. 32.* Confessio (inquit) peccatorum venialium non fuit in usu ordinario per Ecclesiam nisi valdè serò ad expiationem ipsorum: quia spatio mille annorum & amplius iusti, qui ea committebant, satis habebant ut plurimum eligere suâ sponte quasdam penitentias leves, priusquam assisterent Sancto Missæ sacrificio.

Hic ille est Sancyranus proprio nomine Joannes Vergerius, qui inter alia novæ doctrinæ capita, statuit æqualitatem omnimodam inter S. Petrum & S. Paulum absque subordinatione in potestate suprema, & regimine universalis Ecclesiæ. Hanc autem doctrinam, nec non quolibet libros illam continentes, ab Innocentio X. constat esse autoritate Apostolicâ profligatam, & omni censura dignissimam.

Exemplar

Exemplar Diplomatis Urbani VIII.

Anno 1641. Confirmantis Constitutiones Pij V. & Gregorij XIII. contra Propositiones vulgò Bajanæ ab ipsdem prohibitas &c. Item, Constitutio Alexandri VII. & Prædecessoris contra Propositiones Cornelij Iansenij: Et alia huc pertinentia.

Quoniam in hoc Opere, & in aliis hoc tempore Controversiis non rarò occurrit mentio prædictorum Dogmatum, & Quæstionum ex illis emergentium: hinc sæpe dubitatur, qualia sint singula dogmata, quo modo, tempore, tenore proscripta. Per commodum igitur pluribus erit, præsertim Missionariis, si hic ipsa Pontificum Diplomata, & dogmatum seriem, ac verba integrè exhibeamus. Ut quoties de his dubium exoritur, ad primævum, & sincerum Fontem facile recurratur.

Urbanus Episcopus servus
servorum Dei.

Ad perpetuam rei memoriam.

IN Eminenti Ecclesiæ militantis Sede, meritis licet imparibus constituti, sedulò meditamur, ut quæ, ad fidei Catholicæ conservationem, à Prædecessoribus nostris providè statuta, & ordinata sunt, firmiter perpetuò observentur; &
cum

cum opus sit, nostræ auctoritatis munimine confirmetur. Dudum siquidem à fel. record. Pio Papâ V. Prædecessore nostro emanavit Constitutio tenoris subsequenti, videlicet, PIUS Episcopus Servus Servorum Dei. Ad futuram rei memoriam. Ex omnibus afflictionibus, quas, in hoc loco à Domino constituti, tam luctuoso tempore sustinemus, ille animum nostrum præcipuè excruciat dolor, quòd Religio Christiana tantis jam pridem turbinibus agitata, novis quotidie propositis Opinionibus conflictetur, Christi que populus antiqui hostis suggestionibus dissectus, in alios, atque alios errores passim, & promiscuè deferatur. Quantum verò ad Nos attinet, totis viribus conamur, ut illæ, simul atque prosilunt, penitus opprimantur: Magno enim mœrore afficimur, quòd plerique, spectata aliqui probitatis, & doctrinæ, in varias sententias, offensionis, & periculi plenas, tum verbo, tum scriptis prorumpunt; deque eis, etiam in Scholis, invicem controversantur; cujusmodi sunt sequentes.

1. Nec Angeli, nec primi Hominis adhuc integri merita rectè vocantur gratia.

2. Sicut opus malum ex naturâ suâ est mortis æternæ meritorium, sic bonum opus ex naturâ suâ est vitæ æternæ meritorium.

3. Et bonis Angelis, & primo Homini, si in statu illo perseverasset usque ad ultimum vitæ, felicitas esset merces, & non gratia.

4. Vita æterna homini integro, & Angelo promissa fuit intuitu bonorum operum, & bona opera ex lege naturæ ad illam consequendam per se sufficiunt.

5. In promissione factâ Angelo, & primo Homini continetur naturalis justitiæ constitutio, quâ pro bonis operibus, sine aliò respectu, vita æterna justis promittitur.

6. Na-

6. Naturali lege constitutum fuit homini, ut si in obedientia perseveraret, ad eam vitam pertransiret, in qua mori non posset.

7. Primi hominis integri merita fuerunt prima creationis munera; sed juxta modum loquendi Scriptura sacra non recte vocantur gratia; quo fit, ut tantum merita, non etiam gratia debeant nuncupari.

8. In redemptis per gratiam Christi, nullum inveniri potest bonum meritum, quod non sit gratis indigno collatum.

9. Dona concessa homini integro, & Angelo, forsitan, non improbanda ratione, possunt dici gratia; sed quia secundum usum sacrae Scripturae, nomine gratia, ea tantum munera intelliguntur, quae per Iesum Christum male meritis, & indignis conferuntur, ideo neque merita, neque merces, quae illis redditur, gratia dici debet.

10. Solutio poena temporalis, quae, peccato dimisso, saepe remanet, & corporis resurrectio, proprie non nisi meritis Christi adscribenda est.

11. Quod pie, & iuste in hac vita mortali, usque in finem, conversati, vitam consequimur aeternam, id non proprie gratia Dei, sed ordinationi naturali statim initio creationis constituta, iusto Dei iudicio deputandum est; neque in hac retributione bonorum ad Christi meritum respicitur, sed tantum ad primam institutionem generis humani, in qua, lege naturali constitutum est, ut iusto Dei iudicio obedientiae mandatorum vita aeterna reddatur.

12. Pelagij sententia est. Opus bonum, citra gratiam adoptionis factum, non est Regni Caelestis meritorium.

13. Opera bona à filiis adoptionis facta, non accipiunt rationem meriti ex eo, quod fiunt per Spiritum adoptionis inhabitantem corda filiorum Dei, sed tantum ex eo, quod sunt conformia legi, quodque per ea praestatur obedientia legi.

14. Opera bona Iustorum non accipiunt in die Iudicii
extremi

extremi ampliore mercedem, quam iusto Dei iudicio mereantur accipere.

15. Ratio meriti non consistit in eo, quod qui benè operatur habeat gratiam, & inhabitantem Spiritum Sanctum; sed in eo solum, quod obedit Divina legi.

16. Non est vera legis obedientia, quæ fit sine charitate.

17. Sentiunt cum Pelagio, qui dicunt, esse necessarium ad rationem meriti, ut homo per gratiam adoptionis sublimetur ad statum Deificum.

18. Opera Catechumenorum, ut fides, & poenitentia ante remissionem peccatorum facta, sunt vite æternæ merita, quam vitam ipsi non consequuntur, nisi prius præcedentium delictorum impedimenta tollantur.

19. Opera Iustitiæ, & Temperantiæ, quæ Christus fecit, ex dignitate personæ operantis non traxerunt maiorem valorem.

20. Nullum est peccatum ex natura sua veniale, sed omne peccatum meretur poenam æternam.

21. Humana natura sublimatio, & exaltatio in consortium Divina natura, debita fuit integritati primæ conditionis, & proinde naturalis dicenda est, & non supernaturalis.

22. Cum Pelagio sentiunt, qui textum Apostoli ad Romanos 2. Gentes, quæ legem non habent naturaliter, quæ legis sunt, faciunt, intelligunt de gentibus, fidei gratiam non habentibus.

23. Absurda est eorum sententia, quæ dicunt, hominem ab initio, dono quodam supernaturali, & gratuito, supra conditionem naturæ suæ fuisse exaltatum, ut Fide, Spe, & Charitate Deum supernaturaliter coleret.

24. A vanis, & ociosis hominibus, secundum insipientiam Philosophorum, excogitata est sententia, quæ ad Pelagianismum reiicienda est, Hominem ab initio sic constitutum, ut per dona naturæ super addita, fuerit largitate conditoris sublimatus, & in Dei filium adoptatus.

25. Om-

25. Omnia opera infidelium sunt peccata, & Philosophorum virtutes sunt vitia.

26. Integritas prima creationis non fuit indebita humana nature exaltatio, sed naturalis ejus conditio.

27. Liberum arbitrium sine gratia Dei adjutorio, non nisi ad peccandum valet.

28. Pelagianus est error, dicere, quod liberum arbitrium valet ad ullum peccatum vitandum.

29. Non soli fures ij sunt, & latrones, qui Christum, viam, & ostium veritatis, & vitam negant; sed etiam quicumque aliunde, quam per ipsum in vitam justitiam (hoc est ad aliquam justitiam) conscendi posse docent.

30. Aut tentationi ulli, sine gratia ipsius adjutorio resistere hominem posse, sic ut in eam non inducatur, at ab ea non superetur.

31. Charitas perfecta, & sincera, qua est corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta, tam in Catechumenis, quam in poenitentibus, potest esse sine remissione peccatorum.

32. Charitas illa, qua est plenitudo legis, non est semper conjuncta cum remissione peccatorum.

33. Catechumenus, justè, rectè, & sanctè vivit, & mandata Dei observat, ac legem implet per charitatem, ante obtentam remissionem peccatorum, qua in Baptismi lavacro demùm percipitur.

34. Distinctio illa duplicis amoris, naturalis vidilcet, quo Deus amatur, ut auctor nature; & gratuito, quo Deus amatur, ut beatificator, vana est, & commentitia, & ad illudendum sacris Litteris, & plurimis veterum testimonijs, excogitata.

35. Omne quod agit peccator, vel servus peccati, peccatum est.

36. Amor naturalis, qui ex viribus nature exoritur, ex solâ Philosophiâ, per elationem presumptionis humane, cum injuria Crucis Christi defenditus à nonnullis Doctoribus,

37. Cum

37. Cum Pelagio sentit, qui boni aliquid naturalis, hoc est, quod ex natura solis viribus ortum ducet, agnoscit.

38. Omnis amor creatura rationalis, aut vitiosa est cupiditas, qua mundus diligitur, qua à Ioanne prohibetur, aut laudabilis illa charitas, qua per Spiritum Sanctum in corde diffusa, Deus amatur.

39. Quod voluntariè fit, etiam si necessariò fiat, liberè tamen fit.

40. In omnibus suis actibus peccator servit dominanti cupiditati.

41. Is libertatis modus, qui est à necessitate, sub libertatis nomine non reperitur in Scripturis, sed solum nomen libertatis à peccato.

42. Iustitia, qua iustificatur per fidem impius, consistit formaliter in obedientia mandatorum, qua est operum Iustitia, non autem in gratia aliqua animæ infusa, qua adeptatur homo in filium Dei, & secundum interiorem hominem renovatur, ac Divina natura consors efficitur, ut sic per Spiritum Sanctum renovatus, deinceps benè vivere, & Dei mandatis obedire possit.

43. In hominibus pœnitentibus, ante Sacramentum absolutionis, & in Catechumenis ante Baptismum, est vera iustificatio, separata tamen à remissione peccatorum.

44. Operibus plerisque, qua à fidelibus fiunt, solum ut Dei mandatis pareant, cuiusmodi sunt, obedire parentibus, depositum reddere, ab homicidio, à furto, à fornicatione abstinere, iustificantur quidem homines, quia sunt legis obedientia, & vera legis iustitia, non tamen ipsi obtinent incrementa virtutum.

45. Sacrificium Missæ non aliâ ratione est Sacrificium, quàm generali illa, qua omne opus, quod fit, ut sancta societate, Deo homo inhereat.

46. Ad rationem, & definitionem peccati non pertinet voluntarium; nec definitionis quaestio est, sed causa, & originis, utrum omne peccatum debeat esse voluntarium.

47. Unde

47. Vnde peccatum originis verè habet rationem peccati sine ulla relatione, ac respectu ad voluntatem, à qua originem habuit.

48. Peccatum originis est, habituali parvuli voluntate voluntarium, & habitualiter dominatur parvulo, eò quod non gerit contrarium voluntatis arbitrium.

49. Et ex habituali voluntate dominante fit, ut parvulus decedens sine regenerationis Sacramento, quando usum rationis consecutus erit, actualiter Deum odio habeat, Deum blasphemet, & legi Dei repugnat.

50. Prava desideria, quibus ratio non consentit, & quæ homo invitus patitur, sunt prohibita precepto, Non concupisces.

51. Concupiscentia, siue lex membrorum, & prava ejus desideria, quæ inviti sentiunt homines, sunt vera legis inobedientia.

52. Omne scelus est ejus conditionis, ut suum auctorem, & omnes posteros eo modo inficere possit, quo infecit prima transgressio.

53. Quantum est ex vi transgressionis, tantum meritorum malorum à generante contrahunt qui cum minoribus nascuntur vitiis, quàm qui cum majoribus.

54. Diffinitiva hæc sententia, Deum homini nihil impossibile præcepisse, falsè tribuitur Augustino; cum Pelagij sit.

55. Deus non potuisset ab initio talem creare hominem, qualis nunc nascitur.

56. In peccato duo sunt, actus, & reatus: transiente autem actu, nihil manet nisi reatus, siue obligatio ad penam.

57. Vnde in Sacramento Baptismi, aut Sacerdotis absolutione, propriè reatus peccati dumtaxat tollitur; & ministerium Sacerdotum solum liberat à reatu.

58. Peccator pœnitens non vivificatur ministro Sacerdotis absolventis, sed à solo Deo, qui pœnitentiam suggerens, & inspirans, vivificat eum, & resuscitat; ministro

nisterio autem Sacerdotis solum reatus tollitur.

59. Quando per eleemosynas, aliaque poenitentia opera Deo satisfacimus pro poenis temporalibus, non dignum pretium Deo pro peccatis nostris offerimus, sicut quidam errantes autumant (nam alioqui essemus saltem aliqua ex parte, redemptores) sed aliquid facimus, cuius intuitu Christi satisfactis nobis applicatur, & communicatur.

60. Per passiones Sanctorum in Indulgentiis communicatas non propriè redimuntur nostra delicta, sed per communionem charitatis nobis eorum passiones impartiuntur, ut dignissimus, qui pretio sanguinis Christi à poenis pro peccatis debitis, liberemur.

61. Celebris illa Doctorum distinctio, Divina legis mandata bifariam impleri, altero modo quantum ad preceptorum operum substantiam tantum; altero quantum ad certum quemdam modum, videlicet secundum quem valeant operantem perducere ad regnum (hoc est ad modum meritorum) commentitia est, & explodenda.

62. Illa quoque distinctio, quâ opus dicitur bifariam bonum, vel quia ex objecto, & omnibus circumstantiis rectum est, & bonum (quod moraliter bonum appellare consueverunt) vel quia est meritorium Regni aeterni, eo quod sit à vivo Christi membro per Spiritum charitatis, rejicienda est.

63. Sed & illa distinctio duplicis iustitiæ, alterius, quæ sit per Spiritum charitatis inhabitantem, alterius, quæ sit ex inspiratione quidem Spiritus Sancti, cor ad poenitentiam excitantis, sed nondum cor inhabitantis, & in eo charitatem diffundentis, quâ divina Legis iustificatio impleatur, similiter rejicitur.

64. Item, & illa distinctio duplicis vivificationis, alterius, quæ vivificatur peccator, dum ei poenitentia, & vita novæ propositum, & inchoatio per Dei gratiam inspiratur, alterius, quæ vivificatur, qui verè iustificatur & patet vivus in Vite Christo efficitur, pariter commentitia est, & Scripturis minimè congruens.

65. Non

65. Non nisi Pelagiano errore admitti potest usus aliquis liberi arbitrij bonus, siue non malus; & gratia Christi injuriam facit, qui ita sentit, & docet.

66. Sola violentia repugnat libertati hominis naturali.

67. Homo peccat, etiam damnabiliter, in eo, quod necessario facit.

68. Infidelitas purè negativa in his, in quibus Christus non est predicatus, peccatum est.

69. Iustificatio impij fit formaliter per obedientiam Legis, non autem per occultam communicationem, & inspirationem gratiae, quae per eam iustificatos faciat implere legem.

70. Homo existens in peccato mortali, siue in reatu aeternae damnationis, potest habere veram charitatem; & charitas, etiam perfecta, potest consistere cum reatu aeternae damnationis.

71. Per contritionem, etiam cum charitate perfecta, & cum voto suscipiendi Sacramentum conjunctam, non remittitur crimen, extra casum necessitatis, aut Martyrij, sine actuali susceptione Sacramenti.

72. Omnes omnino Iustorum afflictiones, sunt ultiones peccatorum ipsorum; unde, & Iob, & Martyres, quae passi sunt, propter peccata sua passi sunt.

73. Nemo praeter Christum, est absque peccato originali, hinc Beata virgo mortua est propter peccatum ex Adam contractum, omnesque ejus afflictiones in hac vita, sicut, & aliorum Iustorum, fuerunt ultiones peccati actualis, vel originalis.

74. Concupiscentia in renatis relapsis in peccatum mortale, in quibus jam dominatur, peccatum est, sicut & alij habitus pravi.

75. Motus pravi concupiscentiae, sunt, pro statu hominis vitiiati, prohibiti praecepto, Non concupisces; Unde homo eos sentiens, & non consentiens, transgreditur praeceptum, Non concupisces; quamvis transgressio in peccatum non deputetur.

76. Quam-

76. *Quamdiu aliquid concupiscentiæ carnalis indiligente est, non facit preceptum. Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo.*

77. *Satisfactiones laboriosa Iustificatorum, non valent expiare de condigno poenam temporalem restantem post culpam condonatum.*

78. *Immortalitas primi Hominis non erat gratia beneficium, sed naturalis conditio.*

79. *Falsa est Doctorum sententia, primum Hominem potuisse à Deo creari, & institui sine Iustitia naturali.*

Quas quidem sententias stricto coram Nobis examine ponderatas, quamquam nonnullæ aliquo pacto sustineri possent, in rigore, & proprio verborum sensu ab assertoribus intento, hæreticas, erroneas, suspectas, temerarias, scandalosas, & in pias aures offensionem immittentes, respectivè, ac quæcumque super iis verbo, scriptoque emissa, præsentium auctoritate damnamus, circumscribimus, & abolemus; deque eisdem, & similibus posthac, quoquo pacto, loquendi, scribendi, & disputandi, facultatem quibuscumque interdiciamus. Qui secus fecerint, ipsos omnibus dignitatibus, gradibus, honoribus, beneficiis, & officiis perpetuò privamus, ac etiam inhabiles ad quæcumque decernimus, Vinculo quoque anathematis eo ipso innodamus, à quo, nullus Romano Pontifice inferior, valeat ipsos, excepto mortis articulo, liberare. Cæterum, ut jam commori his de rebus tumultus, & contracta odia faciliùs comprimi possint, simulque animarum saluti plenius consulatur. Dilecto filio nostro Antonio tituli Sancti Bartholomæ; in Insulâ Presbytero Cardinali Granuelano nuncupato, per Apostolica scripta mandamus, ut ipse, quid ad perpetuam dictarum sententiarum, & scripturarum abolitionem, quid

quid ad arcenda huiusmodi proloquia, & disputationes, quid denique ad unionem, & pacem cum communi omnium, & Ecclesiae Catholicae satisfactione componendam, facto opus sit, in primis diligenter expendat; deinde in iis omnibus, quae pro communi salute, tranquillitate, & honore optimum iudicaverit, salva semper Ecclesiae praedictae unitate, etiam per alium, seu alios, fide, doctrina, & religione praestantes, ocyus exequatur, faciatque, quidquid decreverit, inviolatè ab omnibus observari. Contradictores quoslibet per censuras, & poenas praedictas, caeteraque juris, & facti remedia opportuna, appellatione postposita, compescendo; Invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio Brachij secularis: Non obstantibus, quod forsitan aliquibus ab Apostolica sit Sede Indultum, quod interdicti, suspendi, vel excommunicari non possint per litteras Apostolicas, non facientes plenam, & expressam, ac de verbo ad verbum de Indulto huiusmodi mentionem: Et quibuslibet aliis privilegiis, exemptionibus, Indulgentiis, & litteris Apostolicis specialibus, vel generalibus, quorumcumque tenorum existant, per quae praesentibus non expressa, vel totaliter non inserta, effectus praesentium impediri valeat quomodolibet, vel differri; & de quibus, eorumque totis tenoribus de verbo ad verbum habenda sit in nostris litteris mentio specialis. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae damnationis, circumscriptionis, abolitionis, interdicti, decreti, & mandati, privationis & innodationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri

tri, & Pauli Apostolorum ejus, se noverit incur-
furum. Datum Romæ apud Sanctum Petrum
Anno Incarnationis Dominicæ Millesimo quin-
gentesimo sexagesimo septimo, Kalendis Octo-
bris, Pontificatus Nostri Anno secundo.

*Postea inseritur in eandem sententiam Constitutio
Gregorij XIII. edita 4. Kal. Feb. anno 1579. Ipsa vero
Vrbani Constitutio edita est Roma anno 1641.*

NOTA.

Circa tenorem prædictæ Bullæ, cæperunt ali-
qui contendere, non debere apponi Comma si-
ve virgulam, quæ superius notatur post illa ver-
ba, *sustineri possint*, ac si sensus esset, ex illis pro-
scriptis Sententiis, nonnullas aliquo pacto susti-
neri posse in rigore ac proprio verborum sensu
ab assertioribus intento. Verum ne ulla prorsus
remaneret ansa dubitandi, curavit Pontifex de-
putatis Academiæ Lovaniensis Romæ existentibus
per tres Cardinales Bullam ritè notatam, &
authenticam in manus consignari. Idque testa-
tur ipsum S. Congregationis Decretum datum
16. Iunij an. 1644. cujus hic verba subiicio.

*Sanctitas sua omnibus ritè perpensis, & consideratis,
mandavit ex Archivo ejusdem Congregationis, & ex
Matrice Actorum, quæ in eodem Archivo conservantur,
extrahi siue transcribi, & diligentur collationari, ac im-
primi exemplar præfata Bullæ, illudque sic extractum,
collationatum, impressum, iisdem Sinichio & Papis
(deputatis) per supradictos DD. Cardinales Spadam,
Pamphilium, & Falconerium consignari &c. Tradita
autem est illis Bulla cum dicto Commate per
eosdem Cardinales, præsentem etiam Sacræ Gen.
Inquisitionis Assessorem Francisco de Albicis,
tunc S. R. E. Cardinali, die 29. Iulij. 1644.
Possint*

Possint et hodie ejusdem exempla satis authentica exhiberi. Et sanè res per seipsam manifesta est. Vana namque esset Constitutio Pontificia *Damnans, circumscribens, abolens* aliquas Propositiones, quæ tamen sustineri possint in rigore ac proprio verborum sensu ab assertoribus intento: quæ enim sic sustinere possint, non pro damnatis, sed absolute pro legitimis et veris in quovis tribunali habendæ forent.

ALEXANDRI VII.

Constitutionis Innocentij X. Confirmatio, & Declaratio contra doctrinam Iansenij.

Alexander Episcopus Servus Servorum Dei, Universis Christi Fidelibus salutem & Apostolicam Benedictionem.

Ad sacram Beati Petri Sedem & Universalis Ecclesiæ regimen inscrutabili Divinæ providentiæ dispositione nullis nostris suffragantibus meritis evecti, nihil Nobis antiquius ex muneris nostri debito esse duximus, quàm ut Sanctæ fidei nostræ ac sacrorum dogmatum integritati traditâ Nobis à Deo potestate opportunè consulere. Ac licet ea quæ Apostolicis Constitutionibus abundè fuerunt definita, novæ decisionis sive declarationis accessione nequaquam indigeant; quia tamen aliqui publicæ tranquillitatis perturbatores illa in dubium revocare vel subdolis interpretationibus labefactare non verentur, ne morbus iste latius divagetur, promptum

tum Apostolicæ Auctoritatis remedium censuimus non esse differendum. Emanavit siquidem aliàs à felicis recordationis Innocentio PP. X. Prædecessore nostro Constitutio, Declaratio & Definitio tenoris qui sequitur, videlicet:

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei Vniuersis Christi-fidelibus Salutem & Apostolicam Benedictionem. Cum occasione Impressionis libri, cui Titulus, Augustinus Cornelij Iansenij Episcopi Ipresis, inter alias ejus opiniones orta fuerit, præsertim in Galliis, controversia super quinque ex illis, Complures Galliarum Episcopi apud Nos institerunt, uti easdem Propositiones Nobis oblatas expenderemus, ac de unaquaque earum certam, & perspicuam ferremus sententiam. Tenor verò præfatarum Propositionum est prout sequitur.

Prima: Aliqua Dei præcepta Hominibus justis volentibus, & conantibus secundum præsentem, quas habet vires, sunt impossibilia, deest quoq; illis Gratia, qua possibilia fiant.

Secunda: Interiori Gratia in statu Nature lapsæ nunquam resistitur.

Tertia: Ad merendum, & demerendum in statu Nature lapsæ non requiritur in Homine libertas à necessitate, sed sufficit libertas à coactione.

Quarta: Semipelagiani admittebant prævenientis Gratia interioris necessitatem ad singulos actus, etiam initium fidei, & in hoc erant Hæretici, quod vellent eam Gratiam talem esse, cui posset Humana voluntas resistere, vel obtemperare.

Quinta: Semipelagianum est dicere, Christum pro omnibus omnino Hominibus mortuum esse, aut sanguinem fuisse.

Nos, quibus inter multiplices curas, quæ animum nostrum assidue pulsan, illa in primis cordi est, ut Ecclesia Dei nobis ex Alto commissæ, purgatis pravæ Opinionum erroribus, tunc militare, & tamquam Navis in tranquillo Mari, sedatis omnium tempestatum fluctibus

bus, ac procellis, securè navigare, & ad optatum salutis Portum pervenire possit, pro rei gravitate, coram aliquibus S. R. E. Cardinalibus ad id specialiter sæpius congregatis, à pluribus in Sacra Theologia Magistris, easdem Quinq; Propositiones, uti suprà Nobis oblatas, fecimus singillatim diligenter examinari, eorumque suffragia, tum voce, tum scripto relata maturè consideravimus, eosdemq; Magistros, variis coram nobis actis Congregationibus, prolixè super eisacm, ac super earum qualibet differentes audivimus. Cum autem ab initio huiusmodi discussionis ad Divinum implorandum Auxilium multorum Christi fidelium preces, tum privatim, tum publicè indixissemus, postmodum iteratis eisdem ferventius, ac per Nos sollicitè implorata Sancti Spiritus Assistentia, tandem Divino Numine favente, ad infra scriptam devenimus Declarationem, & Definitionem.

Primam prædictarum Propositionem: Aliqua Dei præcepta Hominibus Iustis volentibus, & conantibus secundum præsentem, quas habent Vires, sunt impossibilia, deest quoque illis Gratia, qua possibilia fiant: Temerariam, Impiam, Blasphemam, Anathemate damnatam, & Hæreticam declaramus, & uti talem damnamus.

Secundam: Interiori Gratia in statu Naturæ lapsæ nunquam resistitur: Hæreticam declaramus, & uti talem damnamus.

Tertiam: Ad merendum, & demerendum in statu Naturæ lapsæ non requiritur in Homine libertas à necessitate, sed sufficit libertas à Coactione: Hæreticam declaramus, & uti talem damnamus.

Quartam: Semipelagiani admittebant prævenientis Gratia Interioris necessitatem ad singulos actus, etiam ad initium Fidei, & in hoc erant Hæretici, quòd vellent eam Gratiam talem esse, cui posset humana Voluntas resistere, vel obtemperare: Falsam & Hæreticam declaramus; & uti talem damnamus.

Quintam: Semipelagianum est dicere, Christum pro omnibus

omnibus omnino hominibus mortuum esse, aut Sanguinem fuisse; Falsam, Temerariam, Scandalosam; & intellectam eo sensu, ut Christus pro salute dumtaxat Prædestinatorum mortuus sit: Impiam, Blasphemam, Contumeliosam, Divina Pietati Derogantem, & Hæreticam declaramus, & uti talem damnamus.

Mandamus igitur omnibus Christi fidelibus utriusque sexus, ne de dictis Propositionibus sentire, docere, predicare aliter præsumant, quàm in hac præsentis nostræ Declaratione, & Definitione continetur, sub censuris, & pœnis contra Hæreticos, & eorum fautores in jure expressis. Præcipimus pariter omnibus Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis, aliisque locorum Ordinariis, nec non Hæreticæ pravitatis Inquisitoribus, ut Contradictores, & Rebelles quoscumque per censuras, & pœnas prædictas, cateraque juris, & facti remedia opportuna, invocato etiam ad hoc (si opus fuerit) Auxilio Brachii Sacularis, omnino coërceant, & compescant. Non intendentes tamen per hanc Declarationem, & Definitionem super prædictis Quinque Propositionibus factam, approbare ullatenus alias opiniones, quæ continentur in prædicto libro Cornelii Iansenii. Datum Roma apud Sanctam Mariam Majorem Anno Incarnationis Dominicæ millesimo sexcentesimo quinquagesimo tertio, pridie Kal. Junii, Pontificatus Nostri Anno Nono.

Cum autem, sicut accepimus, nonnulli iniquitatis filii prædictas Quinque Propositiones vel in libro prædicto ejusdem Cornelii Iansenii non reperiri, sed fictè & pro arbitrio compositas esse, vel non in sensu ab eodem intento damnatas fuisse asserere magno cum Christi-fidelium scandalo non reformident; Nos, qui omnia, quæ hac in re gesta sunt, sufficienter & attentè perspeximus, utpote qui ejusdem Innocentii Prædecessoris jussu, dum adhuc in minoribus constituti Cardinalis munere fungeremur, omnibus

omnibus illis congressibus interfuimus, in quibus Apostolica Auctoritate eadem causa discussa est eâ profectò diligentia quâ major desiderari non posset; quamcumque dubitationem super præmissis imposterum auferre volentes, ut omnes Christi-fideles in ejusdem fidei unitate sese contineant, ex debito nostri Pastoralis Officii ac naturâ deliberatione præinsertam Innocentii Prædecessoris nostri Constitutionem Declarationem & Definitionem harum serie Confirmamus, Approbamus, & Innovamus, & Quinque illas propositiones ex libro præmemorati Cornelii Jansenii Episcopi Iprensis, cui titulus est Augustinus, excerptas, ac in sensu ab eodem Cornelio Jansenio intento damnatas fuisse Definimus & Declaramus, & uti tales, inusta scilicet eadem singulis notâ, quæ in prædicta Declaratione & Definitione unicuique illarum sigillatim inuritur, iterum damnamus ac eundem librum sæpè dicti Cornelii Jansenii, cui titulus Augustinus, omnesque alios tam manuscriptos, quam typis editos & si quos forsan imposterum edi contigerit, in quibus prædicta ejusdem Cornelii Jansenii doctrina, ut supra, damnata defenditur vel adstruitur, aut defendetur & adstruetur, damnamus itidem atque prohibemus. Mandantes omnibus Christi-fidelibus ne prædictam doctrinam teneant, prædicent, doceant, verbo vel scripto exponant, vel interpretentur publicè vel privatim, palam vel occultè, imprimantve sub pœnis & censuris contra Hereticos in Jure expressis, ipso facto absque alia declaratione incurrendis. Præcipimus igitur omnibus Venerabilibus Fratribus nostris Patriarchis, Primatibus, Metropolitanis, Archiepiscopis, Episcopis, cæterisque Locorum

Ordinariis ac Hæreticæ pravitatis Inquisitionibus ac Judicibus Ecclesiasticis ad quos pertinet, ut præinsertam ejusdem Innocentii Prædecessoris Constitutionem, Declarationem, ac Definitionem juxta præsentem nostram determinationem ab omnibus observari faciant, ac inobedientes & rebelles prædictis poenis aliisque juris & facti remediis, invocato etiam si opus fuerit brachii secularis auxilio, omnino coerceant. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem, Anno Incarnationis Dominicæ millesimo sexcentesimo quinquagesimo sexto, decimo-septimo Kal. Novembris, Pontificatus nostri Anno secundo.

N O T A.

Præter hanc doctrinæ damnationem cum Innocentio X. Prædecessore communem, in hac Bulla Alexandri VII. insuper disertè definiti, easdem quinque Propositiones ex libro Jansenii excerptas, *ac in sensu ab eodem Cernelio Iansenio intento damnatas fuisse*. Quia nempe aliqui prætendebant, Propositiones illas fuisse damnatas in sensu ab Authore non intento. Quinimo addebant alii, hanc rem de sensu Authoris, tanquam ad quæstionem facti pertinentem, non potuisse à Pontifice infallibili authoritate definiti, quod refutatur supra *part. 1. quæst. 5.*

Sed ut de *sensu ab Authore intento* plenè satisfiat Lectori inconcussæ veritatis studioso, oportuum erit hic exprimi ipsam Constitutionem Alexandri VII. editam ad instantiam Regis Christianissimi, quâ præscribitur forma subscribendi Bullæ Pontificiæ supra recitatæ.

Decretum

*Decretum Alexandri VII. de sensu ab
Authore intento, Clero Gallicano,
ad instantiam Regis Christianis-
simi.*

ALEXANDER EPISCOPUS

Servus servorum Dei.

Ad Perpetuam rei memoriam.

Regiminis Apostolici divinâ Providentiâ nobis quamvis immeritis commissi ratio postulat, ut ad ea potissimum, quæ Catholicæ Religionis integritati, & propagationi, animarumque saluti, & Fidelium tranquillitati consulere apta, & idonea esse judicantur, animum & curam omnem, quantum licet in Domino applicemus. Quamobrem Cornelij Iansenij hæresim, in Galliis præsertim serpentem, ab Innocentio X. felicitis recordationis Prædecessore nostro ferè oppressam, ad instar colubri tortuosi, cujus caput attritum est in varios gyros, & cavillationum defluxus euntem, singulari Constitutione ad hunc finem editâ, altero assumptionis nostræ anno extinguere conati fuimus. Sed ut multiplices hostis hominum generis artes adhibet, nondum plenè consequi potuimus, ut omnes errantes in viam salutis redirent; qui tamen unicus erat votorum & curarum nostrarum scopus, quibus operam & industriam suam egregio fanè studio venerabiles Fratres nostri

V 5

Archi-

Archiepiscopi & Episcopi Regni Galliae, earundem Constitutionum Apostolicarum executioni praecipue intenti contulerunt; & charissimus in Christo Filius noster Rex Christianissimus, singulari pietate auxiliarem dexteram strenuo ac constantissimo animo porrexit. Cum autem praefatus Rex Christianissimus eodem religionis zelo ductus, per suum in urbe Oratorem nobis significari exponique curaverit, nullum aliud opportunius remedium pestiferæ hujus contagionis reliquiis extirpandis adhiberi posse, quam si omnes certam Formulam subscriberent nostra auctoritate firmatam, in qua quinque Propositiones ex Cornelij Iansenij libro, cui titulus, *Augustinus*, excerptas sincerè damnarent, ac proinde illam à Nobis quantocius expediri, ad quælibet effugia præcludenda, omnesque removendos obtentus flagitaverit. Nos tam piis dicti Regis Christianissimi votis benignè annuendum esse ducentes, Formulam infra scriptam ab omnibus Ecclesiasticis etiam venerabilibus Fratribus nostris Archiepiscopis, & Episcopis, nec non aliis quibuscumque Ecclesiastici ordinis, tam Regularibus, quam Secularibus, etiam Monialibus, Doctoribus, & Licentiatibus, aliisque Collegiorum Rectoribus atque Magistris subscribi districtè mandamus, idque intra tres menses à die publicationis seu notificationis Præsentium; alias contra eos, qui intra terminum præfatum non paruerint, irremissibiliter procedi volumus juxta canonicas Constitutiones, & Conciliorum Decreta.

Formula

Formula à supradictis subscribenda.

E Go N. Constitutioni Apostolicæ Innocentii X. datæ die 31. Maij. 1653. & Constitutioni Alexandri VII. datæ 16. Octobris 1656. Summorum Pontificum, me subicio, & quinque Propositiones ex Cornelii Jansenii libro, cui nomen *Augustinus*, excerptas, & in sensu ab eodem Auctore intento, prout illas per dictas Constitutiones Sedes Apostolica damnavit, sincero animo rejicio ac damno, & ita juro. Sic me Deus adjuvet, & hæc sancta Dei Evangelia.

Decernentes insuper præsentis Litteras semper & perpetuò validas & efficaces existere, & fore, suorumque plenos & integros effectus sortiri, & obtinere, sicque per quoscumque Iudices ordinarios & delegatos, ubique judicari, & definiri debere, sublatâ eis & eorum cuilibet quavis aliter judicandi et interpretandi facultate, et auctoritate, ac irritum et inane esse, si secus super his à quocumque quavis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari. Quocirca venerabilibus Fratribus Archiepiscopis et Episcopis, aliisque locorum ordinariis committimus, et mandamus, ut singuli in suis Dioccesibus, ac locis suæ Jurisdictioni subjectis præsentis Litteras, et in eis contenta quæcunque exequantur, et exequi ac observari ab omnibus curent, et inobedientes quoscumque per Sententias, et poenas, aliâque juris et facti remedia, appellatione postpositâ, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, brachii secularis auxilio, omnino compellant. Volumus autem, ut præsentium transumptis, etiam impressis, manu Notarii publici subscriptis, et sigillo alicujus personæ in dignitate

Ecclesiasticâ constitutâ munitis, eadem fides
 Prorsus adhibeatur, quæ ipsis Originalibus Lit-
 teris adhiberetur, si essent exhibitæ vel ostensæ.
 Nulli ergo omnino hominum liceat hanc no-
 stram Constitutionem et Ordinationem infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis au-
 tem hoc attentare præsumpserit, indignationem
 Omnipotentis Dei, ac B.B. Petri et Pauli Apo-
 stolorum ejus, se noverit incursum. Datum
 Romæ apud S. Mariam Majorem, anno Incar-
 nationis Dominicæ 1664. 15, Kal. Martii Pon-
 tificatus nostri anno decimo.

Anno à Nativitate D. N. Jesu Christi 1665.
 Litteræ illæ affixæ & publicatæ &c. I. Cardi-
 nalis Prodatarius S. Vgolinus, visa de Curia P. Ciam-
 pinus.

C O N C L U S I O.

Hæc sunt supremi Pastoris placita, hæc
 Oracula indubitata. Quid igitur hæsitamus,
 & hæsitando divini judicii intermina-
 tionem incurrimus? Assumpti sumus in Clerum
 tam Sæcularem quàm Regularem, ut populum
 Christianum verbo, & exemplo doceamus. At
 quomodo sperandum ut Fideles vocibus nostris
 obtemperent, si ipsi supremi Doctoris placitis
 oblucentur? Nulli sanè nostrum prouissa est
 à Christo auctoritas in docendo falli nescia. Er-
 rarunt etiam ex Patribus bonâ mente viri San-
 cti, & doctrinâ illustres: nec ideo minùs aut Pa-
 tres, aut Sancti, aut illustres fuere. Sed in hoc
 magis Patres, magis Sancti, magis illustres,
 quod doceri non recusaverint. Unus est à Deo
 nobis constitutus Doctor supremus Petri succes-
 sor,

Decretum Alexandri VII. de sensu ab Eccl. 469
for , Pontifex Romanus , uti lubentes agnos-
cimus universi. Erraverit hoc sæculo aliquis si-
ve in Dogmatum , siue in Morum doctrina :
nihil fecit nisi quod humanum est , & cum Viris
summis, ac sanctis commune. Ast errorem tueri,
aut auscultandi Christi Vicario remoras innec-
tere, hoc nos neque viri Sancti , neque Patres
docuere , quorum vox una cum D. Augustino
semper fuit , *Romæ Rescripta venerunt , Causa finita*
est. Stemus igitur dociles & erecti ad vocem
Pastoris supremi, siue nostra , siue aliena cor-
rigentis , & utrumque pari alacritate suscipia-
mus. Si tuta amamus , hoc tutissimum , si
certa quarimus , hoc certissimum , si Sancta
sectamur , hoc omnino sanctissimum. Hoc
unum si , ut debemus , unanimes amplecti-
mur , erit demum multitudini credentium cor
unum & anima una : quod unum , & porrò
necessarium, unicè vovemus universi.

FINIS.

PROSE.

PROSECUTIO DEDICATIONIS

Hujus Theologiæ Tipartitæ.

Patronis novis ac Missionarijs verè Apostolicis GERMANIÆ, ANGLIÆ, & HIBERNIÆ, qui pro Deo & Proximo vitam, aut sanguinem recenter profuderunt.

Nimaducto hos Fidei Pugiles quos recensere universos, intra Assistentiæ Germanicæ limites, in Collegiis Societati commissis, hujus militia primitias posuisse: idque sub auspicijs Reverendissimi Patris CAROLI DE NOELLE tunc Assistentis Germaniæ per annos plurimos, nunc Societatis universæ Generalis, omnium suffragijs recentere electi: cui ad communem universorum gratulationem, par est ut hæc sacrorum Pugilum, ac suæ Provinciæ Flandrobælgicæ aggratulationis qualiscunque accedat.

Auspicium igitur à Te duco augustum Imperij Caput GERMANIA. Palæstram tibi Charitatis Apostolicæ gloriosam, & lauream multiplicem recentere

recenter praeiuit non gladius carnificis , sed quovis ferro atrocior pestilentia , superioribus annis late grassata. Quanta haec cum violentia Austriam , & Bohemiam undique invaserit , quot in ea Charitatis Victimae ceciderint , nullam debet unquam oblivione deleri : ex quibus ego ea tantum possum referre , quae certissimis monumentis consignata , etiam ex Urbe Romana , ad me devenere. In communi illa calamitate , tamquam in publico Charitatis theatro , inter alios , tam multi ex Societate Patres sese illico ad pestiferorum subsidium certatim devoverunt , ut freno potius , quam stimulo opus fuerit. Ex quibus testantur suis litteris ipsi Moderatores , in utraque seorsim Provincia ex Patribus plusquam centenos reipsam in mediam aleam expositos fuisse. Sed nec frequentia praeventium funera sequentes terruerunt : adeo ut ex illis in Austria quadraginta & unus , in Bohemia quinquaginta & unus , in hoc Charitatis obsequio vitam posuerint. Felices animae ! siue ego vos totidem Martyres incruentos , siue Charitatis supremas victimas dixero , vos certe proximam martyrio lauream obtinuisse , orbis hodie Christianus merito gratulatur. Et sane in Charitatis tam eximia publicam commendationem , datae sunt in Urbem litterae à sacris , urbanisque Magistratibus disensu profitentibus , vel maximum sese , vel totum inter tot mala subsidium in operarijs illis communi obsequio se ubique devotentibus reperisse. Hos Operis
hujus

hujus novos Mecanates, hos Apostolicorum viro-
rum in calo Patronos, hos futura posteritatis in
hac Charitatis palestra Praesides, Tibi in tali
prole ter felix Germania, debere lubentes ag-
noscimus.

Hinc in ANGLIAM, nobilissimum semper,
nunc recentissimum Apostolicae gloriae theatrum
properamus. Annis proximè elapsis, Missiona-
riis Apostolicis, per Angliam & Hiberniam, à
custodiis, carceribus, exiliis, patibulis, novum
& immortale decus accessit. Intra solam ferè ur-
bem Londinensem, in palmari causa Religionis,
ex Societate omnino Octo illustres Hostiae patibulis
suffixae, & in quatuor partes dissectae, vitam suam
Domino consecrarunt. Illustres, inquam, Ho-
stiae, quibus ad illam immortalis gloriae lauream
dux simul & comes fuit ipse Societatis Anglicanae
Provincialis Thomas Harcottus, alias Whitebred:
atque ex eadem Societate eximii sanè viri, Guiliel-
mus Waringus, Antonius Turnerus, Ioannes Fen-
wickus, Ioannes Gavanus: & paulò ante hos
Guilielmus Irelandus, & eos secutus Carolus Ba-
kerus alias Lewis, & Philippus Evanus, hic Car-
diffæ, ille Iskæ, anno 1679. eandem lauream
pari morte consecuti fuerunt. Horum omnium in
publico supplicii theatro vox suprema fuit, se pro
Religione Romanâ, & popularium salute, mil-
le si haberent vitas lubentes profundere, atque ex
animo Regi, ac Regno veram pacem, & felici-
tatem

iorem apprecari. Quorum invictam in veritate constantiam, atque oris, animique alacritatem admirandam, non tantum Catholici, sed etiam ex haeticis plurimi undique circumfusi summo plausu ac praconio excepere. Ac paulo post orbis Catholicus, & ipse supremus Antistes plausum hunc late ingeminarunt. Prater hos fidei pugiles, octo alii ex sociis eadem tempestate ab haeticis comprehensi, & dirissimis carceribus confecti in pari causa, gloriam non impari vitam posuere: nisi quod illi cruentam carnificis manu, hi incruento carceris squallore extincti fuerint. Si tamen fas est extinctos dicere, qui ex ipso obitu lucem accepere omni aeo duraturam.

Abierunt quidem illi ad caelestem Catum tot suorum Patrum in illa sanguinaria palaestra pridem purpuratorum. Sed & alii qui supersunt in eadem Missionis sociis, in exiliis, & ergastulis, laboris & gloriae partem non parvam reliquerunt. Nam prater communem ibi Sacerdotibus Catholicis exilii poenam, habuit aliquid singulare Sociorum proscriptio, quod eorum potissimum delatoribus certa constituta sint praemia; novo argumento veteris in illos odii, tanquam in perpetuos Romanos, ac Pontificiae auctoritatis Assensores. Vivant haec in posteris vegeta ac robusta Charitatis exempla: longe enim potentius argumenti genus est, pro Charitate vitam moriendo, quam vocem vel amentum scribendo profundere.

Ad

Ad te nunc tractu non longo, tuo jure imprope-
randum HIBERNIA, quæ tot annis inter perpe-
tuas persecutionum procellas fluctuas semper, mer-
geris nunquam: hoc habes inter alia constantia
decora cum Navicula Petri commune. Hujus ar-
gumentum ingens præbet ipsum præsentis anni cur-
riculum. Sileo Præsules Illustrissimos Corcagien-
sem, ac Kildariensem, Religionis Romanæ odio in
diuturno carcere Dublini nuperimè detentos. Præ-
tereo Societatis nostræ ibi Superiorem Guilelmum ô
Rian ex eadem causa, eodemque loco per menses
plurimos arctè constrictum, ac demum extra Reg-
ni fines relegatum, ablegatis etiam aut coactis so-
ciis non paucis, & aliorum Ordium operariis præ-
cipuis, ac strenuissimis: ut solent Ecclesiæ hostes
firmissima ejus propugnacula fortius impugnare.

Sed vos quæ gens quæ lingua conticesset hujus
Ecclesiæ gemini Pugiles, & inter Apostolicos Mis-
sionarios Vertices supremi, PLUNQUETE, ac TAL-
BOTE Præsules Illustrissimi? Vos inquam, qui tot
carceres illustrastis, vincula decorastis, ac demum
illustri morte, gloriæ vestræ coronam imposuistis
immortalem, quam in sequentibus brevi saltem com-
pendio spectandam exhibemus.

Vita & Mors

*Vita & Mors gloriosa Illustrissimi D.
OLIVERII PLUNKETI Archiepisco-
pi Armacani, & Primatis Hibernia
extremo supplicio Londini nuper
affecti.*

Oliverius Plunketus, ortus est ex nobili inter
suos familia, cui ipse supremum vera nobili-
tatis apicem apposuit & Primatis dignitate, &
mortis gloria. Adolescens cum esset, huic gloria
præfulsit in immatura adhuc ætate, præmaturum
vera sapientiæ desiderium. Hanc ut acquireret
securius, extra patriam suam fines proficisci decrevit,
ut solent illius Gentis Adolescentes ingenui, qui
quam domi adipisci nequeunt, apud exteros in-
quirunt sinceram doctrinam institutionem, sapientiæ ma-
gis quam Patriæ studiosi. Hos ut sacros latices pu-
rius hauriret Oliverius, non dubitavit Romam us-
que ad ipsum sinceram doctrinæ Fontem proficisci.

Est in urbe Romona nationis Hibernicæ Colle-
gium, ab Eminentissimo Principe Cardinali Ludovi-
sio pridem constitutum, ac Societatis administra-
tioni commissum. Floret illud hodieque plurimum,
& in ipsa Urbe multum celebratur ab Alumnorum
delectu, institutione, ac eruditione excellenti,
quibus dotibus redduntur passim omnibus amabiles,
&

& singulari probitatis & modestiæ charactere conspicui: Vnde fit ut ex eo Collegio hætenus prodierint magno numero Viri illustres, ac maximis muneribus perfuncti, qui in patriæ suæ Vineæ fructus uberrimos protulerunt. In hoc celeberrimum orthodoxæ Fidei Seminarium cōoptatus est Oliverius, in spem non modicam fructus eximii, quem præclara illius indoles promittebat. Et sanè fructus ille communi expectationi ubertim respondit. Studia in eo Collegio omnia tanto successu perfecit, ut Doctoris in Theologia lauream adeptus fuerit, ac postea ad eandem Facultatem publicè profitendam in Collegio de Propaganda fide admotus, ubi munus illud duodecim annis summa cum laude exercuit.

Præbuit interea divina Providentia occasionem inexpectatam, per quam acquisitum tot annis solida Sapientiæ thesaurum in Patriam suam latius erogaret. Postulabatur interea à summo Pontifice Clemente IX. Præsul idoneus, qui Ecclesiam Armacanam cum suprema Primatis potestate in Hibernia administraret. Varii varios ad eam dignitatem pro suo quisque studio offerebant. Demum sua Sanctitas, omnibus pro rei gravitate expensis, in hanc sententiam conclusit: Non est cur ulterius consultemus de incertis, quando rem certam ante oculos habemus. En virum probatæ virtutis, consummatæ doctrinæ, diuturnæ experientiæ, in ipsa Urbis Romanæ luce omnibus dotibus conspicuum

cum

cuum Oliverium Plunketum. Hunc ego Archiepiscopum ~~Armacanum~~, hunc ego Hiberniæ Primatem Apostolicâ authoritate constituo. Nec mora, humeros oneri subicit Oliverius, manus operi pari alacritate mox appositurus. Pergit igitur Apostolicâ authoritate ac monitis instructus, iter in Hiberniam per Belgium instituere, ubi cum & Ego illius alloquio fruitus essem, inter primos auctor fuit, ut hoc Opus in Missionariorum Apostolicorum subsidium elaborarem, quo etiam titulo singulari, illum sibi inter primos Patronos vindicare debet.

In Hiberniam ubi pervenit, ibi demum campum animo suo, & Apostolicis laboribus parem invenit. Quis valeat dicendo complecti, quantum illi insudandum fuit ut plurima in rebus ac moribus iniquitate temporum collapsa restauraret. Quantum industria adhibendum ut pluribus locis idoneos animarum Curatores præsiceret. Quantum laboris exanthlandum, ut per latissimas Ultoniæ plagas, populum illum Romanæ fidei semper tenacissimum, oportunis ubique documentis confirmaret. Sed quod omnium maximè arduum, quantâ illi vigiliantia tot annis incumbendum fuit, ut Gregem suum ubique Lupis admixtum, ab eorum dentibus & erroribus illasum conservaret. Inter hæc indefessi Pastoris officia dum strenuè versatur, id demum expertus est, difficile quam sit Oves protegere, & Lupos non irritare: & ab ipsis
etiam

etiam Domesticis fidei insidias aliquando metuendas esse. Hoc habet Hæresis commune cum conscientia furis agitata, quod omnia timeat etiam tutissima, sufficit illi qualibet sui cerebri suspicio, ut mox ad calumnias, inde ad carceres & restes deveniatur.

Cum igitur alia non suppetere accusacionis capita, adornantur criminationes occultæ, quibus hic tam validus Ecclesiæ Romanæ propugnator vel opprimi possit, vel extingui. Fingitur cum Curia Romana nimium commercii & notitiæ: in Aula Gallica auctoritas & gratia: atque inde externa potestatis inducenda conatus. Rapitur ergo in vincula Præsul integerrimus, & Turri Dublinensi sive novæ Portæ mancipandus traditur, ad diem 6. Decembris anno 1679. Cum verò ex Tribunali sibi adverso supremam sententiam assidue expectaret, per integrum pœnæ annum in eadem Custodia detentus est, nullâ in ipsum sententiâ prolatâ, certum sanè probatæ innocentie argumentum. Sed ubi sævit invidia, nec ipsa immunis est innocentia. Novæ igitur machinæ, novumque Tribunal excogitatur, quo nullum Catholico Præsuli infestius deputari potuit.

Itaque circa finem Octobris anno 1680. Londinum deportatur, atque ibi arcto rursus carceri includitur, nec famulo quidem proprio ad aliquum admissio. In illa custodia totis septem mensibus detentus fuit, omnibus vitæ solatiis orbatus.

Sed

Sed instar omnium erat illi Deus, & Mens recti conscia: adeo ut ad fidum Amicum non raro scripserit, se in illa solitudine nactum esse, quam maximè aiebat, liberam sibi, & sacris studiis vacandi facultatem.

Demum sub diem tertiam Maji ad fatale Tribunal examinandus adducitur: proferuntur criminationes inanes, quas supra retulimus. Reposuit paucis Praesul modestissimus: Iniquam esse accusationem, ubi defensionis locus non datur: sibi autem à sua patria, testibus, tabulis, advocatis longè abducto, omnem defensionis viam intercludi. Post hæc rursus ad carcerem, suo tempore ad judicium revocandus dimittitur. Interea Praesulis optimi innocentiam vox communis eloquitur, sed non auditur: intercedit pro eo Legati Gallici autoritas & gratia, sed hæc quoque ut ingrata repellitur: frustra demum ipsa perorat aequitas, ubi ex adverso fremit accusantium iniquitas.

Tandem advenit decretorius dies, quo jubetur ante judicum tribunal consistere: inermis cum armatis, advena cum inquilinis, Praesul Catholicus cum judicibus Catholico nomini infestis in judicio congressurus. Quodque unum expectandum fuit, vicit demum innocentiam calumnia, vicit aequitatem perfidia, vicit illustrissimam viri virtutem, quæ hanc semper sequitur & persequitur, invidia. Profertur igitur feralis sententia, quæ jubetur ut laqueo suspensus, & in partes dissec-

tus extremo perduellium supplicio afficiatur. Quanta animi alacritate hanc ipse sententiam exceperit, testes mihi sunt litteræ Præfulis Catholici qui tunc rebus ipse intime præsens fuit, in hanc sententiam. Testatus est de se Oliverius, cum pronunciata in eum esset extrema mortis sententia, nec minimam sensisse animi perturbationem, nec deinceps vel unicum quadrantem suæ quietis aut tranquillitatis amisisse: quin & nocte ante mortem supremam, adeo placide somnum cepit, ut cum hora quintâ matutinâ a quodam excitaretur, ut ad supremam luctam se componeret, paulò post intrepide responderit: Ecce me, paratus sum totus, veniant iustitiæ satellites quando ipsis liberum fuerit.

Sed juvat audire ipsius sacri Præfulis verba Spiritu Apostolico plena ex ipso carcere post latam mortis sententiam, ex litteris datis Bruxellas ad Virum sibi usque ad mortem merito dilectum Gregorium Ioyce D. Gudula Canonicum 22. Iunii 1681. Lata est, inquit, in me mortis sententia, quam non timeo, nec quietis mihi quidquam eripit, sum enim tam liber ab omni conspiratione mihi imposita, quam infans unius diei. Quod ad characterem, professionem, & functionem meam attinet, eam publice professus sum: & cum hoc sit motivum mortis meæ, morior libenter, uti nunc Præfulum Hibernorum hic primus, ita exemplum, divinâ fretus gratiâ, aliis daturus, talem mortem non formidandi. Sed unde mihi creatura mi-

X

ferrima

ferrime tantum suppetit animorum, cum videam instante morte, ipsum Creatorem meum capisse pavere, & tædere? Considero sanè Christum suo timore ac pavore id meruisse, ut ego sim à timore immunis. Tempus mihi sufficiens educendi ex Hibernia testes negatum fuit: octo diebus serius advenirent post latam in me mortis sententiam, quam lubens amplector, pro mea professione, caractere, ac functione moriturus. Expecto in dies adduci ad supplicii locum, ubi mihi intestina extrahenda sunt, & coram me igne cremanda, & demùm caput amputandum. Cupio lubenter dissolui, & esse cum Christo. Con dono ex animo, & precor ut Deus condonet, omnibus qui quovis modo morti meæ causam præbuerunt. Ita ille in litteris postremis cygnæâ voce, & spiritu verè divino, morti jam propinqua præcinebat.

Die igitur primâ Iulii (stylo veteri) extremo supplicio constitutâ, humili trahæ de more impositus, concurrente hominum multitudine, Tiburnum extra Londinum ad consuetum supplicii locum adducitur, spectaculum illustre Deo, Angelis, & hominibus futurus. In celebri illo tot Martyrum theatro extremam scenam peracturus, concessâ loquendi facultate, ad populum undique circumfusum orationem habuit præmeditatam, & propria manu anglicè conscriptam, quam hic summam exhibeo.

A diebus aliquotante Regium Tribunal exami-
natus

natus fui, & nunc brevi comparebo coram Regum Rege, & iudice supremo, qui nec falsis testibus falli potest, nec humano respectu seduci. Reddet enim unicuique secundum opera sua primum, vel poenam sempiternam. Hæc cum veritas sit fidei indubitata, manifestum est; si ego in hoc mortis articulo aliquid veritati contrarium declararem, me mox damnationis æternæ sententiam incursum, à qua nulla datur ulterior appellatio. Veritatem itaque sincerè atque apertè manifestabo, abs-ulla verborum æquivocatione: mihi certissimè persuadens, nullam esse potestatem aut in terris, aut in calis, quæ mecum possit dispensare, ut protestationem falsam exhibeam.

Ut igitur Causa mea orbi universo clarius innotescat, observandum est, me in Hibernia coram iudicibus perduellionis accusatum fuisse. Verum dum Accusatores animadverterent mihi facile præstò futuras tabulas, & testes, quibus & eorum nequitiam, & meam innocentiam evidenter manifestarem, subdlexerunt illi se, & ad hanc urbem convolarunt, ut iudicium ad hoc tribunal transferrent, in quo & mea persona, & accusatorum qualitas, & status causæ incognitus fuit.

Postquam hic per sex circiter menses arcto carcere detentus fui, tandem ad diem tertium mensis Maji accusationes in Hibernia pridem allatæ, hic coram aliis iudicibus rursus instauratæ fuerunt. Factum sanè rarum & peregrinum, vix à quingentis

annis visum. Sed cum mihi pauca septimana concessa fuissent pro testibus & tabulis adducendis, quae ex partibus variis longinquis, & ultramarinis iam brevi tempore expediri non poterant, duodecim ulterius dies pro iudicii prorogatione postulavi, qui mihi denegati fuerunt. His igitur destitutus, & manibus ad defensionem quasi ligatis, in iudicium protractus sum, & hominibus perjuris expositus, qui in vitam meam omni studio collimabant.

Capita Accusationis summatim fuerunt, de litteris missis ad Pontificis Secretarium, & quosdam alios, ut externos Principes ad Hiberniam invadendam sollicitarent: de alio ablegato ad Regem Galliae: de subsidiis à Clero in eum finem postulatis: de septuaginta millibus hominum ad talem expeditionem comparatis: de institutis ad hoc variis conventibus, & quidem semel à decem vel duodecim annis, trecentorum nobilium, ut sumptibus armis possessiones sibi ereptas recuperarent.

Cum horum singula nullam habere veritatis speciem, & mera esse figmenta ad calumniandum excogitata, manifestum fecisset: Demum protestatus est coram Deo, & per salutem aeternam, se numquam istiusmodi litteras, agentes, aut sollicitationes sive in Urbem, sive in Galliam, aut alio quovis modo destinasse, nec ea sibi umquam in mentem venisse: imo ab omni rebellionem etiam minimam contra Regem & Patriam semper toto animo abhorruisse. Denique tam aperte ridiculum esse

esse tanti exercitus apparatus, ut ipse cum Catholicis sibi addictis, agrè possit vel mediam legionem sustentare, idque cuius rerum non prorsus ignaro luce meridiana clarius patere.

Atque, inquit, ut magis appareat quam sincero solius veritatis amore hæc ego moriturus attestor, vobis hic palam notum facio, ex præcipuis Magnatibus unum curasse mihi declarari, se vitam mihi conservaturum, si alios vellem accusare. Cui disertè professus sum, me nullius umquam conspirationem novisse, & ut vitam hanc mortalem servarem, me nolle quemquam falsò accusare, cum præiudicio meæ salutis æternæ, quod minimè deceret meam personam, aut quemlibet virum Ecclesiasticum professionis Romanæ.

Hoc demum palam profiteor, me in Hibernia exercuisse functiones Prelati Catholici, ac conatum fuisse tam prædicando, quam docendo, adducere Clerum, & gregem mihi commissum ad normam, & mores suo muneri competentes: in quo si aliquid mihi acquisitum sit invidia, meminisse debeo, in Collegio Apostolorum aliquem etiam Iudam extitisse. At ego cum lapidato Stephano pro accusatoribus meis toto animi affectu precor, Domine statuas illis hoc peccatū. Nec minus oro pro meis iudicibus, & aliis qui quocumque modo morti meæ cooperati fuerunt. Veniam vicissim supplex depono ab omnibus quos ego in mea vita verbo, aut opere umquam offendi.

Rogo insuper divinam Majestatem & omnipotentiam, ut concedat Regi nostro, Regina, Duci Eboracensi, ac Regia familia vitam diuturnam, omnemque prosperitatem in hoc mundo, & in altero felicitatem eternam.

Ad extremum, uti meam innocentiam in criminibus mihi objectis satis manifestam feci, utinam pari facilitate possim me eximere ab omni reatu contra Majestatis divinae praecepta, quae ex toto corde doleo me saepius violasse: firmissimèque statuo ac propono tuam (mi Deus) fretus gratiâ, etsi ad annos mille vitam protraherem, divinam me bonitatem numquam offensurum. Tuamque rogo Majestatem infinitam per Christi merita, perque intercessionem sanctissimae Matris, omniumque Angelorum, ac Sanctorum, ut mea mihi peccata remittas, & hanc animam meam ad requiem recipias sempiternam.

Hæc cum ingenti spiritu ac pietatis sensu protestatus fuisset universa, & manu sua subscripta reliquisset, consuetam subiit carnificinam, laqueo primum strangulatus, capite dein amputato, & corpore in quatuor partes dissecto. Corpus ut honesto ritu sepeliretur Rex concessit, qui fertur de ipsius morte non modicum sensum habuisse. Populus certè undequaque circumfusus summo animorum sensu ipsius innocentiam, Christianam constantiam, & incredibilem mortis contemptum ita deprædicavit, ut plurimi palam affirmaverint, etsi
ad

ad annos centum vixisset, numquam sibi, Deo, Patria sua, ac Religioni Romana tantum gloria consequi potuisse.

Rodat sese infelix, invidia ut Innocentiam opprimat: conspiret heresis ut fingat Conspirationes: summa Ecclesia capita in odium fidei violenter excutiat: sed vel sic Ipsa conteret caput suum. Vera namque Christi Religio, uti ab incunabulis inter insidias crevit, inter insectationes adolevit, sic per eadem de Invidia & Hæresi latius semper triumphabit.

Vita & Mors beata Illustrissimi Domini PETRI TALBOTI Archiepiscopi Dublinensis in Hibernia in Custodia Dublini nuper obita.

Petrus Talbotus, familiâ fuit illustris in vita exortu, illustrior in progressu, illustrissimus in occasu. Originem duxit ex nobilissima stirpe Comitum Salopiensium in Anglia, postea in Hiberniam propagatâ, ubi illius majores in Equestri ordine variis muneribus claruerunt, & quod clarissimum est, in Religione Catholica semper constantes extiterunt. Adolescens doctrinæ ac virtutis desiderio impulsus in Lusitaniam profectus est, ubi litteris operam dedit anno salutis 1635. ætatis suæ anno 15.

X 4

Ad

Ad superiora alacri constantiâ progressus, Philosophiæ ac Theologiæ studia insigni profectu emensus est sub disciplina Societatis partim in Lusitania, partim Romæ, ubi & sacris Ordinibus initiatus fuit. Inde reversus in Lusitaniâ, & paulo post progressus in Belgium, Aulæ Anglicanæ eâ tempestate illic cum Rege residenti charus, & oportunus exiit. Non multo post tam Regis, quàm Religionis perquam studiosus in Angliam perrexit, ubi demum inter Regina Eleemosynarios cooptatus, munus illud singulari cum laude & integritate exercuit. Post aliquot annos in Hiberniam commigravit rei Catholicæ in conditione privata operam navaturus. Sed illius conspicua virtus, ac doctrina singularis non potuit diu sub modio latere, quæ etiam scriptis pro re Catholica in lucem editis reddita est ubique illustrior. Replevit viri fama jam pridem Angliam, collustravit Hiberniam, in exteris quoque Regnis inclaruit, ac tandem ad Romanam etiam Aulam ejus splendor emanavit. Hinc Sede illâ vacante multorum votis postulatus, à summo Pontifice Clemente IX. Archiepiscopus Dublinensis creatus fuit, & Gandavi in Belgio consecratus.

Inter varias temporum procellas Gregem sibi commissum pastoralis sollicitudine & vigilantia curavit, ac protexit. Sed dum oves proteguntur, Lupi Pastorem invadunt. Periculum ab his adeo increvit, ut maluerit se ad tempus subducere, quam nocituras Gregi turbas sua causa concitari. Itaque cedens tempori

tempore se in Gallias recepit, Parisiis ab omnibus in honore habitus. Sed nec ibi destitit Ecclesiam suam litteris, & aptis pro tempore documentis à longè administrare: inter quæ extat, Epistola Pastoralis ad Catholicos in Hibernia de officio & solatio patientium subditorum, typis tradita Parisiis anno 1674. Nec desunt alia ejusdem opera diversis temporibus edita. De natura fidei & hæresis, Antverpiæ anno 1657. Politicorum Catechismus ad hos instruendos divina fide & morali honestate, ibidem anno 1658. De nullitate Ecclesiæ Anglicanæ Protestanticæ, Bruxellis anno 1658. Tractatus de Religione & Regimine, Gandavi, anno 1670. Historia Iconoclastarum, Parisiis anno 1674. & alia contra Stillingfletum & Albium ibidem impressa.

Post aliquod temporis intervallum, mitigatâ potius quam sedatâ tempestate, in Hiberniam regreditur, ubi Ecclesiæ suæ negotia componere, Catholicos confirmare, hæreticorum artes eludere omni ope conatur. Verùm ægri horum oculi diu lucem ferre non valent. Odiosa illis erat viri industria, suspecta authoritas & gratia: hinc, ut fit, quod quisque formidat, id aboleri desiderat. Instituuntur igitur in tribunali hæretico accusationes occulta, suspensiones invidiosæ, & cetera artes opprimendi justum suis operibus contrarium: maximum denique in hoc judicio crimen, Catholici Sacerdotis doctrina, nomen, officium, authoritas.

Demum Praesul optimus, & conscientia bona testimonio confusus, ab impiis satellitibus ex improviso comprehenditur, & ad publicum Carcerem innocens damnatur. Hic quidem tenebatur strenuus Christi athleta diurnam custodiam arcte conclusus, sed pastoralis animi libertatem non custodes, non carceres, non vincula constrinxere, suorum magis, quam sui sollicitum.

Interea dum haeretici Tribunalis sententiam (quae plerumque feralis esse solet) per plures menses magna animi aequitate expectat, corpus animo impar gravi infirmitate concutitur. Luctatur Christi miles cum morbo corporis, cum pudore carceris, humanis praesidiis magnam ex parte destitutus. Solum supererat magna mentis & innocentia solatium. Tandem per hanc carnificinam tam multiplicem ac diurnam, mortem quam securis non attulit in satellitum custodia securus invenit, eodem demum translatus, ubi legitime certantibus promissit Dominus coronam iustitiae.

At vivet in perpetua posteritatis memoria, vivet in aeterno Beatorum Praesulum catu, Praesul Illustrissimus, cui gloriosi certaminis lauream nulla hominum injuria, nullus Haereticus astus aut invidia surripere potest. Falleris nimium caca crudelitas: quidquid agas, quidquid moliaris, semper fuit, semper erit sanguis Martyrum semen Christianorum. Hujus documentum tot saeculis dedit ac datura est, fida semper Deo, ac Regi Hibernia.

Epi-

Epilogus.

Vobis quos recensui universis, Apostolici Pugiles, vobis in calo Patronis non tantum huius Operis exigua moles, sed Europa simul tota gratulatur. Tristem in vos, ac cruentam machinata est Hæresis tragædiam: cruentam consequi potuit, tristem non potuit. Obstupuit ipsa Impietas frontis latitiam, mentis constantiam, & ipsum ferale pegma, in theatrum honoris conversum. Excepit plausum mortis, exordium vitæ, inter lata in calis trophæa semper duratura.

Latere & tu sorte tua tot fidei Pugilum fœcunda semper parens Anglia. O quot hætenus Ecclesia, & Calo Machabæos una peperisti! Sed adhuc nec fracta, nec sterilis, nec effata, nova semper gloria novam sobolem administras. Crescunt tibi sub Hæresi ferro armata anni luctus & doloris, sed nec minus accrescunt cum meliori fœnore novi semper monumenta decoris. Cernis quidam sub carnificis manu cladem non raram charorum pignorum, sed quot spectas funera, tot numeras trophæa. Pati nosti, nescis superari: premi sustines, nunquam opprimi: lacerari potes, sed sine funere: concidi potes, sed sine vulnere: quin ab ipso cadentis ferro altius assurgit tua laurus, & victoria. Hæc tibi Palæstra quamvis cruenta, aded nunc in gloriam versa est, ut nunquam in ea sive triumpho decernis

decertes. Ter *felix* Tiburnum, tot, tantorumque triumphorum illustre theatrum. Non ego te dicam cruentum supplicii locum, sed lacteam ad calum viam! non funestum mortis sepulchrum, sed gloriosum vitæ exordium, non triste Calvarium, sed campum Elysium.

Hæc tua rursus gloria est, tali prole *felix* Anglia, & tuæ gloriæ *consors* Hibernia. *Felix*, inquam, Anglia, non vasto maris imperio, non opibus ab orbe extremo advectis, non classibus vinci nesciis, non candida pacis beato otio: sed potius purpureis tot Pugilum tuorum triumphis, orbe toto, caloque celebratis.

Spectat quidem è propinquo Hibernia tot cognata Gentis cruenta & gloriosa certamina, sed ipsa nec incruenta, nec ingloria. Offert illa sese non Anglicæ potentia, non opum, non imperii æmulam, sed Catholicæ Constantiæ Sociam, ac consortem. Habet illa domi assiduam patiendi palæstram: habet non rara tuenda Fidei cum insidis certamina. Ambit tamen adhuc nobilissimum illud Tiburni theatrum, & in eo tot recentia sacrorum Pugilum vestigia. Hæc ut illa suo quoque sanguine condecoraret, Athletam ex suis non rudem, non ignobilem, sed supremum sacra militiæ Presidem ac Præmum transmisit. Quanto ille animi robore, quàm invictâ fide & constantiâ scenam illam peregerit, nos pro viribus supra exhibuimus, nec ulla deinceps Gens aut lingua conticescet.

Sic

Sed nec adhuc hi sacri Pugiles pedem ex arena retulerunt. Vivunt etiamnum, & in posteris spirant novi Oliverij, novi Harcotti, qui priorum exemplo non fracti, sed roborati; non terri, sed animati, indictum Hæresi bellum fortius instaurabunt. Non desunt porro Germaniæ suæ Aquilæ, non Angliæ, non Hiberniæ sacri Leones, qui Christi Ecclesiam tueri non desistent. Fortia quidem sunt Hæresi arma, enses, restes, catasta, secures. Sed fortiora sunt Fidei Clypeo munita pectora: hæc enses in lauros, restes in torques pretiosos, sanguinem in purpuras, secures in coronas convertent. Hæc ab exordio militantis Ecclesiæ experta est Impietas, hæc ætas nostra recentibus jam exemplis toties comprobavit, nec ab his se degenerem sera posteritas exhibebit. Ita vovet qui supra

Cliens Humillimus

Richardus Arsdekin

SOC. JESU. ANNO 1682.

Annotatio

*Annotatio præclara ex Emin. Cardinali Cesare
Baronio circa prædicta.*

JUvat hic breviter annotare tam circa hos fidei Athletas quos recensui, quam circa alios: Ad veram Martyrij coronam apud Deum obtinendam, nihil officere inanes prætextus ad mortem inferendam Hæreticis omni tempore familiares. Dum scilicet odium suum in Catholicam fidem, Pontificem Romanum, ejusque affectas & defensores palliare nituntur sub ficto nomine conspiracy in Regem aut Regum, conjurationis cum Papa, aut alijs Principibus Catholicis: ne ex iniqua Catholicorum laniena incurrant apud externos odiosum nomen tyrannidis, aut eos irritent ad vindictam de injurijs personis Ecclesiasticis, aut Reipublicæ Catholicæ illatis. Sic certè primis Ecclesiæ sæculis, ad Fideles Christi opprimendos, Imperatores ethnici illos fingebant authores incendiorum, bellorum, cladum, eluvionum, aliorumque eventuum etiam naturalium: nec ideo apud Deum & Ecclesiam martyrij lauream amiserunt. Et quamvis hoc sæculo iisdem artibus Hæresis ab initio in Romanæ Religionis affectas grassata fuerit, non ideo minus eorū gloria à summis viris, salvo Ecclesiæ judicio passim celebratur. Instar omnium hic erit judicium gravissimum Eminentissimi Cardinalis *Cæsaris Baronij* in suis Annalibus, dum occasione S. Thomæ Cantuariensis ad hæc tempora digneditur, cujus verba solidissima subijcio.

Videre meruit sæculum nostrum, ex hac parte felicissimum, quam plurimos Thomas, Sanctissimos Sacerdotes, aliosque nobilissimos viros Anglicanos, ampliori

ampliori (liceat dicere) martyrio coronatos, duplicif-
que tituli coronis auctos : cum non solum , ut Tho-
mas, pro Ecclesiasticâ libertate, sed pro fide Catho-
licâ tuendâ , restituendâ , ac conservandâ nobilissi-
mo Martyrio occubuerint : ut inter alios, quos nuper
Sancta Societas IESV velut agnos innoxios in Sacris
septis, Sanctis eruditionibus ad Martyrium accep-
tissimas Deo hostias saginavit ; quos Romanum ,
quos Rhemense sacra Collegia , quæ dixerim celsas
turre à facie Aquilonis, & fortissimâ propugnacula
fidei, emiserunt ad triumphos, provexerunt ad coro-
nas. Maeste animo, maeste virtute Anglicana iuven-
tus, quæ tam illustri militiæ nomen dedisti, ac Sa-
cramento sanguinem spondidisti. Æmulor sanè vos
Dei emulatione ; cum vos Martyrij candidatos, ac
nobilissimæ purpuræ Martyres designatos aspicio :
Compellor, & dicere : moriatur anima mea morte
Iustorum, & fiant novissima mea horum similia.

Quod Baronius in particulari expressit, & nos
hic subinde attigimus de Societatis personis aut
alumnis, non minus locum habent in alijs Viris
tam Ecclesiasticis quàm sæcularibus, ad quorum
necem præ cæteris odium Catholicæ Religionis
incitavit : quales fuerunt hac ipsâ persecutionis
tempestate in Anglia, nobilissimus Vicecomes
Guilielmus Staffordus , & clarissimus ille Advocatus
Richardus Langhornus, qui in extremo supplicij
loco Religionem Romanam professi sunt , nul-
lamque aliam ex objectis criminationibus sibi
unquam in mentem venisse. Quo in genere haud
dubium est fuisse alios, qui hic ad nostram noti-
tiam non devenerunt.

INDEX

INDEX

R E R U M

Tomii Primi; Ordine Alphabetico, &
per Paginas notatus.

A.

- A**bsolutio Sacramentalis & peccatorum confessio à Christo instituta ostenditur.
Pagina 224.
- Absolutionis dilatio qua non recta. 441
- Anabaptistarum & Mennistarum errores. 299
- Ex Anabaptistis quanam secta pulullaverint. 268
- Analysys fidei deducitur. 24
- Andrea Sall fatua conclusio pro secta Protestantium, animaeque status. 287
- Antonij Egani impostura contra missionarios Apostolicos refutata. 283
- Apostatis non fidendum ipsis Sectarijs ad quos confugiunt. 287
- Hominis Apostata status infelix graphice descriptus. 289
- Articuli fidei dividentes in essentielles & accidentales erroris convincuntur. 38
- In Articulis essentialibus ipsi non conveniunt. 42
- Astutia & artes variae Novatorum. 252
- Attributa divina & veracitas in revelando demonstrantur. 25. & 29

B.

- B**aptismus tantum & canonem Domini ex Sacramentis admittunt passim Sectarij. 243
- Post Baptismum remanere in puero peccatum Lutherus admittit. 262
- De

INDEX RERUM.

- De Baptismo quid doceant Anabaptista & Mennonista.*
299.
Fajana propositiones earumque Censura in diplomate
Vrbani VIII. Pij V. singula exprimuntur. 447. & seq.
Basiliense Concilium quale, & qua docuerit. 179
Bulla integra Innocentij X. & Alexandri VII. contra
doctrinam Iansenij. 459
De Bulla eadem recipienda in sensu ab Authore intento
Decretum adducitur. 465

C.

- C** *Alumnia Novatorum de cultu imaginum, Cruce,*
Ioanna Papissa. 275. & seq.
Catholicus V. Hæreticus, & Ecclesia.
De Charitate varia Proposit. proscripta referuntur. 426
Censurata propositiones V. Bulla. 447. & seq.
Communio V. Eucharistia. 159
Concilia generalia & particularia eorumque notitia.
163. & seq.
Series omnium Conciliorum generalium & gesta præci-
pua. 166
Concilia generalia legitima. 166
Concilia generalia illegitima. 174
Conc. partim probata partim improbata. 176
Speciatim de Concilio Basileensi. 179
Concilium generale an sit supra Pontificem. 113
An definitiones Pontificis sine assensu Conc. generalis sint
infallibiles. 118
Confessionista hæretici qui & quales. 271
Confessio Sacramentalis contra Sectarios. 224
De Christo ejusque natura, persona, unione &c. Variorum
errores. 430. *De his doctrina Catholica.* 431. & seq.
Confirmatio verum est Sacramentum. 244
Constitutio Pontificia. V. Bulla.
Controversia particulares moderna & Ianseniana &
methodus facilis in ijs decidendis. 182
Decalogi

INDEX RERUM.

D.

D ecalogi praecepta V. praeceptum.	
Deipara cultus & privilegia contra monita salutaria.	234
Dei existentia demonstratur ex serie & dependentia creaturarum.	5
Demonstratur eadem ex ipsa Hominis conscientia, & ordine Perfectissimo hujus Vniuersi.	7
Dei notitiam & cultum conuincunt miracula vim naturae exuperantia, &c.	11
Dilemmata decem sectario insolubilia.	107
Discordia sectarum modernarum.	268. & seq.
Dubia & incerta fides non sufficit ad salutem.	50

E.

E cclēsia vera sola est Romana.	52
Sola ostendit doctrinam & potestatem à Christo derivatam.	52. & seq.
Sola habet antiquitatem.	56
Et omnium gentium consensum.	60
Sola habet gloriam Miraculorum.	66
Et decisionem fidei infallibilem.	72
Et Iudicem controversiarum.	87
Si Ecclesia Romana non sit vera, nulla est in mundo.	62
Perierunt in Aeternum majores nostri ante Lutherum per 12. Secula si Ecclesia Lutheri sit vera.	64
Errores vulgi à vera Ecclesia retrahentes refelluntur.	249
Errores particulares novarum sectarum.	294
Eucharistia & realis Christi praesentia defenditur.	211
Impanatio Lutherana in Eucharistia refutatur.	216

Fallacia

F.

- F** Allacia varia Novatorum referuntur. 252
 Felicitas temporalis non est nota vera religionis. 251
 Fatuus esse convincitur qui Dei agnitionem & cultum
 liberè aversatur. 13
 Fides sola non justificat sine bonis operibus. 186
 De Fide, Spe, Charitate variorum errores & propositio-
 nes reprobata. 426
 Neglectus Fidei igne aeterno plectendus demonstratur. 15

G.

- G** Ratia & liberum arbitrium. De his controversia
 recentiores. 191
 Quomodo per Iansenium exorta. 193
 Illius doctrina de Gratia, & quinque Propositiones
 refutantur. 194. 195. & sequentibus.
 Gratia actualis quid sit & quoduplex. 373
 De ea errores Pelagij. ibidem.
 Possibilis est status pura naturae sine gratia supernaturali.
 377.
 Gratia mere sufficiens necessario admittenda. 382
 Datur Gratia sufficiens omnibus etiam obduratis, exca-
 catis & facientibus quod est in se viribus naturae. 385
 Sine Gratiae adiutorio quid possint vires naturae, in ser-
 vanda lege naturali. 392
 Quid in superanda tentatione gravi, aut levi. 393
 Quid in exercendis actibus moraliter bonis. 395
 Item in eliciendo amore Dei super omnia. 398
 De Gratia efficaci in quo consistat. 401
 De ea variorum & modernorum sententiae discutuntur
 ibid. & sequentibus.
 Nostra explicatio. 408
 De Gratia habituali. 411
 Distin-

INDEX RERUM.

- Distinguitur ab omni actu iusti.* 411. & seqq.
Non tamen ab habitu Charitatis. 413
Stare nequit Gratia habitualis cum peccato mortali etiam absolute. 414
Græcorum schisma, origo & errores, qui & refelluntur. 305.
Falso jactant Calviniani, & Lutherani suam Ecclesiam à Græcis approbari. 307

H.

- H**æreticorum modernorum in singulis sectis dogmata particularia proponuntur. 291
Ab hæreticis Lutheranis varia Scriptura loca fraudulenter depravata adferuntur. 257
Eorum antilogia siue contradictiones. 261
Sectarum Modernarum inter se confusio & discordia. 267.
Calumnie contra Ecclesiam Romanam à modernis Hæreticis confictæ. 275
Apostata Egani & Salli errores miserandi. 283
Hiberniæ gloria in suo Primatu & alijs nuper ab hæreticis morte affectis. in hujus Tomi fine.

I.

- I**nsenij Doctrina & ejus origo. 191
Illius quinque propositiones de Gratia, libertate exponuntur & refelluntur. 193. & seqq.
Constitutio Innoc. X. & Alex. VII. de iisdem V. Bulla Imaginum cultus defenditur. 237
De cultu Imaginem calumnie sectariorum refelluntur. 275.
Ioanna Papissa qualis, & calumnia refutata. 279
De Incarnatione verbi errores varij. 430
De eadem doctrina Catholica. 431
Quæ

INDEX RERUM,

<i>Quis sit, Iudex infallibilis Controversiarum fidei.</i>	87
<i>Quis Iudex infallibilis in quaestionibus facti, sensu authoris &c.</i>	124
<i>De Iure & injuria variorum errores.</i>	428
<i>Iurisdictioni & Institutioni solius Pontificis qua reservata.</i>	144

L.

L <i>Ex natura à Deo indita ex ipsa hominum conscientia innotescit.</i>	7
<i>Libertinis modernis demonstratur in Deum Religio ex-creaturis.</i>	3
<i>Item ex propria conscientia & Ordine hujus universi.</i>	7
<i>Constat illa ex spiritibus incorporeis & ex effectibus, ac prodigijs vim naturæ superantibus.</i>	11
<i>Ostenditur Libertinos fatuis connumerandos. 13. & ob-noxios esse poena aterna.</i>	15
<i>Libertinorum argumenta & effugia enervantur.</i>	18
<i>Lutheri & Calvinii. Antilogia manifesta.</i>	261
<i>Seçta Anglicana Lutheri antiqua & moderna.</i>	267
<i>Refertur Origo & confusio Seçtarum qua pulullarunt ex Lutheranismo.</i>	268
<i>Lutheri dogmata propria.</i>	292
<i>Lutheri hæreses cum Calvino communes.</i>	291
<i>Contra Lutheri errores singulos Bulla dogmatica Leo-nis X.</i>	311

M.

M <i>Merita bonorum operum contra Calvinum &c.</i>	383
<i>Meritum quid & quotuplex.</i>	414
<i>Quid requiratur ad Meritum de condigno & ad meri-tum de congruo.</i>	ibid. & seq.
<i>Sola opera justorum Merentur de condigno gloriam & gratiæ habitualis augmentum.</i>	418
<i>De</i>	

INDEX RERUM.

De Meritis bonorum operum varia propositiones reprobata proponuntur.	421
De Misse Sacrificio contra Sectarios.	219
Miracula nota sunt vera Ecclesie.	111
Miracula à Luthero & Calvino ficta.	71
Actus ut sit Meritorius non debet esse à sola Charitate elicitus aut imperatus.	416

N.

Natura pura status est possibilis.	377
De Natura viribus sine adjutorio gratie.	392
Quid possint solius Nature vires in servanda lege nature in tentatione, gravi, levi.	ibid.
Natura vires Circa actus moraliter bonos, & amorem Dei super omnia.	395
Note varia vera Ecclesie.	52. & seq.
Note manifesta falsa Ecclesie in sectis modernis.	256
Novarum sectarum dogmata particularia proponuntur.	294.
Novatorum fallax genius detegitur.	252
Numerus Sacramentorum Septenarius reiectus apud Sec- tarios.	242
Numerus Conciliorum legitimorum, illegitimorum &c.	166.

O.

Opera bona ad salutem utilia & necessaria contra Sectarios.	186
Ordinis Sacramentum in Ecclesia necessarium evincitur,	247.
Defectu veri Ordinis quantum laboret Ecclesia Angli- cana pro suis Episcopis &c.	249
Ordo successionis singulorum Pontificum Romanorum.	149. & seq.
Ordo Scriptorum in sex primis seculis primitiva Eccle- sia.	ibid.
	Papa,

- P** *Apa, vide Pontifex hic infra.*
De Peccato actuali, & originali propositiones dam-
nata & censurata. 423
De Peccato originali doctrina Catholica. 425
Pontificis infallibilitas demonstratur contra Sectarios. 91
De Pontificis auctoritate controversia recentiores. 113
Pontifex est supra Concilium generale. *ibid.*
Ejus definitiones sine Concilio infallibiles. 118
Quomodo Pontifex sit expers erroris in Quaestionibus
facti. 124
In declarando sensu Scripturae aut doctrina libri Cano-
nici. 128
In sensu haeretico libri quem damnat, & mente Authoris.
132. & seqq.
In materia morum declaranda. 138
In Canonizatione Sanctorum. 140. In beatificatione. 143
Pontificis Romani alia prerogativa. 144
Quot Pontifices haecenus fuerint. 145
Quinam ex illis fuerint sancti, Religiosi, variarum na-
tionum &c. *ibid.*
Omnium Pontificum Romanorum ordo successionis per
singula secula deductus. 149
Item Scriptorum Praecipuorum primitiva Ecclesia. *ibid.*
Rerum sub illis memorabilium 2. postremis saeculis anno.
153. & seqq.
De Praedestinatione, Sectariorum errores refelluntur. 166
De Praedestinatione & reprobatione ante praevisa merita
& demerita, varia in scholis Catholicis sententia refe-
runtur & refelluntur. 359
Ostenditur praedestinationem sive electionem ad gloriam
factam fuisse post praevisa merita. 363
De hac Censura Lovaniensis à Sixto V. reprobata. 369
Quid de ea doctrina senserit S. Salesius. *ibid.*
Præ-

INDEX RERUM

<i>Prædeterminatio physica, status & historia Controversiæ.</i>	346
<i>Ostenditur Prædeterminationem physicam non esse necessariam.</i>	349
<i>Nec admittendam ad causas liberas.</i>	350
<i>Refelluntur aliorum responsa.</i>	352
<i>Ut detur ad actus peccaminosos repugnare videtur Sanctitati divinæ.</i>	355
<i>Varijs modis discernitur à doctrina Iansenij de libertate.</i>	357.
<i>Protestantium, Puritanorum, Independentium sectæ quid doceant, quomodo dissentiant.</i>	294
<i>In articulis fidei quas vocant Essentiales ipsi non conveniunt.</i>	38
<i>Purgatorium de fide admittendum contra Sectarios.</i>	227.

R.

R atio naturalis docet existentiam unius & supremi Numinis.	3
<i>Religio vera à falsa facile discerni potest.</i>	46
<i>Non sufficit ad electionem quod secta aut ejus fides appareat probabilis.</i>	48
<i>Neglectus inquisitionis veræ religionis est plerumque inexcusabilis.</i>	50
<i>Regula certa pro decisione controversiarum fidei est in sola Rom. Ecclesia.</i>	72
<i>Regula fidei non est sola Scriptura.</i>	73
<i>Reliquiarum, veneratio defenditur.</i>	240
<i>Per reliquias Sanctorum miracula varia in primitiva Ecclesia referuntur.</i>	242
<i>Reprobatio ante prævisa merita reiicitur.</i>	385. & seq.
<i>Ritus in veneratione imaginum defenditur.</i>	237.

S.

S acramentarij heretici quales & quam diversi.	267
<i>Sacramentorum numerus septenarius probatur.</i>	243
	De

INDEX RERUM.

<i>De Sacramentis & eorum effectu varia dogmata dam- nata aut censurata.</i>	435
<i>Sacrificium V. Missa.</i>	219
<i>Sanctorum cultus & invocatio contra Sectarios.</i>	231
<i>Satisfactio ante absolutionem male requiritur.</i>	440
<i>Scholastica Theologia quaestiones moderna deducuntur.</i>	
322.	
<i>Scientia divina notio & divisio varia.</i>	322. & seq.
<i>De scientia Media, status & origo controversia.</i>	325
<i>Scientia Media necessitas probatur.</i>	328
<i>Contra Scientiam Mediam variorum argumenta dissol- vuntur.</i>	335
<i>Stat pro ea auctoritas plurimorum.</i>	346
<i>Sectarij moderni non possunt in sua secta Salvare.</i>	32
<i>Secta Indifferentium qualis & quam falsa ostenditur, ibid.</i>	
<i>Sectarius obligatur ad verae fidei seriam inquisitionem.</i>	46
<i>Methodus refellendi quodlibet Sectarij moderni argu- mentum.</i>	96
<i>Dilemmata varia formantur, Sectario proponenda.</i>	107
<i>Sectarum ex se mutuo nascentium confusio, discordia, contradictiones.</i>	268
<i>Secta moderna docent haereses in primitiva Ecclesia dam- natas.</i>	58
<i>Simoniacus questus de Pontifice & alijs Ecclesiasticis, & Missionarijs consuetus refutatur.</i>	283
<i>Scriptores praecipui primitiva Ecclesia ordine temporis re- censentur.</i>	149
<i>Scriptura sola non est regula fidei 73. non est per se cla- ra. 76. nequidem praedestinatis.</i>	78
<i>Loca Scripturae à Sectarijs depravata. 257. Eorum calumnia ibid.</i>	
<i>Spiritus privatus refellitur.</i>	79

INDEX RERUM

T.

- D.** *Thomæ authoritas de Gratia fidei certò danda facientibus quod in se est solis viribus natura.* 391
Traditiones necessariò admittenda. 82
Testimonia SS. Patrum pro Eucharistia, & contra reliqua dogmata modernorum hæreticorum. 211
Timor gehennæ an sufficiat ad dolorem in Sacramento. 439. *fusus in Tomo 2.*
Timor probabilis de relapsu an impediatur absolutionem dispositi. 442
Tremblantium sive Tremulorum nova secta quid sentiat. 297.
Tridentini Concilii initium, progressus, exitus. 173
Turcarum Secta & errores. 302
Propagata est vi non veritate. 305

V.

- V** *Enialium frequens confessio & absolutio laudabilis.* 445
Vera Ecclesia unde cognoscitur.
Viris Apostolicis dedicatio hujus operis. Vide in principio & fusius in fine Tomi 3. 471
Virtutes morales sine vera fide non salvant Sectarios. 251
Virtus miraculosa in signo Crucis. 298
Vnctio extrema verum Sacramentum probatur. 245

FINIS.

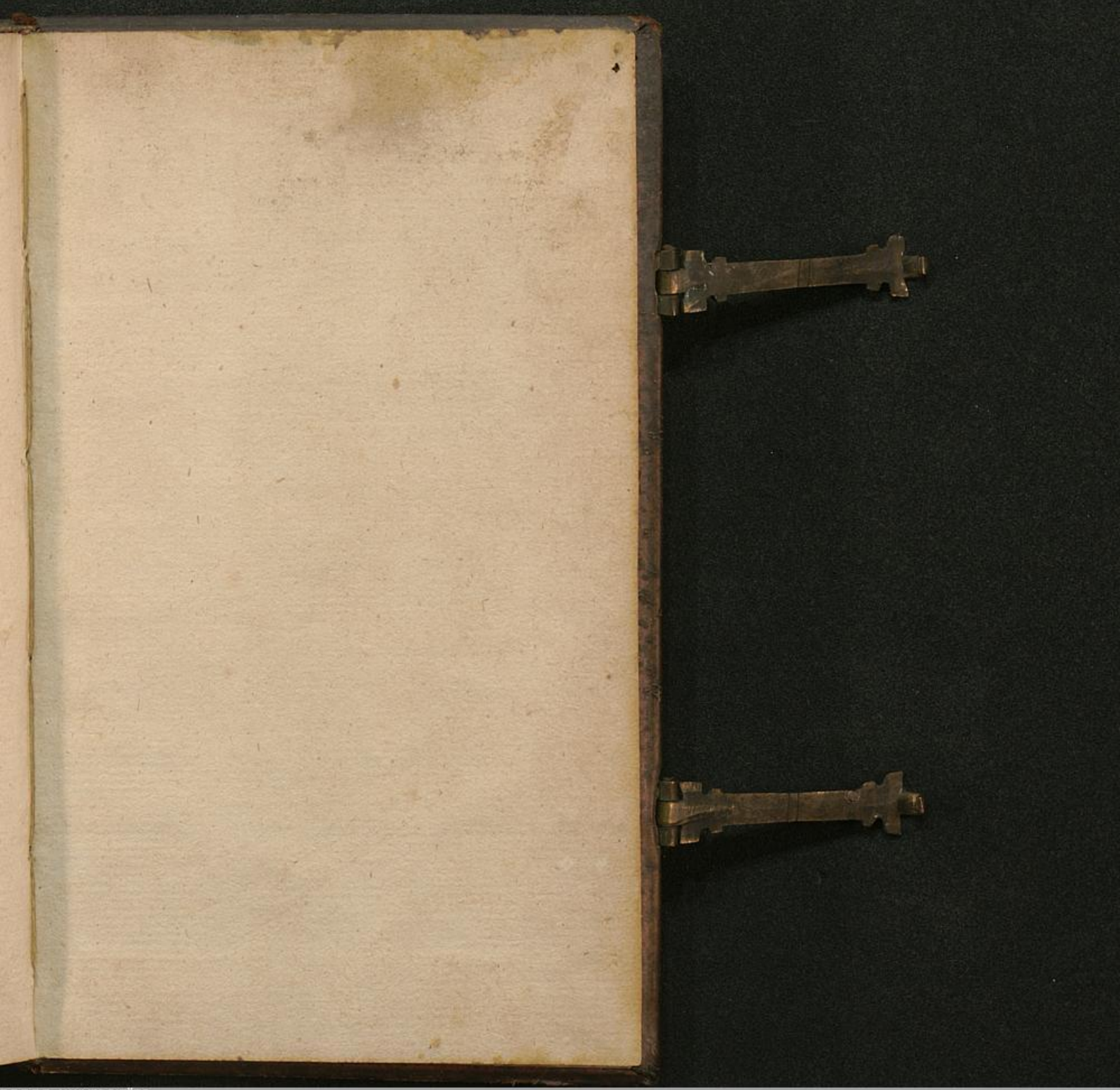

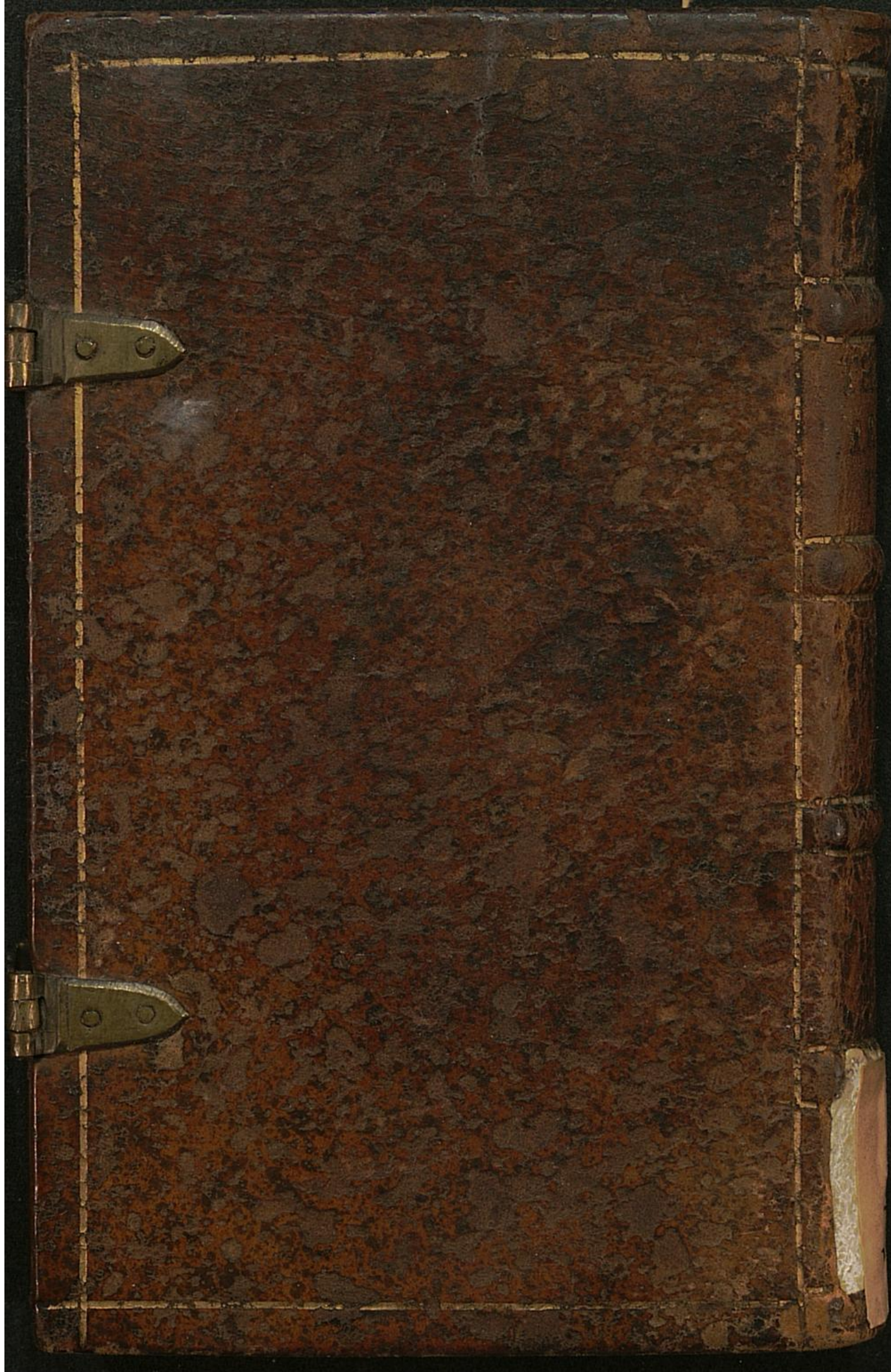

THEOLOGIA
ARISTOTELIS
TOM. III.

Th

2205